

ЛЕТОПИС СМЕДЕРЕВСКОГ ЗДРАВСТВА
150 ГОДИНА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ

Ненад Ђорђевић

Ненад Ђорђевић

ЛЕТОПИС СМЕДЕРЕВСКОГ ЗДРАВСТВА
150 ГОДИНА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ

Смедерево, 2017. године

Ненад Ђорђевић

**ЛЕТОПИС СМЕДЕРЕВСКОГ ЗДРАВСТВА
150 ГОДИНА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ**

Смедерево, 2017. године

ЛЕТОПИС СМЕДЕРЕВСКОГ ЗДРАВСТВА
150 ГОДИНА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ

Аутор

Ненад Ђорђевић

Издавач

Општа болница „Свети Лука” Смедерево

За издавача

Prim. mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић

Лектура и коректура

Горјана Вујановић

Сарадници:

др Жељко Смиљанић, др Јован Паунић, др Предраг Петровић, др Јасмина Цветковић, др Јелена Топаловић, др Зоран Попадић, mr sc. med. dr Славица Ивић, др Дехар Дехари, mr sc. med. dr Горан Аврамовић, др Емил Јеремић, др Марина Николић, др Драгољуб Вукасовић, др Душко Станојевић, др Драгана Тасић, др Маја Поповић, prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић, др Мирослава Перић Магић, mr sc. med. dr Славица Мишић, др Ивана Мартиновић, др Јасна Недељковић, др Драган Станисављевић, др Федор Зоговић, mr sc. med. dr Срђан Крчић, др Момчило Огарић, др Зорица Живановић, др Славица Ивић, др Горица Јанковић, mr ph. Јасмина Илић, др Олгица Николић, др Владимир Стокић, др Бранко Радивојевић, др Наташа Дрљача, дипл. фарм. Александра Лукачевић, др Горан Обрадовић, др Иван Стевановић, Светлана Стојковић Томић, Ивана Спасић, Данијела Недељковић, Сузана Цветковић, Слађана Марковић, Валентина Миљковић, Бојана Перић, Александра Јовановић, Славица Ђузић, Славица Сикимић, Јелена Ђорђевић, Данијела Живојиновић, Милица Станковић, Слађана Рашић, Снежана Ракић, Данијела Којић, Горица Јеремић, Данијела Стошић, Десанка Ивковић, Татјана Бојчић, Снежана Гајић, Сања Живановић, Тања Љубојевић, Светлана Радојковић, Нада Димитријевић, Марин Јевтић, Александра Ракић, Мирослав Обрадовић, Марјана Павловић, Станка Мирковић, Марина Савић, Снежана Петковић, Дејан Пирић, Светлана Угљеваревић, Владимир Арсенијевић, Далибор Сикимић, Вера Бела, Никола Станојевић, др Драган Илић, др Емина Стошић, др Јованка Станојевић, др Олгица Обрадовић, др Јадранка Јаковљевић, др Јасмина Максимовић, др Весна Славковић, др Соња Дунчић, др Светлана Јовановић, др Снежана Милојевић, др Мирјана Ђурић, Снежана Ракић и mr ph. Славица Ботић

Преводиоци:

Емина Павловић, Марина Лазовић, Мирјана Ивановић и др Јон Свера

Штампа

Штампарија SD PRESS d.o.o. Смедерево

Тираж

500

ISBN 978-86-920551-1-9

УВОД

Издавање монографије „ЛЕТОПИС СМЕДЕРЕВСКОГ ЗДРАВСТВА – 150 ГОДИНА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ“ је од необичне важности за историографију здравствене културе Смедерева и околине. Мало је институција у Србији које се могу похвалити са 150 година постојања, чиме се Болница у Смедереву дичи. У монографији је детаљно приказан период од 19. века, а подаци везани за период пре тога су дати само информативно.

Писање ове монографије је била маратонска трка са неколико преокрета. Кроз индивидуални рад, оно је водило изолацији током бројних сати прикупљања материјала у тишини многих библиотека и архива. Ипак, да би се задатак урадио, аутору је била потребна подршка колега, пријатеља и породице у свакој фази овог подухвата. Ниједно дело које угледа светлост дана није плод рада и труда само његовог аутора. И ова монографија данас постоји јер су ми подршку у истраживању и стварању пружили моја породица, колеге и пријатељи. Сваки успех у реализацији монографије желим да поделим са њима и са том мишљу од срца им се захваљујем на доприносу. Монографија садржи значајан број аутентичних историјских докумената и цитата, те се захваљујем и ауторима који су допринели надградњи мог знања.

Као круна мога досадашњег научноистраживачког рада, ова монографија је посвећена мојим родитељима, Драгомиру и Верослави али и Раденку и Соњи, који су ме васпитали да је вредност човека у његовом доприносу друштву и увек ме безгранично подржавали у учењу и несебичном дељењу стеченог знања.

Такође се захваљујем мојој супрузи Наташи за подршку, љубав и разумевање које ми је несебично пружала током писања и уређивања ове монографије. Некада је своје бриге подредила мојим и то никада нећу заборавити.

Захваљујем се мојим блиским пријатељима који су ме слушали и када сам био крајње досадан јер сам им често препричавао догађаје о којима сам сазнавао током истраживања.

Када сам посустајао, необичну снагу да истрајем давала ми је и моја драга пријатељица Горјана Вујановић која ми је помогла да ову монографију обликујем на најбољи начин. Мој најближи сарадник др Жељко Смиљанић преузео је многе моје обавезе током рада на монографији. Овде се морам захвалити и Данијели Милошевић, директору Архива у Смедереву која ме је усмеравала на места где могу доћи до архивског материјала и бодрила ме да истрајем до краја.

Велику захвалност дугујем и запосленима у Архиву Србије, Архиву Југославије, Архиву Војводине, Архиву у Смедереву и Пожаревцу, као и запосленима у Библиотеци Матице Српске, Универзитетској библиотеци „Светозар Марко-

вић“ и Народној библиотеци у Смедереву који су показали изузетну посвећеност и помогли ми да дођем до драгоцених докумената неопходних за писање ове монографије.

Ова монографија је објављена уз велики ентузијазам садашњих начелника и главних сестара служби и одељења који су прикупљали део материјала о историји својих служби. Велику помоћ пружили су и пензионисани радници Болнице: доц. др Миомир Кражић, др Владимир Тодоровић, др Босиљка Радовић, др Душанка Трифуновић, др Милица Максимовић, Слободанка Илић, Лепосава Јанић, Слободанка Буљан, Славица Дамњановић, Вера и Томислав Николић, Габријела Илић, Миланка Фидершек и Марија Срејић. Изузетно корисне информације ми је пружио и најстарији живи лекар Болнице у Смедереву др Љубомир Арсекић који је присуствовао свечаној академији поводом 150 година Болнице у Смедереву 18. новембра 2016. године.

Аутор

150 ГОДИНА СМЕДЕРЕВСКЕ БОЛНИЦЕ

Смедеревско Подунавље је припадало римској провинцији Горња Мезија, која је обухватала данашњу средишњу и источну Србију. Овај крај је у време Римског царства често страдао од епидемија куге. У време цара Луција Вера, према писању историчара, беснела је епидемија куге. У Виминацијуму (данашњем Костолцу) је била смештена Седма легија *Claudia pia fidelis* која је претрпела значајне губитке током епидемија куге. Њихов логор је био заражен кугом преко истурених јединица источно од Костолца и то током сукоба са Парћанима и сукоба са Маркоманима на горњем Дунаву. У Костолцу је нађен гроб римског лекара хирурга Седме Клаудијеве легије. Откопани су његови лекарски инструменти и прибор који се чувају у Пожаревачком музеју. Крајем другог века нове ере, у Римском царству је регрутовано 500 војника да би се попунио састав Седме легије након значајних губитака после епидемија. Код тако великих губитака војске и губици цивилног становништва су морали бити велики.¹

Римске насеобине на подручју Смедерева су обухватале два локалитета: Vinseu (данас Ђириловац) и Mons Aureus (данас Орешац). Нема поузданих података да је ту било лекара и медицинског особља и вероватно су лекари из Виминацијума долазили до ових насеља и лечили болеснике. Пронађене су водоводне цеви из тог доба којима је вода спровођена од Јасенка у Петријеву, трасом изнад леве обале Петријевског потока, до ушћа Језаве у Дунав. Остаци тих цеви, ископаних дуж данашње Кнез Михаилове улице поред Болнице, смештени су у лапидаријуму Музеја у Смедереву.

Чудна је историја града на Дунаву. Само су ретки градови настали на начин како је то Смедереву одредио деспот Ђурађ Бранковић. За разлику од градова који су постали тако што су израстали из села или других насеља, Деспот је град Смедерево подигао са намером да буде престоница средњовековне Србије.

О грандиозности средњовековног Смедерева сведоче подаци да су на Деспотовом двору написане 24 књиге, да је сам Ђурађ, један од најобразованијих европских владара тога времена, имао за оно време богату библиотеку и да је Кир Стефан Србин компоновао духовну музику. Централни догађај последњих година постојања Деспотовине је био пренос моштију Светог Луке, мотивисан потребом да се угроженој Деспотовини обезбеди небески покровитељ. По сведочењима из тог времена, преко моштију Светог Луке догодила су се многа чудесна исцељења, нарочито од очних болести. У биографији Светог Луке наводи

¹ Леонтије Павловић, *110 година Болнице и Айошке у Смедереву* (Смедерево: Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“, 1968), 5.

се и случај неизлечиво болесног евнуха Анатолија, који „дошавши да се поклони моштима и с вером их дотакавши тог часа доби потпуно исцељење и постаде савршено здрав”. Пренос моштију Светог Луке у Смедерево је описан у неколико докумената. Мошти Светог Луке пренете су у Цариград 357. године заједно са реликвијама апостола Андрије и Тимотеја. Након пада Цариграда 1204. године, неки француски витез је планирао да их пренесе у Француску. У томе га је спречио бродолом код острва Лефкаде пред градом Рогосом. У духу средњовековних схватања, догађај је схваћен као чудесно знамење и тумачен као заповест светеља о месту његовог даљег боравка.² Деспот Ђурађ је тражио проверу аутентичности моштију. Провера је била олакшана свитком (неком врстом сертификата) који је постојао уз мошти у Рогосу. Цена реликвија је временом расла, заповедник града Рогоса је платио мошти 600 дуката, а Деспот је за откуп платио 30.000 дуката. Висока цена је ишла у прилог аутентичности моштију. И поред свих договора и исплате, мошти су морале да буду украдене из Рогоса, што су и урадили изасланици Деспота. Занимљиво је да у средњем веку, када је о реликвијама реч, „света крађа“ оправдана „исправном намером“ и мотивисана „побожним разлогом“, а историчари наводе да је „одлазак у Србију била жеља самог апостола Луке“. Мошти су пренете у Смедерево, а ношене су преко Косова и преноћиле су једну ноћ у Грачаници. Врхунац обреда транслације одржан је у Смедереву 12. јануара 1453. године, када су мошти положене у цркву Успења пресвете Богородице подигнуте наменски за овај догађај. При томе је „мноштво људи и жена и деце са скрушеним срцем и духом смерним вапијало: Господе, помилуј нас и спаси молитвама својега апостола”. Постоји запис да је дочек моштију Светог Луке које су у граду чуване до пада Смедерева био спектакуларан „попут античког позоришта”. Због моштију, Смедерево је убрзо постало „место многих излечења и нова лековита бања”.³

Деспотов двор је наследио и огромно богатство три најбогатије српске породице: Немањића, Лазаревића и Бранковића. На двору Деспотовом стално је било лекара Италијана који су лечили у Смедереву. Деспот Ђурађ је имао организовану војску у којој је било и плаћеника из Европе а претпоставља се да је морао имати и особље са апотеком за лечење рањеника.

У Смедереву као престоници средњовековне Србије, окупљали су се странци из западне Европе, Угарске, Византије, Турске, са јадранског приморја и Италије. Дубровачки трговци су имали велику колонију у Смедереву, а могли су се наћи и трговци из Котора.

Деспот Ђурађ је био у добрим односима са дубровачким трговцима који су га повезали са италијанским лекарима. Први лекари за које постоје докази да су лечили у Србији и боравили у Смедереву су били лекар Jovan de Sankto Miniato из Фиренце и магистар Муадо. Ови лекари су у Смедереву боравили 1428. године, током изградње Малог града Смедеревске тврђаве. Поменути лични лекар деспота Ђурђа Бранковића „Magister Angelo Muado physicus domini Georgii Volfi, magnifici domini ducis Rassie et Albanie“ је током августа 1428. године боравио на Деспотовом двору и тада је опљачкан. Тужба коју је магистар Муадо поднео против Матије и Николе Градића 10. фебруара 1429. године у Дубровнику пред-

² Даница Поповић, *Под окриљем светлости* (Београд: Српска академија наука и уметности, 2006), 86-107.

³ Реља Катић, *Српска медицина од IX до XIX века* (Београд: Научно дело, 1967), 42.

ставља још један доказ боравка овог лекара у Смедереву. Поред маистра Муада, у Србији је боравио и Magister Hieronimus medicus, син маистра Јована који је такође лечио у Србији. Обојица су били лекари из Фиренце. Након Јованове смрти, на позив деспота Ђурђа, у Смедерево долази његов брат Јаков. Дошао је у Србију да преузме заоставштину брата, али је српском деспоту донео и препоруку града Фиренце од 27. априла 1434. године. Magister Jacobus de Prothonotarius miles et medicinae doctor је донео и потврду о својим школским квалификацијама. У Србији је истовремено радио и лекар Јероним из Фиренце, а после њега од 1437. до 1439. године и доктор Јаков Протонотариус из Месине.⁴

О утицају Италије на Смедерево сведочи библиотека која је остала након смрти Николе Которанина, канцелара деспота Ђурђа. При попису књига урађеном октобра 1444. године у његовој кући у Смедереву, нађене су књиге римских историчара Валерија, Максима и Салустрије, учитеља реторике Квинтилијана, последњег римског филозофа Боеције, затим књиге из теологије и медицине, као и једно Петраркино дело.

О присуству лекара у Смедереву говори и тестамент Живка Челебина написан у Дубровнику 19. 03. 1464. године. У једном делу његовог тестаментa пише: „Имам још 100 дуката у депозиту (залогу) од Андроника Грка, који је био лечник господина деспота. Да му се даду дукати ако дође или ако некога пошаље. У случају да Андроник буде мртав, да се сто дуката дају за његову душу“.⁵

Смедеревска тврђава је начином градње и локацијом пружала вишеструку заштиту становништву. Код опсаде Тврђаве, турски војници су употребљавали катапулте којима су поред убојитих средстава (великог камења, гвоздених кугли и глиених бурића са запаљивом течностју) у Тврђаву убацивали и лешеве животиња у фази распадања ради изазивања епидемија. Лекари који су се налазили у Тврђави морали су да спроводе мере за спречавање ширења заразних болести.

Нажалост, падом Српске средњовековне државе, Смедерево је изгубило значај који је до тада имало. Смедерево се у делима историчара помињало све до 1531. године када је у њему боравио митрополит Захарије. После тога, хроничари се готово и не дотичу Смедерева.

Развој здравства је стао падом Србије под Турско ропство средином петнаестог века. Турски путописац Евлија Челебија је оставио детаљни опис Смедерева у доба Османлијског царства. Иако се за његова дела везују бројне сумње у веродостојност, она су редак извор сазнања о Србији и српским градовима седамнаестог века. По њему је Смедерево у 17. веку (1661. године) имало 3.000 кућа, 300 дућана, 25 џамија, један врло уређен амам у Тврђави, док је свака турска кућа у Смедереву имала купатило. Турски амам у Тврђави је био повезан водоводом са Петријевским потоком. Водовод је представљао само копију римског, цеви су биле од печене глине и за пола метра плиће постављене од римског водовода.⁶ Аустријски путописац Феликс Каниц је први пут путовао Србијом педесетих година деветнаестог века, а други пут се у Србију вратио крајем деветнаестог века. Оставио је вредне записе о Смедереву у две књиге које је објавио. Приликом прве посете, 1859. године, у Тврђави је затекао зграду са куполом из које је текла одлична пијаћа вода, у количини од 41 литра у минути. Обичај обавезног купања

⁴ Леонтије Павловић, *Смедерево и Европа 1381 – 1918* (Смедерево: Народни музеј Смедерево, 1988), 115-116.

⁵ Ibid., 116.

⁶ Евлија Челеби, *Путопис: Одломци о југословенским земљама* (Сарајево: Свјетлост, 1967), 309-12.

и прања најмање једанпут недељно, утицао је да Турци у центру Смедеревске тврђаве изграде солидне камене санитарне уређаје и купке.⁷

Након Првог и Другог српског устанка, здравствене прилике у српском народу биле су лоше. Ситуација је била условљена бројним факторима: начином живота, исхраном, наслеђем, предрасудама, природном средином и пролажењем разних војних јединица.

Искуства самосталне средњовековне Србије изгубила су се дугогодишњим робовањем под Турцима. Све до почетка 1820. године у Србији није било школованих лекара⁸ и у том периоду лечење је било примитивно и нестручно. Народ је помоћ тражио у молитвама, гатању, врачању и примени других празноверица. Пошто болница није било, болесници су лечени у приватним кућама. Српски народ се лечио код народних лекара и надрилекара. Бербери (пореклом Турци) су вадили зубе, вршили мање хируршке интервенције, роговима и пијавицама пуштали крв. Ећими и калојати (Грци) су живели у појединим насељима и ту лечили народ. У Смедереву су живели надалеко чувена Ђира Мана и њен син ећим Тома који су након Смедерева отишли у Београд и радили под заштитом кнеза Милоша. Било је и лекара самоука (Грци, Срби и Турци) који су се извештили да лече народ. Последњу групу су чинили народни видари. То су били Срби који су вештину лечења и исцељивања преносили са колена на колена а своја знања чували као највећу тајну. Лечили су уганућа, ишчашења, а повремено радили и мање хируршке интервенције. Поред тога, задржао се обичај лечења и по манастирима где су монаси познавали тајне лечења лековитим биљем. Калуђери су такође користили и методе лечења записане у старим књигама, такозваним лекарушама. Лекаруше су се користиле у свим манастирима средњовековне Србије у којима су постојале болнице или како су онда зване странопријемнице. Обзиром да није било оригиналне медицинске литературе, оне су коришћене као упутства за терапијске поступке у манастирским болницама. Лекаруше су садржале преписе појединих рецепата или описе болести са упутствима како поступати. Извори који су коришћени за састављање манастирских лекаруша су били византијски, а у католичким самостанима Балкана извор је био „Regimen sanitatis Salernitanum“. Лекаруше су водиле порекло из старих рукописа насталих под утицајем Источне и Западне здравствене културе. Међу њима је било и извода из дела Хипократа, Галена, Диоскорида, Авицене, Абуказима, Авероеса, Плинија и других. Преписивањем се губила аутентичност изворних лекаруша јер су их преписивачи прилагођавали својим искуствима а били су и под утицајем турске и арапске медицине и европских схватања. Поред тога, калуђери су читали молитве и утискивали крст на оболело место.

Здравствене прилике у Смедеревској нахији, као и у осталим деловима Србије су биле тешке и забрињавајуће.⁹ Примери надрилекарства су били бројни. Димитрије Георгијевић из Крагујевца је 6. фебруара 1820. године писао кнезу Милошу да је „она жена, што сте је послали амо ради лекарства, сасвим је своје

⁷ Felix Kanitz, *Serbien: Historisch-Ethnographische Reisestudien Aus Den Jahren 1859-1868* (Leipzig: Hermann Fries, 1868), 39-44.

⁸ Први дипломирани лекар у Србији је био доктор медицине и лекар књаза Милоша Константин Александриди. Други је Италијан др Вита Ромито, на чији позив је 1826. године дошао његов земљак др Бартоломео Силвестер Куниберт, који ће до 1839. године службовати као лични лекар кнеза Милоша. Владимир Стојанчевић, „Доктор Бартоломео Куниберт лекар из Милошеве Србије“, *Архив за историју здравствене културе*, I, 1 (1971):44.

⁹ Архиве Србије фонд КК XXVIII

труде усугубила и обећава се да ће их излечити, само от вас проси и моли да јој дете, што јој је у Смедереву, прибавите овде“.¹⁰ Јасно је да се ради о некој надрилекарки из Смедерева коју је кнез Милош упутио у Крагујевац да помогне и излечи неког болесника. Смедеревски кнез Петар Вулићевић обавештава кнеза Милоша да су Грци безуспешно лечили његову жену а Милошеву свастикку Босиљку. И поред обећања које су дали, Босиљка није била излечена ни после четири месеца. Петар им је за лечење исплатио 400 гроша и питао је кнеза Милоша да ли треба новац да врате. После три дана, Петар је добио одговор да су лекари дужни да му врате половину, а другу половину задрже.¹¹

Тридесетих година осамнаестог века предузимају се мере за сузбијање надрилекарства, доношењем строгих уредби о забрани рада особама које нису школоване за лекаре и апотекаре. Међутим, проћи ће године док се српски народ не ослободи сујеверја и заблуда. Путописац Ото Дубислав Пирх 1829. године спомиње да је у читавој Кнежевини Србији било само четири школована лекара: др Јован Стејић код кнеза Милоша, др Бартоломео Куниберт у Београду, др Ђорђе Новаковић у Јагодини и неки Рус у Пожаревцу (сматра се да је то био Глигорије Рибак). О њему ће у даљем тексту бити више говора обзиром да се везује и за лечење у Смедеревском окружју. Током путовања кроз Србију, 1829. године, посетио је Смедерево и описао га у свом чувеном путопису:

„Двадесет једна кула, високе, четвороруџе, повезане једним нижим зидом, образују у облику једног троугла смедеревски град. Он лежи у улу који образује Језава, која овде утиче у Дунав, на левој је обали Језаве и изгледа да је још у чврстом, добром стању. Варош на јужној страни града, у доба Карађорђа седмине сенаја, оиворена је и изгледа боље од јорње вароши Београда, али ојет зашто сиротињски према граду. Познаје се да су и град и варош постојали у разним временима и под разним именима. Варош је више уиша сградала од вајре и ново подизање њено показује још схраовање да што још нема сиурног сјанка од Турака.

Са новим стањем ствари и Смедерево ће постојати другачије. Положај места је згодан за трговину унутрашњости земље. Становници су већином трговци.

Смедерево је у целој Србији познато са своја трожја и вина. Ту се срећно одржала прасћара лоза; у осталој Србији виногради су већином пропали и тек за последњих четрнаест година изнова подићути. Док се у целој Србији налази само црно вино, овде роди и бело вино, које се по својој јачини и блаом укусу равна маџарском вину. Виногради леже на јују и јујозајаду, у полукрућу око вароши“.¹²

У грађи Архива Србије, у фонду Смедеревске нахије, сачувана су писма Јованче Спасића, старешине једне кнежевине Смедеревске нахије у којима се помиње постојање лекара у Смедереву. У првом писму од 22. маја 1830. године Јованча Спасић обавештава кнеза Милоша да су почели радови на изградњи школе и цркве. У другом делу писма пита Кнеза да ли ће доктора плаћати нахија или варош. Из овог писма је јасно да се ради о лекару за седиште нахије Смедеревске.

¹⁰ Павловић, 110 година Болнице и Ајошке у Смедереву, 12.

¹¹ Ibid., 13.

¹² Ото Дубислав Пирх, Путовање по Србији у години 1829 (Београд: Просвета, 1983), 62-66.

Тражено је и да Кнез назначи по коме курсу да се при плаћању обрачуна вредност новца, јер је тада у Србији функционисао разноврсни новац.

2^е За Господина Доктора нашег оца
давак у апотеци, Степана Сана Варошк оне државне
аптеке давати, и да и Насија самога, и давати
аптеку Новога дечког пила. Зако толико је се
покојо ваше Свјатости даме да више означи
војску, и давати какој посадици.
приликом Закојо ваше Свјатости давати се виеко
показати у Новоме, и давати на сега
вашего
Смедерева 30
маја 1830. год
Свјатости
и Рокорни Свјата
Јованче Спасића

Писмо Јованче Спасића кнезу Михаилу

Да је тада у Смедереву заиста радио лекар сведочи одговор кнеза Милоша упућен Јованчи Спасићу осам дана после првог писма. Тада је кнез овом лекару послао на лечење пацијента и Јованчи дао детаљна упутства за смештај пацијента.

„ЉУБЕЗНИ ЈОВАНЧЕ

С овим писмом шиљем мој Јову, да се лечи њу код нашеј доктора. Намесијите ја код нашеј зета – код Насије, јак њена свекрва може ја илегајти, а Доктора иоздравити од Мој имена, нек се иостара ишио ире да ја излечи.

Поздрављајући вас остјајем,

Ваш Доброжелатељ Милош Обреновић књаз сербски

У Крајујевицу, 30. маја 1830.¹³

Нажалост, нема више података о овом лекару нити је његово име у неком документу остало па се не зна да ли се радило о емпирику, хирургу или доктору медицине. Колико се овај лекар задржао у Смедереву нема прецизних података, али се већ крајем 1830. године Јованча поново обраћа кнезу јер се он сам разболео, а како је био у добрим односима са кнезом, овај му шаље свог лекара да му укаже помоћ.

У преписци-захвалници нигде се не помиње лекар из Смедерева помињан у првим писмима што значи да је овај лекар вероватно отишао из Смедерева пре децембра 1830. године, јер да је остао у Смедереву он би лечио Јованчу. Јованча Спасић 8. децембра 1830. године шаље захвалницу кнезу Милошу што му је послао свог лекара, па му се сад враћа здравље.

¹³ Архив Србије КК XXXVII 394/1830

„ВАШЕ СИЈАТЕЛСТВО

в Семилосѣивешии Государју

Ја всејокорни Рад Вашеѣо Сијателства за указану ми Родителску Милосѣи и Госѣодин Докѣора Вашеѣи и мени у велико и нуждни данашнеи ѣослали јесѣе коисам ѣѣшѣо ѣри издиханију био ѣрисѣе.

Милосѣиви Государју и Блаѣодеѣелју наш за ѣѣолико вашу надамном указану Милосѣи које не само данас но ѣѣвсѣднево, блаѣодарѣиѣи Вам никада немоѣу, ниѣиѣи имам Речи с коимаѣи чувѣѣѣва блаѣодарноѣи Срѣца моѣѣа изразѣиѣи моѣао акамоли Всевишѣиѣи Творац оно ѣреѣашиѣе здравље дарује, ничим Вам ѣослужиѣиѣи нисам каѣар, ѣѣакмо јѣдном ревнѣсѣиѣном Служѣом, А блаѣодареније Боѣу, ѣѣи које Госѣодин Докѣор и мени дошаѣо ѣѣознаѣем дамије сасвим ѣѣѣе ѣѣрѣчем ѣреѣѣоручујуѣи се Вашеѣи Кѣѣажескоѣи Милосѣи с ѣѣелованиѣем Сијателне деснице.

Јасам

Навеки ѣѣокорни слуѣа Јованче Сѣасѣиѣ

У Смедереву 8ѣо декемврија 1830.¹⁴

Лоше здравствене прилике, као наслеѣе турске владавине, почињу да се поправљају 1830. године каѣа Србија стицањем аутономије почиње да ствара услове за организовање здравствене заштите народа од болести. Након Другог српског устанка вођени су тешки преговори између Србије и Турске. Србија је 30. октобра 1830. године од Порте добила Хатишериф који јѣј је донео аутономију и статус кнежевине. Милошу Обреновићу је посебним документом, Бератом, призната наследна кнежевска титула. Србија је остала у саставу Отоманске империје али је Хатишерифом добила слободу вероисповести, право на подизање и обнову цркава, самосталну административну управу, независно судство, слободу кретања и трговања.¹⁵ Девети члан Хатишерифа дозвољава самосталној Србији да оснива болнице, али се тек од 1833. године поклања већа пажња заштити народног здравља. Кнежевина Србија је била организована у 18 нахија, имала је 2732 села са 93.549 кућа, пет градова: Београд, Смедерево, Шабац, Ужице и Соко и 12 вароши: Ваљево, Крагујевац, Пожаревац, Јагодина, Ћуприја, Пожега, Гроцка, Пореч, Параѣин, Сврљиг и Ражањ.¹⁶ Кнежевина Србија је 1833. године имала 698.624 становника, а у Београду је живело 7.033 становника.

Кнез Милош је био визионар који је схватио да се народном здрављу, нарѣито после турске владавине, мора поклонити изузетна пажња. Почео је да позива школоване лекаре у Србију и да даје стипендије за школовање лекара у иностранству. Инсистирао је на подизању болница и аптека и организовању карантина и санитетских кордона на границама. Поред тога, за време ѣегове владавине у Србији се доносе први закони о организовању здравствене заштите. Милошева идеја је била да у сваком окружју и гарнизону у земљи буде бар по јѣдан школовани лекар. Посебну пажњу је посветио и уређењу бања и заштити минералних вода. Свестан да је број школованих лекара мали, залагао се да се

¹⁴ Архив Србије КК XXXVII 395/1830

¹⁵ Душан Батаковић, *Новија историја срѣскоѣи народа* (Ужице: Наш дом, 2006).

¹⁶ Љубодраг Димић и др, *Модерна срѣска држава 1804–2004* (Београд: Историјски архив Београда, 2004).

прво оснују гранични карантини и организује коришћење минералних вода у бањама уз присуство лекара.¹⁷

Поред Хатишерифа из 1830. године, за увођење законских мера у здравство значајан је и Сретењски устав из 1835. године. Устав је омогућио доношење неких санитетских уредби и упутстава. Први значајни документ који уводи ред у санитетску делатност је Указ о саставу државног савета и кнежевог кабинета и дужности министара, издат на основу Устава из 1835. године. Својим 120. чланом Указ је прописивао да је у Србији неопходно: „Пазити на здравље народа и подићи тога ради и издржавати како у земљи, тако и по границама нужна томе заведенија и болнице, да се не би куга или друге приљепчиве болести у земљу увукле... Списатьи заповести, каквим љекарима слободно је лечити и забранити да се ни би они у то упуштали, који нису науке љекарства слушали [...] завести школе за хирурге и бабице, марвене лекаре и апотекаре”.

Прва апотека и болница (имала једну болесничку собу) су отворене 1826. године у Шапцу, заслугом Јеврема Обреновића.¹⁸ Пре доношења Устава из 1835. године, у Србији су већ постојале болнице у Градишту и Свилајнцу (1832. године). Прве војне болнице основане су 1837. године у Крагујевцу, Београду и Пожаревцу. Прва апотека у Београду основана је 1830. године. Залагањем власти, санитетска служба се увећава и већ 1836. године у Србији има деветнаест лекара, три болнице и две апотеке.

Према досадашњим истраживањима, може се закључити да Смедерево до 1839. године није имало сталног лекара кога би држава или општина плаћале. Не искључује се могућност кратког боравка неких лекара у Смедереву јер је део архивске грађе уништен и све отишло у заборава.

У Смедереву је 1836. године кратко живео и радио приватни лекар Глигорије Рибакoв, по народности Рус. Водио се као лекар самоук-емпирик јер је, наводно, изгубио диплому. Глигорије Рибакoв је био лекар у Пожаревачкој болници од 1831. до 1833. године, када је изгубио поверење кнеза Милоша и био отпуштен из службе. Како је имао породицу и децу, Кнез му је ипак одобрио приватну лекарску праксу 1834. године. Могао је да се бави лечењем било где у Србији. Писмом се захвалио Кнезу на дозволи да се бави лекарском праксом, али је у њему и молио да га врати у државну службу јер као приватни лекар нема довољно средстава за живот. Идуће године је поново добио државну лекарску службу. Био је постављен за физикуса Округа ваљевског, али се ни на том положају није дуго задржао, због своје незгодне нарави и грешака у раду. Поново остаје без посла 1836. године, те је 21. септембра писмено замолио Кнеза да га врати у службу. Истакао је да има болесног члана породице што га је материјално исцрпело и да је остао без средстава за живот. У Смедереву је као приватни лекар остао до краја јануара 1837. године, а 28. јануара 1837. године је молио Кнеза за пасош да напусти Србију и врати се у своју отаџбину Русију. Жалио се на слабо здравље које је изгубио на лекарском раду, припремајући отровне лекове за болеснике у болници у Пожаревцу. Међутим, те 1837. године није отишао из Србије, Кнез га поставља за управника и лекара Рачанског карантина.

¹⁷ За спровођење свих ових Милошевих замисли било је потребно најмање 30 лекара. Војислав Стојанчевић, „Делатност кнеза Милоша на организацији санитетске службе у Србији 1830-1839. године“, *Acta historica medicinae pharmaciae veterinae*, VIII, 1-2 (1969): 24-30.

¹⁸ Владимир Станојевић, *Историја српској војној санијетској* (Београд: Златибор, 1925), 27.

Податак да у Смедереву није било сталног лекара до 1839. године потврђују два списка лекара и апотекара у Кнежевини Србији, из 1836. и 1837. године.

Први списак из 1836. године показује да је у државној служби било 16 лекара и апотекара али нису прецизиране школске квалификације лекара. У државној служби су се налазили: Јован Карабини (дворски лекар), Карл Пацек (лекар у Крагујевцу и гвардијски-војни), Максим Мишковић (лекар у Пожаревцу и гвардијски-војни), Антоније Боровац (дворски лекар у Пожаревцу), Карл Белони (лекар у Чачку), Херман Маинерт (лекар у карантину у Алексинцу), Јосиф Ребрић (лекар у Неготину), Бартоломеј Куниберт (лекар у Београду), Сава Јовановић (лекар емпирик у Крагујевцу), Павле Илић (апотекар у Крагујевцу), Глигориј Рибак (лекар емпирик у Ваљеву), Ђоко Новаковић (магистар хирургије у Бањи), Теодор Манастериот (хирург), Филип Транкили (придворни доктор), Антоније Славуј (гвардијски хирург) и Јован Штекер (придворни лекар у Београду).

Сачуване су и службеничке листе државних лекара за 1837. годину где се види да се број ангажованих лекара смањио на само 10 током те године. Тај списак је сачињен крајем 1837. године. Тада су у државној служби радили: Карл Пацек (доктор медицине, придворни лекар), Максим Николић Мишковичев (доктор медицине, лекар у карантину) Емерих Линденмајер (доктор медицине, војни лекар у Крагујевцу), Карл Белони (доктор медицине, војни лекар у Београду), Херман Маинерт (доктор медицине, лекар карантина у Алексинцу), Димитрије Капари (дипломирани хирург, војни лекар у Пожаревцу), Сава Јовановић (недипломирани хирург, лекар карантина у Радујевцу), Георгије Новаковић (хирург, лекар у Бањи), Антоније Славуј (магистар хирургије, лекар карантина у Алексинцу) и Павле Илић (дипломирани апотекар у Крагујевцу).

У кнез Милошевој Србији лекари су се често врло кратко задржавали у једном месту. Многи нису могли да се помире са кнежевим ставом према њима те су често мењали место боравка. То доказује и смањен број лекара крајем 1837. године.

Пажњу заслужују још два указа кнеза Милоша. Новембра 1836. године кнез Милош доноси указ који се односи на плаћање лекарских услуга. По тој уредби, лекари су били дужни да сиромашне људе лече бесплатно. Други указ је из 1837. године, издат поводом злоупотреба лекова и отрова. Њиме се забрањивала продаја лекова без писменог одобрења полиције, које се добијало искључиво на основу рецепта дипломираног лекара.

Прилике у Смедереву су биле исте као и у свим градовима без лекара у Кнежевини Србији. Народ је набављао лекове и отрове у еснафским дућанима, против чега је био и сам кнез Милош. Већ почетком фебруара 1837. године мр Павле Илић, оснивач прве државне апотеке у Крагујевцу је обишао десетак дућана по Крагујевцу и доказао да трговци и занатлије држе у својим радњама отрове и лекове које је и сам куповао да би доказао опасну навику. Утврдио је да они нису издвојени од друге трговачке робе која служи за исхрану. О томе је обавестио кнеза Милоша који је врло брзо реаговао и 6. фебруара 1837. године издао Указ о ограничењу и контроли са упутством како ће се надаље набављати лекови и отрови за лечење и за занатске сврхе. Тај указ је прописао да се лекови и отрови могу набављати само по писменој дозволи лекара а да ће административну контролу вршити полицијска власт.

Указ је стигао и у Смедерево, а окружна полицијска власт се обратила Кнежевој канцеларији у Крагујевцу 22. фебруара 1837. године да окружје Смедеревско нема лекара који би рецепте давао народу. На овакво реаговање смедеревске окружне власти, као и на реаговања из других места, указ је коригован, јер се увидело да свако седиште округа нема свог лекара који би издавао дозволе за куповину лекова и отрова. Овај допис Кнежевој канцеларији доказује да почетком 1837. године Смедерево још није имало свог лекара. У то време, становници Смедерева лекове су набављали у апотеци Матеје Ивановића у Београду (основаној 1830. године), затим из „Правителствене апотеке“ у Крагујевцу (основане 1836) и из приватних апотека у Панчеву и Белој Цркви због добрих веза са местима у Аустроугарској монархији преко Дунава.

Кнез Милош је преко окружних и среских начелника био упознат са здравственим приликама у народу. Исти органи власти су упознавали становништво са различитим упутствима везаним за подизање здравствене културе, било да је реч о хигијени или о одбрани од тежих заразних болести (колере, куге и великих богиња). Србија се у то време граничила са Турском у којој су биле честе епидемије заразних болести и постојала је велика опасност ширења епидемија преко границе у Србију. Због тога се тридесетих година деветнаестог века почело са подизањем карантина (контумаца) на главним граничним прелазима и истовременим оснивањем пограничних санитетско-полицијских кордона. Обзиром да Србија није имала искустава са борбом против заразних болести, кнез Милош је користио искуства суседне Аустроугарске монархије. Примаријус Земунског контумаца др Карло Нађ¹⁹ је на лични Кнежев позив долазио више пута у Србију и својим искуством и саветима помагао организовање медицинске и карантинске службе. У Србији тога времена најчешће болести су биле: срдобоља, френга (сифилис), мицина (венерична болест), велике и мале богиње, велики кашаљ, гуге, красте, црвени ветар, шуга, прободи, јектика, заушке, грозница, лудило и падавица.

Ширењу заразних болести доприносили су обичаји који су владали у Србији. Болесници нису одвајани од здравих укућана у посебне просторије. Такође, владао је и обичај праштања укућана од самртника и умрлих што је још више доприносило ширењу заразних болести. Србију нису мимоишле ни најстрашније и најопасније епидемије колере и куге које су неколико пута косиле њено становништво. Епидемије колере су почетком деветнаестог века неколико пута захватиле Србију. Слабије 1813. године, а много опасније 1831. и 1836. године. Од ове последње страдало је становништво Београда, Ужица, Ћуприје, Ваљева, Чачка и Ражња. Лечење се спроводило специјалним народним леком који је сам кнез Милош саставио. Епидемија колере је уверила кнеза Милоша да се мора убрзати развој санитетске службе. Међутим, епидемија много опаснија од колере била је куга (црна смрт), која је Србијом харала од 1814. до 1816. године да би се 1837. године поново јавила и однела нове жртве. Те 1837. године, неразвијена Србија је успела да сузбије црну смрт још у корену без великих губитака.

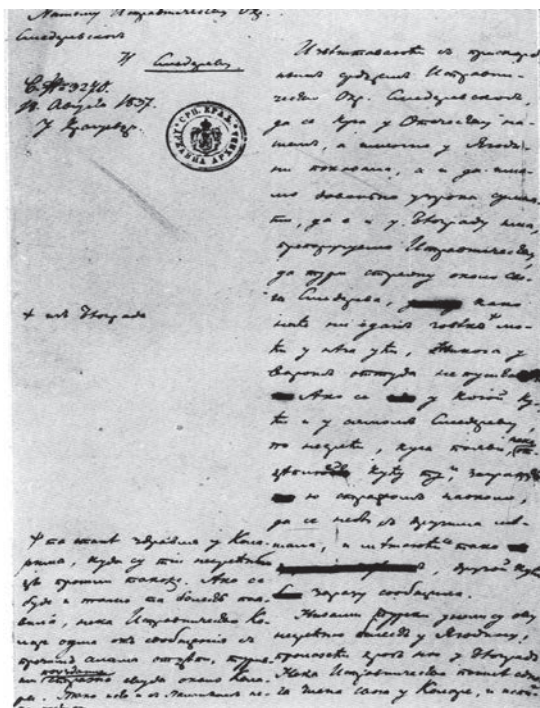
Положај Смедерева био је неповољан са епидемиолошког гледишта. Честе поплаве Дунава, Мораве и Језаве и стварање великих баруштина у околини Сме-

¹⁹ Земунски контумац је основан 1730. године, а укинут 1872. године. Сви путници који су ишли у Турску или долазили из ње морали су да издрже одговарајуће карантинско време у зависности од епидемиолошке ситуације. Може се рећи да је носио главни терет у сузбијању продора зараза из Турске преко Балкана у Европу. Катић, Реља. *Српска медицина од IX до XIX века*. (Београд: Научно дело, 1967), 214; С. Живковић, „Два интересантна документа о Земунском карантину“, *Acta Historica*, III, 1-2 (1964): 195-6.

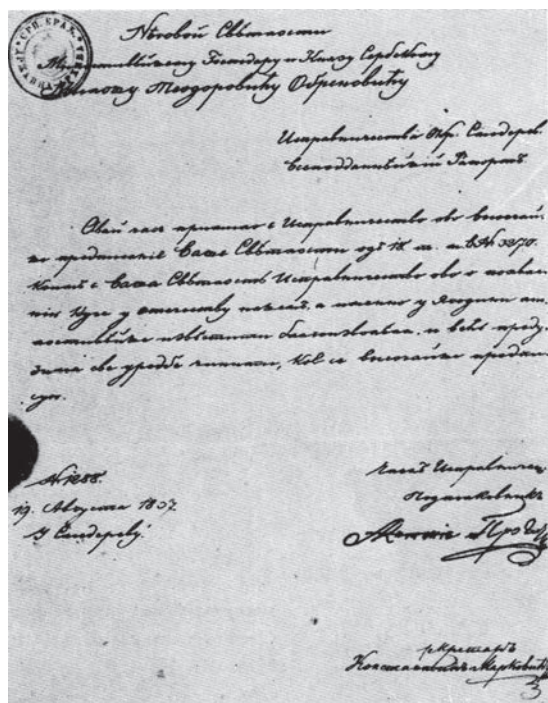
дерева изазивали су појаву великих грозница. Још је Вук Стефановић Караџић 1831. године написао да у свакој кући има оболелих од грознице. Прва епидемија колере за коју постоје писани докази задесила је Смедерево и Липе августа 1831. године. Кнез Милош је тада издао наредбу да се у Туприји подигне карантин у коме путнике не треба задржавати дуже од 24 сата јер се колера ваздухом преноси. Колера се у Смедерево преносила из Баната.

У Банату се 1836. године појавила куга. У Баваништу је тада од куге умрло 170 људи средњих година. „Сад сваки дан по 30-40 душа умире и све се више болест умножаје. Најпре удари у срце, па укочи сву снагу и одмах човек издахне, ретко који се одржи 24 сата... У другим селима мање умиру. Дневно понајвише по 10-20 особа... Људи су се страшно збунили, ништа не раде, само једу и пију, као да је пред смак света и чекају када ће их ухватити ова језива болест“.²⁰ Кнез је тражио извештај о ситуацији у Смедереву и Ранко Мајсторовић је писмено 17. августа 1836. године обавестио Кнеза да оболелих има али да напрасног умирања нема.

Током епидемије куге 1837. године, кнез Милош је издао наредбу број 875. од 18. августа 1837. године да се око Смедерева поставе страже које треба да спрече преношење болести. Страже око Смедерева су постављене на стратешким местима: према Пожаревцу, од стране Београда на караули и на Дунаву код Смедерева. Кнез је овластио Исправничество да одмах упуте свог човека да испита ситуацију у Коларима и Паланци. Анте Протић, начелник Исправничества у Смедереву је послао Симу Рајковића у инспекцију у Коларе и Паланку (Смедерево тада није имало лекара), који је известио да је стање здравља у ова два места задовољавајуће.

Куга око Смедерева, Колара и Паланке 1837. године²¹

Мере против куге код Смедерева 1837. године²²

²⁰ Павловић, 110 година Болнице и Ајошке у Смедереву, 15.

²¹ Архив Србије КК 876/1837.

²² Архив Србије КК 877/1837.

Криза власти кнеза Милоша је почела током 1838. године која је због политичких немира била веома бурна. Донет је други устав после оног из 1835. године. Тај други устав, назван „турски“ је унео нове немире, који се у Србији нису смирили ни у идућој 1839. години.

Захваљујући напорима кнеза Милоша који се посебно залагао за повећање броја школованих лекара у Србији, већ крајем 1836. године у Србији је било 19 лекара и апотекара од чега 16 у државној служби.

За време прве владавине кнеза Милоша је основано неколико привремених болница. Оне су биле кратког века јер су обично биле смештене у објектима који нису наменски грађени за болнице, није било довољно школованих лекара који би радили у њима и недостајала су материјална средства за издржавање болница. Тек средином четврте деценије деветнаестог века се почиње са темељним приступом формирању грађанских болница у Кнежевини. У том периоду, законе је предлагао Државни савет а након разматрања на Главном скупштини закони су упућивани Скупштини која их је усвајала. За санитет је од посебног значаја састанак Скупштини одржан 21. и 22. јануара 1837. године. На њему је предложено успостављање „Школског и шпитаљског (болничког) фонда“ који је требало да обезбеди средства за подизање школа и болница. У договору са кнезом, Скупштини је овај предлог проследио Скупштини која га је усвојила 31. маја 1837. године. Усвојени су статут и правилник који су предвиђали начин оснивања и почетка рада првих болница.

Правилник је прописивао да средства у фонд морају уплаћивати сви државни чиновници и протојереји. Такође, фонд би се пунио и прилозима сакупљеним на црквеним тасовима недељом и празником. Правилник је прописивао и да се имовина умрлих без наследника предаје у „Школски и шпитаљски фонд“. У фонд се уплаћивао и део прихода од извоза стоке и од добровољних прилога приликом крштења деце, венчања, о славама, приликом писања тестамената и прилози у поклонима и завештањима. Правилником је било прописано и руковање овим фондом. Чим је Фонд основан, покренута је велика кампања и средства су почела да се прикупљају у свим окружјама. Обзиром да је фонд обједињавао просвету и санитет, одлучено је да за овај фонд буде надлежно Попечитељство просвете. Брзо је схваћено да ова два фонда не могу бити обједињена, те је 1841. године донета одлука да се они раздвоје и да сваки округ добије свој „Шпитаљски фонд“. О фондовима би се старала окружна начелства јер је сваки округ из тих средстава требало да оснује окружну болницу. Фонд је био децентрализован до 28. децембра 1879. године када је донета одлука о оснивању „Централног санитетског фонда“, који је почео да функционише тек 1881. године. У одлуци о формирању централног фонда је било наложено да се окружни болнички фондови саставе и да то представља оснивачки капитал Централног санитетског фонда.

Нови озбиљнији покушаји ширења здравствене заштите су предузети у пролеће 1839. године, при крају прве владавине кнеза Милоша. Привремени начелник санитета др Карло Пацек је тада предложио Совјету да изврши постављења физикуса по окружјама и пропише њихова права и дужности. Начелник Санитетског одељења у акту од 17. априла предлаже постављање физикуса јер је Совјет упознат да у многим окружјама лекара нема, „а и да би народ волео своје лекаре имати“. Тада су и др Карло Пацек и Попечитељство внугарњих дела, коме је Санитет припадао, били мишљења да свако Округ мора имати бар по једног

околног физикуса. Међутим, јасно је било да је број правих и искусних лекара у том тренутку у Кнежевини Србији мали а да постављање шарлатана не би служило народу већ би било погубно по здравље народа. Попечитељство је предложило да се само у већим центрима округа поставе лекари или магистри хирургије. Свршене докторе медицине је требало да добију Шабац, Београд, Смедерево, Јагодина, Чачак и Ужице, а магистре хирургије: Ваљево, Београд, Милановац, Зајечар, Бања, Крушевац и Карановац. Крагујевац и Пожаревац су у то време имали гвардијске (војне) лекаре који су у тим местима могли лечити и цивиле.

Овај предлог из априла 1839. године није одмах реализован јер су многи државни послови били у застоју и чекало се смиривање политичких сукоба. До абдикације кнеза Милоша Обреновића је дошло 1. јуна 1839. године и он је са сином Михаилом отишао у Румунију 3. јуна. Његовим одласком стање у Србији се смирило и почеле су да се спроводе многе одлуке донете током пролећа те године.

Већ 24. јула 1839. године, на предлог привременог начелника Санитета Министарства унутрашњих дела др Карла Пацека и уз сагласност Совјета, постављени су први окружни физикуси за 9 округа. Међу њима је било доктора медицине, магистара хирургије и један магистар фармације и хирургије. На дужност су распоређени 7. августа 1839. године по следећем распореду:

1) за физикуса Пожаревачког округа је постављен др Максим Николић Мишковић, родом из Сремских Карловаца, са платом од 360 талира годишње. Он је раније службовао у Србији пет и по година, као лекар Дунавско-тимочке команде у Пожаревцу при гарди кнеза Милоша и при Рачанском карантину на Дрини. Последње службовање, пре овог постављења, било му је при Подрињској команди;

2) за физикуса Округа јагодинског је постављен др Карло Белони, странац, лекар Подрињско-моравске команде и Кнежеве гарде, са платом од 300 талира годишње. Он је пре овог постављења био у служби четири и по године;

3) за физикуса Округа крагујевачког је постављен др Јосиф Ребрић, родом из Сремских Карловаца, са платом од 300 талира годишње. Пре тога је службовао при Дунавско-тимочкој команди и у Бреговском карантину а последње две и по године био је без службе;

4) за физикуса Округа ваљевског је постављен др Херман Маинерт, странац, са платом од 300 талира годишње, који је радио три и по године као лекар при Алексиначком карантину и у Кнежевој гарди;

5) за физикуса Округа чачанског је постављен др Јован Цомпа, са платом од 300 талира годишње. Он је раније био на служби пола године у Кнежевој гарди;

6) за физикуса Округа шабачког је постављен др Антоније Гродер, који је тек стигао из Аустрије, са платом од 300 талира;

7) за физикуса Округа гургусовачког (Књажевац) је постављен Ђоко Новковић, магистар хирургије, са платом од 240 талира годишње. Он је категорисан са осталим хирурзима. До овог постављења је радио у разним местима, а последње је било у Кнежевој гарди;

8) за физикуса Округа београдског је постављен мр Флориан Бирг који се раније бавио лечењем и апотекарством при турском гарнизону у Београдској тврђави, а последње две године приватном праксом у Београду;

9) за физикуса Округа смедеревског је постављен др Константин Михаиловић, са платом од 300 талира годишње. Пре овог постављења, годину и по дана је водио Радујевачки карантин.

Дакле, први стални окружни физикус у Смедереву, постављен 7. августа 1839. године је био др Константин Михаиловић. Први именовани лекар у Смедереву, др Константин Михаиловић се први пут обратио кнезу Милошу за додељивање стипендије 7. августа 1833. године,²³ када је имао још три године до краја студија. Показивао је жељу да се лекарским позивом бави у Србији. Поново се Кнезу јавио након три године, 9. јуна 1836. године,²⁴ када га је обавестио да је завршио студије и да је спреман да одмах по добијању дипломе дође у Србију. Др Константин Михаиловић је дошао у Србију 1837. године и, према упутству кнеза Милоша, био упућен у Радујевачки карантин, где је као лекар радио од 1. априла 1838. године, са платом од 300 талира годишње.²⁵

Прво решење за рад доктора медицине
Константина Михаиловића

Постављањем окружних физикуса само делом су биле испуњене одредбе Устава које се тичу увођења организоване здравствене заштите у Кнежевини.

²³ Архив Србије КК Ф XVIII 206/1833.

²⁴ Архив Србије КК Ф XVIII 27/1836.

²⁵ Међуопштински архив Пожаревац, Фонд откупа и поклона, кутија 1/12.

За рад окружних физикуса била су неопходна упутства за рад на терену. Њих је др Карл Пацек као начелник Санитета прописао 21. августа 1839. године као „Наставленија за окружне лекаре или физикусе“. Популарна „Настављења за дужност“ представљала су кодекс лекарске струке. У 23 тачке одређене су дужности и права локалних физикуса. Обзиром да је то први лекарски кодекс у самосталној Србији, биће наведен у целости.

„Наставленија за Окружне Лекаре и Физикусе

1. Окружни физикуси морају бити докџори медицине, но, за сада, по височашјем решенију и намесничесџва књажевској докџојинсџва под 18 јула шек. год. ВНО 461. изданом, у једним окружијама моју бити и мајсџри хирурџије, но, и једни и друџи морају бити диџломирани. Ове Диџломе своје погносиће Појечџиельсџву внуџирени дела, које ће их џреџледаџи и од њих заклейџве узимаџи.

2. Они ће зависџиئي нейосредно од окружних началничесџва, на која се званично и односиџи имају. Но, у изванредним случајевима, моју се нейосредно и на Појечџиельсџво внуџирени дела односиџи.

3. Морају знаџи срџски језик и џо у џочейџку бар џолико, да болесника без џолмача исџиџаџи и нужно му наставленије моју даџи. Своје џроџоколе, раџорџије и мњенија лекарска, док срџски џисаџи не науче, моју лаџинским или немачким језиком водиџи.

4. Окружни лекари џреба да су џраведни, исџиниџи, нейодмиџљиви, џајне да чувају, џрезвени, џрудољубиви, у дужности својој искусни, у владању смирени и у обхожденију џријаџи.

5. Окружни физикуси дужни су обџиџаџи у месџима џе се окружно началничесџво и суд налазе.

6. Од месџа џе обџиџаџа, не сме се никуд удаљџи, док о џоџе надлежном началничесџву не јави, куда и каквим џослом иџи намераџа.

7. Окружној физикуса најџлавнија је дужности сџарџи се о сџању оџиџеџ здравља у месџу џе обџиџаџа, како џод и у надлежном окружију. А да би ову дужности исџуниџи моџао, нужно му је:

8. Трудџи се џознаџи начин живљења, јела и џиџа оноџ народа са којим живи: куће, џоложеније месџа, џромену ваздуха, ношиво џуди, начин џосџуџања и сујеверја око болесника, око џрудних и рађајуџих жена, џри сахрањивању, џри восџиџанију деце и сл. Ако се све ово џосџара сазнаџи, џо ће му лакше бити све шкодљиве сџвари уклониџи.

9. У свакој џрилици, џреба физикус народ да џоучаџа џравилима, како му животи и здравље сачуџи ваља, како џреба џосџуџаџи са џџоџенима, да им се животи џовраџи, са удављенима, џромом ударенима, џумуром уџушенима.

10. У месџу џе живи, џреба сам собом да надџледа, да се ни једно мрџиво џело не сахрани, донде док се не увери да је заисџа мрџиво. Ово се у селима џреко друџих може учиниџи, које ће се доџније оџределиџи. Во оџиџе нека власџи и лекари настџојаџају, колико је мојуће, леџим начином, да се мрџиваџи џоџрџ по исџеку 24 сџа сахрањују.

11. Све оно, џџо види, да је здрављу човечјем шкодљиво, и џџо би уклониџи ваљало, џреба физикус да јавља надлежном началничесџву, као џџо су: смрџиве баре, близу кућа намешџене, баџање џубеџа и мрџина џо сокаџима, сарањивање мрџиваџа близу кућа, коџање џлиџких џродова, џродавање незрелоџ воћа, нездравоџ меса, квареноџ или џоквареноџ вина, брашна, кафе иџд., џродавање оџровних сџвари џо дуђанима, лечење од баба и друџих невешџака.

12. У месту где има апотека, не дозвољава се физикусу своје лекове болним издавати. Но, где ове нема, ту је он сам дужан о своје широку малу апотеку држати, од које, кад год Појечителство зашти, дужан је инвентар издавати. У таксирању лекова дужан је држати се аустријске визијације физикуса, осим Београда, где ће се осим окружног физикуса, још неколико лица за ту визијацију Појечителством внурених дела, одредити.

13. Остали доктори, апотекари и бабице, који се у окружију налазе, поштадају надзиранију окружног физикуса. Који се у окружија населити желе, морају такође најпре своје дипломе окружном физикусу поднети, који ће исте по томе видирајући да слободно по окружију могу лечење ујажавати. Бабицама овдашњим, које су при порођајима искусне, да се не забрањује порођајним женама у помоћи бити.

14. Окружном физикусу припада такође надзираније над лековитим водама, над айсанама, уколико се по здравља тице (тј. дужан је кад и кад ледајући айсане, јесу ли чисти, отварају ли се често, да кроз њих ваздух пролази и да нису уређене).

15. Кад се где у окружију каква епидемическа болест појави, по је окружни физикус, по заповести окружног началничества, дужан у месту болести изаћи, следство исте дознати, средства противу ње назначити и уредити и докле се год болест не угуши, дужан је на месту остати. За време трајања болести, дужан је сваких 8 дана райорит началничеству пошлати, а по свршетку болести, главни райорит ојет истој началничеству предавати.

16. При појављенију марвене болести, исто је тако дужан чинити, као што у предидућем пар. 15 ласи.

17. Каламјење крављих бојања, дужан је физикус извршити по правилима изданим.

18. Ако би суд или конзисторија преко началничества какова свиђелства, мненија или сведочанства од окружних физикуса поредовала: по физикус по заповести началничества, дужан је безрисично своје свиђелство, мненије или сведочанство дати у расарама брачним, рањеним, убијеним, отрованим, најло умрлим, болест кријућим или на себе лажливо навлачећим и порочим погодном случајевима, где је нужно, мора и секцирања шела предузети. Но, сам по себи не сме лекар овакове ствари предузети.

19. Док довољно лекара, који се самом лекарском практиком занимају, не буде, дужан је окружни физикус у месту пребивања своја, болне надлежати и лечити и по без разлика стињања и имања. Моћан дужан је за сваку визију полати по 20 кр. у сребру, а сиромаха дужан је дава посетити. Но, лекове није му дужан дава дати. У село болесницима није дужан без знања началничества изићи.

20. Сваки 15 дана дужан је физикус о стињању здравља началничеству райоритирајући ако епидемије нема, а ако ове има, по је онда дужан сваких 8 дана райоритирајући. Осим ових райорита, дужан је свака 3 месеца један райорит о стињању здравља началничеству предавати, које ће дужно бити, исти Појечителству внурени дела шлати. Исти овај райорит содржаваће болести, које су се дојале, чрезвичайне промене времена, рекосити природне, а при свршетку подине даће један главни райорит истој садржаја, као тромесечни.

21. Ако у месту не би војног лекара било, по је окружни физикус дужан рекруте визијирајући, болесне војнике лечити и ови лекови њему ће правителство полатити.

22. Окружни физикус код своје куће дужан је држати деловодни протокол у који ће по нумери уводити на њега долазеће налоге, дан и годину, крајко садржаније и извршеније истиога.

23. Окружни лекари немају се мешати ни у каква полицијска дела, имајући довољно посла занимајући се својим лекарским дужностима.“

Потписали су га „наместници књажевског Достоинства“, чиме „Наставленија за окружне лекаре или физикусе“ постају државни акт, односно закон.²⁶

Како је једним од предходних указа прописано руковање лековима и отровима, у Наставленијама је прописано да физикуси морају имати приручну апотеку у местима где нема државне апотеке. Тако је Смедерево уз окружног физикуса добило и прву малу ручну апотеку са најнужнијим лековима, у другој половини 1839. године. Прописано је да та приручна апотека мора бити смештена у добро окованом сандуку са око 90 сировина за лекове и неким готовим лековима. Окружни физикус је у приручној апотеци морао имати и прибор за справљање лекова на терену. Овако конципирана приручна апотека била је подесна да се товари на коња, када би физикус обилазио округ за време епидемија.

Време именовања првих физикуса у Србији било је политички нестабилно. После смрти најстаријег сина кнеза Милоша, Милана, који је владао Кнежевском само 26 дана, власт су вршили намесници све до краја 1839. године. Прилике у Србији се нису смириле ни доласком кнеза Михајла фебруара 1840. године, који је владао до 1842. године. Први окружни физикус, др Константин Михаиловић, постављен је од стране намесника док се чекало да кнез Михајло стигне из Цариграда где је ишао султану на поклоњење. Током пролећа 1840. године у Србији су плануле буне у народу због страха да ће кнез Михајло бити у опасности од уставобранитеља. Срески начелник једног од пожаревачких срезова, мајор Петар Илић Пекета, подигао је буну у Пожаревачком и Смедеревском округу. Пекетина буна је имала за циљ да покаже лојаност према кнезу Михајлу Обреновићу. Иако је Кнез владао Србијом, уставобранитељи су били јаки и водили паралелну власт у Србији. Др Константин Михаиловић био је одан династији Обреновић и учествовао је у Пекетиној буни. Из тог разлога, уставобранитељи су га ухапсили и држали у затвору. Из затвора је пуштен 17. децембра 1840. године, тако да је његово бављење медицином у Смедереву почело, вероватно, тек крајем 1840. године.

Политичка подобност др Константина Михаиловића је била на провери и крајем 1842. године. Током октобра 1842. године др Константин Михаиловић је отпуштен из службе. Међутим, 1. новембра 1842. године председник општине Смедерево Јован Томић и депутати из Смедерева Ђорђе Атанасковић, Павле Лазаревић, Милутин Радовановић и Пана Петковић од Министарства унутрашњих дела траже да се окружни физикус врати на своју дужност. Они су у том захтеву о др Константиноу Михаиловићу написали:

„1. Поменути лекар свагда је свом званију соодветиствовао тамо да је свагда и у свако доба болеснике помоћи његове пошредујуће поодио.

2. Што се широда и ушредљени при лечењу лекова шиче, он је тако умерен и шраведан био да се на њега у ширенију најлаћивања, не само сиромашни, него и имућнији за време његовој у Смедереву дављења ни најмање шотужити нису моли.

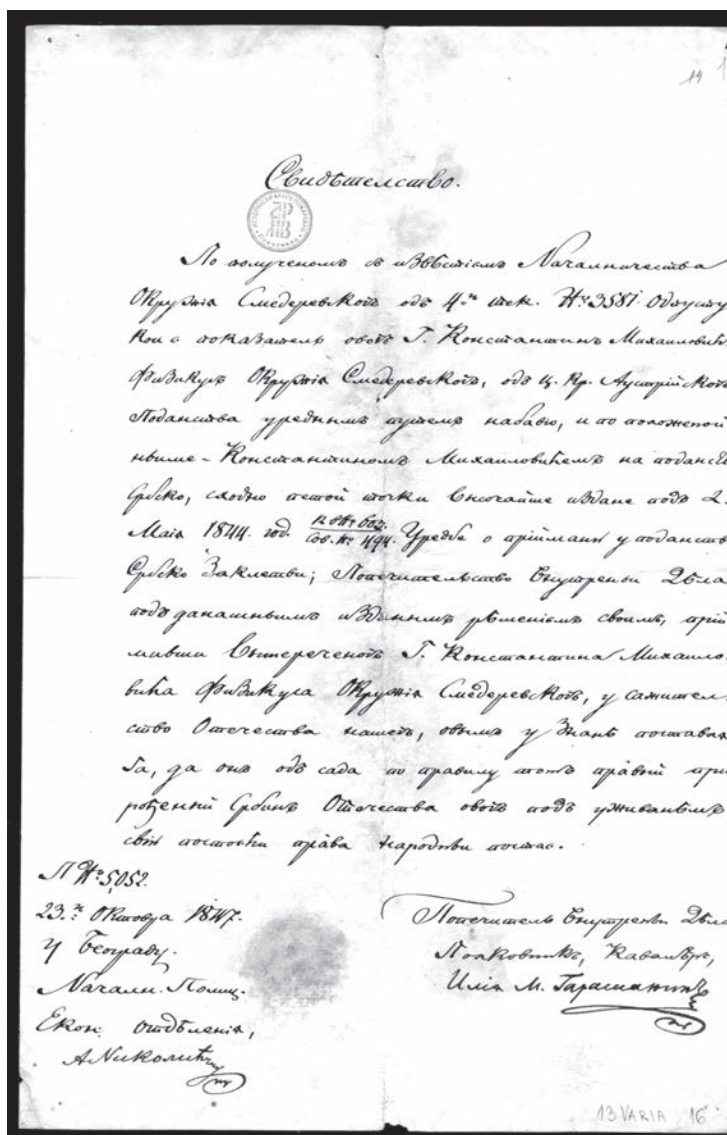
²⁶ Зборник свих закона, уредби и уредбених указа у Кнежевству Србском, књига 1 (Београд: Правитељствујућа књигопечатница 1840): 108; Санијетски зборник закона, уредби, расписа и шрејиса, књига 1 свеска 1 (Београд: Министарство унутрашњих дела. Санитетско одељење, 1879), 24-30.

3. Он је јерно речју човек тих, у свачему умерен и са сваким у љубави био.

4. Што се браћења народа тиче и у томе је он истинит и правичан био, иако да чрез последње ове две године свагда с нами као људима права народна браћењима обрашћивао се и разговарао да је с тој с нами обрашћенија и мрзост дившеј начелника на себе навукао“.

Министарство је Указом број 292. од 14. децембра 1842. године вратило др Константина Михаиловића на дужност окружног физикуса Смедеревског округа.²⁷ Из кондуитних (службеничких) листа сачуваних у архивима (листе из 1844. и 1851. године) могу се сазнати подаци о приватном и професионалном животу др Константина Михаиловића. Рођен је у Земуну 1809. године, био је ожењен и имао троје женске деце. У другој сачуваној листи написано је да је имао двоје деце тако да је, вероватно, једно дете умрло током службовања у Смедереву. У Пешти је завршио филозофске и лекарске науке.

Одлука о пријему у српско држављанство др Константина Михаиловића

²⁷ Архив Србије МУД-С Ф IV 360/1842.

У листи из 1851. године се наводи да је тада имао 13 година 8 месеци и 7 дана службе. Говорио је српски, немачки и латински језик. У оцени о његовом раду пише да је веома заинтересован за свој позив, а нарочито за болести у народу и да је савестан лекар. Наводи се да је у приручној апотеци држао доста лекова, али Начелство се у оцени оградајује да оно не може знати да ли је она по пропису и да ли по такси издаје лекове. Током калемљења је био пожртвован и тачан. Протоколе које је био обавезан да води сачињавао је и подносио доста уредно. Према болесницима је био доста непријатан ако приметити да је лечење започето од стране нестручних људи, али је у контакту са осталим људима био учтив. Имао је добру нарав, био је без порока, здрав и снажан, али кратковид. Са надређенима није имао проблема. До 1847. године је био поданик Аустрије, а 23. октобра 1847. године је постао српски држављанин. У Архиву у Пожаревцу чува се Свидетелство о пријему у српско држављанство.²⁸ Током 1848. године, као српски држављанин био је службеник друге класе са платом од 350 талира годишње.

Сви окружни лекари су према члану 18. Наставленија из 1839. године имали обавезу да на захтев тадашњих државних органа издају различита уверења везана за здравствено стање становништва. Такође, окружни лекари су били у обавези и да, уколико постоји наредба, раде сецирање тела покојника. Прву познату обдукцију у Србији, према писању др Линдермајера, урадио је др Пацек, аутор Наставленија, јула 1839. године, када је обдуковао тело рано преминулог кнеза Милана оболелог од туберкулозе.²⁹ Први смедеревски окружни физикус др Константин Михаиловић је поштовао обавезу да ради обдукције у судским предметима. У Архиву Србије постоје документи из 1846. године где др Константин Михаиловић описује повреду једног утопљеника. У налазу пише:

„Сведителство Лекарско

Да сам при разгледању тела водом снешеној и на обалу извученој нашао главу отечену и сасвим мокро-црну, водителне частии такође отечене и модре. Кром тоја по телу модре брује на више места счуљену кожу и да ниједи нисам мојао никаккову сечну, убодну или ити најнечену рану видети, из кое ди се на ударце закључити мојо и да е по нађеном и виђеном мнение моем, да е исти нађени удављеником морао се несрећним неким случаем удавити са овим пошврћујем.

*Лекар Окружја Смедеревској Доктор К. Михаиловић*³⁰

У Смедереву је др Константин Михаиловић провео 12 година, што потврђује да је заиста био одличан лекар, по вољи народа, јер су грађани и сељаци били задовољни његовим радом и нису тражили новог лекара како је то било у другим окрузима у Кнежевини Србији.

На предлог Попечитељства унутрашњих дела од 28. августа 1852. године, др Константина Михаиловића постављају за окружног физикуса у Пожаревцу. Смедерево остаје без окружног физикуса али, на срећу, врло кратко. Наиме, др Јован Валента је 1. маја 1852. године упутио Попечитељству унутрашњих дела захтев за постављење за окружног физикуса. Попечитељство је захтев проследио Кнезу, са напоменом да ће место окружног физикуса у Јагодини ускоро бити упражњено. Др Јован Валента је постављен за физикуса Јагодинског округа указом кнеза Александра Карађорђевића 10. јула 1852. године.

²⁸ Међуопштински архив Пожаревац, Фонд откупа и поклона, кутија 1/16.

²⁹ Едуард Михел, „Правилник за вршење судских секција“, *Српски архив за целокуино лекарство* IV, бр. 9 (1898): 425-44.

³⁰ Архив Србије МУД-С Ф IV 28/1846.

„Височаишим решењем од 10. јулија шек. год. СНо 566. одобрава да се докѝор Валентиа у њену Правитѝельскѝвену службу за физикуса окружја Јаѝодинскоѝ год оним истѝим условима, год којима и Шулек био ѝримљен, ѝрими.

16. јулија 1852.

Валентиа ѝрискѝео буде, један еѝземѝлар конѝтрактѝа који да му се ѝошље ѝреда, и истѝи закључе и ѝо надлежностѝи у уведе, а заклетѝву овамо достѝави, и од дана закљученоѝ конѝтрактѝа ѝлаѝиу у 350 ѝалира изда, а да му се 4 свидетѝельскѝво Шулека ѝосле да му се ѝреда.

25. авѝустѝа 1852.³¹

Окружно начелство је уговор са њим потписало 25. августа, од када му је рачуната плата.

„Београд, 25. авѝустѝа 1852. ѝодине

Посѝављање Јована Валентиа за физикуса Јаѝодинскоѝ окруѝа

Началничесѝву Окр. Јаѝодинскоѝ

Сходно ѝредсѝавленију Поѝечѝиѝельскѝва внуѝрени Дела блаѝоволила је Њеѝова Књажеска светѝлостѝ ѝо 10. јулија о ѝод. СНо 566. височаише одобриѝи, да се докѝор Медицине и Хирурѝије Јован Валентиа родом из Праѝа ѝрими у Правитѝельскѝвену службу за физикуса Окружја Јаѝодинскоѝ на једну ѝодину дана год оним условима, као шѝио су и друѝа лекарска лица у нашу Правитѝельскѝвену службу ѝримајућа.

У следсѝиву ѝоѝа височаишеѝ одобрениа Поѝечѝиѝельскѝви внуѝрену Дела закључило је ѝо данашњем конѝтрактѝу у два равноѝасна еѝземѝлара са реченим докѝитором Валентиом, од који је један еѝземѝлар ѝри себи задаржао, а друѝи еѝземѝлар ѝрилажуѝи овде шаље ѝамошњем Началничесѝву са ѝим налоѝом, да ѝа реченом свом физикусу кад ѝамо дође, ѝреда. Истѝи ѝако Началничесѝво ће ѝамошње ѝо имајућоѝ ѝри себи форми реченоѝ Г. Валентиа заклетѝи и њеѝову заклетѝву овамо у своје време достѝавиѝи.

Посѝавља се даље у дужностѝ Началничесѝва да оно ѝо смислу изданом одавде ѝод 24. марѝа о ѝод. СНо 391. налоѝа новѝосѝављеноѝ своѝ окружноѝ физикуса Г. Валентиа у дужностѝ уведе, насѝављајуѝи ѝриѝом, како ће се он из [...] деловодника ѝо лекарскоѝ сѝруки лакше уѝознаѝи моѝи са истѝим.

Шѝио се ѝак ѝиче ѝлаѝе Началничесѝво ће ѝакову реченом физикусу Г. Валентиу, од дана њиме закљученоѝ Конѝтрактѝа ѝ.ј. од 25. ѝ.м. Авѝустѝа на 350 ѝалира ѝодишње рачунајуѝи у своје време, као и ѝрочим чиновницима издаватиѝи.

Како се ѝак 4. Свидетѝельскѝва Г. Шулека иошѝе ѝри Поѝечѝиѝельскѝву овоме налазе, ѝо се ова насѝојећем шаље именованом Началничесѝву, да и на реверс истѝом ѝреда, и у случају ѝоме ако се истѝи Докѝор Шулек већ овамо крену буде, да одма ѝа Свидетѝельскѝва овамо ѝовратиѝи.

СНо 1047.

25-оѝ Авѝустѝа 1852. ѝод.

У Београду

началник одел. Саниѝетѝа

др Линденмајер³²

У одсусѝи. Г. Поѝечѝиѝельа

Помоћник Поѝечѝиѝельа

Подѝолковник Кавалер

³¹ Архив Србије МУД-С Деловодни протокол 1018/1852

³² Архив Србије НОЈ Ф I 15/1852

Међутим, Валента је врло брзо напустио Јагодински округ. После постављења др Константина Михаиловића на место окружног физикуса у Пожаревцу, Попечитељство предлаже да на упражњено место окружног физикуса у Смедереву дође др Јован Валента који је тек неколико дана радио у Јагодини. Предлог је прихваћен и он је већ 10. септембра постављен за окружног физикуса Смедеревског округа.³³

„Уважавајући њредставленије Појечителство овој од 28. њр. мес. СНо 1250. њо коме физикуса окружја Смедеревској Г. Констѡнѡина Михаиловића за ѡривременој физикуса окружја Пожаревачкој, а на овоја местѡ за физикуса окружја Смедеревској одобрава да се ѡремесѡи конѡтракѡуални физикус окружја јајодинској доктор Валентиѡ ѡо ѡосѡојећим конѡтракѡуалним условима.

10. септемврија 1852.

Да ће Јовану Валентиѡ ѡлаѡу од ѡосѡављења ѡа до ѡосѡављења у окружје Смедеревској ѡослаѡи окружју Смедеревском.

20. септемврија 1852.³⁴

Др Јан Јован Валента

Др Јан Валента (1826-1887) је рођен у Прагу. Студирао је медицину на Медицинском факултету Карловог универзитета у Прагу од 1846. до 1850. године и стекао титулу доктора медицине и хирургије. По доласку у Србију 1852. године, чешко име Јан заменио је српским Јован. Др Јован Валента је значајан део свог радног века у Смедереву посветио просвећивању народа. Као лекар је био непопустљив према непоштовању закона и правила. Због таквог става се често сукобљавао са грађанима јер је био истрајан у напорима да заштити народ од неодговорног понашања појединаца. Преко Начелства смедеревског тужио је Министарству унутрашњих дела неке свештенике који су венчавали малолетне момке и девојке без лекарског прегледа и уверења о вакцинацији против великих богиња. Због проблема са пелцовањем, тужио је и пелцера Јована Николића из Паланке. У то време прописи нису били довољно дефинисани те ни Начелство није знало како да реагује.

Др Јован Валента је са супругом Аном добио сина Михаила који је рођен у Смедереву 1861. године. Према попису из 1863. године, Смедерево је имало 115 чиновника, међу којима је под бројем 94 био уписан лекар. Под овим бројем је уписан господин Јован Валента, доктор медицине, који је у тренутку пописа имао 38 година. Живео је са супругом Маријом (36 година), синовима Александром (7) и Михаилом (2), мајком Катарином (64) и Аном Винар (26), слушкињом, аустријском поданицом. Др Јован Валента је имао кућу од слабог материјала, ливаду и виноград у укупној вредности од 452 дуката. Од плате и другог месечног прихода добијао је 46 талира. По имању је спадао у трећу, а по приходима у пету

³³ Архив Србије МУД-С Деловодни протокол 1250/1852.

³⁴ Архив Србије МУД-С Деловодни протокол 1358/1852.

Уредно је извршавао и обавезе које му је налагао Суд тако да су у Архиву Србије остали сачувани неки његови извештаји са обдукција.

„Началничесѣво Округја Смедеревској Извѣстїије

[...] да е досад над 6 лица љарање наређено било и ѿо у следујућим случаевима:

1во. Мара, жена меанѣије Сѣевана [...] у 7 мѣу ѿрудна, дивша од некој солдаѣа биена, ѿбацила деѣе и ѿѿом се оѣасно разболела, а ѿсле 14 дана од свој мужа кундаком од ѿушке биена, ѿод њѣовим рукама умрла. Парање се у овом случају морало ѿредузетїи, да би се дознало у колико е од солдаѣа, а уколико од мужа своѣа исѣа жена умретїи морала [...].

2ѿо. Консѣанѣин Јованић орач, од Јована Флорића ударен каменом малим, ѿсле 2 дана, за кое време ишао и ео, на едан ѿуѣ е умро, ѿу е било нужно исѣиѣаѣи да ли е од реченој ударца умро, или е ударцем од камена болетї навукао и заѣо умро [...] ѿарање ѿредузетїо и аорѣхѣо у мозѣу ѿказало.

3ће. Едан Цѣанѣн Никола Марковић на ѿуѣу мрѣав е наћен; најољу ние било ране, само две модрице на челу [...] наређено е ѿарање кое е ѿказало да е он од заѣаљења цѣѣрице боловао, од чеѣа умретїи моро.

4ѿо. Милица, жена Тасе Пеѣровића [...] од свој мужа биена, ѿсле ѿри саѣа ѿод чудним знаковима (лакѣра и безнаниа) умрла е [...] ѿарање је бој јунија ѿредузетїо ѿри коме се доказало: да е смрѣ само од оѣрова следовала.

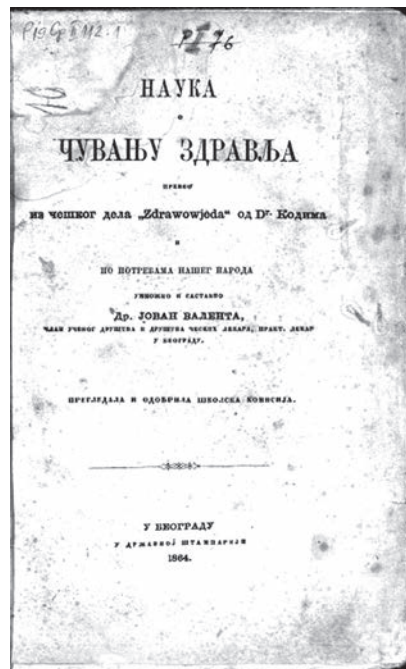
5ѿо. Умрла у сели Скодању девоѣка Аница од 10 ѿодина сѣара, која е од Миленка Милојевића с колима ѿреѣажена била и ѿо ѿсле доѣајаја на 12 дана. Почем се на мрѣвом ѿелу рана никаква није наћи моѣла, ѿарање ѿу било нужно ѿредузетїи. Коим се исѣосѣавило да е слезина била ѿкнута и да јој је смрѣ неѿосредсѣвено од кола и коња доћи морала.

6. ѿо Меанѣија Јован Јанковић у својој меани ујуѣу наћен мрѣав. Лекарским исѣиѣом ѿказало се да е убиен. Парање у овом случау само од оне часѣи ѿела ѿредузетїо е које е било ѿовређено, а цело ѿело ние ѿарано, и ѿо збој недосѣаѣка ѿѿредној алаѣа [...]

Округжни физѣкус др Јован Валентиа³⁷

Др Јан Јован Валента је 1864. године, непомредно по одласку из Смедерева, објавио превод књиге др Кодима са чешког језика „Наука о чувању здравља“. Књига је обиловала упутствима за санирања рана, о употреби пића и упутствима о здравој исхрани болесника.

Књигу су пратиле две свеске: „Хигијена – Наука о чувању здравља“, објављена 1877. године и „Засебна хигијена – Дијететика“, објављена 1881. године. Своје савете о хигијени становања, исхране, школских зграда и учионица и личној хигијени завршава речима: „Ако мој труд буде имао утицаја на побољшање стана, на унутрашњи распоред у њему; ако се моје речи приме к срцу; ако се буду ма и у ужим границама и круговима прописи хигијене испуњавали: ја ћу се сретним назвати, што сам и ја могао принети нешто бољој и сретнијој будућности мојега малога народа“.

Унутрашња корица књиге „Наука о чувању здравља“

³⁷ Архив Србије МУД-С Ф IV 58/1854.

Др Јован Валента се са др Аћимом Медовићем залагао за оснивање Српског лекарског друштва 1868. године. Оснивање СЛД се одиграло неколико година касније, 1872. године, на иницијативу др Владана Ђорђевића. Оснивачи СЛД су поред др Владана Ђорђевића били: др Аћим Медовић, др Сава Петровић, др Јован Валента, др Панајот Папакостопулос, др Бернхард Брил, др Јосиф Холец, др Јосиф Панчић, др Јован Машин, др Марко Полак, др Петар Остојић, др Младен Јанковић и Илија Ранимир (зубар). Занимљиво је да је поред др Јована Валента, још један од оснивача Српског лекарског друштва био лекар у Смедереву. Др Бернхард Брил је био варошки лекар у Смедереву све до 1867. године. Од 1880. године био је и врло активан члан одбора Српског црвеног крста.

Са великим искуством у сузбијању колере, др Јован Валента је са др Владимиром Ђорђевићем био изасланик Српског лекарског друштва на међународном конгресу у Бечу на коме се расправљало о карантинима за спречавање колере.

До формирања прве апотеке у Смедереву, окружни физикус др Јован Валента је, као и његов претходник др Константин Михаиловић, просвећивао народ да се клони надрилекарства и да, када је потребно, тражи лекарску помоћ и користи лекове било оне купљене у околним апотекама или припремљене из приручне апотеке окружног физикуса.

Обзиром да је Смедерево тада било центар окружја, у њега 1858. године долази и лекар Стеван Бернеи који обавља приватну праксу. Крајем 1859. године Општина се обраћа Министарству унутрашњих дела да се дозволи да општина плаћа једног општинског лекара. Приватни лекар Стеван Бернеи није имао плату и издржавао се од 50 имућних грађана Смедерева који су плаћали његове услуге, као и од продаје лекова које је издавао из приручне апотеке, а сиромашне грађане Смедерева је лечио бесплатно. Он је добио одобрење да се бави приватном праксом иако није имао диплому. Грађани Смедерева су били задовољни његовим радом те је зато Општина желела да овог лекара задржи у Смедереву и поред тога што није имао диплому. Отварање прве апотеке у Смедереву је био још један разлог за ангажовање општинског лекара. Почетком 1859. године, 8. маја, Примирителни суд, како се тада Општина звала, тражи од Министарства унутрашњих дела дозволу да из сопствених средстава запосли општинског лекара. Обзиром да Стеван Бернеи није имао диплому, овај предлог није био прихваћен. Квалификације Стевана Бернеиа нису биле у складу са расписом О простим видарима и назови лекарима од 27. априла 1859. године. Лекари су били потребни у земљи али је било неопходно народ заштитити од превараната и постављање лекара је поверено Врховној санитетској управи која је била најквалификованија за оцењивање лекара. Услови у том распису били су обавезујући за све општине због чега Смедерево није могло да прими Стевана Бернеиа за општинског лекара.

Министарство је сагледало потребе Смедерева и предложило Општини да своје потребе и жеље изнесе писмено, а Министарство ће се побринути и упутити у Смедерево школованог лекара. Општина је имала обавезу и да извести Министарство од којих средстава планира да плаћа општинског лекара. Плаћање општинског лекара је било могуће из општинске касе или из новог приреза. Одређивање плате општинског лекара није било прописано. Из искуства других општина се видело да је општински лекар мање плаћан у већим местима, а више

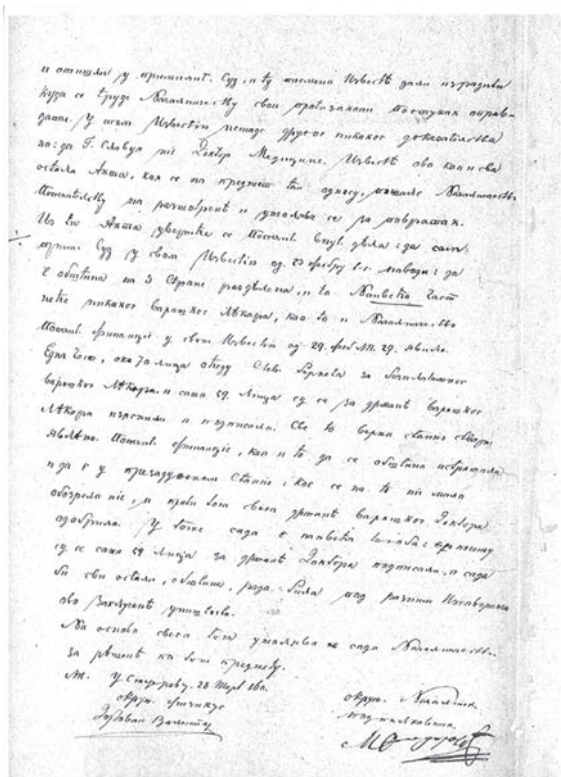
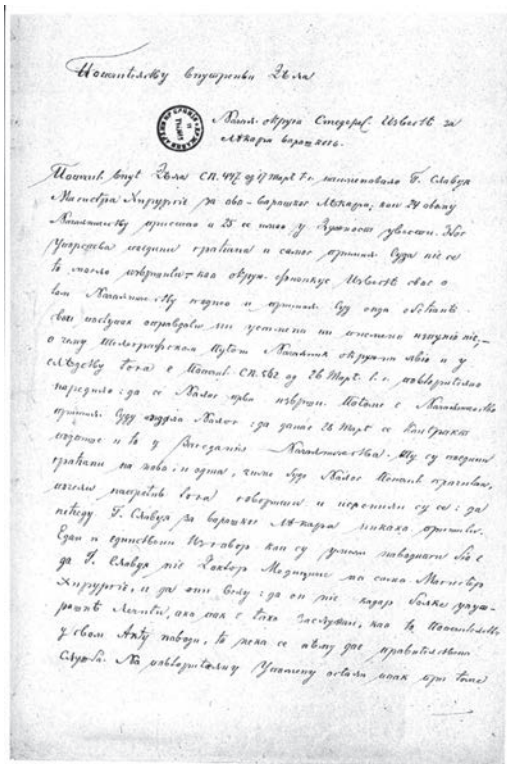

чим се буде одредио општински лекар. Међутим, током јануара 1860. године, у именовање општинског лекара у Смедереву укључује се и Министарство финансија које је изричито захтевало извештај како се према увођењу новог приреза односе грађани.

Примири телни суд је, поступајући по наређењу Министарства финансија, 7. фебруара 1860. године у згради Основне школе организовао збор али без позитивног резултата. На овом збору је већина земљорадника из предграђа била против увођења нових дажбина. Нови збор је био заказан за 11. фебруар 1860. године. Начелник је одржао уводно излагање о потреби ангажовања општинског лекара и подсетио грађане да друге општине већ имају своје општинске лекаре. На збору се 60 грађана изјаснило да се ангажује општински лекар и прирезом плаћа, а против је било 26 грађана. На збору је гласало само 86 грађана од 730 пореских глава колико је Смедерево тада имало. За ангажовање лекара су углавном били општински одборници, трговци и занатлије, а против земљорадници и житељи из Мале. Образложење противника довођења општинског лекара је било да ће, као и до тада, окружни физикус др Јован Валента помоћ пружати свакоме када му званична дужност допусти, а исто тако су били задовољни Стеваном Бернеијем који их је претходне две године лечио и својом примерношћу и искуством стекао довољно поверења и код оних 50 грађана који су му плаћали услуге и међу најсиромашнијима којима је у свако доба дана и ноћи био на располагању. Новцем добијеним од имућних житеља је био задовољан, а од сиромашних никада ништа није тражио, чак ни када им је давао лекове.

И поред малог броја гласача, већином гласова је решено да се примљени општински лекар плаћа из новог приреза.

Факсимил писма др Јована Валенте³⁹

³⁹ Архив Србије МУД-С Ф I 24/1860

По завршетку Скупштине 12. фебруара, Општина се обраћа Министарству унутрашњих дела да постави општинског лекара у Смедереву, јер је на Скупштини било изгласано да ће се нови општински лекар плаћати од приреза. Окружно начелство у Смедереву 17. марта 1860. године добија сагласност за постављење новог општинског лекара Антонија Славуја. Др Јован Валента добија задатак да новог лекара представи општинском одбору и да се том приликом потпише уговор између Општине и новог лекара. Именовање новог лекара се, и поред одобрења Министарства, није догодило. Нови лекар је у Смедерево дошао 25. марта 1860. године и др Јован Валента је требало да га уведе у дужност. Међутим, народ се испред Општине окупио и одбио да прихвати Антонија Славуја за новог варошког лекара јер није био доктор медицине. О томе је др Јован Валента известио надлежне писмом од 26. марта 1860. године где је навео разлоге за противљење народа постављењу новог лекара.⁴⁰

Упоредо са проблемима око постављања општинског лекара, радило се и на оснивању окружне болнице у Смедереву средствима Шпитаљског фонда. Главни циљ формирања Шпитаљског фонда је било оснивање окружних болница. Попечитељство унутрашњих дела је током постојања Фонда инсистирао да се окружне болнице оснују у свим окрузима. Окружни физикуси су имали обавезу да о стању окружног шпитаљског фонда шаљу годишње извештаје Министарству унутрашњих дела. Др Јован Валента је 10. фебруара 1858. године обавестио Попечитељство да је стање Болничког фонда износило 77.987 гроша чаршијских. У депозиту Окружног начелства у Смедереву налазило се 875 гроша, а 77.112 гроша дато је под камату од 1%. Доктор Јован Валента је известио и да је 77.112 гроша дато следећим трговцима под камату: меанцији Петру Станковићу 22.400 гроша, помоћнику начелника Округа Таси Кузмановићу 26.712 гроша, трговцу Анђелку Анастасијевићу 14.000 гроша, казначеју Јовану Ђореву 2.800 гроша и трговцу Томи Јовановићу 11.200 гроша. У допису је нагласио и од када тече камата на дати новац. Окружни физикус др Јован Валента и помоћник окружног начелника Таса Кузмановић су 1. децембра 1858. године такође обавестили Попечитељство о стању Болничког фонда. Према извештају од 10. фебруара, у фонду је било 77.987 гроша, а током године је уплаћена камата од 8.954 гроша тако да је стање фонда у децембру било 86.941 грош. Под интересом се налазило 74.312 гроша, а у каси Начелства је било 12.609 гроша.⁴¹

Из овог фонда, док је био у окружној надлежности (од 1841. до 1881. године), основане су окружне болнице у Шапцу, Пожаревцу, Крагујевцу, Смедереву, Ваљеву, Зајечару, Чачку, Јагодини, Књажевцу и Неготину. Капитал Окружне болнице у Смедереву који је пренет у Централни санитетски фонд евидентиран је у првој књизи Управе фондова на листу број 204 и 1. маја 1880. године је износио 283.086,02 динара и 7.077,15 динара приписане камате на дан 30. децембра 1880. године. Приликом стварања Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца тај фонд је у целости сачуван: „Санитетски фонд Краљевине Србије је 31. децембра 1919. године износио 11.997.378 динара у злату (једанаест милиона деветстотина деведесет и седам хиљада и 378 динара у злату звечећем)“. Све је ово, поред још много чега корисног, унела Србија у нову заједничку државу Срба, Хрвата и Словенаца.

⁴⁰ Архив Србије МУД-С Ф I 40/1860

⁴¹ Архив Србије Министарство просвете Ф XII 99/1859.

Током 1858. године Окружно начелство у Смедереву је показало интересовање за куповину плаца са кућом за болницу. Окружно начелство је 28. маја 1858. године обавестило Попечитељство унутрашњих дела да се указала прилика да се купи кућа са великим плацем, баштом, подрумом и бунаром, на месту сигурном од плављења. Министарство је обавештено да ће лицитација за кућу бити од 10. до 12. јула и да треба да одреди лице које ће кућу лицитирати и на крају купити. Начелник Санитетског одељења др Емерих Линденмајер је предложило Совјету да се одобри куповина ове куће у власништву Хаџи Андона која је процењена на 700 дуката цесарских. Током 1858. године 56 гроша је вредело један дукат. Он је подржао мишљење др Јована Валенте да је ова кућа погодна за болницу. Др Емерих Линденмајер је Совјету такође писао да ће сваки болесник који буде примљен у болницу трошкове морати да плати или ће се трошкови наплаћивати од општине у којој болесник живи. Попечитељство је тражило и добило дозволу кнеза Александра Карађорђевића да се Хаџи Андонова кућа купи на лицитацији и из фонда окружне болнице исплати. И поред иницијативе Начелства округа и две прибављене дозволе за куповину, од кнеза Александра и Попечитељства унутрашњих дела, кућа из непознатих разлога није купљена.

Поновне активности за куповину објекта за окружну болницу у Смедереву започете су 1861. године. Начелство смедеревско је опет предложило и тражило дозволу Министарства да узиме у закуп приватну кућу Анђелка Анастасијевића. То је иста она кућа из 1858. године коју је на лицитацији Хаџи Андон продао Анђелку Анастасијевићу. У захтеву је стајало и да зграду треба адаптирати за потребе болнице. И поред велике бриге Начелства, ни овај закуп није реализован из непознатих разлога. Стеван Кузмановић, трговац из Смедерева је јуна 1862. године понудио једну своју кућу за потребе оснивања окружне болнице. Предложио је да кућу до Митровдана уступи бесплатно, а након тога је тражио 3 ћесарска дуката месечно.

Начелство округа Смедеревског је марта 1862. године предлагало да дође до промена у вођењу Болничког фонда. До тада је бригу о Фонду водио први писар Начелства који због великог обима посла није био у могућности да настави да води овај фонд. Ни окружни физикус није прихватио да управља Болничким фондом. Начелство је предлагало Министарству да се фондови уједине и да се одреди један одбор који ће овим средствима располагати, а до тада да се један нови писар прими који ће Фондом управљати. Одговор Министарства је дошао врло брзо (27. марта 1862. године) и у њему је било наложено да се Фондом и даље управља као до тада.

Током 1863. године са Болничким фондом се ништа значајније није дешавало, али није дошло ни до оснивања болнице. Окружни смедеревски физикус је и даље био др Јован Валента, а у граду је постојала и приватна аптека апотекара Јована Дилбера.

У четвртој тачки годишњег извештаја за 1863. годину, окружни физикус др Јован Валента наводи да у Смедереву не постоји болница а да аптека постоји четири године. Извештај је у име Окружног начелства у Смедереву поднео Министарству унутрашњих дела, јануара 1864. године.

Болнице и у овом окружију нема, њрема је Началничество у свим њриликама, у свим њодишњим извештијама њу нужду обширно и свештирано разлајало и у особииом Актиу ЛН=173, од 6 феб. њоднешеном њод ЛН=29 од 1. марта 861.

Фонд болнице њредањи је сада од часњи уњрави фондова, а друња часњи овде се код Началничества находити, њиме је њосао руковођење врло обњеређењено, коресњоденција се иош веђема умножила, рачун је њосњао веома замрњшен и Началничество њоњи њонизноњ мненија, да се сви њо закону осњиурани обњиације, без разлике количине Суме, уњрави фондова њредају. За умножавање њприхода фонда болничкоњ служу и њосњају сњални њпрњрези и њо у вароши окружноњ 4 њр. у Срезу Подунавском и 1 њр. чр. у срезу Јасеничком, 2 њр. чр. у сваком данку од сваке њлаве. Ањоњека њосњоњи од 1859 њод. и њрењледана је њрошле њодине од Г. Павла Илиња њравитњи Хемика без њприсусњивија лекара. О нужди и крајноњ њоњрењи њњаксу лекова њроменуњи, ањоњекарски закон изњањи њоднело је 1862. њод. Началничество своје особиио њредсњавленије“.⁴²

Почетком 1864. године др Јован Валента упуђеје молбу Министарству да напусти Смедерево и добија дозволу да се бави приватном праксом у Београду. За новог окружног физикуса у Смедерево долази др Младен Обрадовић који је непосредно пре тога завршио студије. Он је за окружног физикуса постављен 1. јула 1864. године.

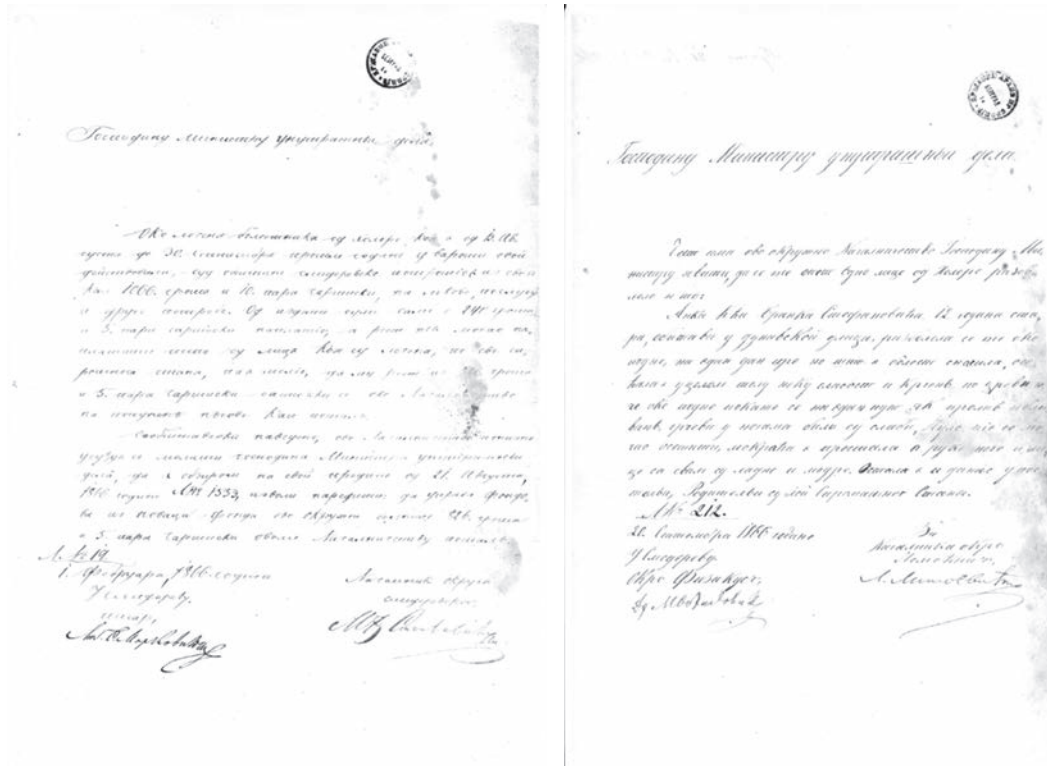
У историји развоја здравства у Србији прекретница се догодила 1865. године. Под кнезом Михајлом Обреновићем III, 27. марта 1865. године је донет Закон о устројству болница, а непосредно после њега и Закон о апотекама и апотекарима са правилницима и помоћним уредбама. Током априла 1865. године Министарство унутрашњих дела је на основу Закона о устројству болница издало наредбу појединим окрузима да интензивно започну са оснивањем окружних болница из нараслих болничких фондова. Дописом број 737 од 21. априла 1866. године министар унутрашњих дела је наредио начелствима Крајинског, Пожаревачког, Смедеревског и Крушевачког округа да нађу општинску зграду или закупе приватну куђу у којој би била смештена болница док се у тим окрузима не сазидају наменске зграде за окружне болнице.

У Болничком фонду у Смедереву је дошло до проневере почетком 1866. године од стране руководећег чиновника Стевана Поповића који је фонд оштетио за 978 гроша. Министарство је захтевало да се мањак одмах надокнади али је у међувремену Стеван Поповић умро. Кнез Михајло је пресудио и наложио да се мањак надокнади из државне касе.

И поред проневере која се догодила почетком 1866. године, Начелство је стално инсистирало на оснивању окружне болнице у Смедереву. Значај оснивања болнице врло брзо је постао очит. Током 1866. године у Смедереву је дошло до епидемије колере. Министарство унутрашњих дела и његов санитарски одсек су захтевали свакодневне извештаје о кретању заразе. Нажалост, због непостојања болнице, болесници су лечени код својих кућа. Многи су умирали у

⁴² Архив Србије МУД-С Ф I 186/1864.

својим кућама чиме се зараза ширила по околини. Епидемија колере је учврстила настојања Окружног начелства да у Смедереву мора постојати болница. Поред жеље, сада је постојала и законска основа да се болница у Смедереву оснује.

Извештаји о епидемији колере током 1866. године⁴³

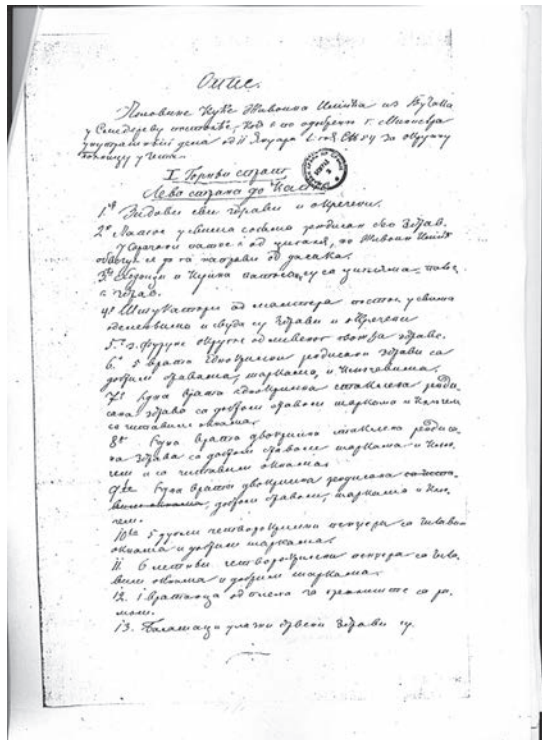
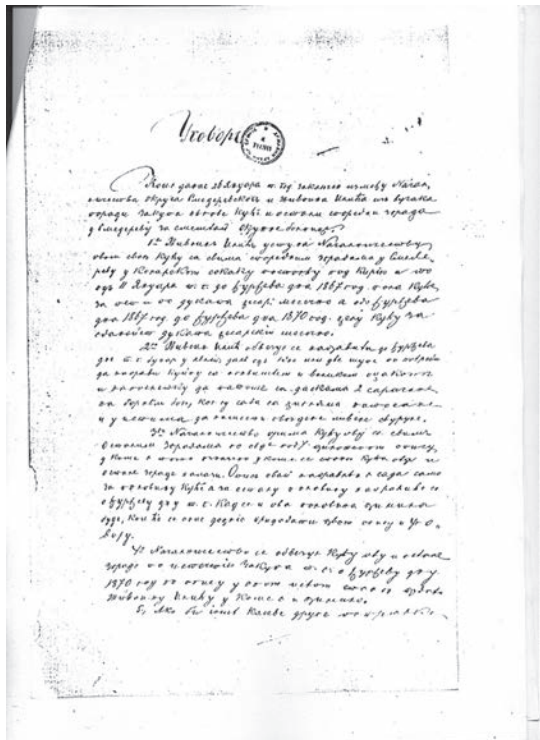
Министарство унутрашњих дела је априла 1866. године наложило Начелству да пронађе адекватан објекат у коме се може отворити болница. У граду није било адекватне куће ни приватне ни у власништву општине. И поред тога што је Окружна болница формално основана 21. новембра 1866. године, проблеми са налажењем адекватне куће су потрајали.

Окружни физикус др Младен Обрадовић и начелник Округа М. Ђ. Стојићевић су одговорили на допис Министарства унутрашњих дела од 15. новембра 1866. године да су нашли кућу која је погодна за отварање Окружне болнице. Кућа се налазила у близини куће господина Илије Момировића, пензионера, у Коларском сокаку, на једном од најздравијих места у вароши. Кућа је била у власништву Живојина Илића, земљорадника из Вучака који је био спреман да кућу изнајми на најмање три године и да кирија буде 11 цесарских дуката. Ако би до договора дошло, власник је био вољан да у дворишту изгради бунар. У кућу се могло сместити до двадесет болесника, али ако би било неопходно, у њој се могло сместити и више болесника. Кућа је била сазидана средином 1865. године, од чврстог материјала. Собе су биле простране и добро осветљене, а кућа је имала велики број просторија у које се могла сместити опрема болнице. Храна за болеснике се могла спремати у једној издвојеној шупи у дворишту.

На писмо упућено 6. јануара 1867. године којим се тражи дозвола за узимање куће у закуп за болницу, Министарство унутрашњих дела је за пет дана одгово-

⁴³ Архив Србије МУД-С Ф VI 59/1866.

рило позитивно, дајући накнадна упутства. Тако брз одговор је био јасан знак да је неопходно што хитније уселити болницу у изнајмљени објекат. Обзиром да је кућа могла бити слободна тек од Ђурђева дана, Министарство се залагало да се болница по сваку цену усели барем у један део куће. Власт се споразумела са власником куће током неколико дана и 26. јануара 1867. године сачинила детаљан уговор са описом куће.

Уговор о узимању у закуп куће Живојина Илића за Окружну болницу⁴⁴

Опис куће Живојина Илића⁴⁵

„Уговор

кои је данас 26. Јануара тт. і. закључен између Началничесѣва Окруѣа Смедеревској и Живојина Илића из Вучака њоради закуѣа њеѣове куће и остѣали сѣоредни зѣрада у Смедереву за смеѣиѣај Окружне болнице.

1.во Живојин Илић усѣиуѣа Началничесѣву овом своју кућу са свим сѣоредним зѣрадама у Смедереву у Коларском сокаку ѣостѣојећу ѣод кирију и ѣо од 11. јануара тт. і. до Ђурђева дна 1867. ѣодине ѣола куће за ѣеѣи и ѣо дукаѣа цесарских месечно а од Ђурђева дна 1867. ѣодине до Ђурђева дна 1870. ѣодине целу кућу за једанаесѣи дукаѣа цесарских месечно.

2.ѣо Живојин Илић обавезује се најравѣиѣи до Ђурђева дна 1867. ѣодине дунар у авѣи; даље од једне или две шѣѣе ѣо ѣоѣредѣи да најрави куѣну са оѣѣиѣиѣем и великим оѣаком и најослеѣѣу да ѣаѣоше са даскама 2 сарчане на Горњем доју, које су сада са цѣѣама ѣаѣосане и у исѣиима да намесѣиѣи ѣовоздене ливене фуруне.

3.ѣе Началничесѣво ѣрѣма кућу ову са свим остѣалим зѣрадама ѣо овде ѣрѣложеном оѣису, у коме је ѣоочно означено у коме се сѣѣању кућа ова и остѣале зѣраде налазе. Оѣис овај најрављен је сада само за ѣоловину куће а за остѣалу ѣоловину

⁴⁴ Архив Србије МУД-С Ф VI 388/1867.

⁴⁵ Архив Србије МУД-С Ф VI 805/1869.

најравиће се о Ђурђеву дну њ. і. када се и ова њоловина ѡримила буге, кои ће се оѡис доцније ѡридогаѡи ѡрвом оѡису и УГОВОРУ.

4. ѡо Началничесѡво се обавезује кућу ову и осѡјале зѡраде ѡо исѡјеку закуѡа ѡ.ј. о Ђурђеву дну 1870. ѡдине ѡо оѡису у оном исѡјом сѡјању ѡредаѡи Живојину Илићу у коме је и ѡримило.

5. ѡо Ако би још какве друје ѡѡравке кућа ова ѡри ѡримању исѡје ѡѡредовала, ѡо ће исѡје Живојин Илић о свом ѡрошку извршиѡи.

6. ѡо Началничесѡво не одѡвара за цело време закуѡа за елеменѡарне случаје-ве, кои би се доѡодииѡи моѡли.

7. мо Живојин Илић ѡримаће ѡѡворену кирију месечно свакоѡ месеца.

8. мо Наѡрављено су оваква два једноѡласна ѡѡвора, кои су са ѡодѡисима обе ѡѡварајуће сѡјране снабдеге и од кои се један налази код Началничесѡва овоѡ а друѡи се ѡредаје Живојину Илићу.

ЛН=10

26. јануара 1867. ѡдине

У Смедереву

Приѡјажашељ куће

Живојин Илић

ѡодѡисао ѡа: Јов. Н.

Аврамовић лицеисѡи

Начелник Окружни

М. Ђ. Сѡѡићевић

Окружни физикус

Др. М. Обрадовић”

„ОПИС

Половина куће Живојина Илића из Вучака у Смедереву ѡсѡјојеће, кад је ѡо одо-брењу і. Минисѡјра Унуѡѡрашњих Дела од 11. јануара ѡ.і. СН=54 за окружну болницу узетѡа.

І ГОРЊИ СПРАТ

Лева сѡјрана од кайѡје

1. во Зидови сви ѡрави и окречени

2. ѡо Паѡѡс у свим собама рендисан део здрав. У Сарачани ѡаѡѡс је од циѡља, но Живојин Илић обавезује се да ѡа најрави од гасака.

3. ће Ходници и Куина ѡаѡѡсани су са циѡјама ѡаѡѡс је здрав.

4. ѡо Шѡѡукаѡѡори од малѡѡера ѡсѡјоје у свим одељењима и свуда су здрави и окречени.

5. ѡо 3 фуруне окруѡле од ливеноѡ ѡвожђа здраве.

6. ѡо 5 Враѡа једнокрилни рендисани здрави са добрим бравама, шаркама и кључевима.

7. мо Једна враѡа једнокрилна сѡјаклена рендисана здрава са добром бравом, шаркама и кључем са чѡѡавим окнама.

8. мо Једна враѡа двокрилна сѡјаклена рендисана здрава са добром бравом шар-кама и кључем и са чѡѡавим окнама.

9. ѡо Једна враѡа двокрилна рендисана са добром бравом, шаркама и кључем.

10. ѡо 5 дуѡли чѡѡѡорокрилни ѡенѡера са чѡѡавима и добрим шаркама.

11. ѡо 6 леѡѡњи чѡѡѡорокрилни ѡенѡера са чѡѡавим окнима и добрим шаркама.

12. ѡо 1 враѡанѡа од ѡлеха за ѡреалишије са рамом.

13.ѿо Басамаци улазни дрвени здрави су.

II ДОЛЊИ БОИ

А. Одељење с' десне сѿране до кайије

Сасѿоји се из 2 собе куине и ходника

14.ѿо Дуварови су сви здрави и окречени.

15.ѿо У једнои соби ѿаѿос је од дасака рендисан здрав.

16.ѿо У куини, једнои соби и Ходнику ѿаѿос је од циѿаља здрав.

17.ѿо Шѿукаѿори у свима часѿима овоѿ одељења од дасака рендисани.

18.ѿо Троја враѿа сѿаклена једнокрилна рендисана са добром бравом, кључем и шаркама.

19.ѿо Једна враѿа сѿаклена једнокрилна рендисана са чиѿавим окнама и добрим шаркама.

20.ѿо 2 дуѿла чеѿворокрилна ѿенѿера са чиѿавим окнама и добрим шаркама.

21.во 1 фуруна округла од ливеноѿ ѿвожђа и једна мала сандуклија у добром сѿању.

22.ѿо 1 леѿњи чеѿворокрилни ѿенѿер са чиѿавим окнама и добрим шаркама.

23.ће 1 леѿњи једнокрилни ѿенѿер са чиѿавим окнама.

Б. Одељење с' леве сѿране од кайије

24.ѿо Исѿо оно и у исѿом сѿању као и одељење с' десне сѿране од кайије.

III ШУПЕ

25.ѿо 3 шуѿе од долме, здрави дувари олеѿљени са мелез малѿером неокречени и са ћерамидом ѿокривени.

26.ѿо Троја враѿа здрава са кључевима и добрим шаркама.

27.мо Паѿос је у шуѿама од земље и ѿаван није обложен са даскама.

IV ПРОХОДИ

28.мо 2 ѿрохода од долме олеѿљени са мелез малѿером и некречени.

29.ѿо Двоја ѿросѿа враѿа са кључевима.

30.ѿо Паѿос је од дасака не рендисан.

31.во 2 сандука ѿроходска рендисана здрава.

Да су ова ѿри одељења куће, шуѿа и ѿрохода, у овом сѿању ѿримљени сведоче оде уѿврајуће сѿране са ѿѿѿисима својим.

Наѿрављена оваква два равноѿласна оѿиса кои се један налази ѿри Начѿву, а друѿи код Живојина Илића.

ЛН=10

26. јануара 1867. ѿдине

У Смедереву

Приѿјажаѿиѿ куће

Живојин Илић

ѿодѿисао ѿа: Јов. Н.

Аврамовић лицеисѿ

Начелник Округни

М. Ђ. Стоићевић

Округни физикус

Др. М. Обрадовић"

О детаљима цитираног уговора извештено је Министарство унутрашњих дела 12. фебруара 1867. године а извештај су потписали уговарачи из Смедерева: округни начелник М. Ђ. Стоићевић и округни физикус др Младен Обрадовић, који се у Смедереву налазио од 1864. године као округни физикус, после др Јована Валенте.

Десетак дана касније, Министарство је известило да је уговор примило и одобрило у целости. Том приликом тражило је од Начелства у Смедереву да одмах сачини списак ствари потребних за болницу и да се поред сваке назначи цена коштања.

Списак по коме су вршене набавке у првој половини 1867. године до отварања болнице је преопширан да би овде био приказан. У Архиву Србије постоје документи о опреми набављеној за Окружну болницу у Смедереву. Попис осликава почетни инвентар у Болници средином 1867. године.

Број	Предмет	Цена	Колон	Остало	Списак	
1.	Кривостр	3	мушкетерске одреде	10	10	10
2.	Белогр одла	10	одреде	10	10	10
3.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
4.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
5.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
6.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
7.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
8.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
9.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
10.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
11.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
12.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
13.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
14.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
15.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
16.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
17.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
18.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
19.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
20.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
21.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
22.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
23.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
24.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
25.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
26.	Кривостр	10	одреде	10	10	10
27.	Кривостр	10	одреде	10	10	10

Факсимил документа о инвентару у Болници 1867. године⁴⁶

По Закону о болницама, болницом су руководили грађани као „Старатељи болнице“, а посао лекара је био да лечи болеснике. Старатеље је потврђивао Министар унутрашњих дела, на препоруку Окружног начелства. Окружни физикус др Младен Обрадовић је на самом отварању Болнице био и њен лекар. Први прави болнички лекар је био др Франц Тесар који је потписао уговор за болничког лекара 9. јуна 1867. године а затекао се у Смедереву као општински лекар од раније. Током рада, кроз другу половину 1867. године се увидело да Болници недостаје управник као руководилац који би стално био присутан, што прописује и параграф 17. Закона о болницама. Да би се то и постигло, Окружно начелство се обратило Министарству унутрашњих дела, по сугестији Старатеља болнице и образложило уочене проблеме полугодишњег рада Болнице. Окружни начелник је у договору са Старатељима болнице, а у циљу што бољег функционисања, упутио Министру унутрашњих дела молбу да се постави управник Болнице, јер дотадашња искуства са болничким лекаром који ради и као варошки лекар нису била добра.

⁴⁶ Архив Србије МУД-С Ф VI 805/1869.

„Господину Министру Унутрашњих дела

Ошваранем Окружне болнице у Смедереву, ошворен је посао кои се мора по постојећем пропису точно да врши те да може заведенје ово одредељенои цели одговарати, а међушим да се своим прошковима и рачунима недође у заилей.

Послови болнице у интересу болесника, нарочито у почитку овога завођења, не могу се целисходно вршити, докле се неди кои лекар као уравнишел болнице одредио.

Варошки лекар пошодин Тесар обавезан је уговором сходно пропису пошодина Министра Унутрашњих дела од 9. Јунија прошле подине СН=1078 да лечи у Окружној болници док се неди лекари искључиво за болницу пошавили.

Но како у болници Лекар вршећи и дужности уравнишела, сходно § 17. Закона о поодизању болница, и по правилима од стране пошодина Министра поод 1. јунија прошле подине СН=1254 прописаним има много прострајни обим своје дужности, но што је і. Тесар обавезан према болесницима болнице, по поме, што овај само лечење болесника ујражњава, и што је нужно усмено, за лечење исти наређује, а све оне дужности које би имао лекар као уравнишел вршити, за сада се неизвршавају с пога, што је і. Тесар обавезан према варошким болесницима, па не може ни да доје да по правилима врши дужности лекара и уравнишела болнице, даш и да је уговором на све ово обавезан, пако старајели болнице дошоје у начелство и по својој дужности прописаној у § 18 закона о поодизању и уређењу болница и по упису од Господина Министра прописаном, изјавише, да овдашња болница без уравнишела има млоје недостијке кои се односе на неудесну неју, рану па и само лечење болесника, на недостијочну економију, и на несходно пропису вођење болесничких књија; и да би све ове неисправности само стручан човек і.ј. лекар као уравнишел болнице уоредок довести могао, додавши да се и рачуни болнички при предедању од надлежне власти нејеју одобрити, што нису по пропису одостоверени Уравнишелем болнице и.п.г па моле да би се што пре мојуће кои лекар за уравнишела болнице средио, који би био обавезан све дужности лекара и уравнишела точно и по пропису вршити како се не би без пога болесницима више шкодило, но помало, и за старајела каква одговорности доцније појавила.

Началничество и само увиђајући недостијке које старајели болнице предедају, налази за нужно у интересу болесника, и фонда болнице овдашње пристоино моити пошодина Министра Унутрашњих Дела, да изволи што је пре мојуће одредити једнога лекара за уравнишела овдашње болнице, шим пре, што се болесници с дана на дан све више у болници умножавају, а према поме и Урава болнице мора бити и почнија у вршењу своје дужности и економична у прошењу болничкој новца, и по поме да ошворена овде Окружна болница може подуно одредељенои цел одговорности.

Лекар као уравнишел овдашње болнице за 1867/8. подину могао би примати илају ислати лекара Среза Подунавској која је означена у дуцету болнице, поод 29. сейтембра прошле подине ЛН=198 памо поднешеном почем у ишом срезу лекара сада нема.

ЛН=19 29. јануара 1868. подине
У Смедереву Секретар:
А.К. Мијаиловић

Начелник окружни
М. Ђ. Стоићевић⁴⁷

⁴⁷ Архив Србије МУД-С Ф VI 805/1869.

Министар унутрашњих дела је уважио молбу и дозволио преговоре око именовања управника Болнице. Избор је пао на др Димитрија Куфаса који је тада живео и радио у Смедереву и од 1863. године био лекар Среза подунавског Окружја смедеревског. Др Димитрије Куфас је прихватио да буде именован за управника Смедеревске болнице са годишњом платом од 350 талира. По одлуци Министра унутрашњих дела, др Димитрије Куфас је 11. марта 1868. године постављен за првог управника Болнице у Смедереву.

Др Младен Обрадовић је био окружни лекар у Смедереву до краја 1867. године. Са места окружног лекара одлази на место лекара затворске болнице у Топчидеру.⁴⁸ Начелство је одмах по одласку др Младена Обрадовића тражило да се постави окружни лекар.⁴⁹ Др Берхард Брил је радио као вароши лекар у Смедереву али је те године поднео оставку.⁵⁰

Начелство из Смедерева се 1868. године обратило Министарству унутрашњих дела са захтевом да се неадекватни хируршки инструменти неопходни за операције пошаљу у Беч где би били поправљени.⁵¹ Тада су за Смедеревску болницу прописана правила и одређени старатељи, али су, осим трага у деловодним протоколима за 1868. годину, документи изгубљени.

Карактеристичан пример за смедеревску чаршију и заосталост представља случај из 1868. године када је неки надрилекар продавао у Смедереву лекове против дизентерије од којих се отровао пацијент. Анализом лекова у Београду установљена је кривица овог надрилекара. Начелство из Пожаревца је преко Министарства унутрашњих дела молило да лекар из Смедерева оде у Кличевац код Пожаревца ради извођења обдукције покојне Марице коју је убио њен супруг Иван Стоичевић јер је окружни лекар из Пожаревца одсутан. Смедеревски окружни лекар је послат у Кличевац и урадио је обдукцију.⁵²

Занимљив је начин плаћања лекова коришћених у Болницама. Приватни апотекар Јован Дилбер из Смедерева је издавао лекове за пацијенте лечене у Болници у Смедереву. Приватна апотека је затим издавала рачун Начелству ради наплате лекова, а оно је заједно са рецептима захтев слало Министарству унутрашњих дела, Санитетском одељењу, на преглед и одобрење исплате. Многи такви дописи приватне апотеке постоје у Архиву Србије, али рецепти нису сачувани. И поред тога што у Шематизму за 1869. годину нема имена окружног лекара у Смедереву, извесно је да је управник Болнице др Димитрије Куфас радио као болнички лекар јер постоји рачун за лекове издате Окружној болници за период од 1. новембра 1868. године па све до краја априла 1869. године.⁵³

У документима из Архива Србије помиње се Бојан Марковић, смедеревски адвокат, кога је Јована, жена Циганина Преде из Смедерева, лечила од „шанкира“. Том приликом она га је „ударила на кад“. Смедеревски лекари др Куфас, управник болнице и др Тесар констатовали су писмено да је смрт Бојана Марковића проузрокована употребом живе као лека. Окружно начелство је 8. фебруара 1870. године по службеној дужности подигло тужбу против Јоване. Касациони

⁴⁸ *Календар са шемајизмом Кнежевства Србије за 1867. годину* (Београд: Књигопечатница Кнежевства Српског, 1867) 29 и 46.

⁴⁹ Архив Србије МУД-С Ф IV 38/1864.

⁵⁰ Архив Србије МУД-С Ф I 125/1864.

⁵¹ Архив Србије МУД-С 568/1868.

⁵² Архив Србије МУД-С 2438/1869.

⁵³ Архив Србије МУД-С 1049/1869.

суд је претресом установио „да је Бојан умро од купања и прекомерно пијући воду“, а да је Јована више лица лечила „кадом живе“, па ниједан није умро. Међутим, Бојан је узимао лек и од др Тесара. Стога је Министарство унутрашњих дела тражило да се Стална лекарска комисија изјасни о овом случају. Занимљиво је да Комисија није категорично потврдила да је дело тровања изведено живом.⁵⁴

У 1871. години постоји захтев да лекар у Округу смедеревском прегледа отровану Јовану, а затим жену Јанка Палића, која је злостављана и убијена.⁵⁵ У то доба општински и болнички лекар обдуковали су једно убијено дете у Смедереву.⁵⁶ Епидемија богиња и гушобоље у Округу смедеревском је пријављена 1871. године и одмах је издата наредба за хитну вакцинацију.⁵⁷ У Болници је током 1871. године направљена леденица.⁵⁸

Министарство унутрашњих дела је поставило др Лазара Стефановића, лекара Округа алексиначког за окружног лекара Округа смедеревског.⁵⁹ Др Лазар Стефановић је поднео лекарски извештај за 1871. годину, иако као окружни лекар није радио целе те године у Смедереву.⁶⁰ Др Лазар Стефановић је 1875. године, као смедеревски окружни физикус, постао дописни члан Српског лекарског друштва.⁶¹ Окружном лекару др Лазару Стефановићу је 1872. године наређено да прегледа тело убијеног Ђорђа Н.⁶²

Из 1872. постоје разни рачуни смедеревске болнице.⁶³ Ту су приходи и расходи за три месеца са краја 1871. и почетка 1872. године и рачуни за целу 1871. годину. У архивима постоје докази о наплати дуга од Живана Глишића и Милића С.⁶⁴ Болница је исплатила путне трошкове за повратак Ђорђа Алексића из Аустрије. Током 1872. године је повећана плата управнику Болнице др Куфасу.⁶⁵

Током 1873. године била је извршена поравка и оштрење болничких инструмената и ножева за коју је Началству наређено да плати 14 гроша чаршијских.⁶⁶ Тада су за Болницу набављени: кошуље, чаршави, ћебад и друге ствари.

Окружни лекар је током 1874. године био др Казимир Гонсиоровски.⁶⁷ Био је окружни и болнички лекар у Крушевцу од 1871. до 1874. године, а касније се његов рад може пратити до 1898. године када је радио у београдској Државној болници, где је био шеф књижевнику и лекару др Лази Лазаревићу. Једно кратко време др Казимир Гонсиоровски је био управник Болнице у Смедереву, после одласка др Димитрија Куфаса. Октобра 1874. године др Казимир Гонсиоровски одлази из Смедерева. Болница врло брзо добија новог управника, др Пруса Лисицког.

⁵⁴ Архив Србије МУД-С 355/1870.

⁵⁵ Архив Србије МУД-С 1560/1869: 1579/1869.

⁵⁶ Архив Србије МУД-С Ф I 14/1871.

⁵⁷ Архив Србије МУД-С Ф III 76/1871. (документи бр 743, 1313 и 1338)

⁵⁸ Архив Србије МУД-С 1301/1871.

⁵⁹ Архив Србије МУД-С 1825/1872.

⁶⁰ Архив Србије МУД-С 2112/1872.

⁶¹ *Календар са шематизмом Кнежевства Србије за 1875. годину* (Београд: Књигопечатница Кнежевства Српског, 1875), 83

⁶² Архив Србије МУД-С 1559/1872.

⁶³ Архив Србије МУД-С Ф I 66/1872.

⁶⁴ Архив Србије МУД-С 740/1872.

⁶⁵ Архив Србије МУД-С 1834/1872; 1314/1872.

⁶⁶ Архив Србије МУД-С 375/1873.

⁶⁷ *Календар са шематизмом Кнежевства Србије за 1874. годину* (Београд: Књигопечатница Кнежевства Српског, 1874), 56.

Др Прус Лисицки је поднео молбу да буде постављен за управника Болнице 11. октобра 1874. године а већ 1. новембра је био постављен на дужност.⁶⁸

Болница др. Стругарева

Извештај за децембар 1875. године

Зачини су из болнице, али је исто су за обавезу
вештања Леона, обавеза
да су у обавезу да изврше
обавезу да изврше т.т.

17	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

1. 1875. 7
8. Јануар 1876.
9. Септембар

1. 1875. 7
2. 1875. 8
3. 1875. 9
4. 1875. 10
5. 1875. 11
6. 1875. 12
7. 1875. 13
8. 1875. 14
9. 1875. 15
10. 1875. 16
11. 1875. 17
12. 1875. 18
13. 1875. 19
14. 1875. 20
15. 1875. 21
16. 1875. 22
17. 1875. 23
18. 1875. 24
19. 1875. 25
20. 1875. 26
21. 1875. 27
22. 1875. 28
23. 1875. 29
24. 1875. 30
25. 1875. 31

Извештај Окружне болнице за децембар 1875. године

Др Прус Лисицки је оставку на место управника Болнице поднео у септембру 1875. године⁶⁹ и она му је 3. октобра уважена, са препоруком Начелству да ову дужност прими окружни лекар. Окружни лекар Округа подунавског тада је био др Карло Д. Хибаум. Смедерево је тада имало и општинског лекара др Васу Булића. Односи међу лекарима, изгледа, нису били добри. Наиме, из Начелства је упућен извештај да општински лекар др Васа Булић, иако му је то наређено,⁷⁰ није хтео да прегледа убијеног Стевана Н. у другом срезу. Министарство унутрашњих дела је 8. маја одговорило да општински лекар мора ићи и ван територије своје општине уколико је окружни лекар одсутан. Велики покрети војске током 1875. године донели су ново задужење окружном лекару, који је војску морао да отпрати до границе.⁷¹ На предлог окружног начелника, наређено је да окружног лекара у одсуству мења др Леонид Лев, срески лекар Среза орашког, а не др Васа Булић који је радио као општински лекар у Смедереву.

Из сачуваног извештаја Окружне болнице за децембар 1875. године⁷² који је потписао управник Болнице др Карло Д. Хибаум, сазнајемо да је тога месеца у Болници лежало 36 болесника, од којих је 19 дошло у децембру, да је била само

⁶⁸ Архив Србије МУД-С Ф V 68/1874.

⁶⁹ Архив Србије МУД-С Ф IV 78/1875.

⁷⁰ Архив Србије МУД-С 7571/1875.

⁷¹ Архив Србије МУД-С Ф IV 84/1875.

⁷² Архив Србије МУД-С Ф I 105/1876.

једна жена, да су сви заједно лежали 323 дана итд. У акту су наведене дијагнозе болести на латинском језику.

У јуну 1876. године у Русији је поникао свесловенски покрет који је желео да помогне братском српском народу у неравноправној борби против Турака. Московски старообредници су одлучили да потпуно опреме један лазарет за збрињавање 100 рањеника и да га пошаљу у Србију. У врло кратком року прикупљена су средства и лазарет је комплетиран за само десет дана. Према подацима из тог времена, вредност је била око осам хиљада рубаља у сребру. Поред опреме, формирана је и медицинска екипа која ће радити у том лазарету. У договору са српским властима, одлучено је да се лазарет стационира у Смедереву. Смедерево је имало идеалну локацију. У Српско-турском рату је био усвојен систем евакуације као начин збрињавања рањеника. Подигнут је читав низ лазарета од Алексинца до Београда. Лазарети су били све већи што су били ближи Београду, а све мањи што су били ближи ратишту. Смедерево је изабрано за лазарет јер се налази близу Београда, на Дунаву, што омогућава да се пловним путем допремају велики товари и удаљено је од ратних дејстава те рањеници и особље не би били угрожени. Рањеници су у Смедерево долазили из лазарета ближих бојишту (таљигама, кочијама и санитетским возилима). Евакуација из Смедерева се обављала друмским путем (на колима, кочијама и санитетским колима) али и паробродима и шлеповима Дунавом.

Српски систем транспорта

Руски систем транспорта

Енглески систем санитетског транспорта

Санитетска баржа на Дунаву 1876.⁷³

Ситуација у Смедереву је, нажалост, била поражавајућа. Смедерево је тада било мала варошица са уским, блатњавим и некалдрмисаним улицама. У самом

⁷³ Војена вољске болнице постојеће између Алексинца и Београда 1876. године (Српско друштво за помоћ рањеним војницима: Збирка слика Народне библиотеке Србије)

граду и околини је било много каљуга и баруштина које су биле испод нивоа Дунава. Грозница (маларија), која је по Србији била широко распрострањена, увек је била присутна и у Смедереву.

Смедерево 1876. године⁷⁴

Лазарет Московских старообредника који примају свештенство стигао је у Смедерево крајем јула 1876. године. Др Марконет је описао стање у Болници по њиховом доласку: „Кад смо ми у Смедерево дошли, нашли смо рањенике у ужасном положају. Лежали су измешани са срдобољним и тифозним болесницима. Нико их није превијао по неколико дана. У истим собама где су лежали, болесници и рањеници вршили су и нужду. Нико их није служио, нико се није о њима бринуо, нечистоћа и смрад су достигали крајње границе. Људи које смо затекли били су крајње равнодушни и апатични; извести их из тог жалосног стања коштало нас је не мало труда и енергије“.⁷⁵

Лазарет је почео са радом 6. августа и подсећао је на завојиште због великог прилива рањеника. За превијање рањеника се користило све што се имало (шарпија, платно, фачле, крпе), без икаквог реда и система. Такво стање је трајало све до 25. августа када је Московски лазарет почео да функционише као права болница.

Руси су поред опреме обезбедили и комплетно санитетско особље за функционисање Лазарета. Особље лазарета су чинили: др Г. Марконет (управник), др Ј. И. Брадељ, апотекар Л. Л. Пољ, девет лекарских помоћника: Ф. М. Прокоповић, И. Г. Вите, Г. А. Владиков (студенти медицинско хируршке академије), Л. А. Шпаковскаја (студенткиња Женске лекарске школе у Петрограду), И. И. Блински, Ф. О. Маковски и Л. И. Манцевски, а Н. Акимов и П. Соколов су обављали канцеларијске дужности. В. Н. Бакуњина је водила рачуна о рубљу и била домаћица Лазарета, а са њима је дошао и аустријски Србин Адолф Стир који је водио рачуна о безбедности Лазарета. За нормално функционисање Лазарета је било ангажовано и 16 Срба који су радили помоћне послове у Лазарету. Др Марконет није био задовољан радом локалног становништва: „Што се тиче слуга Срба, оне су лење, немарне и мурдари. На њих се човек никако ослонити не може и једнако за њима

⁷⁴ *The Illustrated London News*, August 5. 1876. 135.

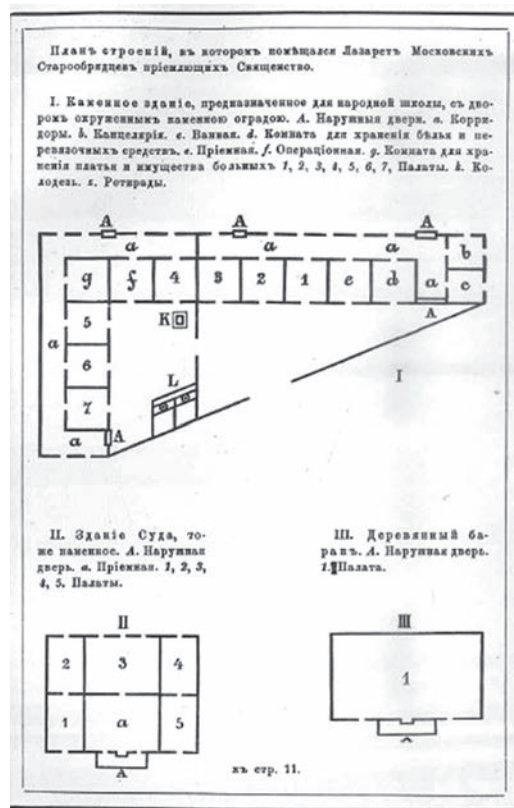
⁷⁵ Г. Марконет, *Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ приемлющихъ священство въ Сербіи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году* (Москва: Изданіе Московскихъ старообрядцевъ приемлющихъ священство, 1877), 10.

треба да иде надзорник који ће их до најмањих ситница изједна контролисати и опомињати“.

Лазарет Московских старообрядника 1876. године у Смедереву

Лазарет је био смештен у зградама основне школе и суда, а узета је и једна шупа са баштом. Школа и суд су добијени од власти без плаћања, а шупа са баштом и леденицама је била узета под кирију.

Шематски приказ простора Лазарета⁷⁶

⁷⁶ Марконетъ, *Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ пріемлющихъ священство въ Сербіи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году*, 57.

Услови у Лазарету нису били задовољавајући. Клима је била на страни особља шпитаља јер је и поред лоших услова било омогућено да прозори по целу ноћ буду отворени, а одлично одржавање хигијене и дезинфекција су спречили појаву шпитаљских инфекција. Пред зиму је констатована појава црвеног ветра код појединих пацијената. Сав искоришћени санитетски материјал је изношен из Лазарета и уништан спаљивањем ван града. Суд је био најнеповољнији објекат тако да су у њему били лечени само лаки рањеници који су брзо евакусани. Најбољи услови су постојали у шупи јер је у њој светлости и ваздуха било довољно, а температура равномерна. У њу су најчешће смештани оперисани пацијенти. Пацијенти су два пута дневно превијани. Захваљујући изузетним напорима особља, избегнута су епидемије шпитаљских инфекција.

Због удаљености од фронта, рањеници нису стизали у Смедеревски лазарет одмах по повређивању већ 2-23 дана после рањавања. Рањеници су били различите старости, од 17 до 57 година (просечно 26 година). Просечно су у овој болници лежали 6 дана, а мање од 3 дана у болници је лечено 806 рањеника. Лазарет је из тог разлога имао и карактер етапне болнице, јер су из ње рањеници даље транспортовани у Београд. Сви болесници и рањеници су се на пријему јављали лекарском помоћнику који их је уписивао у главни протокол и спроводио у собу. Пре смештаја у кревет, сваки пацијент је окупан и облачио је шпитаљску пиџаму. Захваљујући др Марконету, остао је списак лечених у смедеревском лазарету 1876. године.

ИМЕННОЙ СПИСОКЪ

Раненыхъ и больныхъ, получившихъ пособіе въ Лазаретѣ Московскихъ Старообрядцевъ приѣмлющихъ Священство, въ теченіи времени отъ 6-го августа 1876 г. до 26 ноября включительно, въ Смедеревѣ, въ Сербіи.

Время поступления.	№	Имя, фамилія и народность.	Върастъ.	Названіе раненій и болѣзней.	Время выписки.	Время смерти.	Примѣчаніе.
Авг. 6	1	Владиславъ Кождановичъ Сербъ.	21	Диссентерія.	Авг.	Авг. 19	
	2	Иванъ Иличъ Сербъ.	28	Туберкулезъ.	9		
	3	Стоянъ Дворжевичъ Сербъ.	19	Тифозная горячка.	12		
	4	Петръ Павловичъ Сербъ.	19	Туберкулезъ.	9		
	5	Стоянъ Вукоичевъ Сербъ.	30	Туберкулезъ.	9		
	6	Обренъ Дмитріевичъ Сербъ.	22	Туберкулезъ.	9		
	7	Проза Малевоничъ Сербъ.	24	Сочленочный ревматизмъ.	9		
	8	Милошъ Степанъ Сербъ.	31	Тифозная горячка.	9		
7	9	Джура Малетевичъ Сербъ.	40	Тифозная горячка.	12		
	10	Живанъ Дворжевичъ Сербъ.	25	Мышечный ревматизмъ.	12		
	11	Обрадъ Малевоничъ Сербъ.	28	Тифозная горячка.	12		

5

Прва страна протокола лечених у Лазарету⁷⁷

⁷⁷ Марконетъ, *Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ приѣмлющихъ священство въ Сербіи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году*, 61.

Рањеници су одмах по пријему превијани новим завојима а ране су испиране раствором хипермангана. Уколико је било могуће, из рана су вађена страна тела, а крварења су заустављана лигатуром, тампонадом или компресивним завојем. Уколико није било могуће извадити метак из ране без веће хируршке интервенције, он је остављан у телу рањеника „јер раније или касније куршум сам покаже где је“. Доктор Марконет је инсистирао да се за превијање увек користе нови завоји, а не они који су већ коришћени па прани. За превијање загнојених рана и рана после операције коришћене су салицилатне газе и Брунсова вата. Лазарет није располагао великим количинама лекова. За спољну употребу су користили тинктуру јода и лапис. Орално су најчешће давани кинин, салицилна киселина, морфијум, хлоралхидрат и ричинусово уље. Код рањеника који су имали јака запаљења коришћен је лед, и руски лекари су наглашавали да се лазарети не би могли замислити без леда. Руски лекари су запазили да хлороформ нема очекивани учинак на српске рањенике, вероватно зато што конзумирају велику количину ракије.

Доктор Марконет се залагао за крајње конзервативни приступ лечењу рањеника: „Уопште, ми смо се придржавали конзервативне методе лечења. Колико је било случајева где нам се у први мах учинило да не остаје ништа друго до ампутације, кад после, брижљиво и стрпљиво негујући рањеника, видимо да је могло и без ње.“

Иако су успеси у лечењу рањеника били задивљујући, српски рањеници су избегавали Лазарет јер су кружиле гласине да руски лекари често раде ампутације руку и ногу. Многи рањеници су се одлучивали да се лече код народних видара који нису радили ампутације већ су лечили помоћу биља и мелема. Међутим, те гласине нису биле тачне јер се из података Лазарета види да је било урађено само 10 ампутација, уз претходну сагласност рањеника, а да је до смртог исхода дошло код тројице оперисаних.

Велики проблем се јављао код лечења рањеника са преломима бутне кости. Код повреда са разарањем бутне кости, нарочито у горњој трећини, готово ништа од примењиваних метода лечења није доводило до побољшања. Руски лекари су примењивали све тада прихваћене методе лечења (Бонетове панталоне, гипсани завој и удлаге и извлачење на стрмој равни), али су сви покушаји смањивали патње рањеника само док мирно леже а најмањи покрет би доводио до неносних болова. Др Марконет је констатовао да ништа горе ни ужасније нема од повреда бута са преломом бутне кости, нарочито у горњој трећини и да ће дуго такве ране бити индикација за ампутацију.

На срећу српске војске, хигијенско стање у Тимочко-моравској армији је било повољно и до Лазарета је стизао мали број болесних бораца. Осим појединих случајева крвавог пролива и тифоида, нису се јављале епидемијске болести које прате ратно време. На почетку рада Лазарета, такви болесници су примани у шпитаљ, а касније само спорадично, док се болесник не снађе. Због великог прилива рањеника др Марконет је донео одлуку да се у Лазарет примају само рањеници а болесници упућују на лечење у Окружну болницу.

Акутни реуматизам и црвени ветар су били чести. Црвени ветар се искључиво јављао код рањеника и у Лазарету је лечено 38 оболелих. Већина пацијената са еризипелом је пристигла током последњег месеца постојања Лазарета и, по

свој прилици, рањеници су ту заразу доносили из других болница. Употреба салицилне киселине је значајно доприносила излечењу болесника и од црвеног ветра и од еризипела. Давање салицилне киселине три пута дневно је резултирало падом температуре, значајним смањењем болова и нестанком црвенила.

У периоду од 6. августа до 26. новембра у Лазарету је лечено 1.390 рањених и болесних војника и официра. Помоћ је пружана и болесницима који нису хоспитализовани (499 болесника), највише током августа и септембра (240), а нешто мање октобра (175) и новембра (84). У Лазарету је лечено 1.128 рањеника (1.126 рањених ватреним оружјем и двојица рањена хладним оружјем), 72 повређена и 190 болесника. Смртност у Лазарету је била свега 1,7% (умрло је 24 рањеника и 9 болесника), а остали примљени су се опоравили и били отпуштени из болнице или евакуисани за Београд.

Број и структура лечених у Лазарету

	Примљено	Отпуштено	Умрло
Рањених	1128	1104	24
Повређених	72	72	–
Болесних	190	181	9
Свега	1390	1357	33

Подаци др Марконета указују да је смрт наступила из следећих разлога: због пијемиије (10 болесника), анемије и изнурености (9 болесника), дизентерије (5 болесника), тифуса и тетануса (по три болесника), а код по једног болесника због запаљења плућа, септикемије и упале моздане опне.

Највећи број рана су биле ране горњих екстремитета (574), а треба напоменути да је у тај број укључено и 300 рањеника „прсташа“ чије су повреде настале саморањавањем.⁷⁸

Дистрибуција места рањавања

Место рањавања	Примљено	Отпуштено	Умрло
Глава	44	43	1
Врат	12	12	
Груди	41	36	5
Абдомен	9	9	
Полни органи	4	4	
Леђа	26	26	
Горњи екстремитети	574	571	3
Карлични појас	38	36	2
Доњи екстремитети	378	365	13
Свега	1128	1104	24

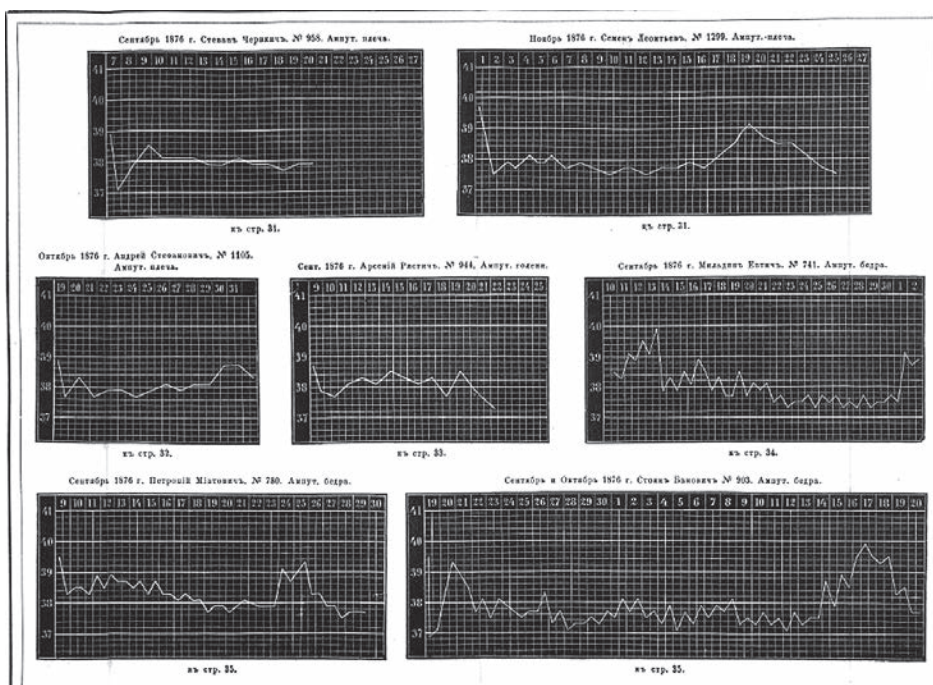
У Лазарету је било урађено 136 операција (сваки девети рањеник је оперисан), остали су збрињавани конзервативним методама.

⁷⁸ Сергеј Софотеров, „Хируршке успомене на 50–годишњицу првог Српско–Турског рата 1876 годне“, *Српски архив за целокуино лекарство* XXVIII, 1 (1926):612–620.

Преглед операција извршених у Лазарету

Оперативни захват	Број	Умрло
Ексарткулација прста	46	
Извађено куршума	39	
Секвестротомија	36	
Ампутација бута	4	1
Ампутација мишице	3	
Лигатура артерије илијаке	1	1
Ресекција главице хумерусове	2	1
Ампутација лакта	1	1
Ампутација бута (метода Грити)	1	
Ампутација потколенице	1	1
Операција уретралне фистуле	1	
Екстирпација ока	1	
Укупно	136	5

Код 383 рањеника ране су биле компликоване преломом костију, а код 817 били су повређени само меки делови тела. Најчешће су биле фрактуре над-лактице (89), потколеничне кости (76), ручног зглоба (74) и бутне кости (64).⁷⁹ У Лазарету је лечено и 190 болесника. Најчешћи разлози хоспитализације су били: повишена температура (тифус и тифоид) код 88 болесника, реуматизам код 27, катар црева код 24 и грозница (*Febris intermitens*) код 11 болесника. Код пет болесника је констатовано запањење плућа, исти број болесника је лечен од јектике и врегња, а забележено је и лечење киле, коњуктивитиса, проширених вена, истегнућа ахилове тетиве и карбункулуса.

Неке температурне листе лечених болесника у Лазарету⁸⁰

⁷⁹ Марконетъ, *Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ пріемлющихъ священство въ Сербіи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году*, 8.

⁸⁰ *Ibid.*, додаток

Доказ да су пацијенти редовно праћени током боравка у Лазарету представљају температурне листе и исцрпан опис лечења 19 рањеника смедеревског лазарета који је др Марконет објавио у својој књизи о раду Лазарета у Смедереву.

Овде ће бити цитирани описи шест случајева који осликавају велику пожртвованост особља Лазарета.

„Десећи случај. Колено у зглобу њросирељено. Амјуиација више колени. Ои-ирављање у Београд и оздрављење шамо.

Николај Маиов, Рус, има 32 год., рањен 8-ої окїи. снажне телесне прађе, али у њоследње време здраво омршао и изїудио се. Куришум ударио од остїраї и с њоља у доњу тїрећину десної дуїа и не изашав најоље остїао унутїра. Голен јако оїтечена. На сїољашњој сїррани њеної їорњеї дела – засїој їноја. Зїлод колена надуїї, црвен и на њему оїажа се јасна флукиїуција, нарочїиїо више чашице, їде се їри лаком їриїиску чује како ваздух у колено улази и излази. Доњи део дуїа јако заїекао и на сїољашњој сїррани њеїовој оїажа се да има накуїљена їноја. Сїррашан дол. Најмањи њокреїи крветїа изазива нова мучења и нов јаук. Када би се рука на колено ма и овлаш наслонила, из улазної їродора њоїицао би їној смешан са мехурићима їаса и са кайїицама масїи. Ѓној жидак и у оїромној количини. Оїиїе сїање рањеника їрозничаво. Силна зима с дрхїавицом. О їом нема сумње да је куришум ударио у доњу тїрећину дуїне костїи; шїа више, мисли се да је и зїлод њовређен и да је ша њовреда узрок їнојном заїалењу зїлода колена. Где се їод їној накуїио били су оїївори разрезани и дренажи їроведени, како би їној слободно оїицаїи моїао, на колено їак само био је меїнуїї мехур с ледом. Цела ноїа била је укочена у шине да не кламиїа и уздрїзавањем морфијума сїишавани су болови. Сїање ової рањеника није се њоїоршало, али се није ни њодољшало. 18-ої нов. рањеник видећи да му нема друїої куришалиша їрисїаје на амјуиацију ноїе више колена. Амјуиација њо средини дуїа кружном меїодом. Хлороформ. Есмархова їканица. Кеїїуїове лиїаїуре. Дренаж. Меїални шви. Завој салицилном јуїом. Мехур с ледом. Шесїої гана скинуїи шви. Четїврїої гана њосле оїерације удари црвени ветїар и бугући лечен салицилном киселином њосле їри гана ишчезе. 26-ої нов., када је долница ова заїворена дила, овај је рањеник на їароброду оїишао у Београд, їде је њоїїуно излечен, како сам о шоме извешїавао 2-ої јануара 1877.

Преїледавши амјуїовани део нашли смо да је унутїрашњи кондилус дуїне костїи оддијен, и да је у њему куришум засео. Све хрскавице зїлода њоїїуно їроїале. Перїјосїи како доле на ниже, шако и їоре уз дуїну костїи їрилично далеко одлуїљен и їун їноја. Вене њод коленом їромбима заїушене. Оїераїїор др Брадељ.⁸¹

„Ѓеданаесїи случај. Раме њросирељено. Ресекиција їлавице хумерусове. Оздрављење.

⁸¹ Марконетъ, Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ прїемлющихъ священство въ Сербїи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году, 37-9; ММ. Радовановїи, Белешке, књига друга (Београд: Српски архив за целокуно лекарство, 1877), 54-5.

Писар ойшиине Смедеревске, Србин, 28 год., снажне трађе, рањен 9-ої августа случајно у ходнику саме болнице. (Српски рањеници су обично долазили у болницу с оружјем њиховим које је кад шло најуњено било.) Просиђрељена мишићна коси и лавица њена раздробљена. Куришум извађен (гр Марконей) из појкожної ткања, из реијона испод кључњаче. Одмах зашим проф. И. О. Корженевски ресекцирао је лавицу мишичне коси. При инцизији користио је се улазним продором куришума. Хлороформ. Завој са марли и са камфорним сиријусом. Ойерирани се код куће своје лечио. Дренаж провучен кроз руну из које је куришум извађен. Силно онојење. Два месеца после ойерације срстиао ожиљак.⁸²

„Тринаести случај. Буи просиђрељен. Зашим артеријално крволийтање. Лицаштура арт. илијаке комунис. Смрт.

Павле Марковић, Србин, 23 године стар, рањен 10-ої авг. Парче од транаије ударило у торњи и спољашњи део десној дуби. Облик ране врло нејравилан. Коси није сломљена, али је у дну ране разіолићена. 7-ої септ. из ране извучено парче транаије, форме врло нејравилне, у дужину дујачко 4 ½ сани., у ширину широко 2 ½ - 3 ½ сани., а у дебљину дебело 1 ½ сани. 25-ої авг. из ране пошече мало крви. 28-ої авг. из ране лијну силна артеријална крв. За 24 сахата сва ноја свезана Теденовим завојем, рана шамјонирана вајом и ferrum sesqui chlor., поврх поја иак метинућа бешика с ледом. 11-ої септ. ойей силни артеријални крволой који је једва задржан еластичном ушејом. 16-ої септ. ойей силно крволийтање. Решено да се одведе арт. илијака комун. почем крв не стјаје кад се у Скарповом троулу арт. круралис компримира. Свилена лицаштура на артерију (гр Марконей у ирисуву проф. Ринке). Хлороформ. Рана зјаи не сашивена. Крајеви конца од лицаштуре најоље извучени. Бешика с ледом. Айсолујни мир. Крволийтање из ране заустављено. Петої дана крв оново лијну с месиа иде је артерија одвезана. Компресија и лед. 21-ої септ. смрт услед ойише изнурености.⁸³

„Четрнаести случај. Куришум ударио у лаву и остјао у ној. Симптоми иритиска на мозак. Куришум извађен, с њиме овађене неколике кошчице. Много оноја испекло. Здравље.

Милујин Петровић, Србин, 22 године стар, рањен 19-ої авг., дошао у лазарей после 5 дана. Куришум продио десну шемени коси и остјао у лави. Рањеник је лежао кад ја је куришум ударио. Коси у лаву ушеране. Под њима у дубини ране куришум, свуд унаоколо оној. Ајатија. Рањеник крајње равнодушан према свему што се око њеја здива. Дремеж. Меке честии лобање расечене, из ране иажљиво кошчице извађене. Клешишцама куришум извађен. За њим лијну оној. У дну ране види се dura mater и види се ритмична пулзација мозја. Завој ране с марли и с камфорним сиријусом. Осим поја рањенику је прејоручено да се неколико пуша преко дана наине, ше да му оној исцури. Знаци иритиска на мозак ишчезнули, рањеник остјао веселије нарави, око ране леја транулација и види се како остјаје ожиљак. Рањеник сасвим оздравио и 19-ої окт изашао из лазарей.⁸⁴

⁸² Марконетъ, Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ пріемлющихъ священство въ Серби, въ г. Смедеревъ, въ 1876 году, 39; Радовановић, Белешке, књига друга, 55-6.

⁸³ Ibid, 40-1; Ibid, 56-7.

⁸⁴ Ibid, 41; Ibid, 57-8.

„Седмнаесѝи случај. Просѝрељен зѝлоб ѝолени са сѝоѝалом (*articulatio tibiotars.*). Теѝанус. Смрѝи.

Ранко Гриѝоровић, Србин, има 26 ѝодина, рањен 10-оѝ авѝ., дошао у лазаретѝ 23-еѝ авѝ. Тела врло слаба и иначе здраво изнурен. Куршум ѝројурио кроз зѝлоб сѝоѝе с ѝолени. Просѝрелни канао иде између ножноѝа зѝлоба и Ахилове ѝуздре. Цела ноѝа јако надувена и сѝрашно доле. Течностѝ која из ране ѝече јесѝе врло жиѝка и има је мноѝо. Оѝиѝе сѝање рањеника ѝрозничаво. Ноѝа мейѝуѝа у углаѝе и на ѝу лег. 25-оѝ авѝ. оѝазео се ѝризмус. Из ѝиѝања рањеника дозна се да је он јоѝи ѝре неколико дана осеѝио како ѝри жвакању ѝешико вилице расклаѝа и како му је необично кад усѝа оѝвара. После неколико дана ѝримеѝише се врло јасни знаци ѝеѝануса. За време сна сва је мускулаѝура ѝоѝово ѝоѝѝуно размѝѝављена. У заман је даваѝ оѝѝум, у заман хиниѝ, у заман хлорал-хидратиѝ, у заман морфијум ѝоѝкожно убрѝзѝаван и хлорофом инхалиран, у заман лег на леђа мейѝаѝи, рањенику је свим ѝѝим само неколико ѝуѝа олакшано, али му није ѝоможено било, јер 3-еѝ сеѝѝ. умре. Тако исѝо жалосно сврѝише и друѝа два рањеника код којих је ѝеѝанус био и који лежаху у Смедеревској Руској болници.⁸⁵

„Осамнаесѝи случај. Десни ѝуз, моѝница и ѝенис ѝросѝрељен. Уреѝрална фѝсѝула. Исцелење.

Пеѝар Пеѝировић, Србин, има 21 ѝодину, рањен 16-оѝ сеѝѝ., дошао у болницу 12-оѝ окѝѝ. Један исѝи куршум код овоѝ рањеника ранио је: десни ѝуз, унутѝраѝну ѝоврѝину дуѝа даѝи у оној дори ѝде кожа са дуѝа у мудну кесу ѝрелази, унутѝра од ариѝ. круралис, заѝѝим сѝољаѝну сѝрану моѝнице ѝде се ѝенис с моѝницом сасѝаје и корен ѝениса, до ѝлавчеѝа ѝде је куршум најоље изашао. Све ѝе ране, на дрој ѝеѝѝ, јесу чистѝе и на месѝима овде онде ѝде је куршум ѝрошао ѝочеле зарасѝаѝи. Мокраћна ѝече на рану, уѝрав на оном месѝу ѝде се ѝенис с мудном кесом додирује. У лазаретѝ је рањеник дошао са кайѝетѝром који му је јоѝи ѝре две недеље кроз рану у мокраћну деѝику завучен и који од ѝоѝа доба ниѝи је вађен ни чѝићен. Моѝница надуѝа, нарочѝио ѝена лева сѝрана, десно јајце цело, мало оѝекло и боли. Пенис надувен и ѝреѝуѝијум не може да се заѝули. По кайѝетѝру ѝури ѝној. Мокраћна муѝна и ѝнојна. Рањеник чесѝо мокри. Реѝијон деѝике нормални, не доле. Оѝиѝе сѝање рањеника добро, без ѝрознице.

Да би се кайѝетѝр извукао, ѝредало је мало јаче вући, с ѝоѝа ѝѝо се на ѝ, на онак део ѝеѝов који је у деѝици био наслаѝао камени седиментѝ од мокраћноѝ ѝалоѝа, у дужину до 2 санѝѝ., а у дебљину 1 до 2 линије. Кад је кайѝетѝер извучен ѝроѝури крв, како из мокраћноѝ канала, ѝако и из фѝсѝуле. Из најѝре је рањеник већином кроз фѝсѝулу мокрио. 24-оѝ окѝѝ. кад је из болнице изашао, ране су све биле зарасле окром фѝсѝуле која је се ѝако скуѝила да кроз ѝу мокраћна једва кайѝѝама исѝѝицаше, иначе рањеник обичним ѝуѝем у зраку мокри.⁸⁶

Може се закључити да је Смедерево током Српско-турског рата 1876. године имало значајну улогу у збрињавању рањеника, у град су евакуисани рањеници са ратишта и у руском Лазарету лечени или кроз британски шатор даље евакуисани.

⁸⁵ Марконетѝ, *Отчетѝ о дѝятельности Лазарета московскихъ старообрядцевѝ приемлющихъ священство въ Серѝи, въ г. Смедеревѝ, въ 1876 году*, 43-4; Радовановић, *Белешке*, књига друга, 59-60.

⁸⁶ *Ibid.*, 44-5.

Господин Барингтон Кент, управник одељења за транспорт Народног друштва је 11. октобра 1876. године известио пуковника Лојда Лидзеја, члана парламента и председника комитета Народног друштва, о ситуацији у Србији.⁸⁷ Он је описао ситуацију током евакуације на путу од Параћина преко Смедерева до Београда. Енглеско Народно друштво за помоћ болесним и рањеним у Првом српско–турском рату поставило је у Смедереву „баш на самој обали дунавској, покрај главне цаде што води у Београд“ велики пољски болнички шатор као станицу за одмор и опоравак рањених и болесних на путу ка Београду. Ово друштво је евакуисанима у Смедереву обезбеђивало храну и пиће који су доношени из оближњег хотела. Непосредни надзор над функционисањем ове станице је водила српска полиција и главни цариник (ђумругџија), јер је шатор био непосредно уз царинарницу. Главни надзорних резервних болница у Србији је био барон Мунди који је заједно са господином Кентом путовао од Параћина до Београда. Значајан је део писма који се односи на њихов боравак у Смедереву.

„Те истје ноћи сиремимо све шито је за евакуацију иотиредно, тје иако смо се моили суирадан рано кренути, да нисмо имали неких незгода са реквирираним колима, иако, да нам уйрав у иоме цело до иодне иројаде, и иек око иодне ситојаше иред иривременом болницом уйарађен дуички ред реквирираних кола за рањенике. Међуиим, рањеници су били завијени и добро нахрањени, иако да смо их сад без одлајања у кола намеситији моили. Један лекар и један лекарски иомоћник, заиим један официр и сиража од шести каиана, сироводили су овај ирансиорит.

И барон Мунди имао је иосла у Београду, ије с иитоа иође са мнош. Њејово ирисуство било нам је од велике вајде, иочем је он човек од искуства, ије нам је ири иреношењу рањеника био руководитиел; и уойише, иознајући овдашњи свети, био нам је врло користиан.

Ситаницама, кроз које ћемо ироћи, слали смо унаиред ителеграме, да нам се надају и да сиреме јела и осталоја шито је за рањенике иотиредно. Тако истито и у Смедерево јавили смо ителеграмом да идемо, да ириуитоше лађу за рањенике.

Наш влак кренуо је се у 1 сахати ио иодне, и у Брзан ирисио је око 9.30 увече. У Брзану је била добра вечера сиремљена. Лекар, који је ирансиорит ираио, чинио је ио за време своје, обилазећи рањенике у колима, из којих их нисмо хители креиати, само шито смо их добро ћедадима иокрили. Како су сва кола била иод арњевима, ио смо слободно моили рањенике иреко ноћи у њима оставити; иим ире, шито су ћедетиа била иако добра, да је рањеницима морало бити иод њима и иоило и леио.

Суирадан у 6 сахати ире иодне изда се доручак свим рањеницима, иа се ондак у 7 сати цело влак наиред крене. Дошавши у Орашје, близу Велике Плана, у иодне, видимо да нам је сиремљен диван ручак. Ручасмо дакле иу и одморисмо се сати и ио, иа се и оиети кренусмо. Наиред ијасмо ја и барон Мунди, да видимо је ли у Смедереву све за дочек ирирављено. Трансиорит дође у Смедерево око 8.30 иред вече, и заустави се на баиру уз који је сиајала наша болничка лађа. После једној сахатиа од ириликe сви су рањеници у лађу иренесени били и сада лежаху иу мирно на иостељама њиховим и одмараху се, иошито су их с нашим лекарима и лекари једне смедеревске амбулације завили и иреиледали. Ови смедеревски лекари дођоше нам драговољно у иомоћ. У ио сииже и вечера, која је за рањенике зитоовљена била.

⁸⁷ Радовановић, Белешке, књига друга, 44.

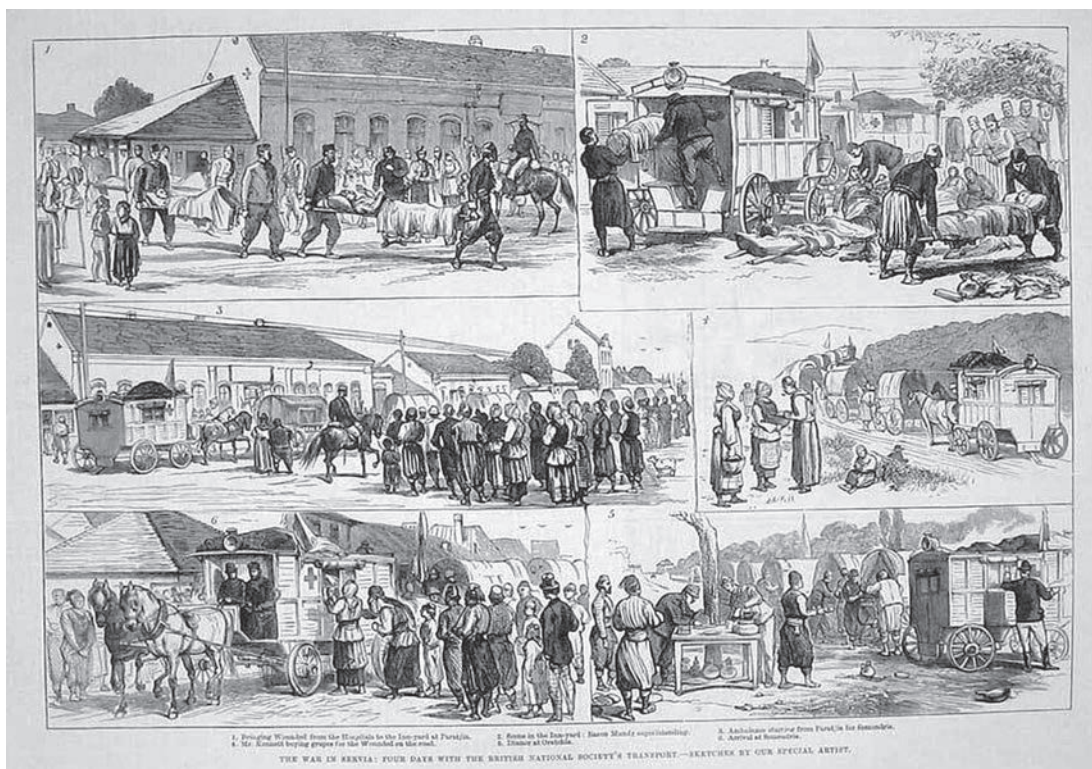

Сушрадан, 6-га октобра, некрође Дунавом у крај Смедерева ни један њароброд који би у Београд ишао, и који би лађу нашу са рањеницима њовући могао; иако да је лађа наша морала цео њај дан њроустиији, чекајући на води. На лађу је био као сѡарешина лекарски и др Појовић, који је ѡрансиорѡи сѡроводио. Међу ѡим, ја сам наредио био неке мале њоѡравке и ѡромене на колима, и разѡиео сам један од наших великих шѡѡора, баи на самој дунавској обали, до ѡумрука.

Најзад, 8-га октобра, један аустѡријски њароброд ѡрисиѡа уз смедеревску обалу, и ѡсле доѡвора са кѡиѡаном, закачи нашу лађу с рањеницима и одвуче је у Београд.

[...] Пре ѡѡи, рањенике су ѡрисиѡи ѡоварили на ѡѡѡиѡе или махом на воловска кола, наравно без арњева, ѡа су их ѡо двојицу или ѡо ѡројицу слали, нек иду, сами, како их Боѡ учи, у Смедерево или у Београд.⁸⁸

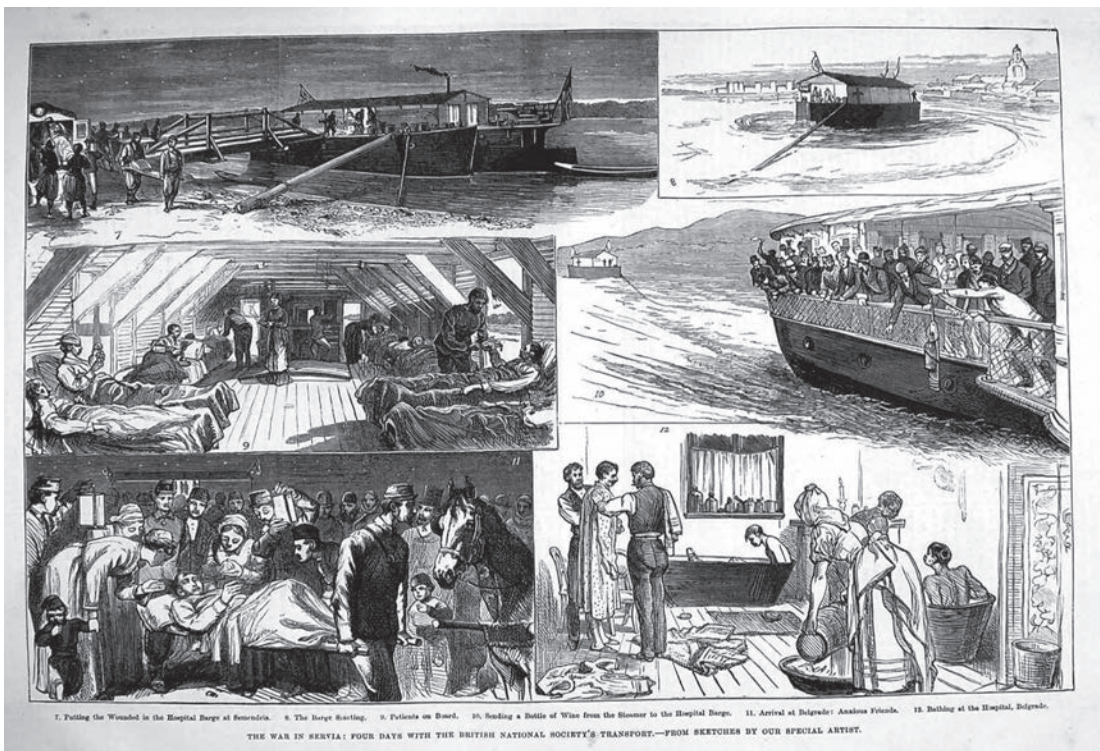
Овај опис и цртани путопис извештача из Лондона овековечили су транспорт рањеника током Првог српско-турског рата. Овај путопис је објављен децембра 1876. године.

Први део путописа из 1876. године⁸⁹

⁸⁸ Радовановић, Белешке, 41–3.

⁸⁹ *The Illustrated London News*, Dec 9. 1876. 502.

Други део путописа из 1876. године⁹⁰

О раду Лазарета сведочи и сећање др Душана Стојимировића, рођеног Смедеревца: „Ја сам унеколико запамтио ратове 1876-1878. године. У Смедереву је тада баш преко пута наше куће, била руска болница у којој је радила руска мисија. Ми смо као деца ишли тамо на добротворни рад да чешљамо „тифтик“, јер онда још није било вате, а руске даме су биле врло љубазне према нама, па су нам давале када смо били вредни по читаву руску рубљу за алву.“⁹¹

Војне операције у Првом српско-турском рату су престале 26. новембра 1876. године и са отпустом последњих болесника Лазарет је престао са радом. Сав инвентар је по изричитој жељи самих донатора предат српској влади, с тим да је она била обавезно да у Смедереву оснује болницу под именом „Болница Московских старообредника који примају свештенство“, у спомен на догађаје из 1876. године.⁹²

Тим поводом одборници смедеревске општине упутили су лекарима Марконету и Брадељу следеће писмо:

„Главном Докџору Лазаретиа Московских Сџарообредника у Смедереву, Докџору Медицине Г.Ф. Марконету и докџору Ј.И. Брадељу. У разним околностима, као баш и сада љоводом раџа Срџскоџ народа са неџриџаџељем хриџџансџива, азиџаџским џиранинџом, руски народ је указиваџо – и сада указује Срџском народу не само своју симџаџију, неџо, као једиџверна и истџокрвна браџа, и своју велику изџаџностџ и џомџа са циљем ослоџођења и уједињења

⁹⁰ *The Illustrated London News*, Dec 10. 1876. 512.

⁹¹ Душан Стојимировић, *Казивања* (Смедерево: Народна библиотека Смедерево, 2007), 17

⁹² Марконетъ, *Отчетъ о дџятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ прџемлющихъ священство въ Сербџи, въ г. Смедеревџ, въ 1876 году*, 47

Српства и ширења цивилизације на истоку, чему ће на својим сираницама историја српског народа доделићи почасно и достојно место. Једна од њих сродничких веза великог Руског народа је и жеља Московских Старообредника да овде, у Смедереву организују меморијалну, градску болницу под именом „Болница Московских Старообредника“. То велико саосећање руског народа још је и милије српскоме, пошто је и Њејова Свејлост Премилоствиви Господар Кнез Српски Милан М. Обреновић IV одобрио то. За уређење те добротворне установе, Ви сте многуважавана Господо, као они који изражавају њу добротворну жељу Московских Старообредника, изволели беслајно уступити Смедеревском Друштву све што је пошредно за добро уређену болницу, као: ајошјеку, хируршке инструменте, кревете са креветинама, кухињу са свим посуђем и сав завојни материјал који се сада у болници налази. Ваше писмо са данашњим дајумом које нас обавештава о том поклону, Друштво је са великим задовољством саслушало и сматрамо за част то што је великодушност Московских Старообредника јала Смедеревској Оштини у гео. Ова изузетна издашност још више јача нашу љубав према нашој најстаријој браћи – Русима, и обавезује нас на искрену и пошлу захвалност. Ми, долеписани представници Смедеревске Оштинине, примљујући нај драјски поклон из руку Вас – као повереника Московских Старообредника, овиме Вам у име Смедеревске Оштинине изражавамо нарочиту захвалност и молимо да пренесете и друштву Московских Старообредника ову нашу захвалност и драјску љубав. Засадање одборника Смедеревске Оштинине 24. новембра 1876. године у Смедереву, № 4.564.

С поштовањем, Ваша Истоверна и истокрвна браћа:

Председник Оштининског Суда и Одборника Гаврило Чуйић Одборници: Костиа Т. Панић, Ковачић, Таса Миленковић, Јован Сјасић, Јеврем А. Марковић, Димитрије Чобановић, Ђорђе Величковић.⁹³

Након одласка руског болничког особља из Смедерева крајем 1876. године, болничка опрема је остављена граду. У Регистру и деловодном протоколу за 1876. годину постоји податак да је Окружно начелство обавестило Министарство унутрашњих дела да је Друштво московских старовераца уступило смедеревској општини комплетну болничку опрему, санитарски и апотекарски материјал и прибор затвореног лазарета са циљем да се у граду оснује варошка болница под именом „Лазарет московских старовераца“.⁹⁴ Министарство препоручује Начелству да о томе извести Министарство војно по чијем су налогу и преузете ствари.⁹⁵

Оригинални документи о овој примопредаји нису сачувани али постоји белешка у Деловодном протоколу Министарства унутрашњих дела од 3. јануара 1877. године о списку болничких ствари, а под деловодним бројем 15 о преузимању ове опреме. Постоје подаци да је сличан лазарет у Ђуприји преузео окружни лекар и да је опрема коришћена у склопу Окружне болнице.

Током боравка и функционисања Лазарета, у Смедереву је постојала и Окружна болница чији је управник био окружни физикус др Лаза Стефановић, а поред њега у Смедереву су радила још два лекара: др Васа Булић и др Прус

⁹³ Марконетъ, *Отчетъ о дѣятельности Лазарета московскихъ старообрядцевъ пріемлющихъ священство въ Сербіи, въ г. Смедеревѣ, въ 1876 году*, 52-3

⁹⁴ Архив Србије МУД-С деловодни број 1251/1876.

⁹⁵ Архив Србије МУД-С деловодни број 1953/1876.

Лисицки. Током ратне 1876. године постојали су велики проблеми у функциони-сању Окружне болнице јер Окружно начелство није успевало да скупи довољан прирез за потребе Болнице тако да је персонал остао без плате.

Физикус Округа алексиначког др Лаза Стефановић у Смедерево долази 1873. године када је на свој захтев премештен за окружног лекара Округа смедеревског. Рођен је у Зајечару 1834. године и након завршеног Лицеја у Београду као одличног ђака српска влада га је послала у Беч да студира медицину. Положио је све испите 1867. године и постао доктор медицине, а 1868. године и доктор хирургије. У Смедереву је остао све до 1879. године када је био постављен за секретара Санитетског одељења у Министарству унутрашњих дела. Др Лаза Стефановић је током 1879. године у „Народном здрављу“ објавио више оригиналних чланака. Један од значајнијих му је био „Статистички преглед о боловању и умирању по окружним болницама”.

Као лекар, Стефановић се одликовао темељним знањем, а као јавни радник тачношћу и уредношћу у служби. Као практичар је био хваљен да је срећне руке током лечења болесника.

Др Лаза Стефановић је био телом неразвијен, са видљивим телесним недостацима. Све те своје недостатке је у служби савлађивао и лекарску дужност савесно и одговорно обављао. Остало је записано да је био бистар и досетљив што потврђује и сачувана анегдота из његовог живота:

„Један Лазин њо сѣруци колеѣа, а њо служби друѣар њошћуно развијен шѣлом, а и језик му мајка није исѣредала, видећи Лазу онако сакашѣа и у руке и у ноѣ, рекне: – Поѣледајшѣ ја! Ово је њо свим ѣравилима науке шѣредало да умре најдаље кроза шесѣћ недеља њо рођењу, а оно не само да је осѣало живо, неѣо ја ево ѣде друѣе људе лечи!

Лаза се окрене к њему, махне ѣлавом и одѣвори:

– Ти се ѣносиш оним на шѣеби шѣѣо није шѣвоја лична заслуѣа, а на мени се смејеш ономе шѣѣо није моја лична кривица, сам кажи какав си човек!?”⁹⁶

После затварања Лазарета, окружни лекар др Лазар Стефановић је био на војним дужностима током Другог српско-турског рата. Општински лекар у Смедереву је био др Леополд Лев, али се разболео тако да није било лекара који би лечили болеснике у Окружној болници. Лекар Среза јасеничког је био др Васа Булић, који је постао управник Окружне болнице после одласка др Лазара Стефановића крајем 1879. године. У периоду од 1880. до 1884. године лекари у Округу подунавском се нису мењали. Окружни физикус и управник Болнице је био др Васа Булић, лекар Среза јасеничког др Мориц Познер, а општински лекар у Смедереву др Јован Максимовић. Др Леополд Лев, који је крајем седамдесетих година деветнаестог века био општински лекар у Смедереву, био је лекар Среза орашког до 1882. године. Непосредно након одласка из Смедерева, др Лаза Стефановић је постао редовни члан Српског лекарског друштва, а остали смедеревски лекари (др Васа Булић, др Мориц Познер и др Леополд Лев) дописни чланови.

Смедеревски окружни физикус др Васа Булић је у Извештају за 1880. годину навео:

⁹⁶ Милан Милићевић, Додатак поменику од 1888 (Београд: Слово љубве, 1979), 78.

„Айсане су у целом округу рђаве. Градска айсана, која служи уједно за пријворенике судске и полицijske, склоњена је од дрвана, ниска је и мрачна збој малих прозорчића и влажна је збој подводној земљишћии. По селима, служе за јуу целу најјоре израбаћене содице при судницама. Има неколико нових од дрвана али су шескодне.“⁹⁷

„Чистјоћа у механама је релативна. Механије са масном и прљавом кецељом и рукавима, нечистјом лавом потврђују потпуно изреку: какав механија такава и механа. Врло мало механа има које одговарају хијенским пројисима. Не помаже ни казна кад нема појма о чистјоћи онај који механише. Фурунцинице су такаве истје, а ашчинице, јо прљаво зло, прѣба једном за свајда сасвим укинућии.“⁹⁸

„Окружна болница не одговара потпуно хијенским пројисима, али се држи чистјо и јо потпуно се све отклања, шћо би могло проузроковати шћетној каквој улива. Поред много ситнијих мана, најјавније су две: скученост просјора, збој која ујрава у нейрилику долази, кад се већи број болесника јави и шћо не може оделити болеснике јо родовима болесћии, јер мало ујотрѣдљивих сода има. Друја је мана канал у авлији, из која се нечувени смрад разилази, ако се свакој дана у њеја не сииа талица. За ову зграду се кирија плаћа годишње 150 дукаћии.“⁹⁹

„У јануару и фебруару месецу било је потпуно у целом округу искључиво зајалења и катар орјана за дисање у селима Скобаљу и Марковцу потпуно да на сваку прѣћу кућу долази јо један болесник. Окружни је лекар налазио јо 3 болесника од ових болесћии у једној кући. Том је потпуно видео, где леже болесници и како се нејују. Соба у којој болесник лежи, ниска је, нечистја, прозори харћииом залењени, ја сјоја мрачни, ваздух затупљив, ју се једе, сви ју ноћивају и суши се обућа. Храна је рђава, ако је потпуно, неће ја болесник прѣмрсити, нићии му се јо одобрава. Болеснику се доносе потпуне: леје проја, слајкиши, воћа, дају му вина и ракије да таси жећ, а потпуно закраћују му воду. Ту су врачаре, да потпуно шћииа је болеснику, ја знају прѣма шћоме и лечићии. Није чудо шћииа иза свеја овој долази туберкулоза и код деце и код одраслих.

У марту су поред зајалења и катар орјана за дисање још и катар орјана за варење, који долази од потпуних јела, тасуља и рибе из смрдљивих бара. Деца се закраћује и млеко у јо време. Потпуно јако потпуно хроничне болесћии, деца поред остјалих хијенских односа, потпуно анемична и кржљава. Било је и реуматизма и настјупне прознице јо мало.

У априлу било је катар орјана за варење. Потпуно су знајно морбиле, тако и у мају.

У јуну и јулу само јо нешћии настјупне прознице и јојединих случајева катар орјана за варење.

У августу потпуно јојави се катар орјана за варење на један мах као каква редња и мало доциније и дизентерија и ако се с правом може рећи, да је он само потпуно катар (?). Окружни је лекар излазио у она села, у којима је ја болесћии јако владала и на деца и на одраслима (Литје, Михајловац, Друјовац, Лујавчина) и потпуно потпуно се уверио о врло слабој заузимљивостии за болеснике. Лекове неће да кујују а примају ово радо, кад потпуно десјлајно даје.

У септембру и октобру потпуно влачила се ова болесћии нейресјано и ако не у екстензивној као шћииа је потпуно месеца било.

У новембру и децембру потпуно јен је катар орјана за дисање.“¹⁰⁰

⁹⁷ „Здравље у Србији“, Народно здравље I, 32 (1882): 393.

⁹⁸ Ibid., 395.

⁹⁹ Ibid., 396.

¹⁰⁰ „Здравље у Србији“, Народно здравље I, 33 (1882): 412.

Др Васа Булић је известио Санитетско одељење Министарства унутрашњих дела да је у Округу током 1880. године било 259 смртних случајева. Детаљно је известио и о узроцима смрти: „*Variola vera* (2), *Scarlatina* (1), *Morbilli* (3), *Erysipelas* (13), *Diphtheritis* (12), *Typhus abdominalis* (5), *Dysenteria* (23), *Pericarditis* (1), *Endocarditis* (2), *Anaemia universalis* (1), *Tuberculosis pulmonum* (25), *Tuberculosis et morbilli* (2), *Scrophulosis* (1), *Marasmus senilis* (6), *Febris pernicioza* (1), *Meningitis tuberculosa* (11), *Apoplexia cerebri* (4), *Commotio cerebri* (1), *Encephalitis* (2), *Meningitis* (2), *Eclampsia neonatorum* (8), *Trismus neonatorum* (2), *Tetanus traumaticum* (1), *Vitium cordis* (3), *Aneurysma aortae* (1), *Croup* (10), *Oedema glottidis* (1), *Oedema pulmonum* (3), *Pneumonia et pleuropneumonia* (42), *Endocarditis* (1), *Ileus* (4), *Icterus* (1), *Catarrhus gastrointestinalis* (30), *Peritonitis* (5), *Carcinoma ventriculi* (2), *Morbus Brighti* (7), *Emphysema pulmonum* (4), *Exulceratio umbilici* (1), *Tussis convulsiva* (1), *Hepar granulata* (1), *Metrorrhagia ex aborti artificialis* (1), *Enteritis* (3), *Helminthiasis* (1), *Rachitis* (1), *Dysenteria chronica* (1), *Imbecilitis* (1), *Febris puerperalis* (2), *Hepar adiposum* (1), *Carcinoma uteri* (1), *Cirrhosis hepatis* (1) и код једног болесника непознат узрок смрти.“¹⁰¹

У наведеном извештају др Булић је записао да је смртност изазвана туберкулозом у значајном порасту и да је то доказ да ова болест узима маха. У извештају констатује да се, и поред тога што је ова болест наследна, може из анамнезе болесника сазнати податак да су они предходне године боловали од запаљења плућа. Занимљиво је да је и лекар Среза јасеничког потврђивао констатације окружног физикуса јер је записао да се код сваког болесника који прележи упалу плућа следеће године може ишчекивати туберкулоза.

Окружни физикуси су поред лечења болесника имали и обавезу регрутовања момака за војну службу. Др Васа Булић је током регрутације нашао да су две трећине недораслих младића у селима дуж Мораве (нарочито у Липама, Шалинцу, Куличу и старом Аџибеговцу), недовољно развијени и уских груди. Поразна је његова констатација да велика већина ових момака не доживи ни двадесету годину. Он је тада известио да је у селу Шалинцу на списку за регрутацију било десет младића а да пред се регрутном комисијом појавио само један који је био кепец јер је девет младића умрло не напунивши 20 година. Прва три села имају јако неповољну локацију јер су опкољена барама и жабљацима, али су и испресецана каналима који пролазе кроз села.¹⁰²

Скрофулоза се јављала само у Смедереву и била је веома распрострањена. У граду је била нарочито распрострањена јер су људи живели у ниским, мрачним и влажним кућама и оскудно су се хранили. Народ је лек за ову болест тражио код баба и бербера који су их погрешно и површно лечили. По селима окружни физикус готово да није видео оболеле од скрофулозе, мада је у извештајима напомињао да се полако појављује у селима који претендују да буду варошице.¹⁰³

Шуга је била нарочито распрострањена у селу Осипаоници. У Смедереву је такође било доста сифилиса, а у селима Церовац, Баничина и Мраморац је било ендемичног сифилиса.¹⁰⁴

¹⁰¹ „Здравље у Србији“, *Народно здравље* I, 33 (1882): 414.

¹⁰² Ibid., 416.

¹⁰³ Ibid., 417.

¹⁰⁴ Ibid., 418.

Кретање заразних болести у Округу смедеревском током 1880. године је приказано на следећој табели:¹⁰⁵

Од ових инфекциозних болести	ЈАНУАРА	ФЕБРУАРА	МАРТА	АПРИЛА	МАЈА	ЈУНА	ЈУЛА	АВГУСТА	СЕПТЕМБРА	ОКТОБРА	НОВЕМБРА	ДЕЦЕМБРА	СВЕГА	Примедба
Тифуса	1	—	3	2	—	1	—	—	—	—	1	1	9	
Шарлаха	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	6	
Морбила	6	35	—	21	88	53	12	36	2	25	—	10	293	
Крупа	2	1	4	2	—	—	—	—	—	—	1	1	11	
Дифтерије	7	—	10	3	—	2	6	—	—	3	5	5	41	
Псевдодифтерије	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	
Великог кашља	—	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	
Вариола	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	4	Код једне диганске до- сељене фа- милице
Варлице	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	5	
Срдобоље	—	—	—	—	—	2	5	30	16	10	—	—	63	
Црвеног ветра	—	—	—	3	—	—	—	4	—	—	—	—	7	
СВЕГА	16	40	22	31	88	65	30	70	18	38	7	32	437	

У Округу смедеревском је током 1880. године било 292 повреде, 28 тешких и 264 лаке. Окружни физикус др Васа Булић је урадио 21 обдукцију.¹⁰⁶ У извештају је детаљно навео узроке смрти код обдукованих:

„Глава исечена јајцајаном

Повреда њлућа сеченим оловом из њушке

Повреда лобање и мозја ушицом од секире

Повреда марамнице, јетре и црева њарчетом челика из њушке

Повреда њлућа ножем

Повреда образа, доње вилице, кључне кости и њлућа сеченим оловом из њушке

Повреда њеритонеума удодом ножа

Повреда лобање и мозја ушицом секире (жена и дете убијени од стране мужа и оца)

Соттотіо сerebrі кундаком и њосле везан уз церић за врај и за ноје и у вир бачен (брајоудисіво)

Пресечен врај секиром

Повреда њлућа куришумом из њушке

Повреда њлућа куришумом из њушке

Повреда марамнице и colon transversa уједом свињчети

Повреда лобање и мозја врљиком

Повреда лобање и мозја ушицом секире

Повреда њлућа ножем

Повреда јетре куришумом из њушке

Тешка њовреда лобање врљиком

Најрасна смрт одета риптонит

Збој сумње њровања.¹⁰⁷

¹⁰⁵ „Здравље у Србији“, Народно здравље I, 34 (1882): 428.

¹⁰⁶ „Здравље у Србији“, Народно здравље I, 36 (1882): 475.

¹⁰⁷ Ibid., 477.

Наредба о надзору продаје отрова спроведена је у Округу смедеревском током 1880. године једном. Окружни физикус др Васа Булић је у извештају навео да је по дућанима нађено „хезапа, плавог камена, арсеника, цинобера, алоја, Хофманових капљица и кинина.“¹⁰⁸

Током 1880. године, у Округу смедеревском су поред окружног физикуса радили још тројица среских лекара и један лекарски помоћник. У Смедереву је радила и једна бабица са платом од 600 динара.¹⁰⁹

Закон о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља Краљевине Србије (донет 30. марта 1881. године) је унео новине у превентивни рад и здравствено просвећивање народа. Овај Закон назван је „Владановим законом“, по његовом творцу др Владану Ђорђевићу. Закон о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља, са извесним каснијим изменама и допунама, био је основни закон у области здравствене заштите све до Балканских ратова и Првог светског рата. Закон о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља је био на снази око 40 година и регулисао је здравствену службу у срезовима и општинама, утврђујући њене циљеве и задатке. На основу овог Закона уређена су многа питања функционисања здравствене службе. Основ су били права и дужности окружних, среских и општинских лекара, приватних лекара и бабица, висина такси за лекарске услуге, вакцинације и др. Закон о уређењу санитетске струке и о чувању народног здравља прописао је и обавезу оснивања окружних и среских болница са најмање 20 постеља у срединама у којима није било болница. Према овом закону и даље је целокупни надзор над санитетском делатношћу вршило Министарство унутрашњих дела у коме је постојало посебно Санитетско одељење. Болнице су се финансирале из средстава Заједничког санитетског фонда основаног 1879. године. Уколико средства санитетског фонда нису била довољна за финансирање државних болница, Закон о установљењу Народног санитетског фонда је предвидео и дотације, средства округа и срезова, као и средства из општинских кредита државног буџета.

Закон је донео и промене у организацији болница. Управници болница по унутрашњости су од доношења Закона из 1881. године били окружни физикуси. Пре доношења Закона, дужност управника болница вршили су општински лекари. То је било боље решење јер општински лекари нису имали обавезу да путују по срезовима и округу као окружни лекари. Општински лекари су били у могућности да без прекида буду у болници и да непрестано прате развој болести код болесника. Ако се анализирају дужности окружног физикуса прописане у члану 9. санитетског закона (а има их 20) и дужности управника болнице у правилима за болнице, јасно је да један човек није могао да испуњава све прописане дужности. Ова два прописа доводила су окружног физикуса и управника болнице у ситуацију да посао на једној од ове две дужности мањкаво извршава. И заиста, један лекар, ако хоће да управља свим лекарским и економским пословима болнице, мора да посвети све своје време раду у болници. Са друге стране, ако хоће да изврши све што спада у дужности окружног физикуса, не остаје му друго но да се ослони на персонал у болници, који према правилима за болнице није био ни за шта одговоран, већ је за све одговарао управник болнице, морално и материјално. Болнички лекар и економ, према правилима, ни за шта нису били

¹⁰⁸ „Здравље у Србији“, *Народно здравље* I, 37 (1882): 483.

¹⁰⁹ „Здравље у Србији“, *Народно здравље* I, 38 (1882): 493.

одговорни. Они су могли одговорати само управнику ако их у некој злоупотреби ухвати. Због обавеза које је имао као окружни лекар, управник је често морао да одсутује из болнице због обиласка округа и срезова, а ипак је за све што се догоди у болници за време његовог одсуства, он био одговоран.

Према Закону о уређењу санитетске струке и очувању народног здравља, окружне болнице су морале су да набаве: печат са грбом, сандук хируршких инструмената, акушерски прибор, цепни етви (сет за малу хирургију), Есмархов констриктор, прибор за хлороформирање, прибор вагиналних спекула, кљешта за зубе, штрцаљке, један сандук инструмената за сецирање, сандук за ручну апотеку са лекаријама, алат за пуштање крви, цезве за теј, клистир, иригатор са разним наставцима, бубрежни леген, термометар, сунђере, пешкире и утеге.

Окружни физикус је поред лечења болесника и управљања Болницом имао и низ других обавеза. У надлежности окружног физикуса је било и надгледање школа и др Васа Булић у извештају из 1881. године детаљно описује ситуацију у школама Округа смедеревског¹¹⁰:

„У овом округу врло мало школа одговарају хиџијенским прописима. У другом разреду женске школе у Смедереву појављивала се често дифтерија, због чега је овај разред премешијен у зграду, у којој је пре оштински суд био. Премешијај и осталих разреда мушке школе из сумњиве зграде само је провизоран, док се о томе не донесе одборска одлука, где ће се школа дефинитивно смешити. Лекар Среза јасеничкој вели: „Школе у овом срезу не одговарају никако оштим хиџијенским прописима. Мушка школа у Паланци, школа у Церовцу и Голодоку иако су рђаве, да би их ваљало заборити. Добра је школа Кусадачка”. Лекар Среза орашкој каже „Само Сараорачка, Лозовичка и Милошевачка одговарају довољно хиџијенским прописима. Остале школе прилично, довољно у неколико, велико Орашка и велико Планска никако.” У срезу подунавском овако стоји са кубним просјором ових школа у мџима:

А) Школа Михајловачка: Ново здање, на друму на висоравни, крај села, слушаоница 9.0 дујачка, 6.50 широка, 4.0 висока. Ђака 50. Просјор служи за усева.

Б) Лујавачка: старо здање од слабој материјала у средини села. Слушаоница 7.5 дујачка, 4.50 широка, 4.8 висока. Ђака 40. Просјор приличан, без довољно дрва у околини, који би давали лаговину.

В) Дубонска: ново здање у средини села на висини. Слушаоница 10.5 дујачка, 6.0 широка, 3.76 висока. Ђака 30. Просјор без довољно дрва и лаговине и у неколико обрађен.

Г) Лијска: старо здање од слабој материјала на средокраћу. Дујачка је 8.0, широка 5.0, висока 3.0. Ђака 45. Просјор приличан и засејан. Ту је један ђак дневно јео 35 драма креча (малџера) без кога није могао бити.

Д) Друјовачка: старо здање на средокраћу и висини. Дужина 8.50, ширина 5.4 висока 2.7. Ђака 40. Просјор у неколико засејан.

Е) Коларска: Сасвим старо здање на крају села. Дужина 8.50, ширина 5.4 висока 2.7. Ђака 50. Просјор засејан.

Ж) Осипаонска: Новије здање на средокраћу. Дужина 7.50, ширина 5.5 висока 3.5. Ђака 50. Добро обрађен просјор са хладовијим дрвећем и воћем.

З) Школа Врановачка добра је. Скобаљска и М. Орашка као здања иако исто, Врдовачка, Водањска и Радиначка не одговарају хиџијенским прописима.

Фуруне се свуда стоља преју, где које се школе и преуревају. Код скамија износи у

¹¹⁰ „Здравље у Србији“, Народна здравље II, 14 (1882): 115.

средњу руку диференција 26 цм, а дисџанца се не може ојределиити, јер скамије нису једна за друју скоичане, она зависи од фамилијаза, који школу чистије. Собе које су за ноћење ђака ојредељене, сасвим су рђаве, ђаци иду својим кућама на конак, тамо се и хране.“

Занимљив је део извештаја окружног лекара о сезонској појави болести. У Округу смедеревском је било катра и запаљења органа за дисање у периоду од фебруара до априла, од јула до августа извештавао је о јаком катру и запаљењу органа за варење и болесницима са наступном грозницом. Од јануара до јуна лечио је болеснике од морбила, од априла до септембра од великог кашља, а болесника од срдоболе било је током јула и септембра. Оболевелих од дифтерије је било током целе године.

Физикуси округа нишког, смедеревског, пожаревачког, шабачког, ћупријског, ужичког, јагодинског, подрињског и лекар Среза тамнавског Округа ваљевског су поднели детаљне извештаје о смртним случајевима на њиховој територији који су им били познати, што је приказано на следећој табели¹¹¹:

Узроци смрти у неким окрузима у Србији 1881. године

ОД КОЈЕ БОЛЕСТИ	У м р а о у о к р у г у									С в е г а
	Нишкы	Смедерев- ског	Подрин- ског	Шабачког	Ћупријског	Ужичког	Јагодинског	Подринског	Ваљевског	
Од: великих богиња	15	—	—	17	—	—	—	—	—	32
» шараха	8	—	—	9	—	—	—	—	—	20
» мресе	5	9	12	1	—	2	—	1	—	33
» пресног ветра	1	2	—	—	—	—	—	—	—	3
» крупа и дијтерије	5	13	10	3	6	7	—	8	2	54
» тивуса	4	4	6	2	5	5	—	5	—	33
» периндозна грозница	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
» иџемије	—	—	1	2	—	—	—	—	—	3
» срдоболе	2	3	23	—	—	5	—	14	—	47
» шкроула	1	6	1	2	—	—	—	—	—	13
» иџемије	—	—	—	1	1	—	—	—	—	2
» скеласиса	—	—	—	1	—	1	—	—	—	2
» кахексије	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» старачке наурености	43	10	4	5	1	4	—	—	—	67
» атрофије деције	—	7	—	—	—	—	82	—	—	69
» канџе	2	6	4	4	—	4	—	—	—	20
» еклампсије	2	9	10	—	—	7	20	—	—	48
» епилепсије	—	5	—	—	—	1	2	—	—	9
» тризма и тетана	—	1	—	3	—	—	—	—	—	4
» инфоације	—	3	—	—	—	1	—	—	—	4
» менингитиса	1	9	9	36	2	1	—	3	4	65
» ларингитиса	—	1	—	—	—	—	—	3	—	4
» великог кашља	—	4	18	—	2	—	—	—	—	24
» бронхитиса	—	24	—	8	—	12	—	—	—	45
» запаљења плућа и марамице	58	29	16	29	9	26	119	10	13	309
» јектине	63	37	27	49	13	27	99	4	12	351
» емензема	1	4	—	4	—	8	—	—	—	17
» скрајина	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» запаљења желуца и црева	72	11	7	20	—	6	—	9	—	125

ОД КОЈЕ БОЛЕСТИ	У м р а о у о к р у г у									С в е г а
	Нишкы	Смедерев- ског	Подрин- ског	Шабачког	Ћупријског	Ужичког	Јагодинског	Подринског	Ваљевског	
Од: баувања крви	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» ране у желуцу	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» рака у желуцу	—	1	1	1	—	—	—	—	—	3
» алсуса	—	2	1	—	—	2	—	—	—	5
» перитонитиса	8	5	—	4	2	—	—	—	—	20
» алроне јетре	—	1	4	1	—	1	—	—	—	7
» нееритиса	7	7	—	—	—	—	—	1	—	15
» водене бољести	10	1	—	—	—	2	37	—	3	53
» ендокардитиса	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
» мџне у срцу	1	6	1	1	1	1	—	—	—	11
» едебитиса	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» ргематизма	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» разних женских бољести	—	4	1	—	—	—	—	—	—	5
» нобадиана	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
» тешког порођаја	—	—	—	—	—	—	22	—	—	22
» акуерералне грознице	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
» елетриона	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
» изгорења	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
» гучиће ране	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
» удвоно се	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
» разних новреда	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2
» несрећних случајева	—	2	2	—	—	—	—	—	—	4
» непознате бољести	—	—	—	—	—	36	—	—	—	36
Свџга	297	243	193	206	42	72	361	83	47	1634

¹¹¹ „Здравље у Србији“, Народнo здравље II, 17 (1882): 204-5.

Врло много туберкулозе је било у Смедереву, а по селима је била изузетно ретка (изузимајући Крњево, где је окружни лекар лечио највише случајева). Шкрофулозе је у Смедереву било али се по селима ретко виђала. У Смедереву је било доста оболелих од венеричних болести, али окружни физикус је забележио да је број значајно мањи него предходних година. У срезовима орашком и подунавском је било само појединачних случајева, а лекар Среза јасеничког је извештавао да се та болест доста шири у поменутом срезу, али се болесници не јављају на лечење среском доктору. Сифилис (френга) се није ширио у Смедереву. На територији Округа у Срезу јасеничком френга је била распрострањена по селима Церовцу, Башину и Мраморцу, а примећено је да се ширила и по другим селима овог среза, Голобоку и Баничини.

Смедерево је као погранични град имало живу трговину стоком са Аустроугарском монархијом. Окружни физикус је 1881. године констатовао пет случајева заражених пантљичаром *T. solidum*. Срески лекар Среза орашког је известио окружног лекара да код болесника има само заражених са *Botriocephalus latus*, а у Срезу јасеничком су нађени пацијенти заражени са обе врсте и сви пацијенти су их добили од грумуљичавог свињског меса.

У то време, лекари су највећи део времена посвећивали лечењу оболелих од инфективних болести. Др Васа Булић је у Извештају за 1881. годину детаљно приказао случајеве лечења болесника са инфективним болестима.¹¹²

Сезонско кретање заразних болести у Округу 1881. године

Од инфекциозних болести	Јануар	Фебруар	Март	Април	Мај	Јуни	Јули	Август	Септембар	Октобар	Новембар	Децембар	Свега
Тифуса абдом.	1	1	2	1	—	1	—	3	—	—	2	1	12
Морбила	40	20	28	80	35	23	—	—	—	—	—	—	226
Варицела	6	—	10	—	—	—	—	—	—	—	2	1	19
Вариоле	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Дизентерије	—	3	4	7	1	3	—	4	1	2	4	2	31
Дизентерије	—	—	—	—	—	—	6	1	5	—	—	—	12
Вел. кашља	4	—	—	30	23	31	84	21	17	—	2	—	212
Еризипела	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Pseudodiphth. и Group	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	2	5
Свега	51	25	45	119	61	59	90	29	23	2	10	6	520

У Округу смедеревском од тифуса је умрло троје болесника, морбила деветоро, дифтерије дванаест, дизентерије троје, великог кашља четворо, еризипела двоје и крупа један. Од 520 лечених, 34 болесника су умрла од неке инфективне болести.

У Смедереву је било наступне грознице (маларије) највише у септембру, а у моравском делу Среза подунавског највише у јулу и августу, док је у шумадијском делу било само спорадичних случајева. У Округу смедеревском најчешће наступне грознице су биле *F. intermittens quartana* и *F. intermittens quotidian*. Као последицу наступне грознице, окружни физикус је запазио да се на тој територији јавља велики број деце са тумором слезине (увећана слезина).

Скорбут је био редак у смедеревском крају и окружни физикус је реферисао о само два случаја болести, колико је било и случајева туберкулозног менингитиса.

¹¹² „Здравље у Србији“, Народна здравље II, 18 (1882): 228.

У Округу смедеревском су се догодила само два самоубиства током целе 1881. године, а окружни физикус извештава да постоје четири пацијента са душевним сметњама.

У смедеревском крају сва деца су била калемљена, осим деце у две општине Среза орашког где се калемљење није спровело због лошег времена. Укупно је било калемљено 2.516 деце, а ревакцинисано 140.

Посао окружног лекара је био и да извештава о повредама на територији Округа. Окружни физикус је лечио 25 пацијената са тешким повредама и 280 са лаким повредама, а урадио је и 24 судске обдукције.

Крајем 1881. године у Округу смедеревском је радило 4 лекара, један лекарски помоћник и три бабице. Један лекар је био окружни физикус, три срески лекари а лекарски помоћник је радио у Болници у Смедереву.

У априлу 1882. године у Смедеревској болници су лечена 23 болесника, 18 мушкараца и 5 жена. Једанаест болесника је отпуштено као излечено (7 мушкараца и 4 жене), четири мушкарца као опорављени а двојица су умрла. На крају априла, у Болници је остало још пет мушкараца и једна жена.

У мају 1882. године у Смедеревској болници су лечена 22 болесника, 21 мушкарац и једна жена. Шест болесника је отпуштено као излечено (пет мушкараца и једна жена), један мушкарац као опорављен а петорица су умрла. Крајем маја, у Болници је остало девет мушкараца.

У Смедеревској болници је јуна 1882. године било лечено 28 болесника (25 мушкараца и три жене). Из Болнице било је отпуштено 13 болесника као здраво (12 мушкараца и једна жена). Током тог месеца су у Болници умрла тројица мушкараца, а крајем месеца је на одељењу остало десет мушкараца и једна жена.

Августа 1882. године је било лечено 37 болесника (33 мушкаца и 4 жене). Отпуштено је 18 излечених мушкараца и једна жена, као неизлечена су била отпуштена два мушкарца, а два мушкарца су умрла.

Октобра 1882. године у Болници је било лечено 38 болесника. Петнаест мушкараца и три жене су били отпуштени из Болнице као излечени, један мушкарац је отпуштен као неизлечен а три мушкарца су умрла.

У Болници у Смедереву је јануара 1883. године било лечено нешто више болесника него у претходном периоду (46 болесника – 41 мушкарац и пет жена). Из Болнице су отпуштена 23 болесника као излечена, а током лечења је умрла једна жена. На крају месеца, на даљем лечењу је остало 19 мушкараца и три жене.

Током 1882. и 1883. године су одржане четири лицитације за подизање окружних болница у Смедереву, Пожаревцу и Ваљеву. Прва лицитација је одржана 14. септембра 1882. године¹¹³ а последња 23. јуна 1883. године. Последња лицитација није успела јер су се јавила само два понуђача. Министар унутрашњих дела је из тог разлога кренуо у појединачне погодбе са предузимачима. Такво разрешење проблема изградње окружних болница након неуспелих лицитација је омогућила промена Закона о јавним грађевинама од 3. јануара 1883. године. На лицитацијама је за сваку болницу била предвиђена цена од 46.000 динара. За појединачно уговарање су позвани предузимачи Драгомир Вучковић и Таса Наумовић из Београда, Дима Глигоријевић из Ваљева и Памингер и Бикофен из

¹¹³ *Српске новине* број 181. четвртак 19. август 1882. године страна 1149.

Беча.¹¹⁴ Изградњу све три болнице су добили Памингер и Бикофен а уговорена је укупна цена за све три болнице. Памингера и Бакофена је за ове радове препоручио Конзорцијум за санитетске грађевине Фелкнер и Гродер из Беча, као врло поуздану и стручну предузимачку фирму.¹¹⁵

14 септембра т. г. држаће се офертална лицитација у канцеларији санитетског одељења министарства унутрашњих дела од 9—12 сахати пре подне, за подизање нових болница у Смедереву и Ваљеву.

На дан лицитације дужан је сваки предузимач 10.000 динара у име кауције комисији положити.

План, предмера и услови изложени су сваког дана од данас у канцеларији санитетског одељења.

СБр. 3769. Из канцеларије санитетског одељења министарства унутрашњих дела 1-ог августа 1882 год., у Београду.

М И Л А Н П Р В И
по милости божјој и вољи народној
КРАЉ СРБИЈЕ

На предлог Нашега министра унутрашњих дела, а у договору са државним саветом, од 30-ог септембра 1885 године Бр. 626, а на основу тачке 5. члана 90-ог устава, решила смо и решавамо:

Одобрава се министру унутрашњих дела, да за више израђене послове на болничким зградама у Ваљову, Пожаревцу и Смедереву, са ново дозиданим капелом и ћелијом за душевно болесне при болници смедеревској, поред одобрених 178.699 динара 90 пара динарских, може утрошити још 37.651 динар 49 пара динарских, из кредита који је буџетом народно-санитетског фонда за рачунску 188²/₂, 188¹/₂ и 188²/₂ годину одређен за зидање болница и за тај рачун депоноваи.

Наш министар унутрашњих дела нека изврши ово решење.

1 октобра 1885 год.,
у Нишу.

МИЛАН С. Р.

Министар
унутрашњих дела,
Д-М. МАРИНКОВИЋ С. Р.

Оглас у Српским новинама
из 1882. године¹¹⁶

Одлука краља Милана у
Српским новинама из 1885. године¹¹⁷

Изградња ових болница је завршена у позну јесен 1884. године, а комисијски пријем болница крајем јануара 1885. године, када се Смедеревска окружна болница преселила у наменски грађени објекат. Уговорена цена зидања ових болница износила је 178.669 динара и 90 пара. Током 1885. године су одобрена и средства за додатне радове у изградњи ових болница, нарочито за болницу у Смедереву. Из одлуке краља Милана првог види се да су у Смедеревској болници сазидане и капела и ћелија за душевне болеснике и да су додатни трошкови износили 37.651 динар и 49 пара.

Окружна болница у Смедереву је сазидана на месту данашње Болнице и служила је народу Смедерева све до почетка Првог светског рата. Болница је била павиљонског типа са три зграде. Две зграде су биле намењене за смештај болесника, а трећа зграда за Управу Болнице. У управи Болнице биле су смештене: соба за управника која је служила и за преглед болесника, стан за економа, кујна са собом за куварицу и перионица. Павиљони за болеснике су имали велике прозоре, а кров је био прекривен плехом. Павиљони за болеснике нису имали изолацију и нису били примерени климатским условима. Просторије се зими нису могле загрејати а лети су биле прегрејане, због чега су болесници патили од хладноће или врућине, зависно од годишњег доба.

Захваљујући дворском фотографу Милану Јовановићу постоји слика прве Смедеревске окружне болнице средином последње деценије деветнаестог века.

¹¹⁴ Самоујрава број 120. уторак 7. септембар 1883. године Дневне вести

¹¹⁵ Самоујрава број 122. субота 1. октобар 1883. године Званична исправка

¹¹⁶ Српске новине број 181. четвртак 19. август 1882. године страна 1149.

¹¹⁷ Српске новине број 221. недеља 6. октобар 1885. године

Слика Окружне болнице у Смедереву око 1893. године¹¹⁸

Др Лаза Димитријевић је једна од централних личности Смедеревске болнице са краја деветнаестог века. Из Београда, где је рођен 15. марта 1858. године, одлази у мађарски Алтенбург где завршава пољопривредну школу и даље га пут одводи на Бечки универзитет. Уписао је Медицински факултет и 16. јула 1884. године је био промовисан за доктора целокупног лекарства. Прво место службовања било му је Смедерево, где је 25. јула 1884. године постављен за окружног физикуса и управника Болнице. У Смедереву је остао све до 1. јула 1890. када је премештен у Ваљево за окружног физикуса. Ваљевски окружни физикус биће до 28. октобра 1893. године када му је уважена оставка на место окружног физикуса и када је као резервни капетан започео своје кратко службовање трупног лекара у Београду. По други пут је др Лаза Димитријевић био постављен за окружног физикуса и управника Болнице у Смедереву 7. новембра 1895. године.

Доласком др Лазе Димитријевића за окружног лекара јула 1884. године, а одласком општинског лекара др Јована Максимовића, др Васа Булић постаје општински лекар и на том месту остаје до краја 1886. године.¹¹⁹ Др Лаза Димитријевић је још током првог службовања у Смедереву имао проблема са лечењем оболелих од сифилиса, те се 1885. године обратио Министарству унутрашњих дела, које му је наложило да поступа по закону. Исте године је Начелство предлагало да управник Болнице не буде окружни физикус него општински лекар.¹²⁰

¹¹⁸ Слика из збирке Милана Јовановић, чува се у Народној библиотеци Србије

¹¹⁹ *Календар са шемајизмом Краљевине Србије за годину 1885.* (Београд: Државне штампарије Београд, 1885), 112-5.

¹²⁰ Архив Србије МУД-С Ф VIII 686/1885.

Због лажног уверења издатог регруту Алекси Новаковићу из Дубоне, који је на основу тог уверења ослобођен војске, Министарство унутрашњих дела је септембра 1885. године казнило др Васу Булића. Касније је др Васа Булић оптужен и за неодазивање властима.¹²¹

Српски Црвени крст је основан 1883. године, а у Смедереву је Одбор Црвеног крста формиран 1886. године, залагањем др Лазе Димитријевића. За председника одбора је изабран Димитрије Констандиновић, а чланови су били Таса Миленковић, Никола Стефановић, Јованча Д. Крстић и Ђорђе Остојић.

Др Лаза Димитријевић је свој рад окружног физикуса усмерио и на комуналне проблеме. Предлагао је Општини да се уреде водовод и канализација.¹²² Тражио је да се око лепо уређеног смедеревског кеја из 1885. године затрпају рупе које су пуне ђубрета и устајале воде. Сматрао је да треба уредити и Петријевски поток који је пролазио кроз центар вароши. Око потока су у Гаравом сокаку биле распоређене месаре које су шириле заразу бацајући отпатке у поток. Указао је и на проблем гробља које се налазило у центру града. Тражио је да се забрани коришћење лампи без стакла за осветљавање јер су вишеструко штетне. Нажалост, те добре идеје нису остварене јер је за свако побољшање требало увести нове намете који никада нису били популарни.

И поред напорног лекарског рада, др Лаза Димитријевић је написао књигу „Како живи наш народ”. Критичари његовог дела замерали су му да је беспштедно и бритко критиковао српску нарав, али су признавали да је волео српску душу. Књига сведочи о пропуштеним приликама српским да се побољша живот народа. Критиковао је српску склоност ка претеривању и хвалисању, налазећи оправдање у незнању и празноверју. Не пишући о златним кашикама на смедеревском средњовековном двору, он у књизи говори о сиромашном српском сељаку коме су гуњ и ћебе потребни да се огреје у дугим зимским ноћима. Његова сведочења о хигијенским приликама у којима српски народ живи су застрашујућа и бескомпромисна. Није се обазирао на то да би његова књига могла да увреди српску сујету. Његова смелост није била мала јер је у књизи написао да је походећи српски народ прошао од најсиромашнијих колиба до најуређенијих кућа и видео да једни болују од оскудице, умора и много рада а други од досаде и разних болештина због раскалшног живота. Са правом се може рећи да је др Лаза Димитријевић аутор првог српског бестселера који је у то давно време доживео три издања и био продат у преко 1.600 примерака.

О књизи др Лазе Димитријевића, са много уважавања, говори др Душан Стојимировић, који га је упознао по завршетку студија када се вратио у Смедереву и чекао постављење: „Пре тога, ја сам као лекар имао први контакт са народом на тај начин, што сам чекајући постављење, помагао смедеревском окружном физикусу др Лази Димитријевићу, да уместо њега обавим пелцовање деце по селима у смедеревској околини. То је био онај исти др Димитријевић, који је први повукао звоно на узбуну својом брошуром *Како живи наш народ*. Пре те брошуре на наше село се гледало доста романтичарски. Држало се да на селу влада идила, онако како су га описивали Вук и Милан Ђ. Милићевић. У село су залазили политичари када им је требало да саберу куглице, зеленаши када им је требало да покупе вересију и етнографи ради сакупљања фолклора. На здравствено стање

¹²¹ Архив Србије МУД-С Ф VII 1174/1888.

¹²² Архив Србије Регистар МУД-С 5866/1886.

сељака гледало се доста наивно, у глупој вери да је наш народ „здрав народ”, а сеоска хигијена је била ствар преко које се скоро уопште прелазило ћутке и поред свих Батутових списа и запомагања. Др Димитријевић је својом брошуром прекинуо те идиличне гатке о „здравом народу” и скренуо пажњу на то да је наше село у хигијенском погледу страховито занемарено, па га убијају здравствене неприлике и да се српски народ гуши у нечистоћи, предрасудама, враџбинама итд. Ова брошура је учинила врло снажан утисак и она је управо отворила очи сваком младом српском лекару, који је одлазио у унутрашњост у велику лекарску мисију да помогне свом народу.”¹²³

Крајем осамдесетих година деветнаестог века за варошког лекара је дошао др Мита Николић. Он ће имати значајан утицај на др Душана Стојимировића, који је у својим „Казивањима” написао: „Ја сам овако дошао на идеју да студирам медицину. У нашој кући у Смедереву становао је др Мита Поповић, добар лекар, који је иначе био родом из села Синошевића, а који је тамо имао брата Драгутина, који је свршио право, па се вратио у село да ради имање. Пошто је др Поповић био „народни човек” он је не само примао много сељака, већ је и одлазио често у околна подунавска села, па би неки пут повео са собом и мене. Мени се допао тај живот пун покрета и догађаја и та непосредна корисност свету од лекарског савета и интервенција, те сам и ја желео да постанем лекар, па да будем користан свету као тај др Поповић.”¹²⁴ Др Душан Стојимировић је у својим сећањима оставио податке о Смедеревцима који су завршили медицину пре њега: „Ја сам матурирао 1889. године и онда отишао у Беч да тамо студирам медицину. Пре мене од Смедереваца су студирали и завршили медицину: др Јован Јовановић Кантакузен, добротвор Академије наука, др Никола Велимировић, добротвор Црвеног крста и др Љуба Стојановић, оснивач Антитуберкулозне лиге, неки др Цветковић, који је умро као санитетски поручник и др Коста Константиновић, који је жив и данас, док је мој брат од ујака Милован Ристић, умро од туберкулозе, те није ни завршио студије. Тај Милован Ристић је био лепа глава и велики спортиста. Он је приређивао прве веслачке утакмице у Смедереву, био уопште човек лепих друштвених иницијатива, те је много обећавао. Смрт га је претекла у раној младости и он је данас потпуно заборављен.”¹²⁵

После одласка др Лазе Димитријевића, на место окружног лекара и управника Болнице у Смедереву долази др Мита Поповић¹²⁶ и на том месту остаје до 1892. године. Од 1893. године је био други окружни лекар Округа подунавског са седиштем у Београду. Први пут су у Округу подунавском 1891. године била два окружна физикуса, један са седиштем у Смедереву а други у Београду. Окружни физикус Округа подунавског са седиштем у Београду је био др Светозар Атанасијевић¹²⁷, а следеће године др Казимир Станишевски.¹²⁸ Током 1892. године у Округу подунавском су радили и лекари Среза грочанског др Јован Вулетић, Среза колубарског др Јован Ђокић и Среза јасеничког др Коста Динић.

¹²³ Стојимировић, *Казивања*, 30.

¹²⁴ *Ibid.*, 20.

¹²⁵ *Ibid.*, 19-20.

¹²⁶ *Календар са шемајизмом Краљевине Србије за годину 1890* (Београд: Краљевско-државна штампарија, 1890) 180-2.

¹²⁷ *Шемајизмом Краљевине Србије с календаром за годину 1891* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1891), 169-74.

¹²⁸ *Шемајизмом Краљевине Србије с календаром за годину 1892* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1892) 179-83.

Два окружна физикуса: др Ђура Гаврић (са седиштем у Смедереву) и др Мита Поповић (са седиштем у Београду), радили су и током 1893. године, а поред њих су радила и четири среска лекара. Лекар Среза грочанског је био др Јован Вулетић, Среза колубарског др Јован Ђокић, Среза јасеничког др Коста Динић, а лекар срезова врачарског и посавског др Сава Петровић. У Смедереву је и даље радио општински лекар др Милан Дамјановић. Међу онима који су радили у Болници није било промена, управник је и даље био др Ђура Гаврић а лекарски помоћник Хајнрих Колман.¹²⁹ Лекари др Ђура Гаврић и др Милан Дамјановић су те године постали чланови Српског лекарског друштва. Смедеревска болница је упутила захтев да се поставе још један болничар и један служитељ, али тај захтев није одобрен.¹³⁰

Током 1894. године у Округу подунавском су и даље радила два окружна физикуса: др Ђура Гаврић (са седиштем у Смедереву) и др Мита Поповић (са седиштем у Београду). У Округу су радила и три среска лекара: др Глиша Скочић (лекар Среза колубарског), др Никола Велимировић (лекар Среза јасеничког) и др Светислав Радовановић (лекар срезова врачарског и посавског). У Смедереву је радио и општински лекар др Ђорђе Николић и једна бабица. Смедерево је имало три апотеке у којима су радила тројица апотекара и два апотекарска помоћника.¹³¹ Током 1894. године у Подунавском округу је калемљено 8.053 деце.

Управник Окружне болнице у Смедереву је био окружни физикус др Ђура Гаврић, а лекарски помоћник у Болници Лазар Летић. Поред њих, Болница је имала још шест болничара и три служитеља. У Болници у Смедереву је током 1894. године лечено 610 болесника.¹³² За лекове је те године било утрошено 2.214,30 динара, а за остале потребе Болнице 16.199,06 динара. Занимљиво је да је тада праћен и трошак по леченом пацијенту који је у Смедеревској болници износио 30,19 динара. Треба нагласити да су трошкови по болеснику у Смедереву били изузетно ниски јер је просечан трошак за лечење болесника у Србији био 46,40 динара.

Наредне године (1895) тројци среских лекара у Округу се придружује и др Бернхард Белић (лекар срезова грочанског и смедеревског). Доласком четвртог среског лекара значајно је побољшан обухват калемљења и вакцинисано је 11.561 дете (3.508 деце више него претходне године).¹³³ Број осталих здравствених радника у Округу је остао исти као у претходној години. Управник Окружне болнице остао је др Ђура Гаврић, а лекарски помоћник је био Светислав Правица. Остало особље се није мењало током 1895. године.

Општински лекар др Бернхард Белић је поднео оставку и, како се види из Државног календара, био премештен за среског лекара срезова грочанског и смедеревског. У Архиву Србије, у Регистру за 1895. годину, под „Болница у Смедереву“ се може наћи обиље података. Документи нису сачувани али се

¹²⁹ *Схематизам Краљевине Србије с календаром за годину 1893* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1893), 198-201.

¹³⁰ Архив Србије Регистар под Болница Смедерево 287/1893; 9310/1893.

¹³¹ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1894* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1894) 171-6.

¹³² *Статистички годишњак Краљевине Србије*, друга књига, 1894-1895 (Београд: Статистичко одељење министарства народне привреде, 1898) 435-9.

¹³³ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1895* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1895) 262-7.

налазе подаци да је те године извршена монтажа неких апарата, набављени нови инструменти за обдукције, извршена дезинфекција зграде, набављено ново болничко рубље и купљен огрев. У Регистру постоје и подаци о неким злоупотребима управника др Ђуре Гаврића и лекарског помоћника Светислава Правице, али се због недостатка изворне документације не могу реконструисати догађаји из тог периода. Остало је забележено и да је предлагано да лекарски помоћник живи у Болници и добија следовање хране из болничке кухиње.

Крајем деветнаестог века, 1896. године, у саставу Подунавског округа били су срезови: Врачарски, Грочански, Јасенички, Колубарски, Космајски, Посавски, Орашки и Смедеревски. Види се да је добар део територије данашњег Београда припадао Подунавском округу. Врачарски срез је имао 21.613 становника (16 општина), Грочански срез 18.483 становника (13 општина), Колубарски срез је имао 21.363 становника (13 општина), Космајски срез 28.365 становника (18 општина) и Посавски срез 22.859 становника у 16 општина. За Смедерево су од значаја била три среза: Смедеревски, Орашки и Јасенички. У Смедеревском и Орашком срезу заједно је живело 47.573 становника, од чега у Смедеревском срезу у 22 општине, а у Орашком у 12 општина. У Јасеничком срезу је у 13 општина живело 64.174 становника.

Број лекара у Округу подунавском се током 1896. године повећао на десет. За окружног физикуса са седиштем у Смедереву поново долази др Лаза Димитријевић, а окружни физикус у Београду остаје др Мита Поповић. Два су се средња лекара променила. Лекар срезова врачарског и посавског био је др Мијаило Величковић, а срезова грочанског и смедеревског др Владимир Томић.¹³⁴ Нажалост, у Државном календару нема података за два нова општинска лекара. У Смедереву су радиле и две бабице, а није било промене када су апотеке у питању.

Током 1896. године се поред Окружне болнице у Смедереву помиње и резервна болница али нема података о њеној локацији. Управник Болнице је постао др Лаза Димитријевић, а лекарски помоћник је остао Светислав Правица. Болница је и даље имала шест болничара и три служитеља. Окружна болница у Смедереву је имала 40 болесничких кревета и током године је лечено 837 болесника. За лекове је потрошено 5.295,23 динара, а за остале потребе 19.596,10 динара. Лечење болесника је коштало просечно 29,73 динара. Просечан трошак за лечење болесника у Србији био је 37,20 динара. Интересантан је податак да је током 1896. године у Смедереву остварено 12.369 болничких дана са просечном дужином лечења од 14,77 дана. У Србији је те године просечно трајање болничког лечења било 21,33 дана. Тада се рачунао и просечан трошак по болничком дану. У Смедереву је износио 2,01 динар а у Србији 1,74 динара.¹³⁵

Током 1896. године у Подунавском округу калемљено је 11.561 дете и код 1.154 деце је урађена ревакцинација. У то време, лекари Округа подунавског су показали значајну предузимљивост и вакцинисали највећи број деце у односу на било који други округ у Србији. Запањујуће је да је број вакцинисане деце у Београду и Нишу био испод 1.000, а у осталим окрузима се кретао око 5.000 деце.

¹³⁴ Државни календар Краљевине Србије за годину 1896 (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1896) 172-7.

¹³⁵ Статистички годишњак Краљевине Србије, трећа књига, 1896-1897. (Београд: Статистичко одељење министарства народне привреде, 1900) 517-21.

Развојем администрације Санитетске управе Министарства унутрашњих дела, у Регистру и Деловодном протоколу завођени су предмети за сваку болницу. Из тих података се може сазнати да је током 1896. године за Болницу у Смедереву набављено 20.000 кг угља, дрва за огрев, мртвачки сандуци, вино, штедњак и исплаћен персонал.¹³⁶ Винару Петру Димитријевићу из Смедерева је за набавку вина током марта и маја 1896. године исплаћено 171,12 динара.¹³⁷ У Архиву су сачувани захтеви за наплату болничких трошкова од Матилде Турн из Темишвара у Аустрији и Николе Грека, који су лечени у Болници.¹³⁸

У Подунавском округу је 1897. године и даље било 10 лекара, али је дошло до промене међу лекарима. Постојала су два окружна физикуса (др Милан Радовановић у Београду и др Лаза Димитријевић у Смедереву), пет средских физикуса, један општински лекар (др Бернхард Белић у Смедереву) и два приватна лекара (др Риста Поповић у Лозовику и др Никола Велимировић у Паланци).¹³⁹ Током те године је дошао још један апотекар, тако да су у Округу радила четири апотекара. Број осталих здравствених радника се није мењао. Број калемљене деце је растао и током 1897. године. Вакцинисано је 14.238 деце, а ревакцинисано 37.284. И даље су лекари Округа подунавског одговорно радили посао око вакцинације деце, а и у процесу ревакцинације су били најактивнији, једино је у Округу пожарвачком било више ревакцинисане деце.

У Болници је током 1897. године био повећан број болесничких кревета на 45. Број болесника је био незнатно већи него у претходној години (850 болесника). Болесници су просечно били лечени 15,50 дана (просек у Србији је био 20,11 дана). Било је остварено 13.174 болесничких дана. Просечан трошак током лечења износио је 29,51 динар, а трошак једног болничког дана је био 1,90 динара.

Током 1898. године у Смедереву и околини је радило десет лекара (два окружна, шест средских лекара, општински и приватни лекар). Окружни физкуси у Смедереву и Београду се нису мењали 1898. године (др Лаза Димитријевић и др Милан Радовановић). Лекар Среза колубарског и Среза посавског је био др Душан Стојимировић, Среза јасеничког др Никола Велимировић, Среза врачарског др Васа Димитријевић, Среза грочанског и Среза смедеревског др Владимир Томић, Среза космајског је био др Михаило Величковић, а Среза орашког др Светислав Андрејевић. Општински лекар за варош Смедерево је био др Бернхард Белић, а приватни лекар у Смедереву био је пензионисани лекар др Александар Богдановић.¹⁴⁰ У санитету су радили један докторски помоћник, две бабице, четири апотекара, апотекарски помоћник, три болничара и пет служитеља. И даље је у Смедереву радила Окружна болница, а током ове године се не помиње постојање помоћне болнице. Окружна болница у Смедереву је располагала са 46 болесничких кревета. Током године је било лечено 835 болесника који су у Болници провели 16,45 дана (просек у Србији 22,50 дана). Било је остварено 13.737 болесничких дана. Просечан трошак у Болници у Смедереву је износио 29,41 динар, а просечан трошак по болничком дану био је 1,80 динара. У Србији је про-

¹³⁶ Архив Србије МУД-С Ф XVI 1804/1896; Ф XVII 2111/1896; Ф XV 1740/1896

¹³⁷ Архив Србије МУД-С Ф XV 1707/1896.

¹³⁸ Архив Србије МУД-С 5123 и 5732/1896.

¹³⁹ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1897* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1897) 126-9.

¹⁴⁰ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1898* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1898), 63-7.

сечан трошак по болеснику био 35,91 динар, а по болничком дану 1,59 динара.¹⁴¹ Током 1898. године на подручју Округа подунавског вакцинисано је 11.920 деце.

У Округу подунавском се број лекара смањио на осам (радила су два окружна лекара, четири средња лекара, општински лекар и приватни лекар). Дошла је још једна бабица и чак четири болничара. Смањио се и број служитеља (радила су само двојица) и није било апотекарских помоћника. Окружни лекари су били др Лаза Димитријевић и др Милан Радовановић, а као средњи лекари су радили: др Душан Стојимировић, др Платон Панакоstopулос, др Милан Стефановић и др Светислав Андрејевић. Срезови грочански и смедеревски нису имали средњег лекара. Општински лекар у Смедереву је био др Бернхард Белић, а приватни лекар у Паланци др Ђорђе Терзис.¹⁴²

У Окружној болници је број кревета био смањен на 40. Управник Болнице је био др Лаза Димитријевић, а лекарски помоћник Светислав Правица. Током 1898. године у Болници је лечено 895 болесника, а просечна дужина лечења је, у односу на претходне године, смањена на 14,21 дан.

Током 1897. и 1898. године у регистрима Архива Србије детаљно су наведене најразличитије набавке: серума, шприцева, рубља, дрва, бакалука, оправке апарата за дезинфекцију итд. Посебно је евидентирана набавка вате од апотекара Петра Вукашиновића. На болничком плацу је ископан артерски бунар 1897. године. Цев пречника 63 милиметара је постављена до дубине од 283 метра. Према тадашњим извештајима, вода је истицала под притском од 0,5 бара. Издашност овог извора је омогућавала добијање око 260.000 литара воде дневно. Самоизливањем је истицало 0,7 л/с а црпљењем 3 л/с. Температура воде је била око 27 степени. Тадашњи државни хемичар др Марко Леко је испитивао ту воду и констатовао да се разликовала од пијаће воде због недостатка угљене киселине и карбоната, дакле, да је спадала у меке воде. Садржала је доста алкалних материја, а према његовом мишљењу, једини јој је недостатак био што је била топла.

Смедеревска болница је у извештају за јануар, фебруар и март 1898. године¹⁴³ приказала лечење 281 болесника:

	Лечених	Умрлих
Variola	2	1
Morbilli	4	
Parotitis epidemica	1	
Pneumonia	29	3
Rheumatismus articularis	5	
Tuberculosis	23	6
Syphilis	38	1
Blenorrhoea acuta	15	
Malaria	8	
УКУПНО ИНФЕКТИВНЕ БОЛЕСТИ	125	11

¹⁴¹ *Статистички годишњак Краљевине Србије*, четврта књига, 1898-1899 (Београд: Краљевско-српска управа државне статистике, 1902) 553-558.

¹⁴² *Државни календар Краљевине Србије за годину 1899* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1899), 134-7.

¹⁴³ „Извештај болница за прва три месеца јануар, фебруар и март 1898.“ „Српски архив за целокујно лекарство IV, бр. 7 (1898): прилог

Scabies	3	
Болести опште	3	2
Болести крви	2	
Neoplasma malignum	1	
Повреде	22	
Болести мозга	2	1
Душевне болести	5	
Болести очију	2	
Болести уха	1	
Болести органа за дисање	35	4
Болести циркулаторних органа	15	11
Болести органа за варење	8	
Болести мушких полних органа	2	
Болести женских полних органа	4	
Венеричне болести	25	
Кожне болести	18	
Болести костију без повреда	7	
Болести зглобова без повреда	1	
СУМА	281	30

У јануару 1898. године евидентирана је појава великих богиња у Подунавском округу. Лечена су 32 болесника од којих су четири умрла. Тог месеца је лечено и 15 болесника од дифтерије од којих је један умро. Мале богиње су се јавиле у околним окрузима у виду епидемија, али се на становнике Смедерева ова епидемија није пренела.

Србија је била међу првим земљама које су увеле обавезну вакцинацију становништва као превентивну меру за смањење оболевања од заразних болести. Кнежевина Србија је донела Закон о обавезном вакцинисању становништва Џенеровом вакцином (вакцинација против крављих богиња да би се предупредила појава великих богиња). Закон је ступио на снагу 9. јула 1839. године. Све до 1886. године коришћена је метода са руке на руку, а онда је др Михајло Марковић, тадашњи начелник Санитета, издао наредбу да се убудуће калемљење врши куповном анималном лимфом. И поред тога што је постојала законска одредба да је вакцинација обавезна, ствари на терену се нису одвијале без великих проблема.

Др Лаза Димитријевић, окружни лекар Округа смедеревског је на петом редовном састанку Српског лекарског друштва, 7. маја 1898. године, анализирао ситуацију на терену.¹⁴⁴ Он се тада осврнуо на распис Министра унутрашњих дела од 4. маја¹⁴⁵ у коме министар указује на велико оболевање и умирање од великих богиња у Србији. Током 1896. године у Србији је 7.730 лица оболело од великих богиња а умрло 1.330. Током ових година, окружни физикуси су пратили број оболелих од богиња. У Смедеревском и Орашком округу је током 1896. године од богиња оболело 797 становника а током 1895. године 90. Од богиња је умро

¹⁴⁴ Лаза Димитријевић, „Јавна реч“, *Српски архив за целокуино лекарство* IV, бр. 7 (1898): 327-30.

¹⁴⁵ Архив Србије МУД-С број 4896

121 болесник (26 болесника 1895. и 95 болесника 1896. године). Указао је и на то да је број вероватно и већи, ако је министар извештај састављао према подацима које шаљу окружни физикуси, јер се ти извештаји сачињавају на основу података које шаљу општински судови. Уколико окружни физикус није агилан, подаци могу да буду непотпуни. Др Лаза Димитријевић је податке о умрлима од великих богиња прво сазнавао од сељака и свештеника, а тек касније је податке добијао од општинских судова. Подаци добијани од свештеника су морали бити тачнији од оних општинских јер се велике богиње лако препознају а свештеник је умрлог видео па је његов суд далеко тачнији од података добијених од општинских писара. Због великог отпора у народу, Министар је наложио да се даља вакцинација спроводи заједно са полицијском влашћу. Саопштење др Лазе Димитријевића је било изузетно занимљиво:

„Све сам ја то ојробао. Ако је писар енерџичан, начини се чистиња буна у ојштини, и онда долази каетан и сивар ујшикује – и онда је ауторијет и лекара и писара јао. Само нека један од сељака на збору викне: камо да видим тоја, ко сме да ми узме дете, да њелцује „на ову ладноћу“ (или ако је лејо на „ову жећу“)? Наједануј сви они мирни сељаци наелекџришу се санћим родителским осећањем, а више за инат, и све се расџриши које куд. Писар џохайси неке, џојшише их и враћи се с лекаром, не свршивши ништа.

Лекар, међуштим, хоће да у тој ојштини сврши њелцовање – али каетан не да: „не дам ја, збој тој џосла, да се буни народ“, јер ди морао и џредседника а и све родителје да казни.

Овакав један случај био је зимус са мнош. У једној ојштини ојшоче најо светј да оболева и умире од великих бојиња. Срески лекар оде и мали број њелцује, ојштали нису хџели. Народ и даље умире. Одем ја с писаром. Окујили се сељаци, ћуше. Онда ћу ја рећи: дела, доведитџе чељад да их њелцујемо, јер видитџе, шџа светја умире у овој ојштини. На то ће један, која сам ја џознавао као вечной џројшестјанџа: не дамо ми нашу живину, да се џо овакој зими њелцује. Сви џрихвајшише: нећемо, ја нећемо. Писар – џравник, викну: да се ухайси. Нико тој џројшестјанџа не дојшаче. Писар најиса џисмо, да ја с џисмом сџроведе среској властџи, и џредседник ојштинџе, коме се сад дала џрилика, да се џокаже својим сељацима добар – то џисмо даде истџоме џом кривцу. Тај ни до данас, џосле 5 месеци, није то џисмо однео, нијџи му је шџа било.

Да сам скораишњи и овом народу нејознајџ лекар био, ја бих се враћџо. „Неће народ“ зајисао бих, дневницу узео, и квиј џосла.

Ја знам, да је њих баш то и расџалило, шџо су видели црвену качкејџу. Зајо рекох писару: седи џу и ручај – ја ћу сам џосао да џредузнем. Узнем бџрова, ја из куће у кућу. Збој зиме, нису мојли ниђе да џобећу. Неке инаџије су се џосакривале џо шаванима, а с некима сам се јурио око куће, и џосле су ми сељаци џричали: то си само мојао ти да учиниш, шџо си с нама џознајџ, друџи ди хрђаво џрошао.

Како џод, ја лџим у кућу. Кад нећетџе ви мени, ејо мене вама. И онда џо имену кажем домаћину, да ја џо џоме ценџм, колико је ко џлујџи од која, и да ја џеја смајџрам за џаметјноја домаћина; док он не омекша – видећи, да нећу да излазим, џе џолако рекне свој чељади: ајде, засукујџе рукаве.

И шџако сам обџшао 50-60 кућа, шџо је и њима и мени било од вајде. Њима, шџо сам их сџасао од великих бојиња; мени, шџо сам зајишцао: неке на ручку, џе ви-

део шћиа једу; неке на зимњем раду у соби. Нејде сам нашао и људе и ојаћњиле овце заједно у соби. Видео је и како сјавају, колико њих у једној шћесној соби живе.

Тако се и у Крњеву, јре 3 јодине, усићио народ, ја неће да се ћелцује, и кайећан им јојусћи.

До Крњева је одмах село Велико Орашје. И ју је јочело од великих доћиња да се умире; ја онда кренем сџм шћамо – без јисара и без јандура. Сазове се збор у механи, јер беше зимње доба. Кад се механа најунила народа, онда ја наредим, да се јозатћварају враћиа и јосћавим сћраже. – Онда им изјоворим ово: видитће, ја сам сџм к вама дошао, да ћелцовањем јредујредим ову заразу у вашем комшилуку. Не јрискћанетће ли на лей начин, ја ћу се сућра враћишћи у Смедерево, доведићу неколико жандара и јисара, ја ће жандари вући ваше девојке из куће, и седећемо у Великом Орашју донде о вашем јрошћу сви, док вас све не исћелцујемо. Сада ви нићи мени, нићи за ову мају иматће шћио да јлатћишће, све је бесћлатћно, а јосле ћетће и наше дијурне и мају моратћи јлатћишћи. А да видитће, да шћо није нишћиа, ево ја ћу са вама да ојћпочнем. Засучем руку једноме најближем, ћелцујем ја, а он се смешка, ја друћо, јречеће, шћако редом све.

Сућра дан је шћолико навалило, нарочитћо женске, да сам дошао у друћу нејрилицу – несћало ми беше маје.

Затћо сам ја из искуствиа јроћиван, да јолицја иде с лекаром. Да сељака неко може најћератћи – да се нејовом дејћетћу буши рука – шћо нико није у сћању.

Нејо ја сам казао начин, како да се сељаци најћерају, да се каламе. Да им се ојсегне село, и да сћража буде из друће ојшћине, који ће среска власћи на њихов рачун исћлатћишћи – и кад се шћо једном ојћочне, онда они неће ни да чекају да им се село затћвара. Ту ће онда јрво јредседници најенерћичније народ да шћерају на ћелцовање, јер они, као шћекуланћи, морају да иду на недељни вашар, коћа дана шћреба и одрећиватћи ћелцовање у расћушћеним ојшћинама.

А лећи би се мојло и ово ујојредитћи: ко није дошао у заказани дан, мора јосле из свој села донетћи дејће на ноје лекару, иде лекар живи. Лекар шћреба да има од свешћеника сћисак деце за ћелцовање, ја нека одреди за шће нехатћне недељу, кад он иначе никуда не иде, и онда цело лећи нека их код своје куће ћелцује и јавља кайећану, да му недошле јошаље, и онда кайећан може овај мали дрој и да казни, и ојетћ најћера да доће – онако морао би, као шћио рекох, цело село и ојшћинску власћи да казни – а шћо не иде, јер је он имао муку, док је ју власћи јосћавио.

Најдоље слушају они јредседници, који не јријдају владајућој јарћији. – У шћим ојшћинама иде ћелцовање доље но у војсци. Кайећан једва чека да докћор ојћвори усћиа – јроћиву шћаквој јредседника, да му наће неку закачку. Најјоре је у оној ојшћини, иде је јредседник и јосланик – шћоја лекар не сме ни да шћужи, нићи би му кайећан смео шћио да учини. Нејово одликовање и јочасћ шћа ојшћина јосле јлаћа смрћним случајевима од великих доћиња.

На завршетћу да јројоворимо о начину: како се моћу најћератћи Цићани, да се лисћом ћелцују.

Ја мислим овако:

Да лекар иде јо селима и да их хватћиа, шћо се из досадашћетћ искуствиа увидело, да не иде. Лекари их нејде ћелцују 2-3, а нејде ниједној. Треба, дакле, од свију ојшћина шћражитћи сћискове њихових Цићана, са свима члановима њихове јо-

родице. Кад лекар сврши њелцовање у срезу, онда у јесен наредити, да свака оиштина све своје Цијане од 3 месеца до 40 година, уиути лекару у њејово место ситановања. За децу нека оиштина да 2-3 кола, остали нека иду њешке – за казну, што су њре дејали. Лекар ће сад ѡрозивати ѡо сѡску и ѡелцовати их. Оне, који нису хѡели доћи, нека среска властѡ казни и оѡетѡ сѡражарно уиути лекару – све донде, докле их лекар све не исѡелцује.

У овоме ѡслу може срескоме лекару ѡмоћи и окружни лекар, ѡа и оиштински – ако ѡоѡа дана државни лекари нису у месту.

Само на овај начин лекари у борби са Цијанима моју да изиђу на крај са усѡехом. Они њих чекају, не ѡубе у ѡуѡовању узалуд време и ваде, као што рекох, оне из сѡиска, који нису дошли, и ѡраже од кайѡтана да их ѡосле недељу дана оѡетѡ – ѡошто аѡсу издрже – уиуѡе њему.

Само на ѡај начин у Србији се може сѡати на ѡуѡ овој оѡакој зарази, ѡо чијој јачини ја оцењујем и кулѡуру једноѡа народа.“

И поред оволиких проблема на терену, подаци који су пристизали из Округа смедеревској показивали су значајно ангажовање лекара на вакцинацији. У Срезу јасеничком је током 1896. године била калемљена 1.191 особа, код свих се вакцина примила и није било неуспеха. Претходне године у овом срезу су калемљене 3.562 особе. У срезовима смедеревском и орашком, 1896. године, биле су калемљене 4.332 особе са успехом и 89 без успеха. Годину дана раније, у овим срезовима је било калемљено 2.020 особа. Занимљив је податак да су у срезовима смедеревском и орашком на 1.000 становника током 1895. године калемљене 44 особе, а током 1896. године 91 особа. Колико је ова вакцинација успешно спроведена види се из податка да је просек за Краљевину износио 40 особа на 1.000 становника у 1895. години, а 64 у 1896. години.

Окружни физикус и управник Болнице др Лаза Димитријевић се утопио у Дунаву код смедеревског кеја 29. јуна 1899. године. Имао је само 40 година. Оставио је неизбрисив траг у смедеревском здравству а његов самопрегорни рад, књига „Како живи наш народ” и саопштења на седницама Српског лекарског друштва су утицали на оснивање Друштва за чување народног здравља. Нажалост, није дочекао оснивање Друштва 1902. године.

Након смрти др Лазе Димитријевића, за новог окружног физикуса и управника Болнице долази др Селимир Ђорђевић. У Болници је као лекарски помоћник и даље радио Светислав Правица. Др Милан Радовановић је и даље био окружни физикус у Београду, а срески лекари су били др Душан Стојимировић (за срезове колубарски и посавски), др Платон Панакостопулос (за Срез врачарски), др Милан Стојановић (за срезове грочански и смедеревски), др Милан Стефановић (за Срез космајски) и др Светислав Андрејевић (за срезове јасенички и орашки). Др Никола Велимировић је и даље био општински лекар у Смедереву, а др Ђорђе Терзис приватни лекар у Паланци.¹⁴⁶ У Смедереву су радили: две бабице, три апотекара, два апотекарска помоћника, шест болничара и четири служитеља.

¹⁴⁶ Државни календар Краљевине Србије за годину 1900 (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1900), 133-6.

Проекти
 државне буџета за 1900 годину по сепараци
 Министарства здравствених дела, а за посебно
 одређене и са циљевима пројеката за ову годину одређено.

Новосадска болница

Бр. ред.	Опис	РАСХОД	ПРЕДНАЧУНИ РАСХОДИ ЗА 1900 ГОДИНЕ							ОСТАТЦИ НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА КРАЈУ ГОДИНЕ	ПРИМЕНА
			ОСТАТЦИ НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА КРАЈУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА КРАЈУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА КРАЈУ ГОДИНЕ	ОСТАТЦИ НА ПОЧЕТКУ ГОДИНЕ			
И. Здравствена болница												
а) амбулација												
1	18	Лечење болесника	52916	1091	1500	5891	~	~	~	~	5991	
2	18	Лечење болесника	26150	5050	900	3010	~	~	~	~	4010	
3	18	Лечење болесника	12500	2250	~	~	~	~	~	~	2250	
4	18	Лечење болесника	12600	1650	~	~	~	~	~	~	1650	
5	18	Лечење болесника	10100	1010	~	~	~	~	~	~	1010	
6	18	Лечење болесника	30000	3000	~	~	~	~	~	~	3000	
7	18	Лечење болесника	10000	1000	~	~	~	~	~	~	1000	
8	18	Лечење болесника	15000	~	~	~	~	~	~	~	~	
9	18	Лечење болесника	2000	~	~	~	~	~	~	~	~	
			Укупно	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	12000	
II. Болница за болеснике												
1	18	Лечење болесника	29000	7200	900	2100	~	~	~	~	2100	
2	18	Лечење болесника	21000	1700	900	1100	~	~	~	~	1100	
3	18	Лечење болесника	30000	~	~	~	~	~	~	~	~	
			Укупно	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	8000	

М.П. БУДЖЕТ
 за годину 1900.
 у Београду.

Буџет Болнице за 1900. годину¹⁴⁷

На лечењу је током 1900. године било 906 болесника, а број кревета у Болници се није мењао. У Болници је било остварено 17.019 болесничких дана а просечна дужина лечења је била 18,94 дана (просек у Србији је био 22,60 дана). Трошкови лечења били су нижи од просека у Србији (26,93 динара у односу на 37,79 динара).¹⁴⁸

Током 1901. године долази до нове административне поделе округа и у Округу смедеревском су остала само три среза (Подунавски, Јасенички и Орашки). За новог окружног физикуса и управника Болнице је дошао др Мита Николић. Срез подунавски није имао среског лекара, у Срезу јасеничком је радио срески лекар др Милан Р. Дамњановић, а срески лекар Среза орашког био је др Ђока Видаковић. Као општински лекар у Смедереву је радио др Никола Велимировић.¹⁴⁹

Број кревета у Болници у Смедереву је повећан на 57. Током 1901. године је лечено 744 болесника а просечна дужина лечења је била 19,95 дана, што је и даље било испод просека у Србији (22,12 дана). Трошкови лечења у Болници у Смедереву су и даље били нижи него у Србији (27,62 у односу на 31,43 динара).¹⁵⁰ Током 1901. године је вакцинисано знатно мање деце него у претходним годинама (4983) због нове административне поделе.

¹⁴⁷ Архив Београда, 1900

¹⁴⁸ *Статистички годишњак Краљевине Србије*, пета књига, 1900 (Београд: Управа -државне статистике, 1903) 475-9.

¹⁴⁹ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1901* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1901), 147-50.

¹⁵⁰ *Статистички годишњак Краљевине Србије*, шеста књига, 1901 (Београд: Управа -државне статистике, 1904) 512-6.

У Округу смедеревском су 1902. године радили окружни физикус др Мита Николић, лекар Среза подунавског др Милан Стефановић, лекар Среза орашког др Ђока Видаковић, лекар Среза јасеничког др Милан Р. Дамњановић и општински лекар у Смедереву др Никола Велимировић. Управник Округне болнице је био др Мита Николић а лекарски помоћник Војислав Вукомановић.¹⁵¹

Смедеревска болница је располагала са 55 болесничких кревета и у њој је лечено 668 болесника. Просечна дужина лечења је била 18,5 дана (нешто нижа него претходне године). Просечан трошак по болеснику износио је 27,13 динара, а трошак по болничком дану 1,43 динара. У Болници је остварен 12.591 болеснички дан. Током 1902. године је калемљено 4.428 деце, слично као и претходне године.¹⁵² Током те године Болница је по први пут добила писара. Око Болнице је током те године срећен и парк. Највећи здравствени проблем забележен током 1902. године је била појава епидемије шарлаха.

Окружни физикус у Смедереву је 1903. године и даље био др Мита Николић. Срески лекари су били: др Коста Константиновић, др Ђока Видаковић и др Милан Р. Дамњановић, а општински лекар у Смедереву др Никола Велимировић. Болницом је руководио окружни физикус др Мита Николић.¹⁵³

Приметно је да је из године у годину на територији Округа смедеревског било све мање лекара. Дошло је и до значајног пада броја осталих здравствених радника (четири бабице, два апотекара, један апотекарски помоћник, пет болничара и два служитеља). Смедеревска болница је имала 57 болесничких кревета и лечено је 696 болесника. Остварено је 16.608 болесничких дана уз просечно задржавање болесника од 18,10 дана. За лечење болесника је потрошено 15.804 динара. Вакцинацијом је обухваћено 4.550 деце.¹⁵⁴

Крајем 1900. године у Нишу је формиран Пастеров завод у коме су били лечени пацијенти након уједа животиња. Током 1901. године из Смедерева и околине у Заводу је лечено 16 болесника, а током 1902. године 13 болесника. Током 1903. године долази до значајног повећања броја лечених из Смедерева (22 болесника).

Нажалост, и даље је присутно смањење лекарског кадра. Током 1904. године у смедеревском крају је радило само 5 лекара (један окружни, три среска и један општински лекар). У Округу су радили и један лекарски помоћник, седам бабица, три апотекара, четири апотекарска помоћника, пет болничара и три служитеља. На место управника Болнице је 1904. године дошао др Никола Велимировић, који је и поред бројних афера на том месту остао све до 1914. године. Те године су места варошког лекара и лекарског помоћника била упражњена, а за лекара Среза подунавског је постављен др Никола Х. Николић.¹⁵⁵

Број кревета у Болници се није мењао током 1904. године (57 кревета), а у односу на претходну годину долази до повећања броја лечених болесника

¹⁵¹ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1902* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1902), 155-9.

¹⁵² *Статистички годишњак Краљевине Србије, седма књига 1902.* (Београд: Управа -државне статистике, 1905) 514-20.

¹⁵³ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1903* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1903), 157-60.

¹⁵⁴ *Статистички годишњак Краљевине Србије, осма књига 1903.* (Београд: Управа -државне статистике, 1906) 538-44.

¹⁵⁵ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1904* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1904), 151-2.

(771 болесник). Остварено је 10.940 болесничких дана са просечном дужином лечења од 14,20 дана. У складу са вишегодишњим просеком, током 1904. године је вакцинисано 5.435 деце. У Пастеровом заводу у Нишу током године је било лечено 36 болесника након уједа различитих животиња.¹⁵⁶

Током 1905. године ангажован је још један општински лекар, тако да је те године било шест лекара. Ситуација са осталим особљем није била ништа боља – радило је седам бабица, три апотекара, један апотекарски помоћник, а у Окружној болници је било ангажовано пет болничара и по један лекарски помоћник и служитељ. За варошког лекара је 1905. године постављен др Максим Ердељац, који је био и школски лекар. Др Максим Ердељац је 1905. године одлуком Министра војног произведен у резервног поручника. Њему је помагао секундарни лекар др Иван Плесничар, кога је касније заменио др Боривоје Јаховић. Болница је те године добила и првог економа, Петра Митровића.¹⁵⁷ Број кревета је незнатно смањен на 53, а у Болници су лечена 702 болесника (просечно 17 дана). Трошкови болничког лечења су били и даље испод просека у Краљевини (25,90 динара по болеснику и 1,47 динара по болничком дану).¹⁵⁸ Током 1906. године у Болници је лечено 675 болесника а просечна дужина лечења била је 16,5 дана.¹⁵⁹

Окружни физикус у Смедереву је био др Никола Велимировић, срески лекари су били: др Владимир Поповић (Срез јасенички), др Радивоје Раденковић (Срез орашки) и др Максим Ердељац (Срез подунавски). Управник Болнице у Смедереву је био др Никола Велимировић а лекарски помоћник др Боривоје Јаховић.¹⁶⁰ За лекарског помоћника волонтера је 1906. године постављен др Драгутин Владисављевић, који је 1907. године положио државни испит и напустио Смедерево.¹⁶¹

У Смедеревском округу је током 1907. и 1908. године радило само пет лекара (окружни, три среска и један општински лекар). Поред њих, у Округу су радили један лекарски помоћник, седам бабица, три апотекара, три апотекарска помоћника, пет болничара и два служитеља. Број кревета у Окружној болници у Смедереву је био смањен на 50. Током 1907. године у Болници је лечено 787 болесника. Просечна дужина лечења била је 17 дана. Трошкови лечења болесника су током 1907. године износили 18.644 динара (26,69 динара по болеснику и 1,39 динара по болничком дану). У Болници су 1908. године била лечена 742 болесника, а просечна дужина лечења је била 14,4 дана (21,21 дан у Краљевини). У Округу подунавском током 1907. године је калемљено 3.796 деце, а током 1908. године 3.889 деце.¹⁶² У Пастеровом заводу у Нишу је током 1907. године било лечено 40 болесника након уједа животиња, а током 1908. године 62 болесника

¹⁵⁶ *Стаатистички јодишњак Краљевине Србије*, девета књига, 1904 (Београд: Управа државне статистике, 1906) 574-80.

¹⁵⁷ *Државни календар Краљевине Србије за јодину 1905* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1905), 158-61.

¹⁵⁸ *Стаатистички јодишњак Краљевине Србије*, десета књига, 1905. (Београд: Управа државне статистике, 1907) 574-82.

¹⁵⁹ *Стаатистички јодишњак Краљевине Србије*, једанаеста књига, 1906. (Београд: Управа државне статистике, 1908) 577-81.

¹⁶⁰ *Државни календар Краљевине Србије за јодину 1906* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1906), 160-4.

¹⁶¹ Архив Србије Регистар Болница Смедерево број 958 и 3203/1906.

¹⁶² *Стаатистички јодишњак Краљевине Србије*, дванаеста књига, 1907-1908. (Београд: Управа -државне статистике, 1913) 753-64.

са територије Округа подунавског. Болница је 1908. године набавила антидифтерични серум, а тај серум је дат и среским лекарима срезова подунавског, јасеничког и орашког. Због све већег обима посла у Болници, поред управника др Николе Велимировића постављен је и секундарни лекар др Бора Радосављевић¹⁶³, а лекарски помоћник је постао Павле Радојковић. Економ Петар Митровић је био отпуштен и на његово место је дошао Ђорђе Зега. Најважнија набавка током те године је била набавка микроскопа од уштеђених средстава.

У Округу је 1909. године био ангажован још један општински лекар у Смедереву тако да је радило радило шест лекара. Павле Радојковић, родом из Смедерева се запослио у Болници као болничар 1909. године, а касније је постао и лекар у Болници. Током 1910. године није било промене у броју лекара, а од осталог особља је радило: шест бабица, један лекарски помоћник, три апотекара, четири апотекарска помоћника, четири болничара и два служитеља. Смедеревска болница је током 1909. и 1910. године имала 50 болесничких кревета. У Болници су 1909. године лечена 803 болесника а током 1910. године 744 болесника. Просечна дужина лечења је била 12,39 дана (1909. године) и 13,96 дана (1910. године).¹⁶⁴

Списак

Списак особља болнице - списак: Смедеревске др. болнице изабране у списку државне статистике Министарства Јустиције од 31. Јануара 1910. г. Д.Л.Ф. 1250.

Број др.	Име и Презиме:	Занимање:	Просечна плата:		Примедба:
			Евро	Коп.	
1.	Др. Павле Радојковић	Лекар. станик	1.800	-	Примедба: у 1909. 1910. одр. 111 и 1/2 година служења у болници. Зарада: за 1909. годину.
2.	Милош Стојковић	Обојеник	1.200	-	
3.	Ђорђе Н. Зега	Лекар. станик	1.800	-	
4.	Владимир Костић	Др. станик	480	-	
5.	Милан Радојковић	Болничар	360	-	
6.	Михајло Вранковић	"	320	-	
7.	Михајло Вранковић	"	240	-	
8.	Никола Пасић	Службеник	240	-	
9.	Анастасија Вранковић	Бабица	480	-	
10.	Елизабет Нестора	Бабица	360	-	
11.	Елизабет Савковић	Бабица	300	-	

Обраћа.
Управник др. болнице
Др. Радосављевић

Списак особља Округне болнице у Смедереву 1909. године¹⁶⁵

Током 1910. године набављени су: апарат за лед, микроскоп, анимални серуми и друго. Др Борислав Радосављевић је лечио болеснике неким апаратима,

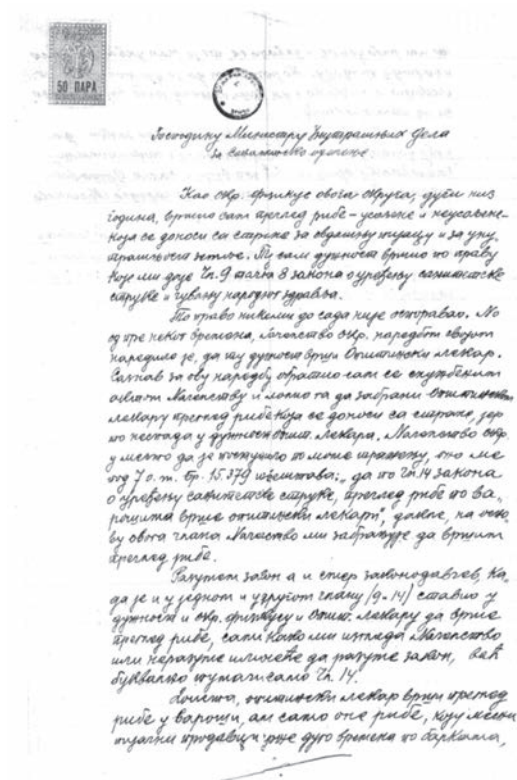
¹⁶³ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 958/1908 и 3203/1908.

¹⁶⁴ *Статистички годишњак Краљевине Србије*, тринаеста књига, 1909-1910. (Београд: Управа - државне статистике, 1913) 784-96.

¹⁶⁵ Архив Србије МУД-С Ф IX 1477/1909.

али се не могу пронаћи подаци о каквим се апаратима радило. Звонимир Кабадаић је тужио управника Болнице др Николу Велимировића због тога што је тукао његову свастику, док су се грађани жалили због неисправности у Болници. О кривицама др Николе Велимировића постоји неколико докумената.

Др Станислава Јововић је била постављена за секундарног лекара 1910. године.¹⁶⁶ Она је била прва жена лекар у Смедереву и примљена је за редовног члана Српског лекарског друштва 1912. године. Поред тога, извршена су постављења: Ане Ст. Бркић за лекарског помоћника, Владана Видаковића за економа, док је за рачуновођу постављен бивши економ Болнице Ђорђе Зега.¹⁶⁷ Пошто се 1910. године и касније у Србији јављала колера, по Регистру се могу пратити мере против ње у Смедеревској болници. За болеснике са колером је 1911. године подигнута засебна барака. Владало је мишљење да колеру преносе Цигани „мајмунари“, те се на њих пазило и вршен је преглед бродова. Током 1911. године дошло је и до сукоба између окружног физикаса др Николе Велимировића и Општине око надлежности за преглед усољене рибе која се увозила у Србију.

Београдско Министарство Здравствених Делова
и Савезничког Друштва

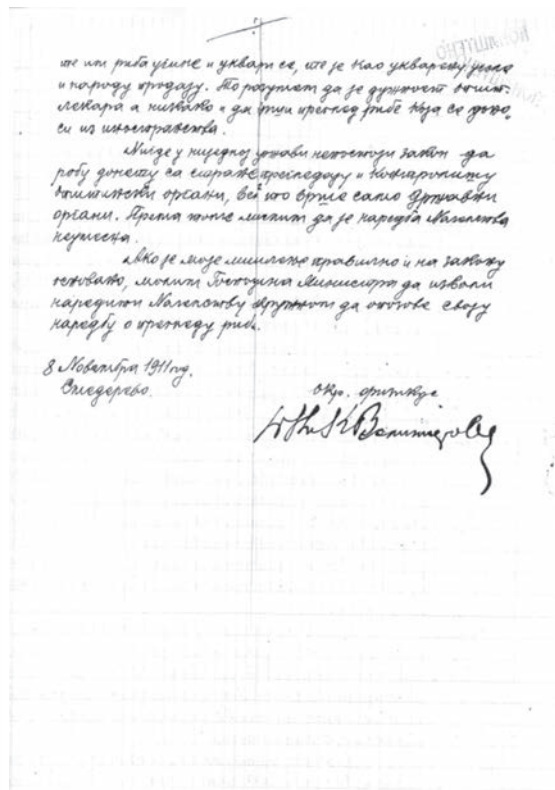
Господине Општински Лекар у Смедереву,
у Смедереву.

Како сте, можда својом одлуком, дужни пис
борили, вратио сам преглед рибе – усољене и неуравноте
ноја се доноси са савезне за објектног прегледу и за улогу
примљеног кетосе. По свим дужностима вратио по праву
коју ми даје чл. 9. параг. 3. закона о уређењу санитарске
направе и субјектног здравља.

По право писмени до сада нисе отпоревао. По
од зрне болесника, извесно је да, наредбом општин
наредбе је, да нају дужностим Општинског лекара.
Вратио за ову наредбу, објавио сам се екстремним
област Министарству и молио га да забрани Општинског
лекара преглед рибе која се доноси за савезне, јер
по нештога у дужностима лекара, Министарство опш
у швајцарско да је потпуно по истој швајцарској, што ме
по чл. 9. т. бр. 15. параг. 3. закона, да по чл. 14. закона
о уређењу санитарске направе, вратио рибе по ва,
раштрпао вратио општинског лекара, дакле, на основу
бу овога главо Министарства или забране да вратио
преглед рибе.

Закључак да је а и енер забрани да вратио ка,
да је и у једном и у другом случају (9. т) савезно и
дужностим и др. општински Општинског лекара да вратио
преглед рибе, који како ми изгледа Министарство
или наредбу или швајцарско да вратио дакле, да
дужностим Министарства чл. 14.

Вратио, општински лекара вратио преглед
рибе у вратио, али само отпа рибе, који лекара
познати прегледу и уне друго вратио по савезници,

не ми риба ушле и ухвати се, што је као уквареног једно
и пореду вратио. По разумом да је дужностим Општин
лекара а вратио да да вратио преглед рибе која се доноси
се из Министарства.

Може у вратио једног неуроволози дакле да
рибу доноси за савезне прегледу и вратио Општинског
вратио Општински лекара, вратио Општински лекара
Општински лекара. Вратио Општински лекара да је вратио Министарства
вратио.

Може је дакле Министарство вратио и на вратио
вратио, вратио Министарства вратио да вратио своју
наредбу о вратио рибе.

8. Новембра 1911 год.
Смедерево.

Др. Никола Велимировић

Факсимил писма о сукобу др Николе Велимировића и општинског лекара¹⁶⁸

Током 1911. године окружни физикас је био др Никола Велимировић, а у Округу су радила само два среска лекара – др Драгутин Вељковић (за Срез јасенички) и др Радивоје К. Раденковић (за Срез орашки). Др Никола Велимировић је и даље био управник Окружне болнице. Општински лекар у Смедереву је био др Борислав К. Раденковић. Радиле су две апотеке: аптека Живојина Тајсића и аптека Гедсона Радловића. На територији Округа је радило седам бабица: Ма-

¹⁶⁶ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 14687/1910.

¹⁶⁷ Архив Србије Регистар Болница Смедерево бројеви 5999, 8280 и 3159/1910.

¹⁶⁸ Архив Србије МУД-С Ф XI 669/1911.

рија Балзарено, Персида Павловић, Софија Пешић, Настасја Поповић, Лепосава Поповић, Живана Матејић (у Великој Плани) и Милева Адамовић (у Паланци).¹⁶⁹

Место лекара Среза подунавског је било празно 1911. године. Др Димитрије Стефановић је молио да буде постављен за помоћника у Болници. Окружна болница у Смедереву је својим актом број 798 од 17. јуна 1911.¹⁷⁰ године поднела извештај о отварању болнице. То је урађено на захтев Министарства унутрашњих дела¹⁷¹, којим се наређује свим управама болница у унутрашњости да поднесу извештај: када је почела да ради болница, са колико постеља, да ли у приватној или државној згради, када је зидана, колико је коштала, да ли је зидана о државном трошку или окружном итд. Сачувани су само деловодни протоколи, али документи нису сачувани.

Претисе

Болница Смедеревска

Главног протокола № је 169

Одељење О № _____

Одељење _____

Кревет _____

ИСТОРИЈА БОЛОВАЊА

Болесника име и презиме	<i>Машалица М. Милоша Алексића</i>
Од куда је родом	<i>Апатце</i>
Доба старости	<i>26 год.</i>
Занимање	<i>нет</i>
Кад је ступио у болницу	<i>29^{ог} фебруара 1912 год.</i>
Од чега болује	<i>Parvus</i>
Кад је изашао из болнице	<i>1^{ог} марта 1912 год.</i>
Је ли оздравио	<i>Здрава</i>
или је опорављен	
* = неизлечен	
* = умро	

Датум	СИМПТОМИ, РАЗВИТАК БОЛЕСТИ	ТЕМПЕРАТУРА		ЛЕКОВИ	Друга
		Ј.	В.		
<i>29/II</i>	<i>Доноси се у болницу без жуче. Тако прво излази из носних органа. Температура се већ 48 сахати. Како на никакво леже итала, али болове у целом грудњу непереситно. Претисао је лекара. Истич. из апатце. И пр. Среће се деже по гуге. ителус у горњем делу претиса до зуптуриса. ишло је деже итало лице, тирамо; дуго 40 сат.</i>			<i>уфорисаби Сампхора ирисирани.</i>	<i>1/4 3 тн.</i>
	<i>да је претисе веран оптималу,</i>			<i>Забуду: Здравни болнице, [Signature]</i>	

Историја болести из Смедеревске болнице 1912. године¹⁷²

¹⁶⁹ Државни календар Краљевине Србије за годину 1911 (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1911), 184-91.

¹⁷⁰ Архив Србије Регистар Болница Смедерево МУД-С 7169/1911

¹⁷¹ Архив Србије Регистар Болница Смедерево МУД-С 2395/1911

¹⁷² Архив Србије МУД-С Ф V 307/1912.

Када је 1912. године управник Болнице др Никола Велимировић отишао на војну вежбу, замењивала га је др Марија Павловић.¹⁷⁵ Тада је долазило до сукоба са др Станиславом Јововић, економом и лекарским помоћником.¹⁷⁶ Поднети су реферати због нечистоће. За лекара Среза подунавског постављен је др Хранислав Јоксимовић.

Проблеми између др Николе Велимировића и осталог особља са др Станиславом Јововић разрешени су маја 1912. године. Начелник болнице је кажњен десетодневном платом, а др Станислава Јововић је премештена у Опште државну болницу у Београду као секундарни лекар.

За лекара Среза подунавског је 1913. године постављен др Густав Хакл а др Естера Шендровић за секундарног лекара Болнице.¹⁷⁷ Током 1913. године је дошло до проблема у исплати плата, због чега су се жалили др Марија Павловић и болничари Светозар Ивановић, Живко Костић и Обрад Сретеновић.

Два смедеревска лекара – др Никола Велимировић и др Хранислав Јоксимовић су 1914. године изабрани за чланове Српског лекарског друштва.¹⁷⁸

Смедеревско начелство је доставило Министарству унутрашњих дела списак одликованих лица која су учествовала у сузбијању колере. Лекар Среза подунавског др Густав Хакл је сачинио извештај о мерама предузетим против колере у Срезу подунавском.¹⁷⁹ Као једна од мера, организован је курс за дезинфекторе и Министарству унутрашњих дела је достављен списак полазника курса.¹⁸⁰ Када је Аустроугарска објавила рат Србији, др Густав Хакл је, као Немац, дао оставку на место среског лекара.¹⁸¹ Одмах по избијању рата 1914. године, мобилисани су управник Болнице др Никола Велимировић и општински лекар др Бора Радисављевић, који су као војни лекари умрли од пегавог тифуса у Крагујевцу 1915. године.

Панорама Смедерева 1915. године¹⁸²

¹⁷⁵ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 11741/1912.

¹⁷⁶ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 11790/1912; 12104/1912; 12000/1912; 12072 /1912.

¹⁷⁷ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1912* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1912), 187-90.

¹⁷⁸ *Државни календар Краљевине Србије за годину 1914* (Београд: Државна штампарија Краљевине Србије, 1914), 258-61.

¹⁷⁹ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 50/1913; 389/1914.

¹⁸⁰ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 2530/1914.

¹⁸¹ Архив Србије Регистар Болница Смедерево 9592/1914.

¹⁸² Erik Bernd Otto Spinka, *Der Serbienfeldzug 1915*. (Wien: Universitat, 2008), 53.

Здравствене прилике у Смедереву су током Првог светског рата биле веома лоше. Приликом првих напада на Смедерево октобра 1915. године, град је практично разорен. Сви значајнији објекти у Смедереву су претрпели тешка оштећења (Тврђава, Гимназија, зграде Општине и Начелства, Црква Светог Ђорђа). Чини се да је Окружна болница претрпела највећа оштећења, јер од октобра месеца 1915. године па све до ослобођења града 1918. године у Смедереву није постојала болница у правом смислу те речи. Током ратних година, на територији Смедеревског округа је постојала само болница у Смедеревској Паланци.

У граду су радили окружни¹⁸³ и срески лекар¹⁸⁴, а постојала је и апотека. Апотеку је држао Гедеон Радуловић. Међутим, на једној фотографији из поклон албума Душана Напијала, снимљеној испред зграде Задужбине у Смедереву, види се да је на почетку садашње Улице 17. октобра постојала радња са називом „Дрогерија Младеновић” али се од дрвета и немачких војника не могу разазнати остали детаљи.

Немачки војници и локално становништво испред „Задужбине“ у Смедереву¹⁸⁵

Тек са поправком неких јавних зграда омогућен је рад болнице за инфективна обољења, јавног купатила, као и одељења за дезинфекцију. У градовима Смедеревског округа забележени су случајеви дифтерије, тифуса и грознице.¹⁸⁶ Према подацима из последње ратне године, у граду су харале заразне болести, посебно сифилис и трипер, а мање маларија. Од 35 особа оболелих од трипера чак 22 су умрле.¹⁸⁷ При крају рата се појављују случајеви смрти од грипа, „шпанске грознице“, која је у то време харала целим светом. Смртни исходи код оболелих од инфективних болести лечених у Болници у Смедереву евидентирани су у Књизи умрлих која се водила у Цркви Светог Ђорђа, а сада се налази у Архиву Смедерева.¹⁸⁸ Поред грипа као узрока смрти, помињу се и туберкулоза, тифус и повреде настале од граната током ослобађања Смедерева.

¹⁸³ Архив Србије ВГГ Ф XVIII 467/1916.

¹⁸⁴ Архив Србије ВГГ Ф XX 90/1917.

¹⁸⁵ Фотографија из поклон албума Душана Напијала, Музеј Смедерево 1671/2013.

¹⁸⁶ Архив Србије ВГГ Ф IV 25/1918.

¹⁸⁷ Архив Србије ВГГ Ф XVIII 605/1918; Ф IV 18/1918.

¹⁸⁸ Радомир Милошевић, *Смедеревски ратни ђоменик* (Смедерево: Храм Светог Луке, 2003), 129-131.

Према каснијим изворима, у граду је постојала војна болница. Она се налазила у згради дотадашње Основне школе, данашње Гимназије. Поред тога, у некадашњем летњем двору династије Обреновић у Смедереву је била смештена војна болница за немачке официре.¹⁸⁹ У граду су радили немачки војни лекар, два болничара и седам медицинских сестара. У Округу су радила још три среска лекара, док је један српски цивилни лекар придодат среској команди.¹⁹⁰

Болница у Гимназији 1916. године¹⁹¹

Током ослобађање Смедерева у Првом светском рату, Љубица Љотић је била главни представник Смедерева у контактима са Французима 1918. године, када су се они и задржали у Смедереву. Она је са њиховим властима организовала болницу у Смедереву, подигла купатило и станицу за дезинсекцију и организовала прихват људи из заробљеништва. О постојању те болнице нема архивске грађе, осим података до којих се долази са Меморијалног сајта погинулих француских војника.¹⁹² На том сајту се помиње постојање Ambulance 2/57 и Ambulance alpine 10, које су пријавиле 37 смртних случајева у периоду од 12. септембра 1918. године до 4. јануара 1919. године.

Током Првог светског рата Болница у Смедереву је била тешко оштећена и болесници су се лечили у импровизованом простору смедеревске гимназије. Током рата, разорене су и болнице у Пожаревцу, Петровцу, Паланци и Горњем Милановцу. После рата, без наменских болничких зграда су остали најбогатији и најгушће насељен Округ смедеревски и најмногољуднији пожаревачки. Болнице у овим местима су биле смештене у зградама изграђеним за друге намене. Одмах после рата, Болница у Смедереву је привремено смештена у општинску судницу стару 100 година, на североистоку града, тик уз циглану, готово у центру вароши. Болница се налазила у Давидовићевој улици, до имања пекара Мијалковића званог Гута, а преко пута имања Ђирића.

¹⁸⁹ Снежана Цветковић, *Вила династије Обреновић у Смедереву* (Смедерево: Музеј у Смедереву, 2012), 151.

¹⁹⁰ Архив Србије ВГГ Ф ХХ 410/1918.

¹⁹¹ Erik Bernd Otto Spinka, *Der Serbienfeldzug 1915.*, 57.

¹⁹² <http://www.memorialgenweb.org>

Слика Обласне болнице у Давидовићевој улици

Први послератни окружни лекар и управник Болнице у Смедереву је био др Стеван Иванић. Радио је на организацији здравствене заштите у Смедереву и сузбијању пегавца у Округу. Започео је студије на Природњачком факултету Велике школе у Београду, 1905. године прелази на Медицински факултет у Прагу, студије медицине наставља у Грацу а факултет завршава 1910. године у Бечу. Након лекарског стажа је био срески лекар у Ивањици и вршио дужност епидемијског лекара због појаве епидемије колере. Од 1912. године је био срески лекар у Драгачеву, а 1914. године је распоређен на место среског лекара и управника Болнице у Рашкој. У балканским ратовима је био пуковски и болнички лекар и епидемијски лекар у Ђаковици. У Првом светском рату је био лекар у више болница а на Солунском фронту је радио на сузбијању скорбута и епидемија маларије и дизентерије. У лабораторији при Војној болници у Солуну је завршио течај бактериологије.

Др Стеван Иванић

У Смедереву је остао до 1921. године и ту упознао Димитрија Љотића са којим ће остати пријатељ до краја живота, што ће значајно утицати на његов живот. Постављен је за шефа Хигијенско-бактериолошког одељења у Министарству социјалне политике и народног здравља и за шефа Сталне бактериолошке станице у Београду 1922. године. Водио је надзор над изградњом болнице за заразне болести и Централног хигијенског завода, сарађивао на уређењу хигијенске службе, посебно у селима. Од 1926. године је био вршилац дужности а од 1928. године директор Централног хигијенског завода. И поред тога што је отишао из Смедерева, знао је за велике проблеме Болнице у Смедереву и 1928. године је издао наређење да се у Смедереву изгради објекат за заразне болеснике. Начелник Министарства социјалне политике и народног здравља је постао 1937. године. Радио је на организацији Завода, усавршавању стручњака за превентивну медицину, изучавао хигијену села, радио на асанацијама. У време Другог светског рата је у Комесарској влади био комесар за социјалну политику и здравље, а од 1944. члан Државног савета. Пред повлачење окупационе војске, напустио је земљу и преко Италије отишао у Немачку. Био је угледни члан Љотићевог „Збора”. Објавио је око 200 струч-

них и научних радова, више књига, сарађивао у више стручних часописа, неке и уређивао. У разним публикацијама је објавио више од 1.000 чланака о социјалној и превентивној медицини (Српски архив за целокупно лекарство, Гласник Централног хигијенског завода, Zdravišni vestnik, Социјално-медицински преглед, Гласник Министарства народног здравља, Медицински преглед, Војно-санитетски гласник). Написао је неколико уџбеника. Био је члан више стручних и других организација, активан у Савезу скаута. Српско лекарско друштво га је након Другог светског рата прогласило недостојним.

Основни разлог за оснивање болница је било сузбијање заразних болести и оне су од почетка осниване у ненасељеним деловима градова. Кад год је било могуће, и приватне зграде узимане су ван насеља. Нове болнице су увек подизане мање-више удаљене од насеља. Истина, та удаљеност није била велика, временом би се куће приближиле болницама, али и након Првог светског рата болнице су већином биле изван насеља. Између два рата су се само болнице у Смедереву и Пожаревцу налазиле у гушће насељеном делу града. Земљиште је у периоду градње наменских болничких зграда било релативно јефтино и болнице су грађене на великим плацевима. Међутим, Болница у Смедереву је била смештена у ненаменском објекту са веома малим двориштем. У Смедереву је на један болеснички кревет долазило свега 25 квадратних метара дворишног простора, што је најмање у односу на све друге болнице у Србији. У исто време, на један болнички кревет у Болници у Пожаревцу је долазило 100 квадратних метара, Шапцу 140, Крагујевцу 154, а у Тополи чак 1.000 метара квадратних дворишта по болесничком кревету.

Током двадесетих година двадесетог века све болнице су имале одређене собе или чак зграде за одвајање мушких и женских болесника и у њима је обавезно постојала једна или више соба за заразне болеснике. Може се рећи да су тада болнице имале поделу на болничка одељења за мушкарце, жене и заразне болеснике. У овом периоду Смедеревска болница није имала одвојену зграду за лечење оболелих од заразних болести. Такву зграду у то време нису имале ни болнице у Петровцу, Тополи, Ваљеву и Паланци. Отварање појединих одељења по болницама није послератна тековина. Унутрашње и хируршко одељење су имале болнице у Ђуприји, Пожаревцу и Ваљеву, а унутрашње, хируршко, кожно са венеричним и очно одељење болнице у Крагујевцу и Шапцу. Кожно-венерична и очна одељења су у осталим болницама била оснивана тек после рата. У смедеревској болници, обзиром да се у послератном периоду развијала у ненаменској згради, нису отворена посебна одељења. Смедеревска болница је од усељења у ненаменску зграду па све до 1931. године имала само седам болесничких соба (четири мушке и три женске). За заразне болеснике су коришћене четири собе, а три су биле намењене за опште лечење. У односу на остале болнице, Смедеревска болница је једина имала једнообразне кревете јер су у осталим болницама кревети набављани из различитих донација и хуманитарне помоћи након Првог светског рата.

Укупна површина Смедеревске болнице је била 2.000, а површина болничких зграда 1.000 квадратних метара. Болница је имала две зграде: двоспратна је служила за болесничке собе, споредне болничке просторије и кухињу, а у другој згради је био економат уз који је била шупа у којој су се налазиле перионица и капела. Раздаљина између зграда је била око 20 метара и између њих је била улица.

У Болници је било седам болесничких соба (три за унутрашње одељење, две за кожно-венерично и две за заразно одељење), у четири собе су лечени мушкарци, а у три жене. Болесничке собе су биле високе 2,75 метара, имале су површину од 307 м² и запремину од 908 м³. Собе су имале површину од 12 до 85 м² и запремину од 33 до 236 м³. Болница је имала 81 болеснички кревет: за унутрашње болести 53, за венеричне 24 и за заразне болеснике 4 кревета. Кревети су били плехани, место душека су имали сламарицу, једно до два ћебета, два чаршава и јастук. Један кревет је заузимао површину од 2,4 до 5,6 м² (просечно 4,5 м²) и запремину од 9 до 16 м³ (просечно 12 м³), зависно од броја кревета у собама. Прозори су били двокрилни, дупли из два дела, величине 1,5 x 1 м (површине 1,5 м²) и били су удаљени су од патоса 0,95–1,25 м а од тавана 1,00–0,25 м. Просечна осветљеност соба је била 1:8,3 (најмања 1:14, највећа 1:4). Вештачке вентилације у Болници није било. Пећи за грејање су биле плехане и бронзане и обично су се ложиле дрвима. У собама је био патос од дасака, а у ходницима, кујни и предсобљу од бетона.

Болница је имала два ходника од 24 и 30 м², од којих је један загреван јер је служио за чекаоницу. Неки болничари су спавали у собама за болеснике. У засебној згради су се налазили: канцеларија за економа и магацин, шупа, перионица и капела.

Купатило је било у засебној згради (шупи), одвојеној од главне зграде, где се налазила плехана када а загрејана вода за купање се доносила из друге одвојене шупе. У шупи је постојало и неколико импровизованих тушева. Пацијенти су се умивали помоћу бокала у болесничким собама или изнад умиваоника у ходнику.

Нужници су се налазили ван зграде за болеснике, у дрвеној бараци у дворишту. Било је 6 нужника са бурадима, која су повремено изношена. Нужници су били прилично удаљени од болесничких соба. Болесници су морали да излазе из објекта у коме су се налазиле болесничке собе, а приступ је био отежан, нарочито зими и по кишном времену. У дворишту је била ископана посебна јама за нечисту воду.

Посебна пажња се придавала дезинфекцији која се спроводила паром, а зидови су дезинфиковани редовним кречењем. Предмети који нису били важни су се спаљивали (слама, крпе, старе сламарице). Смедеревска болница је једина имала два покретна парна апарата за дезинфекцију. Болничко рубље је прано у посебној шупи изван болничке зграде а дезинфиковано у кључалој води.

Припрема хране се обављала у посебној згради поред Болнице, али су услови у тој кухињи били веома лоши.

У Болници није било текуће воде нити је у самом дворишту Болнице постојао бунар за снабдевање водом. Вода се у Болницу доносила са артерског бунара из центра града у сакама и бурадима. Непостојање текуће воде је условљавао лоше функционисање кухиње и купатила.

Кревети у Болници су били распоређени у седам болесничких соба а у једној од њих су била чак 22 кревета, што није било неуобичајено за болнице у том периоду. У Болници у Шапцу је постојала болесничка соба са 25 кревета, у Ваљеву са 20 кревета у соби за мушке хируршке болеснике, Горњем Милановцу 25, а у Пожаревцу 19 болесничких кревета.

Собе у Смедеревској болници су имале висину плафона далеко испод прописаних 4 метра (2,75). Та висина је била најмања у односу на остале болнице. Просечно је један кревет заузимао 2,75 м² и 12 м³. Простор по једном болесничком кревету у болницама у Србији се кретао од 2,4 до 5,6 м², а запремина од 9 до 16 м³. Најмању квадратуру по болесничкој постељи после Смедеревске болнице имале су болнице у Ђуприји (3,2), Паланци (3,4), Лозници (3,5) и Пожаревцу (3,9), а највећу површину по болесничком кревету су имале болнице у Крагујевцу (12), Горњем Милановцу (9), Ваљеву, Пожаревцу, Ђуприји и Свилајнцу (6). Када се подаци о простору упореде са другим болницама, јасно се види да је смедеревска болница функционисала у неусловном и ненаменском објекту.

У периоду од 1922. до 1924. године у Болници је просечно лечено 742 болесника (413 мушкараца и 329 жена). Просечно је оздравило 53,5% лечених болесника (51,7% мушкараца и 55,3% жена). Процент умрлих је у том периоду био прилично висок и износио је 7,0% (8,4% умрлих мушкараца и 5,5% жена). Већу просечну смртност је у том периоду имала само Ваљевска болница (7,1%). По једном болесничком кревету је лечен 9,1 болесник, слично као у Крагујевцу (9,2). На 1.000 становника је на подручју Подунавског округа (у Болници у Смедереву и у још увек постојећој у Паланци) лечено 9 болесника. Лечено је знатно више мушкараца у односу на жене (55,6% у односу на 44,4%). Просечна дужина лечења у Смедеревској болници је износила 17,1 дан.

Општи преглед лечених током 1922, 1923. и 1924. године

Година	Лечени пацијенти			Отпуштени пацијенти											
				Оздравили			Опорављени			Неизлечени			Умрли		
	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно	М	Ж	Укупно
1922.	381	295	676	163	130	293	96	76	172	70	46	116	30	24	54
1923.	389	318	707	198	181	379	97	62	159	36	40	76	39	16	55
1924.	470	375	845	280	236	516	88	54	142	42	54	96	35	15	50
Укупно	1240	988	2228	641	547	1188	281	192	473	148	140	288	104	55	159

Током 1922. године у Болници су радили један стални и један хонорарни лекар, 10 болничара, 4 служитеља, економ и административни радник, укупно 18 запослених. Болница је имала 52 кревета и током те године је лечено 676 болесника и остварено 19.688 болесничких дана. Просечно је у Болници било 54 болесника, дакле 2 више него кревета. Нешто боља ситуација је била 1923. године када је ангажован још један стални лекар, али је број болничара смањен на шест, уз повећање броја служитеља на 6, па је укупни персонал Болнице бројао 17 радника. Дошло је и до повећања броја лечених болесника на 707, уз остварених 18.260 болесничких дана. Године 1924. број болничара се повећао на 8 и о болесницима је бринуло укупно 19 особа. Тренд повећања броја болесника се наставио, тако да је 1924. године у Болници лечено 845 болесника (19.155 болничких дана). Кроз амбуланту Болнице је те године прошло 1.578 болесника (1.085 мушкараца и 493 жене), а превијање је обављено код 1.099 болесника.

Према уредби Министарства народног здравља бр. 997 од 14. јануара 1924. године болнице су разврстане у редове, тако да је Болница у Смедереву, заједно

са онима у Крагујевцу, Шапцу, Ваљеву, Пожаревцу, Ћуприји, Горњем Милановцу и Јагодини, била сврстана у болницу II реда, а болнице III реда су биле у Паланци, Свилајнцу, Тополи, Петровцу, Љубовији и Лозници.

У Смедеревском округу окружни лекар је, после одласка др Стевана Иванића, био др Радивој К. Раденковић, који је постављен и за управника Болнице. Поред њега, почетком двадесетих година двадесетог века, срески лекар у Смедереву за Срез подунавски је био Павле Радојковић, који је као болничар радио у Болници пре одласка на студије медицине. Лекари у два друга среза Смедеревског округа су били др Велимир Пазарац за Срез јасенички у Смедеревској Паланци (био је и управник Болнице у Паланци) и др Радослав Милетић за Срез орашки у Орашју. Смедеревски општински лекар је био др Милутин Никетић.

Др Милутин Никетић је рођен 1877. године у Неготину, а Медицински факултет завршио у Бечу 1900. године као питомац Министарства војног Краљевине. Напредовао је од чина санитетског поручника (1901. године) до пуковника (1915. године). Пензионисан је 1917. године, а 1921. године долази у Смедерево за општинског лекара. Одмах после Првог светског рата, Општина се налазила у посебној згради у улици Давидовићевој преко пута данашње кафане „Гурман“. На спрату су биле канцеларије, а у приземљу локали. У једном од њих је др Милутин Никетић, резервни санитетски пуковник, имао своју ординацију. Доктор Никетић је био педантан човек, темељито је прегледао болеснике и брижљиво преписивао лекове. У то време се углавном лечило разним сирупима, који су били у бочицама различите боје. Пошто би лек прописао, тражио је да болесник и укућани понове прописани начин употребе. Затим би без позива обилазио болесника да провери како напредује оздрављење и како се лек користи. Умро је 4. октобра 1924. године у Смедереву од последица тифуса који је добио лечећи неколико скитница у смедеревској Мали.

Одбор општине Смедерево га је прогласио добротвором јер је сав свој иметак оставио општини Смедерево за оснивање фонда за помоћ сиромашним ђацима. Одбор је улици у којој је живео дао име „Доктора Никетића“. Нажалост, та улица данас не постоји. Јуна месеца 1925. године Одбор општине Смедерево је упутио захтев Министру народног здравља да се дозволи оснивање Никетићеве задужбине:

„ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ НАРОДНОГ ЗДРАВЉА

Београд

У Смедереву је од њошњисаних основан фонд који носи име: Фонд др Милутићина Никетића, лекара општине Смедеревске и санитетској пуковника у пензији.

Др Никетић умро је прошле године и оставио је у Смедереву веома лепе усвомене и као савесан лекар и као добар друг и као пријатељ сиротињих. Одбор општине Смедеревске ценећи његов хуманизам назвао је његовим именом улицу у којој је становао, а њошњисани да би са своје стране очували трајан спомен његову имену и раду њоменутићим фондом заснивају Никетићеву Задужбину.

Затајак би овог фонда био следећи:

- 1. Да материјалним подпомањем побољша хигијенске услове животиња сиромашних, а здрављем оронулих ђака Смедеревских школа.*
- 2. Да њоклањањем корисних књига из области хигијене и морала њоуларисе науку и шиме, њреко ученика њоменутићих школа, допринеси народном њросвећивању.*

3. Да материјално помаже школовање сиромашних, а примерних ђака Смедеревских Школа.

Фонд се за сада састоји из 102 комада обвезница 2 ½ 0/0 државне рентије за ратну штењу у номиналном износу од динара сто и две хиљаде, а приходи су му: редовни, од приноса обвезница, њихове амортизације или евентуалних згодица и ванредни, из прихода, који се накнадно приме, а не буде жеља, да ови прилози имају да се уреди на повећање самог фонда.

За најпрег поменутих циљеве моју се прошири само приходи фонда и прилози примљени без нарочитог ограничења, а фондом има руковао одбор у који улазе: Директор Смедеревске Гимназије, Управитељ Смедеревских Оштинских Школа, Окружни Пројорер, два одборника, које оштински одбор из своје средине изабере и два лица, које бирају најпрег поменути чланови фондурског Одбора из редова оснивача овог фонда. Овај се одбор не мења, а на случај смрти кога члана, који не улази по положију, попуњавање се врши на исти начин како је пре поменуто.

Код ђака, којима је попрегна помоћ ради побољшања хигијенских услова за животи, одбор ће вршити односне школске управе по саслушању школског лекара, а за све остало биће меродавне одлуке фондурског одбора, који по свима питањима решава просом већином, кад је седници присуствено најмање полови-на чланова. Седнице се сазивају на позив Председника, кога између себе бирају чланови одбора.

Извештавајући о свему овоме Господина Министра, подисаним оснивачима фонда часно је замолио га, да учини прегдно да ова задужбина добије највишу санкцију.

Таксу у смислу чл. 20. Зак. о задужбинама не полажемо.

Смедерево

Јула 1925. г.

С поштовањем,

Живота Л. Јекић, с.р. учитељ

В. Миширашиновић, с.р.

М. Ковачић, с.р.

Јован В. Живановић, с.р. инд.

Дим. Нешић, с.р.

Ср. Павловић, с.р.

Љуб. Видаковић, с.р. проф. у пенз.

др Н. Самоглака, с.р.

Драг. Л. Ситанојевић, с.р.

К. Мишировић, с.р.¹⁹³

Овај захтев је одобрен од стране краља Александра првог и објављена је одлука о оснивању, фебруара 1927. године:

„МИ

АЛЕКСАНДАР I

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Срба, Хрватца и Словенаца

На прегдно Нашеј Министарства Просвете у договору са државним Саветом, а на основи чл. 3. Закона о задужбинама одобравамо да се оснује задужбина пог именом:

¹⁹³ Тештаментни добротвора оштинине прага Смедерева (Смедерево: Штампарија А. Трајков, 1927), 78-80.

„ФОНД ДР МИЛУТИНА НИКЕТИЋА, ЛЕКАРА ОПШТИНЕ СМЕДЕРЕВСКЕ И САНИТЕТСКОГ ПУКОВНИКА“, за хумано-просветне циљеве, којим ће уйрављаи одбор, одређен основним њисмом.

Наш Министар Просвете нека изврши овај указ.

26. фебруара 1927. г.

Београд

АЛЕКСАНДАР, с.р.

Министар Просвете,

Веља Вукићевић, с.р.¹⁹⁴

Др Илија Мирчић, родом из Великог Орашја, долази за управника Болнице 1924. године. Био добар и способан лекар. Примећен од колега, постављен је за управника Опште државне болнице у Београду 1932. године. У периоду од 1924. до 1932. године у Болници су радила још два лекара. Као секундарни лекари у Болници су радили др Живадин Стефановић Сомборац а касније и др Љубица Милић. Њен супруг др Миладин Милић је био срески лекар. Др Живадин Стефановић Сомборац ће значајно утицати на здравствену политику Смедерева између два рата, нарочито политичким радом непосредно пред Други светски рат. Економ болнице је био Драгољуб Јовановић. Бивиши управник Болнице др Радивоје Раденковић је остао на месту шефа Окружне санитетске управе као окружни лекар. Округ смедеревски је имао и три среска лекара: др Владислава Богдановића (за Срез подунавски у Смедереву), др Радослава Милетића (за Срез орашки у Великог Орашју) и др Велимира Пазарца (Срез јасенички у Паланци).

Великим залагањем бившег управника Болнице др Стевана Иванића, 1928. године је расписана лицитација за изградњу посебне зграде за лечење заразних болесника. Изградња овог објекта је значајно побољшала услове за лечење болесника у Болници. Одлучено је да се нови здравствени објекат гради у кругу бившег болничког комплекса, на месту старе болнице из 1885. године која је порушена током Првог светског рата. У непосредној близини тог објекта 1928. године је постављена барака у којој је основан Дом народног здравља.

Подизање Обласне болнице. — Обласни Одбор одржаће 2 октобра 1928 у 11 часова пре подне у обл. згради прву оферталну лицитацију, за подизање заразног одељења обл. болнице.
Предрачунска сума износи 1,058.119·17 д.
Према овоме, Смедерево ће ускоро добити модерно уређену зграду заразног одељења, што ће бити од велике важности по здравствено стање у области нарочито у случајевима појаве епидемије заразних болести.

Чланак о почетку изградње Заразног одељења¹⁹⁵

¹⁹⁴ Тестиаменти добротвора општине града Смедерева, 78.

¹⁹⁵ Глас Подунавља, септембар 1928, број 1 страна 3.

На Заразном одељењу није било сталног лекара већ су лекари из Обласне болнице правили јутарњу визиту, а касније током дана одлазили до Одељења само у случају потребе за неком интервенцијом. Једини стално запослени на Одељењу је био Глигорије Стокић, бивши наредник болничар из Првог светског рата. После рата, 1919. године се запослио у Обласној болници. Није био ожењен нити је имао ближе родбине тако да је Болницу сматрао својим домом. Био је савестан и тачан а ноћи је проводио поред болесника. Ретко је напуштао Одељење, одлазећи само на кратко у град. У Болници је радио све до 1957. године када је отишао у пензију.

Након одласка др Илије Мирчића, 1932. године, за вршиоца дужности управника именован је др Драгош Поповић који је у Смедерево дошао из Битоља. Обављао је и дужност шефа Унутрашњег одељења, тада јединог одељења у Болници. Као секундарни лекар са њим је радила др Љубица Милић, а касније и др Јелена Станић Кулбахин. Обе су касније напустиле Болницу, радиле су у Дому народног здравља и бавиле се приватном праксом. Бранислав Максимовић је био економ Болнице а Александар Ивановић писар. У Болници су радиле две сестре нудиље – Славка Ђорђевић и Љубица Мартиновић. Коста Богатирев је био превијач, а касније је радио у болничкој апотеци. У Болници су радила три болничара: Душан Доловачки, Милан Којић и Глигорије Стокић, а као лаборант дневничар је радио Светозар Петровић. Болница је имала и свог свештеника, Радисава Крупежевића, који је у њој радио хонорарно. Помоћним пословима се у Болници бавило петоро запослених: електротехничар Ђорђе Никелети, куварица Живана Вељковић, праља Љубица Милосављевић, служитељ Радосав Бранковић и служавка Милева Маринковић.

Broj 239
Dan 28. I. 1933.

Извештај о станју болнице

ЗА МЕСЕЦ Јануар 1933.

1. У месецу је у свему било болесничких дана 894
2. Број болесника просечно дневно 28²³
3. У месецу је било у свему амбулантних прегледа 71
4. Број амбулантних прегледа просечно дневно 2²³
5. Број зграда 2, одељења 11, болесн. соба 16, болесн. постеља 94

6. Број одељења	На плановој основи	На редовној основи	На одласку	На болничкој основи	Додатно на одласку	Укупно на одласку	Укупно на одласку по основи
Летина	1	1	-	-	-	94	894
Амбуланта, интерна, акушерска, гинеколошка	2	2	-	-	-	47	447
Болесн. соба, болесн. соба, болесн. соба	7	7	-	-	-	13	127
Психијатрија	5	5	-	-	-	18	178
Виндинг амбулантног одељења	-	-	-	-	-	-	-
СВЕГА:							

7. Задњи кредит отворен подбр. 38782 за време 1932-33. године 33. II. 1933. у износу од Дин. 91.065 и то за личне расходе Дин. 32.000 за материјале Дин. 59.065

8. Редовна месечна дотација државе _____

9. Помоћ и друге субвенције (од кога и колико) _____

10. Приходи: наплата болничких трошкова 9.614 1933.

11. Болница на крају месеца потражује (колико и од кога) 99. Јануар
мља на име болничких трошкова
Дин. 6.248

12. Да ли је тражено, када од кога и под којим бројем, да се потраживања подмире Уршић

Cr. 238 - 196

14. Rashodi u mesecu	SVEGA	Na 1. bol. dan
1. L. i. f. osi	12.800	14.30
2. za lekove	5.453	6.20
3. za hranu	6.480	6.90
4. za razne materijale	1.330	1.50
5. za odn. sprave	-	-
6. za odn. sprave	-	-
7. za odn. sprave	-	-
8. za odn. sprave	-	-
9. za odn. sprave	4.000	4.50
10. za odn. sprave	1.771	1.90
11. za odn. sprave	-	-
12. za odn. sprave	-	-
13. za odn. sprave	2.378	2.70
14. za odn. sprave	22.166	24.40
SVEGA I. R.	39.966	38.40

15. Procenti odn. materijala za bol. bol. u Bolnici u bol. mesecu prila	Ukupno
1. L. i. f. osi	6.
2. za lekove	-
3. za hranu	-
4. za razne materijale	-
5. za odn. sprave	-
6. za odn. sprave	-
7. za odn. sprave	12.
8. za odn. sprave	2.20
9. za odn. sprave	1.
10. za odn. sprave	2.
11. za odn. sprave	-
12. za odn. sprave	-
13. za odn. sprave	3.50
14. za odn. sprave	2.50
15. za odn. sprave	3.
16. za odn. sprave	2.
17. za odn. sprave	3.
18. za odn. sprave	3.
19. za odn. sprave	3.
20. za odn. sprave	3.
21. za odn. sprave	3.
22. za odn. sprave	3.
23. za odn. sprave	3.
24. za odn. sprave	3.
25. za odn. sprave	3.
26. za odn. sprave	3.
27. za odn. sprave	3.
28. za odn. sprave	3.
29. za odn. sprave	3.
30. za odn. sprave	3.
31. za odn. sprave	3.
32. za odn. sprave	3.
33. za odn. sprave	3.
34. za odn. sprave	3.
35. za odn. sprave	3.
36. za odn. sprave	3.
37. za odn. sprave	3.
38. za odn. sprave	3.
39. za odn. sprave	3.
40. za odn. sprave	3.
41. za odn. sprave	3.
42. za odn. sprave	3.
43. za odn. sprave	3.
44. za odn. sprave	3.
45. za odn. sprave	3.
46. za odn. sprave	3.
47. za odn. sprave	3.
48. za odn. sprave	3.
49. za odn. sprave	3.
50. za odn. sprave	3.
51. za odn. sprave	3.
52. za odn. sprave	3.
53. za odn. sprave	3.
54. za odn. sprave	3.
55. za odn. sprave	3.
56. za odn. sprave	3.
57. za odn. sprave	3.
58. za odn. sprave	3.
59. za odn. sprave	3.
60. za odn. sprave	3.
61. za odn. sprave	3.
62. za odn. sprave	3.
63. za odn. sprave	3.
64. za odn. sprave	3.
65. za odn. sprave	3.
66. za odn. sprave	3.
67. za odn. sprave	3.
68. za odn. sprave	3.
69. za odn. sprave	3.
70. za odn. sprave	3.
71. za odn. sprave	3.
72. za odn. sprave	3.
73. za odn. sprave	3.
74. za odn. sprave	3.
75. za odn. sprave	3.
76. za odn. sprave	3.
77. za odn. sprave	3.
78. za odn. sprave	3.
79. za odn. sprave	3.
80. za odn. sprave	3.
81. za odn. sprave	3.
82. za odn. sprave	3.
83. za odn. sprave	3.
84. za odn. sprave	3.
85. za odn. sprave	3.
86. za odn. sprave	3.
87. za odn. sprave	3.
88. za odn. sprave	3.
89. za odn. sprave	3.
90. za odn. sprave	3.
91. za odn. sprave	3.
92. za odn. sprave	3.
93. za odn. sprave	3.
94. za odn. sprave	3.
95. za odn. sprave	3.
96. za odn. sprave	3.
97. za odn. sprave	3.
98. za odn. sprave	3.
99. za odn. sprave	3.
100. za odn. sprave	3.

16. Brojovi stanje robeja	U opštoj	U osnovi
Kobulja	3.12	3
Čista	15.8	3.1
Čistina	3.29	-
Medena	94	1
Zemlje	65	-
Lekovnih materija	83	11
Statističkih materija	2.62	54
Pokrova	2.76	16

17. Koliko je stajalo izdržavanje bolесника (samo materijalni rashodi)

I. razr. _____ II. razr. _____

18. Koliko se izdaje prosečno porcija osoblju болнице 12

19. Da li болница има своју економију, какву и колику је примос од кога био у месецу _____

Укупан: _____ Чист приход: _____

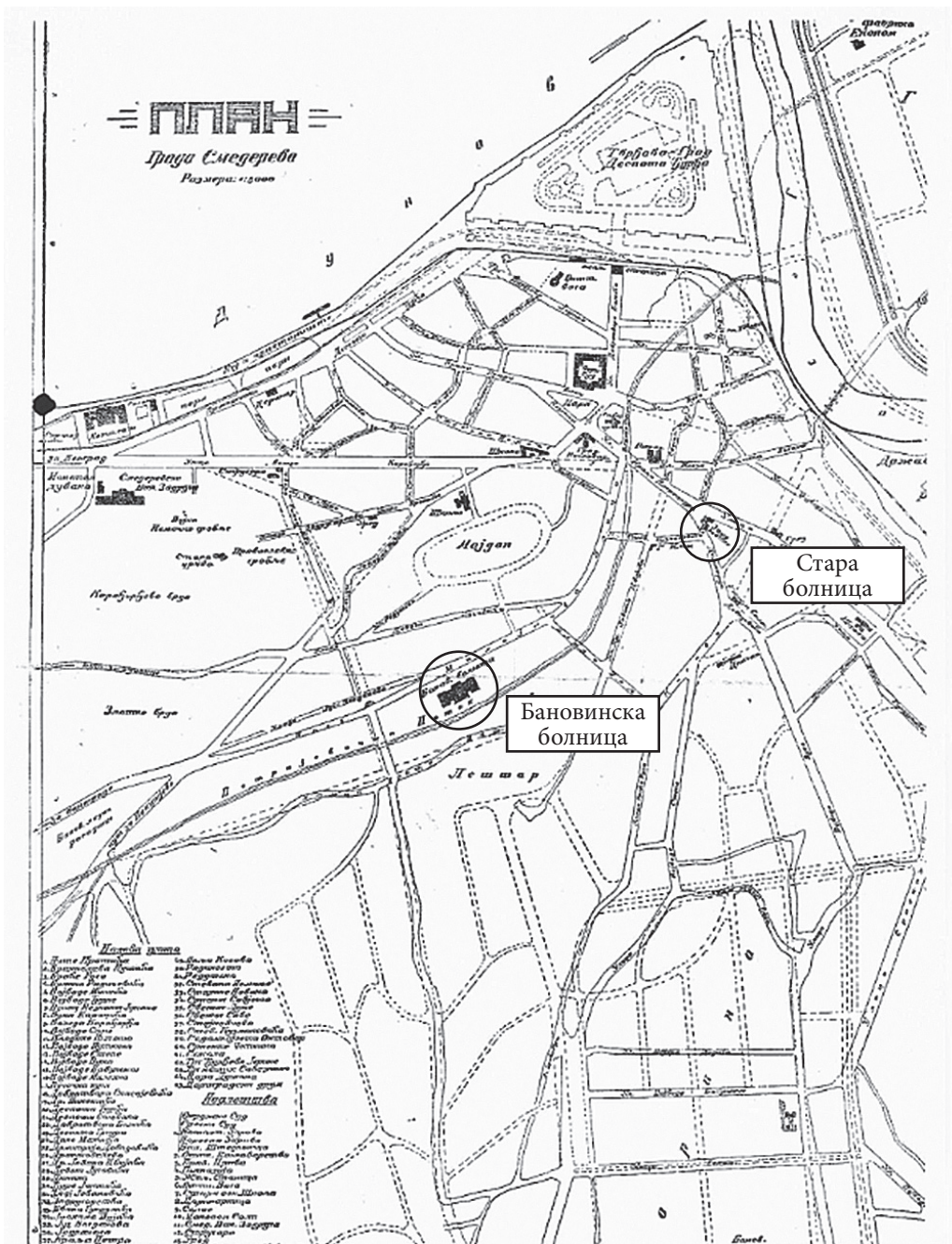
20. PRIMEDBA: naročite prepravke, oštećenja, nabavke i sl. poslovi ekonomsko-finanjsijskog karaktera

11. I. A. A.

Извештај о раду Болнице из јануара 1933. године¹⁹⁶

¹⁹⁶ Архив Војводине Ф 126 VI/1933.

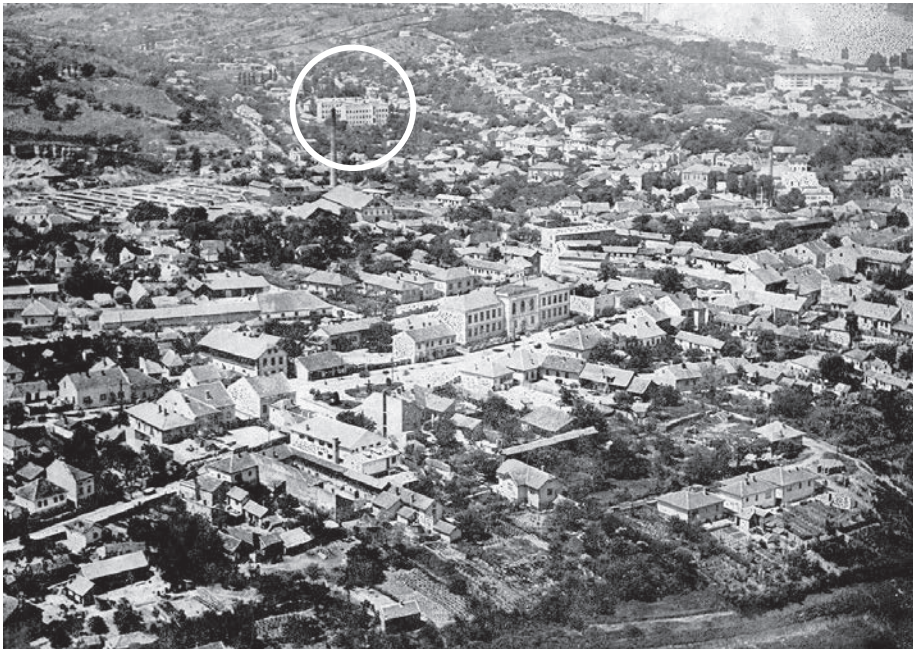

План града Смедерева између два рата¹⁹⁸

Према Смедереву и Болници су, поред мештана из града и околних села, били усмерени и становници Јасеничког и Орашког среза, нарочито након затварања Болнице у Паланци. Услови рада у Болници су били изузетно тешки. У дворишту Болнице није било бунара, тако да је вода доношена са артерског бунара у центру града или из бунара који се налазио на имању Ивка Ђурића где је била лоцирана Болница пре Првог светског рата. За снабдевање водом у Болници је био задужен Драга из Кушиљева. Он је више пута дневно одводио магаре до бунара, где је пунио саке и буриће водом. Особље је своју хуману мисију вршило у старој болници све до 1938. године када је отворена нова и савремена Бановинска болница.

¹⁹⁸ Архив Смедерева, Фонд Градског поглаварства, Збирка 1930-1940.

Снимак Смедерева из авиона крајем, тридесетих година 20. века
(Бановинска болница у врху слике, означена кругом)

После дугог ишчекивања, Смедерево је 1938. године добило модерно уређену болницу која је могла да потпуно задовољи потребе Смедерева и околине. Отварање нове Бановинске болнице у Смедереву је подстакло развој здравствене службе у овом крају. Разлика између Бановинске болнице и предходне смедеревске болнице у Давидовићевој улици је била велика. Нажалост, албум са фотографијама које су упоредо приказивале ове две болнице је уништен током Другог светског рата.

Бановинска болница у Смедереву је представљала најмодернији тип болнице у земљи. Несумњиво је да је велики допринос њеном подизању и уређењу дао управник др Драгош Поповић.

ЈЕДНА ВАЖНА СМЕДЕРЕВСКА ЗДРАВСТВЕНА УСТАНОВА

Смедерево има модерно уређену болницу

После дугих ишчекивања Смедерево је на крају добило и модерно уређену болницу, која може потпуно да задовољи потребе Смедерева и његовог краја. Влада г. др. Милана Стојадиновића, водећи непрекидно бригу о свима нашим крајевима, обезбедила је средства да и Смедерево добије једну тако важну и тако потребну хигијенску установу, чиме је много учинило за подизање народног здравља у подунавском крају. Може се с правом рећи да је тиме ударен главни темељ једној здравој хигијенској служби у овој земљи наше земље, који је у здравственом погледу био остављен по страни. Колика је разлика између данашње и раније смедеревске болнице најбоље се види из сачуваних фотографија, које су срећене по наређењу управника болнице г. др. Драгоша Поповића. Та разлика је упадљива већ на први поглед.

Смедеревска болница претставља

трампе одељење има три класе, које су потпуно снабдевене повим креветима и свима постелиним стварима. Такође је уређено једно одељење за разне прегледе у циљу испитивања историјата појединих болести.

На првом спрату је хируршко одељење, чији је шеф г. др. Милутин Димитријевић. Велика операциона сала са стакленим кровом подељена је у три дела и то: главну операциону салу, операциону салу за гинекологију и одељење за асептичне интервенције.

Рад у овим одељењима обавља се потпуно успешно, ма да још нема свих потребних уређаја.

Смедеревска болница има уредно централно грејање у свим одељењима, док су умивалинице снабдевене топлом и кљадном водом. Такође су и купатила модерно уређена, као и свлачионице и мале локалне кухиње, које постоје поред заједничке централне кухиње.

У погледу исхране води се много

Део чланка о отварању Бановинске болнице у Смедереву¹⁹⁹

¹⁹⁹ Смедеревски журнал, новембар 1938, број 5

Зграда Болнице је била светла и пространа и одмах се могло видети да су архитектонска решења омогућила адекватну функционалност.

Нова болничка зграда је имала приземље, један спрат и уређен сутерен. У приземљу, поред управе Болнице, било је смештено Унутрашње одељење, чији је шеф био управник др Драгош Поповић. Ту су такође биле лабораторија, апотека и рендгенолошка сала, у којој је био инсталиран велики рендген апарат. Апотека је била снабдевена свим потребним лековима и санитетским материјалом. Унутрашње одељење је имало три класе, а собе су у потпуности биле опремљене новим креветима. Уређена је и једна ординација за прегледе у циљу испитивања болесника.

На првом спрату је било Хируршко одељење чији је шеф био др Миливоје Димитријевић. Велика операциона сала са стакленим кровом је била подељена у три дела: главну операциону салу, операциону салу за гинекологију и салу за асептичне интервенције.

Смедеревска болница је имала уведено централно грејање на свим одељењима, док су умиваоници били снабдевени топлом и хладном водом. Такође су и купатила и свлачионице били модерно уређени. Поред заједничке централне кухиње, на одељењима су постојале и мале приручне кухиње. Целокупно посуђе које су користили болесници било је од емајла, док је остали прибор био од најбољег челика.

Свако одељење је поред собе за дежурног лекара имало и собу за сестру нудиљу.

У сутерену су били смештени пећ за централно грејање, централна кухиња (чије је уређење коштало 30.000 динара), машина за прављење леда, перионица, парна дезинфекција и неколико просторија за магацине. Две собе у сутерену су биле одређене за привремену смештај душевно оболелих пацијената.

Велика пажња се поклањала одржавању хигијене. Одељења су се редовно дезинфиковала а водило се рачуна и о хигијени болесника приликом пријема и током лежања у болници.

Поред нове централне зграде, у дворишту се налазила раније изграђена посебна зграда за смештај заразних болесника. Након завршетка изградње Бановинске болнице, планирано је било зидање још једног објекта за лечење болесника са венеричним болестима и отвореном туберкулозом. У плану је била и изградња мање зграде за управу Болнице и уређење болничког дворишта. Нажалост, до реализације ових пројеката није дошло због избијања Другог светског рата.

Почетак четрдесетих година прошлог века је био турбулентан. Други светски рат је већ почео и цела Европа је била у рату. Србија је почела припреме за могуће увођење земље у ратно стање. Смедерево је тада имало нову болницу и добре услове за лечење болесника. Бановинска управа у Новом Саду је 10. јануара 1940. године послала поверљиво наређење Техничком одељењу у Пожаревцу да се размотри подизање склоништа против ваздушних напада у смедеревској Бановинској болници. Комисија која је одређена од стране Техничког одељења је врло брзо припремила предлог за изградњу склоништа у оквиру Бановинске болнице у Смедереву. Комисија је врло одговорно урадила овај посао и послала извештај који ће овде бити цитиран у целости:

„За израду сџалној склонишћя прџив ваздушних најада у Смедереву, љри банов. болници у Смедереву, најџодесније местџо је исџред љавној улаза банов. зџраде, љако да улаз у ово склонишћие буге дирекџно из болнице. Помоћни излази да бугу шћџо даље од зџраде, љџ. љоред саме оџраде улице. Склонишћие љреба да буге за 200 болесника од којих најмање 50 лежећих. Персонала и особља за обуку биће око 50, али за ово особље љосџџоји у дворишћџу љокривен ров, а у сџално склонишћие долази само оно неџходно особље које се цени на 20 љица. На љај начин, у склонишћие би дошло 220 љица, од којих 50 лежећих (џешких болесника). Поред овоџа, за заразно одељење мора се израдићи љоседно склонишћие исџред зџраде заразној љавиљона у дворишћџу банов. болнице. Ово склонишћие за заразно одељење мора бићи величине за 30 болесника, а мора имаћи љри одељења са љџџџуно заседним улазима. Поред овоџа љреба израдићи љрихваћну сџаницу за љазирание и имџеризирание. Ова сџаница љреба да има улазе, свлачионице, куџаћџила, облачионице, амбуланћџу за указивање љомоћи, одељење за љазирание, одељење за имџеризирание, клозетџие и одељење за лекара. При изради склонишћџа љџрудићи се да се, љо моџућсџџу, изради заседно одељење за женске, заседно за мушке, лежеће болеснике. Сва склонишћџа љреба љако љодесџићи да имају љомоћне излазе, а склонишћџа да бугу шћџо љрисџџџџачнија. За освейљење мора се љредвидетџи моџџор за елекџџричну сџџрују који би служиџо и за венћџилацију и за друџе љџџребе у склонишћџу. Болница има свој водовод од коџа се може довесџи вода у склонишћџие“.²⁰⁰

Извештај је написан и сачуван, али склониште није било саграђено и Бановинска болница је априлски рат 1941. године дочекала без њега.

На самом почетку Другог светског рата у Смедеревској болници је лечен пилот Ђорђе Стојадиновић, који је првих ратних дана учествовао у ратним операцијама управљајући српским авионима и бранећи небо над Београдом. Успео да обори три противничка авиона. Нажалост, 7. априла 1941. године погођен је у реону Гроцке и успео је да се и поред значајних оштећења на авиону спусти 2 километра од Смедерева. Током слетања, глава му је била захваћена пламеном и из олупине се једва извукао са тешким опекотинама. Слетео је у Годоминско поље надомак Смедерева где је у близини био лоциран српски артиљеријски дивизион чији су га војници пребацили у Смедеревску болницу. По уласку немачких трупа у Смедерево, један високи немачки официр га је посетио у Болници и честитао му победу пред зачућеним лекарима Болнице. Његово лечење је трајало годину дана и он је из Болнице изашао почетком 1942. године.

Смедеревци су се поносили новом Бановинском болницом, међутим, почетак Другог светског рата донеће и нове недаће Смедеревској болници. Рат такође није ни почео а у Смедереву се догодила експлозија муниције у Тврђави 5. јуна 1941. године. Експлозија је била толико јака да се направио кратер дугачак 50 и дубок 9 метара и притом порушила скоро цео град. Ни Бановинска болница није била поштеђена разарања. Стакла на прозорима су попуцала, велики стаклени кров над операционом салом је разорен, а многе болесничке собе су потпуно демолиране. Подаци о страдању су различити и крећу се од неколико стотина до 2.500 погинулих. Повређених је било много више. Иако је Болница била тешко оштећена, особље се одмах укључило у збрињавање рањеника.

²⁰⁰ Архив Војводине Ф 126 VI/1940.

Сви тадашњи лекари: др Миливоје Димитријевић, хирург, др Драгош Поповић, интерниста, др Миладин Милић, др Милутин Влајковић, др Љубица Милић и др Јелена Станић Кулбахин су се одмах после експлозије окупили у Болници и указивали помоћ повређеним и преплашеним становницима Смедерева. У збрињавање рањеника укључио се и др Живадин Стефановић Сомборац који је у експлозији изгубио рођеног брата др Божидара Стефановића Сомборца, општинског лекара. У Дому народног здравља су у тренутку експлозије радиле др Јекатерина Тимчинска и медицинска сестра Пијама Пацапај које су вакцинисале ђаке, а након експлозије указивале помоћ повређенима. Поподне су у Смедерево стигли и лекари из Пожаревца и Београда. Немачки авиони су избацивали санитетски материјал. У граду је заведен полицијски час у 18 часова. У Смедерево су стигли санитетски брод из Београда и санитетски воз из Пожаревца, а рањеници су малом лађицом евакуисани у испражњено одељење Болнице у Ковину. За Београд је транспортовано 500 рањеника, за Пожаревац 300 а у самој Болници је збринуто око 3.000 рањеника.

У експлозији је погинуо општински лекар у Смедереву др Божидар Стефановић Сомборац. За санитетског референта града Смедерева 20. јуна 1941. године долази интерниста др Војислав Стокић, који ће цео радни век провести у Смедереву. На дужност је ступио а комплетна општинска амбуланта је била уништена. Његов основни задатак је био да бесплатно лечи и даје лекове сиромашним становницима града и да контролише хигијену у граду. Међутим, први задатак му је био да обезбеди простор за нову општинску амбуланту, што није било лако јер је Смедерево било у рушевинама. Локал за амбуланту је добио у згради старе поште, а први половни микроскоп је купио у Београду. Преко пацијената је почео да упознаје град. После Другог светског рата др Војислав Стокић ће дуго година водити Инфективно одељење у Болници.

Комесаријат за обнову града Смедерева је јула 1941. године донео одлуку да се обнове све бановинске зграде у Смедереву (Болница, Гимназија, Окружни суд и Среско начелство). Обнављање зграда би ишло на терет кредита Комесаријата, а трошкове реновирања би Дунавска бановина вратила Комесаријату када буде располагала новцем.²⁰¹ Укупни трошкови су 15. октобра 1941. године износили 1.647.859,05 динара.

Радови на санацији зграде Бановинске болнице су започели 19. јула 1941. године, а одобрени су Решењем број 977/41.²⁰² Прво су започети столарски радови које је изводио предузимач из Пожаревца Светозар Петровић. Столарски радови су завршени 20. септембра 1941. године, а укупна вредност радова је износила 142.000 динара.

Зидарски радови су, 15. августа 1941. године, додељени Ранђелу Радовановићу, предузимачу из Београда. Првобитно је план био да трошкови буду 98.746,30 динара, али су накнадни радови коштали још 318.384 динара. Архитекта Бранковић је био надзорни орган ових радова. Ранђел Радовановић је коректно извршио реконструкцију Болнице и радове завршио 20. септембра 1941. године. Архитекта Бранковић је оценио да су радови солидно изведени осим фарбања лименог крова масном фарбом које због лошег времена није било у потпуности завршено.

²⁰¹ Архив Смедерева Изванредни комесаријат 1912/41.

²⁰² Архив Смедерева Изванредни комесаријат 977/41.

Велики проблем Болнице су били уништени прозори, те је у периоду од 28. августа до 16. октобра 1941. године Светозар Петровић застакљивао све уништене прозоре. Радови су коштали 12.000 динара. Највећа штета је причињена операционој сали где је постојао стаклени кров.

Ради обезбеђивања водоснабдевања Болнице, била је извршена реконструкција оштећена чесме у кругу Болнице и радови су завршени 19. октобра 1941. године.

Предузимач Тодор Цвејић је поправљао електроинсталације у Болници у периоду од 6. до 21. новембра 1941. године. Трошкови поправке електроинсталације су били 18.431 динар.

Ограда око Болнице је била знатно оштећена током експлозије због чега је донета одлука да се и она током реконструкције поправи. Предузимач Ранђел Радовановић је у периоду од 29. новембра до 25. децембра 1941. године извршио поправке болничке ограде и дозидео порушене делове. Радови на болничкој огради коштали су 80.160 динара. Завршетком ових радова Болница је комплетно доведена у функционално стање.

Одлуком Изванредног комесаријата од 24. јуна 1942. године²⁰³ установљен је Дом за избегличку децу у две зграде касарне на Царини. Из Бајине Баште и околине у Смедерево је дошло око 500 деце старости од 4 до 12 година. Њихов долазак је пратио проглас грађанима Смедерева у коме се за децу каже да су по изгледу оличење смрти. Придошла деца су „без веша, уколико га је неко имало, неупотребљиво је због прљавштине и дотрајалости. Немају нити покривача, нити пешкира, ништа са собом не носе, само голе животе“.²⁰⁴ Одмах је формиран Одбор за збрињавање избегличке деце међу чијим члановима је био и др Милутин Влајковић. Дом за избегличку децу је укинут одлуком изванредног комесара 27. јула 1944. године, када су сва деца пресељена у Недићев Дечији град у околини Крушевца. Занимљиво је да је Дом за избегличку децу имао лекара који је бринуо о деци. Ту дужност је обављао др Анастас Корнети, који ће се о тој деци бринути све до 1946. године када је постављен за лекара државне болнице у Скопљу. О здрављу избегличке деце су бринуле и болничарке: Загорка Угљеша, Ана Командант и Јелена Дануловић.

Током рата, особље државних болница је снабдевало илегалце лековима и санитарским материјалом. Део лекова је долазио из Београда, преко др Стојана Новаковића и Васе Спајића из Опште државне болнице, из апотека Косте Антонијевића и Добриле Тодоровић, као и из Централног хигијенског завода од др Тонке Цанковић. Космајски одред се снабдевао преко др Влајковића, лекара из Сопота, др Миливоја Димитријевића, хирурга из Смедерева и др Вељка Вељковића, лекара из Врчина.²⁰⁵

Врховни штаб НОВ и ПОЈ је у октобру 1944. године одлучио да се у Смедереву формира болница већег капацитета под директном надлежношћу Санитетског одељења Врховног штаба. Задатак те болнице би било растеређивање београдских болница које су биле пуне рањеника током борби за ослобођење Београда. Касније је у ту болницу требало евакуисати рањенике и болеснике. По функцији би та болница била пријемно-евакуациона. Планирано је било да се болесници у њу примају, кратко задржавају и евакуишу преко Дунава у Банат.

²⁰³ Архив Србије ИК 9971/1942.

²⁰⁴ Небојша Јовановић, *Смедерево је било добро обновљено* (Смедерево: „Радојковић“, 2001), 93-4.

²⁰⁵ Вита Цветковић, *Лечење рањеника у Србији 1941-1944.* (Београд: „4. јул“ Београд, 1978), 220-1.

Стварање нових болничких капацитета је било тешко. Смедерево је имало велика оштећења приликом експлозије муниције 1941. године, али је било и три пута бомбардовано током савезничких бомбардовања 1944. године. У кратком року, опремљене су четири зграде које су тада носиле назив болнице број 1, број 2, број 3 и број 4. Постојећа грађанска болница је имала 100 кревета и била је оштећена. Болница је брзо поправљена, урађене су сува комора и купатила и повећан је број кревета на 200, са заразним одељењем до 30 кревета. Други део Болнице је био смештен у школи на Мајдану, трећи у школи код Горње ваге, а четврти прво у згради Царинарнице, а затим у магацину Монопола. У свим зградама су извршене обимне поправке и адаптације. У свим овим објектима су изграђене суве коморе и купатила. Сву опрему – кревете, чаршаве, ћебад, јастуке и кухињско посуђе поклонили су грађани Смедерева и Подунавског, Грочанског, Ковинског и Великоорашког среза. Кроз овај болнички центар је прошло близу 10.000 рањеника и болесника.

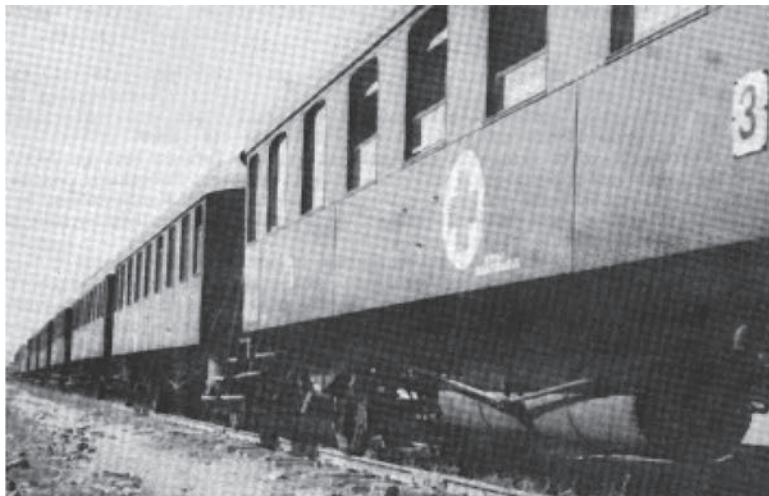

Део особља Болничког центра 1944. године
(први слева седи др Ђорђе Панишић, управник Центра)

Оспособљена су три одељења (хируршко, интерно и заразно) и пријемно-евакуациона станица. Нарочито је била оптерећена пријемно-евакуациона станица. Та станица је била смештена у згради Царинарнице и магацина Монопола. Станица је имала задатак да прихвати рањенике и изврши тријажу на оне који остају у Смедереву и оне који се даље евакуишу. За оне који су се даље евакуисали било је опремљено 300-400 кревета где су смештани да се опораве и чекају даљи транспорт. У исто време, указивана им је неопходна медицинска помоћ. Рањеници су долазили санитетским возовима из Београда, Шапца, Земуна, Старе Пазове, Сремске Митровице и Вировитице, а евакуисани су даље у Ковин и Зрењанин.²⁰⁶

²⁰⁶ *Санитарска служба у народно ослободилачком рату у Југославији* (Београд: Војноиздавачки и новински центар, 1989) 312-4.

На основу одлуке Санитетског одељења Врховног штаба од 30. октобра 1944. године „да се изгради санитарски транспорт, посебно санитарски возови”, у новембру 1944. је почела да ради група стручњака која је саставила први послератни санитарски воз, довршен у железничкој радионици у Смедеревској Паланци. Тај воз је први пут употребљен за превоз рањеника 15. децембра 1944. године, од Београда до Смедерева.²⁰⁷

Санитарски воз који је превезао рањенике из Београда у Смедерево

Посебну тешкоћу је представљало пребацивање рањеника преко Дунава, које је вршено трајектима који су превозили композиције вагона са рањеницима, а на другој страни би чекала нова локомотива. Оспособљена је и једна дереглија коју је вукла лађа и на коју се могло укрцати до 400 рањеника. Велику помоћ су пружали и совјетски официри који су трајекте и бродове којима су превозили своје јединице уступали за превоз рањеника.²⁰⁸

Др Живадин Стефановић Сомборац са рањеницима у Болничком центру у Смедереву децембра 1944. године

²⁰⁷ Анте Зимоло, “О неким облицима службе лијечења и евакуације у НОВЈ при преласку с партизанског на фронтални начин ратовања”, *Војносанијетски ирепелг* XI, 11-12 (1954): 496-510.

²⁰⁸ *Хроника о раду санијетске службе у НОР-у 1941-1945*. Србија. (Београд: ВМА, 1967), 199.

Током 1944. године Болнички центар је располагао са 640 до 680 кревета. Од 29. новембра до 30. децембра 1944. године кроз Центар је прошло 1.625 рањених и болесних. Број пенетрантних повреда и отворених прелома костију се кретао од 25 до 30%, а број болесних бораца од 5 до 7,5%.²⁰⁹

У децембру 1944. године откривено је 11 рањеника са знацима пегавог тифуса који су у Болнички центар примљени из околине Тузле. У јануару 1945. године је примљено 20 бораца оболелих од пегавца из косовских јединица које су туда пролазиле. Добрим епидемиолошким мерама спречено је даље ширење обољења по Болници.

Број и локализација повреда рањеника лечених у Смедереву 1944. године²¹⁰

Број рањеника	514	462	515
Датум	26. новембар	12. децембар	30. децембар
Глава	4,2%	3,8%	3,0%
Грудни кош	8,7%	8,6%	10,0%
Трбух	4,6%	3,3%	5,5%
Екстремитети	77,0%	81,9%	77,7%
Остало	4,8%	2,1%	3,8%

Врховни штаб је 19. децембра 1944. године издао упутство да се сви рањеници Црвене армије, затечени у нашим болницама, отпусте у њихове војне болнице и да се више не примају осим хитних случајева.²¹¹ И поред овог упутства, одређени број рањеника је остао у нашим болницама. Санитетско одељење Врховног штаба је известило Совјетску војну мисију да у српским болницама и даље има совјетских рањеника и да су 1. марта 1945. године у њима била 94 рањеника Црвене армије (у Београду 64, у Земуну 16, Смедереву и Пожаревцу по шест и двојица у Смедеревској Паланци).²¹²

За време борби на Сремском фронту и у завршним операцијама у априлу и мају 1945. године, у мрежи војних болница у Србији је лечено 82.000 до 85.000 рањених и болесних. Посебно место је имала Главна војна болница Врховног штаба у Београду, која је у целини била намењена да прими и лечи тешке рањенике и болеснике и да након утврђене тачне дијагнозе врши тријажу и обезбеди евакуацију у остале војне болнице, највише у болнице у Смедереву, Панчеву, Ваљеву и Младеновцу. У последњим месецима рата, од 1. марта до 31. маја 1945. године, у Болницу у Смедереву је примљено 3.059 рањеника и болесника.²¹³ Кроз Болницу у Смедереву је прошло укупно 9.480 рањених и болесних, на лечењу је задржано 6.443 а умрло је 29 рањених и болесних.²¹⁴

У Болничком центру је радило 13 лекара и 2 апотекара. Међу лекарима је било три хирурга и двојица интерниста. Од хирурга су радили професор др Бранко Шљивић, др Ђорђе Панишић и др Миливоје Димитријевић. Центром је по оснивању руководио др Ђорђе Панишић а током 1945. године др Лазар Ластавица. Средње медицинског и осталог особља је крајем децембра 1944. године било 235. После затварања Болничког центра током 1945. године, Окружна болница је наставила са радом у првобитном простору.

²⁰⁹ Архив санитетске службе 11027 D; 11032 D.

²¹⁰ Архив санитетске службе 11127 D; 11031 D; 11032 D.

²¹¹ Архив санитетске службе 10476 D.

²¹² Архив санитетске службе 11085 D.

²¹³ Архив санитетске службе КТ/182.

²¹⁴ Хроника о раду санитетске службе у НОР-у 1941-1945, 190.

Redni broj	PORODIČNO (otac) / RODENO IME	Poli Spol	R o d e n			Datištvo		Š k o l s k a s p r e m a				Naziv organa, ustanove ili organizacije iz koje dolazi	Stapani sa službi			Broj i datum rešenja o prestanku službe	Ostavi prestanku službe	Naziv organa, ustanove ili organizacije koje su daleka dobitnica
			Datum	M e s i o	NR	FNBJ	Strano i koje	Onična	Nična	Ispravna	Viša		Dan	Broj	Planirano			
			3	4	5	6	7	8	9	10	11							
1	Мисовановић Торжана Др Драгош	М	16/IV	Београд	Србија	--	--	--	--	--	Медицинска	13/V	1946	2.6.45	2.6.45			
2	Мисовановић Александра Др Божидар	Ж	6/III	Трговица	--	--	--	--	--	--		5/II	1946	15.2.58	30/5.58			
3	Ђурић Александра Др Милош	Ж	14/VI	Козина	АНЗ Србија	--	--	--	--	--		25/IX	1945	3352 26.11.45 25.5.45	--	IV		
4	Ђурић Јелена Танасија	Ж	24/IV	Козина	Србија	--	--	--	--	--	Државна универзитетна болница	1/II	1947	18.11.47 20.11.47 20.11.47	--	IX		Медицинска универзитетна болница
5	Мисовановић Животина Драгош	Ж	22/XI	Кривопаланка	Србија	--	--	--	--	--	Медицинска универзитетна болница	22/II	1947	--	Београд универзитетна болница	XVI		
6	Ђурић Милана Танасија	Ж	25/VI	Мите	--	--	--	--	--	--	4 раз. Трговица Србија	23/II	1947	--	--	XV		
7	Ђурић Александра Божидар	Ж	15/II	Београд	--	--	--	--	--	--	5 раз. Трговица Србија	1/IX	1951	861 1.11.1951 19.11.1951 19.11.1951	--	XIV		Медицинска универзитетна болница
8	Ђурић Милана Танасија	Ж	2/II	Мите	--	--	--	--	--	--	основ универзитетна болница	4/III	1949	447 1.11.1949 1.11.1949	--	XIII		Медицинска универзитетна болница
9	Ђурић Александра Милана	Ж	13/II	Трговица	--	--	--	--	--	--	4 раз. Трговица Србија	1/IV	1949	620 1.11.49 1.11.49	--	XII		Медицинска универзитетна болница
10	Ђурић Танасија Божидар	Ж	3/II	Ландош	--	--	--	--	--	--	Козина универзитетна болница	13/II	1947	724 17.11.47 17.11.47	--	XV		Медицинска универзитетна болница

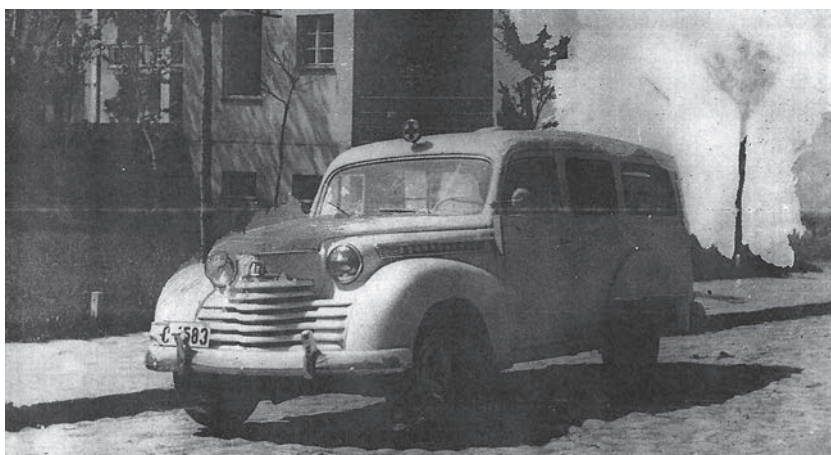
Матична књига запослених из 1945. године

Дугогодишњи директор Болнице др Драгош Поповић, који је на том месту био од 1932. године, одлази у пензију 1955. године. Он је Болницу провео кроз буран период селидбе и разарања. На његово место 1955. године долази пнеумофтизиолог др Драгутин Јовић за чијег мандата ће започети интегрисања свих здравствених установа у Смедереву.

Део особља Болнице 1953. године

Једна од најзначајнијих мера у циљу побољшања здравствене службе у граду, крајем педесетих година двадесетог века је била децентрализација Дома народног здравља. Савет за народно здравље Народног одбора Среза је крајем 1956. године расправљао о реорганизацији здравствене службе Смедерева. Закључак је био да Дом народног здравља у Смедереву треба да буде расформиран јер као гломазна здравствена установа не може да пружа ефикасну здравствену заштиту грађанима. Дом народног здравља је имао три здравствене амбуланте, лоциране у истој згради, и грађани су из најудаљенијих делова града били принуђени да долазе у ове амбуланте. Такође је истакнуто да је Дом народног здравља одиграо веома важну улогу, али је развој здравствене службе у граду нужно наметнуо потребу да се прилагоди новим условима и потребама грађана. Реорганизација Дома народног здравља и отварање здравствених станица у граду су били више-струко корисни. Здравство је на тај начин било приближено грађанима, смањиле су се гужве у Дому народног здравља, а лекарима је било омогућено да се баве и превентивним радом. Првобитни предлог је био да се здравствене станице отворе на Царини, код Горње ваге, у центру града и у Карађорђевој улици. Требало је да све четири станице имају по једног лекара опште праксе, лекарског помоћника и, евентуално, административног службеника, а касније и зубара. Тих година долази и до промене у начину плаћања здравствених установа. Завод за социјално осигурање је почео да плаћа станицама паушал према броју осигураника, а не према броју прегледа. Народни одбор Општине је плаћао према броју сиромашних болесника. На тај начин лекари нису морали да по сваку цену остварују предвиђени број прегледа да би зарадили плату, већ су се могли више оријентисати на превентивни рад. У свим већим предузећима – „Железари“, „Фаграму“ и „Херој Срби“ – већ су биле отворене здравствене станице које су радницима омогућавале брзу и ефикасну здравствену заштиту.

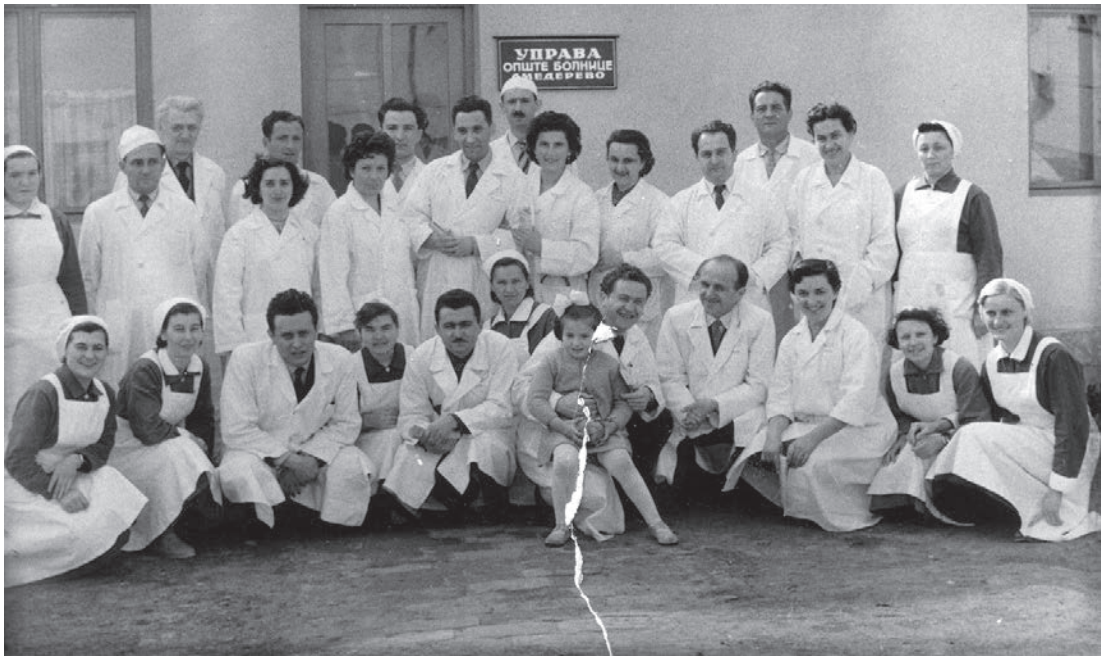
Санитетско возило испред Болнице

У Смедереву као индустријском центру, посебан проблем су представљале повреде на раду, код којих је била потребна хитна и ефикасна интервенција. Након формирања здравствених станица, планирано је и формирање трауматолошке станице, за коју би најприродније било да буде при Болници.

Специјалистичка служба је припадала Дому народног здравља и имала је само свог интернисту и гинеколога, а два пута недељно су долазили лекари

специјалисти из Београда. Ти лекари нису могли да врше успешне интервенције услед недостатка потребне опреме. Због тога је прихваћен предлог да специјалистичку службу преузме Болница, која је била у могућности да ову службу још више развије, обзиром да је имала довољан број специјалиста, као и опрему потребну за њихов рад. Како се предвиђало, специјалистичка поликлиника би радила у згради Хигијенског завода, која се налазила уз саму Болницу, а Хигијенски завод би био пресељен у просторије Дома народног здравља.

Треба истаћи да је реорганизована специјалистичка служба, припојена Болници средином 1957. године, бележила боље резултате. Ова реорганизована служба је обухватала специјалистичке ординације за интерне болести, гинекологију, рендгенологију, хирургију и педијатрију и радила је свакодневно од 17 до 20 часова, а два пута недељно, уторком и петком, радили су још и неуролог, дерматовенеролог, офталмолог и оториноларинголог. Један од проблема специјалистичких амбуланти је био простор јер су биле смештене у четири објекта: Дому здравља, Болници, Дечијем и Антитуберкулозном диспанзеру.

Особље Опште болнице почетком шездесетих година 20. века

Крајем септембра 1962. године, на основу Закона о национализацији, зграда у којој је био смештен Центар за мајку и дете је прешла у имовину општине. Болница је ову зграду испразнила 1. октобра 1962. године. Школски диспанзер и гинеколошка амбуланта су пресељени у тек сазидану зграду Антитуберкулозног диспанзера у кругу Болнице. Те године је донета одлука да се у кругу Болнице оспособи артерски бунар. Број болесника у Антитуберкулозном диспанзеру је растао и јавила се потреба за отварањем Грудног одељења при Диспанзеру. Нажалост, због просторних проблема, отварање овог одељења биће могуће тек када се доврши изградња нове поликлинике која је била у току.

Трошкови изградње поликлинике су били 59.822.892 динара, авансно је било плаћено 29.000.000 динара, а на рачуну Болнице је остало још 29.000.000 динара намењих за изградњу. Радове на изградњи поликлинике је изводило преду-

зеће „Рад“. За опремање Поликлинике је требало обезбедити још око 30.000.000 динара.

Управник др Владислав Кадија са особљем Болнице почетком шездесетих година 20. века

Болница је крајем 1962. године имала 340 кревета и 31 лекара (једног лекара на 11 постеља).

Савет и Управни одбор Опште болнице су 1. априла 1963. године донели одлуку да се дозволи припајање свих здравствених установа на територији општине Смедерево Општој болници. Све здравствене установе са подручја општине Смедерево чији органи управљања буду донели одлуку о припајању, припојиће се Општој болници.

Решењем Народног одбора општине у Смедереву број 01-3552/1 од 9. априла 1963. године, Општој болници у Смедереву је било припојено пет здравствених установа: здравствене станице „Жељезара“, „Фаграм“, „Херој Срба“ и „Смедерево“ и Апотека „Космај“. Од тих установа су формирана четири нова одељења у Болници: Одељење за општу медицину, Одељење за медицину рада, Стоматолошко одељење и Фармацеутско одељење. Први начелници су били: др Миодраг Радосављевић (Опште медицине), др Љубиша Јовановић (Медицине рада), др Боривоје Лучић (Стоматолошког одељења), мр Коста Пантазијевић (Фармацеутског одељења), а шеф нешто касније основаног Одсека за организацију и социјалну медицину је био др Милутин Влајковић.

Непосредно пре формирања овакве Опште болнице, смењен је управник др Владислав Кадија, а в. д. управник постаје др Сретен Ђурић, који ће на том месту остати и током трансформисања у Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“. Током његовог мандата, 24. маја 1963. године, поводом Дана младости, отворен је нови здравствени објекат, тада назван Поликлиника.

Поликлиника Опште болнице

Даљи развој Опште болнице је захтевао увођење нових специјалности у систематизацију. Средином 1963. године у Болници се систематизују радна места бактериолога, епидемиолога, патолога и инфектолога.

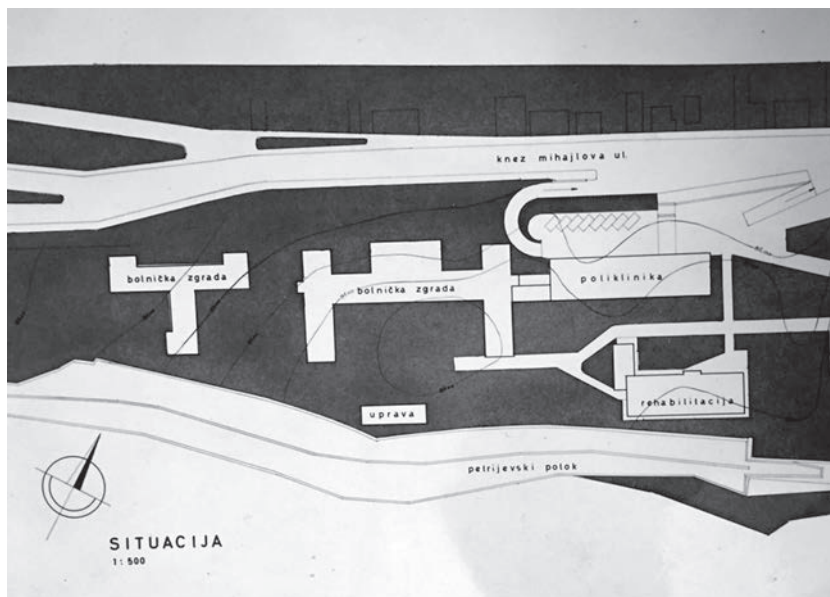

Центар за мајку и дете и зграда амбуланте у Ул. Радосава Мирковића (лево)

Други објекат у Улици Радослава Мирковића који је припадао Болници (први је био Центар за мајку и дете) је уступљен Општини 1. марта 1964. године. Амбуланта Медицине рада је пресељена у амбуланту „Херој Срба”, а војна амбуланта у амбуланту код железничке станице.

Занимљиво је да је на предлог тадашњег министра здравља Болница у Смедереву узета за експериментални центар за упоредно изучавање пружања здрав-

ствене заштите. Овај међународни пројекат је довео госте из Енглеске и Америке у посету Болници. Нажалост, нису сачувани подаци о тој посети која се вероватно догодила средином 1964. године, а нема ни података о резултатима тог пројекта.

Ситуациони план Болнице средином шездесетих година двадесетог века

Смедеревска болница је октобра 1964. године имала 45 лекара, а Шабачка болница 90 лекара, иако су збрињавале сличан број становника.

Подела специјализација 3. фебруара 1965. године је занимљива јер ће многи од лекара који су их тада добили у годинама које следе заузимати значајна места у смедеревском здравству. Тада су биле додељене следеће специјализације: дерматологија (др Владимиру Поповићу), гинекологија (др Гаврилу Поповићу), педијатрија (др Радојки Димитријевић), биохемија (мр Косари Стојановић), интерна медицина (др Миодрагу Радосављевићу и др Богдану Стојчићу), трауматологија (др Драгославу Марковићу и др Миодрагу Петровићу), офталмологија (др Живојину Златковићу) и медицина рада (др Миодрагу Бућковићу из Ђуприје и др Милораду Павкову из Вршца). Др Миодрагу Петровићу је специјализација из трауматологије замењена специјализацијом из урологије.

Након три године постојања Опште болнице као једине здравствене установе на територији Смедерева, решењем Скупштине општине Смедерево број 05-3851/1 од 23. априла 1965. године, она је прерасла у Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића”, обједињавајући целокупну здравствену службу на територији општине Смедерево. Основни задатак Медицинског центра је био обезбеђење потпуне здравствене заштите за становништво са подручја општина Смедерево, Колари, Мала Крсна и Сараорци. У тренутку оснивања, на подручју које је покривао Медицински центар је живело око 106.000 становника, на територији од 33 села, насеља и града Смедерева. Тада је уведена и нова организација Медицинског центра тако да је имао следеће организационе јединице: Диспанзер за општу медицину, Диспанзер за медицину рада, Антитуберкулозни диспанзер са стационаром, Службу за заштиту деце и омладине, Службу за заштиту жена, Службу за интерне болести, Службу за инфективне болести, Службу за општу

хирургију, Службу за ухо, грло и нос, Службу за очне болести, Службу за неуропсихијатрију, Службу за физикалну медицину и рехабилитацију, Службу за кожно-венеричне болести, Службу за заштиту уста и зуба, Службу медицинског снабдевања, Клинички лабораторијум, Хигијенско-епидемиолошка службу и Кабинет за трансфузију крви. Поред медицинских служби, Медицински центар је имао и Службу за заједничке послове са два самостална одесека (финансијским и техничким).

Болничка служба Медицинског центра је располагала са 332 болесничке постеље и пет постеља за мајке пратиље на Дечијем одељењу. У тај број постеља је улазило 20 постеља за неуропсихијатрију и рехабилитацију (пре оснивања Медицинског центра, у оквиру Опште болнице, та два одељења су била спојена). Просечно трајање лечења је у 1966. години износило 9,5 дана. Искоришћеност постељног фонда је била 76,1%. Тих година је нарочито појачан рад саветовалишта, уведена је патронажна гинеколошко-акушерска служба са две бабице и интензивирањем патронажни рад у Антитуберкулозном и Дечијем диспанзеру.

Медицински центар је представљао један од путева за остварење идеје о јединственој здравственој заштити, јединству у раду на унапређењу здравља, заштити од болести, раном откривању и лечењу оболелих. Базу Медицинског центра је представљала бивша Општа болница чија је традиционална улога било лечење нарушеног здравља. Интеграцијом Болнице (започетом 1962. године) са осталим здравственим установама и формирањем Медицинског центра, проширена је делатност Болнице. Болничко особље се, међутим, тешко ослобађало своје усредсређености на дијагностику и лечење хоспитализованих болесника. Концепт интеграције је подразумевао да Болница брине и о нехоспитализованим болесницима, о кућном лечењу болесника, у тесној сарадњи са службама које се баве пружањем основне здравствене заштите становништву. Највећи део медицинског кадра у Медицинском центру је био ангажован на лечењу болесних, те је претила опасност гашења служби које су по својој намени превентивног карактера. Међутим, фаворизовање куративне медицине и запостављање превентивне делатности је било у супротности са циљевима интегрисане здравствене службе. Резултати рада у 1966. години ипак указују на скромне почетке остваривања идеје о јединственој здравственој заштити. Смањен је број хоспитализованих болесника и број прегледа у ординацијама а повећан број систематских прегледа, број посета саветовалиштима, појачан рад патронажне службе, повећан интерес за вакцинацију и здравствено васпитање. Поред тога, формирана је Хигијенско-епидемиолошка служба која је искључиво превентивног карактера. Све то представља позитивне показатеље заокрета у делатности здравствене службе Медицинског центра као целине. У периоду крајем шездесетих година двадесетог века пажња је била усмерена на развијање јединствене здравствене заштите и интензивирање превентивне делатности кроз обједињавање патронажне службе са поливалентном делатношћу, ангажовање лекара и медицинских сестара на кућном лечењу болесника и др.

Током 1969. године Медицинском центру је припојен Дом здравља у Малој Крсни, а интеграција је завршена 1970. године припајањем Дома здравља у Коларима.

Медицински центар је крајем 1970. године имао укупно 371, а 1971. године 373 болесничке постеље (Хируршко и Грудно одељење су повећани за по две постеље, а Интерно смањено за две). Током 1971. године у стационару Центра је лечено 8.826 болесника, што је у односу на претходну годину мање за 1.148 болесника. Тада се уводи нова организациона структура и Медицински центар су чинили: Сектор основне здравствене заштите са службом хитне помоћи, Сектор основне здравствене заштите индустријских радника, Сектор за здравствену заштиту жена са: Диспанзером за жене, специјалистичком амбулантом, стационаром за гинекологију и стационаром за акушерство са боксом за новорођенчад, Сектор за заштиту деце и омладине са: Диспанзером за предшколску децу и саветовалиштем за одојчад, Школским диспанзером и стационаром, Сектор за унутрашње болести са службама за: интерне болести, акутне заразне болести и неуропсихијатрију и кожно-венеричним диспанзером, Сектор антитуберкулозне заштите, Хируршки сектор са службама за: општу хирургију, урологију, ортопедију са трауматологијом, ухо, грло и нос, офталмологију и анестезију и реанимацију, Сектор заједничких медицинских послова са: Рендген кабинетом, Кабинетом за патоанатомију, Службом за физикалну медицину и рехабилитацију, Службом за трансфузију крви, Поливалентном патронажном службом и Клиничко-биохемијско лабораторијском службом, Завод за здравствену заштиту, Сектор медицинског снабдевања и Стоматолошки сектор. Поред наведених медицинских служби, у Центру су постојале и економско-финансијска и комерцијално-техничка служба.

Зграда диспанзера

Зграда диспанзера у којој се данас налази управа Опште болнице сазидаана је 1971. године и накнадним реконструкцијама спојена са зградом поликлинике.

Медицински центар у Смедереву је од самог оснивања пружао целокупну здравствену заштиту као интегрисана здравствена установа која је обједињавала примарну и секундарну здравствену заштиту. У овој установи пружана је основ-

на и специјалистичка здравствена заштита а састојала се из амбулантно-поликлиничко-диспанзерског дела и болничког стационара са администрацијом и економским секторима. Према пројекцијама које су тада рађене, број становника који су гравитирали ка Медицинском центру 1977. године је био већи од 90.000, а због интензивног досељавања (према попису из 1961. године је било 77.682 становника, а 1971. године 90.739 становника) било је предвиђано да ће ка Центру 1981. године гравитирати 106.983, а 1991. године 124.656 становника.

Амбулантно-поликлиничко-диспанзерски део је обухватао: општу праксу, здравствену заштиту деце, здравствену заштиту жена, медицину рада, антитуберкулозну службу, стоматологију и специјалистичке амбуланте за интерне, хируршке, очне, ушне, неуропсихијатријске и кожне болести.

Број првих прегледа се током седамдесетих година прошлог века повећао са 180.000 током 1973. године на преко 250.000 током 1977. године. Према томе, број првих прегледа се током 5 година повећао за 62.547 или 34%. На једног становника је просечно долазило по 2 прегледа током 1977. године.

Стационар је 1977. године имао 375 постеља од чега 165 постеља у хируршким службама, 190 постеља у интернистичким службама и 20 постеља на рехабилитацији. Кревети у хируршким службама су били распоређени на следећи начин: хируршко одељење је имало 40 болесничких кревета, ортопедско одељење 18, уролошко одељење 17, гинеколошко-акушерско одељење 58 (гинекологија 26, а акушерство 32 кревета), очно одељење 12, ушно одељење 16 и шок соба 4 болесничка кревета. У интернистичким службама највише кревета су имали интерно (58 болесничких кревета) и дечије одељење (50 болесничких кревета). На грудном одељењу било је 39 болесничких кревета а на заразном одељењу 29 болесничких кревета. Неуропсихијатријско одељење је имало 14 болесничких постеља а одељење за рехабилитацију 20 постеља.

И поред отварања нових делова Медицинског центра, смештајни услови у којима је радио нису били задовољавајући. Сама локација и расположиви простор Центра нису омогућавали нормалан рад и развој амбулантно-поликлиничке и диспанзерске службе, набавку савремене дијагностичке опреме и формирање јединица за функционалну дијагностику, проширење стационара до потребног капацитета и обезбеђење довољног броја постеља по појединим специјалностима. Из тог разлога се крајем седамдесетих година прошлог века приступило планирању изградње новог болничког објекта. Циљ је био да се на простору тадашњег Медицинског центра задрже и у потребној мери допуне и развију амбулантно-поликлиничка и диспанзерска служба у обиму предвиђеном за развој Дом здравља. Нови болнички објекат који је требало да буде изграђен у Балканској улици је требало да обезбеди савремену дијагностику, терапију и рехабилитацију на одговарајућем специјалистичком нивоу, да се број постеља усклади са повећаним потребама и савременим нормама за поједине специјалности, да се обезбеди одговарајући стандард за смештај болесника и омогући лечење по принципима прогресивне неге.

Почетком осамдесетих година, након објављеног конкурса за изградњу нове болничке зграде, приспело је више од 10 идејних пројеката нове болнице. Комисија је изабрала идејно решење и започет је интензивни рад на изради главног пројекта за изградњу болнице. Израђена је макета нове болнице која је красила главни улазни хол све до краја осамдесетих година. Урађен је и главни пројекат

нове болнице. Међутим, недостатак новца и године економске кризе зауставили су изградњу новог болничког објекта у Смедереву. Остала је само фотографија макете нове болнице и комплетни главни пројекат из 1981. године. Почетком деведесетих је и земљиште које је било намењено за изградњу болнице враћено старим власницима. Остаје само нада да ће у годинама које предстоје Смедерево добити нову болницу према свим важећим стандардима.

Фотографија макете нове болнице

Када је постало извесно да нова болница неће бити изграђена, 1986. године је саграђен објекат у који су смештени Завод за медицину рада, ХЕС и део лабораторијских служби. У овом објекту се данас већи део служби Дома здравља Смедерево.

Интензивни развој Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића“ огледао се и у броју нових служби формираних током његовог постојања. Од 1965. до 1990. године основне су следеће службе: Хигијенско-епидемиолошка служба (1965), Служба за физикалну медицину и рехабилитацију (1967), Служба за микробиологију (1968), Служба за урологију (1969), Служба за ортопедију (1969), Служба за трансфузију (1970), Служба поливалентне патронаже (1970), Служба за патологију (1972), Служба за максиларно-лицну хирургију (1973), Служба за анестезију (1973), Служба хитне помоћи (1973), Служба за нуклеарну медицину (1985) и Служба за пластичну хирургију (1987).

У Медицинском центру „Миливоје Стојковић Мића“ је било значајно и усавршавање лекара: четири лекара су постали доктори, пет магистри наука, пет супспецијалисти и осамнаест примаријуси.

Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“ је реорганизован више пута. Од 1965. до 1976. године је био јединствена здравствена радна организација. Од 1976. године Медицински центар сачињавају четири основне организације удруженог рада (ООУР интернистичких служби, ООУР хируршких служби, ООУР општих медицинских служби и ООУР Медицина рада) и Радна заједница заједничких служби. У 1985. години се спајају ООУР интернистичких и ООУР хируршких служби и формирају ООУР Општа болница. Спајањем друга два ООУР-а (општих медицинских служби и медицине рада) формира се ООУР Дом здравља. Две новоосноване основне организације, заједно са Радном заједницом заједничких служби, сачињавале су Медицински центар. Укидањем основних организација удруженог рада (1988), поново је формирана јединствена здравствена радна организација – Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“.

Директор Медицинског центра др Миодраг Радосављевић
и директор Болнице др Стамен Дојчиновић

Значајан допринос развоју Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића“ је дао др Миодраг Радосављевић, интерниста, директор ове установе од 1972. до 1986. године. Поред њега, Медицинским центром су руководили и: др Сретен Ђурић, др Милош Врховац, др Мојсије Зечевић, др Светолик Стевановић и др Милорад Николић.

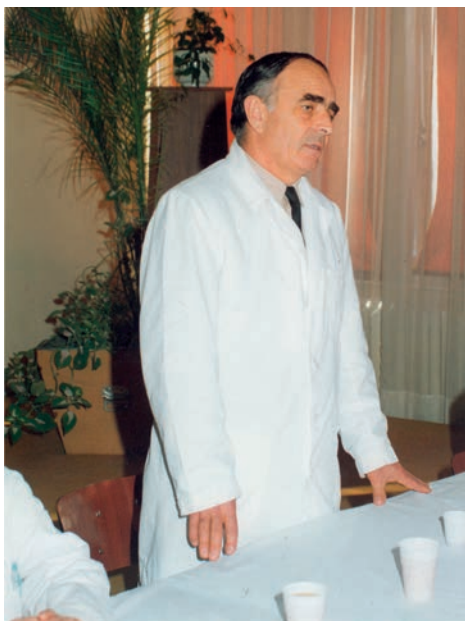
У складу са планом развоја здравствених установа Србије, одлуком Скупштине СР Србије од 27. јула 1990. године, основан је Здравствени центар Смедерево, у чији састав су ушли: Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“ Смедерево, СОУР Медицински центар Смедеревска Паланка (РО Општа болница и РО Дом здравља са апотеком) и Дом здравља Велика Плана. Здрав-

ствени центар је уписан у регистар Окружног привредног суда у Пожаревцу 2. августа 1990. године.

Директори др Милорад Николић и др Миодраг Радосављевић
са председником Управног одбора др Невенком Јеретин

За директора Здравственог центра је постављен др Милорад Николић, до-
тадашњи директор Медицинског центра Смедерево. Функцију директора Опште
болнице Смедерево је у периоду од 1990. до 1992. године обављала др Марија
Михајловић.

Др Милорад Николић

Др Марија Михајловић

Јануара месеца 1992. године из Здравственог центра Смедерево се издвојила Општа болница у Смедеревској Паланци, а 30. маја 1993. године и Апотека у Смедеревској Паланци. Све до почетка 1998. године у саставу Здравственог центра Смедерево су се налазили Општа болница Смедерево, Дом здравља Смедерево, Дом здравља Смедеревска Паланка, Дом здравља Велика Плана, Завод за медицину рада Смедерево, Апотекарска установа Смедерево и Заједничке службе.

Поступак именовања новог директора Здравственог центра и израде новог Статута започет је на седници Управног одбора одржаној 13. маја 1997. године. Убрзо након тога, усвојен је нови Статут и донета одлука да се из састава Здравственог центра издвоји Апотекарска установа. Министарство здравља је августа 1997. године именovalo др Владимира Тодоровића за директора Здравственог центра. Он је поставио др Дејана Ивковића за директора Болнице а др Војислава Пантића за директора Дома здравља.

Колегијум директора 1999. године (др Дејан Ивковић, др Босиљка Радовић и др Владимир Тодоровић) са др Живославом Бранковић

Најзначајнији догађај те године је било свечано отварање новог породилишта 18. септембра 1997. године. Породилиште је отворио Зоран Лилић, тадашњи председник СРЈ. Међутим, због недостатка средстава и кашњења завршних радова, породилиште је почело са радом тек 20. децембра те године. За тадашње прилике, породилиште је било једно од најсавременије опремљених у Србији.

Управни одбор је на седници одржаној 5. новембра 1997. године донео одлуку о промени назива у Здравствени центар „Свети Лука“ Смедерево. Предлог за промену назива је потекао од тадашњег директора, др Владимира Тодоровића, који је пре давања предлога консултовао многе институције и истакнуте личности (историчаре, културологе и представнике цркве). Министарство здравља је 6. јануара 1998. одобрило ту промену, тако да од тог датума установа званично постаје Здравствени центар „Свети Лука“ Смедерево. На једној од наредних седница, на предлог др Владимира Тодоровића, донета је одлука да 12. јануар

постане Дан установе, јер су на тај дан 1453. године пренете мошти Светог Луке у Смедерево.

У периоду бомбардовања Савезне Републике Југославије, од 24. марта до 10. јуна 1999. године, Здравствени центар је предузео мере пружања здравствене заштите у ратним околностима које су биле наложене од стране Министарства здравља. Обезбеђене су резерве санитетског материјала, а радници су испуњавали радне обавезе без обзира на ваздушну опасност. Обезбеђене су биле и резерве хране, тако да је Здравствени центар био у могућности да адекватно реагује и укаже неопходну помоћ.

Крајем 2000. године, 20. новембра, Министарство је именовало др Михајла Станковића за директора Здравственог центра „Свети Лука“. Његови најближи сарадници су били др Слободанка Стајевић, директор Болнице и др Симо Бјеговић, директор Дома здравља.

Крајем 2001. године је извршена санација котларнице, адаптиран је операциони блок и саниране су термотехничке и водоводне инсталације. Донета је одлука о набавци опреме за лапароскопију.

Др Драгана Алексић Миловановић, др Ирена Бера и др Ненад Ђорђевић

Фебруара 2003. године директор Здравственог центра „Свети Лука“ постаје др Драгана Алексић Миловановић која на тој функцији остаје до почетка 2012. године. За помоћника директора је именовала др Добрицу Јанковића, за директора Болнице др Ненада Ђорђевића а за директора Дома здравља др Ирену Беру. Након одласка др Ирене Бера 2005. године, директор Дома здравља постаје др Анђелка Арсенијевић.

Почетком марта 2003. године је избио пожар у поткровљу зграде медицине рада, када је изгорео већи део историја болести. Након пожара је урађена комплетна реконструкција поткровља, тако да је добијен простор у који су касније усељене службе Дома здравља.

Током 2003. године, средставима месног самодоприноса, адаптиран је простор у коме се се до тада налазиле специјалистичке амбуланте и у њему је 12. јануара 2004. године отворен Ургентно пријемни блок.

Др Добрица Јанковић, др Анђелка Арсенијевић и др Драгана Алексић Миловановић са пензионисаним радником Болнице

Општа болница Здравственог центра „Свети Лука“ је била прва од 20 болница у којој је започет пројекат „Хитне реконструкције болничких капацитета у Србији“ кредитом Европске инвестиционе банке. Прва фаза радова, која је обухватила реконструкцију котларнице, кухиње и замену столарије је започета 7. септембра 2004. године. Током ове фазе извршени су грађевински радови којима је омогућено проширење централне стерилизације, проширење одељења на првом спрату и створени услови за проширење операционог блока. У овој фази је набављена нова медицинска опрема (гастроскоп, колоноскоп, респиратори, ЕКГ апарати, опрема за биохемијску лабораторију и др.), као и комплетна опрема за кухињу и вешерај.

Др Драгана Алексић Миловановић и министар др Томица Милосављевић 2004. године

У другој фази овог пројекта су потпуно реновирани оперативни блок, који је новим лифтовима повезан са централном стерилизацијом у приземљу и Јединица интензивне неге. Изграђена је и пасарела која је грађевински спојила управну зграду и зграду интернистичких служби. У поткровље пасареле је смештена Болничка апотека. Остали нивои пасареле су накнадно уређивани.

Руководство Болнице 2013. године (Никола Станојевић, др Владимир Тодоровић, Светлана Стојковић Томић, Вера Бела, др Зоран Шошкић, др Мирослава Перић Матић, Ивана Спасић и др Горан Куљанин)

Одлуком Владе Републике Србије од 19. марта 2011. године, Општа болница „Свети Лука“ Смедерево је издвојена из састава Здравственог центра „Свети Лука“ Смедерево. Први директор је био др Горан Обрадовић, а након њега је крајем 2011. године за директора именован др Горан Куљанин. У то време помоћници директора су били: за Сектор за интернистичке гране медицине др Мирослава Перић Матић, за Сектор за хируршке гране медицине др Зоран Шошкић а након њега др Горан Обрадовић и за стратешко планирање и стручно усавршавање др Владимир Тодоровић.

Колегијум директора 2016. године (др Ненад Ђорђевић, Ивана Спасић, Светлана Стојковић Томић и др Жељко Смиљанић)

Од јануара 2014. године в. д. директор Опште болнице „Свети Лука“ Смедерево је *prim. mr. sc. med. dr* Ненад Ђорђевић, а његов помоћник за медицинска питања др Жељко Смиљанић.

Панорама града Смедерева (црвеном елипсом обележена локација Болнице)

Данас Општа болница „Свети Лука” обезбеђује секундарну здравствену заштиту становницима Града Смедерева и делом становницима Подунавског управног округа и Ковина. Према последњем попису, Смедерево има 114.436 становника.

Општа болница се налази у центру Смедерева на површини од 2 хектара, а под грађевинским објектима је 17.651 м². Централни објекат Болнице је троспратна зграда у којој су смештене хируршке и интернистичке службе, гинекологија и породилиште. У приземљу овог објекта се налазе стерилизација, биохемијска лабораторија, патологија и микробиологија. На другом спрату се налази централни операциони блок са 3 операционе сале, собом за премедикацију и буђење и јединицом интензивног лечења са 8 кревета. Поред централног операционог блока постоје и операциони блок ортопедије са две операционе сале, заједничка операциона сала очног и ушног одељења, операциона сала пластичне хирургије и операциона сала у породилишту. У болничком дворишту постоје посебни објекти у којима се налазе одељења за инфективне болести, психијатрију, рехабилитацију и педијатрију, радиолошку дијагностику и патологију.

Према Плану мреже здравствених установа Болница има 399 кревета. Сектор за интернистичке гране има 139 кревета (интерно одељење – 69, коронарна јединица – 8, одељење за пнеумофтизиологију – 30, неурологија – 22, инфективно одељење – 10), Сектор за хируршке гране има 130 кревета (општа хирургија – 60, ортопедија и трауматологија – 26, урологија – 20, офталмологија – 12, ОРЛ – 12), Служба за гинекологију и акушерство има 50 кревета, Служба за педијатрију 25, Служба за психијатрију 25 и Служба за продужено болничко лечење и негу 30 кревета. Дневне болнице имају укупно 22 кревета (четири на онкологији, по три на педијатрији и инфективном одељењу и 12 у ургентно пријемном блоку).

Отварање нове коронарне јединице марта 2016. године (директор Болнице и градоначелница Смедерева др Јасна Аврамовић)

У Болници су запослена 753 радника, 124 су лекари специјалисти, 19 клинички и лекари на специјализацији, 3 фармацеути а 436 медицинске сестаре-техничари од којих 51 има високо или више образовање. У Сектору немедицинских служби је запослен 171 радник.

Општа болница „Свети Лука“ Смедерево је 2015. године добила трогодишњу акредитацију од Агенције за акредитацију здравствених установа Србије.

Додела сертификата о акредитацији Опште болнице „Свети Лука“ у Смедереву (др Ненад Ђорђевић и директор АЗУС-а др Радољупка Радосављевић)

УПРАВНИЦИ (ДИРЕКТОРИ) СМЕДЕРЕВСКЕ БОЛНИЦЕ

1866–1868.	„Старатељи болнице“
1868–1873.	Др Димитрије Куфас
1874–1875.	Др Прус Лисицки
1875–1876.	Др Карло Д. Хибаум
1876–1884.	Др Васа Булић
1884–1892.	Др Лазар Димитријевић
1892.	Др Мита Поповић
1893–1895.	Др Ђура Гаврић
1896–1899.	Др Лазар Димитријевић
1900.	Др Селимир Ђорђевић
1901–1904.	Др Мита Николић
1904–1915.	Др Никола Велимировић
1918–1921.	Др Стеван Иванић
1921–1923.	Др Боривоје К. Раденковић
1924–1932.	Др Илија Мирчић
1932–1955.	Др Драгош Поповић
1955–1961.	Др Драгутин Јовић
1961–1964.	Др Владислав Кадија

ДИРЕКТОРИ (УПРАВНИЦИ) МЕДИЦИНСКОГ ЦЕНТРА

1965.	Др Сретен Ђурић
1965–1968.	Др Милош Врховац
1968–1969.	Др Мојсије Зечевић
1969–1972.	Др Светолик Стевановић
1972–1986.	Др Миодраг Радосављевић
1986–1990.	Др Миодраг Николић

Директори ООУР-а хируршких служби

1976–1978.	Др Мојсије Зечевић
1978–1981.	Др Александар Гигић
1981–1982.	Др Божидар Милојковић
1982–1985.	Др Стамен Дојчиновић

Директор ООУР-а интернистичких служби

1976–1985.	Др Сретен Ђурић
------------	-----------------

Директори ООУР-а Општа болница

1985–1988. Др Стамен Дојчиновић
1988. Др Живорад Ђорђевић

ДИРЕКТОР ЗДРАВСТВЕНОГ ЦЕНТРА

1990–1997. Др Миодраг Николић

Директори О.Ј. Општа болница

1990–1992. Др Марија Михајловић
1992–1995. Др Момчило Радојевић
1995–1996. Др Славица Мишић
1996–1997. Др Спасоје Павловић

ДИРЕКТОРИ ЗДРАВСТВЕНОГ ЦЕНТРА „СВЕТИ ЛУКА”

1997–2000. Др Владимир Тодоровић
2000–2003. Др Михајло Станковић
2003–2012. Др Драгана Алексић Миловановић
2012. Др Емилија Басарић

Директори О.Ј. Општа болница

1997–2000. Др Дејан Ивковић
2000–2003. Др Слободанка Стајевић
2003–2011. Др Ненад Ђорђевић

ДИРЕКТОРИ ОПШТЕ БОЛНИЦЕ „СВЕТИ ЛУКА”

2011. Др Горан Обрадовић
2011–2014. Др Горан Куљанин
Од 2014. Др Ненад Ђорђевић

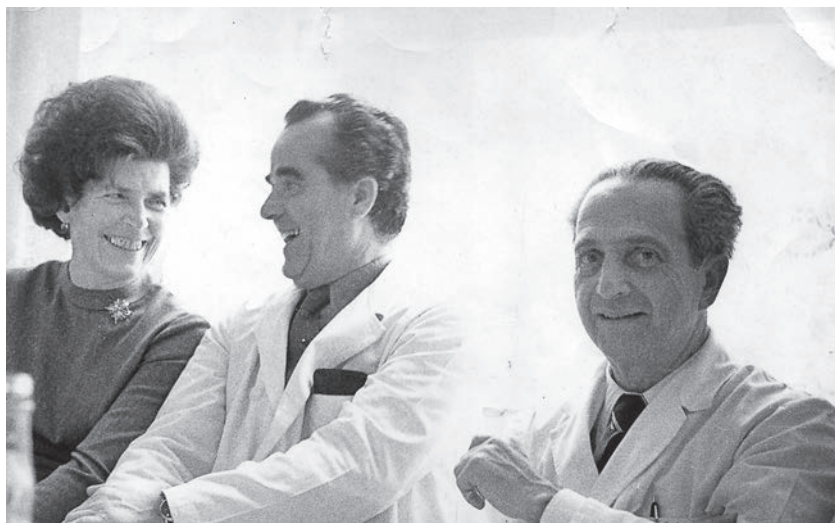
ОПШТА БОЛНИЦА „СВЕТИ ЛУКА”

ИНТЕРНО ОДЕЉЕЊЕ

Смедеревска болница је од почетка рада имала само једно одељење на коме су лечени сви болесници. Године 1932. др Драгош Поповић, специјалиста за унутрашње болести у Болници оснива специјализовано одељење за унутрашње болести. Др Драгош Поповић је у наставку каријере у три мандата био и управник смедеревске болнице. У том периоду било је веома мало лекара специјалиста, те је др Драгош прегледао житеље два среза.

Интерно одељење је 1938. године премештено у новоизграђену Бановинску болницу (простор где се сада налази Одељење за оториноларингологију и Одељење за продужено болничко лечење). Након одласка др Драгоша Поповића 1955. године, начелник Интернистичке службе постаје др Милош Врховац. Он је 1945. године, по доласку у Смедерево, основао Грудно одељење и Антитуберкулозни диспансер. Специјализацију из интерне медицине је завршио 1949. године на Медицинском факултету у Београду. Супспецијалистички испит из кардиологије је положио на Првој интерној клиници у Дизелдорфу 1952. године, где је положио посебне испите и добио Европски сертификат за дијагностику. Др Милош Врховац је 1961. године постао први примаријус у Смедереву. Објавио је више десетина стручних радова. Лауреат је награде Смедеревских лекарских дана.

Др Милева Тодоровић, др Богољуб Петрушевић и др Милош Врховац

Др Милева Тодоровић је као интерниста дошла у смедеревску болницу 1957. године. Наредне године је основала Саветовалиште за дијабетичаре (које касније прераста у Диспансер) и ендокринолошку амбуланту, које је водила до краја

живота уз остали посао на Интерном одељењу. То је било једно од првих саветовалишта за дијабетичаре у Србији и у њему је лечила преко 2500 болесника са овом болешћу. У ендокринолошкој амбуланти је било регистровано око 1200 болесника, од којих је највећи број био са обољењима штитасте жлезде. Водила је Кабинет за трансфузију крви од 1962. до 1970. године.

Просторни капацитети Болнице су били недовољни, те је крајем педесетих година донета одлука о изградњи новог објекта. Служба за интерне болести се 1962. године сели у зграду зидану за потребе специјалистичке поликлинике, чији је спрат адаптацијом прилагођен потребама стационара, тако да је на њему смештено Интерно одељење, док су амбуланте смештене један спрат ниже.

Од 1962. до 1965. године функционисала су два интерна одељења, која су се спојила крајем 1965. године. Једно одељење је водио начелник службе, др Милош Врховац а друго др Милева Тодоровић. На одељењу које је водила др Милева Тодоровић су поред интернистичких, лечени и болесници са инфективним болестима, када је из Болнице био одсутан тадашњи начелник Инфективног одељења др Војислав Стокић. То одељење се налазило у згради која је сазирана 1929. године за потребе лечења инфективних болесника.

Исмета Максимовић, Светлана Петровић, Вера Николић, Љиљана Нешић, Живана Девечерски, Владанка Ђерић и Надежда Ђунић

Прво интерно одељење је имало четири медицинске сестре: Мирјану Николић, Даницу Тодоровић, Загорку Стефановић и Веру Николић. Њима је тада признат и додатак на плату због рада са инфективним болесницима. Главна сестра тог одељења била је медицинска сестра Видосава Јешевић, која је 1964. године послата на школовање за вишу медицинску сестру. Медицинске сестре другог интерног одељења биле су: Јелена Поповић, Мирослава Зубаков, Живанка Тешић, Невена Поповић, Радмила Милановић, Оливера Срејић, Марија Марковић и Викторија Додић. Главна сестра другог интерног одељења је била Живана Девечерски, која је тада била и главна сестра Болнице, а након уједињења ових одељења је дуго низ година, све до 1989. године, била главна сестра Службе за интерне болести.

Служба за интерне болести је 1966. године имала стационар, специјалистичку амбуланту са саветовалиштем за дијабетичаре и амбуланту за ЕКГ и базални метаболизам. Одељење је имало 52 болничке постеље. Током те године је лечено око 1700 болесника, чије је просечно трајање лечења износило 9,4 дана. У интернистичкој амбуланти је радило двоје лекара специјалиста, који су извршили око 10.000 прегледа.

Почеком седамдесетих година постојећи број постеља је био недовољан па су често били приморани да враћају чак и теже случајеве на кућно лечење. Број постеља је повећан на 61 током 1971. године.

Други примаријус у Служби за интерне болести постаје др Милева Тодоровић 1972. године. Др Милева Тодоровић је ужу специјализацију из ендокринологије завршила 1973. године одбравивши рад: „Механизам дејства инсулина”. Докторску дисертацију из области ендокринологије: „Шећерна болест у Смедереву и околини” одбранила је 1979. године на Медицинском факултету у Нишу. Била је први доктор медицинских наука у Смедереву. Објавила је 24 рада у којима је претежно третирала проблематику обољења штитасте жлезде и дијабетеса. Поред тога, одржала је велики број стручних и популарних предавања у Медицинском центру, месним заједницама и школама, кроз програме здравственог просвећивања. Учествовала је у акцији откривања ендемске нефропатије у моравском селу Вранову, о чему је реферисала на Балканском конгресу у Нишу. Два пута је била председник Подружнице Српског лекарског друштва у Смедереву и више пута члан Суда чести. Била је члан Ендокринолошке секције Српског лекарског друштва у Београду од њеног оснивања 1963. године и члан управе Секције од 1968. године.

Медицинска сестра Снежана Ракић, секретарица Миланка Вигњевић, медицинска сестра Милена Станишић, др Лазар Илић, главна сестра Живана Девичерски, др Богдан Стојчић и медицинска сестра Владанка Ђерић; седе: медицинска сестра Светлана Петровић, медицинска сестра Исмета Максимовић, медицинска сестра Нада Ђунић, др Момчило Радојевић и др Милева Тодоровић

Можда је најбољи опис животног пута и доприноса др Милеве Тодоровић дала проф. др Десанка Мијалковић, у Српском архиву 1980. године, речима: „Prim. dr sc. med. Милева Тодоровић је била стамен камен у формирању и изградњи ендокринолошке службе у Србији и један од малог броја носилаца звања

ендокринолога које јој је са пуном заслугом и захвалношћу додељено. Била је за своју средину бакља и луч, облак и сутон, јутро и вече, једном речи духовна снага неисцрпне енергије на путу који је имао само један правац – напред”.

Др Миодраг Радосављевић је завршио Медицински факултет 1953. године а специјализацију из интерне медицине 1965. године. Радио је као лекар опште праксе, директор Здравствене станице Фаграм и начелник Опште медицине. Поред интернистичког рада, др Миодраг Радосављевић је значајан допринос дао и као директор Дома здравља (1961–1963), генерални директор Медицинског центра од 1972. до 1986. године, али и као председник Општине Смедерево од 1986. до 1989. године. Био је члан Извршног одбора и потпредседник Скупштине Заједнице здравствених радних организација СР Србије и члан Савета Медицинског факултета у Београду. Остало је у сећању Смедереваца да је „доктор Миле” док је био директор и председник Општине сваког јутра од 5 сати прегледао и преписивао терапију својим болесницима у интернистичкој амбуланти, а онда се остатак дана посвећивао пословима на јавној функцији. Једном приликом је рекао да прави лекар мора да брине о својим пацијентима и да они не морају да испаштају што је он отишао на политичку функцију. Био је носилац Ордена рада са златним венцем и лауреат Награде ослобођења Смедерева.

Смедеревски интернисти на конгресу (др Лазар Илић, др Богдан Стојчић и др Миодраг Радосављевић)

Др Лазар Б. Илић долази на Интерно одељење Медицинског центра у Смедереву 1966. године. Специјализирао је интерну медицину радећи у Општој болници у Зајечару. Асистент на Медицинском факултету у Нишу је постао 1960. године. Аутор је и коаутор низа стручних радова, захваљујући којима је 1976. године стекао звање примаријуса. Колеге и сарадници га памте као скромног и одмереног у опхођењу. Своје искуство лекара практичара и љубав према медицини

уградио је у књигу „Диференцијална дијагностика за лекаре практичаре” која је штампана 1974. године. Књига је била тако добро написана да је деценијама била драгоцен водич лекарима на почетку каријере. Напрасна и прерана смрт затекла га је 1981. године на радном месту.

Лекари са Интерног одељења средином седамдесетих година (др Милош Ивковић, др Радован Митровић, др Лазар Илић и др Живорад Ђорђевић; чуче: др Мирко Јовановић, др Ратко Велебит и лекар на стажу)

Један од кључних момената у развоју интернистичке службе била је набавка ултразвучног апарата. Први ултразвучни апарат *Kretz compaund* са статичном сликом набављен је октобра 1978. године и већ у јануару 1979. године је замењен ултразвучним апаратом *Kretz real time* са динамичном сликом. У смедеревској болници први ултразвучни преглед је урадио др Милан Петровић. Први пацијент прегледан на ултразвучном апарату је била пацијенткиња из Удовица која је лечена на интерном одељењу због изражене жутице и болова испод десног ребарног лука са палпабилним тумефактом у горњем делу трбуха. Др Милан Петровић је дијагностиковао велику цисту јетре, највероватније ехинококну. Пацијенткиња је оперисана и потврђена је дијагноза ехинококне цисте.

Ултразвучна дијагностика је, као и свака нова метода, наишла на велики отпор међу лекарима, али је ефикасност ове дијагностичке методе врло брзо потврђена, најпре код откривања калкулозе жучне кесице. Из оперативних протокола се може видети да је до 1979. године оперисано 20 до 30 болесника са калкулозном жучном кесицом, већ 1980. године било је више од 50 оперисаних, а током осамдесетих година прошлог века број оперисаних пацијената се повећао на 100 годишње.

Ултразвучну дијагностику почињу да користе и гинеколози, међу првима др Спасоје Павловић и др Момчило Чортан. Екипа смедеревских лекара коју су сачињавали др Милан Петровић, др Спасоје Павловић и др Момчило Чортан је на Четвртном европском конгресу ултразвучне медицине у Дубровнику, маја 1981. године, завршила Међународну школу ултразвука Yan Donald.

Др Милан Петровић обавља ултразвучни преглед

Др Живослава Бранковић, медицинска сестра Ивана Спасић, медицинска сестра Зорица Јањићијевић, др Живорад Ђорђевић, медицинска сестра Светлана Пејчић, медицинска сестра Нада Ђунић, медицинска сестра Катарина Гашпар, медицинска сестра Љиљана Дробњаковић, др Хасан Ал Кисвани и медицинска сестра Петрија Митић; седе: др Милан Петровић, др Јован Паунић и др Богдан Стојчић

Још један занимљив случај из година увођења ултразвучне дијагностике је био и случај Млађе молера. Код њега је на првом ултразвучном прегледу дијагностикована полицистична болест бубрега. Извесно време је био без тегоба а др Милан Петровић га је редовно прегледао на ултразвучном апарату. Изненада долази у болницу у тешком општем стању са температуром од 40°C и престанком мокрења, те је хитно упућен у Градску болницу у Београду. Током прегледа у Београду нису утврђене индикације за примену хемодијализе и пацијент је враћен

у Смедерево. На инсистирање др Милана Петровића поновљен је ултразвучни преглед. Будући да га је претходно редовно пратио, др Милан Петровић уочава да недостаје највећа циста у десном бубрегу, која је вероватно руптурирала и запажа густу колекцију око бубрега. Тада се у лечење пацијента укључује др Миодраг Петровић, уролог и њих двојца раде прву пункцију перинефритичног апсцеса бубрега под контролом ултразвука. Добијено је 50 мл густог серохеморагичног садржаја. До вечери је дошло до стабилизације пацијента који почиње спонтано да мокри а касније је и отпуштен са одељења као излечен. Нажалост, овај случај никада није објављен у стручној литератури тога времена.

Поред Др Милана Петровића у ултразвучну дијагностику се укључују др Живослава Бранковић, др Бојан Милићевић, др Ружица Пантић и др Славица Остојић.

Медицинска сестра Љиљана Дробњаковић, др Бојан Милићевић, главна сестра Живана Девечерски, др Зоран Крстић, Светлана Уљеваревић, Катарина Гашпар, медицинска сестра Ивана Спасић и медицинска сестра Петрија Митић; чуче: медицинске сестре Нада Ђунић, Весна Јанковић и Вијолета Станковић

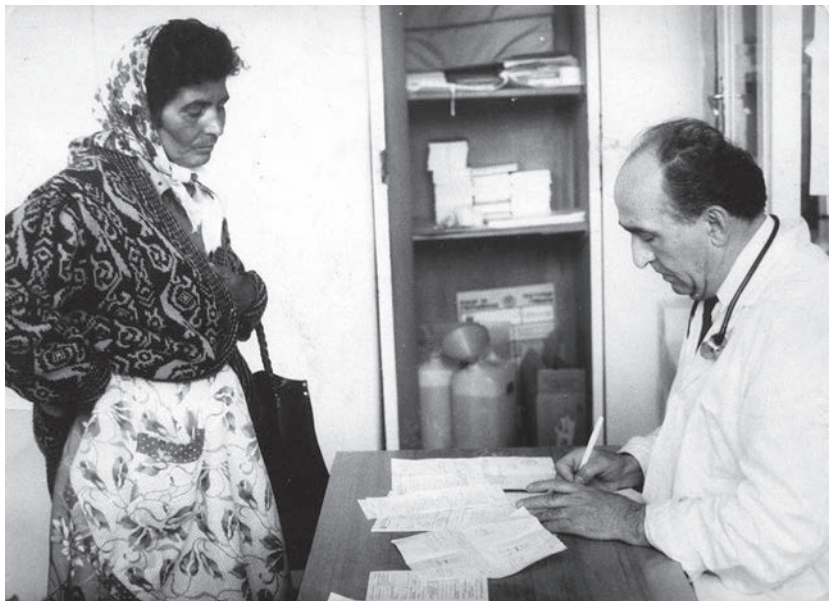
Др Милан Петровић је завршио специјализацију из интерне медицине 1984. године на Медицинском факултету у Београду, где је и магистрирао одбранивши рад „М-ехокардиографске промене леве коморе код болесника са артеријском хипертензијом”. Отишао је у Клинички центар Србије у јуну 1989. године. За десет година бављења ултразвучном дијагностиком у Смедереву урадио је преко 100.000 ултразвучних прегледа.

Одласком у пензију др Милоша Врховца, 1981. године, на чело интернистичког тима долази др Богдан Стојчић. Др Богдан Стојчић је студије медицине завршио 1958. године. Током обавезног лекарског стажа је радио на Институту за ТБЦ Србије у теренској екипи за вакцинацију. После одслужења војног рока је дошао у Смедерево и радио у Служби опште медицине. Специјализацију из интерне медицине је завршио 1968. године. Као интерниста је написао 7 стручних радова и одслушао супспецијалистичке студије из кардиологије. Убраја се у доајене смедеревске медицине. Готово четири деценије рада посветио је унапређењу

здравства и бризи о здрављу житеља Смедерева и околине. Велико искуство му је помогло да бројним пацијентима, али и сарадницима у послу, увек несебично, отворено, људски једноставно понуди доброг лекара и великог пријатеља. Увек је налазио довољно времена, воље и мотива да учествује у свим активностима везаним за струку, Болницу али и град. Др Богдан Стојчић оставио је на интерном одељењу екипу изузетних лекара и то је нешто највредније што један начелник може да учини. Добио је Октобарску награду Општине Смедерево 1995. године.

Др Момчило Радојевић и др Богдан Стојчић са медицинским сестрама

Др Богдан Стојчић у амбуланти

Након одласка у пензију више медицинске сестре Живане Девечерски, главне сестре Службе за интерне болести су биле виша медицинска сестра Душица Јанковић (од 1989. до 1990. године), медицинска сестра Ђурђа Дренча (од 1990. до 1993. године) и од 1993. године виша медицинска сестра Петрија Митић.

Интерно одељење је 1989. године добило још 17 постеља. Исте године је формирана Коронарна јединица а хемодијализа пресељена у новоизграђене просторије. Кардиолошки одсек је основан 1993. године.

Др Богдан Стојчић одлази у пензију 1995. године, а начелник постаје др Живорад Ђорђевић. Др Живорад Ђорђевић је завршио специјализацију из интерне медицине 1977. године. Едукацију из нефрологије је похађао у Загребу, након које је своје професионално интересовање усмерио на лечење бубрежних болесника. Др Живорад Ђорђевић је био вршилац дужности директора ООУР Општа болница у периоду од фебруара до децембра 1988. године.

Др Ратко Зоговић, медицинске сестре Љиљана Вучић, Горица Боројевић, Биљана Бојковић и Жељка Лисов, др Мирослава Јевтић, медицинска сестра Зорица Јањићјевић, медицинска сестра Весна Јанковић, др Олгица Миленковић, др Живослава Бранковић, медицинске сестре Ружица Рајчић и Ђурђевка Дренча, др Хасан Ал Кисвани, медицинска сестра Љиљана Нешић, др Вера Николић, медицинска сестра Радица Танчић, др Зоран Крстић, медицинска сестра Мирјана Михајловић, др Босиљка Радовић, др Љиљана Манојловић, Љиљана Дробљаковић, др Богдан Стојчић, медицинска сестра Наташа Пајић и др Живорад Ђорђевић

Након др Живорада Ђорђевића, на чело Службе долази др Зоран Крстић, интерниста. Медицински факултет завршио је у Београду 1966. године. Специјалистички стаж из интерне медицине је завршио у Бања Луци и на Интерној „Б” клиници у Београду. Специјалистички испит је положио на Медицинском факултету у Београду 1977. године. У Смедерево је дошао септембра 1984. године. Др Зоран Крстић је остао упамћен као изванредан интерниста и диван човек. У тешким временима кризе, колектив Службе за интерне болести са др Зораном Крстићем као начелником је успевао да одговори захтевима здравствено угрожених грађана и да одржи углед Службе.

По одласку више медицинске сестре Петрије Митић на место главне сестре Болнице 2003. године, главна сестра Службе за интерне болести постаје виша медицинска сестра Светлана Пејчић која је до тада била главна сестра Коронарне јединице.

Др Живослава Бранковић, др Зоран Крстић и виша медицинска сестра Петрија Митић

Одласком др Зорана Крстића у пензију (2004. године), др Живослава Бранковић, интерниста кардиолог постаје начелник Службе. Медицински факултет у Београду је завршила 1978. године, а након обављеног лекарског стажа у Градској болници у Београду долази у Медицински центар у Смедереву октобра 1979. године. Каријеру је започела у Служби хитне медицинске помоћи где је показала све своје квалитете – стручност, вредноћу, несебичност и пожртвованост. Специјалистички испит из интерне медицине положила је 1985. године. Своје интересовање за кардиологију је крунисала полагањем супспецијалистичког испита 1994. године и супспецијалистичким радом „Акутни инфаркт миокарда, корелација вредности катехоламина, поремећаја ритма и типа личности” одбрањеним 1995. године. Учествовала је на бројним међународним и домаћим конгресима и објавила више од 30 стручних радова. Звање примаријуса добила је 1997. године.

Дуго је била једини лекар који је радио ултразвучне прегледе срца и са великим ентузијазмом је урадила преко 10.000 ехокардиографских прегледа.

Основала је Окружни одбор Југословенске лиге за хипертензију 1997. године. У оквиру Лиге учествовала је у међународном мултидисциплинарном пројекту „Моника” који је истраживао артеријску хипертензију код становништа више европских земаља. Постала је први европски клинички специјалиста за артеријску хипертензију. Исте године је била председник Организационог одбора Смедеревских лекарских дана и домаћин лекарске славе Свети Врачи. Др Живослава Бранковић је три пута организовала састанке Кардиолошке секције Српског лекарског друштва у Смедереву (2003. у сарадњи са КБЦ др Драгиша Мишовић, 2005. у сарадњи са Клиничким центром Србије и 2006. у сарадњи са Институтом за кардиоваскуларне болести Дедиње). Захваљујући њеном чланству у Удружењу коронарних јединица Србије, Кардиолошки одсек је 2003. године добио 5 монитора, дефибрилатор и два ЕКГ апарата. Добитник је бројних признања, повеља и награда Српског лекарског друштва, Кардиолошке секције и Медицинске академије СЛД-а.

Медицинска сестра Владанка Ђерић, др Босиљка Обрадовић Булатовић и др Ратибор Петровић; позади струкована медицинска сестра Петрија Митић и виша медицинска сестра Живана Девечерски

Након одласка др Живославе Бранковић у приватни сектор 2005. године, за начелника Интерног одељења је постављена др Босиљка Обрадовић Булатовић. Пацијенти су је волели и уважавали, о чему говори чињеница да многи од њих и после десет година не желе да мењају терапију коју има је преписала „њихова докторка Боса”.

Др Јасмина Цветковић се 2006. године прихватила дужности начелника. Истовремено је радила и у Одсеку за хемодијализу и успевала да обезбеди не-сметано функционисање свих сегмената интернистичког рада. Колор Доплер периферних крвних судова је почео да се ради 2007. године. Др Славица Паунић је прва завршила едукацију и почела да ради ову врсту дијагностичких прегледа.

Главна сестра Службе је од 2008. године виша медицинска сестра Јелена Ђорђевић.

Др Мирослава Јевтић је постала начелник Службе за интерне болести 2010. године, уносећи нову енергију и ентузијазам у колектив. Почетак каријере др Мирославе Јевтић је обележио рад на Одсеку за хемодијализу. Од 1982. до 1986. године, упоредо са радом на Хемодијализи, др Мирослава Јевтић је била међу првим лекарима који су радили у Кабинету за ултразвук. Специјалистички испит из интерне медицине је положила 1990. а супспецијалистички испит 1995. године. Едукована је за колор доплер прегледе као и остеодензитометрију. Од 2010. године је судија Врховног суда части Лекарске коморе Србије. Иако иза себе има богато клиничко искуство, успешно се опробала и на пољу организације рада, успевши да на малом маневарском простору направи бољитак у условима рада интерниста. Те године (2010) у Служби за Интерне болести су поново почели да се раде колор доплер васкуларни прегледи.

Начелник Службе за интерне болести 2011. године постаје др Јован Паунић, интерниста кардиолог и дотадашњи шеф Кардиолошког одсека. Др Јован Пау-

нић је први кардиолог са одбрањеним супспецијалистичким радом у Смедереву. Супспецијалистички рад „Тест оптерећења после акутног инфаркта миокарда” је одбранио 1990. године. Међу пацијентима омиљени др Јован Паунић, иако рођен и образован у Београду, 38 година свог радног века је остао веран грађанима Подунавског округа. На почетку каријере као део, а потом и предводник кардиолошког тима, старао се да Смедерево не заостаје за већим центрима у смислу примене свих начела и етике савремене медицине засноване на доказима, увек на првом месту мислећи на ефикасност и безбедност лечења. За 35 година др Јован Паунић је урадио више од 20.000 ергометрија. Захваљујући одличним личним и професионалним односима доктора Јована Паунића са академицима проф. др Петром Сеферовићем и проф. др Дејаном Бошковићем, као и високом квалитету кардиолошког рада, Смедерево је годинама било препознато и доживљавано као истурено крило београдске школе кардиологије. Др Јован Паунић је био главни организатор кардиолошких секција које су у сарадњи са др Живославом Бранковић 2003. и 2005. године одржане у Смедереву. Написао је низ стручних радова и учествовао на домаћим и међународним семинарима и конгресима. Главна сестра је струковна сестра Јелена Ђорђевић, а током њеног одсуства медицинска сестра Данијела Недељковић обавља функцију главне сестре од 2015. године.

Последњих година три докторке су одбраниле супспецијалистичке радове и постале супспецијалисти: др Мирјана Папић, хематолог (супспецијалистички рад „Апластична анемија”, одбрањен 2013), др Драгана Стојчић, ендокринолог (супспецијалистички рад „Утицај квалитета гликорегулације праћен нивоом HbA1c и дебљином интимомедијалног комплекса код оболелих од дијабетеса тип 2”, одбрањен 2015) и др Вера Николић, ендокринолог (супспецијалистички рад „Рана детекција поремећаја глукорегулације, липидних параметара и других удружених метаболичких фактора ризика у пацијената са неалкохолном масном болешћу јетре”, одбрањен 2015).

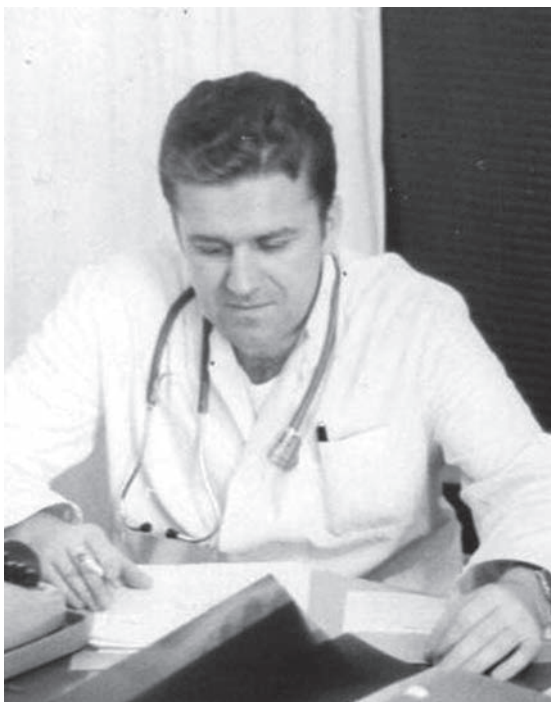
Не смеју се заборавити ни интернисти који су пензионисани или су прешли у друге здравствене установе, а цео или бар део радног века су провели радећи у Смедереву: др Јован Боберић, др Чеда Милутиновић, др Слободан Бошковић, др Драгица Николић, др Ружица Надашкић, др Славка Мијатовић, др Торбица, др Будимир Костић, др Анђелка Лазор, др Велибор Тодоровић, др Гордана Целетовић, др Бојан Милићевић, др Душан Јовановић, др Љиљана Младеновић, др Гордана Маргитић, др Милена Павловић, др Лела Шуњевић, др Нада Авад, др Невенка Николић и др Сузана Баровић.

На Одељењу за интерне болести које поред стационара обухвата Одсек за кардиологију, Одсек за хемодијализу и Кабинет за гастроентерологију сада ради 15 лекара, од тога троје кардиолога, двоје гастроентеролога, два ендокринолога, један хематолог, један реуматолог, шесторо општих интерниста, од којих је један на супспецијализацији. На Одељењу раде 23 медицинске сестре, а у Одсеку за кардиологију седам медицинских сестара.

Интерно одељење тренутно располаже са 67 постеља у 15 болесничких соба, са Коронарном јединицом која има 8 постеља. Током 2015. године на Одељењу за интерне болести лечено је 1367 болесника и остварено 14.775 болесничких дана.

Одсек за кардиологију са коронарном јединицом

Прва ергометрија у смедеревској Болници је урађена 1976. године на ергобициклу а наредне године је урађена прва ергометрија на покретној траци уз стални мониторинг болесника. Ергобицикл је био смештен у Антитуберкулозном диспанзеру у оквиру кога је постојао простор за функционалну дијагностику. Прву ергометрију је урадио др Момчило Радојевић који је потом основао прву Коронарну јединицу, 1976. године.

Др Момчило Радојевић

Прва ергометрија

Др Момчило Радојевић је након обиласка неколицине постојећих коронарних јединица у терцијарним установама, формирао Коронарну јединицу са четири кревета и четири ЕКГ монитора. У Коронарној јединици су лечени болесници са ангином пекторис, акутним инфарктом срца и акутним поремећајем срчаног ритма. Прве сестре у Коронарној јединици су биле Љиљана Нешић, Олгица Томић, Зорица Симић и Душица Јанковић. Оне су пре отварања Коронарне јединице завршиле едукацију у Београду.

Адаптацијом и проширењем постојећег простора Интерног одељења, 1989. године, Коронарна јединица је проширена на 8 постеља. Набављена је и комплетна неопходна опрема (монитори, дефибрилатори, аспиратори, ЕКГ апарати). У Коронарној јединици се радило по принципу савремених јединица за интензивну негу, уз стално присуство медицинских сестара и континуирани централизовани мониторинг болесника.

Кардиолошки одсек је основан 1993. године. Одсек је имао стационар са 13 болесничких кревета и осам кревета у Коронарној јединици, три кардиолошке амбуланте и Кабинет за ергометрију и ехокардиографију. Први шеф Одсека је био др Јован Паунић, кардиолог.

Збрињавање једног од првих пацијената у Коронарној јединици

Др Момчило Радојевић је 1998. године основао Коронарни клуб у Смедереву у оквиру кога су обављени скрининг прегледи 370 радника Поште, Годомина и „Милана Благојевића” у програму превенције болести срца. Лекари Коронарног клуба су држали предавања у месним заједницама, на телевизији и радију у кампањи за смањење броја срчаних болесника. Захваљујући тим активностима сакупљена су средства и набављен први апарат за холтер ЕКГ. Др Момчило Радојевић је од 1992. до 1995. године био директор Болнице и тада је обновио клиничке семинаре за лекаре као важан елемент стручног рада. Објавио је више радова које је презентовао на Смедеревским лекарским данима. Учествовао је у раду Кардиолошке секције Српског лекарског друштва и добитник је Повеље Подружнице и Медаље Интернистичке секције Српског лекарског друштва.

Др Живослава Бранковић, др Живорад Ђорђевић, др Видосава Жарковић и главна сестра Службе Живана Девичерски са пацијентом у новој Коронарној јединици

Дугогодишња главна сестра Одсека Светлана Пејчић са пацијентима у Коронарној јединици

Од 2012. године шеф Кардиолошког одсека је др Предраг Петровић. Др Петровић води најтеже болеснике, први је кардиолог у Болници који је урадио електрокардиоверзију и који самостално обавља комплетну кардиолошку дијагностику (ехокардиографске прегледе, ергометријске тестове, анализу 24 часовног холтера артеријског притиска и ЕКГ записа). Супспецијалистички рад „Компликације и кардиолошки аспекти гојазности и артеријске хипертензије” је одбрањено 1996. године.

У оквиру Одсека, у адаптираном делу „пасареле” је 2016. године отворена нова коронарна јединица за интензивну негу, са 8 кревета и монитора за праћење виталних функција, а дотадашња коронарна јединица је наставила да функционише као посткоронарна јединица за полуинтензивну негу. У Одсеку постоје и три додатна апартамана са посебним условима смештаја.

У Одсеку за кардиологију сада раде др Јован Паунић, др Предраг Петровић и др Биљана Недаковић Благојевић. Главна сестра је Данијела Недељковић а у Одсеку ради још шест медицинских сестара.

Смедеревски кардиолози на конгресу – др Момчило Радојевић, др Предраг Петровић, др Живослава Бранковић и др Јован Паунић

Одсек за хемодијализу

Болесници са терминалном бубрежном инсуфицијенцијом са територије Смедерева су до 1979. године дијализирани у Градској болници на Звездари и дијализном центру у Лазаревцу.

Кабинет за хемодијализу је почео са радом априла 1979. године у Медицинском центру „Миливоје Стојковић Мића” и био је смештен у просторијама садашње Уролошке амбуланте, а некада Диспанзера за кожно венеричне болести.

По завршеној обуци у КБЦ Звездара, болеснике у терминалној фази бубрежне инсуфицијенције су збрињавали др Ратибор Петровић, др Драгић Панић, др Мирослава Јевтић и медицинске сестре-техничари Зорица Гроздановић, Вера Николић, Љиљана Милијановић, Љубица Мишић и Драган Здравковић.

Др Ратибор Петровић са особљем Кабинета 1979. године (Љиљана Милијановић, Драган Димитријевић и Верица Антонијевић)

Медицинска сестра Љубица Мишић у Кабинету за хемодијализу

Кабинет је на почетку имао четири апарата за хемодијализу са коришћењем деминерализоване воде по систему када и четири кревета ваге. Првих година је лечено двадесет пацијената са подручја општине Смедерево, Смедеревска Паланка и Велика Плана.

Број пацијената се из године у годину повећавао, тако да је 1981. године било 43 пацијента са подручја општине Смедерево, Смедеревска Паланка, Велика Плана, Гроцка и Ковин, који су дијализирани на шест апарата уз коришћење артерске воде по систему када. Дневно су дијализиране три групе пацијената. Током те године као метод лечења уводи се перитонеумска дијализа.

Кабинет за хемодијализу 1979. године

Занимљив и несвакидашњи случај се догодио на смедеревској дијализи 1981. године. У другој смени је на програму дијализе била К. Л., службеница смедеревске поште. Из Ријеке, у којој је тада био први национални Центар за трансплантацију, у 17 часова стиже информација да је од италијанског младића страдалог у саобраћајној несрећи дониран бубрег чији тип одговара нашој болесници. Услов за трансплантацију је био да болесница стигне истог дана до 22 часа у операциону салу у Ријеци. Дијализа је прекинута, болесница припремљена за хитан транспорт и возилом Службе хитне помоћи превезена до аеродрома. Током транспорта за Београд обезбеђена је карта за једино преостало место на лету за Пулу. У Пули ју је чекало санитарско возило, обезбеђено контактима лекара смедеревске и ријечке болнице. Болесница је добила нови бубрег и живела још 20 година без сталних хемодијализа три пута недељно.

Године 1989, захваљујући залагању др Живорада Ђорђевића, Кабинет за хемодијализу трансформисан је у Одсек за хемодијализу у оквиру интернистичке службе. За шефа Одсека именована је др Олгица Миленковић а за главну сестру Љубица Мишић. Одсек је започео са радом у новим, наменски прављеним просторијама. Укупно дванаест апарата, уз коришћење реверзне осмозе за припрему воде, подмиривало је потребе преко педесет пацијената са подручја општине Смедерево и Ковин.

Доктор Олгица Миленковић, нефролог је највећи део свог радног века провела на хемодијализи. Дала је значајан допринос организацији Одсека и до одласка у пензију (2015. године) борила се за права пацијента и особља на хемодијализи.

Медицинска сестра Љубица Мишић несебично је преко четврт века помагала оболелима са хроничним затајивањем бубрега како саветима тако стручним радом. До одласка у пензију, чинила је све што је било у њеној надлежности да обучи младе колеге како да на својим плећима носе терет рада са хроничним болесницима и како да вешто пунктирају сваку фистулу за дијализу.

Део особља 1990. године: медицинска сестра Љубица Мишић, медицински техничар Томислав Сарић, медицинска сестра Љиљана Милијановић, помоћна радница Милена Попов, медицинска сестра Диља Булајић, др Јасмина Цветковић и медицинска сестра Славица Крстић

Медицинска сестра Верица Антонијевић, др Олгица Миленковић и медицинска сестра Љубица Мишић

Медицинске сестре Снежана Живановић и Верица Антонијевић, др Мохамед Асеф и медицинска сестра Љубица Мишић 2006. године

Одлазак др Олгице Миленковић у пензију 2015. године (стоје: Жаклина Тасић, Сузана Јовановић, Драгица Ђорђевић, Јована Цокић, Весна Радуловић, Томислав Сарић, Татјана Стоилковић, Снежана Живановић, Сузана Цветковић и Милица Лазић; у другом реду: др Мирослава Јевтић, др Олгица Миленковић, др Јасмина Цветковић, Бранка Виторовић, Наташа Јовановић и Марија Павловић; седе: Бојан Стевић, Драгана Сарић, Милице Кнежевић и Гордана Милић)

Посебан печат својим дугогодишњим радом у Одсеку дали су лекари: др Драгица Николић, др Ксенија Шујица, др Мохамед Асеф, др Дијана Гојковић, др Рената Павловић, др Гордана Луковић и др Нада Авад. Са њима су годинама радиле и медицинске сестре: Верица Антонијевић, Јадранка Мирковић, Диља Булајић, Славица Крстић, Дафина Ђукић, Драгана Димитријевић, Славица Степић, Весна Седларевић, Ана Радосављевић и Емина Ранковић. За хигијену су бринуле Мира Поповић, Нада Николић, Весна Радуловић и Милица Ђурић, а годинама је серверка била Биљана Митровић.

Данас Одсеком руководи др Јасмина Цветковић а са њом ради и др Мирослава Јевтић. У Одсеку сада раде медицинске сестре и техничар који су провели преко двадесет година на хемодијализи: Томица Сарић, Бранка Виторовић, Снежана Живановић и Драгана Сарић. Поред поменутих, у Одсеку раде и медицинске сестре: Сузана Цветковић, Марија Павловић, Гордана Милић, Наташа Јовановић, Жаклина Тасић, Сузана Јовановић, Софија Томић, Драгица Ђорђевић и Милица Лазић, Дејана Дехари и Татјана Стоиловић.

Данас се на деветнаест дијализних места дијализира преко 70 болесника са подручја општине Смедерево. Уз коришћење деминерализоване воде по принципима реверзне осмозе, обавља се бикарбонатна хемодијализа и хемодијафилтрација као најсавременији вид депурације болесника са терминалном бубрежном инсуфицијенцијом. У сарадњи са нефролозима из терцијерне установе прате се болесници на перитонеумској дијализи, као и болесници након трансплантације и они који се налазе у преддијализној фази. У Одсеку се обави преко десет хиљада дијализа годишње, са тенденцијом даљег пораста.

Особље Одсека за хемодијализу данас

Кабинет за гастроентерологију и гастроентеролошку дијагностику

Припреме за отварање гастроентеролошке амбуланте започете су током 1978. године, набавком опреме и обучавањем кадра. У Интернистичку службу 1979. године долази др Ратко Зоговић, специјалиста интерне медицине, супспецијалиста гастроентерологије и хепатологије. Поред лечења стационарних и амбулантних интернистичких болесника, почео је да ради гастроентеролошку ендоскопску дијагностику. Радио је ендоскопије горњег дела дигестивног тракта, ургентне ендоскопије горњег и доњег дела гастроинтестиналног тракта са биопсијама и биопсије јетре. При првим ендоскопијама асистирала је медицинска сестра Стана Николић.

Др Ратко Зоговић и медицинска сестра Стана Николић на једном од првих гастроендоскопских прегледа

У наредним годинама др Ратку Зоговићу се у лечењу болесника са гастроинтестиналним тегобама придружује др Пандеј који је у смедеревској болници радио неколико година.

Др Хасан Ал Кисвани је дошао на Интерно одељење 1985. године, након положеног специјалистичког испита из интерне медицине. Још током специјализације се усмерио на гастроентерологију и прошао обуку за ендоскопије. Супспецијалистички испит је положио 1991. године, а супспецијалистички рад „Иритабилни колон” је одбранио 1995. године.

Одсек за гастроентерологију је формиран 1993. године. Др Хасан Ал Кисвани је био шеф Одсека од 1995. до 2004. године, када прелази у КБЦ Бежанијска коса. Током рада у смедеревској болници урадио је преко 8000 езофагогастро­скопија и тоталних колоноскопија.

Велики допринос раду Одсека дале су медицинске сестре асистирајући лека­рима током интервенција. Поред Стане Николић, то су биле: Љиљана Дробња­ковић, Ивана Спасић, Ђурђа Дренча, Снежана Лазић, Тања Бојчић, Ивана Анђић и Иванка Никчевић.

Кабинет за гастроентерологију сада воде др Драган Радивојевић и др Сузана Бојић, гастроентеролози. У овом кабинету се спроводи савремена гастроентеролошка дијагностика, обављају се амбулантни прегледи, езофагогастро­дуоденоскопије и тоталне колоноскопије.

Запослени на Интерном одељењу данас

Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ

Године 2016. навршава се 40 година од организованог почетка рада са онколошким пацијентима у смедеревској болници. Наиме, 1976. године, при Служби опште медицине, основан је Диспансер за онкологију у коме су радили др Бранка Џомбић Нинковић, специјалиста опште медицине и Зорица Станојевић, виша медицинска сестра. Диспансер за онкологију од марта 1992. године постаје организациона јединица Интернистичке службе, под називом Диспансер за онко-хематологију који води *mr sc. med. dr* Мирослав Врбановић, интерниста супспецијалиста хематолог-онколог. У то време у Диспансеру раде две више медицинске сестре едуковане за примену хемиотерапије Драгица Стојановић и Зорица Станојевић.

Mr sc. med. dr. Мирослав Врбановић

Нешто касније у Диспансер долази др Јелисавета Стефановић. Диспансер 1994. године прераста у Одсек за онкологију и хематологију, а шеф Одсека постаје др Јелисавета Стефановић, специјалиста опште медицине, супспецијалиста онкологије. Тада су при Одсеку радиле и две више медицинске сестре едуковане за давање хемиотерапије, главна сестра Одсека Биљана Кулунџић и Снежана Гајић. Одсек за онкологију и хематологију је имао дневну болницу и амбуланту. Дневна болница је имала четири кревета и годишње је лечено око 100 пацијената са преко 500 специфичних терапија. У амбуланти је обављано око 5000 прегледа годишње.

Одсек за онко-хематологију 2000. године прераста у Службу за онкологију, која се састојала од дневне болнице, амбуланте и 12 постеља за палијативно збрињавање. Служба за онкологију се тада налазила у простору где је сада микробиолошка лабораторија, непосредно поред биохемијске лабораторије. Начелник Службе остаје др Јелисавета Стефановић а главна сестра је Невенка Башић. Служби се 2001. године прикључује др Зоран Попадић, који 2005. постаје начелник. Током 2004. године Служба је премештена у простор у коме је до тада био део Службе за оториноларингологију.

Реорганизацијом здравства у Србији 2006. године, Служба за онкологију поново постаје Диспансер, губећи одељење за палијативну негу и збрињавање онколошких пацијената у терминалној фази болести, које постаје део самосталне Службе за продужено болничко лечење и негу. Диспансер за онкологију постаје део Службе за општу медицину Дома здравља и бива пресељен у приземље зграде Медицине рада. Чиниле су га дневна болница са три постеље и

Др Јелисавета Стефановић и главна сестра Биљана Кулунџић Ђорђевић

две модификоване фотеље за специфичну цитостатску терапију и амбуланта са чекаоницом, картотеком и собом за пријем и преглед пацијената, како оних на хемиотерапији, тако и оних на првим и контролним прегледима.

Тек 2012. смедеревска онкологија поново добија постеље за хоспиталну примену хемиотерапије, 12 постеља при Продуженом болничком лечењу и постаје Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ.

Медицинска сестра Биљана Милутинов, др Слађан Златковић, медицинска сестра Јелисавета Николић, струковне медицинске сестре Снежана Гајић и Сузана Павловић, струковни медицински техничар Никола Вулић, др Бранислав Тодоровић и др Зоран Попадић (седи)

Годину дана касније, коначно добија адекватан простор у Болници, непосредно поред Грудног одељења. Поред дневне болнице са шест постеља за једнодневну апликацију хемиотерапије, располаже и простором за комору за растварање цитотоксичних агенаса и амбулантом за преглед на пријему и отпусту пацијента на хемиотерапији у дневној болници. Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ 2016. постаје део Интерног одељења са 7 постеља за апликацију вишедневних хемиотерапијских протокола.

Др Зоран Попадић, др Бранислав Тодоровић, медицинске сестре Јелисавета Николић, Оливера Симић, Јулија Кељевић и Биљана Милутинов; седе: струковни медицински техничар Никола Вулић и др Бранислав Тасић

У Служби за онкологију су једно време радили: др Јелена Јанковић, др Моника Пешић, др Александар Степановић, др Слађан Златковић и др Даница Цветковић.

Почетком 2000. године у Служби се администрирало 7 комбинованих и моно-хемиотерапијских протокола а данас тај број премашује 70 хемиотерапијских протокола. У амбуланти се годишње прегледа између 11.000 и 13.000 пацијената. Током 2015. администрирано је 2251 хемиотерапија, у дневној болници и Одсеку за хоспитални хемиотерапијски приступ.

Треба напоменути да тренутно у Одсеку раде три доктора медицине: др Зоран Попадић, медијални онколог и два клиничка лекара др Бранислав Тодоровић и др Бранислав Тасић, три високо образована медицинска техничара који раде на администрацији хемиотерапије – главна сестра Снежана Гајић, Никола Вулић и Сузана Павловић, која је и клинички психолог, као и четири медицинске сестре средњег образовања: Оливера Симић, Биљана Милутинов, Јелисавета Николић и Јулија Кељевић.

Део запослених Одсека за хоспитални хемиотерапијски приступ данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ИНТЕРНОМ ОДЕЉЕЊУ

Начелник:

Паунић др Јован, кардиолог

Паунић др Славица
Радивојевић др Драган
Стевановић др Иван

Супспецијалисти:

Николић др Вера, ендокринолог
Папић др Мирјана, хематолог
Стојчић др Драгана, ендокринолог

Лекари:

Кеџић др Милица
Радошевић др Марко

Специјалисти интерне медицине:

Благојевић Недаковић др Биљана
Бојић др Сузана
Костић Младеновић др Јасминка
Матић др Сања

Главна медицинска сестра:

Ђорђевић Јелена, струковна медицинска сестра

Виша медицинска сестра:

Дејановић Анкица

Медицинске сестре-техничари:

Анђић Ивана
Аритоновић Весна
Бериша Аурора
Биљана Миладиновић
Богдановић Мирела
Божин Ивана
Вељковић Драгана
Гајић Биљана
Ђорђевић Јасмина
Ђорђевић Наташа
Ђурић Милијана
Живојиновић Јелисавета

Јовановић Ивана
Јовановић Светлана
Јовановић Слађана
Косовац Моника
Марковић Гргеџ Биљана
Матић Ивана
Милићевић Милица
Николић Данијела
Перић Марија
Перишић Илић Ивана
Ристић Верица
Трајковић Јелена
Филиповић Надица

Одсек за кардиологију са коронарном јединицом

Шеф одсека:

Петровић др Предраг, кардиолог

Главна медицинска сестра:

Недељковић Данијела

Медицинске сестре-техничари:

Аранђеловић Мирјана
Вујовић Јасмина
Вучковић Сања
Јаковљевић Силвана
Јанићијевић Зорица
Томић Естер

Одсек за хемодијализу

Шеф одсека:

Цветковић др Јасмина, инетрниста

Специјалиста интерне медицине:

Јевтић др Мирослава

Главна медицинска сестра:

Цветковић Сузана

Медицинске сестре-техничари:

Виторовић Бранка
Дехари Дејана

Ђорђевић Драгица
Живановић Снежана
Јовановић Наташа
Јовановић Сузана
Лазић Милица
Милић Гордана
Павловић Марија
Сарић Драгана
Сарић Томислав
Стоилковић Татјана
Тасић Жаклина
Томић Софија

Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ

Шеф одсека:

Попадић др Зоран

Лекари:

Тодоровић др Бранислав
Тасић др Бранислав

Главна медицинска сестра:

Гајић Снежана, виша медицинска сестра

Струковна медицинска сестра:

Павловић Сузана

Виши медицински техничар:

Вулић Никола

Медицинске сестре-техничари:

Keљевић Јулија
Милутинов Биљана
Николић Јелисавета
Симић Оливера

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПНЕУМОФТИЗИОЛОГИЈУ

Пнеумофтизиолошка служба се издваја као посебна служба 1. октобра 1945. године када са радом почиње Антитуберкулозни диспанзер у Смедереву. Оснивач и први управник био је др Милош Врховац који је на Институту за ТБЦ у Београду завршио курс за рад на сузбијању туберкулозе. Др Милош Врховац је на Интерном одељењу издвојио 7 кревета за лечење туберкулозних болесника, а пошто то није било довољно, убрзо је додато још 12 кревета.

Предавање у сали Болнице 1957. године, у првом реду седе: интерниста др Милош Врховац, пнеумофтизиолози др Миодраг Тијанић и др Драгутин Јовић и хирург др Божидар Милосављевић Чампар

Др Драгутин Јовић, први специјалиста фтизиолог дошао је у Смедерево почетком 1954. године. Поред рада у Антитуберкулозном диспанзеру, водио је Грудно одељење у Болници. Др Драгутин Јовић је постао управник Болнице 1955. године, када се број постеља на одељењу повећао на више од педесет. У периоду од 1955. до 1960. године у Смедереву је радио др Миодраг Тијанић, прво као специјализант а после и као специјалиста пнеумофтизиолог. Одласком др Миодрага Тијанића (1960. године), а потом и др Драгутина Јовића (1962. године), Грудно одељење се накратко затвара. У том периоду је у Диспанзеру радио само др Светолик Стевановић, специјалиста пнеумофтизиолог. Одељење је поново формирано крајем 1962. године, доласком др Сретена Ђурића са специјализације. Грудно одељење је имало 12 постеља и налазило се у једном крилу старог Инфективног одељења. У периоду до 1966. године, број постеља се повећао на 18.

Крајем шездесетих година, Антитуберкулозни диспанзер и Грудно одељење су спојени у Службу за пнеумофтизиологију. Начелник Службе је био др Сретен Ђурић а главна сестра Лепосава Јањић.

Медицинска сестра Слободанка Ђорђевић, главна сестра Центра Маријана Младеновић, главна сестра Службе Лепосава Јањић; чуче: медицинска сестра Ружица Станојевић и главна сестра Диспанзера Емилија Мандић

Грудно одељење је крајем 1971. године премештено у зграду у којој се до тада налазио АТД и број постеља је повећан на 39.

Одељење за пнеумофтизиологију изнад главног улаза Болнице (фотографија из 1998. године)

Др Милисав Љумовић, специјалиста пнеумофтизиологије је постављен за начелника Службе за пнеумофтизиологију у јуну 1978. године и на том месту је био до пензионисања 1993. године.

Ново Грудно одељење је изграђено изнад Интерног одељења 1991. године, са далеко бољим условима за рад и смештај болесника и тада има 39 постеља. Начелник Службе од 1993. године па све до смрти 1998. године је био др Миленко Прокић, специјалиста пнеумофтизиологије. У то време главна сестра Службе је била Ружица Станојевић.

Др Драган Рудинац, главна сестра Ружица Станојевић, др Драгана Алексић Миловановић, медицинска сестра Јелисавета Николић и начелник др Миленко Прокић

Грудно одељење постаје самостално 1998. године. Начелница је била прим. др Драгана Алексић Миловановић и у том периоду на Грудном одељењу почиње специфично онколошко лечење пацијената оболелих од карцинома плућа, тј. почиње се са применом хемиотерапије по стандардним протоколима, уз пратећу супортивну терапију. У периоду од 2002. до 2004. године на одељењу је радио др Владан Стокић као клинички лекар. У наредних пет година главне сестре су биле више медицинске сестре: Мирјана Боровојевић, Драгица Стојановић, Биљана Кулунџић Ђорђевић и Слађана Марковић.

Др Драгана Алексић Миловановић 2003. године ступа на дужност директора Здравственог центра „Свети Лука” а на место начелника долази прим. др Весна Јовић Јевтић. На одељењу у том периоду почињу да се раде тестови дисајне функције (спирометрија са бронходилатационим тестом и гасне анализе) а убрзо се дијагностика допуњује прегледима на скенеру.

У наредном периоду долазе још два пнеумофтизиолога др Јелена Топаловић (2004) и др Дејан Степановић (2005). Др Јелена Топаловић завршава супспецијализацију из онкологије 2010. године. Одбранила је супспецијалистички рад

„Диспноја у малигним болестима – преваленца, тежина и утицај на свакодневни живот болесника” 2012. године. Др Дејан Степановић крајем 2012. године привремено, а од фебруара 2013. године трајно прелази у Диспанзер за пнеумофтизиологију и туберкулозу.

Особље Грудног одељења 1999. године: главна сестра Мирјана Боривојевић, прим. др Драгана Алексић Миловановић, медицинска сестра Биљана Кларић, прим. др Весна Јовић Јевтић и медицинска сестра Ружица Спасић

Особље Грудног одељења 2002. године: прим. др Драгана Алексић Миловановић, прим. др Весна Јовић Јевтић, главна сестра Слађана Марковић и медицинске сестре Драгана Рајковић, Биљана Симић, Зорица Јовановић, Емина Гигић, Виолета Марковић, Биљана Павловић, Љиљана Миловановић и Дијана Николић

Данас на Грудном одељењу раде три пнеумофтизиолога, два примаријуса – прим. др Драгана Алексић Миловановић и прим. др Весна Јовић Јевтић и један

супспецијалиста онкологије – др Јелена Топаловић. Од 2012. године начелник одељења је др Јелена Топаловић, главна сестра је струковна сестра Слађана Марковић. На одељењу ради и 12 медицинских сестара, од тога једна струковна и једна виша медицинска сестра. Одељење располаже са 29 постеља. Данас се на одељењу спроводе дијагностичке и терапијске процедуре по свим савременим стандардима и смерницама.

Запослени на Грудном одељењу данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ПНЕУМОФТИЗИОЛОГИЈУ

Начелник:

Топаловић др Јелена, онколог

Специјалисти пнеумофтизиологије:

Алексић Миловановић
прим. др Драгана
Јовић Јевтић прим. др Весна

Лекари:

Лазаревић др Милена

Главна медицинска сестра:

Марковић Слађана, струковна медицинска сестра

Виша медицинска сестра:

Добрић Бранкица

Медицинске сестре-техничари:

Арсић Ивана
Вељовић Јелена
Војиновић Данијела
Гигић Емина
Думић Алексић Катарина
Јакшић Горица
Јовановић Весна
Кларић Биљана
Марковић Виолета
Павловић Биљана
Ресавац Маја
Стојановић Санела
Тефиловић Александра

ОДЕЉЕЊЕ ЗА НЕУРОЛОГИЈУ

Служба за Неурологију Опште болнице „Свети Лука” у Смедереву је настала 1996. године реорганизацијом тадашње Службе за неуропсихијатрију Здравственог центра „Свети Лука” у Смедереву. Тада је Служба за неурологију смештена у просторије старог инфективног одељења и имала је 14 постеља. Први начелник је била др Снежана Вељковић Бериша, неуропсихијатар а прва главна сестра виша медицинска сестра Драгица Стојановић. У Служби су радила још два неуропсихијатра – др Ружица Пантић и др Рада Петрињец и др Дејан Маричић, први неуролог у Смедереву (1995. године).

Особље Службе за неуропсихијатрију 1998. године: медицинска сестра Горица Живојиновић, др Миливоје Курепин, др Дејан Маричић, др Рада Петрињац, медицинска сестра Љиљана Ђорђевић, медицинска сестра Јасмина Стокић, др Снежана Вељковић Бериша, медицинска сестра Биљана Дабић; чуче: медицинска сестра Виолета Коцић, медицинска сестра Зорица Вељковић, др Ружица Пантић и главна сестра Валентина Миљковић

Ангажовањем др Миливоја Курепина, неуропсихијатра, постојећи простор бива адаптиран тако да је број постеља повећан на 18. Међутим, убрзо се показало да је тај број постеља недовољан, због повећања броја становника Смедерева, узрокованог и миграцијама становништва током тадашњих ратова на Балкану. Због тога је Здравствени центар „Свети Лука”, уз помоћ Министарства здравља Србије, 2005. године реконструисао и адаптирао простор некадашњег породилишта, те се Одељење неурологије сели у нове просторије, у оквиру централне болничке зграде, где се и данас налази.

Особље Службе за неуропсихијатрију крајем 1998. године (медицинска сестра Љиљана Ђорђевић, медицинска сестра Горица Живојиновић, виша медицинска сестра Валентина Миљковић, др Ружица Пантић, медицинске сестре: Милодарка Ђокић, Виолета Мијаиловић, Јасмина Стокић, Виолета Ненадовић, Биљана Дабић, Драгана Стевановић, Славица Симовић, Зорица Вељковић и Ивана Ристић, др Миливоје Курепин, медицинска сестра Љубинка Вукоје и др Сања Цветковић)

Службом за нерологију руководили су др Миливоје Курепин (1999–2003), др Ружица Пантић (2003–2004), др Мирјана Нешић (2004–2011), др Сања Стефановић (2011–2014), а главне сестре су биле Валентина Миљковић (у периоду 1998–2004. и поново од јануара 2006. године) и Милодарка Ђокић (2004–2006).

Лекари Одељења за нерологију и Одељења за психијатрију крајем деведесетих година двадесетог века (др Анђелка Коларевић-психијатар, др Јасмина Врбановић-психијатар, др Биљана Атанацковић-психијатар, др Мирјана Нешић-неуролог, др Снежана Вељковић Бериша-неуропсихијатар, др Дејан Живановић-психијатар, седе: др Јасна Недељковић-психијатар, др Душан Петровић- неуропсихијатар у пензији и др Мирјана Ђирић- неуропсихијатар).

Лекари Одељења за неурологију на лекарској слави 2004. године (др Славица Ивић, др Миливоје Курепин, др Ружица Пантић, др Сања Цветковић, др Мирјана Антонијевић, др Мирјана Нешић и др Биљана Атанацковић)

Лекари Одељења за неурологију 2010. године: др Драгана Мирић, др Сања Стефановић, др Славица Ивић, седе: др Ружица Пантић, др Мирјана Нешић начелник и др Мирјана Антонијевић

Неуролошко одељење данас има 22 постеље а у Служби за неурологију ради 5 лекара: неуропсихијатри др Ружица Пантић и др Славица Ивић и три неуролога – др Сања Стефановић, др Драгана Мирић и др Милан Чикарић. До недавно је у Служби радила и др Мирјана Антонијевић, неуролог. Тренутно је на специјализацији др Слађан Златковић.

Особље Одељења за неурологију марта 2016. године (чуче: медицинска сестра Љиљана Луковић, др Ружица Пантић, медицинска сестра Зорица Вељковић, медицинска сестра Виолета Ненадовић, медицинска сестра Славица Симовић; први ред: медицинска сестра Драгана Вукић, др Драгана Мирић, др Славица Ивић, др Сања Стефановић, медицинска сестра Горица Живојиновић; други ред: др Слађан Златковић, медицинска сестра Марија Јокић, др Милан Чикарић, виша медицинска сестра Валентина Миљковић, медицинска сестра Милена Јевтић, медицинска сестра Ивана Стевић и медицинска сестра Соња Денић)

Лекарска екипа Одељења за неурологију марта 2016. године (др Слађан Златковић, др Ружица Пантић, др Милан Чикарић, др Драгана Мирић Милосављевић, др Славица Ивић и др Сања Стефановић)

Служба за неурологију се суочила са два трагична губитка – прераном смрћу првих смедеревских неуролога др Дејана Маричића (јуна 1998. године) и др Мирјане Нешић (августа 2011. године).

Др Дејан Маричић је рођен 18. 11. 1959. године. Основну школу и гимназију је завршио у Смедереву, а Медицински факултет у Београду - одељење у Крагујевцу 1984. године. Те исте године се запослио у Здравственом центру у Смедереву. Године 1995. завршио специјализацију из неурологије на Институту за неурологију у Београду. Колеге са којима је радио и његови пацијенти кажу да је др Дејан Маричић био изузетно вредан, пожртвован, савестан а нарочито је остао у сећању по свом изузетно широком неуролошком и општем медицинском знању.

Др Мирјана Нешић је рођена 10. 03. 1963. у Београду, завршила основну школу и гимназију у Смедереву. Медицински факултет у Београду је завршила 1989. године и те исте године се запослила у Здравственом центру у Смедереву. Специјализацију из неурологије је завршила 1999. године на Клиници за неурологију у Београду. Обуку из електроенцефалографије је завршила на Институту за ментално здравље у Београду 2005. године. Функцију начелника Службе за неурологију је обављала од 2004. до смрти 2011. године. За др Мирјану Нешић колеге и пацијенти кажу да је била вредна, одговорна, пожртвована, изузетно колегијална, племенита и омиљен руководица. За време њеног руковођења, Служба за неурологију је проглашена за најбољу службу Здравственог центра за 2008. годину.

У Служби за неурологију лекари збрињавају пацијенте на одељењу, у амбуланти и кабинетима. Поред тога, због недовољног броја лекара, 24-часовни рад се организује кроз приправност неуролога. Приправни неуролози су најчешће ангажовани на збрињавању хитних случајева у Ургентно-пријемном блоку. У периоду од 1996. до 2014. године као приправни неуролог ангажована је и др Мирјана Ђирић, неуропсихијатар Дома здравља у Смедереву. Својим несебичним залагањем и изузетном одговорношћу омогућила је несметан и ефикасан ноћни рад у Неуролошкој служби.

У Служби за неурологију се раде електроенцефалографија (ЕЕГ кабинет), електромиографија (ЕМНГ кабинет) и Доплер крвних судова врата (Доплер кабинет). Значајно побољшање неуролошке дијагностике у ОБ „Свети Лука“ у Смедереву представља увођење компјутеризоване томографије која се обавља у Служби за радиологију од 2007. године.

Први ЕЕГ апарат за Службу неуропсихијатрије је набављен крајем седамдесетих година прошлог века. Кабинет за електроенцефалографију је почео са радом 1994. године. У периоду од 1994. до 1997. године Здравствени центар „Свети Лука“ у Смедереву није имао лекаре едуковане за електроенцефалографију па су у том периоду, једанпут недељно, у ЕЕГ кабинету радиле др Милица Косановић и др Невенка Будер са Института за ментално здравље у Београду и др Гордана Ракић са Института за неурологију у Београду. Др Снежана Вељковић Бериша је била први лекар Здравственог центра „Свети Лука“ у Смедереву који је завршио обуку из електроенцефалографије на Институту за ментално здравље у Београду (1997). Др Снежана Вељковић Бериша и др Невенка Будер су радиле у ЕЕГ кабинету до 2005. када су др Ружица Пантић, др Мирјана Нешић и др Биљана Атанацковић завршиле обуку из електроенцефалографије на Институту за ментално здравље у Београду.

Први ЕЕГ апарат у Болници (главна сестра Бојана Антончић и медицинска сестра Љиљана Костић са пацијентом)

Медицинске сестре које су прве завршиле обуку за асистента за електроенцефалографију су биле Милодарка Ђокић и Зорица Вељковић (1995) а затим медицинске сестре Горица Живојиновић и Јелена Зарић (2003).

ЕЕГ кабинет (медицинска сестра Зорица Вељковић)

ЕМНГ кабинет (др Сања Стефановић и медицинска сестра Ивана Стевић)

Кабинет за електромионеурографију почиње са радом 2006. године. Прва електромионеурографска испитивања у Здравственом центру „Свети Лука” у Смедереву урадила је др Славица Ивић (завршила обуку из електромионеурографије на Клиници за неурологију КЦС у Београду године 1991. године). У ЕМНГ кабинету, поред др Славице Ивић, ради и др Сања Стефановић, која је едукацију из електромионеурографије завршила на ВМА у Београду 2007. године. Прва медицинска сестра која је завршила едукацију за асистента из електромионеурографије и почела да ради у ЕМНГ кабинету је Виолета Ненадовић (завршила едукацију 2007. године на Клиници за неурологију у Београду).

Доплер кабинет (др Драгана Мирић Милосављевић)

У Служби за неурологију се од 2007. године ради и ултразвучно испитивање крвних судова врата у оквиру Доплер кабинета. Ово испитивање ради др Драгана Мирић (завршила обуку 2012. године у УКЦ Србије у Београду).

Специјалистичке амбуланте Службе за неурологију су најпре биле смештене у згради бивше болничке мензе, затим у просторијама Хитне помоћи, а потом 2005. године, након пресељења Неуролошког одељења у главну болничку зграду, у бившим просторијама неуролошког одељења. Од 2011. године специјалистичке амбуланте се налазе у адаптираним просторијама главне болничке зграде.

Годишње се на Неуролошком одељењу лечи око 700 болесника (између 569 и 854) а просечна дужина лечења је 9,4 дана. Ради се о болесницима са претежно цереброваскуларном патологијом. Последње три године опада број хоспитализованих болесника због ефикасније превенције и амбулантне дијагностике. Цереброваскуларне болести имају карактер сезонског јављања, па се у случају презаузетости кревета на Неуролошком одељењу, болесници којима је неопходна продужена физикална терапија преводе на Одељење за продужено болничко лечење. Просечна заузетост постеља на одељењу се креће око 70%.

У амбуланти се годишње прегледа око 17.000 пацијената и пружи им се око 3000 услуга. Током године уради се 1300 ЕЕГ прегледа, 600 ЕМНГ прегледа и око 600 доплер прегледа великих крвних судова врата. Број специјалистичких прегледа задњих десет година варира од 11.000 до 20.000 јер је варирао и број запослених неуролога у овој служби.

Служба за неурологију је добила плакету за најбољу службу Здравственог центра „Свети Лука” за 2008. годину.

Mr sc. med. dr Славици Ивић је 2014. додељена плакета Српског лекарског друштва. Др Сања Стефановић и mr sc. med. dr Славици Ивић су 2011. године добиле захвалницу Српског лекарског друштва – Подружница Смедерево.

Медицинске сестре: Јасмина Стокић, Милодарка Ђокић и Зорица Вељковић, др Мирјана Нешић, виша медицинска сестра Валентина Миљковић и медицинска сестра Јелена Зарић

Служба за неурологију не би могла да функционише без медицинских сестара. Неке од медицинских сестара Неуролошке службе су награђене признањима за изузетно залагање и професионализам. Удружење медицинских сестара и техничара Србије Подунавског округа је наградило Милодарку Ђокић (1994), Зорицу Вељковић (2002) и Горицу Живојиновић (2011) за изузетан допринос развоју здравствене неге и здравствене заштите.

Др Ружица Пантић, медицинска сестра Горица Живојиновић, медицинска сестра Марија Трифуновић, медицинска сестра Драгана Вукић; други ред: струковна медицинска сестра Петрија Митић, виша медицинска сестра Валентина Миљковић, медицинска сестра Милодарка Ђокић, др Драгана Мирић, др Мирјана Нешић, медицинска сестра Зорица Вељковић и виша медицинска сестра Снежана Ракић

Запослени на Одељењу за неурологију данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА НЕУРОЛОГИЈУ

Начелник:

Ивић др Славица, магистар,
неуропсихијатар

Специјалиста неуропсихијатрије:

Пантић др Ружица

Специјалисти неурологије:

Мирић др Драгана
Стефановић др Сања
Чикарић др Милан

Лекар:

Златковић др Слађан

Главна медицинска сестра:

Миљковић Валентина, струковна ме-
дицинска сестра

Медицинске сестре-техничари:

Алексић Милена
Денић Соња
Живојиновић Горица
Јевтић Милена
Јокић Марија
Мирковић Бранкица
Ненадовић Виолета
Стевић Ивана
Стевић Маја
Стефановић Виолета
Стојиљковић Светлана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФЕКТИВНЕ БОЛЕСТИ

Директор Централног хигијенског завода у Београду, доктор Стеван Иванић је 1928. године, због честих епидемија заразних болести (грознице, куге, колере и сифилиса) у Смедереву и околини наложио да се сазида зграда за инфективне болеснике у кругу старе болнице, у непосредној близини Дома народног здравља. Лицитација за изградњу је расписана септембра 1928. године а предвиђени трошкови су били око милион динара.

Зграда Заразног одељења

Зграда за заразне болеснике је у Смедереву сазидана 1929. године, а одељење је почело са радом 1931. године. Одељење није имало сталног лекара већ су они по потреби долазили из Болнице у граду. Једини запослени на тадашњем Заразном одељењу био је болничар Глигорије Стокић из Лугавчине. Из Првог светског рата вратио се као наредник болничар и запослио се у смедеревској болници 1919. године. Обзиром да није био ожењен и није имао ближу родбину, Болницу је сматрао својим домом. Од када је почео да ради у Болници практично није имао слободан дан. Ноћи је проводио крај болесника, а са одељења се ретко удаљавао. У Болници је остао све до пензионисања 1957. године.

Касније је инфективно одељење радило под вођством интерниста: др Драгоша Поповића, др Милоша Врховца, др Милеве Тодоровић и др Миодрaга Радосављевића. Први начелник одељења је био др Војислав Стокић, интерниста.

Први инфектолог у Смедереву је била др Вера Стојковић. Почела је да ради као инфектолог у Медицинском центру 1975. године када је постала и начелник Службе. Била је лекар старог кова са великим клиничким искуством и богатом праксом. Савесна и поштена и као човек и као лекар, предала се медицини у потпуности. Остаће упамћена по веома прецизним и надахнутим анамнезама

које су давале слику о пацијенту и болести. Лечила је и излечила многе људе од тешких инфекција (ТБЦ менингитис и др.). Интересантно је поменути да је Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића” у Смедереву носио име по њеном стрицу, народном хероју из Народноослободилачког рата.

Особље Инфективног одељења са пацијентима излеченим од туберкулозног менингитиса (главна сестра Славица Дамњановић, помоћна радница Љубица Бабић, медицинска сестра Љиљана Станковић, др Вера Стојковић и пацијенти: Славко, Душан и Милан)

На Инфективно одељење 1990. године долази др Јасна Аврамовић, инфектолог. Дипломирала је 1985. године на Медицинском факултету и исте године се запослила у Медицинском центру у Смедереву. Специјализацију из инфективних и тропских болести је завршила 1995. године у Београду, а 2000. је постала начелник Инфективног одељења. По узору на свог педагога проф. др Десанску Косановић Ђетковић, поред класичних инфективних болести бавила се и хроничним запаљенским болестима црева.

Др Јасна Аврамовић и медицинска сестра Стана Пјано у амбуланти Инфективног одељења

Иначе, др Јасна Аврамовић је радила као професор у Средњој медицинској школи у Смедереву. Организовала је једне од најбољих „Смедеревских лекарских дана” 2001. године. Свој покретачки дух је пренела и у јавни живот града те је вољом народа постала председник општине 2004. године. Због обавеза које је имала као заменик градоначелника Смедерева (2008–2012), престала је са радом на Инфективном одељењу. Од 2012. године обавља функцију градоначелника Смедерева. Свој лекарски посао преточила је у хуманитарни рад.

Особље Инфективног одељења 1997. године: медицинска сестра Марија Бакаловић, др Мирјана Папић, медицинска сестра Стана Пјано, сервирка Зага Добан, медицинска сестра Љиљана Томић и др Јасна Аврамовић

Др Дехар Дехари долази на Инфективно одељење 1999. године. Медицински факултет је завршио у Београду. Специјализацију из инфективних болести је завршио 2004. године а начелник одељења постаје 2005. године. Три године је био стручни сарадник приватног америчког медицинског факултета и водио вежбе студентима.

На Инфективном одељењу су радили и инфектолози др Зденка Лештанин (до 1985. године) и др Сања Дрманић (од 2002 до 2003. године). Поред инфектолога, у Служби за инфективне болести је радило више клиничких лекара: др Сања Матић, др Јелена Димитријевић, др Бојан Дошлић, др Наташа Јовановић и др Марко Радошевић.

Од медицинских сестара треба поменути Љиљану Станковић која је непрекидно радила 35 година на Инфективном одељењу, као и Милоранку Огњановић која је радила 30 година. Главне сестре Службе за инфективне болести су биле: Славица Дамњановић, Мирјана Боривојевић, Ивана Спасић, Марија Пал, Надица Стевановић и Невенка Башић. Последњих десет година главна сестра је Бојана Перић.

Инфективно одељење је 1994. године пресељено у зграду у којој је до тада било Грудно одељење, где се и сада налази. Одељење располаже са 10 постеља у шест болесничких соба, опремљених санитарним чворовима, као и две амбуланте. На одељењу ради седам медицинских сестара.

На Инфективном одељењу се годишње лечи око 200 пацијената, а амбулантно бива прегледано око 4500 пацијената. Део пацијената се збрињава у дневној болници. Тај број прегледаних и збринутих пацијената се одржава више година уназад.

Током 77 година постојања Инфективног одељења, лекари и медицинске сестре су се борили са мањим и већим епидемијама заразних болести.

Почетак пролећа 1972. године је био велики испит за Болницу и Инфективно одељење. Неочекивано се у Србији појавила карантинска заразна болест вариола вера (велике богиње). Дежурни лекар Болнице, др Владимир Поповић, специјалиста за кожне болести, први је сазнао да се у Смедереву налази особа која је била у контакту са оболелом особом у Београду. Вест је доктору Владимиру Поповићу, 22. марта 1972. године, донео дежурни милиционер који му је уручио телеграм из Београда. Дежурни лекар је одмах обавестио тадашњег управника Медицинског центра др Светолика Стевановића. Исте ноћи је у Болници одржан хитан саставак кризног штаба. Потенцијално заражена особа је био Петар Лакатош, радник у железничкој радионици „Херој Срба”. Петар Лакатош је лечен на Дерматовенеролошкој клиници у Београду где је првобитно примљен заражени болесник са Косова. Када се стање тог болесника погоршало, Петар Лакатош је помогао да га ставе на носила и носио га до Хируршке клинике где је болесник издахнуо.

Кризни штаб је већ у току ноћи реаговао и Петар Лакатош је нађен, испред куће је постављено милицијско обезбеђење и укућанима забрањен излазак из куће. У раним јутарњим часовима позван је и др Војислав Стокић, дугогодишњи начелник Заразног одељења.

Управник др Светолик Стевановић и др Војислав Стокић отишли су да прегледају Лакатоша. Већ на том првом прегледу жалио се на јаку главобољу, повишену температуру, болове у слабинама и грудима. Био је зајапурен, али прво мерење температуре показивало је да нема повишену температуру. Искусним лекарима није промакло да је болесник зајапурен те су му након завршеног прегледа поново измерили температуру и она је тада била 37,6°C. У анамнези коју је дао лекарима од значаја је био податак да је као дете вакцинисан против вариоле. Двојица лекара су одмах донела одлуку да се Петар Лакатош изолује. Инфективно одељење је већ било припремано да се у њему изолује Петар Лакатош, али и остали болесници код којих је могло да дође до развоја болести након контакта са Лакатошем. У изолацију Инфективног одељења ушли су др Војислав Стокић, виша медицинска сестра Славица Дамњановић (главна сестра Заразног одељења), медицинска сестра Олга Марковић, болничарке Радмила Милановић, Олга Тодоровић, Живанка Тошић и Пелагија Мирковић, и две помоћне службенице Марија Марковић и Љубица Бабић. Особље које је ушло у изолацију је одмах било вакцинисано, али као по правилу, вакцина се примила само код др Војислава Стокића, те је вакцинација поновљена. Син др Војислава Стокића, др Душан Стокић је из Београда донео и гамаглобулин, па је особље у изолацији примило и ову вакцину. Када су све припреме завршене, око 19 часова, сестра Олга Марковић је, са маском и комплетном заштитном опремом, отишла санитарским колима по болесника. Према историји болести коју је др Војислав Стокић детаљно водио, пацијент је у тренутку пријема имао температуру 38,6°C, дрхтао је и био малаксао, али са очуваним стањем свести. Током наредних дана температура је

код пацијента варијала, а појавила се и оспа између рамена величине 2 до 3 mm. О свим променама код пацијента др Војислав Стокић је телефоном обавештавао управника. Штаб за борбу против вариоле је 30. марта 1972. године обавестио управника Медицинског центра да је код Петра Лакатоша потврђено постојање вариоле али да се, према сазнањима од др Војислава Стокића, ради о лакшем клиничком облику, вероватно и зато што је пацијент у детињству вакцинисан против вариоле. Строга изолација на Заразном одељењу је трајала до 20. априла 1972. године када је пацијент отпуштен са одељења као излечен.

Особље Инфективног одељења 1972. године после затварања карантина: помоћна радница Марија Марковић, болничарка Олга Тодоровић, помоћна радница Оливера Срејић, болничарка Живанка Тошић, начелник др Војислав Стокић, медицинска сестра Олга Николић, пацијент Петар Лакатош, главна сестра Славица Дамњановић, болничарка Пелагија Мирковић и болничарка Рада Миловановић

Целокупно болничко особље је вакцинисано против вариоле, а формиране су и екипе које су вршиле вакцинацију по граду, установама, предузећима и селима. На свим јавним путевима дежурали су милиционери који су проверавали да ли путници имају картоне вакцинације. Једну од екипа чинили су др Милосав Бркић, др Милисав Чанчаревић, др Милица Тешић и инструментар Петар Јаковљевић који су вакцинисали становнике Лугавчине.

Први лекар који је сазнао да у Смедереву постоји потенцијални болесник, др Владимир Поповић је током епидемије вариоле имао пацијента код кога је дошло до бурне кожно реакције на вакцину са појавом црвенила, отока и красти. Отишао је у пратњи болесника на Кожну клинику да би колегама објаснио случај. Паника и страх који су постојали међу становницима али и лекарима су довели до тога да се овај болесник изолује као прави болесник и поред објашњења др Владимира Поповића да се ради само о кожној реакцији на вакцину. На крају је доказано да се заиста радило о реакцији на вакцину и да је др Владимир Поповић био у праву код постављања дијагнозе.

Из записника Управног одбора Болнице 1972. године се види да је комплетно особље које је било у изолацији награђено, а исте године је Скупштина општине Смедерево др Војиславу Стокићу доделила Октобарску награду.

Директор Медицинског центра др Миодраг Радосављевић и главна сестра Центра Маријана Младеновић са особљем карантина и болесником Петром Лакатошем

У време деведесетих година је на Инфективном одељењу било збринато више пацијената у мањим епидемијама алиментарних токсинфекција, епидемијама трихинелозе и заразне жутице.

Последњих неколико година је било више епидемија заразних болести. Пандемијска појава „Свињског грипа”, у периоду 2009-2010. године, наметнула је потребу отварања изолационе једнице у којој је лечено 90 пацијената са респираторним инфекцијама изазваним тим вирусом.

Године 2013. је због појаве Q грознице код оваца било лечено и праћено око 70 лица, највише ученика и наставника Средње ветеринарске и Пољопривредне школе који су били у контакту са зараженим животињама. Исте године је лечено више пацијената од тешке неуроинфекције изазване вирусом хеморагичне грознице западног Нила.

Последњих неколико година у целој земљи се повећао број пацијената са инфекцијама изазваним бактеријом *Clostridium difficile* са свим карактеристикама епидемијске болести. Крајем јесени 2015. године је проглашена епидемија варичеле због неубичајено много оболелих од ове осипне болести. На подручју

Смедерева нема беснила код домаћих и дивљих животиња, али се последњих година збрињава све већи број пацијената због уједа паса луталица.

Инфективно одељење је 2009. године проглашено за најбоље одељење у Здравственом центру. Др Дехар Дехари 2005. године добија плакету као најомиљенији лекар на основу анкете спроведене међу запосленима Здравственог центра. Бојана Перић је 2014. године награђена плакетом за најбољу главну сестру у Општој болници.

Запослени на Одељењу за инфективне болести данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ИНФЕКТИВНЕ БОЛЕСТИ

Начелник:

Дехари др Дехар, инфектолог

Специјалиста инфектологије:

Аврамовић др Јасна (мировање)

Главна медицинска сестра:

Перић Бојана

Медицинске сестре-техничари:

Вукашиновић Вања

Ђекић Јелена

Живојиновић Даница

Павић Љиљана

Петровић Јасмина

Томашевић Виолета

Трајковић Јелена

ОДЕЉЕЊЕ ОПШТЕ ХИРУРГИЈЕ

Хируршки одсек са петнаест болесничких кревета је оформљен 1934. године, а хируршко одељење је почело са озбиљним радом тек после пресељења у нову зграду, 1938. године. Просторно бољи услови у новој згради омогућили су да хирургија има шездесет постеља, а хируршки одсек је, по Закону о болницама, стекао право да носи назив Хируршко одељење.

Прво велико име у историји хирургије у Смедереву је др Миливоје Димитријевић, оснивач смедеревске хирургије. Пуковник у пензији др Миливоје Димитријевић, хирург, примаријус и први професор ратне хирургије Медицинског факултета у Скопљу, носилац Албанске споменице, утемељивач је смедеревске хирургије и почасни грађанин града Смедерева од 1982. године. Он је 1934. године прво основао хируршки одсек са 15 кревета а 1938. године, пошто је Смедерево добило нову болницу, прво хируршко одељење са 60 постеља. Учествовао је у три рата: као добровољац у српско-турском и српско-бугарском рату од 1912. до 1914. године, затим у Првом светском рату и најзад у Другом светском рату. Завршио је медицинске студије у Марсеју у Француској, након чега је докторирао са тезом „Sur les paralysies tardives du nerf cubital” 1923. године у Монпељеу. Као млад хирург радио је код професора Миливоја Костића на Универзитетској хируршкој клиници, заједно са др Богданом Косановићем, др Бранком Шљивићем, др Драгишом Брашованом, др Светом Николајевићем, др Николом Ђукнићем и др Душаном Мушкатиновићем, чувеним хирурзима, професорима Медицинског факултета и академицима.

Др Миливоје Димитријевић, оснивач смедеревске хирургије

Ишао је за болесницима тако да је често мењао места боравка, радио је као хирург у Пљевљима, Пећи и Горњем Милановцу. Као в.д. шеф хируршког одељења радио је у Пожаревцу од 1928. до 1934. године, када прелази у Смедерево. Прошло је више од 80 година од времена када је без антибиотика и савремене хируршке технике др Димитријевић радио сложене операције на плућима и сuture нерава које су биле надасве ретке и јединствене у то доба, о чему сведоче бројни прикази на хируршким секцијама и стручни чланци у публикацијама СЛД-а.

Од 1934. године до пред крај Другог светског рата је радио као хирург у Смедереву. Пред почетак Другог светског рата годишње одморе је проводио на познатим клиникама у Паризу, Монпељеу, Риму и Милану.

Прву књигу о трансфузији крви у нас написао је др Миливоје Димитријевић, публикована је 1940. године, дакле, за време боравка у Смедереву. Веома је заслужан што је смедеревска хирургија уживала велики углед у Србији тога времена.

У време катастрофалне експлозије у Смедереву (5. 06. 1941), др Димитријевић је у Смедереву радио као једини хирург на подручју од Пожаревца до Београда. Према каснијим прорачунима, уз помоћ две медицинске сестре и једног болничара, у хируршком збрињавању је кроз његове руке прошло невероватних 8.500 рањених и повређених.

После одласка из Смедерева, др Димитријевић је као војни хирург прво радио на Сремском фронту. Касније је био на дужности главног хирурга армијске области, прво у Нишу а затим у Скопљу. На Медицинском факултету у Скопљу је изабран за првог професора ратне хирургије 1952. године. Свој радни век хирурга др Миливоје Димитријевић је завршио у чину пуковника на месту начелника за лечење ВМА, 1960. године, после пуних 40 година радног стажа. Иза великог хуманисте, скромног и пожртвованог човека, остао је плодан рад надахнутог хирурга, педагога и просветитеља. И у одмаклим годинама бавио се преводилачким радом.

У односу на уобичајени људски век, животни пут хирурга др Миливоја Димитријевића био је дуг, заслуге, човекољубље, скромност и пожртвовање огромни, па се са правом може рећи да је реч о легенди српске хирургије.

После ослобођења Смедерева, октобра 1944. године, др Ђорђу Панишићу, хирургу поверена је организација Болничког центра. У тој болници су лечени само рањеници, а болесници су изузетно ретко примани на лечење. Болнички центар престао је са радом 1946. године. Цивилна болница је радила у улици Деспота Ђурђа поред Дунава у згради бившег хотела „Таково”, а начелник Хируршког одељења био је др Миливоје Димитријевић.

Др Божидар Милосављевић Чампар, искусни општи хирург, долази на чело Хируршког одељења средином 1946. године и остаје у Смедереву до августа 1958. године, када одлази за Нови Пазар.

Први сачувани протокол Хируршког одељења носи наслов „Асептичне операције од 7. јуна 1946. до 9. априла 1947”. У овај протокол је уписано укупно 776 интервенција. Први пацијент уписан у овај протокол била је осамнаестогодишња девојка из Умчара, оперисана 7. 6. 1946. године у локалној новокаинској анестезији због хроничне рецидивантне упале апендикса. Операцију је радио др Божидар Милосављевић, анестезију је давао др Миладин Милић а иструментарка је била Јела Динуловић. Оперисана пацијенткиња је изашла из болнице 13. јуна 1946. године као здрава.

Доктор Божидар Милосављевић је радио све хируршке, гинеколошке, ортопедске, уролошке и трауматолошке захвате. У том протоколу је евидентирано да је др Божидар Милосављевић урадио ретроколичну гастро-ентероанастому због стенозе пилоруса, парцијалну ресекцију ребра због емпијема, аблацију дојке код карцинома, сафенектомију због проширених вена, сутуру улку-

Др Божидар Милосављевић Чампар

са због перфорације, сутуру екстензорне тетиве III и IV прста након повреде, експлоративну лапаротомију код перфорисаног апсцеса јетре, екцизију карцинома доње усне, уз апендектомије, херниектомије, киретаже и ампутације.

Др Божидар Милосављевић и инструментарка Мира Црнетић у операционој сали

Треба истаћи да је др Чампар, како су га од миља звали, код пролапса утеруса применио операцију хистероколпосимфизопексије, да је успешно одстранио седамнаест килограма тежак оваријални тумор код седамнаестогодишње девојке и да је код старије труднице оперативно решио случај екстраутерине интраперитонеалне трудноће која је трајала једанаест месеци. О успесима др Божидара Милосављевића Чампара писао је Наш глас од 13. априла 1957. године:

ЗАСЛУЖЕНО ПРИЗНАЊЕ

*др Божидар Милосављевић - Чампар, хирург Смедеревске болнице
позван у Енглеску да демонстрира метод једне своје операције*

Пре неколико дана доктор Божидар Милосављевић – Чампар, хирург смедеревске болнице, добио је позив Универзитета из Шефилда у Енглеској, да демонстрира метод једне своје операције која је недавно ушла у савремену историју медицине као „Чампарева операција“.

Ради се наиме о потпуно оригиналном начину операције пролапса матернице, веома честог и прилично тешког обољења жена. До сада је постојало преко десет врста ове операције, али се ни са једном није могло постићи дефинитивно оздрављење, већ се увек јављао повраћај болести, који је захтевао нову хируршку интервенцију. До сада је била најпознатија „Манчестерска операција“.

Прву операцију ове болести, по својој методи, доктор Чампар је извршио пре њених 5 година. У току тог времена он је њу поновио на преко сто болесница. Сигурљивим радом дошао је до резултата који показују да ни у једном случају не постоји рецидив (повраћај болести) и да једино нова операција показује њуну ефикасност и трајно оздрављење.

Колики је значај ове операције најбоље се види ако се узме у обзир да преко једне четвртине жена у свету болује од ове болести. Њено јављање је нарочито појачано код фабричких радница, жена које раде на тешким пољопривредним радовима и жена са великим бројем порођаја. Верује се да ће њена примена убрзо бити уведена у све хируршке сале, пошто се већ дуго година безуспешно експериментисало на проналажењу једне ефикасне методе за оздрављење од ове тако честе болести. „Чампаревом операцијом“ лишиће се највише многе жене и биће им враћена радна способност.

О доктору Чампару имали смо прилике да чујемо и пре неколико година, када је оперисао од тумора једну девојку коју ни један хирург у земљи није хтео да оперише, са мотивацијом како би свака операција била безуспешна. После узалудног шетања од болнице до болнице, девојка је отишла кући са уверењем да јој је смрт неминува.

Доктор Чампар је сазнао за тај случај, позвао болесницу и успешно извршио операцију, извадивши том приликом из трбушне дупље тумор од 20 килограма.

Није нимало чудно што позив, који је добио др Чампар, долази баш из Енглеске. Ова врста пролапса се често сусреће и од поднедљем Енглеске, а лекари Енглеске садају у највеће светске стручњаке по овом питању. Уз позив Универзитета из Шефилда, др Чампару је уследио и позив чувеног енглеског гинеколога, професора Расела, који у писму њуном признања, изражава жељу да нашег хирурга види за операционим столом свој Универзитет.

Научни рад др Чампара ће ускоро бити истовремено штампан у „Есенца медица“, једном од најистакнутијих светских медицинских часописа и нашем водећем медицинском гласнику „Медицински преглед“.

После др Чампара долази млађи општи хирург др Војислав Тодоровић. Др Тодоровић долази на Хируршко одељење Болнице Смедерево септембра 1957. године. Начелник Службе постаје 1958. године и на њеном челу остаје све до одласка у пензију 1985. године. Неколико година је радио као једини хирург у Смедеревском срезу. Хируршка служба добија појачање доласком Смедеревца хирурга др Петра Андрејевића 1964. године, након завршетка специјализације из опште хирургије. До доласка ортопеда и уролога, на Хируршком одељењу су лечени и ови болесници, а рађена је и целокупна трауматологија. У просеку је рађено око 1400 интервенција годишње.

Део особља Хируршког одељења 1977. године (инструментарка Марија Срејић, медицинска сестра Гордана Милошевић, прим. др мед. Војислав Тодоровић, медицинска сестра Марица Младеновић, инструментарка Габријела Илић, др Слободан Стојановић, медицинска сестра Миљојка Ивановић, медицинска сестра Гордана Милић и др Зоран Добошаревић)

Ваља напоменути да је др Војислав Тодоровић урадио сутуру срца код четири пацијента са повредама грудног коша и прободеним срцем. О првој операцији срца у Смедереву опширно је писао Наш глас у броју од 8. новембра 1958. године. Чланак је у даљем тексту приказан у целости због значаја за историју смедеревске хирургије.

ПРВИ ПУТ У СМЕДЕРЕВУ УСПЕШНО ИЗВРШЕНА ОПЕРАЦИЈА СРЦА

У Смедеревску болницу су 14. октобра донели на носилима још живог човека. Био је без пулса и бријиска, врло тешко је дисао, а при сваком његовом даху је из ране на левој страни грудног коша шикљала крв. Човек је био тешко рањен и у шомак. Тако је изледао овај пацијент, Живојина Донић, 56-годишњи земљорадник из Велике Плана, која су у Болницу донели у 11.30 часова, односно око 6 часова после повреда. Лекари су се скупили око њега и сумњичаво су вртели главом. Били су уверени да би повређени умро у пути ако би га послали за Београд, јер је случај био изјубљен. Али љубав према човеку, спојена са савешћу лекара, била је у овом случају одлучујући фактор.

Лекари су одлучили да повређеној подвргну интервенцији, првој такве врсте у Смедеревској болници. Чиниоцу ствар је узео у своје руке др Воја Тодоровић, шеф хируршког одељења, који је ангажовао још и лекаре Бошка Стојадинова и Владимира Појовића, зајим медицинске сестре Селену Живковић и Зорицу Ђукановић, инструментара Пејра Јаковљевића и друге. Али у формирању екипе, која је већ бројала 9 чланова, наступиле су јошешкоће. Недостигао је анестетичар. Пришом су се лекари сећили Вељка Баладанића, који се налазио на војној вежди. Брзо су послали по њега и екипа је била комплетирана.

За то време повређеном су дали средства за јачање срчаног мишића, а она је на операционом столу почела драматична борба за ошимање једног живојина од смрти. После наркозе, повређеном је отворен грудни кош, срчана кеса је била раздрана и пуна крви, док се само срце веома брзо покрећало. Тредало је брзо радити да би се надокнадио недостатак скупих инструмената, јошредних за такве врсте операције, с којима Болница не располаже.

На срцу оближеном крвљу најзад је нађен један отвор широк 1,5 цм. Удод се налазио на десној предњој комори из које су се изливале далеко веће количине крви од оних које су удрижаване трансфизионим системом. У међувремену је анестетичар јављао да је бријисак био на минимум и да више не може да се мери. Али екипа је и даље уорно наставила посао. На крају су лекари са четири шава зајворили отвор на срцу. Тако је заустављен даљи излив крви. Зашивена је и срчана кеса, зајим је одстрањена крв која се најомилала у грудном кошу; у умерено пулно крило је удрижан кисеоник, оно је враћено на своје место и на крају је зајворен грудни кош.

После тога лекари су прешили на отварање шрбуха у чијој се левој горњој половини налазила рана широка 6 цм. Лекари су зашили јосекојину на желуцу и операција је била завршена.

Али и после свега тога случај је био критичан и зајим су му лекари, са јомоћним особљем, и даље јосвећивали највећу пажњу. Кад се навршило десет

дана од извршене интервенције пацијент је почео да се покреће и престала је хемџерајура, али су улс и риписак још увек били ненормални. Четрнаестог дана, риликом ионовног ррегледа, иоказало се да су крвна слика и скоија илућа задовољавајући.

Повређени Донић је сада здрав човек. Један скоро изубљен животи је сјасен захваљујући љубави према човеку и савесног лекара Смедеревске болнице.

Др Војислав Тодоровић је публиковао радове: Гастродуоденални улкус лечен на Хируршком одељењу Медицинског центра у Смедереву, Поводом случаја отворене повреде срца, Убодне ране срца на нашем материјалу, Индиректна повреда потковичастог бубрега, Наша искуства у оперативном лечењу обољења штитасте жлезде, Случај миосаркома јејунума, Lien mobile, Улкусна болест у дијабетичара, Кривуља оптерећења глукозом после парцијалне ресекције желуца, Крварења из горњих партија дигестивног система као терапијски проблем, Критичка процена ресекције желуца по Моуниан-Руссинелију итд.

Др Војислав Тодоровић постаје примаријус 1970. године. Маја 1973. године примаријус Тодоровић постаје члан Управног одбора Хируршке секције СЛД-а, а 28. новембра 1979. године организује хируршку секцију у граду на Дунаву поводом 45 година формирања Хируршког одељења у Смедереву. За рад, залагање и допринос развоју Хируршке службе у Смедереву прим. др Војислав Тодоровић је добио: Орден рада са сребрним венцем (1974), Награду Смедеревских лекарских дана (1983), Октобарску награду Смедерева (1984. и 1993), Плакету Хируршке секције СЛД-а и више захвалница и похвала.

Особље Службе опште хирургије седамдесетих година двадесетог века: др Душан Миковић (други слева) и др Војислав Тодоровић (пети слева); чучи др Петар Андрејић (трећи слева)

У периоду од 1958. до 2000. године специјализацију из опште хирургије завршило је шеснаест лекара, а велики број других специјализаната и стажера је прошао кроз Хируршко одељење.

Део особља Службе опште хирургије 1980. године: инструментарка Марија Срејић, главна сестра Љиљана Митровић, директор прим. др Александар Гигић, медицинска сестра Гордана Милић, др Слободан Прокић, медицинска сестра Љубинка Стојановић, медицинска сестра Драгица Стојановић и медицинска сестра Драгана Брзај; чуче: медицинске сестре Љиљана Костић, Летица Кнежевић и Габријела Илић и медицински техничар Василије Јовић

Одласком у пензију др Војислава Тодоровића (1985. године), место начелника преузима др Зоран Добошаревић. Доктор Добошаревић је рођен у Београду, а након завршетка Медицинског факултета и обавезног лекарског стажа одлази да ради у Чачак, Модричу и Добој. Након специјализације из опште хирургије долази као млади хирург у Смедерево. Он је, заједно са осталим хирурзима, 17. априла 1987. организовао хируршку секцију СЛД-а на којој су обрађене актуелне теме из хирургије.

Медицинска сестра Летица Кнежевић, медицинска сестра Љиљана Костић, инструментарка Марија Срејић; седе: главна сестра Службе Љиљана Митровић, начелник Службе др Зоран Добошаревић и инструментарка Лепосава Вучић

Активно је суделовао у раду СЛД, на стручним састанцима и конгресима, где је износио своја искуства и резултате Службе у којој је радио. Др Зоран Добосаревић је у периоду од 1987. до преране смрти 1992. године био члан Управног одбора Хируршке секције СЛД-а.

После њега је за начелника постављен др Михајло Станковић. У време доласка др Михајла Станковића, одељење већ има проблем са кадровима, тако да су једно време на одељењу радила само 4 хирурга. Захваљујући његовим напорима на одељење долазе четири нова специјализанта опште хирургије, а непосредно пре тога на специјализацију из опште хирургије одлази др Момчило Огаревић. Као начелник у време највеће кризе у здравству и проблема са дијагностичким апаратима, успео је да донацијама обезбеди куповину једног гастроскопа. Тај гастроскоп, једини исправни у целом Здравственом центру, користили су хирурзи и гастроентеролог за гастроентеролошку дијагностику болесника са Хируршког и Интерног одељења.

Хируршка интервенција у старој операционој сали:
др Михајло Станковић, др Горан Аврамовић и др Славица Остојић

Доградњом новог дела Болнице Хируршко одељење је незнатно проширено. Међутим, значајније преуређење постојећег одељења урађено је 1994. године, када су знатно побољшани услови за рад хирурга. Због малог броја хирурга у периоду после 1990. године, а нарочито након 1992. године, уводи се дежурство хирурга и њихово присуство свих 24 сата у Болници. Заувек је сменски рад одбачен као неуслован за праћење хируршких болесника. Због малог броја хирурга у дежурства су се укључивали ортопеди и уролози. У то време хирург је дежурао за све хируршке гране и надзирао одељења свих хируршких дисциплина. Доласком четворице младих хирурга почело је стално хируршко дежурство, а од почетка 2001. године поред хирурга постоји и уролошко-ортопедско дежурство.

Доктор Богољуб Стевановић постаје начелник Службе опште хирургије 1996. године, а непосредно после њега на место начелника именован је др Миливој Ристић (1997).

Анестетичар Ружица Цаблка, инструментарка Габријела Илић, др Богољуб Стевановић, медицинска сестра Гордана Ђиповић; седе: медицинске сестре Летица Кнежевић, Гордана Милентијевић и Миљојка Ивановић

Од 1998. године, са побољшањем економске ситуације, Хируршко одељење је добило CW доплер, који се користи у дијагностици артеријских обољења доњих екстремитета и на коме је радио др Момчило Огаревић. У току неколико операција урађен је и интраоперативни ултразвучни преглед, код операција холедохолитијазе и ехинококних циста јетре. Први интраоперативни ултразвучни преглед урадио је др Горан Аврамовић током операције ехинококних цисте јетре.

Тројица хирурга су 2000. године похађали Школу ултразвука у Крагујевцу, у програму перманентне едукације особља хируршког одељења: др Михајло Станковић, др Богољуб Стевановић и mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић.

Медицинска сестра Злата Бутрић, главна сестра Ивана Спасић, медицинска сестра Весна Маринковић Живановић, инструментарка Мирјана Живановић и др Миливој Ристић; седе: медицинска сестра Милка Дејановић, др Момчило Огаревић, медицинска сестра Драгица Станојловић, медицинска сестра Летица Кнежевић, инструментарка Јасмина Јоцић Мицић и др Зоран Шошкић

Јуна 1999. године уведена је компјутерска база података за све хоспитализоване пацијенте на Хируршком одељењу. За компјутеризацију одељења највеће заслуге имају др Момчило Огаревић, др Ненад Ђорђевић, др Миливој Ристић и др Мирољуб Стефановић, гинеколог који је и направио базу података. Током следећих десетак година, до увођења болничког информационог система, на одељењу су умрежена два персонална рачунара, на којима су доступни сви подаци о хоспитализованим болесницима, од њихових општих података, анамнестичких података и статуса на пријему до епикризе и оперативног протокола.

Почетком 2001. године у Служби је радило девет специјалиста опште хирургије: др Михајло Станковић (директор Здравственог центра „Свети Лука“), др Богољуб Стевановић (начелник Службе опште хирургије), др Миливој Ристић, др Момчило Огаревић (шеф операционог блока), др Слободан Прокић, др Момчило Станимировић (начелник хируршких амбуланти), mr sc. med. dr Горан Аврамовић, mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић и др Милан Николић, а лекар на специјализацији из опште хирургије је била др Јасмина Шкрбић. Поред лекара, на одељењу је радила једна виша медицинска сестара, тридесет девет медицинских сестара и техничара и девет нездравствених радника. Главна сестра Хируршке службе је била виша медицинска сестра Љиљана Митровић.

Хируршко одељење је имало имало четрдесет девет болесничких постеља. Служби је организационо припадао операциони блок са три операционе сале, комплетно опремљене за хируршке интервенције, које су користили сви оператори (општи хирурзи, уролози, гинеколози и ортопеди).

Др Момчило Станимировић и главна инструментарка Славица Ђузић

Од септембра 2001. године начелник Хируршке службе је др Богољуб Стевановић, а начелник амбулантног дела др Момчило Станимировић. Априла 2003. године начелник Хируршке службе постаје др Момчило Огаревић, а на то место септембра 2005. године долази mr sc. med. dr Горан Аврамовић.

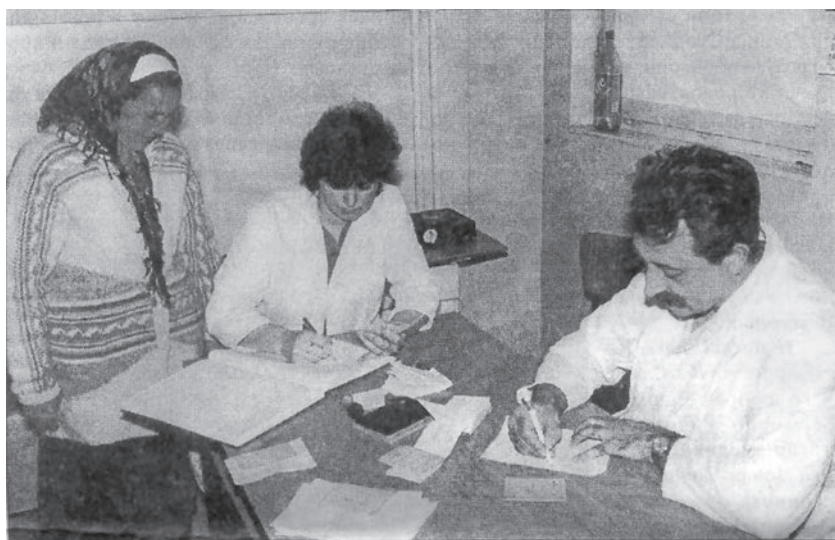
У овој Служби су раније радили и хирурзи: др Вељко Балабанић, др Бошко Стојадинов, др Петар Андрејић, др Душан Миковић, др Миливоје Кићановић, prim. dr sc. med. Александар Гигић, др Војислав Путник, др Анджеј Пшибишовски, др Владимир Војводић, др Guillermo Izquierdo Pinedo, прим. др Бранко Костић и др Никола Павлица.

Др Анджеј Пшибишовски

Др Guillermo Izquierdo Pinedo

Детаљ из хируршке амбуланте 1998. године
(медицинска сестра Гордана Младеновић и др Никола Павлица)

Главне сестре Службе опште хирургије су биле: Мира Црнетић, Зорица Станојевић, Мирјана Ђорђевић (од 1974. до 1978. године), Љиљана Митровић (од 1978. до 2006. године), Оливера Антић (од 2006. до 2010. године), Ивана Спасић (од 2010. до 2015. године), а од 2015. године главна сестра Одељења опште хирургије је Александра Јовановић.

Главне сестре Службе опште хирургије седамдесетих година (Зорица Станојевић Ђукановић (чучи друга слева) и Мирјана Ђорђевић (стоји трећа здесна)

Од 2003. године хирурзи почињу да раде операције шуљева методом подвезивања хемороидалних артерија (HAL) за коју су се у Аустријском граду Блудензу обучавали др Ненад Ђорђевић, др Горан Аврамовић и др Момчило Огаревић. Операције шуљева овом методом се у то време примењују још само у Новом Саду. Прву операцију овом методом у Смедереву је урадио др Момчило Огаревић, уз инструментирање Оливере Станковић.

Током 2004. године уводе се операције кила безтензионим техникама уз употребу полипропиленских мрежица.

На обуку за лапароскопске операције жучне кесе у Клиничком центру у Нишу ишли су *prim. mr sc. med. dr* Ненад Ђорђевић, *mr sc. med. dr* Горан Аврамовић, др Момчило Огаревић и инструментарка Славица Ђузић. Од 2005. године у Здравственом центру „Свети Лука” почиње са радом лапароскопија, односно операције жучне кесе и жучних канала без отварања трбушне дупље. За ту врсту операције користила се стручна помоћ др Верољуба Пејчића из Клиничког центра у Нишу, проф. др Ђорђа Бајеца, тада директора Ургентног центра Србије и др Карацића из Ургентног центра Србије. Прву самосталну лапароскопску операцију жучне кесе је урадио начелник службе за општу хирургију *mr sc. med. dr* Горан Аврамовић 2006. године, уз асистенцију др Момчила Огаревића и уз инструментирање Славице Ђузић. Од 2006. године је урађено више од 1000 лапароскопских операција жучне кесе, а рађене су лапароскопске операције кила, ресекције дебелог црева и дијагностичке процедуре.

Приватни медицински факултет US Medical School у Београду који је имао наставну базу у Здравственом центру „Свети Лука” у Смедереву је 4. јуна 2011. године организовао конгрес о новинама у лапароскопском лечењу стерилитета у Београду. Том приликом су показне операције рађене у Операционом блоку у Смедереву и преношене видео линком. Гинеколози Carlos Rotman и Nasiruddin Rana из Меморијалне болнице у Чикагу су извели операцију *Incisio et cauterisatio endometrioma et endometriosis. Recanalisatio tubae l. sin.* Њих двојца су урадили још једну интервенцију *Cystectomy. Recanalisatio tubae.* Трећу показну операцију, ла-

пароскопску холецистектомију су урадили хирурзи др Bernardo Duarte, др Ненад Ђорђевић и др Горан Аврамовић.

Инструментарке Јасмина Јоцић Мицић и Славица Ђузић, анестезиолог др Данута Павловић, хирурзи др Горан Аврамовић и др Момчило Огаревић

Од 2014. године почиње се са лапароскопским креирањем колостома и биопсијама јетре.

Др Зоран Шошкић 2015. године у смедеревској болници ради парцијалну ресекцију црева отвореном методом, користећи линеарни GIA стаплер (механички шав), уз инструментирање вишег инструментар Тање Младеновић.

Др Горан Аврамовић, др Александар Ненадовић и др Зоран Шошкић

Након едукације у Риједи којој су присуствовали др Горан Аврамовић и др Зоран Шошкић, 2016. године је урађена прва лапароскопска хемиколектомија. Операцију је урадио начелник Службе за општу хирургију др Горан Аврамовић уз асистенцију др Зорана Шошкића и инструментирање Слађане Новаковић.

Тренутно у Служби за општу хирургију ради 10 хирурга, два специјализанта и један клинички лекар. Начелник хирургије је *mr sc. med. dr* Горан Аврамовић, специјалиста опште хирургије, а поред њега на одељењу раде и хирурзи: др Момчило Огаревић, *prim. mr sc. med. dr* Ненад Ђорђевић, др Милан Николић, др Јасмина Шкрбић, др Зоран Шошкић, др Небојша Димитријевић, др Емил Јеремић, др Милан Кулић и др Јелена Ђокић. На специјализацији из васкуларне хирургије је др Владимир Поповић, на специјализацији из опште хирургије др Александар Ненадовић а клинички лекар је др Александар Аврамовић.

Хируршко одељење има 52 болесничке постеље. Годишње се на одељење просечно прими око 1800 болесника са територије Смедерева, Велике Планае, Смедеревске Паланке и Ковина који гравитирају према смедеревској болници. На одељењу се уради између 850 и 1000 оперативних захвата годишње. Око 40% оперативног програма припада ургентној хирургији, а остало су елективне операције.

Др Александар Аврамовић, др Јасмина Шкрбић, др Небојша Димитријевић и др Александар Ненадовић

Одсек операциони блок (хируршке сале и централна стерилизација)

Уз почетак рада Службе за општу хирургију неопходно је поменути оснивање операционе сале где су први болничари обављали послове инструментарара.

Прва примитивна операциона сала формирана је у старој болници у Давидовићевој улици, након доласка др Миливоја Димитријевића 1934. године. Савремена операциона сала опремљена је 1938. године након отварања Бановинске болнице у Смедереву. У случају нестанка електричне енергије у току оперативног захвата користио се фењер јер није било агрегата све до 1962.

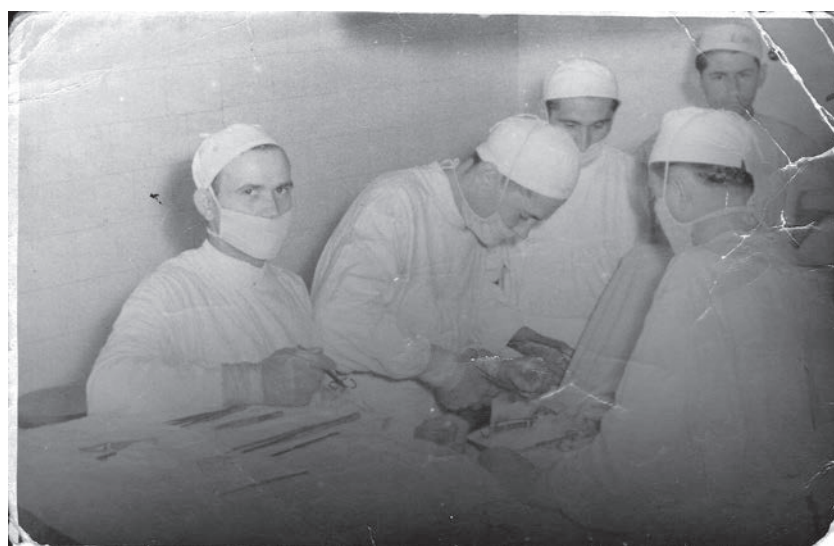

Инструментаријум из 1936. године

Фењер из операционе сале

Болничар Петар Јаковљевић запослио се 23. маја 1947. године, а након њега Божидар Виторовић и Момчило Торлаковић су као болничари обављали послове инструментарара. Они су уз рад касније завршили средњу медицинску школу, а Момчило Торлаковић је међу првима стекао диплому Више медицинске школе.

Први болничар - инструментар Петар Јаковљевић инструментира др Бошку Стојадинову

Један догађај са почетка шездесетих година је прешао у легенду, сведочећи о томе какви су мајстори свог заната били ови људи. Прича потиче из операционе сале. Пацијент са илеусом већ је лежао на операционом столу у дубокој анестезији, спреман за операцију. Међутим, тек што је првим резом пацијенту отворио трбушну дупљу, хирургу др Петру Андрејићу је нагло позлило. Касније се испоставило да је доживео инфаркт. Ситуација је била више него драматична. Одједном су о концу висила два живота. Није се могло рећи ко је ближи анђелима: пацијент због „везаних црева” и отвореног трбуха или хирург због акутног срчаног удара. Хитност и недостатак времена нису дозвољавали да се оде по другог хирурга. У таквим околностима Петар Јаковљевић, који је радио у операционој сали као инструментар, преузима улогу оператора. Захватом изведеним по свим правилима хирургије, решава стање са цревима, обезбеђује трбушну дупљу физиолошким раствором и антибиотицима, узима иглу и коначно и по слојевима затвара оперативну рану. И што је најлепше, ова прича има срећан завршетак – преживели су и хирург и пацијент.

О подвигу инструментара говори случај детета чији је отац у време када је требало да се уради операција радио у Железари. Због акутних болова у стомаку била је потребна хитна операција илеуса, а онда и хитна трансфузија. Операцију је урадио др Војислав Тодоровић, а инструментирала је Габријела Илић. Због подударности крвне групе детета и крвне групе инструментарке и хитности трансфузије, инструментарка је након инструментирања легла на колици поред детета на операционом столу и дала крв детету. После операције, дете се опоравило и без компликација напустило одељење хирургије.

Инструментари који су радили у операционом блоку су: Петар Јаковљевић, Божидар Виторовић, Габријела Илић, Јелена Бабић, Марија Срејић, Радоје Станковић, Светлана Прокић, Мира Жежељ, Ковиљка Тодоровић, Олгица Ристић, Слободанка Реџић, Весна Николић, Радомир Милосављевић, Радомир Ђорђевић, Оливера Антић и Мирјана Живанић.

Особље операционе сале: др Душан Миковић, инструментари Радоје Станковић и Радомир Ђорђевић, главни инструментар Петар Јаковљевић, инструментарка Мира Жежељ, анестетичар Миле Величковић и инструментарка Марија Срејић

Главни инструментари операционе сале од оснивања, после Петра Јаковљевића су били: Марија Срејић (1985–1989), Радомир Милосављевић (1985–2003) и Оливера Антић (2003–2006). Главни инструментар операционог блока од 2006. године је Славица Ђузић, која је и председник Секције инструментара и техничара у операционим салама Србије.

Део запослених у Служби опште хирургије и операционој сали крајем седамдесетих година двадесетог века (медицинска сестра Дивна Торлаковић, др Зоран Добошаревић, медицинска сестра Зорица Обрадовић, главна сестра Службе опште хирургије Зорица Станојевић и медицинска сестра Гордана Ђиповић; седе: инструментар Радомир Ђорђевић, главни инструментар Петар Јаковљевић, медицинска сестра Гордана Милентијевић, анестетичар Момчило Торлаковић, инструментарке Селена Живковић и Габријела Илић и медицинска сестра Вера Николић)

Након формирања операционог блока као посебне организационе јединице у оквиру Службе опште хирургије 2002. године, први шеф операционог блока је био др Момчило Огаревић а следили су др Горан Аврамовић (2003–2005), уролог др Горан Обрадовић (2006–2011) и др Зоран Шошкић (2011–2012). Шеф операционог блока од 2012. године је др Емил Јеремић.

Шефови операционог блока др Емил Јеремић, др Горан Обрадовић и др Момчило Огаревић

Поводом 12. маја, Међународног дана медицинских сестара, главни инструментар Славица Ђузић је 2010. године добила признање за најбољу главну сестру и захвалницу за допринос, развој и стручност.

Додела награде за најбољу главну сестру (главни инструментар Славица Ђузић и председница Удружења Љубица Мишић)

Операциони блок, реновиран 2008. године, има три савремене операционе сале: салу Службе за општу хирургију, уролошко-гинеколошку салу и салу за лапароскопске операције. Реновирање је омогућило раздвајање „чистих” и „прљавих” путева. Пут кретања пацијената је из чистог ходника, простора за преузимање пацијената операционог блока до собе за премедијацију и до операционе сале. Након завршене операције пацијент се септичним путем одвози до собе за буђење, а затим до матичног одељења или јединице интензивног лечења.

Отварање новог операционог блока 2008. године (инструментари: Оливера Станковић, Иванка Илић и Весна Милошевић, главна сестра Службе опште хирургије Оливера Антић, директор прим. др мед. Драгана Алексић Миловановић, главна инструментарка Славица Ђузић, инструментарке Тања Младеновић, Јасмина Јоцић Мицић и Мирјана Живанић)

Са отварања новог операционог блока: ЊКВ Александар Карађорђевић, prim. mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић, главни инструментар Славица Ђузић, начелник Службе за општу хирургију mr sc. med. dr Горан Аврамовић, ЊКВ Катарина Карађорђевић и виши инструментар Данијела Антонијевић

Уз три операционе сале, операциони блок садржи гардеробни филтер, собу инструментара, просторију за прање колица, простор за одлагање стерилних инструмената и операционог веша, просторе за хируршко прање руку, одвојени простор за прање инструмената, собу за премедикацију и собу за буђење. Архитектонски је повезан са централном стерилизацијом лифтом за стерилан материјал и лифтом за слање нестерилног материјала. Опремљен је централном вентилацијом и климатизацијом. Операционе сале имају уграђене стерилизаторе за брзу стерилизацију аутоклавирањем који су повезани са стерилизатором из централне стерилизације *Odelga*. Централна стерилизација има два модерна апарата за стерилизацију аутоклавирањем *Geting* и *Selectomat*.

Др Милорад Николић (директор у пензији), Данијела Антонијевић, Оливера Станковић, Весна Милошевић, Марија Срејић (инструментар у пензији), Славица Ђузић, Габријела Илић (инструментар у пензији), др Велимир Јаковљевић, Јелена Бабић (инструментар у пензији), Тања Младеновић, др Богољуб Стевановић, Иванка Илић, Јасмина Јоцић Мицић, Мирјана Живанић и Лепосава Вучић

Све три операционе сале са антистатичким подовима имају електрохируршке јединице *Olimpus*, операционе столове *Trumpf* и операционе лампе *Berchtold*. Лапароскопска сала је опремљена новим стубом за лапароскопске операције *Wolf*, новом CCD камером, мултифункционалним електричним ножем *Erbe*, вакуум апаратима *Evac Drager* и комплетним инструментаријумом за лапароскопију.

Mr sc. med. dr Горан Аврамовић, Славица Ђузић и др Слободан Прокић

Годишње се у операционом блоку уради више од 1800 операција. У Служби опште хирургије уради се око 1000 операција, а у службама урологије и гинекологије по 400.

Данијела Антонијевић је први виши медицински техничар инструментар у Болници коју је Болница упутила на Вишу медицинску школу у Ђуприји, где је 2007. године дипломирала у року.

Инструментари су активно учествовали у континуираној медицинској едукацији на стручним скуповима Удружења медицинских сестара-техничара и бабица Републике Србије.

Десети јубиларни стручни састанак инструментара у операционим салама одржан је 2002. године у Смедереву. Председник Савеза инструментара у то време је био Радомир Милосављевић. Данијела Антонијевић је на том састанку презентовала рад: „Стрес инструментара у операционој сали”.

На Стручном састанку инструментара у операционим салама одржаном 2009. године у Пироту предавања су одржале Славица Ђузић (Иновација у оперативној техници стрес инконтиненције) и виши инструментар Тања Младеновић (Техника инструментирања код радикалне цистектомије методом Mainz-Rouch II).

Стручни састанак инструментара у операционим салама поново је одржан у Смедереву 2010. године. Скупу је присуствовало више од 700 учесника. Уводно предавање је одржао тадашњи шеф операционог блока др Горан Обрадовић говорећи о тимском раду у операционој сали. Инструментари операционог блока су тада одржали два предавања о протоколима инструментирања код операције

хемороида (Жаклина Крчмаревић) и код екстензивних операција у гинекологији (Оливера Станковић).

Инструментари који раде у Операционом блоку Одељења за општу хирургију су: Славица Ђузић, главни инструментар, Лепосава Вучић, Иванка Илић, Божица Лазић, Весна Милошевић, Оливера Станковић, Јасмина Јоцић Мицић, Јасмина Смиљковић, Данијела Антонијевић, виша медицинска сестра инструментар, Жаклина Крчмаревић, Тања Младеновић, виша медицинска сестра инструментар и Слађана Новаковић. Медицински техничари који раде у централној стерилизацији: Предраг Јаковљевић, Срђан Момчиловић и Ненад Јовановић.

Детаљ из централне стерилизације Болнице

За висок стандард одржавања хигијене у операционом блоку и централној стерилизацији задужене су помоћне раднице Тима за хигијену: Гордана Илић, Верица Петровић и Деса Јовановић.

Део запослених на Одељењу опште хирургије данас

Одсек за пластичну, реконструктивну и естетску хирургију

Почетак постојања пластичне, реконструктивне и естетске хирургије у смедеревској болници везује се за јуни 1987. године и долазак др Весне Вучић, специјалисте пластичне хирургије. Др Весна Вучић је рођена 1954. године у Краљеву, дипломирала је на Медицинском факултету у Београду, а потом у Чачку обавила обавезни лекарски стаж. Телефонским разговором са др Милорадом Николићем, тадашњим директором Дома здравља, позвана је у Смедерево давне 1980. године. Њени први утисци су изражени речима: „Дан леп, сунчан... угледах Дунав, тврђаву и цркву. Први пут сам у овом граду... Лепота... Сусрет са директором – срдачност до те мере да он пише моју молбу за заснивање радног односа, а ја диктирам. Одушевих се и Смедеревцима...” Врло брзо је добила и одобрење за специјализацију, најпре за ортопедију, а потом за пластичну и реконструктивну хирургију.

При Служби за ортопедију и трауматологију формиран је одсек за пластичну хирургију. У првој години рада прегледано је 2187 пацијената, оперисано 186 и обрађено 67 опекотинских рана. Целокупни тим одсека чиниле су др Весна Вучић и медицинска сестра Милица Ђурић.

Др Весна Вучић и медицинска сестра Милица Ђурић

Пацијенти су лежали на свим одељењима на којима су постојали слободни болеснички кревети и свакодневно су превожени колицима до превијалишта пластичне хирургије и натраг. Било је много индустријских, пољопривредних и других повреда, опекотина, урођених деформитета, тумора и ратних повреда.

Као по неписаном правилу, прва деликатна, већа операција није фотографисана, али је сачувана у сећању др Весне Вучић: „Чека ме пацијент, рано ују-

тро, који се „закачио” оком за куку, како рече. Видех горњи капак који виси до половине образа, а очна јабучица неповређена. Заправо, пацијент је заборавио да после клања прасета склони куку са довратка, па му се изјутра при изласку она закачила за горњи капак, покидавши све структуре. Одушевљено применим знање које сам стекла на ВМА и реконструисем капак по слојевима”.

Реконструкција након повреде шаке

Реконструктивни захвати су рађени веома често. Нека остане забележено да су прве, потпуно иновативне операције (до тада незабележене у историографији реконструкције ушне шкољке) урађене у овој установи тетивним графтом, уместо ребарном хрскавицом, у периоду од 1993. до 1997. године.

Реконструкција ушне шкољке тетивним графтом

Др Весна Вучић и проф. др Juez Avellara

Оригинални инструменти проф. др Avellara

Техника рада и резултати су приказани на Конгресу пластичне хирургије 2001. године у Београду, рад је изазвао интересовање и похваљен је од стране највећег светског стручњака из те области (проф. др Juarez Avellar, Sao Paolo, Brazil). Професор је др Весни Вучић поклатио своју књигу и инструменте прављене по његовом нацрту.

Велики обим посла и добри резултати, наметнули су потребу за проширењем Одсека, те су примљене још четири медицинске сестре (Снежана Цвејић, Славица Сикимић, Бисерка Мићовић и Мирослава Жежељ).

Медицинска сестра Славица Сикимић, главна сестра Мирослава Жежељ и медицинска сестра Снежана Цвејић

Временом, због све већих потреба, увиђајући оправданост постојања ове хируршке гране, руководство тадашњег Здравственог центра, новембра 1993. године оснива службу коју чине један лекар специјалиста (др Весна Вучић), лекар на специјализацији (др Марина Николић) и четири медицинске сестре (Мирослава Жежељ, главна медицинска сестра службе, Милица Ђурић, Снежана Цвејић и Славица Сикимић). Служба је имала две собе са осам кревета и превијалиштем у простору где са данас налази Служба анестезије. Поред стационарног дела, имала је и амбуланту са операционом салом. Била је то једина самостална служба пластичне и реконструктивне хирургије у целој бившој Југославији, ван универзитетских центара, што много говори о визији развоја здравства у овом региону.

После одласка оснивача Службе, др Весне Вучић, у самосталну приватну праксу 1998. године, као специјалиста долази др Јован Секулић који остаје до марта 1999. године. У периоду до марта 2000. године Служба не ради. Доласком др Марине Николић са специјализације обнавља се рад Службе са истим оним рад-

ним еланом и ентузијазмом који ју је красио од њеног постанка. Колективни дух, професионалност, стручност и пре свега племенитост и позитивна енергија људи који је чине дају посебан значај њеном изузетном функционисању, где се савладавају сви постављени задаци уз осмех, на задовољство и пацијената и запослених.

Др Марина Николић

Ток лечења пацијента са повредом дорзума стопала

Сећање на успешно збринута и решена патолошка стања са којим су се чланови овог колектива сусретали, као и задовољство пацијената, једина су права сатисфакција за њихов ентузијазам и неисцрпно залагање. О томе боље говоре фотографије од речи.

Служба пластичне хирургије постаје одсек Службе опште хирургије 2005. године. Обим посла из године у годину је у константном порасту, при чему је обухваћена комплетна патологија тумора коже и меких ткива, хирургија шаке, реконструктивна хирургија код трауматизованих болесника, декубиталних рана, опекотинска болест, неке урођене аномалије и естетски захвати, у циљу постизања одговарајућих функционалних и естетских резултата. Током 2015. године прегледано је 5343 пацијента, извршена 4571 услуга, урађена 271 операција и обрађено 276 опекотинских рана.

У Одсеку за пластичну и реконструктивну хирургију данас раде др Марина Николић, специјалиста за пластичну и реконструктивну хирургију и три медицинске сестре: Славица Сикимић, главна сестра Одсека, Данијела Ђошић и Славица Арсенијевић.

Детаљ из амбуланте за пластичну хирургију (медицинска сестра Славица Сикимић, медицинска сестра Славица Арсенијевић и др Марина Николић)

Сагледавањем целокупног обима рада пластичне, реконструктивне и естетске хирургије од њеног оснивања до данас, може се констатовати значајан пораст обољења малигне природе, трауматских повреда, као и опекотинске болести.

Сарадња са осталим хируршким, интернистичким и дијагностичким гранама медицине заступљеним у смедеревској болници је на високом нивоу, а такође и сарадња са установама терцијарног нивоа здравствене заштите у Београду, где се збрињавају сва патолошка стања која у нашој установи просторно, технички и организационо не могу да буду адекватно збринута.

Особље Одсека за пластичну хирургију данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ОПШТУ ХИРУРГИЈУ

Начелник:

Аврамовић др Горан, магистар, хирург

Специјалисти опште хирургије:

Војиновић др Предраг
 Димитријевић др Небојша
 Ђокић др Јелена
 Ђорђевић прим. др Ненад, магистар
 Кулић др Милан
 Николић др Милан
 Шкрбић др Јасмина

Лекари:

Аврамовић др Александар
 Ненадовић др Александар
 Поповић др Владимир

Главна медицинска сестра:

Јовановић Александра, виша медицинска сестра

Медицинске сестре-техничари:

Бацкић Милијана
 Богдановић Весна

Бужиган Маја
 Војиновић Гордана
 Гагић Јадранка
 Живановић Весна
 Илић Немања
 Јакшић Јасмина
 Јекић Слађана
 Јовановић Зорица
 Маринковић Живановић Весна
 Метикош Јовановић Сузана
 Милојевић Александра
 Митровић Милена
 Ненадовић Тијана
 Николић Александар
 Николић Марина
 Рајковић Тамара
 Ракић Тања
 Станојловић Драгица
 Томић Маја
 Шапкић Драгана

Одсек за полуинтензивну негу

Шеф одсека:

Шошкић др Зоран, хирург

Одсек операциони блок

Шеф одсека:

Јеремић др Емил, хирург

Главни инструментар:

Ђузић Славица

Више медицинске сестре:

Антонијевић Данијела

Младеновић Тања

Медицинске сестре-инструментари:

Вучић Лепосава

Илић Иванка

Јоцић Мицић Јасмина

Крчмаревић Жаклина

Лазић Божица

Милошевић Весна

Новаковић Слађана

Смиљковић Јасмина

Станковић Оливера

Медицински техничари у стерилизацији

Јаковљевић Предраг, одговорни

техничар

Јовановић Ненад

Момчиловић Срђан

Одсек за пластичну, реконструктивну и естетску хирургију

Шеф одсека:

Николић др Марина, пластични и реконструктивни хирург

Главна медицинска сестра:

Сикимић Славица

Медицинске сестре-техничари:

Арсенијевић Славица

Ђошић Данијела

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОРТОПЕДИЈУ СА ТРАУМАТОЛОГИЈОМ

Ортопедско-трауматолошка служба је основана 1969. године одлуком Радничког савета. Први начелник Службе био је прим. др Драгослав Бата Марковић, специјалиста ортопедије. До оснивања Службе, трауматолошки болесници су лечени у оквиру хируршке службе, а болесници са обољењима коштано-зглобног система су збрињавани спорадично. Током прве четири године Ортопедска служба је користила простор и особље Хируршког одељења, а тек 1973. године ортопедској и уролошкој служби је уступљен део простора хируршке службе, чиме су се делимично стекли услови за самосталан рад, уз велику упућеност на међусобну сарадњу.

Др Драгослав Марковић

Одласком прим. др Драгослава Марковића 1975. године, у Болници је остао само др Зоран Николић који је тада био на специјализацији из ортопедије. Августа 1975. године у Службу је примљен прим. др Чедомир Андријашевић, специјалиста ортопедије, који је одмах по доласку постао начелник. Др Владимир Тодоровић, као специјализант ортопедије, долази у службу марта 1978. године. Због честих кадровских проблема, у наредном периоду је додељено више специјализација а у помоћ су долазили и ортопеди из других здравствених установа, посебно из Института за ортопедско-хируршке болести „Бањица” у Београду (прим. др Бранко Минић, прим. др Љуба Георгијевић, прим. др Иван Бутковић).

Када је завршена доградња хируршког блока, 1983. године, омогућено је потпуно раздвајање уролошке и ортопедске службе а услови за боравак болесника и рад особља су значајно побољшани. Ортопедско-трауматолошка служба тада добија и нове просторије за ортопедску амбуланту и превијалиште у приземљу новог објекта. Упоредо са проширивањем просторних капацитета, набављана је и нова опрема (покретни рендген апарат, инструменти за операциону салу, нови болеснички кревети и др.).

Одласком др Зорана Николића, а потом и прим. др Чедомира Андријашевића 1984. године, као и специјализанта др Богољуба Вучића, опет су настали кадровски проблеми. Др Владимир Тодоровић остаје једини ортопед и постаје начелник 1985. године.

У Служби су краће или дуже време радили и др Александар Балмазовић (од априла 1979. до септембра 1980. године), др Срећко Јеремић (од јануара 1982. до августа 1984. године), др Башир Хусеин (1983. године), др Томислав Касум (од марта 1996. до јуна 1997. године), уз повремено ангажовање ортопеда из других здравствених установа.

Др Владимир Тодоровић, др Данута Павловић, анестетичар Бранислав Обрадовић, инструментарке Марија Срејић, Рушка Здравковић и Љиљана Вучић

У Служби су специјализације добили и завршили др Славиша Миленковић (1988. године), др Горан Куљанин (1991. године), др Зоран Вујовић (1994. године), др Драгољуб Вукасовић (1999. године) и др Владан Николић (2007. године). Тренутно се на специјализацији налазе др Драгутин Аксић и др Марко Вучковић.

Др Владимир Тодоровић остаје начелник Службе све до 1992. године, када је постао посланик у Савезној скупштини, а за начелника је именован др Горан Куљанин. Др Горан Куљанин је био начелник Службе од 1993. до 2000. године. Те године начелник постаје др Славиша Миленковић, од 2000. до 2002. године, када га је заменио др Зоран Вујовић. Одласком др Зорана Вујовића, 2005. године, за начелника је постављен др Драгољуб Вукасовић, који се и данас налази на месту начелника Службе.

Др Горан Куљанин, др Владимир Тодоровић и др Башир Хусеин са особљем Ортопедског одељења

Прва главна сестра је била Стојана Лојаница. Од 1982. до 1987. године, главна сестра је била Ковиљка Јовичић, а након ње именована је Слободанка Буљан, која је ту функцију обављала до 1993. године, када на место главне сестре долази Снежана Ракић, која у Служби остаје до 1997. године. Након Снежане Ракић, на месту главне сестре је била Марија Пал, па потом Ивана Спасић, од 2000. до 2010. године. Од 2010. до 2013. године главна сестра је била Данијела Живојиновић, а после ње на место главне сестре долази Јелена Ђорђевић, која је и данас главна сестра Службе.

Инструментарке Рушка Здравковић и Марија Срејић, хирург др Владимир Војводић, инструментарка Лепосава Вучић; стоје: болничар Гајић и ортопед др Славиша Миленковић

Током 2003. године Служба је премештена у простор бившег дечијег бокса и породилишта, где се и данас налази. Пресељењем је омогућено издвајање самосталних операционих сала у оквиру Одељења, превијалишта, као и низа других потребних просторија. Тренутно Одељење за ортопедију поседује две операционе сале и 26 болесничких кревета. Амбулантни део се налази у оквиру болничког круга, а хитни случајеви се збрињавају у оквиру ургентно-пријемног блока. Годишње се обави око 500 операција, 13.000 амбулантних прегледа и 15.000 услуга.

Прим. др Драгослав Бата Марковић, а потом и др Владимир Тодоровић су увели остеосинтетске процедуре у оперативно лечење у складу са тадашњим препорукама Института „Бањица” као референтне установе. Прве парцијалне протезе кука уграђене су у Болници током 1973. године а операције је радио др Драгослав Марковић.

Спољашња фиксација по методи професора Митковића уведена је 1991. године а прве операције је урадио др Горан Куљанин.

Уградња тоталних протеза кука (бесцементних, хибридних, цементних) у Болници је почела 1997. године када је проф. др Бојан Бојанић оперисао са смедеревским ортопедима. После периода застоја, ове операције се поново раде од 2014. године када је ментор био проф. др Зоран Башчаревић. Данас доктори Ортопедске службе самостално уграђују тоталне и биарткуларне протезе. У току је припрема за увођење артроскопске хирургије колена за коју се обучава др Горан Куљанин.

Иако је Служба спутавана великим кадровским проблемима, сви запослени су улагали максималне напоре да се то не осети у раду. Сталним стручним састанцима, уз праћење савремене медицинске литературе и уважавањем искустава из других здравствених установа, унапређиван је ниво здравствених услуга. Смедеревска ортопедско-трауматолошка служба данас заузима једно од значајних места у Србији у оквиру секундарне здравствене заштите.

Особље Одељења за ортопедију са трауматологијом данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ОРТОПЕДИЈУ СА ТРАУМАТОЛОГИЈОМ

Начелник:

Вукасовић др Драгољуб, ортопед

Специјалиста ортопедије са трауматологијом:

Куљанин др Горан
Миленковић др Славиша
Николић др Владан

Лекари:

Вучковић др Марко
Остојић др Александар

Главна медицинска сестра:

Ђорђевић Јелена,
струковна медицинска сестра

Главни инструментар:

Тасић Светлана

Инструментари:

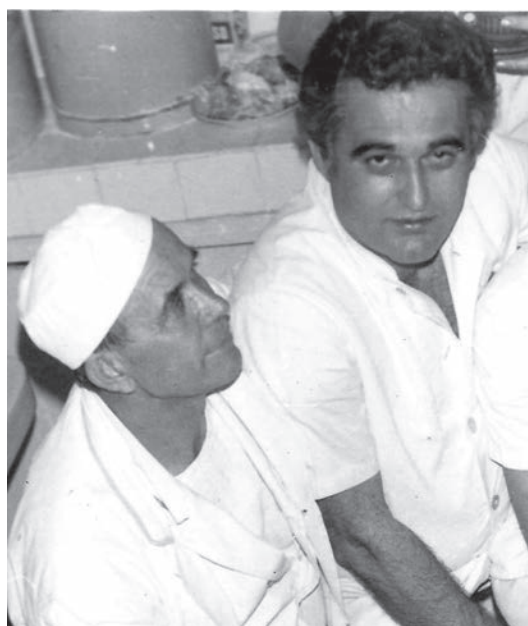
Живојиновић Данијела
Живојиновић Мирјана

Медицинске сестре-техничари:

Аћимовић Иван
Вићовац Данијела
Вучковић Радосав
Грујић Маша
Ђорђевић Ивана
Левкић Сузана
Маринковић Весна
Марковић Катарина
Матић Јелена
Миленковић Биљана
Миленковић Милан
Николић Силвана
Пантић Јадранка
Пешић Славица
Ранковић Катарина
Ранчић Драгана
Ристић Љубиша
Савески Драгана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА УРОЛОГИЈУ

Почеци смедеревске урологије су везани за име прим. др Миодрага Петровића. Др Миодраг Петровић (Мића пионир) је завршио специјализацију из урологије 1969. године и тада је именован за шефа Службе за урологију. За главну сестру је постављена медицинска сестра Јелица Ковачевић. Урологија је тада била у склопу хирургије и имала је две болесничке собе, све до 1974. године, када је просторно и функционално одвојена од хирургије. Те године је реновиран простор у који су се преселиле урологија и ортопедија, које су имале заједничку лекарску и сестринску собу и превијалиште. Од те године главна медицинска сестра је Живославка Пантић. Служба за урологију се 1983. године сели у новоизграђени део Болнице и почиње да функционише као самостална служба.

Инструментар Петар Јаковљевић са начелником Службе за урологију др Миодрагом Петровићем

Захваљујући средствима Данског савета за избеглице, 2004. године се реновира простор тадашњег Ортопедског одељења и у њега се усељава Уролошко одељење које се и данас ту налази. Одељење има четири болесничке собе, собу за полуинтензивну негу, лекарску собу, сестринску собу, превијалиште и салу за цистоскопије. Одељење располаже са 20 болесничких постеља. Исте године уролошке амбуланте се пресељавају у просторије тадашње Дерматовенеролошке амбуланте.

На почетку рада Службе једини специјалиста је био др Миодраг Петровић, који је 1988. године постао примаријус. Касније специјализацију завршавају др Миливоје Поповић и др Милица Максимовић. Др Миливоје Поповић напушта Смедерево 1978. а др Милица Максимовић 1984. године. Из Болнице је такође отишао и др Богдан Пајовић, специјализант урологије.

До 1988. године др Миодраг Петровић ради као једини уролог, када специјализацију завршава др Душко Станојевић. Касније специјализације завршавају др Велимир Јаковљевић (1990. године) и др Горан Обрадовић (1993. године). Јуна месеца 1995. године изненада умире прим. др Миодраг Петровић а начелник постаје др Душко Станојевић.

Др Ненад Стојчић завршава специјализацију 2000. године а др Горан Стаменковић 2013. Од тада у Служби ради 5 уролога.

Живославка Пантић је била главна сестра Службе за урологију пуне 32 године, а након њеног одласка у пензију 2006. године главна сестра постаје Валентина Миљковић. Живослава Ивановић је била главна сестра 2007. године. Медицинска сестра Данијела Живановић завршава Вишу медицинску школу и постаје главна сестра Службе од 2007. године. Била је главна сестра до 2013. године када је замењује виша медицинска сестра Милица Станковић. Сада су у Служби две струковне и осам медицинских сестара.

Главна сестра Живославка Пантић (седи у средини)
са особљем 1972. године

Смедеревски уролози су се увек трудили да адекватно прате новине у урологији. Служба за урологију набавља апарат за трансуретралну ресекцију 1990. године и у Смедереву се међу првима у Србији раде трансуретралне ресекције тумора бешике и простате. Две године касније у Служби за урологију почиње да се ради тотална цистектомија, која се тада радила само у клиничким центрима.

Др Душко Станојевић је 1993. године урадио ресекцију мокраћне бешике оперативном техником илеокондуита уз асистенцију др Велимира Јаковљевића и др Момчила Огаревића.

Инструментарка Славица Ђузић и др Душан Станојевић

Године 1998. се набавља апарат *Lithoclast* за решавање калкулозе бешике и уретера. Те године се уводе нове операције: радикална нефректомија, тотална нефро-уретеректомија, радикална орхиектомија и операција код неспушеног тестиса по проф. Сави Перовићу.

Тоталну ресекцију мокраћне бешике са формирањем новог резервоара за деривацију, урадио је 2005. године др Душко Станојевић, уз стручну сарадњу и обуку проф. др Јована Хаџи Ђокића. На операцији је инструментарала Данијела Антонијевић, прва виша медицинска сестра инструментар. Исте године је урађена и радикална операција простате уз стручну сарадњу проф. др Јована Хаџи Ђокића и проф. др Сава Мићића. Те године Служба за урологију добија опрему и почиње да ради ТРУС биопсије простате, опет међу првима у Србији. Та дијагностичка процедура је омогућила да се у Смедереву раде и радикалне простатектомије.

Др Горан Обрадовић уводи примену ТОТ трака код оперативног лечења пацијенткиња са стрес инкотиненцијом 2011. године.

Смедеревска урологија је три пута била домаћин Уролошке секције Српског лекарског друштва.

Запослени у Служби за урологију трудиће се и даље да одрже ниво квалитета рада, прате развој урологије и примењују новине у раду.

Особље Одељења за урологију данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА УРОЛОГИЈУ

Начелник:

Станојевић др Душко, уролог

Специјалисти урологије:

Јаковљевић др Велимир

Обрадовић др Горан

Стојчић др Ненад

Стаменковић др Горан

Главна медицинска сестра:

Станковић Милица, струковна медицинска сестра

Струковне медицинска сестра:

Вуковић Марија

Виша медицинска сестра:

Јанићијевић Ивана

Медицинске сестре-техничари:

Васић Валентина

Димић Александра

Матић Јасмина

Скокић Александра

Станковић Дафина

Стојић Весна

Тодосић Марица

Инструментар:

Рашић Јованка

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЈУ

У послератном периоду, до 1957. године, оториноларинголошке болеснике у Смедереву су лечили специјалисти са клиника у Београду (ВМА и Клинике за оториноларингологију) који су радили хонорарно.

Одељење за болести ува, грла и носа је отворено 1957. године, у Општој болници у Смедереву, а оснивач и први начелник је био др Владислав Кадија који је те године завршио специјализацију. Одељење се налазило у једном крилу данашњег Психијатријског одељења, имало је и амбуланту, операциону салу, лекарску собу и неколико болесничких постеља.

Др Владислав Кадија као млад специјалиста, са неискусним сарадницима, у скученом и неодговарајућем простору и скромном опремом, успевао је да ради основне оториноларинголошке операције, ендоскопске прегледе и интервенције.

Отварање Одељење за болести ува, грла и носа (начелник Одељења др Владислав Кадија)

Одељење за болести ува, грла и носа је први пут премештено маја 1963. године, када је заједно са Очним одељењем смештено у део новоизграђене зграде. Оба одељења су заједнички користила операциону салу, лекарску собу, трпезарију и санитарни чвор. Осим главних медицинских сестара, остало особље (болничари, администратори, помоћно особље) је радило на оба одељења.

У периоду од 1957. до 1964. године у ОРЛ служби су радили болничари и часне сестре. Први инструментар је била сестра Теодосија која напушта одељење ради наставка свог верског образовања 1964. године и тада први пут на Одељење

долазе школоване медицинске сестре Вера Николић, која је радила негу болесника и Дивна Торлаковић, која је обављала послове инструментара за оба одељења.

Непосредно по усељењу у нове просторије, почетком 1964. године, начелник и једини оториноларинголог, др Владислав Кадија напушта Смедерево и Служба је извесно време била без специјалиста.

Др Мојсије Зечевић, главна сестра Вера Николић и др Милосав Бркић

Средином 1964. године за начелника Службе долази, из Прокупља, др Мојсије Зечевић и наставља успешан развој службе. Почетком 1968. године специјализацију из оториноларингологије завршава др Милосав Бркић, тако да од тада први пут Смедерево има два оториноларинголога.

У Служби за болести ува, грла и носа је 1968. године систематизовано радно место главне медицинске сестре и на то место је постављена Вера Николић, која је вршила ту функцију до 1990. године, када је отишла у пензију.

Одељење је поново пресељено 1969. године, када је заједно са Одељењем за очне болести премештено у крило старе болнице, што је знатно отежало услове рада обе службе. Одељење је тада добило 16 болесничких постеља смештених у три болничке собе, лекарску собу и превијалиште. Остале просторије и особље за негу болесника, остали су заједнички за оба одељења. Специјалистичка амбуланта се налазила у партеру зграде (садашња пријемна амбуланта Интерног одељења).

Служба за ухо, грло и нос седамдесетих година добија нове апарате и инструменте (операциони микроскоп, инструменте за микрохируршке интервенције, инструменте за ринопластику, ендоскопске инструменте, апарат за општу анестезију и др.). Све то доприноси да се оперативне интервенције знатно осавремене и усаврше, почиње да се ради ларингомикроскопија, естетске операције носа и тимпанопластике. Веће хируршке интервенције од тада се раде у општој анестезији.

Овако успешном развоју веома је допринела сарадња са Клиником за ОРЛ у Београду. Повремено су долазили, по позиву и договору, професори са ове кли-

нике да раде заједничке операције са смедеревским специјалистима или су они одлазили на едукацију на Клинику за ОРЛ у Београду. Захваљујући томе, Служба је у том периоду имала завидан стручни ниво, што је утицало и на стручно напредовање оториноларинголога из Смедерева. Др Мојсије Зечевић постаје примаријус 1976. године, а 1979. године је одбранио докторску дисертацију „Допринос дијагностици езофагеалних дисфагија” и стекао звање доктора медицинских наука. Те исте године и др Милосав Бркић постаје примаријус.

Особље Одељење за болести ува, грла и носа седамдесетих година

Детаљ из амбуланте (главна сестра Вера Николић и др Милосав Бркић)

Крајем 1979. године прим. др Милосав Бркић прелази у ОРЛ амбуланту Службе за здравствену заштиту радника, тако да одељење поново остаје са једним лекаром специјалистом оториноларингологије све до 1983. године када са специјализације долази др Бранислав Лештанин.

Особље Амбуланта за ОРЛ Службе за медицину рада (др Драгана Тасић, медицински техничар Рајко Марић, др Гордана Цветковић, др Милосав Бркић и главна сестра Службе Слободина Грујовић)

Када је Одељење за очне болести 1983. године пресељено у новоизграђене просторије, ОРЛ одељење је добило више простора и боље услове за рад.

Др Бранислав Лештанин напушта Смедерево 1985. године и одлази у Завод за здравствену заштиту радника који раде на железници у Београду. Нарушено здравље *prim. dr sc. med.* Мојсија Зечевића је изискивало хитан пријем још једног оториноларинголога, па тако 1986. године за рад на ОРЛ одељењу бива примљен пензионисани оториноларинголог *prim. dr* Милентије Радосављевић, бивши начелник ОРЛ одељења у Крагујевцу. После одласка др Мојсија Зечевића у пензију (1989. године), др Милентије Радосављевић је кратко време био начелник (до 1990. године). Након њега, др Зоран Николић, који је завршио специјализацију 1988. године, постаје начелник и на том месту остаје до почетка 2013. године, када је за начелника именована др Драгана Тасић.

Главна сестра Слободина Грујовић, главна сестра Центра Слободанка Буљан, инструментарка Вукица Павловић и медицинска сестра Виолета Пржић

После одласка Вере Николић (1990. године), главна сестра постаје искусна виша медицинска сестра Слободина Грујовић. На овој функцији остаје до 2002. године када ју је тешка болест одвојила од посла, па након тога ову функцију преузима медицинска сестра Веселинка Пирковић и обавља је до краја 2012. године када одлази у пензију. Следећих годину дана послове главног медицинског техничара обавља млади виши медицински техничар Иван Костић кога након одласка мења струковна медицинска сестра Слађана Рашић која је на тој функцији и данас.

Посета Удружења медицинских сестра Служби за ОРЛ (главна сестра Болнице Петрија Митић, главна сестра Веселинка Пирковић, председник Удружења Љубица Мишић, медицинска сестра Зорица Јањићјевић, главна сестра Центра Драгица Стојановић, медицинска сестра Наташа Петковић)

До 1998. године, у Служби за болести ува, грла и носа је радило 5 лекара: прим. др Милосав Бркић, који је те године отишао у пензију, др Зоран Николић, др Гордана Цветковић, др Драгана Тасић и др Александра Вујовић, која је напустила Болницу 2000. године и основала приватну праксу у којој и данас ради. Жеља за усавршавањем, истраживањем и приказивањем стручних радова и даље је била присутна на ОРЛ одељењу. Др Драгана Тасић 1999. године добија звање супспецијалисте из аудиологије, др Гордана Цветковић постаје примаријус 2006. године а др Зоран Николић 2009. године.

До 2004. године, ОРЛ служба је имала шест болничких соба са деветнаест постеља, једном операционом салом, превијалиштем, трпезаријом, лекарском собом и специјалистичком амбулантом, као и адекватан простор и опрему за рад специјалисте у Заводу за медицину рада. Те године одељење бива смањено за три болничке собе и операциони блок који су припојени новоформираном Одељењу за онкологију, а касније за продужену негу болесника. Тада одељење добија две новоизграђене операционе сале које су заједничке са очним одељењем. Одељење тада има три болесничке собе са по 4 кревета (укупно 12 болесничких постеља), превијалиште, лекарску и сестринску собу и гардеробу. Трпезарија и санитарни чвор остају и даље заједнички за Очно и ОРЛ одељење.

Амбулантни део Службе за оториноларингологију је више пута премештан. Амбуланта је 1983. године премештена у новоизграђени део зграде у коме је сада Ургентно-пријемни блок. У том простору је имала заједничку чекаоницу са амбулантама за очне болести и максилофацијалну хирургију (касније оралну хирургију). У том простору остаје до средине 2003. године, од када је више пута премештана, преко приземља старе зграде у неке од просторија садашње лабораторије, затим на први спрат зграде Завода за медицину рада, да би коначно била враћена у бивше просторије зубне амбуланте у старом болничком делу где се и сада налази. Амбулантни део Службе је тада добио две простране амбуланте и просторију за аудиометрију. Након раздвајања Дома здравља и Опште болнице 2012. године, ОРЛ амбуланта у Служби медицине рада се затвара и у поликлиници Болнице се отвара амбулантно превијалиште у коме се раде све неинвазивне интервенције које су раније рађене у превијалишту на ОРЛ одељењу.

Данас Одељење за оториноларингологију располаже одговарајућом опремом и апаратима што, уз високо стручан специјалистички кадар, омогућава да се на њему изводе све хируршке интервенције и лечење из области оториноларингологије осим лечења оболелих од малигних тумора ларинкса и гнојних хроничних упала ува.

Лекари Одељења за оториноларингологију (прим. др Зоран Николић, др Драгана Тасић, прим. др Гордана Цветковић, др Александар Пауновић, др Сузана Рајковић Радан и др Јагода Лежаја Стојановић)

Од операција и интервенција раде се: отомикроскопске операције (операције процеса у спољашњем слушном каналу, миринготомије, имплантације аерационих цевчица код деце); ринохирургија (септопластике, инструменталне и мануелне репозиције носних костију после фрактура, ендоназалне полипектомије, конхотомије и мукотомије); хирургија параназалне регије и орофарингеална хирургија (аденоидектомије, тонзилектомије, разне биопсије). Поред тога, на одељењу се раде и ендоскопије (директоскопски прегледи хипофаринкса са екстракцијама страних тела и биопсијама суспектних промена, ларингомикро-

скопије, прегледи са биопсијама суспектних малигних промена, уклањање бенигних израштаја ларинкса, езофагоскопије и трахеобронхоскопије – дијагностичке и терапијске са уклањањем страних тела). Ургентна хируршка стања се такође збрињавају на одељењу (трахеотомије, збрињавања повреда и компликованих инфекција главе и врата), као и пацијенти којима су потребне мање хируршке интервенције (ексцизије, инцизије, амбулантне биопсије).

Одељење за оториноларингологију нема максилофацијалног хирурга, тако да оториноларинголози обављају прегледе и интервенције из области максилофацијалне хирургије: фрактуре средњег масива лица, преломи јагодичне кости и максиле; оперативно лечење тумора коже главе и врата и бенигних промена плувачних жлезда, као и лечење свих облика компликованих инфекција главе и врата.

Данас на Одељењу за оториноларингологију ради шест лекара специјалиста оториноларингологије (др Драгана Тасић, супспецијалиста аудиологије, прим. др Зоран Николић, прим. др Гордана Цветковић, др Сузана Рајковић Радан, др Александар Пауновић и др Јагода Лежаја Стојановић), осам медицинских сестара, од којих су две са високом школом за медицинске сестре и једна обучена за инструментара, један административни радник за рад на шалтеру и једна спремачица.

На одељењу се просечно годишње лечи између 350 и 400 пацијената, а у поликлиници се прегледа више од 30.000 пацијената. Годишње се просечно оперише око 250 пацијената. Просечна дужина болничког лечења је 3,94 дана, а заузетост постеља око 52%. У току године се уради 2500-3000 консултативних прегледа и преко 30.000 дијагностичких услуга (отомикроскопски прегледи, аудиометрије, тимпанометрије, калориметрије, превијања, промене канила, продувавање Еустахијевих туба по Politzeru и аспирација носног секрета по Proetzu, инхалације итд.).

У Смедереву су до сада два пута организовани састанци ОРЛ секције Српског лекарског друштва (1985. и 1994. године) а 2015. године оториноларингологија је била тема традиционалних Смедеревских лекарских дана у организацији Подружнице СЛД-а, када су гостовала еминентна имена српске оториноларингологије.

Део Одељења за оториноларингологију данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЈУ

Начелник:

Тасић др Драгана, аудиолог

Специјалисти оториноларингологије:

Лежаја Стојановић др Јагода

Николић прим. др Зоран

Пауновић др Александар

Радан др Сузана Рајковић

Цветковић прим. др Гордана

Главна медицинска сестра:

Рашић Слађана,

виша медицинска сестра

Медицинске сестре-техничари:

Анђелковић Гордана

Димић Весна

Јаковљевић Катарина

Марина Стојковић

Милојевић Ивана

Михајловић Љиљана

Пешић Драгана

Пржић Виолета

Цокић Јована

Инструментар:

Николић Дијана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОФТАЛМОЛОГИЈУ

Службу за очне болести при Општој болници у Смедереву основао је априла 1963. године др Божидар Милојковић, по завршеној специјализацији из офталмологије на Очној клиници Медицинског факултета у Београду. До тада је офталмолошке прегледе у Смедереву обављао офталмолог који је долазио из Београда.

Начелник Службе за очне болести др Божидар Милојковић са медицинском сестром Вером Николић

Др Живојин Златковић

Лекарску каријеру др Божидар Милојковић је започео као лекар опште праксе у Азањи, где је пет година био управник здравствене станице. Начелник Службе за очне болести био је 27 година, односно до одласка у пензију, 1990. године.

Развијао је и осавремењивао Службу. Зачетник је очне хирургије у Смедереву (интракапсуларна екстракција катаракте и друге хируршке интервенције). Подизао је специјалистички кадар и залагао се за савремене токове дијагностике и лечења.

Др Живојин Златковић је добио специјализацију из офталмологије 1966. године и завршио је на Очној клиници у Београду 1969. године. Радио је као најближи сарадник др Боже Милојковића.

Били су тим по коме се дуго препознавала офталмологија у Смедереву. Све време је радио у Смедереву, до одласка у пензију 1993. године.

Прва главна сестра Службе за очне болести била је сестра Ана Радосављевић која је ту дужност обављала од оснивања Службе до одласка у пензију 1991. године. У Служби је оставила неизбрисив траг својом стручношћу, брижним односом према пацијентима и добрим колегијалним односима. У то време у очној служби радиле су и сестре Милица Ђурђевић, Будимка Перић, Драгана Стевановић, Светлана Јанушевић и Драгиња Јањић.

Прва главна сестра Службе за очне болести Ана Радосављевић са интернистом др Миодрагом Радосављевићем

У почетку је очна служба била спојена са Службом за ОРЛ и медицинске сестре су биле заједничке. Године 1983. долази до одвајања у две засебне службе а поменуте сестре су остале као медицинске сестре очне службе.

Кабинет за ортоптику и плеоптику се отвара 1980. године, уз стручну помоћ проф. др Софије Биге. Данас је Кабинет у саставу Амбулантно поликлиничке службе. У њој су запослени дипломирани дефектолог-тифолог Сузана Гигић и дипломирани дефектолог Љиљана Стефановић, а до одласка у пензију и дефектолог Бранка Нешић. Једном недељно у Кабинету прегледе обавља др Весна Павловић која је завршила обуку за страболога.

После завршене специјализације на Очној клиници у Београду, Служба за очне болести добија нове специјалисте: др Нивес Краус (отишла 1979. године), др Живана Живановић (специјализацију завршила 1983. године а из установе отишла 1987. године) и др Смиљка Терзић (специјализацију завршила 1984. године, из установе отишла 1987. године). Својим новостеченим знањем допринеле су успешнијем раду очне службе.

По одласку у пензију др Божидара Милојковића, 1990. године, начелник Службе постаје др Мирјана Рађеновић која је по завршеној специјализацији из офталмологије почела рад у очној служби 1987. године. Као начелник наставља са развојем очне хирургије и унапређивањем амбулантног рада, преносећи стечено искуство лекарима на специјализацији: др Борки Миљковић (добила специјализацију 1988. године), др Слободану Данкову (почиње специјализацију 1988.

године) и др Горану Марјановићу (1990). Др Слободан Данков се по завршеној специјализацији придружује др Мирјани Рађеновић у хирургији, др Горан Марјановић завршава обуку из страбологије, др Борка Миљковић се такође обучава за хируршки рад. Сви специјалисти су учествовали и у амбулантном раду.

Медицинска сестра Ивана Недељковић, медицинска сестра Рада Поповић, медицинска сестра Будимка Перић, проф. др Слободан Чупић, медицинска сестра Гордана Видосављевић, главна сестра Зорица Радовић, дефектолог Љиљана Стефановић, медицинска сестра Милица Ђурђевић, медицинска сестра Тања Милић, начелник др Мирјана Рађеновић, медицинска сестра Љиљана Радивојевић, медицинска сестра Драгиња Јањић, др Мирјана Јанковић, медицинска сестра Љиљана Павловић, дефектолог Сузана Гигић, медицинска сестра Диља Булајић, медицинска сестра Гордана Рајић, сервирка Невенка Јефтић; доњи ред – медицинска сестра Љиљана Јеремић, помоћна радница Љиљана Нециповски, медицинска сестра Марија Матић и помоћна радница Ружа Милић

Током деведесетих година прошлог века у Службу долазе нове медицинске сестре: Драгица Бацкић, Гордана Рајић, Љиљана Јеремић, Љиљана Павловић и Рада Поповић.

Одласком сестре Ане Радосављевић у пензију, главна сестра Службе постаје медицинска сестра Зорица Радовановић, са завршеном Вишом медицинском школом, која долази из Службе за патронажу и наставља даље унапређивање рада Службе већ утабаним стазама своје претходнице.

Др Мирјана Јанковић и др Маја Поповић добијају специјализацију из офталмологије 1993. године. У то време, у очној амбуланти Медицине рада радио је и професор др Слободан Чупић који је поред наставног рада на Медицинском факултету у Сарајеву био и директор Очне клинике. Његово дугогодишње искуство како у клиничком тако и у научном раду, обогатило је рад целе очне службе.

Др Мирјана Јанковић завршава специјализацију 1998. године, а на обуку из страбологије упућује се 1999. године. У међувремену из Службе одлазе др Борка Миљковић (отвара приватну ординацију у Будви), др Слободан Данков (отвара приватну ординацију у Смедереву) и др Горан Марјановић (постаје начелник дечије офталмологије на Институту за мајку и дете у Београду). Са специјализације се 2000. године враћа др Маја Поповић.

Отварањем нове операционе сале 2004. године операције катаракте се просторно одвајају од осталих хируршких интервенција, које се и даље обављају у „малој” операционој сали. Нова сала добија и нов операциони микроскоп, ултразвук са А скеном и почиње припрема за имплантациону хирургију катаракте.

Главна сестра Службе за очне болести Зорица Радовановић, др Анита Атреу Вићентијевић, проф. др Слободан Чупић, прим. др Милосав Бркић, др Мирјана Паралидис, др Александар Паралидис; седе: др Мирјана Рађеновић, др Мирјана Јанковић, др Слободан Данков и prim. dr sc. med. Миомир Кражић

Исте године, због отварања приватне ординације, из Службе одлази дугогодишњи начелник др Мирјана Рађеновић која је у међувремену стекла звање примаријуса. Након њеног одласка на место начелника постављена је др Мирјана Јанковић.

Априла 2004. године др Мирјана Јанковић и др Маја Поповић почињу обуку за имплантациону хирургију катаракте. Прво сочиво код пацијента са катарактом је уграђено 14. априла 2004. године. Обуку је спроводио др Жарко Петровић, начелник Службе за очне болести у Општој болници у Зрењанину.

У то време, после одласка сестре Зорице Радовановић у пензију, главна сестра постаје виша медицинска сестра Снежана Ракић. Своје богато клиничко искуство, стечено током рада у Либији, на Интерном одељењу, Ултразвучном кабинету, Одељењу за ортопедију и Служби за гинекологију и акушерство, наставља да примењује и у раду очног одељења, уклапајући се у његов рад у потпуности од првог дана.

По завршеној обуци, др Мирјана Јанковић и др Маја Поповић настављају са имплантационом хирургијом код оболелих од катаракте. Као подршка, примљен је др Слободан Радишић, искуснији очни хирург, који је радио у Општој болници у Сомбору и амбуланти Дома здравља у Раковици.

У Службу за офталмологију, по завршеној специјализацији, долазе др Славица Милановић (2003. године), др Весна Павловић (2003. године), која касније завршава обуку из страбологије, др Мирјана Васиљевић (2011. године) и др Виолета Стојановић (2011. године). Такође почиње са радом и др Отилија Селаковић (2008. године) која је као специјалиста офталмологије радила на Златибору и приватним офталмолошким ординацијама у Београду.

После смрти др Мирјане Јанковић 2010. године на место начелника Службе постављена је др Маја Поповић.

Др Весна Павловић, др Славица Милановић, медицинска сестра Љиљана Јеремић, др Мирјана Рађеновић, медицинска сестра Љиљана Павловић, медицинска сестра Рада Поповић и медицинска сестра Драгица Бацкић; доњи ред – медицинска сестра Драгана Цакић и др Маја Поповић

Данас Служба за очне болести има седам лекара – пет офталмолога који обављају и хируршки рад: др Слободан Радишић, др Маја Поповић, др Отилија Селаковић, др Славица Милановић, др Мирјана Васиљевић и два медицална офталмолога, др Весну Павловић и др Виолету Стојановић које обављају консултативни рад у очној амбуланти Дома здравља. Служба ради у две смене, а ноћу хитне случајеве збрињавају лекари у приправности.

На одељењу постоје три собе са 12 болесничких кревета, две операционе сале (за катаракту и „мале” интервенције), одељењска амбуланта са биомикроскопом и пратећом опремом.

Амбулантни рад се обавља у две амбуланте са заједничком мрачном комором. Од опреме постоје два биомикроскопа, три офталмоскопа, кератометар, две касете са диптријским стаклима и оквирима и два оптописа.

У Служби за офталмологију се годишње обави преко 22000 прегледа, збрине око 1000 хитних случајева и око 700 прегледа страболога. Годишње се уради око 300 операција катаракте са уградњом интраокуларног сочива и преко 200 малих хируршких интервенција (операције халациона, ксантелазми, атерома, корективне операције ентропијума и ектропијума). Офталмолози оперативно збрину и преко 50 повреда ока различитог степена.

Лекари и медицинске сестре редовно посећују секције, предавања и конгресе стичући нова и обнављајући већ стечена знања. Својим стручним радовима успешно учествују у поменутиим скуповима.

Скupu поводом 50 година Очног одељења 2014. године присуствовали су директори свих еминентних офталмолошких установа у Београду, као и истакнути предавачи.

Преглед на биомикроскопу

Начелник одељења је др Маја Поповић а главна сестра Снежана Ракић. На одељењу ради седам медицинских сестара, две инструментарке (Гордана Рајић и Рада Поповић) и пет медицинских сестара у сменама: Драгиња Јањић, Љиљана Јеремић, Гордана Видосављевић, Драгана Цакић и Јелица Петку. У очној амбуланти раде медицинске сестре: Драгица Бацкић, Милица Младеновић, Драгана Милосављевић и Мирјана Спасић, а на шалтеру ради Јелена Љуштина.

Део запослених на Одељењу за офталмологију

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА ОФТАЛМОЛОГИЈУ

Начелник:

Поповић др Маја, офталмолог

Специјалисти офталмологије:

Васиљевић др Мирјана

Милановић др Славица

Радишић др Слободан

Селаковић др Отилија

Главна медицинска сестра:

Ракић Снежана,
виша медицинска сестра

Медицинске сестре-техничари:

Видосављевић Гордана

Јањић Драгиња

Јеремић Љиљана

Петку Јелица

Цакић Драгана

Инструментари:

Поповић Рада

Рајић Гордана

СЛУЖБА ЗА ГИНЕКОЛОГИЈУ И АКУШЕРСТВО

Први писани документ о акушерској служби у Смедереву потиче из 1867. године када је смедеревска општина изабрала Емилију Тешић из Београда за варошку бабицу.

У регистру за 1901. годину записано је да је за општинску бабицу у Смедереву изабрана Настасија Поповић, као и Марија Балзарено. У периоду пред Први светски рат забележено је да су у Смедереву радиле још и бабице Лепосава Поповић и Софија Пешић. У периоду између два светска рата Смедерево је добило још две школоване бабице, Зорку Марковић и Ружицу Јанковић.

Непосредно после Другог светског рата у Смедерево су дошле бабице Радмила Гајић, Лепосава Лазић, Ивка Ивковић, Босиљка Миловић, Живка Бановић и Славка Вранић.

Бабица Славка Вранић

Први гинеколог који се спомиње у Смедереву била је др Добрила Станковић. У послератном периоду порођај су обављале бабице, а гинеколошко-акушерске операције су обављали хирурзи, пре свега др Божидар Милосављевић Чампар. Према подацима из протокола оперисаних болесника хируршке службе, 1954. године је урађено 45 гинеколошко-акушерских операција, 1955. године 90 операција а 1956. године 115 операција.

Особље Гинеколошко акушерског одељења почетком шездесетих година двадесетог века (седе: др Веселин Васиљевић и др Јован Јаношков; стоји др Драгослав Марковић, будући ортопед)

Прим. др Веселин Васиљевић и др Јован Јаношков почињу да раде у смедеревској болници као специјалисти из гинекологије и акушерства 1956. године.

Бабице Лепосава Лазић, Радмила Гајић и Ивка Вељковић

Бабице Ивка Вељковић, Дара, Радмила Гајић и Славка Вранић

Гинеколошко-акушерско одељење је основано 1957. године. Први начелник је био прим. др Веселин Васиљевић. Од малог одељења смештеног у једном крилу старе болнице, испод хируршког одељења, временом је настала врло развијена Служба за гинекологију и акушерство. Формирањем одељења, конзервативно и

оперативно лечење су преузели лекари специјалисти из гинекологије и акушерства чији се број постепено повећавао од 1957. године, тако да су уз прим. др Веселина Васиљевића, допринос раду и развоју Службе дали: др Јован Јаношков, др Аранђел Јанчић, др Богдан Врховац, др Божидар Станојловић, др Десанка Кадија, др Нада Зотов, др Даница Васић, др Данило Николић, др Гаврило Поповић, др Милутин Стефановић и др Хатем Авад. Др Милутин Стефановић је међу првима у Србији увео цитолошко-колпоскопску дијагностику, криометоду у лечењу патолошких промена грлића материце и методу флуоресцентне микроскопије. Др Хатем Авад се интензивно бавио лечењем стерилитета и допринео да велики број неплодних супружника добије потомство.

Колектив Службе за гинекологију и акушерство почетком седамдесетих година двадесетог века (седе: др Милутин Стефановић, др Веселин Васиљевић и др Гаврило Поповић; изнад стоје др Нада Зотов и др Даница Васић)

Др Даница Васић, др Милутин Стефановић и др Веселин Васиљевић

Од формирања одељења, број гинеколошко-акушерских операција се кретао између 140 и 160, док је број порођаја био од 1000 до 1200 годишње. Током 1967. године су урађене 143 операције, а 1968. године 111 операција и 1242 порођаја. Рађене су операције на аднексама, субтотална хистеректомија и лигаментопексије. Царски рез као операција је ретко рађен, код 1-2% порођаја, пре свега због великих ризика за мајку услед недостатка адекватних антибиотика, услова анестезије и ризика од тромбоемболијских болести.

Труднице су, углавном, порађале бабице, а у компликованим случајевима присуствовао је гинеколог-акушер, који је током поподнева и ноћу позиван од куће. Перинатални морталитет је био висок, око 180 промила, колики је био и у осталим породиштима тадашње Југославије.

Бабица Јованка Грбовић прегледа породиљу

Бабица Првка Јовановић, лево

Већи број гинеколога-акушера је омогућило да прекиде трудноће раде лекари специјалисти те да се на тај начин смањи морбидитет и mortalитет пацијенткиња које су пре тога те интервенције обављале код разних врачара и надрилекара у ванболничким и нехигијенским условима.

Постепени раст Службе и ширење обима услуга и интервенција наметнули су потребу за већим простором, тако да је Гинеколошко одељење пресељено у простор данашњег Неуролошког одељења и Одељења продужене неге, а Породилиште са порођајном салом је било у простору данашњег Ортопедског одељења. Главна сестра Службе је у то време била бабица Првка Јовановић.

Прим. др Веселин Васиљевић је активно учествовао на значајним конгресима и симпозијумима и у својим радовима износио искуства и достигнућа свог одељења, због чега је и добио титулу примаријуса 1974. године. Био је начелник Службе до 1982. године, када прелази у Диспансер за здравствену заштиту жена, где ради све до одласка у пензију.

Сменски рад и обавезно присуство гинеколога-акушера на порођају уводе се 1980. године, што је унапредило квалитет рада и довело до даљег смањења перинаталног mortalитета и морбидитета.

Прим. др Невенка Јеретин и прим. др Драгољуб Новаковић

Од 1982. године начелник Службе за гинекологију и акушерство је био прим. др Драгољуб Новаковић. У то време у Служби су радили и др Спасоје Павловић, др Момчило Чортан, др Сава Петров, др Мирјана Крстић, др Иван Краус, др Драгана Ђедовић, др Миодраг Ђорић, који деведесетих година напушта Службу и отвара приватну праксу и др Драгана Ђорђевић.

Главна сестра Службе од 1979. до 2000. године је била Јагода Игњатовић. На Породилишту су радиле бабице: Ана Станковић, Бранка Анић, Љиљана Живковић, Олгица Илић, Мирјана Павић, Вера Петровић, Јасмина Обрадовић, Снежана Михајловић, Снежана Милосављевић, Стана Лазаревић, док су на гинекологији радиле бабице: Бранка Миленковић, Милка Виденовић,

Зорица Радојевић, Драгица Илић, Верка Митић, Иванка Марјановић, Јаворка Спасић, Светиславка Дамјановић, Мирјана Ранковић и Славица Спасић.

Део колектива Службе за гинекологију и акушерство 2000. године (бабица Јагода Игњатовић, четврта здесна)

Године 1982. прим. др Драгољуб Новаковић, др Спасоје Павловић и др Момчило Чортан одлазе на обуку за вагиналне операције, пре свега вагиналну хистеректомију, код проф. др Петра Драче на Гинеколошко-акушерској клиници у Новом Саду. Њиховим повратком ове операције се уводе као рутинске методе на одељење.

Др Спасоје Павловић и др Биљана Аврамовић (педијатар) са особљем Породилишта и Бокса

Др Спасоје Павловић завршава обуку из ултразвучне дијагностике код проф. др Асима Курјака, 1982. године у Дубровнику и уводи ултразвучне прегледе у трудноћи и ултразвучно дијагностиковање тумора у малој карлици као дијагностичке методе. Отварањем Школе ултразвука у Крагујевцу под вођством проф. др Атанасија Марковића и сви остали специјалисти завршавају обуку из ултразвучне дијагностике у гинекологији и акушерству. У то време Болница је имала само један ултразвучни апарат, те су гинеколози радили ултразвучне прегледе одељенских и амбулантних пацијенткиња само два сата недељно. Повећањем броја ултразвучних апарата, број термина се постепено повећавао.

У том периоду је на Породилишту уведена амниоскопија као рутинска метода. Традиционално стетоскопско праћење срчане акције плода замењено је континуираним мониторингом стања плода применом кардиотокографије. Ултрасонографија је уведена као рутинска метода у праћењу раста и развоја плода.

Др Мирјана Крстић, др Драгана Ђедовић, др Миодраг Ђорић и др Драгана Ђорђевић завршавају курс из колпоскопије и цитодијагностике, чиме се рад одељења проширује и на ову област.

Прим. др Драгољуб Новаковић, заједно са прим. др Михајлом Јовановићем из Гинеколошко-акушерске клинике Народни фронт у Београду, започиње 1991. године целиоскопску (лапароскопску) дијагностику, пре свега код пацијенткиња са стерилитетом и постепено укључује и остале специјалисте у рад. Због недостатка адекватне опреме ова метода није заживела.

Са растом и развојем града долази до постепеног повећања броја порођаја тако да је 1975. године било 1696 порођаја, 1987. године 1822 порођаја, 1985. и 1986.

године било је 2012, односно 2043 порођаја, али је у то време било затворено породилиште у Пожаревцу, па су се труднице из тог региона порађале у Смедереву.

Увођењем стално присутног гинеколога-акушера на одељењу, као и раније наведених дијагностичких метода у праћењу трудноће и порођаја, смањен је перинатални морталитет, који је 1986. године износио 26 промила.

Број операција се постепено повећава тако да је 1975. године било 149 операција а 1987. године су урађене 302 гинеколошко-акушерске операције.

Временом је субтотална хистеректомија замењена класичном хистеректомијом, рутински се раде и све абдоминалне и вагиналне операције, осим радикалне хистеректомије. Све више се инсистира на конзервативним операцијама на аднексама, одн. уклањању тумора уз очување ткива јајника и јајовода, да се не би угрозила репродуктивна способност пацијенткиња.

Године 1995. прим. др Драгољуб Новаковић и бабица Јагода Игњатовић су на позив Сорош фондације посетили Краљевску болницу у Лондону и стечена искуства пренели лекарима и бабицама. Донацијом ове фондације опремљено је савремено саветовалиште за труднице.

Током свог дугогодишњег рада прим. др Драгољуб Новаковић је учествовао на симпозијумима, конгресима и стручним састанцима, презентовао више десетина стручних радова и 1987. године добио титулу примаријуса. Прим. др Драгољуб Новаковић је награђен наградом Подружнице СЛД и као активни лекар (1996) и као пензионер (2005).

Због социјалних и миграционих кретања у Смедереву долази до постепеног смањења броја порођаја, тако да је 1996. године било 1527 порођаја. Додатним ангажовањем и усавршавањем специјалиста гинекологије и акушерства дошло је до пада перинаталног морталитета на 16 промила. Проширењем индикација, обима и врста гинеколошко-акушерских операција, број операција је повећан на 403 у 1996. години.

Од 1997. године начелник Службе је прим. mr sc. med. dr Љубомир Тасић. У раду су учествовали и др Сениша Стошић, који је напустио одељење и отворио приватну праксу, др Драгана Ђедовић, др Сузана Izquierdo, др Стана Поповић и др Јасмина Стојчевски које су прешле у Диспанзер за здравствену заштиту жена и др Словенка Лазаревић. У раду су учествовали и претходни начелник прим. др Драгољуб Новаковић до одласка у пензију, др Спасоје Павловић до своје изненадне смрти 2000. године и др Момчило Чортан до одласка у пензију.

Данас у Служби за гинекологију и акушерство, поред прим. mr sc. med. dr Љубомира Тасића, раде и специјалисти: др Стојанка Михајловић, др Весна Марковић, прим. др Лола Драгутиновић, др Сунчица Вулетовић Хајдер, др Вељко Поповић, др Влајко Стојчић, др Драгана Којић, др Мирољуб Стефановић, др Биљана Глишић и др Марија Чанчаревић.

Породилиште је 1997. године пресељено у новоизграђени део, настао надоградњом трећег спрата изнад хируршког блока. Највећи допринос изградњи је дала локална самоуправа, тадашњи директор Здравственог центра у Смедереву др Милорад Николић и начелник Службе за гинекологију и акушерство прим. др Драгољуб Новаковић. Колико је ново и савремено породилиште било значајно за град Смедерево и цео регион говори податак да га је свечано отворио и пустио у рад тадашњи председник државе Зоран Лилић.

Лекари Службе за гинекологију и акушерство: др Мирољуб Стефановић, др Марија Чанчаревић, др Драгана Којић, др Влајко Стојчић, прим. др Лола Драгутиновић, др Биљана Глишић, prim. mg sc. med. dr Љубомир Тасић, др Вељко Поповић, др Весна Марковић, др Милица Ђилас, др Сунчица Вулетовић Хајдер и др Стојанка Михајловић

Пријемна амбуланта породилишта

Порођајна сала

Операциона сала за царске резове

Интензивна и полуинтензивна нега

Ново породилиште, површине 2200 квадратних метара, имало је 44 кревета, два порођајна бокса, операциону салу за царске резове, интензивну и полуинтензивну негу и септично породилиште. На истом спрату је формирано и ново Одељење за неонатологију са адекватним простором, опремом и стручним кадром за прихватање, негу и лечење новорођених беба.

Гинеколошко одељење је остало у старом простору данашњег Одељења за неурологију и Одељења продужене неге, с тим да је део старог породилишта претворен у простор за дневну болницу са амбулантом за интервенције и собом за одмор пацијената са 2 кревета. Гинеколошко одељење је располагало са 26 кревета.

Prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић је 1996. године завршио магистарске студије из области хумане репродукције одбраном магистарске тезе „Примена колпоскопије и цитологије у дијагностиковању премалнигних промена на грлићу материце код трудница”. Презентовао је више од 35 стручних радова на стручним састанцима, конгресима и симпозијумима и 2000. године добио титулу примаријуса. Као начелник наставља рад који су утемељили претходни начелници Службе, уз тенденцију увођења нових оперативних метода, начина лечења и сталног усавршавања свих запослених у служби. На пример, од 1997. године ради се *loop* ексцизија на грлићу материце као минимално инвазивна операција у третману преинвазивних промена.

Прим. др Лола Драгутиновић је 2004. године завршила супспецијализацију из перинатологије, одбраном супспецијалистичког рада „Пренатална дијагностика, клинички поступак и порођај код олигоамниона”. Титулу примаријуса је добила 2006. године, након објављивања више од 20 стручних радова.

Стручно усавршавање у Служби за гинекологију и акушерство је континуирано спровођено тако да су курс из колпоскопије и цитодијагностике завршили prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић, др Стојанка Михајловић, др Весна Марковић, др Сунчица Вулетовић Хајдер и др Драгана Којић, док су школу колпоскопије са патологијом грлића завршили прим. др Лола Драгутиновић, др Мирољуб Стефановић и др Биљана Глишић. Базични курс из гинеколошке лапароскопије су завршили prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић, др Весна Марковић, прим. др Лола Драгутиновић, др Вељко Поповић, др Влајко Стојчић, др Драгана Којић и др Мирољуб Стефановић. Напредни курс из гинеколошке лапароскопије завршио је др Вељко Поповић.

Општа болница 2004. године добија савремени колор доплер ултразвучни апарат, што је у Служби за гинекологију и акушерство препознато као прилика за даље ширење и примену најсавременијих дијагностичких метода. Prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић је завршио курс из колор доплер ултразвучне дијагностике у гинекологији и акушерство на Гинеколошко акушерској клиници „Народни фронт” у Београду 2004. и одмах након завршеног курса почео да примењује ову дијагностичку методу. Након њега, овај курс су завршили прим. др Лола Драгутиновић, др Драгана Којић, др Мирољуб Стефановић, др Биљана Глишић и др Марија Чанчаревић. Обуком довољног броја лекара, колор доплер ултразвучни преглед је постао рутинска метода која се свакодневно примењује у праћењу развоја плода и раном откривању поремећаја у фетоплацентној циркулацији. Ова метода је значајна и за диференцијацију малигног потенцијала тумора у малој карлици.

Др Весна Марковић и прим. др Лола Драгутиновић су 2005. године завршиле курс из раног неонаталног хормонског скрининга и препознавања сонографских биомаркера за генетске аномалије који је одржан под вођством проф. др Асима Курјака и проф. др Николаидеса, водећег светског експерта за ову област.

Служба за гинекологију и акушерство је у два наврата била организатор лекарских дана Подружнице Српског лекарског друштва Смедерево. Године 1996. је организован симпозијум са главном темом Ризична трудноћа, а 2005. године главна тема симпозијума је била Гинекологија данас. На оба симпозијума су својим радовима учествовали најеминентнији српски стручњаци из гинекологије и акушерства и сродних грана медицине, али и скоро сви лекари специјалисти Службе за гинекологију и акушерство Опште болнице из Смедерева.

Поводом педесете јубиларне Гинеколошко-акушерске недеље у знак признања за дугогодишњи рад, допринос и постигнуте резултате на унапређењу гинекологије и акушерства и изванредну активност у Гинеколошко-акушерској секцији Српског лекарског друштва, Служби за гинекологију и акушерство је 2006. године додељена јубиларна Медаља др Никола Хаџи-Николић.

Реорганизацијом Службе и смањењем броја кревета, 2005. године је у простор Породилишта пресељено и Одељење гинекологије, с тим да су и даље Породилиште и Одељење гинекологије остале две архитектонске целине. Тренутно Одељење гинекологије има 20 кревета, док Породилиште има 30 кревета.

Одељење гинекологије у новом простору има пријемну амбуланту, амбуланту за интервенције и дневни одмор пацијенткиња, полуинтензивну негу и одвојену собу за патологију трудноће.

Пријемна амбуланта на гинекологији

Радна амбуланта на гинекологији

Од 2005. године Служба за гинекологију и акушерство је званично добила два одсека: Одсек за гинекологију и Одсек породилиште. Први шеф Одсека за гинекологију био је др Влајко Стојчић, а шеф Одсека породилиште др Стојанка Михајловић.

У 2013. години шеф Одсека гинекологије постаје др Весна Марковић а Одсека породилиште прим. др Лола Драгутиновић.

Отварањем новог породилишта 1997. године број бабица у Служби се увећава, како због добијеног адекватног простора, тако и због издвојене операционе сале за царске резове. Исте године започета је и обука појединих бабица за инструментаре код царских резова, тако да је у свакој смени присутна бабица-инструментар, што олакшава и убрзава припрему операционе сале за царски рез.

Почетком 2000. године Служба за гинекологију и акушерство има 36 бабица. Од 2000. до 2005. године главна сестра Службе за гинекологију и акушерство била је виша медицинска сестра Снежана Ракић а од 2005. до 2010. године Горица Поповић, која је са овог радног места отишла у пензију. Од 2011. до 2013. године главна сестра Службе је била виша медицинска сестра Данијела Којић која је 2014. године постала специјалиста струковна медицинска сестра. Од 2014. до 2015. године главна сестра је била Тања Терзић, да би од 2015. године за главну сестру била постављена дипломирани организатор здравствене неге мастер Биљана Матовић. Марта 2016. године на место главне сестре Службе за гинекологију и акушерство враћа се Данијела Којић, специјалиста струковна медицинска сестра.

На Одсеку за гинекологију се примењује конзервативно лечење пацијенткиња, раде се све хируршке интервенције, вагиналне и абдоминалне операције осим радикалне хистеректомије. Примењују се савремене дијагностичке методе као што су ултразвучни и колор доплер прегледи и компјутеризована томографија. На гинеколошком одељењу се такође прате и лече патолошке трудноће, уз примену ултразвучних и колор доплер прегледа и кардиотокографије.

Под покровитељством и контролом Удружења за лапароскопску хирургију у гинекологији, 2013. године је започета обука из лапароскопске хирургије. Prim. mr sc. med. dr Љубомир Тасић, прим. др Лола Драгутиновић и др Весна Марковић су, уз стручну помоћ и сарадњу прим. др Срђана Седлара из Опште болнице у Сремској Митровици, урадили девет лапароскопских оваријалних цистектомија. Инструментирање при операцијама је пропраћено од стране главног инструментара Славице Ђузић.

Тим бабица Одсека за гинекологију: Зорица Живанић, Бранка Миленковић, Јасна Гачић, Драгица Илић, Верка Митић, Милица Александрић, Славица Спасић, Дејана Теофиловић, Светиславка Дамњановић и Јованка Николић

На Одсеку гинекологије се годишње уради око 440 операција, око 1000 интервенција у радној амбуланти, око 3000 специјалистичких амбулантних прегледа и око 2000 специјалистичких прегледа хоспитализованих пацијенткиња. У току године се уради око 1700 ултразвучних прегледа и око 800 колор доплер ултразвуч-

них прегледа. Током 2014. и 2015. године болнички је лечена 971 пацијенткиња, односно 939. Просечна дужина лечења је била 5,2 дана, а попуњеност 65%.

Тим бабица Одсека гинекологије чине: Бранка Миленковић, Милка Виденовић, која је јануара 2016. године отишла у пензију након радног стажа од 42 године, Верка Митић, Драгица Илић, Зорица Живанић, Славица Спасић, Јелена Неђић, Јованка Николић, Јаворка Спасић, Јасна Гачић, Дејана Теофиловић, Милица Александрић и Наташа Стошић. Све бабице на Одсеку за гинекологију су са средњом стручном спремом.

На Породилишту се спроводи активно вођење порођаја, уз примену континуираног мониторинга плода и савремених фармаколошких средстава за сазревање грлића, индукцију и стимулацију порођаја, а у плану је и увођење безболног порођаја у епидуралној анестезији. Сваком порођају присуствују гинеколог-акушер и бабице, а по потреби неонатолог и анестезиолог.

Као што је тренд у целој држави, и у смедеревском породилишту је број порођаја опадао, тако да се последњих неколико година број порођаја кретао између 1000 и 1100 годишње (нпр. 2014. године је било 1053 порођаја). Увођењем антибиотске профилаксе, напретком анестезије и применом антикоагулационе профилаксе, царски рез је као начин завршавања порођаја постао безбеднији, те су се и проширивале индикације за такав порођај. Постепено је растао проценат царских резова тако да је 2014. године 28 процената трудноћа завршено овом интервенцијом. Са овим процентом породилиште у Смедереву прати тренд повећања учесталости царског реза у целој држави али и у свету. Додатно оправдање за овакав приступ представља смањење перинаталног морталитета на 6–8 промила, колики је и у Западној Европи.

Тим бабица Одсека породилиште: Јасмина Обрадовић, Александра Голубовић, Драгана Стојановић, Весна Ђукић, Татјана Митић, Милена Арсић, Јасмина Новичић, Јасмина Радојковић, Драгана Анђелковић, Весна Митровић, Емилија Лукић, Данијела Вуксановић, Тања Терзић, Марија Лукић, Александра Дакић и Снежана Милосављевић

На Одсеку породилиште се породи између 1000 и 1100 трудница годишње, при чему се током активног вођења порођаја и трећег и четвртог порођајног доба у порођајној сали уради око 1200 интервенција. Годишње се током праћења трудноће и самог порођаја уради око 8200 кардитографских мониторинга плода. Број хоспитализованих пацијенткиња у 2014, односно 2015. години је био 1131, односно 1024, уз просечну дужину лечења од 6 дана и попуњеност 58%.

Тим бабица Одсека породилиште чине: струковна бабица Оливера Александров, виша бабица Милена Арсић, бабице инструментарке: Драгана Анђелковић, Јасмина Новичић, Јасмина Радојковић, Татјана Митић, Тања Терзић, Александра Голубовић, Марија Лукић, Милица Александрић, Јасна Пантић, Драгана Стојановић и бабице: Стана Лазаревић, Снежана Милосављевић, Јасмина Обрадовић, Славица Миладиновић, Весна Ђукић, Весна Митровић, Данијела Вуксановић, Мирјана Јовановић и Александра Дакић.

Циљ свих запослених у Служби за гинекологију и акушерство је да континуираном медицинском едукацијом и даљим усавршавањем унапређују и осавремењују рад, пре свега у интересу пацијенткиња.

ЗАПОСЛЕНИ У СЛУЖБИ ЗА ГИНЕКОЛОГИЈУ И АКУШЕРСТВО

Начелник:

Тасић прим. др мед. Љубомир, магистар, гинеколог

Струковна медицинска сестра:

Матовић Биљана

Главна медицинска сестра:

Којић Данијела, специјалиста струковна медицинска сестра

Више гинеколошко-акушерске сестре:

Алексић Весна
Арсић Милена

Одсек за гинекологију

Шеф одсека:

Марковић др Весна, гинеколог

Акушерске сестре:

Анђелковић Драгана
Гачић Јасна
Дамњановић Светиславка
Живанић Зорица
Илић Драгица
Миленковић Бранка
Митић Верка
Митровић Весна
Спасић Јаворка
Спасић Славица
Теофиловић Дејана

Специјалисти гинекологије и акушерства:

Вулетовић Хајдер др Сунчица
Глишић др Биљана
Којић др Драгана
Михајловић др Стојанка
Поповић др Вељко
Стефановић др Мирољуб
Стојчић др Влајко
Чанчаревић др Марија

Одсек - породилиште

Шеф одсека:

Драгутиновић прим. др Лола, перинатолог

Струковна медицинска сестра-бабица:

Поповић Јелена

Акушерске сестре:

Александрић Милица
Александров Оливера
Бојковић Ивана
Вуксановић Данијела
Голубовић Александра
Ђукић Весна
Јовановић Мирјана
Лукић Емилија
Лукић Марија
Миладиновић Славица
Милосављевић Снежана

Митић Татјана
Недић Јелена
Николић Јованка
Новичић Јасмина
Обрадовић Јасмина
Пантић Јасна
Радојковић Јасмина
Ристић Марина
Стојановић Драгана
Стошић Наташа
Терзић Тања
Тодоровић Милица

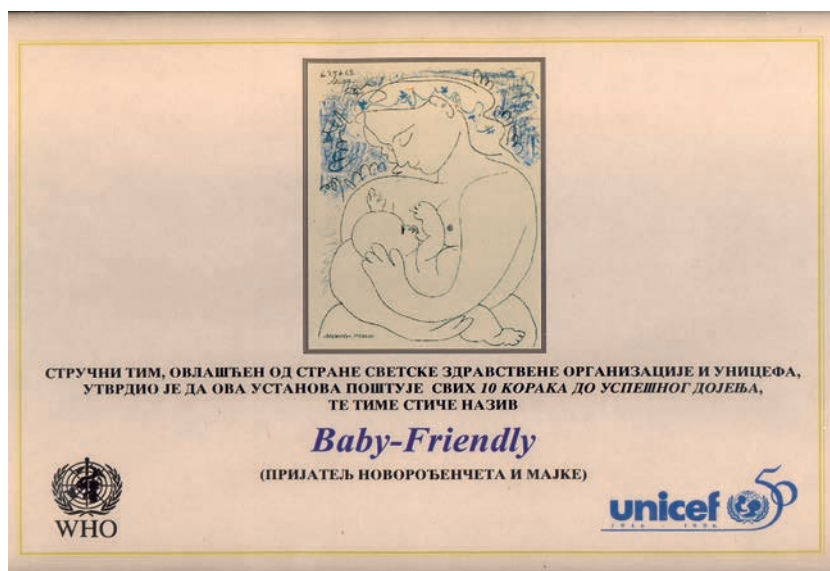
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НЕОНАТОЛОГИЈУ

Од оснивања гинеколошко-акушерског одељења у Смедереву 1957. године, о новорођенчади су се старале неговатељице и бабице из породилишта а лекарски надзор су вршили педијатри са Дечјег одељења.

Одсек неонатологије при гинеколошко-акушерској служби је основан 1976. године, када у Одсек долази др Милан Тешић, педијатар. Сталним присуством педијатра омогућен је организовани педијатријски надзор над новорођеном децом и набављен је први инкубатор за негу превремено рођене деце. Од 1979. године, Одсеком до пензионисања руководи др Тихомир Ивковић, педијатар. Од 1990. године службом су руководили: prim. mr sc. med. dr Славица Мишић, педијатар, др Марија Рајковић Радивојевић, педијатар-неонатолог и др Мирослава Перић Матић, педијатар-неонатолог.

Прва главна сестра је била Славица Богосављевић (1996–1997), затим Снежана Миличић (1997–1999), Зорица Кандић (1999–2000), Зорица Петровић (2000–2003) и Биљана Матовић (2003–2015). Главна сестра неонатологије данас је Горица Јеремић.

Наредних двадесет година повећава се број лекара и средњег медицинског кадра, наменском едукацијом за рад на неонаталној проблематици у референтним установама у Београду. Набавком и бројним донацијама савремене опреме, проширен је обим и унапређен квалитет рада у неонатологији.

Сертификат „Болница пријатељ беба”

Служба за неонатологију званично је основана 1996. године. Међу првима у Србији активно се укључује у едукативне и превентивне програме УНИЦЕФ-а: рад на превенцији ишчашења кукова, програм „Болница пријатељ беба” (Baby friendly). Програм „Болница пријатељ беба” подразумева боравак новорођенчета 24 сата поред мајке, природну исхрану (подој) и едукацију мајке за негу новорођенчета. За успешну примену овог едукативно-превентивног програма Болница је 1998. године добила сертификат УНИЦЕФ-а и Института за здравствену заштиту Републике Србије.

Детаљ из Службе за неонатологију 1997. године (медицинска сестра Зорица Аћимовић)

Медицинске сестре Ивана Михајловић, Јелена Неђић, Бисерка Мићовић, Мирјана Петровић, Мирјана Петровић и Марина Димитријевић, др Мирослава Перић Магић, медицинске сестре Зорица Аћимовић, Живка Тодоровић, Светлана Вукајловић и Снежана Димитровић; доњи ред: др Љиљана Огаревић, медицинске сестре Бисерка Петровић, Мира Нешовић, Јасна Марковић и Зорица Петровић

Неонатологија се 1997. године усељава у наменски пројектован простор у оквиру новог породилишта, са централним доводом кисеоника до сваке неонатолошке постеље. Набављено је пет савремених инкубатора и две фото-лампе. Ради се на побољшању стручног кадра па се два педијатра из Службе упућују на супспецијализацију из неонатологије: др Марија Рајковић Радивојевић (1998. године) и др Мирослава Перић Матић (2000. године).

Систематизацијом из 2004. године Служба неонатологије постаје Одсек за неонатологију у оквиру Службе за гинекологију и акушерство. Оснивањем Опште болнице као самосталне целине 2011. године формира се Одељење за неонатологију.

У Служби неонатологије радили су: др Лепосава Пековић, др Биљана Аврамовић, др Јасна Ђоровић Ивановска, др Слободанка Стајевић, др Љиљана Огаревић, др Јелена Ивковић, др Душица Марковић и др Сања Станковић.

Данас на Одељењу раде четири педијатра: супспецијалисти неонатологије др Мирослава Перић Матић и др Марија Рајковић Радивојевић, магистар неонатологије др Славица Мишић, педијатар др Јелена Петрушевић и шеснаест медицинских сестара.

Одељење поседује 30 неонатолошких постеља, 10 инкубатора (седам стационарних и три транспортна), савремени реанимациони сто и два инфра-стола.

Др Мирослава Перић Матић, др Сања Станковић, др Марија Рајковић Радивојевић и главна сестра Биљана Матовић

Одељење за неонатологију има опрему за спровођење конзервативног лечења неонаталне хипербилирубинемije (фототерапију), шест фото-лампи, као и уређаје за детекцију сатурације кисеоником – пулсне оксиметре, инфузионе пумпе за венску дистрибуцију рехидрационих раствора.

Одељење неонатологије обезбеђује секундарни ниво здравствене заштите, дијагностику и лечење донешене, недонешене и ризичне новорођенчади. Збрињава се сва новорођенчад телесне масе преко 1500 грама уколико не зах-

тевају асистирану вентилацију – респиратор. На одељењу се врши пријем новорођенчади, опсервација и интензивирани-полуинтензивна нега и лечење, као и контролни прегледи отпуштених, претходно лечених беба. Неонатолошки тим присуствује свим ризичним порођајима.

Контрола слуха код бебе апаратом добијеним из донације Блиц фондације и Теленора, преглед врше др Славица Мишић и медицинска сестра Горица Јерemiћ

Неонатолози контролишу виталне функције новорођенчади, присуствују порођајима ризичних трудноћа (царски рез, вакуум екстракција плода, близаначке трудноће, деца ниског гестацијског доба и ниске телесне масе, карлична презентација плода и друго по позиву гинеколога). Спроводи се реанимација витално угрожене новорођенчади у порођајној сали, после претрпљене асфиксије (перинаталне, пернаталне или постнаталне), њихов надзор и лечење последица (хеморагично-исхемична енцефалопатија, интракранијалне хеморагије и едем мозга), респираторног дистреса, уколико не захтевају асистирану вентилацију. Лече се деца са конаталним инфекцијама (сепсе, конаталне пнеумоније, уринарне инфекције, инфекције коже...). Врши се превенција и лечење хипербилирубинимије фототерапијом по протоколима.

Детаљ са отпуста бебе

Дијагностикују се и отклањају последице биохемијских поремећаја (ацидозе и сл). Врши се активна имунизација вакцинацијом против хепатитиса Б и туберкулозе и обавезан скрининг на конгениталну хипотиреозу и фенилкетонурију.

Од рођења до отпуста, дијагностикује се већина конгениталних анормалија и новорођенчад се упућују на комплетно испитивање и лечење у установе терцијерног нивоа здравствене заштите. Такође се организује и транспорт витално угрожене новорођенчади у те установе.

У периоду од 1990. до 2000. године било је више од 1500 новорођене деце годишње. Од 2001. године број постепено опада за око 50 новорођенчади годишње. У 2015. години су рођене 973 бебе. Стопа ране неонаталне смртности је 2,78 промила и нижа је од националног просека Србије.

Особље Одељења за неонатологију данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА НЕОНАТОЛОГИЈУ

Начелик:

Перић Матић др Мирослава,
неонатолог

Супспецијалиста неонатологије:

Рајковић Радивојевић др Марија

Специјалисти педијатрије:

Мишић прим. др Славица, магистар
Петрушевић др Јелена

Главна медицинска сестра:

Јеремић Горица

Медицинске сестре-техничари:

Граонић Александра
Димитријевић Марина
Димитровић Снежана
Крстић Јасмина
Марковић Јасна
Милановић Невена
Милић Снежана
Миловановић Виолета
Михајловић Ивана
Нешовић Мира
Ранковић Живадинка
Тодоровић Живка

Акушерске сестре:

Мићовић Бисерка
Михајловић Снежана

Педијатријске сестре:

Петровић Бисерка
Танасијевић Нина

СЛУЖБА ЗА ПЕДИЈАТРИЈУ

Крајем двадесетих година 20. века у дворишту садашње болнице подигнута је једносратна барака у којој је био смештен Дом народног здравља. Дом народног здравља је имао школску поликлинику, антирабичну станицу и приручну лабораторију.

У школској поликлиници свакодневно су прегледана и амбулантно лечена болесна деца, вршена је вакцинација против великих богиња, новорођена деца вакцинисана су против туберкулозе. Два пута годишње рађени су систематски прегледи школске деце, а болешљива деца упућивана су на летовање ради опоравка. Саветовалиште за здраву децу је радило једном недељно. У приземљу зграде било је купатило са тушевима које су користила деца. У поликлиници је радила др Љубица Штрбојева уз асистенцију медицинске сестре Пиаме Ломиковски Пацапај а почетком рата (1941) др Јекатерина Тимчинска. Први педијатри који су радили у поликлиници пред Други светски рат били су др Наталија Гец и др Љубица Штраус.

Др Стеван Миловановић са медицинским сестрама и неговатељицама Жижом, Савком Симић и Олгицом 1952. године

Године 1946. отворено је Дечије одељење. Било је смештено најпре у неколико соба Хируршког одељења а потом у згради данашњег дечијег обданишта у улици Радосава Мирковића. Први шеф одељења био је др Стеван Миловановић. Године 1959. одељење је смештено у делу новоизграђене зграде Центра за

реhabилитацију заједно са ОРЛ одељењем, а од 1964. године (након исељења ОРЛ одељења) проширило се на цео спрат зграде где се и данас налази. Након формирања Медицинског центра 1965. године, основана је Служба за здравствену заштиту деце и омладине која је обухватала Дечије одељење и Дечији диспанзер.

Неговатељица Радмила Јовановић, медицинска сестра Слободанка Илић и неговатељица Надежда Геџ

Дечије одељење је имало 42 болесничке постеље, 4 постеље за мајке, две амбуланте, кухињу за дистрибуцију хране донете из централне кухиње и за припрему оброка за бебе. На одељењу је радило 7 педијатара, 17 сестара и 3 хигијеничарке.

Др Борис Стефанов

Одељењем су руководили др Стеван Миловановић, др Маргита Арсекић, др Љубомир Арсекић, др Мирјана Радојчић, др Миомир Божић (током четрдесетих, педесетих и почетком шездесетих година).

Посебан печат својим преданим радом, стручношћу и снагом своје личности оставио је др Борис Стефанов који је одељењем руководио од 1966. до 1989. године. Он је на одељење увео принципе савремене, модерне педијатрије и подстицао стално усавршавање лекара на одељењу. Након њега одељењем су руководили: др Томислав Цветковић (1983–1997), др Драгомир Милојевић (1997), др Гордана Ђорђевић (1998–2003), прим. др Славица Анђелковић (2004–2013) и од 2013. године др Ивана Мартиновић.

Главне сестре одељења биле су: Олга Стојановић, Милка Бркић (1974–1995), Гордана Илић (1995–2003), Сања Станисављевић, Виолета Савић (2003–2015) и сада Данијела Стошић.

На Дечијем одељењу од његовог оснивања до данас радили су: др Борис Стефанов, др Милош Младеновић, др Ковиљка Милићевић, др Томислав Цветко-

вић, др Драгомир Милојевић, др Гордана Ђорђевић, др Часлав Вековић, др Мирко Јовановић, др Славица Анђелковић, Др Љиљана Турјаковић Спасић, др Ивана Мартиновић, др Славица Мишић, др Слободанка Стајевић, др Сања Станковић, др Милка Марић а у оквиру специјализације из педијатрије и др Милан Тешић, др Душан Орлић, др Десанка Лазић, др Слободанка Добошаревић, др Милан Клеут, др Биљана Аврамовић и бројни други млађи лекари.

Др Радојка Димитријевић, др Биљана Аврамовић, главна сестра Олга Стојановић, др Гордана Ђорђевић, др Слободанка Добошаревић; стоје: медицинске сестре Слободанка Илић и Вера Тошић, др Иванка Марковић и медицинска сестра Слађана Красић

Главна сестра Дечијег одељења Милка Бркић, др Милан Клеут и медицинска сестра Косана Станић

У лечењу и нези болесне деце, са много љубави и бриге, учествовале су медицинске сестре: Милка Бркић, Савка Симић, Ружица Бундало, Нада Богосављевић, Слободанка Илић, Слободанка Марковић, Косара Станић, Роса Стојановић, Варадинка Дакић, Славица Митровић, Гордана Илић, Загорка Врачар, Славица Веселиновић, Љубинка Вукоје, Новка Николић, Злата Пантовић, Слађана Красић, Мирјана Милићевић и неговатељице: Зага Ристић, Милка Бијанић и Војка Ђурић.

Др Мирко Јовановић, медицинска сестра Мирјана Спасић, медицинска сестра Боба Рацић, медицинска сестра Јасна Карић, медицинска сестра Ибојка Ивановић, др Љубинка Младеновић, др Томислав Цветковић, медицинска сестра Вера Тошић, др Цветанка Вуковић, др Слободанка Добошаревић, административни радник Јагода Вујић, медицинска сестра Милка Антић, др Десанка Лазић, др Милош Младеновић, медицинска сестра Славица Бранковић, др Гордана Ђорђевић, помоћна радница Ковиљка Митровић, др Петар Младеновић, др Радоња Јакшић, др Љиљана Турјаковић Спасић, др Милан Клеут и др Драгомир Милојевић

Др Томислав Цветковић, др Љиљана Турјаковић Спасић, др Гордана Ђорђевић, медицинске сестре: Слободанка Марковић, Милка Бијанић, Мирјана Милићевић, Новка Николић, Војка Ђурић, помоћна радница Вера Јовановић, главна сестра Милка Бркић и др Славица Анђелковић; седе: помоћна радница Малина Дачић, медицинске сестре Снежана Бојић, Нада Богосављевић, Ружица Бундало, Снежана Димитровић и Слађана Красић

Адаптација и реновирање одељења на постојећем простору извршени су 1991. године чиме су побољшани услови за рад и лечење деце. Служба за педијатрију сада има шест болесничких соба (одељених стакленим преградама чиме је омогућен стални и јасан надзор над пацијентима у свим собама) са 25 постеља, собу за заразне болеснике у оквиру Инфективног одељења и собу за мајке пратиље са 3 постеље. Једна од болесничких соба намењена је лечењу и збрињавању болесне новорођенчади (полуинтензивна нега) и опремљена је инкубаторима са фото-лампама.

У саставу одељења су две амбуланте за пријем болесника, соба за интервенције, трпезарија и кухиња у којој се припремају млечни оброци за мању децу и дистрибуира храна донета из централне кухиње за старију децу и мајке пратиље, као и административни део.

У оквиру Службе раде и две супспецијалистичке амбуланте: пулмолошка и кардиолошка.

Детаљ са Дечијег одељења: др Славица Анђелковић, др Бисерка Стајић, Гордана Јовановић (сервирка), Владимирка Арсић (помоћна радница), сестра Весна Милорадовић, др Биљана Добрић (лекар на специјализацији), Весна Живковић (помоћна радница), др Часлав Вековић и мали пацијенти; седе: сеста Злата Пантовић и др Гордана Ђорђевић

Рад Службе одвија се 365 дана у години, 24 сата дневно и обухвата збрињавање пацијената од рођења до навршених 18 година. Служба годишње збрине нешто више од 1000 болесника, а у супспецијалистичким амбулантама годишње буде прегледано око 900 малих пацијената.

У поподневним сатима свакодневно на одељење долази васпитачица са којом деца у оквиру дневног боравка проводе време уз едукативне програме.

У Служби за педијатрију сада ради 6 лекара, специјалиста педијатрије (од којих су двоје супспецијалисти): прим. др Славица Анђелковић (супспецијалиста пулмологије), др Ивана Мартиновић (супспецијалиста кардиологије), др Мирјана Чикарић, др Јасмина Родифцис Нађ, др Јелена Урошевић, др Будимир Обрадовић и 12 медицинских сестара: Данијела Стошић (главна сестра), Мирја-

на Ристић, Смиљка Ђорђевић, Снежана Бојић, Виолета Савић, Снежана Јоксимовић, Јасмина Ивковић, Весна Милорадовић, Виолета Васић, Милева Симић, Јелена Матић и Сања Јовановић.

Сервирка Сузана Дакић, помоћна радница Драгојка Арсенијевић, др Ивана Мартиновић, др Мирко Јовановић, медицинске сестре Весна Милорадовић и Снежана Јоксимовић, др Мирјана Чикарић, медицинске сестре Виолета Савић и Злата Пантовић; седе: др Славица Анђелковић, др Гордана Ђорђевић, др Славица Мишић и сестра Милева Симић

Служба остварује изузетну сарадњу са терцијарним педијатријским установама у Београду: Институтом за здравствену заштиту мајке и детета, Универзитетском дечијом клиником и Клиником за неурологију и психијатрију за децу и омладину.

У циљу побољшања услова и квалитета рада и услуга сви запослени су укључени у процесе континуиране медицинске едукације и стручна усавршавања, прави се план за унапређење квалитета рада у Служби са планом кадровског обнављања за наредне године и планом за даље реновирање и адаптацију простора.

Др Сања Станковић, др Милка Марић, др Слободанка Стајевић, прим. др Славица Анђелковић, лекар на стажу и др Ивана Мартиновић

Тим за педијатрију је за допринос у процесу акредитације 2015. године добио специјалну плакету ОБ „Свети Лука” у Смедереву.

Особље Дечијег одељења данас

ЗАПОСЛЕНИ У СЛУЖБИ ЗА ПЕДИЈАТРИЈУ

Начелник:

Мартинковић др Ивана, кардиолог

Супспецијалиста пулмологије:

Анђелковић прим. др Славица

Специјалисти педијатрије:

Обрадовић др Будимир
Родићис Нађ др Јасмина
Урошевић др Јелена
Чикарић др Мирјана

Лекар:

Јовановић др Наташа

Главна медицинска сестра:

Стошић Данијела

Медицинске сестре-техничари:

Бојић Снежана
Васић Виолета
Ивковић Јасмина
Јовановић Сања
Јоксимовић Снежана
Матић Јелена
Милорадовић Весна
Ристић Мирјана
Савић Виолета

Педијатријска сестра:

Симић Милева

СЛУЖБА ЗА ПСИХИЈАТРИЈУ

Служба за неуропсихијатрију је основана 1961. године и смештена у зграду Центра за физикалну медицину и рехабилитацију, који у том тренутку није радио, да би убрзо била пресељена у део зграде Инфективног одељења, где се данас налази одељење и дневна болница психијатрије. За првог начелника неуропсихијатрије именован је др Маринко Павићевић, а потом су Службом руководили и афирмисали је др Душан Стојковић, др Добривоје Поповић, др Трајко Маневски и др Душан Петровић.

Др Трајко Маневски

Др Трајко Маневски је рођен у Скопљу 1922. године. После рата наставља студије медицине и успешно их завршава. Као лекар је радио у Сремској Митровици, Приштини и Пријепољу. Специјализацију из неуропсихијатрије је завршио у Београду. Начелник неуропсихијатријске службе у Смедереву постаје 1967. године. Био је оснивач Клуба лечених алкохоличара и Клуба дистрофичара. За свој предани рад посвећен здравству добија Орден заслуга за народ са сребрном звездом (1985. године). Радио је до 1991. године а као пензионер учествује у рату у БиХ преко удружења „Лекари без граница”. На првој борбеној

линији изнад Добоја, у конаку манастира Озрен, оснива прву болницу. Добија Орден за храброст и хуманитарни рад. По завршетку рата волонтерски је радио у болници у Сланкамену. Умро је 1999. године.

Следећи начелник Службе је био др Душан Петровић. Др Душан Петровић је рођен 1937. године у Смедереву. Основну школу и Вишу реалну гимназију је завршио у Смедереву а Медицински факултет у Београду 1973. године. Исте године запослио се у Медицинском центру „Миливоје Стојковић Мића” у Смедереву. Специјализацију из неуропсихијатрије завршио је 1982. године у Београду. Био је начелник Службе неуропсихијатрије од 1989. до 1997. године. Пратећи трендове развоја неуропсихијатријске науке као врло широке и свеобухватне, схватио је да ће доћи до раздвајања на неурологију и психијатрију. Радио је на образовању лекарског кадра у оквиру

Др Душан Петровић

тих специјализација. За развој Службе добија Захвалницу и Повељу СЛД 1992. године. Октобра 1997. године, након операције срца, прелази у Медицину рада Здравственог центра. У знак посебног доприноса развоју здравствене службе, СЛД Подружница Смедерево га 1998. године награђује Повељом СЛД. У пензију је отишао 2004. године.

Део особља Неуропсихијатријског одељења осамдесетих година (помоћна радница Угринка Николић, медицинска сестра Јулијана Ђорђевић, др Миодраг Васић, медицинске сестре Зорица Гроздановић и Мирјана Црнетић)

Током периода када је начелник Службе био др Душан Петровић, радили су и др Миодраг Васић, др Жана Станковић, др Зоран Ђурић и др Стеван Бобић. Др Жана Станковић је сада начелник поликлиничке службе Клинике за психијатрију КЦС. Др Зоран Ђурић је начелник одељења судске медицине Клинике за психијатријске болести „Др Лаза Лазаревић”, један од оснивача удружења психоаналитичара Србије. Др Стеван Бобић, неуропсихијатар психоаналитичар се бави приватном лекарском праксом.

Прва главна сестра Службе за неуропсихијатрију је била Бојана Антончић, коју након одласка у пензију замењује Милодарка Ђокић. Главна сестра Службе је од 1992. до 2001. године била виша медицинска сестра Драгица Стојановић. После ње је главна сестра годину дана била Биљана Гмитровић.

Одељење неуропсихијатрије тада функционише са 14 постеља – осам неуролошких и шест психијатријских, а обавља се и специјалистичко поликлинички рад. Служба неуропсихијатрије се 1996. године дели на две службе: неурологију и психијатрију. Одељењу психијатрије остаје 14 постеља Неуропсихијатријске службе, а одељење неурологије се премешта у просторије бившег инфективног одељења у истој згради.

Др Снежана Бериша, медицинска сестра Горица Живојиновић, медицински техничар Зоран Јоновић, медицинска сестра Љиљана Ђорђевић, медицинска сестра Биљана Милутинов, медицинска сестра Биљана Дабић, др Јасмина Врбановић, виша медицинска сестра Драгица Стојановић, медицинска сестра Бојана Флорић, др Биљана Атанацковић, медицинска сестра Милодарка Ђокић, медицинска сестра Живкица Терзић, помоћна радница Мира Глигић, др Мирјана Ђирић, медицинска сестра Зорица Вељковић, др Анђелка Коларевић, др Слободан Илић, др Дејан Живановић, др Дејан Маричић и медицинска сестра Јелка Ђоковић

Од 1996. до 1998. године начелник службе је био др Дејан Живановић, који је најзаслужнији за раздвајање служби. Тада је служба функционисала са три психијатра (др Дејан Живановић, др Јасна Недељковић Митрески и др Јасмина Врбановић).

Др Снежана Бериша, др Рада Петрињац, медицинска сестра Биљана Дабић, др Мирјана Ђирић, др Анђелка Коларевић, медицински техничар Зоран Јоновић, помоћна радница Мира Глигић, виша медицинска сестра Слоданка Буљан, медицинска сестра Милодарка Ђокић, медицинска сестра Јелка Ђоковић, медицинска сестра Тања Љубојевић, др Биљана Атанацковић, др Јасмина Врбановић, медицинска сестра Биљана Петковић, др Јасна Недељковић, медицинска сестра Антонија Арсић, медицинска сестра Јелена Зарић, др Мирјана Нешић, виша медицинска сестра Драгица Стојановић, др Душан Петровић, др Дејан Живановић, медицинска сестра Драгана Стевановић и медицинска сестра Бранкица Рашић

Од 1998. године, одласком др Дејана Живановића, начелник Службе постаје др Јасна Недељковић Митрески. Тада су у Служби поред ње радили др Јасмина Врбановић, др Анђелка Коларевић (специјалиста од 1997. године) и др Биљана Атанацковић (специјалиста од 2000. године). Здравствени сарадници су били Снежана Ђурић, клинички психолог и Војин Остојић, социјални радник.

Главна сестра одељења је била виша медицинска сестра Драгица Стојановић, која се свесрдно залагала за унапређење квалитета сестринског рада и иза себе оставила плеяду сестара са вишом школом које и сада раде у Болници. На одељењу је радило 9 медицинских сестара.

Кадровско јачање службе се наставља и са специјализације долазе психијатри: др Наташа Марковић (2005. године), др Николаос Клидонас (2008. године), др Бранислава Терзић Вуковић (2010. године), др Камелија Зарков (2012. године), др Дејан Димитријевић (2012. године) и др Јелена Милосављевић (2015. године).

Др Јасмина Врбановић, др Биљана Атанацковић, др Љубомир Мирковић, помоћна радница Слађана Антић, медицинска сестра Јасмина Старчевић, медицинска сестра Живкица Терзић, медицинска сестра Марина Миленковић, виша медицинска сестра Јасмина Цветковић, др Јасна Недељковић, др Дејан Живановић, медицински техничар Александар Мијатовић и медицински техничар Зоран Јоновић

Главна сестра одељења је од 2002. до 2015. године била виша медицинска сестра Тања Љубојевић. Вишу медицинску школу завршила је 2003. године а Високу медицинску школу 2011. године. Завршила едукацију за групног психотерапеута у средњој групи 2004. године. Члан је Комисије за континуирану медицинску едукацију у Болници од 2012. године. Сада обавља функцију главне сестре поликлиничке службе.

Годинама је успешно радио Клуб лечених алкохоличара у просторијама Центра за социјални рад. Основни задатак Клуба је учење и усвајање здравих образаца понашања лечених алкохоличара у свим сферама друштвених односа. Клуб је у почетку водила Биљана Јанковић, социјални радник а после ње др Дејан Жива-

новић, виша медицинска сестра Драгица Стојановић и Војин Остојић, социјални радник. По њиховом одласку, Клуб лечених алкохоличара води социјални радник са вишом школом из Дома здравља Весна Емершић.

Фотографија са сестринске слава Света Петка 2011. године када је домаћин била Служба психијатрије (виши медицински техничар Драгољуб Павловић, струковна медицинска сестра Петрија Митић, виша медицинска сестра Снежана Ракић, медицинска сестра Биљана Петковић, социјални радник Предраг Јанковић, медицинска сестра Јелена Зарић, др Камелија Зарков, виша медицинска сестра Тања Љубојевић, др Наташа Марковић, клинички психолог Снежана Ђурић, медицинска сестра Јасмина Стокић, помоћна радница Марина Петковић, др Светлана Радојевић, др Јасна Недељковић Митрески, виша медицинска сестра Десанка Ивковић, др Николас Клидонас, медицинска сестра Ивана Цвејић, др Јелена Милосављевић, медицинска сестра Марина Миленковић, медицинска сестра Ани-та Ђурић и виши медицински техничар Иван Костић)

Дневна болница психијатрије је отворена септембра 2013. године да би се надокнадио мањак броја постеља и омогућио интегративнији холистички приступ лечењу пацијената у сарадњи са породицом и са мање стигматизације.

Отварање Дневне болнице психијатрије: др Јасмина Врбановић, др Мира Перић Матић, др Наташа Мрковић, министарка др Славица Ђукић Дејановић, др Јасна Недељковић Митрески, др Горан Куљанин и др Дејан Димитријевић

У Дневној болници су на почетку радили др Дејан Димитријевић и др Наташа Марковић, струковна медицинска сестра Тања Љубојевић, радни терапеут Слађан Господиновић, социјални радник Предраг Јанковић и психолог Снежана Ђурић.

Служба за психијатрију функционише кроз одељењски и амбулантно-поликлинички рад. После 20 часова специјалистичке психијатријске прегледе обавља приправни психијатар.

Одељење психијатрије има 12 постеља што не задовољава потребе града Смедерева, те се велики број пацијената код којих постоји потреба за психијатријским лечењем упућује у специјализоване или установе терцијарног нивоа. Пацијенти са акутним психијатриским стањима се адекватно збрињавају и транспортују у друге установе у пратњи медицинске сестре-техничара и асистенцију МУП-а.

Др Бранка Вуковић Терзић, медицинска сестра Јелена Зарић, медицинска сестра Јасмина Стокић, виша медицинска сестра Дајана Новковић, др Јасна Недељковић Митрески, медицински техничар Зоран Јоновић, медицинска сестра Љиљана Луковић, виша медицинска сестра Десанка Ивковић, медицинска сестра Анита Ђурић, др Наташа Марковић, виша медицинска сестра Тања Љубојевић, социјални радник Данијела Милошевић, виша Зорица Петровић, медицинска сестра Биљана Петковић, клинички психолог Снежана Ђурић, социјални радник Наталија Панић, др Камелија Зарков, др Биљана Атанацковић, социјални радник Предраг Јанковић и медицинска сестра Ивана Цвејић

У амбулантно поликлиничком делу Болнице раде три психијатријске амбуланте преподне и једна психијатријска амбуланта поподне. На одељењу психијатрије ради по један специјалиста психијатрије у првој и другој смени, а један психијатар је ангажован у раду Дневне болнице.

Данас у Служби за психијатрију ради осам лекара специјалиста: др Јасна Недељковић Митрески, др Биљана Атанацковић, др Наташа Марковић, др Бранислава Терзић Вуковић, др Камелија Зарков, др Дејан Димитријевић, др Јелена Милосављевић и др Јасмина Врбановић (ради само у поликлиничкој служби).

Детаљ из Дневне болнице

На одељењу ради седам медицинских сестара које обезбеђују 24-часовни рад на одељењу и приправност. У Дневној болници ради виша медицинска сестра Дајана Новковић као терапијска сестра и радни терапеут. Главна сестра Службе је струковна медицинска сестра Десанка Ивковић.

У Служби раде и здравствени сарадници: два социјална радника, Предраг Јанковић и Данијела Милошевић, клинички психолог Снежана Ђурић и повремено психолог Сузана Павловић.

Део запослених у Служби за психијатрију

Стална жеља за усавршавањем, праћењем нових дијагностичких критеријума и фармакотерапије, остварује се кроз континуиране едукације особља. Др Јасна Недељковић Митрески је завршила двогодишње едукације из психоаналитичке психотерапије и хигијене менталног здравља деце и омладине, што даје могућности ширења Службе у правцу рада са адолесцентима и децом јер је потреба

за таквим радом све израженија. Поседује сертификат за лечење болести зависности бупренорфином и метадоном. Од 2008. године је ментор за специјализанте психијатрије а судски вештак је од 2015. године. Др Наташа Марковић је завршила двогодишњу едукацију из породичне терапије алкохолизма и едукације из болести зависности. Судски вештак је од 2009. године. Др Биљана Атанацковић је завршила обуку из клиничке електроенцефалографије и едукацију из трансакционе групне терапије. Др Јасмина Врбановић је системски породични психотерапеут-супспецијалиста. Др Дејан Димитријевић има завршену двогодишњу едукацију из Јунгијанске психоанализе. Др Јелена Милосављевић је едукована за психотерапијске технике трансакционе анализе а едукује се за рад са пацијентима зависницима у оквиру докторских академских студија.

Да би се омогућила што боља и квалитетнија примена Закона и поступак лечења лица са менталним сметњама, уз што мање трошкове, тражена је сагласност Министарства здравља за оснивање центра за метадонску и бупренорфинску терапију. Планирано је да се организује групна терапија са болесницима леченим од психоза и отварање саветовалишта за брак и породицу.

Служба за психијатрију се налази у објекту који је културна баштина града из 1929. године и захтева посебан поступак реконструкције. Пре 3 године (2013. године), у сарадњи са локалном самоуправом, Заводом за заштиту споменика и Дирекцијом за изградњу, урбанизам и грађевинско земљиште, урађен је целокупан пројекат реконструкције и рестаурације зграде и предат је Министарству здравља Републике Србије за обезбеђивање потребних финансијских средстава.

Запослени у Служби за психијатрију данас

ЗАПОСЛЕНИ У СЛУЖБИ ЗА ПСИХИЈАТРИЈУ

Начелник:

Недељковић Митрески др Јасна,
психијатар

Специјалисти психијатрије:

Атанацковић др Биљана
Димитријевић др Дејан
Зарков др Камелија
Марковић др Наташа
Милосављевић др Јелена
Терзић Вуковић др Бранислава

Дипломирани социјални радник:

Јанковић Предраг

Дипломирани социолог:

Милошевић Данијела

Клинички психолог:

Ђурић Снежана

Главна медицинска сестра:

Ивковић Десанка, виша медицинска
сестра

Виша медицинска сестра:

Петровић Зорица

Медицинске сестре-техничари:

Аничкић Јасмина
Ђурић Анита
Илић Жељко
Јоновић Зоран
Новковић Дајана
Петковић Биљана
Цвејић Ивана

СЛУЖБА ЗА ПРОДУЖЕНО БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ И НЕГУ

Ова служба је једна од најмлађих служби у Општој болници „Свети Лука” Смедерево, формирана је 21. 02. 2006. године. Први начелник службе била је др Славица Паунић, интерниста а главна медицинска сестра Јасмина Цветковић. Након одласка др Славице Паунић на супспецијализацију из ангиологије, Службом руководи интерниста др Невенка Николић (од септембра 2006. до марта 2008. године). Главна сестра је била виша медицинска сестра Јелена Ђорђевић.

Посета председништва Удружења медицинских сестара Службе за продужено болничко лечење (главна сестра Јасмина Цветковић – друга слева) 2006. године

Један од основних циљева приликом формирања службе био је да збрињава пацијенте са других одељења којима је потребна продужена болничка нега и пацијенти у терминалној фази болести. Поред тога, планирано је да се на одељење смештају и пацијенти којима је потребна рехабилитација, пошто је у то време затворен стационар Службе за физикалну медицину и рехабилитацију.

Од првог дана рада одељење располаже са 5 болесничких соба и 22 постеље. У једној соби постоји централни довод кисеоника. Поред палијативне неге пацијената у терминалној фази малигних болести, на Одељењу се спроводи и продужени физикални третман пацијената преведених са ортопедије и неурологије. Добра сарадња постоји и са Одељењем за рехабилитацију, тако да се примају па-

цијенти за продужени рехабилитациони третман у стационарним условима. Рад у Служби за продужено болничко лечење је изузетно психички и физички тежак јер је већина пацијената у терминалној фази основне болести.

Од 2013. до 2015. године две болесничке собе, са осам кревета су биле уступљене Одсеку за онкологију ради спровођења вишедневних хемиотерапијских протокола.

Од 2008. године начелник службе је др Драган Станисављевић, интерниста а главна медицинска сестра Татјана Бојчић. На одељењу ради и 11 медицинских сестара.

Стање пацијената који се збрињавају на одељењу је комплексно, тако да је неопходна међусобна сарадња са свим специјалистичким службама у Болници. Постоји добра сарадња са Центром за социјални рад и Црвеним крстом, тако да се примају и социјални случајеви ради примарног збрињавања, а касније током хоспитализације врши се и обрада за трајније збрињавање у установама социјалне заштите.

Начелник Службе за продужено болничко лечење др Драган Станисављевић са особљем

**ЗАПОСЛЕНИ У СЛУЖБИ ЗА ПРОДУЖЕНО
БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ И НЕГУ**

Начелник:

Станисављевић др Драган, интерниста

Главна медицинска сестра:

Бојчић Татјана

Медицинске сестре-техничари:

Ђорђевић Марина

Ицић Слађана

Милошевић Драгана

Мишић Мирјана

Поповић Ана

Радојковић Ана Мари

Степановић Лидија

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА ЗБРИЊАВАЊЕ ХИТНИХ СТАЊА

О.Ј. за збрињавање хитних стања је основана 2. фебруара 2004. године, као Ургентно-пријемни блок Опште болнице Здравственог центра „Свети Лука” Смедерево, са концепцијом и жељом да се пацијенти са ургентним стањима, акутним обољењима и акутизацијом хроничних болести приме, прегледају и дијагностикују на једном месту и да се изврши тријажа пацијената. На тај начин би се одељења растеретила прегледа и пријема пацијената у поподневним и ноћним сатима који ремете ред и процес рада на одељењима. Ургентно-пријемни блок је смештен у простор у коме су се до тада налазиле хируршке амбуланте, који је реновиран средствима месног самодоприноса током 2003. године.

У простору Ургентно-пријемног блока се налазе: пријемно тријажна амбуланта са реанимацијом, амбуланта за ургентни хируршки пријем са гипсаром, амбуланта за ургентни интернистички пријем, дневна болница са дванаест кревета за опсервацију пацијената, ултразвучна амбуланта и административни део за пријем и отпуст пацијената.

Просторије Организационе јединице за збрињавање хитних стања

Збринути пацијенти, уз одговарајућу терапијску подршку, бивају смештени на одговарајућа одељења или им се после дијагностичких процедура и дате терапије саветује даље лечење у кућним условима или код ординирајућег лекара. За теже пацијенте су омогућени услови да се изврши комплетна кардиопулмонална реанимација и дијагностика уз употребу савремених дијагностичких процедура (ултразвук, рендген, компјутеризована томографија, лабораторијске анализе) и консултују тимови специјалиста. У дневној болници се може довршити неопходна дијагностика и пацијент може примити сву неопходну терапију до доношења одлуке о наставку лечења. Поред тога, постоји и могућност за брз и квалитетан медицински транспорт до специјализованих установа у Београду. Транспорт се врши уз помоћ тима на челу са специјалистом ургентне медицине.

Служба је организована тако да поред лекара Ургентно-пријемног блока сваком пацијенту у сваком тренутку током 24 сата стоји на располагању тим од преко двадесет специјалиста различитих специјалности.

Први начелник Ургентно-пријемног блока је био др Владимир Војводић. Рођен је у Призрену 1946. године. Радио је као лекар у руднику Ново Брдо, а од 1976. године на Хируршко-ортопедској клиници Медицинског факултета у Приштини. Специјализацију хирургије наставља у Смедереву 1979. године и завршава је на Другој хируршкој клиници у Београду 1983. године. Аутор је и коаутор више стручних радова из области хирургије и трауматологије. Урадио је преко 3000 операција у својој хируршкој пракси, почевши од 1976. године, из домена трауматологије, абдоминалне хирургије и онколошке хирургије.

Др Владимир Војводић, начелник Ургентно пријемног блока са сарадницима након уручења награде најбољој служби 2005. године

Поред доктора Војводића, у новоформираној служби радила је екипа младих лекара: др Драгана Мирић, др Мирко Јокић, др Рената Павловић, др Владимир Стокић, др Емил Јеремић и др Бојан Дошлић. Прва главна медицинска сестра је била виша медицинска сестра Драгица Стојановић, која је била и главна сестра Здравственог центра, после које је на то место постављена виша медицинска сестра Снежана Ракић.

У периоду који је следио, у Ургентно-пријемном блоку су се смењивали млади лекари који су потом добијали специјализације према афинитету и интересовању (др Дејан Анђелковић, др Душан Станковић, др Маја Ковачевић, др Драган Стевановић, др Немања Јонић, др Драгутин Аксић, др Михајло Станировић, др Ненад Милошевић, др Јелена Павловић, др Марко Радошевић, др Марко Вучковић, др Јована Начић, др Ивана Јездић, др Бранислав Тасић и др Дарко Марковић).

После одвајања Опште болнице од Здравственог центра, јануара 2012. године, назив службе је промењен у Организациона јединица за збрињавање хитних стања.

Марта 2012. године, после изненадне смрти првог начелника службе, др Владимира Војводића, начелник постаје др Федор Зоговић, специјалиста ургентне медицине.

Део особља Ургентног центра у операционој сали

По одласку Снежане Ракић на место главне сестре Дома здравља, главне сестре су биле: виша медицинска сестра Слађана Рашић, медицинска сестра Данијела Стошић и виши медицински техничар Иван Костић.

У служби тренутно ради четворо специјалиста ургентне медицине: др Федор Зоговић, др Рената Павловић, др Мирко Јокић и др Милорад Грујичић и три клиничка лекара: др Димитрије Тасић, др Милена Лазаревић и др Урош Симић.

Поред лекарског тима, квалитетном и експедитивном раду доприноси и тим од петнаест медицинских сестара и техничара, на челу са главном сестром Сањом Живановић.

У Ургентном блоку је од оснивања збринуто приближно 400.000 пацијената. Ургентни блок је проглашен за најбоље одељење Здравственог центра „Свети Лука” Смедерево 2005. године, због квалитетног рада и залагања свих запослених.

Запослени у Организационој јединици за збрињавање хитних стања

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. ЗА ЗБРИЊАВАЊЕ ХИТНИХ СТАЊА

Начелник:

Зоговић др Федор, специјалиста
ургентне медицине

Специјалисти ургентне медицине:

Грујичић др Милорад
Јокић др Мирко
Павловић др Рената

Лекари:

Аксић др Драгутин
Булат др Весна
Начић др Јована
Поповић др Јасмина
Тасић др Димитрије
Томић др Марија

Главна медицинска сестра:

Живановић Сања

Више медицинске сестре-техничари:

Костић Иван
Николић Тамара
Стаменковић Бељић Милена

Медицинске сестре-техничари:

Арсвић Виолета
Безбрадица Оливера
Живановић Драгана
Зечевић Весна
Ивановић Марија
Иџић Новица
Коџић Виолета
Марковић Петкана
Мијатовић Ана
Миленковић Марина
Николић Биљана
Пржић Јелена
Савић Жаклина
Сибиновић Сања
Стаменковић Бељић Младен
Стојковић Александра
Стојковић Милијана
Терентић Катарина

О.Ј. СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО-КОНСУЛТАТИВНИ ПРЕГЛЕДИ

Организациона јединица специјалистичко-консултативни прегледи је основана у јануару 2012. године. До тада су све специјалистичке амбуланте, кабинети и одсеци радили у оквиру одељења или служби Опште болнице.

Од самог оснивања ове организационе јединице на месту начелника ради др Срђан Крчић, специјалиста дерматовенерологије. Начелник Одељења специјалистичких амбуланти је др Момчило Огаревић, специјалиста опште хирургије. Петрија Митић, струковна медицинска сестра је обављала послове главне сестре од 2012. године до одласка у пензију. Априла 2015. године на место главне сестре је постављена Тања Љубојевић, струковна медицинска сестра.

У склопу Организационе јединице специјалистичко-консултативни прегледи се налазе: Одељење специјалистичких амбуланти, Одсек за плућне болести и ТБЦ, Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ са дневном болницом, Кабинет за ортооптику и Кабинет за хипертензију (основан 2013. године).

Одељење специјалистичких амбуланти обухвата хируршку, уролошку, ортопедску, офталмолошку, оториноларинголошку, анестезиолошку, психијатријску, неуролошку амбуланту са кабинетима за ЕЕГ, ЕМГ, колор доплер, потом амбуланту за кожно-венеричне болести, пријемно-административну амбуланту и интернистичку амбуланту са кабинетима за ергометрију и холтер, гастроентерологију и остеодензиометрију.

Запослени у О.Ј. специјалистичко-консултативних прегледа

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО-КОНСУЛТАТИВНИ ПРЕГЛЕДИ

<u>Начелник:</u>	Ђорђевић Сузана
Крцић др Срђан, дерматовенеролог	Зарић Јелена
<u>Начелник одељења специјалистичких амбуланти:</u>	Исак Валентина
Огаревић др Момчило, хирург	Јовановић Јелена
<u>Шеф кабинета за хипертензију:</u>	Јовић Ивана
Дошлић др Бојан, интерниста	Лазић Љубинка
<u>Специјалисти офталмологије:</u>	Луковић Љиљана
Павловић др Весна	Марковић Весна
Стојановић др Виолета	Матић Ана
<u>Специјалиста психијатрије:</u>	Миленковић Марина
Врбановић др Јасмина	Миловановић Светлана
<u>Специјалиста интерне медицине:</u>	Милосављевић Драгана
Awad др Нада	Милосављевић Радомир
<u>Главна медицинска сестра:</u>	Митровић Татјана
Љубојевић Тања, струковна медицинска сестра	Младеновић Мица
<u>Струковна медицинска сестра:</u>	Никчевић Иванка
Јевтић Виолета	Павловић Љиљана
<u>Виша медицинска сестра:</u>	Раденковић Драгана
Живановић Данијела	Рајчић Ружица
<u>Медицинске сестре-техничари:</u>	Симић Оливера
Бацкић Драгица	Симовић Славица
Вељковић Зорица	Спасић Мирјана
Вукић Драгана	Станисављевић Јелена
Вулић Соња	Станковић Вијолета
Дробњаковић Љиљана	Станковић Слободанка
	Стевановић Драгана
	Стојадиновић Слађана
	Трајковић Светлана
	Ђалић Драгана
	<u>Вођа групе административних радника:</u>
	Зденка Мартиновић
	<u>Административни радници:</u>
	Бабић Весна
	Ђокић Љиљана
	Љуштина Јелена
	Обрадовић Мирјана

Кабинет за ортооптику

<u>Шеф кабинета:</u>	<u>Дипломирани дефектолог – тифлолог:</u>
Стефановић Љиљана, дипломирани дефектолог	Гигић Сузана
	Јовановић Данијела

ОДСЕК ЗА ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ И ТБЦ

До Другог светског рата у Смедереву није било специјализоване службе која се бавила болесницима оболелим од плућних болести. Такви болесници су збрињавани у ординацијама лекара опште праксе и интерниста, а ако се радило о деци, код педијатра.

За почетак рада пнеумофтизиолошке службе у Смедереву може се узети 1943. година. Тада је др Милан Путниковић лечио избегличку децу са туберкулозом плућа у једној приватној кући која се налазила на Царини.

Антитуберкулозни диспансер у Смедереву званично почиње са радом 1. октобра 1945. године. Оснивач и први управник је био др Милош Врховац. Он је претходно у Београду, на Институту за ТБЦ, завршио течај за рад на сузбијању туберкулозе. Диспансер је првобитно био смештен у приватној кући, званој Шрајберова кућа, у Немањиној улици. Др Милош Врховац је у почетку радио са приученим особљем. Имао је рендген апарат, али само за прегледе (скопије). Специфичних лекова за туберкулозу није било. Главна терапија је била хигијенско-дијететски режим и повремено апликовање артефицијалних (терапеутских) пнеумоторакса.

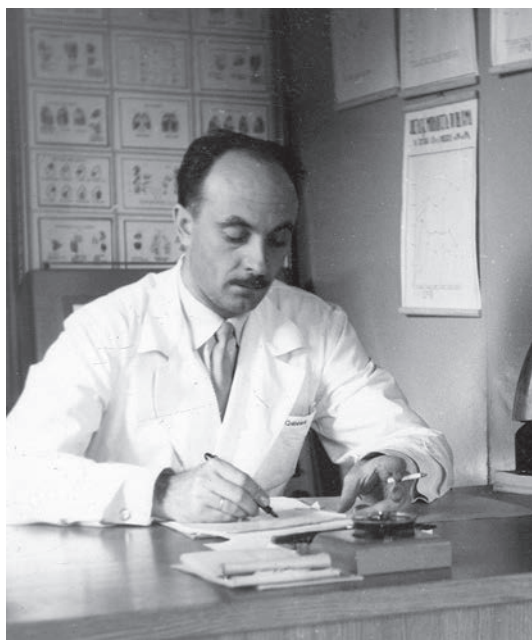
Др Милош Врховац

После три године рада, Диспансер се из Немањине улице сели у Кнез Михаилову бр. 6 где остаје неколико месеци, а одатле прелази у приватну кућу преко пута Гимназије, на месту бившег млечног ресторана где су постојали знатно бољи услови за рад.

Антитуберкулозни диспанзер добија први школовани кадар лекарских помоћника 1950. године. То су биле Радмила Ђурић, Видосава Јешевић а нешто касније и Радмила Стевановић Маркићевић. Њихов долазак је омогућио патронажни рад, који без стручног особља није био могућ. У Антитуберкулозном диспанзеру почиње да ради лабораторија у којој је рађено узимање крви за седиментацију, крвну слику и узимање испљувка за микроскопски преглед на бацил туберкулозе. У овој лабораторији су радиле Слободанка Михајловић и Дана Аранђеловић.

Др Драгутин Јовић

Др Миодраг Тијанић

Почетком 1954. године у Смедерево долази први специјалиста фтизиолог, др Драгутин Јовић. После 6 месеци долази едукован рендген техничар Радомир Ранковић. Др Драгутин Јовић је поред рада у Диспанзеру радио и на Грудном одељењу, а наредне године је постао управник Болнице. Крајем 1955. године, у Смедерево је дошао др Миодраг Тијанић, лекар на специјализацији из фтизиологије. У овом периоду лекари Антитуберкулозног диспанзера одлазе у кућне посете болесницима сваког другог дана. Три патронажне сестре су давале анти-туберкулозне лекове болесницима у кућним условима и у болници. Др Миодраг Тијанић је завршио специјализацију из пнеумофтизиологије и постао управник Антитуберкулозног диспанзера 1957. године.

Током 1960. године Смедерево напушта др Миодраг Тијанић, а у АДД долази др Светолик Стевановић, специјалиста пнеумофтизиолог који постаје управник 1961. године. Наредне године Смедерево напушта др Драгутин Јовић а долази специјалиста пнеумофтизиолог др Сретен Ђурић.

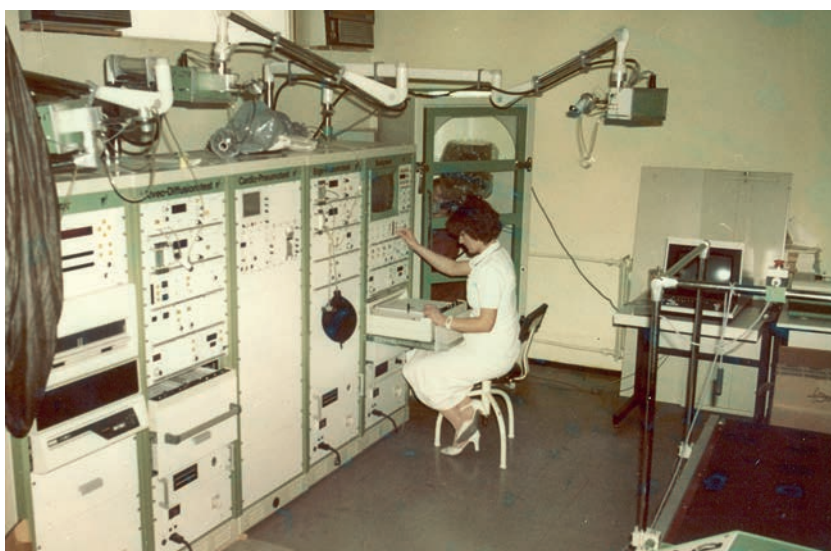
Антитуберкулозни диспанзер је 1962. године пресељен у новосаграђену засебну зграду у кругу Болнице. Тада се од Антитуберкулозног диспанзера и Грудног одељења формира Служба за плућне болести и туберкулозу. Почетком 1964. године начелник Службе постаје др Сретен Ђурић а главна сестра Лепосава Јањић. Дотадашњи начелник, др Светолик Стевановић је због презрачености морао да напусти Диспанзер. У Служби остаје само др Сретен Ђурић, који је у

исто време, скоро две године био и вршилац дужности директора Медицинског центра. У периоду од 1964. до краја 1965. године долазе хонорарно лекари из Београда. Крајем 1965. године у Службу долази др Милисав Љумовић.

Посета Дому за незбринуту децу у Милошевцу у склопу патронажних посета лекара Антитуберкулозног диспанзера (др Драгутин Јовић и др Миодраг Тијанић)

Пнеумофтизиолошки диспанзер је крајем 1971. године премештен из дво-ришне зграде у новосаграђене просторије, где се и данас налази. У Диспанзер 1975. године долази др Боривоје Церић, а 1981. године др Василије Јовановић. Законским одредбама донетим седамдесетих година, дотадашњи антитуберкулозни диспанзери добијају назив пнеумофтизиолошки диспанзери, са већим овлашћењима и обимом посла. У јуну 1978. године за начелника Службе за пнеумофтизиологију је постављен др Милисав Љумовић а за шефа Диспанзера за пнеумофтизиологију др Сретен Ђурић.

Кабинет за функционално испитивање плућа (медицинска сестра Слободанка Ђорђевић)

Поред кадровских освежења, набављена је и нова опрема: оделка камера (1966) и аутоматска сува комора (1978). Кабинет за функционално испитивање плућа формиран је 1980. године и опремљен тада најсавременијом компјутерском опремом (пнеумоскрин, бодиплетизмограф, ергоскрин и гасни анализатор). Такође је набављен флуоробус за масовно сликање становништва 1980. године.

Током осамдесетих и деведесетих година у Службу долази шест пнеумофтизиолога: др Миленко Прокић (1983), др Иванка Марковић (1989), др Драгана Алексић Миловановић (1992), др Биљана Степић (1994), др Зорица Живановић (1994), др Драган Рудинац (1995) и др Весна Јовић Јевтић (1999).

По одласку др Милисаву Љумовића (1993. године) у пензију за начелника Службе именован је др Миленко Прокић, а септембра 1993. године шеф Диспанзера постаје др Иванка Марковић.

Служба за пнеумофтизиологију је 1998. године подељена на Диспанзер за плућне болести и туберкулозу и Грудно одељење. Шеф Диспанзера је остала др Иванка Марковић све до одласка у пензију (2002. године), када је за шефа именован др Драган Рудинац. Након њега шеф Диспанзера 2003. године постаје др Зорица Живановић.

Дружење радника Антитуберкулозног диспанзера 1987. године (чуче: Миланка Драгутиновић, Томислав Стојановић, Гордана Момчиловић, Милисав Стојадиновић, први ред: Бранка Ристић, др Василије Јовановић, Гордана Пејчић, др Сретен Ђурић, Емилија Соколов, др Иванка Марковић; други ред: др Милисав Љумовић, др Слободан Илић, Зојица Ристић, Ана Вучковић, Бисерка Радончић, Ана Врачаревић; трећи ред: Живослава Недељковић, Зорица Јовановић, Ружица Станојевић, Богиша Станковић, Снежана Субин, Слађана Стојадиновић и Силвана Николић)

Виша медицинска сестра Бранкица Рајшић, медицинска сестра Надица Стевановић, медицинска сестра Слађана Стојадиновић, др Драган Рудинац, др Милисав Љумовић и медицинске сестре Јелисавета Николић, Зорица Јовановић, Гордана Пејчић, Весна Станковић и Гордана Момчиловић

Рендген техничари у Антитуберкулозном диспанзеру 1995. године: Зојица Ристић, Дејан Пирић, Ивица Карапетровић и Дејан Милутинов

Рендген техничари у Антитуберкулозном диспанзеру 2006. године:
Дејан Живковић, Михајло Скокић и Дејан Цвејић

У Диспанзеру за плућне болести и туберкулозу радила је и др Смиља Орловић у периоду од 2002. до 2010. године. Са Грудног одељења у Диспанзер је фебруара 2013. године дошао др Дејан Степановић.

Колектив Антитуберкулозног диспанзера 2010. године (др Драган Рудинац, Гордана Пејчић, Весна Станковић, Ненад Чаировић, Гордана Момчиловић, Дејан Цвејић, Светлана Радојковић, др Зорица Живановић и Ружица Спасић)

Главна сестра Диспанзера је пуних 20 година (од 1972. до 1992. године) била Емилија Мандић, виша медицинска сестра. Слободанка Ђорђевић, виша медицинска сестра је била главна сестра Диспанзера до именовања за главну сестру Дома здравља 1997. године, када на то место долази Бранкица Рајшић, виша медицинска сестра. Од 2006. године главна сестра је Светлана Радојковић.

Школа за одвикавање од пушења у склопу Диспанзера је почела са радом 2003. године, а од 2012. године наставља са радом у оквиру Превентивног центра Дома здравља.

Данас у Одсеку за плућне болести и туберкулозу раде три пнеумофтизиолога, три рендген техничара и четири медицинске сестаре општег смера. Начелник је др Зорица Живановић, пнеумофтизиолог а главна сестра Светлана Радојковић.

У Одсеку се обављају амбулантни и консултативни прегледи одељенских пацијената, ради се стандардна радиографија грудног коша, спирометријско тестирање, узимање узорака спутума, туберкулинско тестирање, здравствено васпитни рад са пацијентима оболелим од туберкулозе и масовних незаразних болести плућа.

Током 2015. године је обављено 16.330 прегледа, 13.958 рендгенских снимања, 6367 спирометрија, 500 директних микроскопија спутума, 41 туберкулинско тестирање и 6570 осталих услуга.

Одсек располаже са два рендген апарата (*Селенос 4* из 1971. године и *Нерейџа* из 1986. године), комором за развијање филмова, спирометром и ЕКГ апаратом.

Особље Одсека за плућне болести данас

ЗАПОСЛЕНИ У ОДСЕКУ ЗА ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ И ТБЦ

Шеф одсека:

Живановић др Зорица,
пнеумофтизиолог

Специјалисти пнеумофтизиологије:

Рудинац др Драган
Степановић др Дејан

Главна медицинска сестра:

Радојковић Светлана

Медицинске сестре-техничари:

Војиновић Марко
Ивић Драгана
Спасић Ружица
Станковић Весна
Стоиљковић Марко
Цвејић Дејан
Чаировић Ненад

АМБУЛАНТА ЗА КОЖНО-ВЕНЕРИЧНЕ БОЛЕСТИ

Др Богољуб Петрушевић

Средином прошлог века у Смедерево су долазили дерматолози из Београда, прим. др Јован Натошевић и др Слободан Перишић, касније професор и директор Дерматовенеролошке клинике у Београду.

Марта 1963. године у оквиру смедеревске болнице оснива се Служба за кожне болести, чији је први начелник, може се рећи и оснивач, прим. др Богољуб Петрушевић, који је до тада радио као асистент на Дерматолошкој клиници у Београду. Тако је Смедерево добило свог првог врсног и вредног специјалисту за кожне и полне болести. За кратко време др Богољуб Петрушевић је успео да отвори и одељење у чији састав су ушле 3 собе са 17 болесничких постеља. Међутим, 1971. године, административним актом је укинута Одељење за кожне и полне болести, тако да је Служба сведена (и остала до данашњег дана) на амбулантни начин рада. Прим. др Богољуб Петрушевић је добитник Ордена рада са златним венцем (1986) и награде Смедеревских лекарских дана (1986).

Др Владимир Поповић и др Милисав Љумовић

Др Владимир Поповић му се придружује 1968. године. Био је омиљен међу колегама и пацијентима, посебно децом, велики хуманиста, добровољни давалац крви (крв је дао 39 пута). Значајно је унапредио Службу својим ентузијазмом и афинитетом за посао. Др Владимир Поповић је био начелник Службе од 1982. до пензионисања 1991. године. Добитник је више награда и признања: Сребрног и Златног знака за добровољно давање крви (1975, 1978), Признања Савеза за спорт и рекреацију инвалида СР Србије (1980), Златне плакете Црвеног крста Србије (1981), Ордена рада са сребрним венцем (1982), Признања Савеза за спорт и рекреацију инвалида Југославије (1987), Дипломе СЛД (1987), награде Смедеревских лекарских дана (1997) и Плакете СЛД (1989).

Др Владимир Поповић и др Ратко Велебит

Др Ратко Велебит, 1983. године, постаје трећи дерматовенеролог у Смедереву. Остаће упамћен као врсни стручњак и изузетан човек, заслужан за увођење и примену течног азота у терапији, што је значајно повећало број малих хируршко-дерматолошких интервенција. Објавио је књигу „Пчеле у белом” у којој је први пут приказан историјат сестринства у Смедереву. По ауторовим речима: „Писало се о лекарима, стоматолозима, апотекарима, о болничарима, писало се о болничким зградама, али о медицинским сестрама ни слова”.

Велики допринос развоју Службе дале су и лекарке које су се релативно кратко задржале: др Славица Секулић, прва жена дерматовенеролог у Смедереву (1984–2000), др Гроздана Петровић (1986–1994), др Александра Марјановић (2006–2011) и др Лидија Дејановић (2011–2015).

Од 2002. године почиње са радом *mr sc. med. dr* Срђан Крцић. У Смедерево је дошао са Медицинског факултета Приштина, где је 6 година радио као асистент на предмету дерматовенерологија. Магистрирао је са темом “Функционални поремећаји јетре код оболелих од псоријазе”. Завршио је школу традиционалне кинеске медицине и акупунктуре, при ЕСПДЕ (European Centre for Peace and Development), 1994. године у Београду, код академика проф. др Антонија Шкоклјева. У последњих пар година похађао је и курсеве (почетни и напредни) из дермоскопије. Од 2012. године је начелник Службе за амбулантно-поликлиничку делатност.

Др Александра Марјановић и главна сестра Надица Михајлоски

Треба поменути и вредне и марљиве медицинске сестре без којих рад амбуланте не би био замислив – Надицу Михајлоски, бившу главну сестру Диспанзера, Гордану Милошевић, Драгицу Станојевић, Валентину Исак, Лидију Станковић и Виолету Јефтић.

Дерматовенеролошка амбуланта се данас налази у оквиру Службе за амбулантно-поликлиничку делатност и има двоје запослених – mr sc. med. dr Срђана Крчића и медицинску сестру Виолету Станковић. Просечно се у овој амбуланти обави око 10.000 прегледа и интервенција годишње. У Дерматовенеролошкој амбуланти се раде бројне интервенције: примена течног азота, уклањање хиперкератотичних наслага, уклањање нокатних плоча, обрада рана и превијање, инцизије, уклањање крпеља, примена биоптрон лампе, а у последње 2 године обављају се и дермоскопски прегледи младежа.

Особље Дерматовенеролошке амбуланте данас

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА АНЕСТЕЗИЈА СА РЕАНИМАТОЛОГИЈОМ

Почетак коришћења анестезије у смедеревској болници је везан за долазак првог хирурга 1934. године. Анестезију су тада давали болничари и лекари капањем етра на Шимелбушову и Омбретанову маску, које се и данас чувају као музејски експонати, као и апарат за давање трилена.

Године 1962. анестезија се изводи техником и опремом која је била на нивоу тог времена. Изводе је два медицинска техничара, углавном примењујући Rausch анестезију, чак и код сложенијих операција. Године 1971. Смедерево добија првог анестезиолога, др Војислава Николића, који ради нешто више од годину дана и затим напушта Смедерево. У том периоду је изведено 1.134 хируршких интервенција за које је анестезију давао др Николић. Кадровски и материјално сиромашној служби предстојао је дуг и мукотрпан пут до афирмације, на којем је требало савладати многе отпоре, предрасуде и мењати дотадашња укореења схватања.

У октобру 1972. године је дошао др Момчило Мирић, анестезиолог, који је постављен за шефа Одсека за анестезију са реанимацијом при Хируршком одељењу. Тада почиње да ради и први школовани анестетичар, Миле Торлаковић. Користе се анестетици етар и бревитал, мишићни релаксант сукцинил-холин. Анестезија се даје на маску и ендотрахеалном интубацијом.

Служба за анестезију и реанимацију је основана јуна 1973. године. У току те године је изведено око 1.230 анестезија. Набављени су апарати за анестезију

Др Момчило Мирић у операционој сали

Суијеска и Ромулус. Мониторинг пацијената током и након операције је био скроман, заснован на искуству и субјективној процени особља. Медицински гасови су се достављали у челичним боцама. Почиње апликација нових лекова и анестетика (павулон, халотан, кеталар), уводи се неуролепт анестезија којом се подиже квалитет обављених операција. Ови лекови су били прилично скупи па је било неопходно рационално коришћење, што се и касније кроз едукацију кадра преносило као пожељна особина и добра одлика целе Службе.

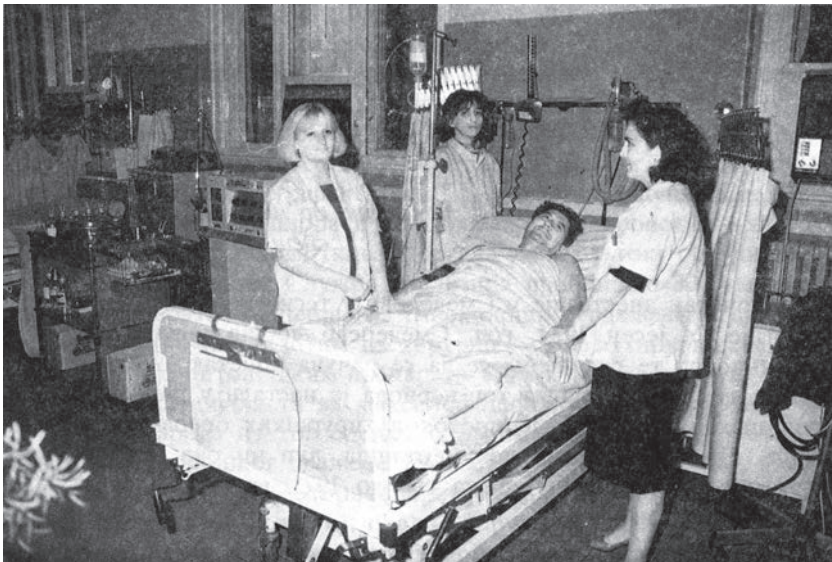
Септембра месеца 1976. године, Смедерево поново остаје без анестезиолога, све до фебруара 1977. године, када долазе др Живан Јованов, др Данута Павловић и др Ђорђе Вуковић. Две године касније, 1979. године, Служба добија још једног анестезиолога, др Бранку Мајсторовић. Долазак четвртог анестезиолога је омогућио да анестезиолог води анестезију у свих пет операционих сала. Ови анестезиолози деле месечну приправност – долазак по позиву од куће, што је омогућило да се хитне операције обављају 24 сата. Преласком на нови начин рада Службе значајно је смањено упућивање у друге установе јер су се операције могле обављати у смедеревској болници.

Од тог периода, анестезиологија улази у све хируршке гране и многе клиничке процедуре. Анестезиолози се све више укључују у амбулантне интервенције (краткотрајне анестезије и сложене реанимације). Хирургија и ортопедија добијају могућност дужег рада, збрињавања компликованих повреда и електричних операција. Обављају се сложене гинеколошке операције, царски резови, збрињавање шокних стања после ванматеричне трудноће. У гинеколошкој амбуланти се раде краткотрајне анестезије за мање процедуре, што је имало и добар економски моменат јер су долазили пацијенти из околних места. Довољан број анестезиолога омогућио је њихово ангажовање у спровођењу реанимације пацијента Интерног одељења, а на Неуролошком одељењу третман цереброваскуларних обољења и компликованих поремећаја свести и дисања.

Сва сложенија стања пацијената намећу потребу за настављањем дијагностике и лечења у установама вишег ранга и референтним клиникама, што изискује транспорт болесника санитарним возилом. Тај вид делатности Службе анестезије је био врло сложен јер је обухватао низ пратећих проблема и то од атмосферских прилика, расположивог кадра, опремљености возног парка па све до најважнијег – процене стања пацијента и његовог збрињавања. Увек су у одлуци о транспорту учествовали анестезиолог и ординирајући лекар, у пратњи пацијента су ишли медицински техничари–анестетичари, а код најсложенијих случајева и анестезиолози. Медицински транспорт до установе вишег ранга је био стручни изазов који је подразумевао сарадњу особља, процену времена за припрему и обављање транспорта, као и неопходно стручно збрињавање пацијента. Транспорт болесника до установа вишег ранга је обављало особље Службе анестезије до 2001. године, када је транспорт прешао у надлежност Транспортне службе.

У међувремену, Смедерево 1982. године добија анестезиолога др Оливеру Јеремић, а 1986. године и др Зорицу Митић.

Крајем децембра 1983. године, отворена је нова интензивна нега са осам кревета и шинским системом, а током 1984. године се уводи централни довод кисеоника, азот-оксидула и компримованог ваздуха у Интензивној нези и операционим салама.

Медицинске сестре Невенка Башић и Невенка Николић и главна сестра Миљојка Ивановић

Неопходну енергију и ентузијазам доносе млађи лекари: др Славица Остојић, др Снежана Јаковљевић и др Дејан Ивковић, који долазе у Службу 1987. и 1988. године и започињу трогодишњу специјализацију у смедеревској болници и на ВМА. Године 1991. на специјализацију долазе још два лекара, др Стеван Чавић и др Горан Марковић, који специјализацију настављају у Клиничком центру Београд. Наредне године у Службу анестезије долази анестезиолог др Бранка Пудар, а 1993. године и анестезиолог др Војислава Радовић.

Захваљујући доласку нових анестезиолога, од фебруара 1993. године се уводи трећа смена и анестезиолог је непрекидно присутан у Јединици интензивног лечења са медицинским сестрама.

Сложена патологија болести, широк дијапазон операција и третман све захтевнијих болесника намећу потребу за праћењем пацијената у постоперативном периоду, интензивно лечење и негу најтежих болесника и збрињавање политраума, тешких инфекција, крварења и постреанимационих стања, односно формирање Јединице интензивног лечења. Сама идеја о формирању овакве јединице није наишла одмах на одобравање, јер се сматрало да се на тај начин задира у туђе ингеренције и делокруг посла, па је требало уложити доста напора да би се идеја представила као неопходна и изводљива. Временом се Јединице интензивног лечења показала као неопходна карика у тимском раду.

Године 1973. отворена је шок соба са четири кревета а реанимацију спроводи анестезиолог у сарадњи са хирургима. Првобитна опрема су били покретни кревети, *Blatex* апарат за одржавање хигијене, стерилизатори, *Servocard* апарат за кардијални мониторинг и дефибрилацију. Сам процес рада се тада подиже на квалитативно виши ниво. У договору са операторима, давала се терапија, користио скроман мониторинг, примењивана респираторна подршка итд. Такође су се примали пацијенти са других одељења који су били у погоршаном општем стању и, што је врло важно, пружана је непрекидна медицинска нега.

Медицинске сестре су радиле по сменама, а како су анестезиолози долазили у болницу по позиву, често су остајале саме са пацијентима у тешком стању – то

је подразумевало да су морале брзо да реагују, доносе одлуке и предузимају мере, при чему се стварао један нови профил медицинског радника високог знања и виспреног размишљања.

Први главни медицински техничар у шок соби је од 1973. године био Миле Торлаковић, анестетичар. Након његовог одласка, функцију главне сестре преузима Олгица Јованов, а након ње Миљојка Ивановић. Поред ње, међу првим медицинским сестрама у шок соби су радиле: Надица Михајловски, Зорица Милићевић, Гордана Милентијевић, Јелица Мирковић и Горица Врбановић, а касније се особље бирало од искусног и мотивисаног кадра са других одељења.

Након одласка Милета Торлаковића из Смедерева, Служба анестезије добија и прве квалификоване медицинске техничаре-анестетичаре: Милета Величковића, Ивана Величковића, Бранислава Обрадовића, Ружицу Цаблку, Милета Стефановића, који су раних осамдесетих година дали печат развоју анестезије у Смедереву.

У сарадњи са лекарима на дијализи, 1992. године се почело са пласирањем централних венских катетера код болесника којима је неопходно дијализирање, што је обезбедило бољи квалитет лечења и дуже преживљавање болесника.

У Служби анестезије је 1996. године радило осам анестезиолога: др Славица Остојић, др Снежана Јаковљевић, др Дејан Ивковић, др Данута Павловић, др Бранка Пудар, др Војислава Радовић, др Горан Марковић и др Стеван Чавић, као и дванаест анестетичара и петнаест медицинских сестара у Јединици интензивног лечења.

Лекари Службе за анестезију 1996. године: др Бранка Пудар, др Данута Павловић, др Живан Јованов, др Славица Остојић, др Дејан Ивковић, др Снежана Јаковљевић, др Горан Марковић и др Стеван Чавић

Дотадашњи начелник, др Живан Јованов, одлази у пензију другом половином 1996. године, а на месту начелника га замењује др Славица Остојић.

Кључан моменат у историји Службе је јесен 1996. године када се уводи дежурство анестезиолога, односно организује се 24-часовно присуство анестезиолога у Болници. Анестезиолог постаје свуда присутан и свима на помоћи – од најједноставнијих инфузија до реанимација новорођенчади.

Свечани састанак поводом 25 година постојања Службе анестезије, 1997. година (др Славица Остојић, проф. др Крстић са ВМА, проф. др Мареновић, начелник Службе анестезиологије ВМА и др Војислава Радовић)

Године 2000. специјализацију добија др Миленко Ђедовић, а 2003. године долази анестезиолог др Горан Савић.

Нови миленијум је донео нову шансу за промене. Укидање санкција и отварање према свету, створили су могућност за напредак. Набавља се опрема, нови апарати за анестезију, монитори, користе се нови, савремени лекови у анестезији. Уводе се нове оперативне технике (лапароскопске операције, тоталне протезе кука, операције катаракте).

Служба анестезије се развија и кадровски обнавља. Данас у Служби анестезије ради девет анестезиолога: др Славица Остојић, др Снежана Јаковљевић, др Војислава Радовић, др Стеван Чавић, др Горан Марковић, др Гордана Божиловић, др Дејан Анђелковић, др Жељко Смиљанић, др Маја Ковачевић, а на специјализацији је др Михајло Станимировић. Начелник Службе је др Славица Остојић.

Тренутно је у Јединици интензивног лечења запослено дванаест медицинских сестара а главна сестра је Нада Димитријевић. У Служби ради и тринаест анестетичара а одговорни анестетичар је Марин Јевтић.

Нова Јединица интензивног лечења отворена је 31. октобра 2008. године у склопу отварања новог операционог блока. Она има шест кревета, централни развод гасова и континуирану аспирацију, мониторе основних параметара, три респиратора, дефибрилатор и инфузионе пумпе.

Прослава 30. годишњице Службе за анестезију 2002. године (главна сестра Сузана Павловић, медицинска сестра Биљана Милашиновић, анестетичар Драган Стефановић, медицинска сестра Невенка Николић, анестетичар Миле Величковић, др Војислава Радовић, анестетичар Ружица Цаблка, анестетичар Марин Јевтић, др Снежана Јаковљевић, медицинска сестра Слободанка Реџић, главни анестетичар Иван Величковић, анестетичар Јелица Грујић, медицинска сестра Наташа Петковић, др Стеван Чавић, др Славица Остојић, медицинска сестра Нада Димитријевић, медицинска сестра Биљана Јанковић, медицинска сестра Миљојка Ивановић, медицинска сестра Аница Гојковић, анестетичар Љубан Бајић, анестетичар Смиља Златковић, др Горан Марковић и анестетичар Љубиша Ивановић)

У склопу новог операционог блока је и соба за премедикацију са три кревета и основним мониторингом, као и соба за буђење која је снабдевена мониторингом, опремом за аспирацију и апаратуром за кисеоничну потпору.

Детаљ из Јединице интензивног лечења

Данас се рад Службе одвија на више фронтова. Анестезиолози и анестетичари раде у седам операционих сала где дају анестезију за све хируршке процедуре. Годишње се у просеку обави око 2500 општих и регионалних анестезија. Све операционе сала располажу са савременим апаратима за анестезију, мониторима и капнографима. Аналгезија и по потреби анестезија примењује се и за поједине

Др Горан Марковић, медицинска сестра Оливера Цветковић Тасић, главна сестра Нада Димитријевић и медицинска сестра Биљана Милашиновић

амбулантне интервенције и дијагностичке процедуре. Пацијентима са акутном и хроничном бубрежном инсуфицијенцијом пласирају се дијализни катетери. Анестезиолошка амбуланта је након двогодишњег престанка рада поново почела са радом 2014. године. Кроз анестезиолошку амбуланту прође око 2500 пацијената годишње у склопу преоперативне припреме. Пацијенти се сада на операцију при-мају потпуно припремљени тако да је анестезиолозима олакшан преоперативни преглед и процена анестезиолошког статуса. Због овакве организације знатно је скраћен период од пријема пацијента на одељење до операције јер је пацијент потпуно припремљен за оперативни захват. Значајан сегмент рада Службе је и рад у Јединици интензивног лечења кроз коју годишње прође преко 500 пацијената. Такође, анестезиолошки тим је ангажован и код свих витално угрожених пацијената којима је неопходна кардиопулмонална и церебрална реанимација.

Посета кинеског произвођача медицинске опреме „Mindrej“ Јединици интензивног лечења 2014. године

Усавршавање и континуирана едукација особља се врше кроз свакодневне визите, анализу извршених процедура и кроз присуствовање семинарима у оквиру струковних удружења.

Запослени у Организационој јединици анестезија са реаниматологијом данас

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. АНЕСТЕЗИЈА СА РЕАНИМАТОЛОГИЈОМ

Начелник:

Остојић др Славица, анестезиолог

Специјалисти анестезиологије са реаниматологијом:

Анђелковић др Дејан
Божиловић др Гордана
Јаковљевић др Снежана
Ковачевић др Маја
Марковић др Горан
Радовић др Војислава
Чавић др Стеван

Лекар:

Станимировић др Михајло

Главна медицинска сестра:

Димитријевић Нада

Медицинске сестре-техничари:

Башић Невенка
Благовић Живославка
Денић Стефан
Милашиновић Биљана
Николић Невенка
Новаковић Данијела

Пајић Слађана
Реџић Слободанка
Спасић Данијела
Станковић Ивана
Старовла Љубица
Стевановић Јадранка
Цветковић Тасић Оливера

Главни анестетичар:

Јевтић Марин

Виши анестетичар:

Перић Славиша

Анестетичари:

Бајић Љубан
Гајић Горан
Гојковић Аница
Ђокић Миодрог
Златковић Смиљана
Ивановић Љубиша
Јелисијевић Јелица
Милутиновић Зорица
Пантић Сунчица
Ранковић Жаклина
Хаџић Ђурђевић Радмила

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА ФИЗИКАЛНУ МЕДИЦИНУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

Зграда Центра за рехабилитацију је наменски сазидана 1959. године. Пројектована је тако да у приземљу буду радне просторије (ординације, парафино-, електро-, хидро- и кинезитерапија), а на спрату стационар за лежеће болеснике. Центар за рехабилитацију је радио до априла 1961. године када је затворен јер је лекар који се налазио на челу рехабилитационог тима, др Велимир Грујић, напустио установу.

Колектив Центра за рехабилитацију, 1959. године (др Велимир Грујић, медицинска сестра Славка Николић, физиотерапеути Радмила Јашовић и Божидар Павловић и болничарке Олга Тодоровић, Мирјана Тодоровић и Стојанка Петронијевић)

Поред др Велимира Грујића, који је био лекар опште праксе са курсом из рехабилитације, у Центру су још радили медицинска сестра Славка Николић, два физиотерапеута – Радмила Јашовић и Божидар Павловић и четири болничара: Живко Королија, Олга Тодоровић, Мирјана Тодоровић и Стојанка Петронијевић.

Спрат Центра за рехабилитацију, и поред тога што је био пројектован и намењен за стационар Центра, подељен је на два дела. У један део је смештен стационар за рехабилитацију а у други Дечије одељење. Амбуланте, соба за интервенције, собе за електро и парафино терапију, сала за кинезитерапију, хидротерапија, простор за радну терапију и картотека смештени су у приземље зграде. Две просторије у приземљу су адаптиране за Болничку апотеку.

Одлазак др Велимира Грујића довео је до одлуке о затварању Центра за рехабилитацију, а простор Центра је одмах уступљен другим службама. По затварању Центра, у простор стационара рехабилитације смештено је неуропсихијатријско одељење, које је касније исељено и ту смештено ОРЛ одељење. Због хроничног недостатка простора у Болници у приземље Центра за рехабилитацију су смештене специјалистичке амбуланте: хируршка, очна, неуропсихијатријска и дерматолошка. Салу за кинезитерапију је користило рачуноводство Болнице. Сва опрема и особље су премештени на друга болничка одељења. Током 1964. године Дечије одељење се проширило на цео спрат Центра за рехабилитацију, где се и данас налази.

Хидротерапијска када

Статутом Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” 1967. године основана је Служба за физикалну медицину и рехабилитацију. Служба је имала сличну кадровску структуру као и када је основана. На челу тима био је др

Др Радмила Мирић

Милисав Чанчаревић, специјалиста за физикалну медицину и рехабилитацију, поред њега су радила два физиотерапеута (Гордана Недељковић и Божидар Павловић), медицинска сестра Мирјана Црнетић и медицински техничар Томислав Николић. У Служби је радило и четворо болничара: Душан Велимировић, Јелка Ђоковић, Зорица Милојевић и Јулијана Марковић. Служба се састојала од амбуланте, терапијског дела и стационара са 16 постеља.

Прва жена специјалиста физикалне медицине и рехабилитације, др Радмила Мирић, долази 1972. године и ради до 1991. године. Била је и први акупунктуролог у смедеревској болници. Др Ђорђе Станковић је радио у Служби

за рехабилитацију од 1976. до 2000. године. Први супспецијалиста реуматолог у Болници је био др Миласав Чанчаревић, који је усмени супспецијалистички испит положио 1979. године, након чега је исте године добио титулу примаријуса. Годину дана касније и др Ђорђе Станковић постаје примаријус. У Службу за рехабилитацију 1981. године долази др Радивоје Глишић који у њој ради све до пензионисања 1999. године.

По одласку др Чанчаревића у пензију, 1997. године, за начелника Службе именована је др Даница Николић, специјалиста физијатар.

Служба за рехабилитацију 1997. године (Драган Ђорђевић радни терапеут, др Радивоје Глишић, прим. др Миласав Чанчаревић, др Даница Николић, прим. др Ђорђе Станковић, стоје: Бисерка Симић чистачица, Ана Радић протетичар, Љубица Николић виши физиотерапеут, Љубомир Илић медицински техничар, Светлана Ђорђевић радни терапеут, Миланка Ђорић радни терапеут, Анђелка Ранковић радни терапеут, Гордана Милошевић терапеут, Биљана Стојадиновић виши физиотерапеут, Драгутин Лазаревић терапеут, Јулија Кељевић медицинска сестра, Мирјана Јовић виши физиотерапеут, Бисерка Дабић медицинска сестра и Радница Стојановић медицинска сестра)

Главни техничар је био Љубомир Илић, медицински техничар а главни физиотерапеут Љубица Николић, виши физиотерапеут.

Године 2005. затворен је стационарни део рехабилитације и тада је промењен назив у Организациона јединица за физикалну медицину и рехабилитацију. Цело приземље је преуређено за амбуланте, шалтер са картотеком и терапијске процедуре.

Др Горица Јанковић, специјалиста физикалне медицине и рехабилитације, постаје начелник ОЈ физикалне медицине и рехабилитације 2006. године.

Данашњи тим за рехабилитацију чини пет лекара специјалиста физикалне медицине: др Горица Јанковић, др Мирјана Миљковић Лазић, др Бојана Дабовић Радовановић, др Ненад Милошевић, др Љиљана Стевановић и 21 физиотерапеут (13 виших физиотерапеута, пет физиотерапеутских техничара и три спортска терапеута).

У сали за кинезитерапију се користе терапијске вежбе које терапеут креира индивидуално за сваког пацијента, а по налогу лекара. Дечија рехабилитација се

ради у посебној сали за децу узраста до годину дана, где се спроводи корективна кинезитерапија и стимулација моторног развоја. У хидротерапији се користе локалне купке, четвороћелијске купке и подводна масажа. У оквиру термотерапије се примењују крио и парафинотерапија. Од електропроцедура се користи: ултразвук, дијадинамичке струје, интерферентне струје, ТЕНС, руске струје (ИГ50, ИГ30, АМФ и УР), електростимулација, галванска струја, електромагнет и пресотерапија.

Детаљ из сале за кинези терапију некад

Вежбе у сали за кинези терапију данас

У Организационој јединици за физикалну медицину и рехабилитацију се годишње уради 20.000 прегледа. У салама за кинези терапију се годишње третира око 4000 пацијената и 250 беба. Више од 5000 пацијената годишње се рехабилитиује применом електропроцедура, 600 пацијената хидротерапијом и преко 2000 пацијената термотерапијом.

Колектив ОЈ за физикалну медицину и рехабилитацију, јануара 2016. године (Александра Ракић виши физиотерапеут, др Бојана Дабовић Радовановић, др Горица Јанковић, др Мирјана Миљковић Лазић; стоје: Савина Стефановић спортски терапеут, Марина Ивковић виши физиотерапеут, Жарко Арсенић физиотерапеутски техничар, Ивана Павловић виши физиотерапеут, Марјан Радомировић виши физиотерапеут, Виолета Милосављевић физиотерапеутски техничар, Биљана Јапић виши физиотерапеут, Слађан Господиноввић виши физиотерапеут, Слађана Симовић физиотерапеутски техничар, др Љиљана Стевановић, Марко Поповић физиотерапеутски техничар, Марија Пејчић виши физиотерапеут, Александар Вучковић виши физиотерапеут, др Ненад Милошевић, Ивана Гогвић виши физиотерапеут, Драгана Бајчић виши физиотерапеут, Милош Величковић виши физиотерапеут, Александра Вучић спортски терапеут, Слађана Тошић виши физиотерапеут и Јелена Кошић виши физиотерапеут)

Пацијентима који се налазе на стационарном лечењу у Болници, по консултацији физијатра, спроводи се рана рехабилитација, по савременим процедурама.

На одељењу Продуженог болничког лечења ради се секундарна рехабилитација болесника који су преведени са неуролошког и ортопедског одељења смедеревске болнице, али и из терцијерних установа (КЦС, ВМА...).

Део запослених у ОЈ за физикалну медицину и рехабилитацију данас

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. ЗА ФИЗИКАЛНУ МЕДИЦИНУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ

Начелник:

Јанковић др Горица, специјалиста физикалне медицине и рехабилитације

Специјалисти физикалне медицине и рехабилитације:

Дабовић Радовановић др Бојана
Милошевић др Ненад
Миљковић др Мирјана
Стевановић др Љиљана

Главни физиотерапеут:

Ракић Александра, виши физиотерапеут

Виши физиотерапеути:

Арсенијевић Катарина
Аџић Андреа
Бајчић Драгана
Величковић Милош

Вучић Александра
Вучковић Александар
Тогић Ивана
Господиновић Слађан
Ивковић Марина
Јапић Биљана
Костић Јелена
Павловић Ивана
Пејчић Марија
Радомировић Марјан
Стефановић Савина
Тошић Слађана

Физиотерапеути:

Арсеновић Жарко
Милосављевић Виолета
Момчиловић Снежана
Поповић Марко
Симеоновић Марија
Симовић Слађана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА БИОХЕМИЈСКУ ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Биохемијска лабораторија у Смедереву има традицију дугу скоро 70 година. Први простор у коме се одвијао биохемијски лабораторијски рад била је мала лабораторија у приземљу старог дела Болнице, на месту где је касније била болничка апотека. Основана је 1947. године при Грудном и Интерном одељењу. Када се 1962. године формирао Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића”, лабораторија је смештена у приземље новосаграђене зграде Болнице где се и данас налази. Тада се Биохемијска лабораторија одваја од Интерног одељења и постаје самостална служба.

Биохемијска дијагностика се развијала на два колосека. Стационарни пацијенти, деца, незапослени, пензионери и чланови породица пензионера, запослени, пољопривредници и чланови њихових домаћинстава, користили су услуге централне лабораторије. Куративни и превентивни прегледи запослених обављани су у лабораторијама Медицине рада које су радиле у оквиру амбуланти у Старој железари и у фабрици „Херој Срба”. Поред тих лабораторија, у граду је од 1952. до 1963. године радио Дом здравља у просторијама данашње централне зубне амбуланте у Улици Деспота Стевана и у оквиру њега је била мала лабораторија у којој су се радиле основне анализе.

Седамдесетих година прошлог века постојала су три пункта централне лабораторије: у Коларима, Малој Крсни и Михајловцу. Године 1976. и 1977. затварају се лабораторијски пунктови у Михајловцу и Коларима а мало касније и пункт у Малој Крсни.

Диспанзер за медицину рада 1974. године добија нове просторије у центру града, поред тадашњег хотела „Гранд”, у оквиру којих ради биохемијска лабораторија намењена запосленима за превентивне и куративне прегледе. Повећањем броја запослених у Смедереву повећава се и потреба да се Диспанзер медицине рада и у оквиру њега и лабораторијска служба прошире. Зато се 1986. године Диспанзер премешта у новоизграђену зграду у оквиру Болнице. У новој згради се лабораторија смешта у наменске просторије урађене по савременим захтевима и прописима за лабораторију, са централним столовима и дигесторима за одвод опасних гасова. Ова лабораторија ради само три године јер се средином 1989. године, одлуком тадашњег руководства, спајају централна лабораторија и лабораторија медицине рада а простор се уступа Служби за здравствену заштиту жена.

Године 1989, по преласку *dipl. ph* Јасмине Илић у лабораторију у Новој железари у оквиру главне амбуланте, проширује се обим анализа које су се радиле за раднике Железаре. Постојала је одлука Радничког савета Железаре да се лабораторија модернизује и да се потреба одласка радника Железаре у Диспанзер

медицине рада сведе на минимум, а да се лабораторијске услуге у потпуности пружају у самој лабораторији. Исте године, због спајања, лабораторија прелази у надлежност Службе биохемијске лабораторије и тај се пројекат напушта. Од 1994. године лабораторија ради само основне анализе а узорке шаље у централну лабораторију. Та лабораторија се гаси 2003. године.

Колектив амбуланте Нове железаре 1989. године: Божица Крстић, др Сузана Рајковић, др Милош Ивковић, др Горан Савић, Јадранка Ђурђевић, Митровић Тања, Бранка Ђурђевић, Слободан Тирнанић, Снежана Илић, Стојанка Љутић, Мирјана Вазмић и dipl. ph. Јасмина Илић

Лабораторија Нове железаре 1989. године: Мирјана Вазмић, dipl. ph. Јасмина Илић и Стојанка Љутић

Са развојем медицинске биохемијске дијагностике расте и потреба за развијањем лабораторијске службе. Данас постоји једна биохемијска лабораторија у оквиру ОЈ за лабораторијску, микробиолошку, имунолошку и патолошку

дијагностику Опште болнице „Свети Лука”. Она пружа услуге свим становницима територије Смедерева а као лабораторија регионалне болнице, услуге које не раде Општа болница у Смедеревској Паланци и Дом Здравља у Великој Плани. Раде се претходни и превентивни систематски прегледи радника, школске и предшколске деце и спортиста.

Данас Одељење за лабораторијску дијагностику ради у простору који заузима око 500 квадратних метара. Постоје одвојени шалтери за пријем хитних и приоритетних пацијената, незапослених, пензионера и чланова њихових породица, пољопривредника и чланова њихових породица, деце, трудница, запослених и систематских радника, као и теренско вађење крви.

Прва лабораторија (1947. године) је радила само основне анализе крвне слике, седиментацију еритроцита и урина.

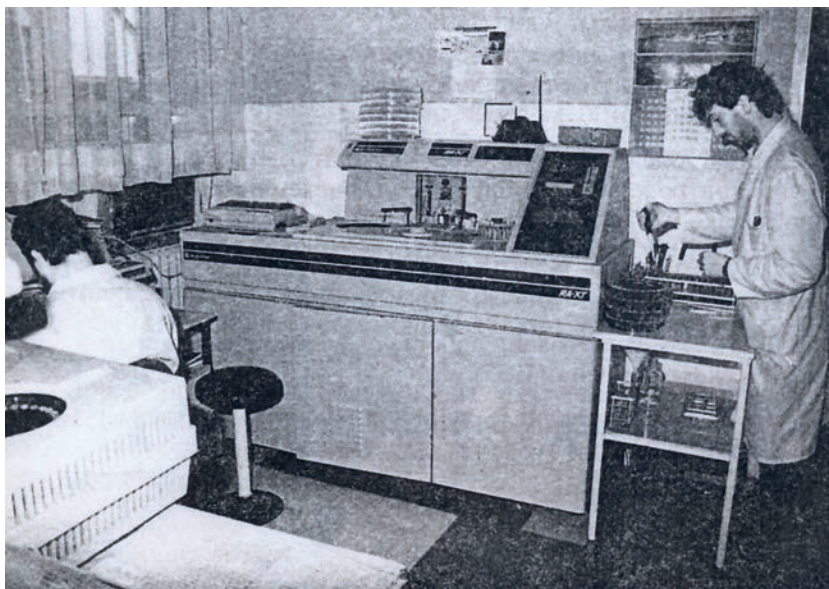
У новом простору су бројани еритроцити, леукоцити и тромбоцити у комори на микроскопу. Хемоглобин је одређиван по методи Сали, уреа по Коварском. Рађено је окутно крварење у столици, анализа желудачног сока титрацијом, анализиран је ликвор и размаз леукоцитарне формуле. Једина опрема је био микроскоп све до набавке првог „Искра” колориметра када су почели да се раде и креатинин, билирубин, глукоза, мокраћна киселина, холестерол. Све анализе су рађене ручно што је било споро а осетљивост и специфичност су биле ниске.

Биохемијска лабораторија 1978. године добија аутоматске апарате за биохемију и хематологију *Technicon*, пламени фотометар за електролите *Ependorf*, апарат за ацидобазни статус фирме *AVL*, гама бројач за хормонске анализе RIA методом, фирме *LKB*. Први биохемијски апарат *SMA12* је радио 12 анализа свим пацијентима, без могућности да се нека анализа искључи, а реагенси су прављени ручно.

Биохемијски анализатор *SMA 12* (Миланка Фидершек)

Хематолошки апарат *SMA4* је радио само четири параметра: еритроците, леукоците, хемоглобин и хематокрит. Тромбоцити су бројани у комори. Одсек за изотопе је формиран 1980. године и у њему је рађен спектар хормонских анализа RIA методом све до 1990. године.

Биохемијски аутоматски анализатор *Technicon RA-XT*
(Небојша Ранковић)

У лабораторији се 1989. године замењује дотадашњи биохемијски анализатор *SMA12* са два нова аутоматска анализатора *RA-XT* исте фирме *Technicon* који су имали могућност селективног рада и били су у употреби све до 1999. године.

Године 1995. набављена су два нова хематолошка апарата фирме *Serono* и гасни анализатор фирме *AVL*.

У периоду економских санкција лабораторија је имала проблема са набавком реагенса, опреме и резервних делова за апарате, али се ипак некако налазила да би омогућила квалитетан рад. Доста анализа крвних слика је рађено ручно на колориметру.

Из хуманитарне помоћи лабораторија добија 1997. године биохемијски анализатор *AVL Flexor* капацитета 150 анализа на сат, а 2001. године хематолошки апарат фирме *Nihon Kohden* са тропартном диференцијацијом леукоцита и још један биохемијски анализатор *AVL* истог капацитета.

Нова ера у развоју лабораторијске дијагностике почиње крајем 2003. године. Набавља се хематолошки анализатор *ACT Diff* са тропартном диференцијацијом леукоцита, апарат за одређивање *HbA1C* фирме *Bayer DCA 2000+*.

Године 2005. се прелази са отвореног система за вађење крви на затворени, вакуум епруветама, што је побољшало квалитет узорковања и безбедност здравствених радника и пацијената. Исте године, упоредо са преласком на вакуум епрувете, набављен је апарат за аутоматско читање седиментација *Sedirate 100/II Greiner* фирме *Bio-one*. Због захтева железаре *US Steel* да се за њихове потреба раде анализе крви и урина на алкохол и наркотице, набављен је аутоматски биохемијски анализатор са 300 анализа на сат *Hitachi 912* са баркодираним реагенсима и од тада се набављају само апарати са затвореним системом за реагенсе.

Министарство здравља 2006. године обезбеђује четири апарата: биохемијски анализатор *AVL Selektro XL*, фирме *Vita Scientific* са 300 анализа на сат, хематолошки апарат са петопартном диференцијацијом леукоцита *Excell 22* фирме

Drew Scientific, апарат са јон селективним електродама за електролите *Easy Lyte* фирме *Medica* и центрифугу *Juan V4i*. Исте године се купује хематолошки апарат са петопартном диференцијацијом и аутоматским семплером, *HMX* фирме *Beckman Coulter* капацитета 80 узорака на сат. Добија се савремени гасни анализатор са кетриц системом *IL Gem Premier 3000* и први моноканални аутоматски анализатор за хемостазу *ACL 7000* фирме *IL*. Због захтева да лабораторије које припадају секундарном нивоу здравствене заштите уведу хормонске анализе и тумор маркере, набавља се имунохемијски апарат на коме се раде анализе најсавременијом методом хемилуминисценције *Beckman Coulter Access*.

Крајем 2008. године набављен је аутоматски анализатор за хемијски преглед и седимент урина *Labumat-UriSed* фирме *Elektronica*, још један хематолошки апарат фирме *Beckman Coulter* и *Point off care* апарат за брзо диференцирање акутног бола у грудима *Triage* фирме *Biosite* који је одређивао миоглобин, СК МВ mass, Тропонин I, BNP и Д-димер.

Анализатор урина *Labumat-UriSed*

Због повећаног броја хормонских анализа и тумор маркера, 2009. године је набављен још један апарат за имунохемијске анализе *Access 2* фирме *Beckman Coulter* и аутоматски глукоза анализатор за одређивање глукозе из капиларне крви *BioSen* са 15 радних места.

Даљи захтеви за увођењем нових савремених метода условили су 2009. године набавку биохемијског анализатора *Advia 1200* фирме *Siemens*, при чему су дотадашње приметне методе за одређивање HDL холестерола и ТГВС замењене директним методама без таложења.

Како су апарати у лабораторији у сталном раду (24 сата) јавила се потреба за њиховим обнављањем. Нови апарати су били рентабилнији јер су за рад користили много мању запремину реагенса. Биохемијски анализатор који ради 1200 анализа на сат са електролитима *Architect C8000* фирме *Abbott* је набављен

2010. године и радио је само две године. Исте године набављен је биохемијски анализатор за брзе анализе *Synchron CX9* фирме *Beckman Coulter* и хематолошки апарат са петопартном диференцијацијом леукоцита капацитета 120 узорака на сат *Advia 120* фирме *Siemens*.

Имунохемијски анализатор *Beckman Coulter Access 2*

Први вишеканални аутоматски коагулометар *Elite-pro* фирме *IL* је набављен 2010. године. Биохемијски анализатор *AU 680* фирме *Beckman Coulter* са 1200 анализа на сат који има и јон селективне електроде за електролите се набавља 2011. године.

Биохемијски анализатор *AU 680 Beckman Coulter*

Године 2012. долази до замене дотадашњих апарата и набављени су следећи апарати: гасни анализатор *Rapid Point 405* фирме *Siemens*, два имунохемијска анализатора *Advia Centaur CP*, *Tosoh AIA360*, хематолошки анализатор са пето-

партном диференцијацијом леукоцита *Pentra XL80 ABX*, хематолошки анализатор са тропартном диференцијацијом леукоцита *Micros CRP200* фирме *Horiba* и аутоматски читач седиментација из венске и капиларне крви *Roler 20 PN*.

Имунохемијски анализатор *Advia Centaur CP*

Гасни анализатор *Rapid Point 405 Siemens*

Аутоматски читач седиментација из венске и капиларне крви *Roler 20 PN*

Сређином 2012. године уведен је лабораторијски информациони систем који је објединио рад свих апарата, скратио брзину пријема пацијената, обраде узорака, могућност грешака смањио на минимум и смањио време издавања резултата. Такође, због увида у све анализе које је пацијент раније радио, довео је до рационализације и уштеда.

Главни шалтер Биохемијске лабораторије (Александра Јовановић и Латинка Петровић)

Године 2013. набављен је глукоза анализатор са 40 места 3AG фирме *Kabe*, биохемијски анализатор *Mindray 400 BS* капацитета 400 анализа на сат и аутоматски коагулометар најновије генерације *BCS* фирме *Siemens*.

Глукоза анализатор 3AG *Kabe*

Аутоматски коагулометар *BCS Siemens*

Опрема коју данас лабораторија има прати трендове савремене медицинске струке и не заостаје за опремом лабораторија референтних установа попут Клиничког центра Србије и ВМА. Континуирано се врши унапређење рада увођењем нових метода и поступака у циљу повећања квалитета и унапређења рада и безбедности запослених и пацијената.

Први кадрови су били приучени за рад у лабораторији. Године 1947. при Грудном одељењу, у приручној лабораторији почиње да ради болничар Драгомир Игњатовић. У Болницу 1956. године долазе часне сестре а једна од њих, сестра Грињона (Аница Мрамор) је радила у биохемијској лабораторији. Први школовани лабораторијски техничар је био Петар Јеличић који се запослио 1962. године. Непосредно после њега се запослио и Живорад Стојимировић. Са њима су од 1963. године радиле и медицинске сестре Даница Живановић, Варадинка Дакић, Живана Милојковић, Славка Радивојевић, Даница Аранђеловић, Мајда Раковић и Биљана Стојановић Ковачевић.

Министарство здравља доноси одлуку да у лабораторији може радити само стручно лабораторијско особље а медицинске сестре се премештају у друге службе Волнице.

Године 1965. запошљавају се Миланка Стојковић Фидершек и Лелица Николић. Главни техничар је Петар Јеличић који је касније завршио Вишу школу.

Године 1966. се запошљава лабораторијски техничар Вера Станковић а у лабораторији Старе железаре почиње да ради часна сестра Миранда (Ана Кавчич) и ту остаје све до 1971. године.

Током 1967. године у лабораторију долазе: Гордана Јовановић Дабић, Биљана Николић Јеличић, Славица Вуковић, Драгорад Јоцић и Зора Миловановић, а 1969. године почиње да ради Милан Јездимировић.

Седамдесете године прошлог века су биле период најинтезивнијег пријема лабораторијских техничара. Девет лабораторијских техничара је примљено 1970. године: Радица Аврамовић, Миладин Перишић, Смиља Јоцић, Мирјана Голубовић, Терез Комароми, Љиљана Солунац, Радмила Јовичић и Драго Ристовић, а 1971. године Марија Живановић, Даница Коцић и Надежда Миловановић. Током 1972. године долазе Зорица Стојановић, Вера Јовановић, Момчило Коцић и Здравка Радосављевић а наредне године Зорица Крстић и Душанка Вилотић (у лабораторију Медицине рада при Старој железари). У наредних шест година примљени су: Миланка Петровић, Живка Пачариз, Костадинка Остојић, Томка Мирачић, Љуба Ђурђевић, Драгољуб Бургић и Вера Кантар (1974); Радмила Ђуричић (испостава Колари), Драгана Маљковић и Светлана Миленковић (1975); Драган Маринковић и Љубица Миловановић (1976); Снежана Рајић Јокић, Славица Џоговић, Верица Јевтић, Зорица Вујковић и Светлана Микшичић (1977); Светлана Серјановић (1978) и Станка Мирковић (1979).

Интензиван пријем се наставио и у наредном периоду: Слађана Живановић, Наташа Вековић, Мирјана Вазмић и Иван Ђорђевић (1980); Татјана Ђорђевић, Марина Миленковић, Радица Томић, Димитрије Милетић и Драгољуб Допуђа (1981); Снежана Васиљевић и Биљана Стојићевић (1982); Мирослав Обрадовић (1983); Биљана Весић и Весна Ђулић (1984); Марина Илић, Љиљана Сентић и Данијела Лазаревић (1985); Биљана Ковачевић, Лидија Лукић, Весна Гавриловић, Снежана Симуљ, Љиљана Димковска и Божидарка Добрић (1986) и Стојанка Љутић (1988).

Девесетих година су примљена само два лабораторијска техничара Јасмина Петковић (1991) и Горица Лазић (1995).

Колектив биохемијске лабораторије седамдесетих година двадесетог века: Смиља Јоцић, Живорад Стојимировић, Вера Кантар, Томка Шаламон, Драган Бургић, Даница Коцић, Миланка Петровић, mr sc. Александар Шестоперов, Биљана Јеличић, Живадинка Ђорђевић, Терез Косо, Гордана Дабић, Живка Вујичић, Костадинка Остојић, Драго Ристовић, Зорица Крстић, Вера Станковић, Радмила Јовичић, Драгољуб Игњатовић, Здравка Радосављевић, Миланка Фидершек, Зора Нешић и Петар Јеличић

Миланка Фидрешек, Марија Живановић, др Душан Миковић (хирург), Драгољуб Игњатовић, Вера Станковић и mr ph. Јулијана Марјановић

Колектив биохемијске лабораторије 1974. године: Живадинка Ђорђевић, Миланка Петровић, Здравка Радосављевић, Зора Нешић, Радмила Јовичић, Вера Станковић, Марија Живановић, Миланка Фидершек, др Невенка Јеретин, Драгољуб Игњатовић, Биљана Јеличић, mr ph. Јулијана Марјановић, Терез Косо, Гордана Дабић, Зорица Крстић, Петар Јеличић, Даница Коцић, mr sc. Александар Шестоперов, Даница Панић, Драго Ристовић, Зорица, Јелица Терзић и Момчило Коцић

Жижа Ђорђевић, мр рн. Живка Вујичић, Миланка Фидершек, Костадинка Остојић, Божица Крстић, Радмила Марковић, Радмила Јовичић, Наташа Вековић и Зорица Сикимић

Колектив биохемијске лабораторије средином осамдесетих година двадесетог века: Момчило Коцић, Здравка Радосављевић, Миланка Петровић, Мирјана Станковић, мр рн. Смиљка Перовић, Бранка Батало, мр рн. Живка Вујичић, Наташа Вековић, Радмила Јовичић, Живадинка Ђорђевић, Тајјана Ђорђевић, Зорица Крстић, Вера Станковић, др Невенка Јеретин, Зорица Сикимић, Радмила Ђуричић, Томка Шаламон, Даница Коцић, Миланка Фидершек и Гордана Дабић

Колектив биохемијске лабораторије 1994. године: др Момчило Радојевић (директор Болнице), Снежана Симуљ, др Невенка Јеретин, Радица Тодосијевић, Мирјана Петровић, Душанка Веселиновић, Зорица Крстић, Јасмина Петковић, Лелица Николић, Татјана Ђорђевић, Иван Ђорђевић, Марина Равић, Наташа Вековић, Вера Живановић, Зорица Сикимић, Терез Косо, Миланка Петровић, Станка Мирковић, Марија Живановић, Светлана Цветковић, Биљана Секулић, dipl. ph. Јасмина Илић, Весна Ђулић, Данијела Милановић, Мирослав Обрадовић, Снежана Јокић, Радмила Јовичић, Миланка Фидершек, Снежана Васиљевић и Мирјана Вазмић

Од 2000. године до данас примљени су: Снежана Коцић, Наташа Благојевић, Драгана Невенкић, Снежана Павић, Јадранка Жарковић и Сања Гавриловић (2000); Љиљана Ђорђевић и Зоран Кисић (2001); Лидија Станишев, Бранислава Ђурасиновић и Љубица Ђурђевић (2002); Сања Терзић, Александар Трифуновић и Небојша Ранковић (2003); Александра Јаковљевић и Данијела Савић (2005); Милован Булајић (2006); Тијана Дуњић и Иван Обрадовић (2007); Иван Милосављевић (2008); Слађана Ракић (2009); Тијана Војновић (2010); Зорица Бранежац (2012); Милица Станковић (2013) и Јадранка Стојановић (2014).

Први руководилац лабораторије је била mr ph. Косара Стојановић, од 1962. до 1965. године. Ту дужност је преузела mr ph. Драгослава Динић и обављала је до 1969. године. У периоду од 1969. до 1976. године начелник биохемијске службе је био mr sc. Александар Шестоперов, дипломирани биолог магистар медицинске биохемије, који је много допринео развоју службе, увођењу нових метода и стручном успону лабораторије. Током његовог руковођења у биохемијску лабораторију 1972. године из Зенице долази mr ph. Јулијана Марјановић. Др Невенка Јеретин 1974. године завршава специјализацију медицинске биохемије и почиње да ради у лабораторији. Mr sc. Александар Шестоперов 1976. године прелази у Биохемијску лабораторију Диспанзера за медицину рада а начелник лабораторије постаје др Невенка Јеретин, која следеће године одлази у иностранство. Mr ph. Јулијана Марјановић је била начелник службе у периоду од 1977. до 1980. године. Радмила је као специјалиста до 1991. године када одлази у пензију.

По повратку из иностранства, др Невенка Јеретин поново постаје начелник службе, све до 1997. године. Звање примаријуса добија 1985. године, 1990. године Октобарску награду Смедерева и 1993. награду Смедеревских лекарских дана. Почетком 1998. године одлази у пензију.

Mr ph. Олга Миленковић се запошљава 1975. године, специјализацију из медицинске биохемије завршава 1984. године и ради до 1990. године када одлази у Канаду. Mr ph. Смиљка Перовић почиње да ради 1979. године, одлази на специјализацију медицинске биохемије 1983. године и завршава је 1986. године. У лабораторији је радила до 1990. године када је отишла на место начелника лабораторије Прве хируршке клинике у Београду.

У лабораторију Диспанзера за медицину рада 1981. године долази дипломирани хемичар-биохемичар Биљана Секулић, која 1982. добија специјализацију медицинске биохемије и завршава је 1986. године. За начелника Службе биохемијске лабораторије је именована 1997. године и ради до 2001. године када отвара приватну биохемијску лабораторију.

Живка Пачариз, сада Вујичић је у међувремену завршила фармацеутски факултет и 1982. године добија специјализацију из медицинске биохемије коју завршава 1986. године и као специјалиста ради све до 2004. године када одлази у апотеку „Ветфарм”.

Mr ph. Татјана Николић Перишић почиње стаж 1983. године и после 6 месеци прелази у апотеку „1. мај”. Године 1989. добија специјализацију из санитарне хемије, завршава је 1993. године, али како се није оформила броматолошка лабораторија, прелази у приватну апотеку. У Службу биохемијске лабораторије се враћа 1999. године и ради до 2010. када прелази на место начелника Болничке апотеке Здравственог центра Смедерево.

У периоду од 1984. до 1989. године у биохемијској лабораторији ради mr ph. Јасмина Јаковљевић, која је после тога радила у болничкој апотеци.

Dipl. ph. Јасмина Мишковић, сада Илић, после завршеног Фармацеутског факултета, смер клиничке биохемије, 1987. године почиње стаж у биохемијској лабораторији Медицине рада. Ради две године и добија премештај у апотеку „1. мај”, а три месеца касније одлази у биохемијску лабораторију Нове железаре где остаје до почетка 1994. године. Добија премештај у централну лабораторију и после три месеца поново прелази у апотеку „1. мај”. Године 1997. враћа се у биохемијску лабораторију, 1998. је упућена на специјализацију из медицинске биохемије коју завршава почетком 2002. године. Од краја 2003. године је в. д. начелник службе, а 2006. постаје начелник и на тој функцији се и данас налази. Изабрана је за најбољег начелника Здравственог центра 2006. године. Члан је Стручног савета болнице и Скупштине коморе биохемичара Србије.

Дипломирани молекуларни биолог Славица Црнетић, сада Јеремић, почиње да ради у биохемијској лабораторији Медицине рада 1988. године а после спајања лабораторија прелази у Биохемијску лабораторију. Од одласка Биљане Секулић до средине 2002. године обављала је дужност в.д. начелника лабораторије. И данас ради у лабораторији.

Године 1989. у лабораторији Опште болнице почиње са радом dipl. ph. Горица Обрадовић са смером клиничке биохемије и ради до 1994. године када одлази у приватну апотеку. Др Валентина Марковић 1997. године добија специјализа-

цију клиничке биохемије и завршава је почетком 2002. године. Од средине 2002. до средине 2005. године је била начелник Службе биохемијске лабораторије када је отишла у иностранство.

Др Видосава Девић Гавриловић је радила у Служби за здравствену заштиту школске деце до добијања специјализације из клиничке биохемије 2004. године, коју завршава 2007. године. Од 2013. године обавља послове специјалисте клиничке биохемије.

Др Игор Швоња је у периоду од 2004. до 2008. године радио у Служби опште медицине и Саветовалишту за дијабетес. Специјалиста клиничке биохемије постаје на Медицинском факултету у Београду 2012. године и од тада ради у Биохемијској лабораторији Опште болнице „Свети Лука” у Смедереву.

Др Виолета Глигорић, рођена Томић добија специјализацију из клиничке биохемије 2005. године. До тада је радила у Служби за здравствену заштиту предшколске деце. Упоредо је завршила и волонтерску специјализацију из педијатрије 2012. године. Од 2013. године ради као специјалиста клиничке биохемије.

Требало би поменути и биохемичаре који су завршавали стаж у лабораторији, али нису остали у њој: mr ph. Ксенија Остојић, дипломирани биохемичари са ПМФ-а, Љиљана Тасић, Марија Павловић и Милица Срдић, која је почела специјализацију из токсиколошке хемије.

Запослени у Биохемијској лабораторији данас

Дужност првог главног техничара је обављала сестра Грињона. Први школовани главни лабораторијски техничар је био Петар Јеличић (1969– 1981) а потом Гордана Дабић (1981–1982), Зора Нешић (1982–1986), Миланка Петровић (1986–1994), Мирослав Обрадовић – од 1994. и даље.

Поред здравственог кадра, у лабораторији је радило и помоћно особље: Даница Радовановић, Јелица Терзић, Светлана Савић, Светлана Петровић, Радми-

ла Марковић, Драгица Ђоковић, Слободанка Милићевић, Ангелина Гавриловић, Мирјана Станојевић, Божица Крстић, Стојадинка Николић, Јасмина Стојановић, Мирјана Стојановић, Данијела Јоновић, Марионка Пешић и Драгана Ђорђевић.

Марта 2015. године лабораторија је у склопу Опште болнице „Свети Лука” акредитована и оцењена високом оценом. Одељење за лабораторијску дијагностику је проглашено најбољим одељењем у 2014. години а главни лабораторијски техничар за најбољег у 2015. години.

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА БИОХЕМИЈСКУ ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Начелник:

Илић dipl. ph. Јасмина,
специјалиста медицинске биохемије

Специјалисти клиничке биохемије:

Глигорић др Виолета
Девећ Гавриловић др Видосава
Швоња др Игор

Дипломирани молекуларни биолог:

Јеремић Црнетић Славица

Главни лаборант:

Обрадовић Мирослав

Виши лабораторијски техничар:

Невенкић Драгана

Биохемијски лаборанти:

Благојевић Наташа
Бранежац Зорица
Булајић Милован
Васиљевић Снежана
Весић Биљана
Војиновић Тијана
Добрић Божидарка
Дуњић Тијана
Ђорђевић Иван
Ђорђевић Љиљана
Ђорђевић Татјана

Жарковић Јадранка
Јовановић Александра
Ковачевић Биљана
Крајишник Биљана
Лазић Горица
Љутић Стојанка
Миленковић Снежана
Милосављевић Иван
Недељковић Љиљана
Николић Весна
Обрадовић Иван
Павић Снежана
Петковић Јасмина
Петровић Латинка
Равић Марина
Савић Данијела
Симуљ Снежана
Спасић Марина
Станишев Лидија
Стевановић Милица
Стоиљковић Сања
Стојановић Јадранка
Стојићевић Биљана
Терзић Сања
Тодосијевић Радица
Трифунковић Александар

Административни радници:

Кисић Зоран
Ракић Слађана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА МИКРОБИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Почеци рада микробиолошке лабораторије везују се за Санитарно-епидемиолошку станицу и др Наталију Милосављевић, која је у њој радила од 1946. године до одласка у пензију 1959. године, једно време и као управник те станице. Први управник Санитарно-епидемиолошке станице био је др Милан Павловић, бактериолог.

Др Наталија Милосављевић

Санитарно-епидемиолошка станица је 1953. године прерасла у Хигијенски завод од републичког значаја, у оквиру кога је била бактериолошка и паразитолошка служба. Руководилац је била др Наталија Милосављевић, а касније др Јеврем Гавриловић. Завод је престао да ради марта 1963. године услед новог организовања превентивне здравствене делатности у Србији.

Како је Смедереву била неопходна здравствено превентивна служба, септембра 1965. године је у оквиру Медицинског центра формирана Хигијенско-епидемиолошка служба са здравственом статистиком и бактериолошком лабораторијом. Послове у бактериологији су обављали доктори из Пожаревца хонорарно. Од 1968. до 1970. године у лабораторији је радио др Драгослав Соколовски, а од 1970. до 1972. године опет су долазили доктори из Пожаревца.

Запослени у Хигијенском заводу са управницом др Наталијом Милосављевић крајем педесетих година

Доласком др Милице Тешић 1972. године, Микробиолошка лабораторија је званично оформљена као посебна служба у склопу Медицинског центра. Микробиолошка лабораторија је најпре била смештена „код млина”, а затим у просторијама Декерове баракe у кругу болнице. Када је направљена зграда садашњег Дома здравља, 1986. године, лабораторија је пресељена у наменски изграђен простор. У лабораторији су у то време радиле др Милица Тешић (начелник лабораторије) и др Олга Дабовић. Др Олга Дабовић је као специјалиста микробиологије радила од 1981. до 1988. године када је отишла у превремену пензију. Неки лаборанти који су у то време засновали радни однос у Микробиолошкој лабораторији, још увек раде у њој: Марјана Павловић, Драгољуб Думановић, Верица Спасић, Биљана Вићовац и Драган Бацкић.

Декерова барака

Зага Јокић, Вера Ристовић, др Оливера Пејовић, Драгорад Јоџић, др Милица Тешић, Драгица Дабић, Марица Величковић и Стана Пјано

Поменутих година у микробиолошкој лабораторији радили су и следећи лаборанти: Мирослава-Мима Стоисављевић, Анђа Јоксимовић, Драгорад Јоцић, Драгица Дабић, Вера Ристовић, Биљана Јеличић, Златица Мартиновић, Верица Вељовић, Цвета Поповић, Светлана Микинчић, Миланка Новаковић, Зага Јокић и Гордана Станковић која је свој целокупни радни стаж провела у овој лабораторији.

Др Милица Тешић ради као једини специјалиста микробиологије све до 1990. године, када у лабораторију долази др Олгица Николић. Одласком др Милице Тешић у пензију, 1999. године, др Олгица Николић постаје начелник лабораторије. Од децембра 2003. до почетка 2010. године у лабораторији је поред др Олгице Николић радила и др Оливија Башић.

Драгољуб Думановић је био главни лабораторијски техничар у периоду од 1999. до 2002. године. После њега је главни лабораторијски техничар била Вера Ристовић до одласка у пензију 2014. године.

Јануара 2004. године Служба микробиолошке лабораторије је премештена у простор поред Биохемијске лабораторије, како би се лабораторијска дијагностика објединила на једном месту.

Др Олгица Николић, Гордана Станковић, Биљана Вићовац, Биљана Јеличић, Верица Спасић, Драгица Дабић, Славица Стевановић, Драган Бацкић, Биљана Глишић, Весна Бранковић, Вера Ристовић и Станислава Дејановић

Лабораторија је од 1997. до 2012. године била у саставу Дома здравља Здравственог центра, а од почетка 2012. године припада Општој болници као Служба за микробиолошку дијагностику.

Данашња микробиолошка лабораторија је опремљена и оспособљена технички и кадровски за потребе клиничке микробиолошке дијагностике. У микробиолошкој лабораторији обављају се послови из домена бактериологије, серологије, паразитологије: узимање биолошких узорка за микробиолошки преглед, засејавање на чврсте и течне бактериолошке и миколошке подлоге, супкултивисање, израда хранљивих подлога, дезинфекција и стерилизација, израда антибиограма, дијагностика туберкулозе, серолошке анализе, преглед столице на паразите и протозое.

Апарати у бактериолошкој лабораторији

Ламинарна комора (лаборант Драгољуб Думановић)

Микробиолошка лабораторија пружа клиничко-микробиолошке услуге пацијентима Опште болнице и Дома здравља у Смедереву. Годишње се обради преко 40.000 узорака и уради се око 100.000 анализа.

Лабораторија учествује у активној контроли стерилности у установи у оквиру мера за превенцију и контролу интрахоспиталних инфекција.

Од почетка реализације пројекта Контроле туберкулозе у Србији у оквиру Министарства здравља, лабораторија је добила статус регионалне лабораторије у тој области са запаженим резултатима.

Засејавање подлога у Микробиолошкој лабораторији

Данас у Микробиолошкој лабораторији раде: др Олгица Николић, специјалиста микробиолог, начелник лабораторије, др Душан Станковић, лекар на специјализацији (од 2012. године) и 8 лабораторијских техничара: Марјана Павловић, главни лабораторијски техничар, Драгољуб Думановић, Биљана Глишић, Драган Бацкић, Весна Бранковић, Биљана Вићовац и Славица Стевановић. Када би се посматрала просечна старост запослених Микробиолошка лабораторија би спадала у ред најстаријих служби Болнице, наиме најмлађи лаборант је рођен 1968. године.

Запослени у Микробиолошкој лабораторији данас

ЗАПОСЛЕНИ НА ОДЕЉЕЊУ ЗА МИКРОБИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Начелник:

Николић др Олгица, микробиолог

Лекар:

Станковић др Душан

Главни лаборант:

Маријана Павловић

Лабораторијски техничари:

Бацкић Драган

Бранковић Весна

Вићовац Биљана

Глишић Биљана

Думановић Драгољуб

Спасић Верица

Стевановић Славица

КАБИНЕТ ЗА ИМУНОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Клиничка имунологија се издвојила као посебна област медицине средином 20. века, што је чини релативно младом граном медицинских наука. Медицински факултет у Београду, пратећи светске токове и стремљења, уводи од 1982. године посебну специјализацију из клиничке имунологије.

Главна сестра Болнице Петрија Митић, Димитрије Милетић лаборант и др Босиљка Радовић, начелник

Медицински центар Смедерево, препознајући значај клиничке имунологије, исте године упућује др Босиљку Радовић на специјализацију. Др Босиљка Радовић је пре упућивања на специјализацију радила у Служби за хитну медицинску помоћ а потом у Служби за интерне болести. Специјалистичке студије је завршила 1986. године, као први клинички имунолог ван Београда. Три године је радила у алерголошкој амбуланти, до отварања имунолошке лабораторије. Цео радни век је путовала из Београда, радећи са великим ентузијазмом, не марећи за радно време. Била је помоћник директора Здравственог центра у периоду од

1997. до 2000. године. И поред тога што је 2015. године отишла у пензију, остала је верна смедеревској болници у којој и данас води Имунолошку лабораторију.

Лаборанти Станка Мирковић и Димитрије Милетић и праља лабораторијског посуђа Снежана Стевановић

Одсек за имунолошку лабораторију је отворен крајем 1989. године при Служби за интерне болести. Одсек је имао лабораторију и амбуланту за специјалистичке консултативне прегледе. Ове просторије су се налазиле у згради садашњег Дома здравља Смедерево. У лабораторији су уз скромну опрему рађене имуносеролошке анализе (семиквантитативно), радијалне имунодифузије и преципитације.

Први лаборант је био Димитрије Милетић, који је дошао из Биохемијске лабораторије. Био је одан, савестан и одговоран у раду. Верно и предано је радио у Имунолошкој лабораторији до 2006. године. У Имунолошку лабораторију 2001. године долази сестра Милка Секулић, из Службе за трансфузиологију и у

Детаљ из Имунолошке лабораторије данас

њој ради до 2003. године. Из Биохемијске лабораторије долазе лаборанти Станка Мирковић (крајем 2002. године) и Љиљана Аврамовић (почетком 2006. године). Од јануара 2002. године у Имунолошкој лабораторији је радила Снежана Стевановић, праља лабораторијског посуђа, све до одласка у пензију почетком 2016. године.

Како су клиничари увиђали потребе за имунолошким испитивањима, број услуга Имунолошке лабораторије се повећавао. Обавезно тестирање давалаца крви и трудница на преносиве вирусне болести (хепатитис и СИДУ) уведено је средином осамдесетих година. Тада је набављена полуаутоматска опрема за тестирање и Имунолошка лабораторија је преузела тестирање давалаца. Донацијом фирме *Маклер* обезбеђен је аутоматски апарат за тестирање крви на вирусе фирме *Биорад* и тиме је квалитативно и квантитативно унапређен рад у лабораторији. У току године пружи се око 35.000 услуга и уради око 20.000 анализа.

Већ више од двадесет година, 1. децембра, на Светски дан борбе против СИДЕ, Имунолошка лабораторија обавља бесплатно, анонимно и поверљиво тестирање на HIV. Том приликом се дели промотивни материјал а др Босиљка Радовић даје савете и објашњења везана за СИДУ.

Реорганизацијом Здравственог центра „Свети Лука” и оснивањем Опште болнице „Свети Лука” 2012. године, Имунолошка лабораторија постаје саставни део ОЈ за лабораторијску, микробиолошку, имунолошку и патолошку дијагностику и добија назив Кабинет за имунолошку дијагностику. Тада је премештена у зграду Болнице.

Запослени у Кабинету остварују добру сарадњу са свим службама у Болници и Дому здравља. Такође, постоји добра сарадња са референтним установама у Београду (КЦС, ВМА, Торлак, ИНЕП и Реуматолошки институт).

Особље Имунолошке лабораторије данас

ЗАПОСЛЕНИ У КАБИНЕТУ ЗА ИМУНОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Главни лаборант:

Мирковић Станка

Лаборант:

Аврамовић Љиљана

КАБИНЕТ ЗА ПАТОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Служба за патологију званично је основана 21. марта 1971. године. Почетак рада везан је за патолога др Милана Павковића и лаборанта Драга Ристовића. Прва биопсија тумора је урађена 6. фебруара 1972. године на нози часне сестре Луминице. Доктор Милан Павковић после неколико година рада напушта Службу и одлази у Немачку.

Главни техничар од оснивања је Драго Ристовић, специјализовани лаборант за патолошку хистологију. Посао у Смедереву добија прво привремено, али остаје у патолошкој лабораторији као главни техничар цео радни век. Због свог ведрог духа и пословичне спремности да свакоме помогне, легендарни Риле постаје синоним за омиљеног колегу.

Дугогодишњи главни техничар Кабинета за патологију
Драго Ристовић

Првих година Служба за патологију је имала просечно 500 биопсија годишње. После одласка доктора Павковића, посао патолога обављао је професор Лепосавић са Института за патологију у Београду.

Од 1981. године начелник Службе постаје др Миомир Кражић. Године 1987. постаје примаријус, 1998. године брани докторску дисертацију и постаје доктор медицинских наука а 2011. и доцент Медицинске академије *American School of Medicine – Belgrade*. Од 1991. до 1995. године је био председник Подружнице Српског лекарског друштва Смедерево, био је оснивач и дугогодишњи главни уредник медицинског часописа „Acta medica Semendrica”. Prim. dr sc. med. Миомир Кражић је објавио 88 стручних и научних радова у земљи и иностранству. Одржао је многобројна предавања из области патологије и онкологије а 1995. године добио Светосавску повељу СО Смедерево. Заједно са својом супругом др Даринком Кражић био је први домаћин славе Подружнице СЛД – Свети Козма и Дамјан – 14. 11. 1991. године. Стални је судски вештак Основног и Вишег тужилаштва у Смедереву.

Prim. doc. dr sc. med. Миомир Кражић, дугогодишњи начелник Кабинета за патологију

У Информатору Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” број 5 из 1985. године објављено је да је 13. марта 1985. године урађена прва клиничка обдукција у Центру. Обдукциона сала тада још није била у потпуности опремљена али је ова обдукција урађена на захтев начелника Службе опште хирургије др Зорана Добошаревића и начелника Службе за неуропсихијатрију др Трајчета Маневског. Обдукцију је урадио тадашњи начелник др Миомир Кражић.

Доктор Кражић је утемељивач Службе патологије у Смедереву која је преко тридесет година под његовим надзором развијана и унапређивана. У Служби патологије изводе се хистопатолошке и цитолошке анализе материјала добијеног хируршким методама (ексцизијом, инцизијом, аспирацијом, пункцијом...). Поред тога, врши се анализа материјала који се добија у самој патолошкој лабораторији (методом отиска, узимањем бриса или исцетка). Раде се анализе материјала добијених после оперативног лечења и *ex tempore* биопсије које се добијају у току оперативних захвата. У Служби за патологију се ради и хистопатолошка анализа делова ткива и органа узетих у току обдукција (некропсија).

Процес аутоматизације лабораторије започиње од 2007. године. Набављени су апарат за *ex tempore*, апарат за аутоматско бојење плочица и парафински процесор и два велика и модерна микроскопа. Служба се развија и годишње обради око 3500 микроскопских препарата, највише са гинеколошког (40%) и хируршког (25%) одељења и амбуланта. По учесталости следи Одсек за пластичну, реконструктивну и естетску хирургију (10%), гастроентеролошки кабинет (10%) и уролошко одељење и амбуланта (10%). Оториноларинголошко и офталмолошко одељење и амбуланта, као и одељење ортопедије заступљени су са нешто мање материјала а спорадично се обради и материјал добијен од оралне хирургије и разни цитолошки препарати. Један део материјала се узоркује приликом обдукција (10-20 годишње). Захваљујући константном унапређивању и модернизацији Кабинета за патологију, проширује се обим посла, квалитет и брзина услуга а поједине специфичне биопсије (ТРУС) се после дугогодишњег слања за Београд сада успешно обављају у Смедереву.

Године 2011. патологија добија још једног патолога, доктора Владимира Стокића. Од 2014. године, после одласка доктора Кражића у пензију, др Владимир Стокић постаје шеф Кабинета за патолошку дијагностику.

Године 2014. у Кабинету за патолошку дијагностику почиње да ради докторка Марија Вуковић. После специјализације патологије у Београду, коју је завршила 2011. године, почиње да ради у Ужичкој болници све до преласка у Смедерево 2014. године.

Др Владимир Стокић, Марина Савић, др Марија Вуковић и Живојин Савић

Главни лаборант Кабинета за патологију је Марина Савић од 2014. године. У патолошкој лабораторији у Смедереву је почела да ради 2001. године. Од 2010. у лабораторији патологије ради лаборант Живојин Савић.

Лабораторија за патолошку дијагностику је од оснивања била смештена у сутурену главне болничке зграде у простору од 50 m². Касније је Служба добила и две канцеларије које се налазе у бараци у којој се пре тога налазила микробиолошка лабораторија. После дужег времена, током 2016. године, завршени су радови на комплетном реновирању просторија уз проширење простора лабораторије на 80 m².

Ове године настављено је са модернизацијом лабораторијске опреме. Купљен је ротациони микротом који је заменио стари микротом, коришћен од оснивања Службе. Кабинет је добио и парафински диспенсер и топлу плочу, као и још два микроскопа. У плану је набавка још неколико лабораторијских апарата који би комплетан рад у патолошкој лабораторији учинили потпуно аутоматизованим. Поред апарата, планира се и довођење још једног лабораторијског техничара што би створило услове за још један корак напред у патологији а то је увођење најмодерније методе бојења и дијагностиковања –имунохистохемије.

Детаљ из Кабинета за патологију

Пут који је смедеревска патологија прешла и стандарди који су готово од почетка постављени, обавезују даље генерације на озбиљан и професионалан однос. Велики рад и несебичан приступ са много љубави постали су основ у размишљању и велико наслеђе које мора да се сачува. Створена традиција и препознатљив дух патологије наставиће да живе уз покушај да се утка и делић особености сваког појединца. Заједнички темељ постављен пре неколико деценија пружа осећај стабилности на коме ће се још много година градити јединствена прича о смедеревској патологији.

Запослени у Кабинету за патологију данас

ЗАПОСЛЕНИ У КАБИНЕТУ ЗА ПАТОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Шеф кабинета:

Стокић др Владимир, патолог

Специјалиста патолошке анатомије:

Вуковић др Марија

Главни лаборант:

Савић Марина

Лаборант:

Савић Живојин

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА УЛТРАЗВУЧНУ И РАДИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Први рендген апарат је монтиран у Обласној болници у Смедереву 1928. године. Рендген прегледе је радио тадашњи управник Болнице др Илија Мирчић. Овај рендген апарат је касније пренет у наменски простор Бановинске болнице и функционисао је до експлозије 5. јуна 1941. године.

Др Ђорђе М. Станковић

После Другог светског рата у Смедерево се из немачког заробљеништва вратио др Ђорђе М. Станковић, рођени Смедеревац. Добио је општински стан у Улици маршала Тита број 12 где је отворио приватну ординацију а истовремено је радио и као општински лекар. У Смедерево је донео рендген апарат Сименс који је купио 1935. године када је обављао приватну праксу у Неготину. Приватном лекарском праксом се паралелно бавио и док је радио у државним здравственим установама, све до 1955. године када је приватна лекарска пракса укинута. Свој рендген апарат је продао Амбуланти Фаграм а од њих га је откупила Здравствена станица Мала Крсна у којој је др Ђорђе Станковић био управник од 1958. до 1964. године. Умро је августа 1964. године од карцинома

изазваног рендген зрачењем. Тридесет година је радио на свом првом и једином рендген апарату који га је пратио кроз целу каријеру.

Рендген дијагностика се радила и у Антитуберкулозном диспанзеру који је од 1945. године водио др Милош Врховац, интерниста. На рендген апарату у Антитуберкулозном диспанзеру могла је да се ради само скопија. Током педесетих година двадесетог века рендген дијагностика у смедеревској општини се везују за приватне лекарске праксе у Малој Крсни и Коларима.

Рендген служба у смедеревској болници је основана јуна месеца 1967. године, доласком прим. др Стевана Секулића, који је био први радиолог у Болници. Тадашњи рендген је био смештен у згради данашњег Инфективног одељења, а од дијагностичких метода рађена је стандардна рендгенографија и скопија у мраку. После тога, рендген служба је пресељена у адаптиране магацинске просторије у дворишту тадашње болнице, где се и данас налази.

Крајем шездесетих година прошлог века служба се кадровски проширује – др Стеван Секулић је начелник одељења, рендген техничари су Милета Илић и Богиша Станковић а административни радник је била Ружица Милић.

Др Стеван Секулић у рендген кабинету

Рендген кабинет се реновира 1972. године а тих година у Службу долази и др Љубиша Поповић, радиолог а од техничара Недељко Свилар и Слободан Вукајловић. Радило се на старом апарату „Селенос 4” а из амбуланте у Колари-ма доноси се и други рендген апарат, тако да су се радили скопијски прегледи дигестивног система. Од нових дијагностичких метода уведе се контрастна и специјална снимања.

Слободан Вукајловић, Богиша Станковић, др Стеван Секулић, др Милован Пауновић, Ружица Милић и Негослав Свилар

Рендген техничари Богиша Станковић, Слободан Вукајловић и Милета Илић

Др Милован Пауновић, радиолог је дошао у Службу 1975, а др Томислав Лазичић, радиолог 1976. године. У том периоду се повећао обим посла па су примљени рендген техничар Олга Томић, медицинска сестра Катарина Ристовић и службеница Весела Грујић, а крајем седамдесетих и рендген техничари Милорад Господиновић, Јелица Петровић и Драгорад Јоцић.

Седамдесетих година са специјализације из радиологије долази др Милева Палић, а у радни однос бивају примљени радиолози др Милан Власинић и др Анђелка Власинић који су у Служби радили две године (до септембра 1983. године).

Занимљиво је да је први мамограф у Болници почео да ради 8. марта 1979. године. Од тада је почело снимање и рано откривање рака на дојкама. Ово је био први мамограф у широј околини Смедерева. Иницијативу за набавку овог апарата дало је 680 жена Медицинског центра које су се у то време одрекеле поклона за празник и тако сакупиле 250.000 динара, а осталих 550.000 динара обезбедио је Медицински центар.

Др Милован Пауновић, рендген техничар Олгица Томић и др Димитрије Секулић

Године 1982. из Босанске Крупе у Рендген службу долази др Димитрије Секулић, специјалиста радиологије, који је био начелник Службе у периоду од 1986. године (после одласка др Стевана Секулића у пензију) па до 1998. године. Током осамдесетих година су примљени рендген техничари Живанка Машић, Снежана Живановић, Снежана Петковић (виши рендген техничар), Славица Станић, Светлана Радовановић и Слободанка Илић. У периоду од 1971. па све до 2001. године главни рендген техничар је био Богиша Станковић.

Осамдесетих година прошлог века са специјализације долазе радиолози: др Божидар Ђорђевић, који је у Служби радио 3 године а после тога отворио приватну лекарску ординацију, Јелица Гребенаровић, која је радила пет година и др Даринка Кражић која је била начелник Службе од 1998. до 2001. године.

Др Божидар Ђорђевић

Др Бранко Радивојевић у ултразвучном кабинету 1994. године

Поред радиолошке дијагностике, од 1979. године у Болници постоји и ултразвучна дијагностика. Ултразвучном дијагностиком међу првима у Србији почиње да се бави др Милан Петровић у оквиру Службе за интерну медицину, а касније она постаје део Радиолошке службе. Осамдесетих и деведесетих година прошлог века ултразвучна дијагностика доживљава велики и брзи технолошки напредак.

У том периоду у Службу за радиологију и ултразвучну дијагностику бивају примљени лекари: др Верица Павловић Мирчевић, др Љиљана Манојловић, др Бранко Радивојевић и др Јасмина Сокић, добијају специјализације из радиологије и крајем деведесетих и почетком 2000. године је завршавају, активно учествују у писању радова и посећују многе конгресе, симпозијуме, школе из области ултразвука, компјутеризоване томографије и других дијагностичких процедура у радиологији. Тих година у Службу долази и радиолог др Срђан Станојевић и у њој ради пуних 14 година.

Године 2002. за начелника Службе је постављена др Љиљана Манојловић и ту функцију је обављала све до 2013. године. Како се радиологија као грана медицине брзо развијала и напредовала, тако су и у Радиолошкој служби тих година увођене нове и савремене дијагностичке методе и процедуре. Обављају се сви рендгенографски прегледи, скопијски прегледи на савременом апарату са тв ланцем и даљинским командама, контрастна и мамографска снимања, као и ултразвучни прегледи абдомена, штитасте жлезде, меких ткива и дојке, дечијих кукова, а врхунац развоја Радиолошке службе представља увођење компјутеризоване томографије, која се данас обављаја на мултидетекторском апарату.

Служба за радиологију на лекарској слави 2005. године (др Бранко Радивојевић, др Јасмина Сокић, Богиша Станковић, Славица Живановић, др Томислав Лазић, др Верица Павловић Мирчевић, Слађана Јанковић, др Срђан Станојевић, Снежана Живановић, Гордана Милентијевић, др Оливера Ђорђевић, др Љубица Лазић, Милорад Андријевић, др Љиљана Манојловић, Дејан Симоновић; чуче: Живанка Машић, Снежана Петковић и Дејан Пирић)

Тема традиционалних Смедеревских лекарских дана 2007. године била је „Ултразвук у медицини“, а председник Организационог одбора је био др Бранко Радивојевић, специјалиста радиологије. Професори Медицинског факултета у Београду одржали су запажена предавања о примени ултразвучне дијагностике у клиничкој медицини. У оквиру ових лекарских дана одржани су и Сестрински дани са истом тематиком.

Запослени у Служби за рендген дијагностику 2007. године (др Бранко Радивојевић, Љубица Мишић, Снежана Петковић, Живослава Недељковић, др Даринка Кражић, др Томислав Лазић, др Љиљана Манојловић, др Срђан Станојевић; седе: Слађана Јанковић, др Љубица Лазић, др Верица Павловић Мирчевић и др Јасмина Сокић)

Др Бранко Радивојевић, Снежана Живановић, Живанка Машећ, Богиша Станковић, Снежана Петковић, др Љубица Лазић, Слађана Јанковић и др Славица Ђокић

Крајем прве деценије 21. века специјализацију из радиологије завршава и др Љубица Лазић која убрзо добија посао у Институту за радиологију КЦС, а после ње, специјализацију завршавају др Мирко Окиљевић који у Служби ради две године, др Оливера Ђорђевић и др Тања Стојиљковић.

Од 2013. године начелник Радиологије је др Бранко Радивојевић, специјалиста радиологије. У том периоду почињу да се одржавају „Смедеревски дани радиологије” са учешћем професора Медицинског факултета из Београда као предавача.

Служба радиологије се крајем 2014. године укључје у национални пројекат скрининг дијагностике болести дојке.

Обим посла се знатно повећава и усложњава па руководство болнице упућује 2015. године др Бранка Радивојевића на супспецијалистичке студије из неурора-

диологије на Медицинском факултету у Београду, те он постаје први полазник ове гране радиологије из секундарног нивоа здравствене заштите у Србији, а самим тим зачетник нових и савремених дијагностичких процедура у смедеревској болници. За време његовог одсуства послове начелника је обављала др Верица Павловић Мирчевић, која је у рад Службе увела колор доплер преглед крвних судова врата и екстремитета.

Смедеревски лекарски дани 2007. године (Љубица Мишић, Невенка Секуловић, др Бранко Радивојевић, др Драган Радивојевић и др Милан Петровић)

Смедеревски дани радиологије 2014. године: проф. др Драган Машуловић, проф. др Ђорђе Шарановић, др Бранко Радивојевић, др Ненад Ђорђевић и др Жељко Смиљанић

Успостављена је интерактивна сарадња са лекарима других медицинских грана у писању и објављивању радова, посебно из области гастроентерологије.

Данас се у Служби радиологије обави годишње око 20.000 ултразвучних прегледа, 25000 графија, око 3000 прегледа компјутеризованом томографијом и око 5000 мамографских прегледа.

У последњих десет година примљени су рендген техничари: Дејан Пирић, који је одговорно лице у кабинету за компјутеризовану томографију, Дејан Симоновић, Сава Станисављевић, Весна Стојановић, виши рендген техничар Ми-

рослав Ковачевић, високи струковни техничари Марко Господиновић и Јелена Павловић, а од медицинских сестара Биљана Јанковић, Слађана Јанковић, Радмила Анђић, Сузана Николић, Гордана Џеџић и Милоранка Огњановић.

Главни техничар је Снежана Петковић, виши рендген техничар.

Тренутно су на специјалистичким студијама из радиологије др Сања Настић, др Драгана Петровић и др Јелена Петровић.

Служба за рендген дијагностику 2014. године

Др Верица Павловић Мирчевић и др Јасмина Сокић

Део запослених у ОЈ за ултразвучну и радиолошку дијагностику

Детаљ из Кабинета за компјутеризовану томографију

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. ЗА УЛТРАЗВУЧНУ И РАДИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ

Начелник:

Радивојевић др Бранко, радиолог

Специјалисти радиологије:

Ђорђевић др Оливера
Манојловић др Љиљана
Настић др Сања
Павловић Мирчевић др Верица
Петровић др Драгана
Сокић др Јасмина
Стојиљковић др Тања

Лекар:

Петровић др Јелена

Главни радиолошки техничар:

Петковић Снежана, виши радиолош-
ки техничар

Виши радиолошки техничари:

Господиновић Марко
Димић Јасмина
Ковачевић Мирослав
Павловић Јелена

Радиолошки техничари:

Живановић Славица
Живановић Снежана
Илић Слободанка
Машић Живанка
Стојановић Ђирић Весна

Главни техничар у кабинету за ЦТ дијагностику:

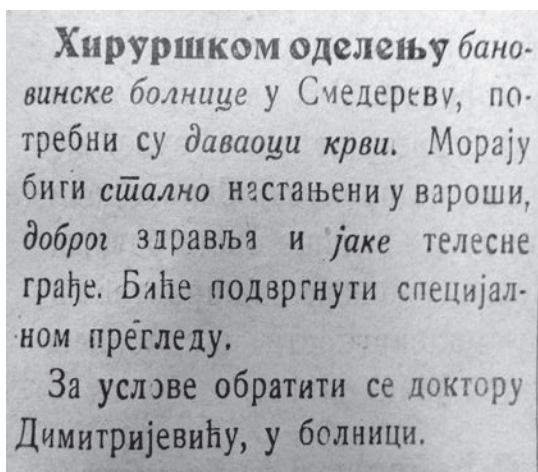
Пирић Дејан, радиолошки техничар

Медицинске сестре-техничари:

Анђић Радмила
Јанковић Биљана
Јанковић Слађана
Николић Сузана
Огњановић Милоранка
Симоновић Дејан
Станисављевић Сава
Станковић Лидија
Џеџић Гордана

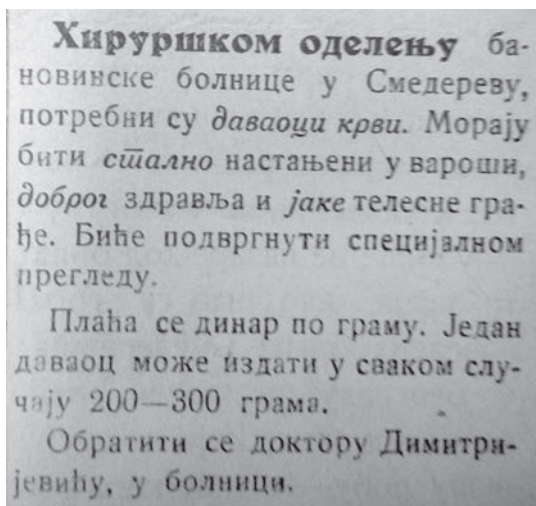
ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА СНАБДЕВАЊЕ КРВЉУ И КРВНИМ ПРОДУКТИМА

Прво коришћење трансфузије у Болници везује се за хирурга др Миливоја Димитријевића. Добровољни даваоци крви су тражени преко новинског огласа објављеном у листу Глас Подунавља 1936. године. Услови су били да су добровољни даваоци крви стално настањени у Смедереву, доброг здравља и јаке телесне грађе. Од даваоца се могло узети између 200 и 300 грама крви, а накнада је била један динар по граму крви. Др Миливоје Димитријевић је први у Србији објавио књигу о трансфузији крви, коју је издала *Scientia* у Београду 1940. године.

Хируршком одељењу бановинске болнице у Смедереву, потребни су даваоци крви. Морају бити стално настањени у вароши, доброг здравља и јаке телесне грађе. Биће подвргнути специјалном прегледу.
За услове обратити се доктору Димитријевићу, у болници.

Оглас из Гласа Подунавља од
5. априла 1936. године

Хируршком одељењу бановинске болнице у Смедереву, потребни су даваоци крви. Морају бити стално настањени у вароши, доброг здравља и јаке телесне грађе. Биће подвргнути специјалном прегледу.
Плаћа се динар по граму. Један даваоц може издати у сваком случају 200—300 грама.
Обратити се доктору Димитријевићу, у болници.

Оглас из Гласа Подунавља од
12. априла 1936. године

Служба за трансфузију крви у смедеревској болници постоји још од педесетих година прошлог века. Нема прецизних података о тачној години оснивања. По причању старијих, тада су у Служби радиле часне сестре а крв је узимана од давалаца и директно давана примаоцима, уз предходно одређивање крвне групе на плочици. Подаци говоре да је 1959. године тај посао обављала часна сестра по имену Богумила, која је на том месту радила до 1963. године. Кабинет за трансфузију крви се тада налазио у просторијама где се данас налази патологија. Крајем педесетих година почиње узимање крви у боце са конзервансом што омогућава чување крви у фрижидеру и формирање резерви. Тада је пре примене крви рађена крвна група на плочици и интеракција на плочици.

Први лекар у Служби за трансфузију крви био је др Вељко Балабанић, хирург који је ту радио један сат дневно до септембра 1962. године, када одлази из Болнице.

Прва медицинска сестра која је завршила курс из трансфузиологије је била Милка Аврамовић. Она је једно време радила заједно са часном сестром, а од 1965. добија колегиницу Олгу Пецељ. Убрзо Милка Аврамовић напушта трансфузију а Олга Пецељ остаје сама до 1966. године када долази Гордана Ђиповић са завршеним курсом из трансфузиологије.

Од 1963. године Служба се налази на данашњој локацији и од тада организованије ради са добровољним даваоцима који нису више само породични, већ и ненаменски. Др Милева Тодоровић, специјалиста интерне медицине, повремено је (од септембра 1962. године) прегледала добровољне даваоце, а од 1966. године, када је завршила курс из трансфузиологије, водила је Службу за трансфузију уз редован посао интернисте. Од анализа се тада радила крвна група АБО система и Рх система на плочици и у епрувети, интерреакција у епрувети и тест на присуство изазивача сифилиса због могућности преноса болести на примаоца.

Здравствени радници добровољни даваоци крви из седамдесетих година

Први лекар који је радио пуно радно време у трансфузији је била др Стана Ђорђевић Цаца. У Службу за трансфузију је дошла 1970. године после завршеног курса из трансфузиологије, а специјализацију је добила 1974. а завршила 1977. године. Била је први лекар специјалиста трансфузиолог и својим радом поставила темеље те гране медицине у Смедереву. Била је активна у Општинској организацији Црвеног крста Смедерево, у окупљању добровољних давалаца крви и мотивисању становништва за добровољно давање крви. Добитник је златног и сребрног знака Црвеног крста Србије (1986. и 1992. године), захвалница Општинског одбора Црвеног крста Смедерево, Секције за трансфузију крви Србије, Српског лекарског друштва и Завода за трансфузију крви Србије.

Рад у Служби за трансфузију се одвијао само у првој смени а приправност почиње да се уводи 1968. године. Године 1973. са курса из трансфузиологије су дошли Владета Младеновић и Љубинка Радоњић Старчевић која је била главна сестра Службе дуги низ година, све до одласка у пензију 1991. године. Љубинка Радоњић Старчевић је добитница награде Смедеревских лекарских дана 1984. године. Следећа главна сестра је била Споменка Павловић, затим Новка Николић.

Др Стана Ђорђевић, први трансфузилог у Смедереву и др Ратибор Петровић, интерниста

Јовица Мартиновић, Љубинка Радоњић Старчевић, Олга Пецељ, Сунчица Стојковић, Споменка Павловић, Владета Младеновић; седи др Стана Ђорђевић

Од 1980. године, после доласка техничара Јовице Мартиновића и Младена Стојановића, уведена је и трећа смена, тако да је од тада трансфузија на располагању 24 сата.

Почетком осамдесетих година прошлог века почиње процесуирање крви, набавком центрифуге са хлађењем. То је значајно зато што је од тада почела примена компонентне терапије, тј. од једне јединице крви су се добијала два продукта, плазма и деплазматисана крв. У то време почело је тестирање сваке дозе на присуство HbS антигена које се обављало у Служби за трансфузију крви, да би неколико година касније, 1987. године, било уведено и тестирање на присуство ХИВ-а. После две године, тестирање крви на трансмисивне болести преузима лабораторија за имунологију.

Владета Младеновић са добровољним даваоцем крви

Деведесете године су донеле значајне промене у овој Служби. Др Љиљана Ђорђевић је завршила специјализацију 1991. године и у наредном периоду су била присутна два трансфузиолога, до одласка др Љиљане у приватну праксу (1994. године). Др Наташа Дрљача се 1998. године враћа са специјализације и одмах постаје начелник Службе јер је доташњи начелник др Стана Ђорђевић отишла у пензију.

Др Љиљана Ђорђевић, други трансфузиолог у Смедереву

Те године почиње примена кеса за узимање крви (уместо боца), што је много комфорније за чување и примену. Тиме је побољшан квалитет крви за трансфузију и продужен рок за чување узете крви. Почело је мерење количине крви у току узимања, вагицама-мешалицама. Неудобни равни кревети за даваоце су замењени удобним фотељама.

Зорица Станковић, Сунчица Стојковић, др Наташа Дрљача, Милка Секулић, Споменка Павловић, Олга Пецељ, Љубинка Радоњић Старчевић, др Стана Ђорђевић, Светлана Угљеваревић, Владета Младеновић, Новка Николић; седе: др Владан Поповић, Љубомир Илић и Јовица Мартиновић

Од 2000. године потпуно је престала примена целе крви, а неку годину касније укинута је примена течне плазме и уведена искључиво примена замрзнуте свеже плазме у складу са најновијим препорукама водича добре клиничке праксе. Наредне године постојања Службе су биле посвећене клиничкој трансфузиологији, новој области која је у експанзији. У оквиру серолошке дијагностике, 2012. године је уведена нова метода гел *Cellbind* картица. Нова метода доноси комфор и сигурност у раду и побољшање квалитета рада.

Данас је Служба смештена на око 100 m², снабдевена је опремом која је неопходна за рад и максималну искоришћеност јединице крви у складу са савременим препорукама струке. У Служби ради један лекар специјалиста, један клинички лекар и једанаест техничара са завршеним петим степеном стручног усавршавања из трансфузиологије. Начелник Службе од 1998. године је др Наташа Дрљача а главна сестра Светлана Угљеваревић, од 2005. године.

Детаљ из Службе за трансфузију

Служба се бави прикупљањем крви од добровољних давалаца, процесирањем, чувањем и дистрибуцијом крви, претрансфузијским тестовима, трансфу-

зиолошким збрињавањем трудница, амбулантним одређивањем крвних група. Од компонената крви производи деплазматисану крв, ресуспендоване еритроците осиромашене леукоцитима и тромбоцитима и свеже замрзнуту плазму, а по потреби набавља концентроване и пулиране тромбоците за збрињавање хематолошких пацијената.

Од 2012. године Служба добија назив О. Ј. за снабдевање крвљу и крвним продуктима.

Гордана Здравков, Јовица Мартиновић, др Весна Булат, др Наташа Дрљача, Драган Стефановић, Светлана Угљеваревић, Сунчица Ђокић и Сунчица Стојковић

Током последњих 15 година Служба има око 2700 добровољних давалаца на годишњем нивоу и упркос турбулентним друштвеним дешавањима, тај број је сталан и омогућава редован прилив крви и одржавање резерви крви на задовољавајућем нивоу.

Сарадња са Институтом за трансфузију крви Србије је годинама на високом нивоу на обострано задовољство и корист. Велика пажња се посвећује континуираној медицинској едукацији свих запослених у Служби. Омогућено је присуство стручним састанцима, симпозијумима, конгресима, у циљу унапређења стручног рада и примене савремених принципа трансфузиолошке делатности.

Служба за трансфузију крви је добитник златног и сребрног знака Црвеног крста Србије (1983. и 1987. године), захвалнице Општинског одбора Црвеног крста Смедерево и Награде ослобођења Смедерева (1995. године). Носилац је и више признања и награда од Удружења анестезиста, реаниматора и трансфузиста и Института за трансфузију крви Србије.

Данас ОЈ за снабдевање крвљу и крвним продуктима спада у модерне трансфузиолошке службе и има високу позицију међу службама у Србији.

Запослени у ОЈ за снабдевање крвљу и крвним продуктима данас

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. ЗА СНАБДЕВАЊЕ КРВЉУ И КРВНИМ ПРОДУКТИМА

Начелник:

Дрљача др Наташа, трансфузиолог

Главна медицинска сестра:

Угљеваревић Светлана

Медицинске сестре-техничари:

Ђокић Сунчица

Ђорђевић Виолета

Ђурасиновић Бранислава

Здравков Гордана

Зоговић Љубица

Илић Гордана

Мартиновић Јовица

Миладиновић Бранислав

Стефановић Драган

Стојковић Сунчица

ОРГАНИЗАЦИОНА ЈЕДИНИЦА ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ЗДРАВСТВЕНУ ДЕЛАТНОСТ (БОЛНИЧКА АПОТЕКА)

Болничка апотека почиње са радом 1963. године, после спајања апотека са Општом болницом и формирања Службе за медицинско снабдевање. Први начелник службе је био *mr ph.* Коста Пантазијевић, а после њега *mr ph.* Димитрије Радвановић, који је био и шеф апотеке „Космај” у граду. Његовим одласком на место начелника службе долази *mr ph.* Радмила Петровић. Она је као и њен предходник била и шеф апотеке у граду. Дугогодишњи шеф Болничке апотеке *mr ph.* Меланија Остојић радила је на том радном месту све до пензионисања 1988. године.

Дипломирани фармацеут Вера Јовановић, дипломирани фармацеут Меланија Остојић, фармацеутски техничар Љиљана Ђурић; други ред: фармацеутски техничар Љубица Секулић, дипломирани фармацеут Невенка Штерић и помоћна радница Јаворка Нешић

Наредни шефови Болничке апотеке били су фармацеути: *mr ph.* Невенка Штерић, *mr ph.* Светлана Манојловић Божинова, *mr ph.* Зорица Јефтић, *mr ph.* Татјана Николић Перишић. Поред дипломираних фармацеута, значајан удео у целокупном функционисању Болничке апотеке имали су и фармацеутски техничари: Зора Селић, Љиљана Ђурић, Гордана Васић и недавно пензионисана Љубица Секулић.

Просторије Болничке апотеке су се годинама, од оснивања до 2006. године, налазиле у дворишту, наспрам садашњег Ургентног центра, затим су се две годи-

не (2006. и 2007) налазиле у просторијама Хируршког одељења а од 2007. до краја 2010. су се налазиле у просторијама некадашњег болничког ресторана. Коначно, почетком 2011. године, болничка апотека добија нове, савремене просторије на трећем спрату, у непосредној близини Грудног одељења.

Дипломирани фармацеут Невенка Штерић, административни радник Јелена Блануша, фармацеутски техничар Љиљана Ђурић и дипломирани фармацеут Меланија Остојић

Дипломирани фармацеут Светлана Манојловић Божинова, фармацеутски техничар Љубица Секулић, фармацеутски техничар Љиљана Ђурић и дипломирани фармацеут Снежана Бошчанин (март 1990. године)

Након раздвајања примарне и секундарне здравствене заштите, Болничка апотека, у оквиру Опште болнице „Свети Лука” Смедерево функционише под називом Радна јединица за фармацеутску здравствену делатност. Запослени у болничкој апотеци су *mr ph.* Александра Лукачевић, начелник, *mr ph.* Татјана Николић Перишић, специјалиста санитарне хемије, Тина Јовановић виши фармацеутски техничар, Светлана Јотић фармацеутски техничар и Каратина Ивановић, административни радник.

Задатак запослених у Болничкој апотеци је да обезбеде континуитет у снабдевању лековима и потрошним медицинским материјалом свих медицинских служби у Болници.

Фармацеутски техничар Љубица Секулић, Јелица Радосављевић и дипломирани фармацеут Зорица Јефтић у Болничкој апотеци (јануар 2001. године)

Током 2014. и 2015. запослени су активно учествовали у раду Тима за фармацеутску здравствену делатност чији је крајњи циљ био израда процедура везаних за пословање Болничке апотеке у оквиру великог пројекта акредитовања смедеревске Болнице. Током процеса акредитације, написане су и усвојене бројне процедуре којима се обезбеђује безбедна и законом регулисана набавка лекова и потрошног медицинског материјала, правилан пријем, складиштење и издавање лекова и медицинског потрошног материјала, давање тачних, прецизних и правовремених информација о лековима и потрошном медицинском материјалу, извештавање о набавци и потрошњи лекова и медицинског материјала

Детаљ из Болничке апотеке

и координација између медицинских служби које користе лекове и медицински материјал и немедицинских служби које обезбеђују законске и финансијске услове за њихову набавку.

Запосленима у Болничкој апотеци је први и најважнији задатак да свим пацијентима који се лече у Општој болници „Свети Лука” обезбеде најадекватнију терапију лековима и медицинским материјалом који су доступни на тржишту Републике Србије.

Особље болничке апотеке данас

ЗАПОСЛЕНИ У О.Ј. ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ЗДРАВСТВЕНУ ДЕЛАТНОСТ

Начелник:

Лукачевић mr ph. Александра,
дипломирани фармацеут

Дипломирани фармацеут, специјалиста
санитарне хемије:

Николић Перишић mr ph. Татјана

Виши фармацеутски техничар:

Јовановић Тина

Фармацеутски техничар:

Јотић Светлана

Материјални књиговођа:

Ивановић Катарина

СЛУЖБА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНУ ХИРУРГИЈУ*

Ова служба је оформљена 1973. године и њен први начелник је доктор стоматологије Стамен Дојчиновић, који је 1972. године завршио специјализацију из максилофацијалне хирургије.

У почетку је била организована само амбулантна служба, док је за хируршке интервенције коришћена сала хируршке службе, а болесници су стационарани по хируршким одељењима (хируршко, ортопедско, ОРЛ и др.). Дограђњом новог крила болнице, Служба добија одељење са осам болесничких постеља и другим просторијама потребним за комплетан рад.

Поред др Стамена Дојчиновића, у овој служби је радио и др стоматологије Петар Младеновић, специјалиста за оралну хирургију и четири медицинске сестре.

Великим личним ангажовањем и уз помоћ максилофацијалних хирурга Клинике за максилофацијалну хирургију ВМА у Београду, др Стамен Дојчиновић је подигао рад ове службе на завидан стручни ниво. Посебно се истицао у хирургији паротидне жлезде, пластичним захватима на лицу и трауматологији максилофацијалне регије.

Био је врло активан у СЛД и председник Организационих одбора Смедеревских лекарских дана 1989. Објавио је више стручних радова у домаћим часописима. Примаријус је од 1987. године. Био је директор Болнице од 1982. до 1985. године. Одласком др Стамена Дојчиновића у инвалидску пензију (1991), Служба за максилофацијалну хирургију је престала са радом. Хоспитални део ове службе је уступљен Служби за пластичну и реконструктивну хирургију.

Орални хирург др Петар Младеновић, наставио је да ради у просторијама које се састоје из амбуланте и сале за интервенције. Са њим раде још три медицинске сестре.

СЛУЖБА ЗА НУКЛЕАРНУ МЕДИЦИНУ

Служба је основана 1985. године, када је специјализацију из ове гране медицине завршила др Мила Тодоровић-Тирнанић. Она је радила као једини лекар специјалиста за нуклеарну медицину са два медицинска техничара. Просторије за рад су биле у приземљу болничке зграде, у наставку биохемијске лабораторије. Служба поседује гама камеру „Омега 500“. У периоду од фебруара 1985. године до јула 1986. био је запослен и један инжењер електротехнике.

* Текстови о службама за максилофацијалну хирургију и нуклеарну медицину су преузети из монографије *Здравствени центар Смедерево Болница 1866–1996*. јер ове две службе данас не постоје.

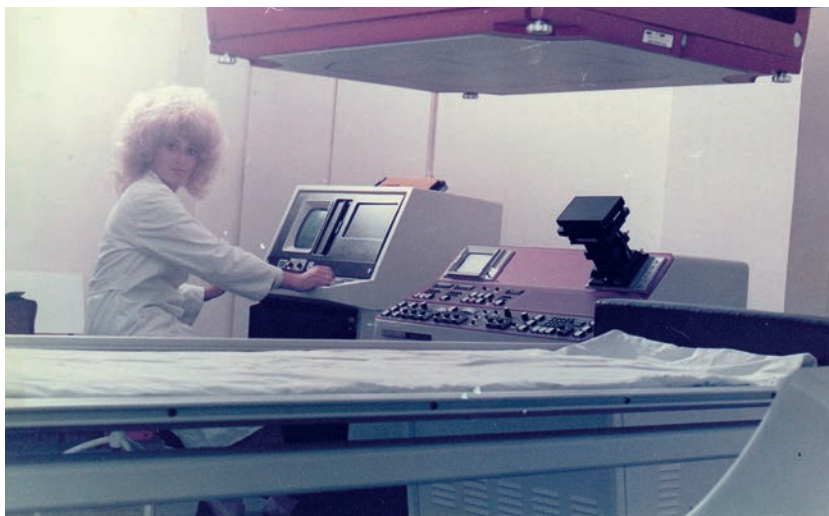
Начелник ове службе, др Мила Тодоровић-Тирнанић је својом изузетном стручношћу врло брзо подигла рад Службе на завидан ниво. Резултати њеног рада брзо су прешли границе Смедерева, а и Републике Србије.

Постигнути резултати Службе поређени су са збирним резултатима нуклеарно-медицинских установа бивше Југославије. Приликом испитивања три фактора добијена од Светске здравствене организације (WHO) и Интернационалне агенције за атомску енергију, утврђено је да је Служба за нуклеарну медицину открила промене на фантомима и правилно их интерпретирала, чиме је постигнут најбољи успех у СФРЈ. Обзиром да је интерлабораторијска контрола објективан вид процене квалитета инструментације и рада особља нуклеарне медицине. Здравствени центар у Смедереву је постигнутим резултатима увршћен међу водеће у земљи и не заостаје за онима у иностранству.

Одласком др Миле Тодоровић-Тирнанић, 1989. године, Служба за нуклеарну медицину привремено престаје да ради.

Медицинска сестра Мирослава Жежељ, др Стамен Дојчиновић, медицинска сестра Селена Живковић и др Петар Младеновић

Др Мила Тодоровић Тирнанић

СМЕДЕРЕВСКЕ МЕДИЦИНСКЕ СЕСТРЕ КРОЗ ИСТОРИЈУ

Појава првих болничарки у Смедереву везана је за Лазарет московских свештеника који је био стационаран у Смедереву 1876. године, током првог српско-турског рата. У Лазарету је, поред лекара, радило и неколико болничарки.

У Шематизму Краљевине Србије из 1892. године, у списку особља Окружне болнице смедеревске помиње се први пут Хајнрих Колман као болничар. Након њега, 1895. године у Болници је радио Лазар Летић кога је заменио Светислав Правица. Занимљива је појава Павла Радојковића као болничара 1909. године који је након Првог светског рата завршио медицину и радио као лекар у Смедереву.

После Првог светског рата у смедеревској болници су радили болничари који су оспособљени за тај посао током служења војног рока. Један од њих је био Глигорије Стокић из Лугавчине који се из Првог светског рата вратио као наредник болничар и почео да ради у смедеревској болници 1919. године.

Током Другог светског рата на курсевима је био оспособљен велики број бораца за болничаре који су обављали послове школованих медицинских сестара и техничара којих није било довољно. Драгомир Игњатовић је био први послератни болничар који се у Болници запослио маја 1947. године. Поред њега, првих година после ослобођења као болничари су се запослили и Славољуб Стојановић Тота, Живка Брош, Божидар Виторовић, Петар Јаковљевић, Миодраг Богосављевић, Момчило Торлаковић, Војислава Живић и Борисав Арсић. Петар Јаковљевић и Божидар Виторовић су уз рад завршили средњу медицинску школу, а Момчило Торлаковић је међи првима завршио и Вишу медицинску школу.

У развоју здравства у Смедереву, својим радом, хуманошћу и пожртвованошћу, учествовале су и часне сестре. Прве часне сестре су у Смедерево дошле захваљујући тадашњем управнику Болнице др Драгошу Поповићу. Он је имао прилику да се упозна са радом часних сестара у другим здравственим установама у Србији. Суочен са проблемом недовољног броја школованих медицинских сестара, упутио је молбу управи Болнице да се приме часне сестре из Словеније. Средином лета 1956. године у Смедерево стижу прве часне сестре из Дружбе Маријиних сестара Чудотворне медаљице. У Смедерево су јула 1956. године стигле часне сестре Долорес (Терезија Грмич) и Грињона (Аница Мрамор), које су склопиле уговор са Болницом и запослиле се као болничарке.

Касније су дошле сестра Богомила (Марија Горенц) и сестра Теодозија (Аница Јуднич) која је била и прва предстојница. Прве часне сестре су живеле у Болници, а како се заједница увећавала, прешле су у жупни дом. Када је др Драгош Поповић отишао из Смедерева, продао је своју породичну кућу у Немањиној 20 Дружби Маријиних сестара.

Часна сестра Долорес и медицинска сестра Мирјана Црнетић са колегињама и пацијентима на Одељењу опште хирургије почетком шездесетих година двадесетог века

Треба поменути и остале часне сестре које су радиле у смедеревској болници: Луцијана (Викторија Додић), Јосипина (Цецилија Палић), Миранда (Ана Кавчић), Људмила (Франчишка Кодрич), Тадеја (Драгица Болтежар), Вилма (Марија Урбајс), Дигна (Ангела Тржан), Лабуре (Алојзија Вогринец) и Ирена (Љубица Рубинић). Сестра Богомила радила је у трансфузији, сестра Грињона у лабораторији, сестра Теодозија као инструментарка у операционој сали, сестра Вилма и сестра Миранда у фабричкој амбуланти у Железари. Остале часне сестре су радиле у болници по одељењима. Забележено је да је 7. јуна 1977. године последња часна сестра напустила Смедерево и вратила се у матичну кућу у Љубљани. Боравком у Смедерево и радом у здравству часне сестре су оставиле дубок траг у развоју сестринства и остале су у најлепшој успомени народу овога краја.

Медицинска сестра Пиама Пацапај

Развој сестринства у смедеревском крају неизбежно је повезан са сестром Пиамом Пацапај, првом школованом медицинском сестром у Смедеревоу.

Рођена је 1906. године у украјинском граду Полтави, у породици свештеника Ломиковског. Са родитељима је 1920. године дошла у Београд, а 1925. године се уписала у Школу за нудиље. По завршетку школовања, 1929. године, сестра Пиама је почела да ради у Школи за нудиље као инструктор наставе а истовремено је радила и као патронажна сестра у Београду. На лични захтев, 1934. године, Министарство народног здравља је премешта у Смедерево. Сестра Пиама Пацапај је у Смедеревоу радила у Дому народног здравља све до ослобођења Смедерева, октобра 1944. године. Тада је на кратко премештене у велику ратну болницу у Смедеревоу а по затва-

рању ове болница сестра Пиама се враћа у Дом народног здравља. Сестра Пиама је била предавач и заменик управника у Школи за дечије неговатељице која је основана 1948. године у Смедереву. Након затварања Школе за дечије неговатељице 1951. године, сестра Пиама се враћа у Дечији диспанзер Дома народног здравља. За изузетан и самопрегоран рад, за свеукупан допринос развоју здравства, указом председника ФНРЈ, 1959. године је била одликована Медаљом рада. Пензионисана је 1960. године али је и као пензионер наставила да помаже развој сестринства.

Медицинска сестра Јелена Поповић

Јелена Поповић, друга школована медицинска сестра у Смедереву, завршила је Школу за нудиље 1934. године у Београду.

Нажалост, не зна се када је тачно дошла у Смедерево, али је то било свакако пре Другог светског рата. У доступној евиденцији запослених у смедеревској болници из 1945. године забележено је да је у Болници радила од 1. јануара 1947. године. Радила је на Хируршком а потом на Заразном одељењу Болнице. Пензионисана је због болести 1964. године. Умрла је у самоћи и заборављена.

Први већи талас школованих медицинских сестара и техничара почиње да пристиже 1951. године. Тада су дошле медицинске сестре Живана Девичерски и Ана Корењ, медицински техничари Томислав Николић и Радомир Тодоровић, санитарни техничари Александар Игњатовић и Момир Ђирић и лаборанти Светислав Атанацковић и Живко Стојановић.

Ана Корењ, удата Радосављевић, пореклом је из словачког села Ковачица у Банату. Након завршене Средње медицинске школе у Београду, почиње да ради у амбуланти у Коларима. Ана Корењ је са др Ђорђевићем радила четири дана недељно у Здравственој станици у Коларима а два дана у Здравственој станици у Малој Крсни. Била је прва школована медицинска сестра која је радила у селима Подунавског среза. Као прва медицинска сестра на селу, сестра Ана је мештанима била и медицинска сестра и бабица и патронажна сестра. Бавила се здравствено-васпитним радом делећи брошуре и држећи предавања. Како је у Коларима живела, радно време практично није имала јер је све време била доступна мештанима. Тада у селима није било струје па је сестра Ана често радила уз светло свеће. Из Колара на кратко одлази у Београд а убрзо се враћа у Смедерево, где је 1989. године и пензионисана као главна сестра Очног одељења Медицинског центра.

Најспособније болничарке је управа Болнице упућивала на курсеве после којих им је признавано звање медицинске сестре, покушавајући да реши проблем недовољног броја медицинских сестара. Једна од њих је била Мирјана Црнетић која је постала одељенска а касније и главна сестра на Хирургији.

Потом у Болницу долазе медицинске сестре: Олга Стојановић, Вера Кеџман, Милена Јањић, Вера Николић, Селена Живковић, Олга Николић, Зорка Станојевић и Славка Радивојевић.

Медицинска сестра Мирјана Црнегић са колегиницама

Прва сестра из Медицинске школе у Пожаревцу, Радмила Маркићевић, у Смедерево долази 1954. године и запошљава се у Антитуберкулозном диспанзеру. Радмила Маркићевић, Видосава Парошки (удата Јешевић), санитарни техничар и Живка Михајловић (удата Солдо) су чиниле прву екипу патронажних сестара. Током наредних година из медицинских школа долазе медицинске сестре Лепосава Јанић, Славка Дамњановић, Госпава Маринковић, Босиљка Ранковић, Селена Живковић, Јелена Бабић и медицински техничар Божа Вукајловић.

Дружење колегијума главних сестара са најстаријом медицинском сестром Пијамом Пацапај (Петар Јаковљевић, Столе болничар, Габријела Илић, Селена Живковић, Богиша Станковић, Мирјана Филиповић, Вера Николић, Милка Аврамовић, Драгослав Игњатовић и Тихомир болничар; седе: Вера Нинић, Емилија Мандић, Пијама Пацапај и Олга Стојановић)

Почетком шездесетих година основана је Виша медицинска школа у Београду а Хранислав Марковић и Војислав Бркић су били први студенти из Смедерева који су дипломирали на одсеку виших санитарних техничара. Милка Аврамовић

је прва дипломирала на одсеку општег смера, а након ње Милка Бркић, Славка Пауновић Лола, Лепосава Јањић, Славка Дамњановић, Вера Николић, Емилија Мандић и Маријана Младеновић. Богиша Станковић је први дипломирао на одсеку за рендген техничаре.

Јелена Бабић, Божа Вукајловић, Љубинка Стојановић и Љиљана Костић
1970. године

Колегијум главних сестара-техничара почетком седамдесетих година: Петар Јаковљевић, Љубинка Радоњић, Мирјана Филиповић, Живана Девичерски, Милка Аврамовић, главна сестра Центра Маријана Младеновић, Богиша Станковић, Миљојка Ивановић, Радмила Маркићевић, Лепосава Јањић, Љиљана Митровић, Вера Кеџман, Емилија Мандић, Бојана Антончић и Милена Губеринић

Проћи ће скоро 50 година док се медицинским сестрама није омогућило стицање академске титуле.

Високу здравствену школу струковних студија у Београду у првој генерацији студената завршила је 2008. године Драгица Стојановић а непосредно након ње Биљана Матовић. Годину дана касније, зваће струковна медицинска сестра стекле су на Високој здравственој школи струковних студија у Ћуприји Петрија Митић, Ивана Спасић, Јелена Ђорђевић, Тања Љубојевић, Оливера Антић и Слађана Марковић.

Прве бабице

Паралелно са сестринском професијом развијала се и бабичка професија. Први траг постојања бабичке професије у Смедереву датира из 1867. године, када је Емилија Тешић из Београда постављена за прву смедеревску бабицу. Све до 1881. године у Србији нису постојале законске одредбе које регулишу рад бабица већ само упутства. Те године је у санитарском закону одређено да свако место које има више од пет хиљада становника може да има бабицу. У то време су као бабице (примаље) радиле школоване странкиње. Прва школа за примаље основана је у Београду 1899. године. То је била прва школа у Србији која је образовала кадар медицинске струке.

Бабица Марија Балзарено

Први следећи писани траг о бабицама у Смедереву постоји у Регистру Архива Србије из 1901. године где је наведено да су Настасија Поповић и Марија Балзарено постављене за општинске бабице. Претпоставља се да је Марија Балзарено била Маријанка, најпознатија предратна и послератна смедеревска бабица.

Пореклом је била Чехиња и у Прагу је завршила високу бабичку школу. По удаји за Антонија Балзарена досељава се у Смедерево и ту остаје до краја живота. Прве две године је радила као бабица, а након нострификације дипломе, 1901. године, добила је право приватне праксе у Смедереву. Бесплатно је прегледала и лечила сиромашне жене. Маријанка је била бабица великог знања и огромног искуства. Смедерево у то доба није имало акушера тако да је бабица Маријанка радила прегледе, интервенције и порођаје. Др Ратко Велебит у својој

књизи „Пчеле у белом” наводи да је по речима старих Смедереваца „... између два светска рата бабица Маријанка породила цело Смедерево”. Умрла је 1962. године, остављајући у Смедереву неизбрисив траг.

Пред Први светски рат, поред бабице Маријанке, у Смедереву су радиле и Лепосава М. Поповић и Софија Пешић, прве бабице у Смедереву које су завршиле бабичку школу у Београду. После Првог светског рата у Смедерево су дошле још две бабице Зорка Марковић (1925. године) и Ружица Јанковић (1933. године).

Из прве послератне генерације бабичке школе у Смедерево су дошле: Радмила Гајић, Лепосава Лазић, Ивка Вељковић, Босиљка Миловић, Живка Бановић и Славка Вранић.

Бабичка школа је првобитно трајала 9 месеци, од 1927. године 18 месеци а 1960. године постаје четворогодишња средња школа. Прва бабица из Смедерева која је завршила четворогодишњу школу била је Живослава Ђорђевић, удата Бљакај.

Главне сестре Опште болнице

Априла 1963. године обједињују се све здравствене установе на територији општине Смедерево у јединствену Општу болницу која се током 1965. године трансформише у Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића”. Тада се први пут постављају главне сестре одељења и главна сестра Медицинског центра. Прва главна сестра Медицинског центра је била Олга Николић, затим Живана Девечерски, Маријана Младеновић, Томислав Николић, Лепосава Јањић, Милка Аврамовић, Слободанка Буљан, Биљана Кулунџић, Драгица Стојановић и данас Ивана Спасић.

Нажалост, не постоје писани подаци о радној биографији Олге Николић, прве главне сестре Медицинског центра. Познато је само да је претходно радила у Хитној помоћи.

Сплет околности је Живану Девечерски довео у Смедерево лета 1950. године када је упућена да обави обавезну летњу праксу по завршетку друге године Средње медицинске школе у Београду.

Главне медицинске сестре-техничари: Љиљана Митровић, Милена Губеринић, Живана Девечерски, Милка Аврамовић, Маријана Младеновић, Бојана Антончић, Миљојка Ивановић, Радмила Маркићевић, Лепосава Јањић и Петар Јаковљевић

Праксу је обављала у Антитуберкулозном диспанзеру којим је руководио др Милош Врховац. Током праксе се истакла знањем и залагањем те јој је др Милош Врховац предложио да се по завршетку школовања врати у Смедерево. Како је у то време планском расподелом распоређиван кадар, само изузетним ученицима, каква је била сестра Живана је било могуће да предложи место свог службовања. Министарство народног здравља јој је испунило жељу и тако се по други пут нашла у Смедереву у коме је остала до краја живота. Њено прво радно место било је Дечје одељење. Уз рад је завршила Вишу медицинску школу у Београду.

Четири деценије дуг радни стаж сестра Жижа је подарила смедеревском здравству. За то време променила је само неколико одељења. Најдуже се задржала на Интерном одељењу где је последњих двадесет година обављала дужност главне сестре.

Медицинске сестре Интерног одељења: Вера Николић, Светлана Стојановић, Владанка Ђерић, главна сестра Службе за интерне болести и Центра Живана Девечерски, Маријана Младеновић, Невена Поповић, Исмета Максимовић, Надежда Ђунић, Снежана Ракић, Милена Станишић и Љиљана Нешић

Главни техничар Центра Томислав Николић са колегијумом главних сестара: Милена Губеринић, Емилија Мандић, Живана Девечерски, Маријана Младеновић, Милка Аврамовић, Бојана Антончић, Миљојка Ивановић, Радмила Маркићевић, Лепосава Јањић, Петар Јаковљевић, Љиљана Митровић и Богиша Станковић

Виша медицинска сестра Живана Девечерски је добила награду „Др Драгиша Мишовић” 1978. године. Цењена и поштована од стране запослених и суграђана, испраћена је у пензију 1990. године.

Следећа главна сестра Медицинског центра је била Маријана Младеновић. Дошла је са места главне сестре Сектора за здравствену заштиту жена.

После Маријане Младеновић за главног техничара Медицинског центра је био постављен Томислав Николић. У Смедерево је дошао 1951. године након завршене Средње медицинске школе у Нишу. Запослио се у Санитарно-епидемиолошкој станици као санитарни техничар. Показао је изузетне организационе способности па је постављен је за главног техничара на Грудном одељењу а потом на Рехабилитацији. После тога постаје главни техничар Медицинског центра. Отишао је у пензију 1990. године али годинама пре тога није радио у Медицинском центру већ се бавио политичким радом.

Медицинска сестра Маријана Младеновић, главна медицинска сестра Центра Лепосава Јанић и службеница Мирјана

Главна сестра Интерног одељења Живана Девечерски и главна сестра Центра Милка Аврамовић

На предлог Томислава Николића, за главну сестру је постављена Лепосава Јанић.

Након завршене Средње медицинске школе у Пожаревцу запослила се на Хируршком одељењу смедеревске болнице 1958. године. Вишу медицинску школу је завршила у Београду током рада. Краће време је радила на Интерном одељењу, Дечјем одељењу и Рехабилитацији. Дуги низ година је била главна сестра Службе за пнеумофтизиологију. Као главна сестра Центра организовала је бројне едукације за медицинске сестре и била члан испитне комисије за полагање стручног испита. На месту главне сестре Центра остала је до 1990. године када је отишла у превремену пензију.

Медицинска сестра Милка Аврамовић је постала главна сестра Центра 1990. године.

Сестра Милка је била једна од првих медицинских сестара у овом региону која је завршила Вишу медицинску школу. Годинама је радила у Општој пракси и као главна сестра Дома здравља.

Следећа главна сестра била је Слободанка Буљан. Средњу медицинску школу је завршила у Пожаревцу а вишу у Београду.

Медицинска сестра Светлана Пејчић, др Босиљка Радовић, лаборант Димитрије Милетић, медицинска сестра Петрија Митић, главна сестра Центра Слободанка Буљан и медицинска сестра Љиљана Дробњаковић

У Смедерево је дошла 1980. године и запослила се у Служби за поливалентну патронажу. Главна сестра Службе за ортопедију и трауматологију је постала 1987. године. Развојем здравствене службе и припајањем Дома здравља Велика Плана и Смедеревска Паланка Здравственом центру Смедерево указује се потреба за координацијом здравствене неге и сестринске службе. Године 1992. Слободанка Буљан је именована за главну сестру Здравственог центра и Болнице где остаје до 2000. године када даје оставку. Као главна сестра Болнице унапредила је организацију одржавања хигијене и исхране болесника. Захваљујући разумевању и подршци директора, организовала је првобитне тимове за хигијену и исхрану болесника. Уз помоћ Хигијенско-епидемиолошке службе спроводила је едукацију особља за рад у тимовима. У овом периоду завршено је ново породилиште које је отворено 1997. године. Сестра Слободанка Буљан је, у сарадњи са Уницефом и Југословенским одбором за подршку дојењу, организовала семинар за медицинске сестре и бабице после кога породилиште добија сертификат „Болница-пријатељ беба”. Од 2000. до 2005. године је била главна сестра Опште медицине, а 2006. године одлази у пензију. Слободанка Буљан је као главне сестре била фокусирана на унапређење здравствене неге, организацију сестринске службе, хигијене и исхране болесника. За боље резултате био је потребан виши ниво знања и вештина који су развијани кроз разне видове едукација и кроз активно учешће у раду струковних удружења. Слободанка Буљан је аутор многобројних стручних радова и носилац је значајних награда струковних асоцијација.

Биљана Кулунџић-Ђорђевић долази на место главне сестре Здравственог центра 2000. године. Од 1984. до 1992. године радила је у Служби опште медици-

не а Вишу медицинску школу је завршила у Београду 1991. године. Главна сестра Одсека за хематологију и онкологију је била од 1992. до 1998. године, од 1998. до 2000. године главна сестра Службе за општу медицину, од 2000. до 2002. године главна сестра Болнице. У периоду од 2002. до 2006. године била је главна сестра Грудног одељења, Службе за кућно лечење и Хитне медицинске помоћи. Од 2006. године ради у Служби за поливалентну патронажу.

Драгица Стојановић је Средњу медицинску школу завршила у Београду 1980. године, Вишу медицинску школу у Београду 1991. године а Високу медицинску школу струковних студија „Милутин Миланковић” у Београду 2008. године.

Главна сестра Здравственог центра Драгица Стојановић, помоћник директора прим. др Ненад Ђорђевић, главна сестра Дома здравља Снежана Ракић и главна сестра Болнице Петрија Митић

Након тога је на истој школи завршила и специјалистичке студије сестринства. Каријеру медицинске сестре у Болници започела је 1982. године у Служби опште хирургије. Након тога је радила у Служби хитне медицинске помоћи и Диспанзеру за онкологију и хематологију. У Служби за неуропсихијатрију је била главна сестра и тада је завршила једногодишњу едукацију за рад у групи као групни терапеут на Институту за ментално здравље. Активно је учествовала као члан тима у психотерапији хоспитализованих пацијената. Кратко време је била главна сестра Грудног одељења. Од 2003. до 2012. године је радила као главна сестра Здравственог центра. Завршила је неколико курсева из области „Вештине и технике комуникације” и из области менаџмента. Одлуком Министарства здравља била је члан радне групе за унапређење здравствене неге где се посебно залагала за увођење стандарда здравствене неге. Посебно треба истаћи да је, уз подршку и сарадњу Колегијума главних сестара, 2004. године основала Смедеревске сестринске дане. Од 2004. до 2011. године Сестрински дани пратили су тематику Лекарских дана и одржавали су се у исто време када и лекарски дани. Од 2011. године Смедеревски сестрински дани се одржавају сваке године и прате тематику Светске здравствене организације. Од 2012. до 2014. године је радила на пословима едукатора за медицинске сестре и техничаре. Аутор је ве-

ликог броја стручних радова из области здравствене неге. Данас ради на Високој здравственој школи струковних студија у Београду.

Едукација медицинских сестара-техничара у сали Центра 2007. године

У периоду постојања Здравственог центра „Свети Лука” поред главне сестре Здравственог центра постојале су и главна сестра Болнице и главна сестра Дома здравља.

Главна сестра Болнице Петрија Митић (прва слева) у посети Одсеку за хемодијализу

Главна сестра Болнице од 2003. године је била Петрија Митић. Средњу медицинску школу је завршила у Пожаревцу. Радни стаж је започела 1977. године на Интерном одељењу Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” као сестра на нези хоспитализованих болесника. У току рада је студирала на Вишој медицинској школи у Београду где је дипломирала 1992. године а 2009. године на Високој медицинској школи струковних студија у Ђуприји је стекла звање струковна медицинска сестра. Послове главне сестре Службе за интерне болести обављала је од априла 1993. до маја 2003. године. Од маја 2003. до јануара 2012. године била је главна сестра Болнице. Главна сестра Поликлинике Опште болнице „Свети Лука” је била од јануара 2012. до децембра 2014. године када је отишла у пензију. Презентовала је стручне радове на скуповима медицинских сестара. Добитник је бројних признања и награда: Признање за посебан допринос развоју здравствене службе од Српског лекарског друштва (1999. године), Признање за изузетан допринос развоју здравствене неге и здравствене заштите од Удружења медицинских сестара (2008. године) и проглашена је за најбољу главну сестру у 2011. годину од стране Колегијума директора Здравственог центра.

Главна сестра Болнице Петрија Митић и главне сестре Дома здравља Слободанка Ђорђевић и Снежана Ракић

Главна сестра Дома здравља је била Слободанка Ђорђевић. По завршетку Средње медицинске школе у Београду, 1971. године, дошла је у Смедерево и почела да ради у Служби опште медицине и хитне помоћи. Након две године је прешла у Антитуберкулозни диспансер и Грудно одељење.

Након набавке опреме за функционалну дијагностику, 1976. године, Слободанка Ђорђевић је послата на едукацију у Београду и тежиште њеног даљег рада у Антитуберкулозном диспансеру је била функционална дијагностика плућа. Наставила је школовање уз рад и 1981. године завршила Вишу медицинску школу у Београду. Главна сестра Диспанзера за плућне болести је постала 1991. године. На том радном месту је била до 1997. године када је именована за главну сестру Дома здравља. Главна сестра Дома здравља је била до 2007. године када је прешла на Грудно одељење и поново се бавила функционалном дијагностиком. Завршила је едукацију за рад у тиму за одвикавање од пушења на Институту за плућне болести и по завршеној едукацији радила у Саветовалишту за одвикавање од пушења. Током свог професионалног рада активно је учествовала у раду струковних асоцијација. Пет година је била председник Савеза здравствених радника. У том периоду уведено је награђивање медицинских сестара за допринос развоју

струке и за рад у струковним асоцијацијама. Аутор је великог броја стручних радова и носилац значајних награда. Пензионисана је 2013. године, после 47 година рада у струци.

Ивана Спасић је Средњу медицинску школу завршила 1984. године у Панчеву, Вишу медицинску школу 1991. године у Београду а Високу медицинску школу 2009. године у Ђуприји. На Интерном одељењу је радила од 1985. до 1995. године. После тога је била главна сестра Инфективног одељења (од 1995. до 2000. године), Службе за ортопедију и трауматологију (од 2000. до 2010. године) и Службе за општу хирургију (од 2010. до 2012. године). Као главна сестра наведених служби залагала се за континуирано побољшање и одржавање квалитета здравствене неге, показала умешност у руковођењу кроз тимски рад и добру сарадњу са другим службама.

Главна сестра Опште болнице „Свети Лука” Смедерево је постала 2012. године. У сарадњи са Колегијумом главних сестара ради на унапређењу квалитета сестринског рада и промовисању професије.

Активности медицинских сестара на градском тргу – мерење гликемије, крвног притиска и здравствено васпитни рад са становништвом (Мирјана Аранђеловић, Ивана Божин, Татјана Бојчић, Данијела Недељковић, Верица Ристић, Светлана Пејчић, Зорица Јанићијевић, Софија Томић, Радица Танчић, Милица Лазић, Слађана Марковић, Јелена Ђорђевић и Ивана Јовановић)

Залаже се да све медицинске сестре, кроз континуирану медицинску едукацију на нивоу Болнице или у сарадњи са струковним организацијама, усаврше и унапреде ниво знања у циљу подизања квалитета пружања услуга. Као главна сестра Болнице посебан акценат ставља на реализацију плана за превенцију и сузбијање интра-хоспиталних инфекција и на спровођење сестринских процедура. Све те активности су имале позитиван ефекат у процесу акредитације Болнице 2015. године. Аутор је многобројних стручних радова и носилац награда из области здравствене неге.

Главна сестра ОБ Ивана Спасић и колегијум главних сестара-техничара 2016. године (Тања Ракић, Нада Димитријевић, Славица Ђузић, Мирослав Обрадовић, Славица Сикимић, Татјана Бојчић, Сузана Цветковић, Марина Савић, Милица Станковић, Јелена Ђорђевић, Сања Живановић, Светлана Угљеваревић, Бојана Перић, Снежана Гајић, Тања Љубојевић, Данијела Којић, Драгана Пешић, Светлана Радојковић, Александра Јовановић, Маријана Павловић, Станка Мирковић, Снежана Петковић, Ивана Спасић, Снежана Ракић, Валентина Миљковић, Горица Јеремић, Александра Ракић, Слађана Марковић, Данијела Недељковић и Десанка Ивковић)

СЕКТОР ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ И КОНТИНУИРАНУ ЕДУКАЦИЈУ

Делатност немедицинских служби датира готово од самих почетака организованог пружања здравствене заштите у Смедереву. Временом су се јавиле потребе за одржавањем средстава за рад, набавком лекова и санитетског материјала, решавањем економско-правних, финансијских и комерцијалних послова, планирањем, одржавањем хигијене, припремом хране за болеснике и другим административним и техничким пословима, што је захтевало промене у начину организовања и броју радника.

Пратећи развој медицинских служби, административно-правни, економско-финансијски, технички и њима слични послови су се, такође, развијали и унапређивали, тако да су данас организовани и систематизовани као савремено развијена организациона јединица, у складу са законом и прописима из области здравствене заштите.

У време када је здравствена установа, у складу са тада важећим законом, била организована као јединствена, обједињавајући примарну и секундарну делатност, немедицински послови су били организовани као посебне службе или одсеци. Тек средином прошлог века, организовани су и систематизовани као засебна организациона јединица, која је, најпре, носила назив Основна организација удруженог рада (ООУР) заједничких служби, а потом, Радна заједница заједничких служби. И данас, након издвајања и организовања примарне и секундарне здравствене заштите у посебне установе, као засебна организациона јединица постоји у Општој болници „Свети Лука” Смедерево под називом Сектор за немедицинске послове и континуирану едукацију, у оквиру кога су, као ниже организационе јединице, организоване службе, одељења и одсеци, док у Дому здравља „Смедерево” нездравствени послови нису обједињени у посебну ширу организациону јединицу, већ функционишу као посебне службе и одсеци.

Руководиоце немедицинских послова постављали су директори који су, ступањем на функцију, одређивали свој руководећи тим.

Нездравствени послови све до 1963. године, када је оформљен Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића”, нису били организовани у јединствену организациону јединицу, већ су постојале службе и одсеци, које су имале своје начелнике и шефове. Те године је примљен Душан Бркић, дипломирани правник, док је за вођење економско-финансијских послова био задужен Александар Здравковић, дипломирани економиста. Поред правних и економско-финансијских послова, они су обављали и послове координатора у области набавке, техничких и њима сличних послова. Канцеларије у којима су се обављали правни и економско-финансијски послови су се тада налазиле у згради званој „Барака”.

За време мандата др Миодрага Радосављевића, директора Медицинског центра „Миљивоје Стојковић Мића” Смедерево (1972–1986), Раднички савет је 1976. године усвојио Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији, којим су немедицински послови организовани под називом ООУР Заједничких служби. У време оснивања и почетка рада Медицинског центра, помоћник директора за економско-финансијске послове је био Душан Блануша, а потом је тадашњи директор за помоћника за немедицинске послове примио Јулију Зоговић, дипломираног економисту, која је била и руководилац ООУР-а заједничких служби све до 1992. године. Интересантно је поменути и то да је тадашњи закон давао велику самосталност организационим деловима унутар установе, тако да су и Заједничке службе имале свој раднички савет, чији је председник била Јованка Јеремић, дијететичар.

Године 1988, када је због престанка важења Закона о удруженом раду, ООУР заједничких служби брисан из регистра Привредног суда, немедицинске службе постају организациони део без својства правног лица под називом Радна заједница заједничких служби.

Преласком Јулије Зоговић на рад код другог послодавца, 1992. године је на послове директора Радне заједнице примљена Јованка Лисов, дипломирани економиста, која је ове послове обављала све до 1997. године, када јој је престао радни однос због пензионисања.

У периоду од 1997. до 2003. године директор радне заједнице је била Здравка Ковачевић Васић, дипломирани економиста.

Послове директора Радне заједнице у Здравственом центру је од 2003. године обављала Снежана Бојовић, дипломирани економиста, која је након издвајања Опште болнице наставила да обавља те послове све до августа 2014. године. Тада је Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији Дома здравља то радно место укинато, а систематизовани су послови заменика директора које обавља Првослав Недељковић, дипломирани економиста.

Од оснивања Опште болнице „Свети Лука” Смедерево послове помоћника директора за немедицинске послове обавља Светлана Стојковић Томић, правник са правосудним испитом, која уједно обавља и правне послове у Одељењу за опште и правне послове.

Одељење за опште, правне и послове односа са јавношћу

У периоду од 1963. до 1965. године начелник Правне службе је био Душан Бркић, дипломирани правник. Када је 1977. године Душан Бркић прешао у другу установу, примљен је Добривоје Бијанић, дипломирани правник са правосудним испитом. Он је једно време био начелник Правне службе и са тих послова је пензионисан 1991. године. Остао је упамћен као изузетан стручњак и руководилац са великим ауторитетом. У Правној служби је од 1977. до 1983. године радио Предраг Крстић, дипломирани правник са правосудним испитом, на пословима референта за радне односе и краће време Љубисава Костић, дипломирани правник.

Касније су примљена још два правника која су положила правосудни испит: Гроздана Петровић, 1981. и Светлана Стојковић, 1982. године. Гроздана Петро-

вић је од 1991. до 2004. године била начелник Правне службе а потом помоћник директора Радне заједнице за опште и правне послове. Радни однос јој је престао у поступку рационализације кадра, путем добровољног изјашавања, 2006. године. Светлана Стојковић је од 2004. године била начелник Правне службе Здравственог центра, а касније, до марта 2011. године је била помоћник директора Радне заједнице Здравственог центра за опште и правне послове.

Од осталих правника, у Здравственом центру је радила Анита Николић, дипломирани правник, од 1999. до 2008. године. Топлица Вукашиновић, дипломирани правник је примљен 2007. године, а 2011. године је био помоћник директора Радне заједнице за опште и правне послове. Потом је 2008. године примљен Бранко Грујић, дипломирани правник и постављен за шефа одсека за кадровске послове. Гордана Дабић, дипломирани правник је примљена 2003. године. Најпре је распоређена да обавља послове начелника Одељења за јавне набавке и магацинско пословање, а након тога, на послове помоћника директора Радне заједнице за јавне набавке. Оливера Благојевић је у току рада завршила правни факултет и од 2010. године ради на пословима самосталног правног референта. Њих четворо су након издвајања Опште болнице остали да раде у Здравственом центру, односно касније Дому здравља „Смедерево”. Жарко Стевовић, дипломирани правник је примљен 2010. године, а радни однос му је престао у Општој болници „Свети Лука” Смедерево крајем 2012. године.

Седмдесетих и осамдесетих година прошлог века, када су раднички савети решавали многа питања која су сада у надлежности директора, нарочито у области радних односа, рад правника на припреми седница и одлука радничких савета је био много обимнији него данас. Седнице радничких савета су се често одржавале а поступци ради остваривања права из радног односа су били много сложенији.

Костадинка Срећковић је била записничар од 1965. до 1976. године, а записничар на седницама радничких савета је од 1976. године па све до пензионисања била Ева Ђурић, са завршеном гимназијом. После ње, од априла 1984. године, Костадинка Рашић, дипломирани социолог. Костадинка Рашић је поред тога обављала административне послове у Правној служби. У каснијем периоду записнике су, поред свог основног посла, водили дипломирани правници и други административни радници Правне службе. Некада је Правна служба била задужена и за припрему дисциплинских предмета. Дисциплински поступци су вођени у свечној сали, месецима, пред дисциплинском комисијом која је била састављена од запослених у установи и од представника друштвене заједнице, уз обавезно присуство представника синдиката.

У време када је др Владимир Тодоровић био директор (1997–2000), он је сам писао нацрте правилника (нпр. Правилник о стручном усавршавању и специјализацијама запослених). Пошто је истовремено био и народни посланик, одлично је познавао законе, а нарочито Закон о радним односима и Закон о парничном поступку. У свом кабинету је водио дисциплинске поступке, саслушавао прекршиоце радне дисциплине и сведоке, прикупљао друге релевантне чињенице у поступку извођења доказа и све то диктирао записничару. Правник је присуствовао поступцима као консултант, а записничарка је прозивала учеснике поступка који су чекали испред, као на суду. Дисциплински поступци су вођени веома објективно. Познат је случај портира који је погребницима давао податке о преминулим лицима у установи, шаљући им обавештења на папирићима где је

вешто покушавао да промени рукопис. Др Владимир Тодоровић је, том приликом, ангажовао искусног судског вештака графолога, који је у поступку утврдио да су сви ти рукописи били рукописи једног лица, тако да је и касније на суду овај поступак добијен у корист Здравственог центра.

Прва прослава крсне славе Свети Лука 31. октобра 1998. године (дипломирани правници Гроздана Петровић и Светлана Стојковић, Костадинка Рашић, др Босиљка Радовић, др стом. Воја Пантић, др Анђелка Коларевић, др Миомир Кражић и др Дејан Ивковић)

Када је 2005. године законом уведена институција заштитника права пацијената, ове послове је најпре обављала Светлана Стојковић, дипломирани правник, а потом и сви остали правници. Последњи правник који је радио на овим пословима, пре него што су они прешли у надлежност локалне самоуправе, био је Жарко Стевовић. Заштитник права пацијената је имао засебну канцеларију у којој је, у делу свог радног времена, примао странке и пацијенте који су имали притужбе на рад здравствених радника. За свој рад су непосредно одговарали директору, а редовне извештаје о раду подносили су Управном одбору и Министарству здравља.

Први кадровски референти са средњом стручном спремом су биле Велика Бркић (за запослене у болничким службама), која је радила од 1977. до 1988. године и Радмила Арсић (за запослене у службама Дома здравља и Радне заједнице), која је радила од 1977. до 2001. године. Канцеларија кадровских референата се најпре налазила у згради званој „Барака“, а након изградње зграде медицине рада, деведесетих година прошлог века је пресељена у ту зграду и тада је Јелена Станисављевић преузела кадровске послове за запослене у болничком делу. Крајем 90-их година прошлог века се канцеларија кадровских референата поново сели у управну зграду и послове кадровског референта за болнички део обавља Јадранка Јагатић, а за Дом здравља и Радну заједницу Весна Недељковић. У Општој болници „Свети Лука“ Смедерево данас на пословима кадровских референата раде Јадранка Јагатић и Зорица Пушица, а у Дому здравља „Смедерево“ је остала Весна Недељковић.

Крајем прошлог века, секретарица директора је била Ева Ђурић. Њеним распоређивањем на послове записничара на седницама радничких савета, на те послове се премешта Миланка Вигњевић, са завршеном гимназијом, која је радила као секретарица директора до одласка у пензију 1999. године. Од тада су

секретарице директора биле Драгана Јањић, Слађана Ракић, Виолета Кртањек и Даниела Рајковић. У Општој болници „Свети Лука” секретарица директора је Ђурђа Јоветић, а у Дому здравља Биљана Милосављевић.

При Правној служби је од 1963. године постојала библиотека коју је водила Даница Ђорђевић, социјални радник, до септембра 1965. године када је распоређена да обавља послове социјалног радника. У периоду од 1965. до 1986. године није постојао библиотекар, већ су књиге издавале Костадинка Срећковић, записничар (од 1965. до 1976. године) и Миланка Вигњевић, секретарица директора (од 1976. до 1986. године). Библиотека је била смештена у неадекватном и ненаменском простору, код данашње биохемијске лабораторије и није имала стално запосленог библиотекара који би радио само те послове. Временом је преграђивањем свечане сале направљен одговарајући простор за смештај књига у којем је библиотека радила.

Јануара 1986. године почиње да ради Горјана Вујановић, професор српског језика са лекторским смером, која је положила стручни испит за библиотекара у Народној библиотеци у Београду. Извршила је попис и регистрацију затеченог библиотечног фонда и од тада библиотека почиње да ради у складу са Законом о библиотечној делатности. Корисници библиотеке су били искључиво запослени. Редовно је набављана стручна литература и домаћи и страни часописи.

Горјана Вујановић је радила и као преводилац стручне литературе и упутстава за медицинске апарате са енглеског језика. Такође је преводила радове смедеревских лекара за међународне конгресе на енглески језик. Од почетка издавања *Acta medica Semendrica* (1991. године) радила је као преводилац сажетака, лектор а касније и технички уредник часописа. Била је и први менаџер за односе с јавношћу, по завршеној едукацији у Београду. Библиотека је радила све до преласка Горјане Вујановић у Народну библиотеку Смедерево 2009. године. Библиотека сада не ради јер не поседује стручно обучен кадар са положеним испитом за библиотекара.

У Правној служби је некада, у другој половини 20. века, било систематизовано радно место социјалног радника, а те је послове обављала Даница Лазаревић и њена канцеларија се налазила у згради званој „Барака”.

Почев од 70-их година прошлог века, на писарници и архиви је радила Бранка Миладиновић која је прва увела процедуру за пријем и архивирање списа у складу са канцеларијским пословањем. Она је веома савесно обављала те послове и обучила кадар који ју је након пензионисања (1997. године), наследио на тим пословима. Тих година је Бранки Миладиновић помагала Живадинка Ђорђевић, која је уједно била и дактилограф. Послове курира обављао је Перо Мартић, који је за време свог рада, а и касније, остао упамћен по плавој радној блузи коју је носио и ван радног времена. Код запослених није био популаран јер је био задужен за контролу долажења на посао, а тадашњи директор, др Миодраг Радосављевић је строго кажњавао за сваки минут кашњења на посао. Почев од деведесетих година прошлог века, па све до данашњих дана, на писарници раде Стана Величковић и Слађана Рајковић, а у Дому здравља је сада на тим пословима Милица Симић.

Дактилографи, од којих су два припадала Правној а један Економско-финансијској служби су куцали материјале не само за потребе те две службе, већ и за све медицинске службе. Најпре су се користиле механичке писаће машине, а касније

и електричне. Сви материјали који су били потребни у више примерака куцани су на матрицама и умножавани на гештетнеру. Поред Живадинке Ђорђевић, крајем прошлог века су дактилографи биле Љиљана Марковић и Биљана Стевановић, а потом Јадранка Јагатић и Љиљана Ђокић. Када су административни радници добили персоналне рачунаре 2003. године, укинута је радно место дактилографа.

Одсек одбране и друштвене самозаштите (ОНО и ДСЗ) је од седамдесетих година прошлог века припадао Правној служби. Шеф Одсека и референт унутрашње контроле била је Јелица Шпадијер од 1977. до 1990 године. Након ње, шефови Одсека су били Драгомир Шљивић и Бранимир Срећо. У Одсеку су се, поред унутрашње контроле, обављали послови одбране, физичко-техничког обезбеђења, послови везани за заштиту од пожара, послови из домена ХТЗ, као и успостављање телефонских веза и одржавање телефонске централе. Овај Одсек је касније трансформисан у Одсек одбране, обезбеђења и противпожарне заштите који је годинама водио Томица Павловић.

У оквиру Одељења за опште и правне послове, 2007. године су систематизовани послови лица за безбедност и здравље на раду. На те послове је распоређен Драган Баћић, који је положио испит за безбедност и здравље на раду. Данас је одговорно лице за безбедност и здравље на раду у Општој болници „Свети Лука” Смедерско-Миодраг Максимовић, дипломирани инжењер машинства. У тим пословима му по потреби помажу Дејан Нешић, дипломирани инжењер и Драган Баћић. У Дому здравља је одговорно лице за безбедност и здравље на раду Драган Анђелковић.

Запослени у Правној служби данас

Сада су правни послови у Општој болници „Свети Лука” Смедерево организовани као Одељење за опште, правне и послове односа са јавношћу. У одељењу ради укупно 8 запослених, од чега су два кадровски референти, три радници писарнице и архиве, пословни секретар, радник на давању информација за странке и лице за безбедност и здравље на раду.

У Дому здравља „Смедерево” начелник Правне службе је Оливера Благојевић, дипломирани правник.

Одељење за економско-финансијске послове

Средином прошлог века, руководилац Економско-финансијске службе је био Душан Блануша, од 1977. до 1983. године, а потом до 1986. године Надежда Михајловић, дипломирани економиста, чијим одласком у пензију ове послове преузима Славиша Ивановић, дипломирани економиста. Када је из ове службе издвојена Служба за план и анализу и аутоматску обраду података, Славиша Ивановић је распоређен за начелника те службе, а Здравка Ковачевић Васић, дипломирани економиста је примљена на послове начелника економско-финансијске службе. Здравка Ковачевић Васић је 1997. године распоређена на послове помоћника директора Радне заједнице, тако да је место начелника ове службе све до 2003. године било упражњено. Од 2003. године у Здравственом центру и једно време у Општој болници, на пословима начелника Одељења за економско-финансијско пословање је била Бранка Илић, дипломирани економиста.

Руководиоци одсека у Служби за економско-финансијске послове су биле Лидија Михић, до 1979. године и Марија Темељковић, до 1990. године. Осамдесетих и деведесетих година прошлог века, при Служби за економско-финансијско пословање обављали су се и планско-аналитички послови. Канцеларија у којој су радили планери и аналитичари одисала је позитивним духом и била место на којем су приправници правници и економисти започињали свој стаж. Ту су радили виши економисти Олга Андријашевић и Милан Динић, Ранка Ковачевић, дипломирани економиста, а нешто касније су примљени Славиша Ивановић, који је 1986. распоређен за начелника службе и Мирослав Ивановић, дипломирани економиста.

Почетком овог века, шефови одсека у овој служби су биле Љубинка Жаја, Милка Маринковић и Вера Бела. У Служби за економско-финансијско пословање, на благајни и у обрачуну плата радиле су: Снежана Благојевић, Вера Марковић, Валентина Ђорђевић, Славица Думановић, Зорица Лазић, Душанка Величковић, Мирјана Ружић, Владан Ковачевић, Сања Јанојлић, Добрица Чаировић и Нада Бајкић, која је касније прешла у План и анализу. Нада Бајкић је остала у сећању као велики друг и била је изузетно омиљена како међу нездравственим тако и међу здравственим радницима. Валентина Ђорђевић је у време када је директор била прим. др мед. Драгана Алексић Миловановић проглашена за омиљеног радника у анкети која је спроведена међу запосленима. У књиговодству су радиле: Олга Јакшић, Словенка Ђерић, Љиљана Стевановић, Радмила Николић, Зора Јовановић, Вукица Станковић, Милица Павловић, Душанка Чортан, Љиљана Јовишић, Јадранка Милановић, Мирјана Трајковић, Милица Јовановић и Сне-

жана Поповић. У то време су фактуристи такође припадали економско-финансијском одељењу, а те послове су обављали Андрија Јовановић који је био вођа групе фактуриста, Зорица Јовановић, Зденка Мартиновић, Катарина Ивановић и Гордана Перовић.

Испраћај Миланке Арсенијевић у пензију 2004. године (Мира Трајковић, Весна Савовић, Словенка Ђерић, Зорица Лазић, Валентина Ђорђевић, Добрила Бранковић, Нада Бајкић, Милка Маринковић, Љиљана Стевановић, Радмила Николић, Здравка Ковачевић Васић, Душанка Величковић и Драгица Париповић)

Данас је у Општој болници начелник Одељења за економско-финансијско пословање Вера Бела, економиста а шеф Одсека за књиговодство Бранка Илић. У Одељењу поред начелника раде три радника на обрачуну зарада, два ликвидатора и благајник. У Одсеку за књиговодство, поред шефа, ради још троје запослених на пословима књиговође.

Запослени у финансијским службама данас

У Дому здравља „Смедерево” начелник Економско-финансијске службе је Славиша Ивановић, а шеф Одељења за књиговодство и финансијску оперативу Снежана Бојовић, дипломирани економиста.

Одељење за јавне набавке, комерцијалне послове и магацинско пословање

Све до 2002. године, када је донет Закон о јавним набавкама, набавке су спроводили магационери. Набавке мање вредности (углавном животињних намирница и резервних делова), обављали су Александар Марковић и Миодраг Јовановић. Њих двојица су куповали воће, поврће и јаја за готов новац на пијаци, а остала добра, као и услуге и радови су се набављали провером, односно упоређивањем цена на тржишту. Административне послове у магацину је водила Душанка Величковић. Магационери су били Радосав Аврамовић и Немања Стојановић. О набавкама веће вредности одлучивао је раднички савет на предлог директора или стручне комисије коју би он оформио.

Када је усвојен Закон о јавним набавкама, поступак набавке роба, добара и услуга је вођен у складу са њим. Од тада је дипломирани правник стални члан комисије за јавне набавке. Запослени који су први радили на пословима референата јавних набавки су били Босиљка Плећић, дипломирани економиста, Лидија Билановић, виши економиста и Милан Станковић, комерцијалиста. Босиљка Плећић је једно време била шеф Одсека јавних набавки, а потом начелник Одељења за јавне набавке и магацинско пословање до 2004. године, када прелази у Општину. На место помоћника директора Радне заједнице за јавне набавке и магацинско пословање је постављена Гордана Дабић, дипломирани правник. Од 2003. године су примљени Душан Шупица, Владан Миловановић и Далибор Сикимић, који су се обучили за примену и поступање по Закону о јавним набавкама.

Део запослених у Одсеку за јавне набавке данас

Сада је начелник Одељења за јавне набавке, комерцијалне послове и магацинско пословање у Општој болници „Свети Лука” Смедерево Далибор Сикимић, дипломирани инжењер, који је први положио испит за службеника јавних набавки и важи за изузетно способног комерцијалисту. Проглашен је за омиљеног нездравственог радника за 2009. годину. Шеф Одсека за јавне набавке и комерцијалне послове је Душан Шупица а референти јавних набавки су Владан Миловановић, Томица Павловић и Светлана Радојковић. Александар Марковић је, све до добровољног престанка радног односа у поступку рационализације био шеф магацинског пословања, а сада је то Драгољуб Живковић. У овом одељењу има укупно 10 запослених, од чега 3 у Одсеку за јавне набавке и комерцијалне послове. У Одељењу раде начелник, комерцијалиста са вишом школом, вођа групе магацинских радника, три магационера (канцеларијског материјала, животнох намирница и техничке робе) и складиштар, а у Одсеку шеф, виши референт за јавне набавке и комерцијалиста.

У Дому здравља „Смедерево” Службом за јавне набавке и комерцијалне послове руководи начелник Гордана Дабић, дипломирани правник, док је шеф Одсека за јавне набавке Даниела Рајковић.

Одељење за информационе технологије, електронско фактурисање и планско-аналитичке послове

Рачунски центар (ЕРЦ) је основан у Медицинском центру „Миливоје Стојковић Мића” 1981. године са циљем да се књиговодствени и послови обрачуна плата аутоматизују. Тада је набављен рачунар који је, за то време, био солидних перформанси. Године 1985. је купљен нови професионални рачунар Iskra Delta 800, који је почео да се производи у СФР Југославији 1984. године. Тада су урађени пројекти: књиговодство, обрачун плата са кадровском евиденцијом, робно књиговодство апотека, материјално књиговодство болничке апотеке и амбициозан пројекат медицинског модела. Сви ови пројекти су одмах заживели у пракси, изузев медицинског модела, јер рачунар није могао да подржи толику количину података. Документација је доношена у ЕРЦ, где су подаци уношени и обрађивани. У то време је било инсталирано 16 терминала, тако да је на њима, у истом тренутку, могло да ради 16 оператера у три смене. Просторије које је ЕРЦ користио за рад налазиле су се у канцеларијама у којима данас раде фактуристи и књиговође, а потом је ЕРЦ, све до 1986. године, био пресељен у зграду Медицине рада. Славиша Ђорђевић, дипломирани програмер је од оснивања ЕРЦ-а, па до престанка радног односа 1988. године био шеф ЕРЦ-а. Он је био и главни програмер и пројектант тадашњих програма. У то време су у ЕРЦ-у, поред радника тадашњег Медицинског центра, радили и радници СИЗ-а социјалног осигурања (данашњи РФЗО). Обрада података је вршена првенствено за потребе Медицинског центра и СИЗ-а социјалног осигурања, али је Рачунски центар, такође, пружао услуге Центру за спорт и рекреацију, СИЗ-у Дечије заштите, „Водоводу” и другим градским предузећима. Године 1986. Медицински центар коначно преузима један број радника од СИЗ-а социјалног осигурања и поново се сели у пређашње просторије у управној згради.

Радници Рачунског центра 1986. године (Мирослав Петровић, Зорица Лазић, Милован Благојевић, Славиша Ђорђевић, Лидија Лукић, Миланка Тирнанић, Весна Бранковић и Весна Савовић)

Руководилац Рачунског центра од 1988. до 1992. године је био Радиша Станојевић.

Од 1992. до 2011. године шеф ЕРЦ-а је био Мирослав Петровић, дипломирани инжењер електротехнике. Деведесетих година прошлог века, Здравствени центар је први у Србији увео аутоматску обраду рецепата (пројекат робног књиговодства апотека). Године 1995. купљен је нови VAX рачунар који је имао много боље перформансе од претходног, па су сви раније уведени програми унапређени и били у примени све до 2010. године.

Све до 2003. године, опремљеност установе персоналним рачунарима се сводила десетак рачунара који нису били међусобно умрежени, а користили су се у администрацији и појединим одељењима. Те године је набављено 20 персоналних рачунара Pentium II који су се користили у канцеларијама управе. У периоду од 2003. до 2004. године, урађена је комплетна мрежа и стекли су се услови за умрежавање персоналних рачунара. Донацијом Европске уније 2005. године Здравствени центар је добио 125 Pentium IV рачунара са лиценцираним Windows XP оперативним системом, који су распоређени по одељењима и умрежени ради увођења здравственог информационог система. У том периоду је подигнут и први болнички домен svluka.sd, који и данас постоји.

Када је поменути VAX рачунар умрежен, престала је потреба за оператерима у ЕРЦ-у јер су све службе у администрацији преко умрежених персоналних рачунара уносиле податке директно. Тада се јавила потреба за увођењем новог програма за фактурисање услуга, тако да је, по препоруци Министарства здравља, купљен сертификовани програм за фактурисање. При ЕРЦ-у је оформљен Одсек за план и анализу и електронско фактурисање и у њему су се обављали послови за потребе Дома здравља и Опште болнице. Шеф Одсека за електронско фактурисање у Здравственом центру је био Андрија Јовановић. Коначно, 2010. године је набављен нови пословно-информациони систем за административне послове

и VAX коначно престаје са радом. Истовремено, увођењем интернета, подигнут је ISA сервер ради контроле протока и коришћења интернета. У оквиру пројекта IPA 2008. године, добијено је 80 рачунара и 30 штампача и надограђена је пасивна опрема са 165 нових прикључних места и 12 Cisco свичева, који су повезани оптичким кабловима.

Од запослених који су унапредили рад ЕРЦ-а и временом га модернизовали, треба поменути првог систем администратора Илију Познића који је радио 2005/06. године, Милана Благојевића (1987-2014), вођу групе програмера и Драгицу Париповић, вођу групе систем оператера.

Рачунски центар није био самостална организациона јединица са начелником, већ је био организован као одсек у оквиру других служби (за економско-финансијско пословање или план и анализу). Године 2012. систематизовано је Одељење за информационе технологије, електронско фактурисање и планско-аналитичке послове. До 2014. године, имплементиран је нови болнички информациони систем – ЗИС, који се користи у вођењу медицинске документације, генерисању електронске фактуре за РФЗО и за израду извештаја. Одељењем сада руководи Никола Станојевић, дипломирани инжењер. Одељење одржава рачунарску мрежу са 250 рачунара, 120 штампача и 10 сервера. Домен svluka.sd, у овом тренутку, има 320 корисника. У одељењу поред начелника ради 10 запослених: програмер, систем оператер, референт фактуре услуга, референт за план и анализу и 6 фактуриста. Послове фактуриста обавља пет запослених, док на пословима плана и анализе раде два референта. У општој болници „Свети Лука” Смедерево, планско-аналитичке послове обавља Предраг Тонић, економиста.

Део запослених у Одељењу за информационе технологије данас

У Дому здравља „Смедерево” ови послови нису организовани и систематизовани као посебна организациона јединица.

Служба за техничке послове, ДДД послове, хигијену, епидемиолошки надзор, третман инфективног отпада и прање и пеглање рубља

Технички и комерцијални послови су први пут организовани као Служба за техничке и комерцијалне послове средином прошлог века. Начелник Службе био је Томислав Јовановић (1981–1995). У Служби је радио и Слободан Милошевић, архитекта, који је од 1995. до 2003. године био начелник. Остао је упамћен као изузетно савестан, поштен и систематичан радник, који је први увео ред у архиви Техничке службе. Радни однос му је престао 2006. године, добровољним изјашњавањем у поступку рационализације. Од 2003. године начелник Техничке службе Здравственог центра је био Миодраг Максимовић, дипломирани инжењер машинства а након њега Драган Анђелковић, дипломирани инжењер машинства. Помоћник директора Радне заједнице за техничке послове од 2007. године је био Дејан Нешић, дипломирани инжењер. Послове начелника Техничке службе је обављао једно време и у Општој болници „Свети Лука” Смедерево, након чега је на ове послове распоређен Миодраг Максимовић. Од средине 2013. године, начелник Техничке службе је Владан Арсенијевић, санитарни техничар. У Дому здравља „Смедерево” начелник Службе за техничке и помоћне послове је Радосав Јовић.

Техничка служба осамдесетих година двадесетог века (пословођа мајстора Христивоје Ристић, КВ столари Добрица Живадиновић и Александар Петковић, КВ молери Младен Тодоровић и Петруш Маринковић, КВ аутомеханичар Никола Филић, КВ ложачи Живота Недељковић, Славиша Коцић и Власта Стевић, КВ зидари Душан Петровић, Предраг Анђелковић, Раде Лепојевић, КВ водоинсталатери Зоран Рајић, Иван Пајчин, Саша Јанковић и Владислав Јевтић, КВ електричари Антун Бакула и Јовиша Глишић, електроничар Слободан Јевтић, Милош Микарић, Тимотије Томов, Видосав Тодосијевић, Зоран Игњатовић и др.)

Некада је број занатлија различитих квалификација био већи него данас, тако да за занатске услуге нису ангажовани сервиси са стране, пошто је установа располагала занатлијама, КВ и ВК радницима свих профила. Пословођа мајстора је у периоду од 1978. до 1993. године био Хрививоје Ристић, ВК бравар, од 1993. до 1995. године Зоран Игњатовић, ВКВ радник, а од од 1995. до 2002. године Драгољуб Петровић, машински техничар. Свака радионица је имала свог предрадника. У периоду од 2002. до 2008. године, на пословима пословође мајстора је био Александар Станковић, машински техничар, који је потом био шеф котларнице, а на место шефа одсека за техничке послове у Здравственом центру и касније у Општој болници, распоређен је Срђан Берак, машински техничар. Пословођа мајстора у Општој болници је сада Бранислав Јеремић, КВ радник. У Одсеку за техничке послове данас ради 17 запослених.

Запослени у Одсеку за техничке послове данас

Помоћне раднице су све до прве деценије 21. века биле распоређене по службама и одељењима, руководиоци су им биле главне сестре одељења/служби а у нездравственом делу, начелници служби. Статутом Здравственог центра 2005. године је оформљен Тим за хигијену и све чистачице су са одељења распоређене у тај тим. У периоду од 2005. до 2006. године шеф Тима за хигијену је био Дарко Златковић, санитарни техничар, од 2006. до 2008. године Бојан Бојковић, санитарни техничар, од априла 2008. године Слађана Миливојевић, инжењер хортикултуре. Од 2008. године, шеф помоћних радница била је Диља Булајић, медицинска сестра. Данас су у Општој болници послови спремачица (помоћних радница) организовани и систематизовани у посебном одсеку за хигијену, а њихов руководиоца је Дејан Хаџић, начелник Одељења за хигијену, инфективни отпад, прање и пеглање рубља.

Део запослених у Одсеку за хигијену данас

Министарство здравља је у децембру 2008. године Здравственом центру до-нирало аутоклав, дробилицу и наменско возило за третман и транспорт инфек-тивног медицинског отпада. Том приликом је Здравствени центар, као привремено решење до добијања интегрисане дозволе, оспособио једну гаражу за смештај аутоклава и рад на њему. Погон је почео да ради 26. 02. 2009. године, а пре тога су радници послати на обуку у Институт за јавно здравље „Батут” и оспособљени за безбедан рад на овој опреми. За шефа Одсека за инфективни отпад тада је рас-поредан Владан Арсенијевић, санитарни техничар. Ови послови су 2013. године актом о систематизацији организовани као одељење, а за начелника тог одељења је одређен Дејан Хаџић, санитарни техничар. Интегрисана дозвола за третман и сакупљање инфективног отпада, на основу које Општа болница може трећим ли-цима да пружа ове услуге, добијена је 2016. године. Дејан Нешић, дипломирани инжењер је именован за одговорно лице за сакупљање и третман инфективног отпада, а Жељка Јевтић, дипломирани инжењер за његовог помоћника.

Вешерај је одувек припадао Техничкој служби Болнице. До 1980. године по-словођа вешераја је била Десанка Тирнанић, а после ње, до 2004. године, Ми-ланка Ивановић. Од априла 2004. године, пословођа вешераја је била Миланка Дабетић, а када јој је престао радни однос, на послове пословође вешераја се рас-поредује Милена Илић. Од 2005. до 2007. године пословођа вешераја је била Тања Милосављевић, а потом до почетка 2009. године Слађана Ракић. Током 2009. године, на ове послове се распоредује Бисерка Ђорђевић, која је била по-словођа до средине 2012. године, од када је на овим пословима Зорица Марковић.

У одељењу за епидемиолошки надзор, ДДД послове, хигијену, третман ин-фективног отпада и прање и пеглање рубља данас ради 70 запослених.

Одсек за противпожарну заштиту, одбрану и физичко-техничко обезбеђење је настао трансформацијом Одсека одбране, обезбеђења и противпожарне за-

Део запослених у вешерају данас

штите који је раније припадао Правној служби. После Томице Павловића, шеф Одсека је једно време био Владан Дачић, а од 2013. године је Дејан Нешић. У Одсеку ради 11 запослених. У Дому здравља „Смедерево” је систематизован Одсек за кадровске послове и обезбеђење, а шеф одсека је Бранко Грујић, дипломирани правник.

Део запослених у Одсеку за противпожарну заштиту, одбрану и физичко-техничко обезбеђење данас

Послови сервирања хране болесницима, све до 2005. године, нису припадали нездравственим службама, односно Техничкој служби као данас. Запослене које су радиле на тим пословима биле су распоређене да раде по одељењима и службама, а њихови руководиоци биле су главне медицинска сестре одељења и служби. Пре сервиски, болесницима су храну послуживале часне сестре, а једно време и упоредо са њима. Сада је Сервис за исхрану, у оквиру кога су систематизовани послови сервиски и послови који се обављају у кухињи, организован као одсек при Техничкој служби Болнице. Болничка кухиња је средином прошлог века припадала ООУР-у заједничких служби. Болничка кухиња није била организована као посебан организациони део са својим руководиоцем, већ је само постојала главна куvariца која је била одговорна за квалитет и квантитет припремљене хране по рецептима које је, у зависности од дијагноза болесника, припремала дијететичарка Јованка Јеремић. Главна куvariца је била Драгица Павловић. У кухињи су, крајем прошлог века, радиле Милојка Ацковић, Љиљана Ристић, Милонија Полимац, Светлана Коцић и др.

До 1982. године, ресторан друштвене исхране за који су запослени месечно добијали бонове за исхрану се налазио у дворишту, у објекту који данас користи ортопедска амбуланта, а рестораном је руководила Драгица Пајић. Касније је, по идеји Јулије Зоговић, ресторан пресељен у адаптиране просторије у сутерену Болнице. У ресторану су тада радиле Марица Стојиљковић, Зага Добан, Мира Радосављевић, Живадинка Стевић и Светлана Коцић. У ресторану су организоване и разне прославе поводом одласка запослених у пензију, Осмог марта, Дана књиговођа и сл., где су се радници дружили ван радног времена.

Када је 2005. године, систематизован Сервис за исхрану, за руководиоца је постављена Весна Лазаревић, дијететичар, која те послове обавља и данас, а 2016. године је на послове главне сервиске распоређена Зага Добан. У Сервису за исхрану болесника ради 21 радник.

Део запослених у Сервису за исхрану

Возни парк са возачима је делом припадао Служби хитне помоћи а делом Техничкој служби. Пословођа возног парка је, осамдесетих и деведесетих година прошлог века био Видосав Тодосијевић, након њега су пословође возног парка били Зоран Мунђан, Милош Јовановић и Зоран Виријевић, који те послове обавља и сада у Општој болници „Свети Лука” Смедерево. Поред путничког возила која се користило за потребе директора и осталих запослених, Техничка служба је некада поседовала и теретна возила, као и минибус и комби, који су служили за превоз радника на посао. Минибус, којим су били задужени Милослав Јанићијевић, звани Миле Пух и возач Станимир Никодијевић, звани Шваба је служио и за планинарске излете запослених које је организовало Планинарско друштво „Медицинар”, а изнајмљиван је, без накнаде, ученицима основних и средњих школа приликом учешћа на спортским и другим такмичењима и Градском хору „Абрашевић” за учешће на смотрама и такмичењима. Касније је дат планинарском друштву „Медицинар” на трајно коришћење.

Приликом издвајања, Дому здравља је припао возни парк, а Болници мањи број возила и само један возач – Зоран Виријевић, који је одређен за возача директора и за шефа возног парка. Донацијама прикупљеним 2013. године купљено је службено возило Опел астра.

У Дому здравља „Смедерево” шеф возног парка је Милан Станковић.

Служба интерних контролора

Интерни контролор Милош Јовановић, помоћник директора за немедицинске послове Светлана Стојковић Томић и економиста Предраг Тонић

Претеча интерне контроле су били послови унутрашње контроле. Те послове је у другој половини прошлог века обављала Јелица Шпадијер, а након њеног пензионисања Нада Бајкић.

Када је, у складу са Статутом, уведена институција интерне контроле, за интерног контролора је 2009. године одређен Милош Јовановић, дипломирани економиста, који ове послове обавља и данас у Општој болници „Свети Лука” Смедерево. Он је сачинио и План интегритета. Под његовим менторством су се многи дипломирани економисти-приправници у Здравственом центру и Општој болници обучили за рад на пословима интерне контроле. У оквиру ових послова Милош Јовановић обавља и послове одговорног лица у области заштите узбуњивача.

У Дому здравља „Смедерево” тренутно не постоји интерни контролор. Послове одговорног лица за узбуњивање обавља Оливера Благојевић, дипломирани правник.

Руководиоци немедицинских служби Опште болнице данас (Никола Станојевић, Владан Арсенијевић, Светлана Стојковић Томић, Далибор Сикимић, и Вера Бела)

МЕНАЏМЕНТ ТИМ ОПШТЕ БОЛНИЦЕ „СВЕТИ ЛУКА“ СМЕДЕРЕВО

Вршилац дужности директора:

Prim. mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић, специјалиста опште хирургије

Помоћник директора за медицинске послове:

Др Жељко Смиљанић, специјалиста анестезиологије са реаниматологијом

Помоћник директора за сектор немедицинских послова:

Светлана Стојковић Томић, дипломирани правник

Главна медицинска сестра:

Ивана Спасић, струковна медицинска сестра

ЗАПОСЛЕНИ У СЕКТОРУ ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ И КОНТИНУИРАНУ ЕДУКАЦИЈУ

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТЕ, ПРАВНЕ И ПОСЛОВЕ ОДНОСА СА ЈАВНОШЋУ

Лице за заштиту здравља на раду:

Максимовић Миодраг дипл. инж.

Пословни секретар:

Јоветић Ђурђа

Вођа групе радника за кадровске послове:

Јагатић Јадранка

Кадровски референт:

Пушица Зорица

Дактилографи:

Величковић Стана
Рајковић Слађана

Референт за писарницу и архиву:

Николић Драган

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ

Начелник:

Бела Вера, економиста

Вођа групе радника на обрачуну зарада:

Лазих Зорица

Вођа групе ликвидатора:

Сикимић Момирка

Референти обрачуна зарада:

Ђорђевић Бисерка
Јовановић Гордана

Ликвидатор – референт добављача:

Јанковић Сузана
Јанојлић Сања

Благајник:

Ковачевић Владан

Одсек за књиговодство

Шеф одсека:

Илић Бранка, дипломирани
економиста

Материјални књиговођа:

Вукић Наташа

Главни књиговођа:

Ивановић Мирјана

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ, КОМЕРЦИЈАЛНЕ ПОСЛОВЕ И МАГАЦИНСКО ПОСЛОВАЊЕ

Начелник:

Сикимић Далибор, дипломирани
инжењер

Вођа групе магацинских радника:

Живковић Драгољуб

Комерцијалиста:

Павловић Томица

Магационери:

Живковић Дејан
Станковић Иван
Станковић Нада

Одсек за јавне набавке и комерцијалне послове

Шеф одсека:

Шупица Душан

Комерцијалиста:

Радојевић Светлана

Референт за јавне набавке:

Миловановић Владан

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ, ЕЛЕКТРОНСКО ФАК- ТУРИСАЊЕ И ПЛАНСКО-АНАЛИТИЧКЕ ПОСЛОВЕ

Начелник:

Станојевић Никола, струковни
инжењер

Референт за фактуре услуга:

Билановић Лидија

Референт за план и анализу:

Тонић Предраг

Програмер:

Awad Salem

Систем оператер:

Илић Војислав

Фактуристи:

Бељић Марија

Живановић Грујић Драгана

Милојевић Бранка

Петровић Наташа

Радуловић Татјана

Станковић Слађана

**СЛУЖБА ЗА ТЕХНИЧКЕ ПОСЛОВЕ, ДДД ПОСЛОВЕ, ХИГИЈЕНУ,
ЕПИДЕМИОЛОШКИ НАДЗОР, ТРЕТМАН ИНФЕКТИВНОГ ОТПАДА
И ПРАЊЕ И ПЕГЛАЊЕ РУБЉА**

Начелник службе:

Арсенијевић Владан, санитарни
техничар

Одговорно лице за одржавање зелених
површина:

Јевтић Жељка

Одсек за техничке послове

Шеф одсека:

Берак Срђан

Вођа групе КВ и НК радника:

Јеремић Бранислав

Административни оператер:

Антонијевић Верица

Електроничари:

Јеремић Зоран

Кнежевић Миливоје

Лазић Божидар

Стевић Бојан

Мајстори:

Васић Новица

Ђорђевић Жељко

Ђорђевић Зоран

Мишић Предраг

Николић Величко

Николић Драган

Стојковић Андреја

Стракош Златибор

Помоћни радници:

Јовановић Зоран

Камбери Сафет

Одсек возног парка

Шеф возног парка:

Виријевић Зоран

Одсек за ППЗ, одбрану и физичко-техничко обезбеђење

Шеф одсека:

Нешић Дејан, дипломирани инжењер

Референт за ППЗ и одбрану:

Баћић Драган

Радници на пословима физичко-техничког
обезбеђења:

Вељковић Драгослав

Дабић Драгана

Дачић Владан

Добрић Радојица

Јанојлић Слободан

Кирилов Снежана

Марковић Слађана

Мишковић Иван

Савић Саша

Лице за давање обавештења:

Филић Светлана

**Одељење за епидемиолошки надзор надзор, ДДД послове, хигијену,
инфективни и други отпад и прање и пеглање рубља**

Начелник:

Хацић Дејан, санитарни техничар

Оператери за третман инфективног отпада:

Миљковић Срђан
Симић Слободан

Вођа групе радника:

Марковић Зорица

Дистрибутери чистог веша:

Карић Виолета
Михајловић Зорица
Поповић Оливера
Смиљковић Сузана

Складиштар прљавог и чистог веша:

Менковић Малина,

Пеглерке:

Јеремић Славица
Арсенијевић Драгојка
Богдановић Јасмина
Вемић Светлана
Јауковић Слађана
Симић Јелена

Праље:

Јеремић Весна
Јовановић Стана
Јоновић Данијела
Петковић Милка
Пешић Марионка
Терзић Снежана

Кројачице:

Милосављевић Госпођинка
Стаменковић Јелена

Берберин:

Арсић Злата

Помоћне раднице:

Вујчић Бојана
Гавриловић Вања
Димитријевић Ковинка
Ђорђевић Драгана
Ђорђевић Слађана
Ђурић Милица
Жарковић Љерка
Живанчевић Светлана
Живковић Весна
Илић Гордана,
Илић Наташа
Јанковић Сузана
Јовановић Деса
Јовановић Костадинка
Каплановић Данијела
Коцић Жаклина
Кундација Ковиљка
Марјановић Гордана
Марковић Славица
Милић Рузмаринка
Милојевић Драгица
Миљковић Мирјана
Мирковић Раденка
Неранчић Нада
Николић Дрина
Павловић Бојана
Павловић Вера
Павловић Виолета
Перић Љиљана
Петковић Божица
Петковић Марина
Петровић Верица,
Прокин Миленка
Радуловић Весна
Ристић Косара
Селаковић Љиља
Симић Љиљана
Станковић Звездана
Станојевић Јасмина
Стојановић Татјана
Танасковић Зорица
Тасић Љиљана
Цвијановић Милица

Сервис за исхрану болесника

Шеф сервиса:

Лазаревић Весна, виши дијететичар

Референт за прехранбену технологију:

Вукајловић Оливера

Главни кувар:

Ђекић Весна

Главна сервирка:

Добан Зага

Кувари:

Петровић Ковиљка

Томић Љиљана

Сервирке:

Адамовић Стојанка

Антић Слађана

Дакић Сузана

Илић Јовковић Снежана

Јевтић Невена

Јефтић Радица

Миладиновић Мирјана

Митровић Биљана

Младеновић Љиљана

Николић Славица

Ружић Марина

Станковић Зорица

Стефановић Слађана

Помоћне раднице у кухињи:

Маринковић Верица

Спасић Надица

СЛУЖБА ИНТЕРНИХ КОНТРОЛОРА

Јовановић Милош

дипломирани економиста

ДОМ ЗДРАВЉА „СМЕДЕРЕВО”

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ

Зачетак организоване здравствене заштите деце везује се за отварање Дома народног здравља 1928. године у оквиру кога су радили одељење за одојчад и школска поликлиника. Један од првих лекара школске поликлинике је била др Љубица Штрбојева, која је радила са медицинском сестром Пијамом Пацапај. Новорођена деца су вакцинисана против туберкулозе, а деца су вакцинисана и против великих богиња. У оквиру Поликлинике је једном недељно радило Саветовалиште за здраву децу, а сва школска деца су прегледана два пута годишње. Деца су могла да три пута недељно бесплатно користе купатило са тушевима које се налазило приземљу зграде Дома народног здравља. Пре Другог светског рата у Дому народног здравља су радили педијатри др Наталија Гец, др Љубица Штраус и др Јекатерина Тимчинска.

После рата, амбуланта за лечење деце се налазила у приватној кући код садашње поште, а потом је једно време радила у згради поред млина, где се данас налази дечји вртић. У тој згради се налазило и Дечије одељење све до 1959. године. Амбуланта за лечење деце је крајем 1962. године пресељена у новосаграђену зграду поликлинике у кругу Болнице. Диспансер се налазио у неадекватним просторијама грађеним за администрацију у приземљу зграде.

Када је 1965. године формиран Медицински центар, у оквиру Службе за здравствену заштиту деце и омладине постојао је Дечији диспансер са саветовалиштем за одојчад и предшколску децу и патронажном службом.

Др Радојка Димитријевић у Саветовалишту

Током 1971. године Дечији диспанзер се уселио у наменски изграђен простор где се и данас налази. Део Диспанзера намењен лечењу болесне деце је физички одвојен од дела за превентивни рад. У оквиру Диспанзера за предшколску децу су радиле специјалистичке амбуланте за преглед болесне деце, саветовалиште за одојчад и малу децу и екипа за вакцинацију. Вакцинација се у граду изводи-ла континуирано, а у селима кампањски. Др Радојка Димитријевић и др Софија Соколовски су биле први педијатри који су радили у саветовалиште за одојчад и малу децу. По одласку др Софије Соколовски у Београд, у саветовалиште прелази др Десанка Лазић која је у њему радила до пензије.

Седамдесетих година двадесетог века у Дечијем диспанзеру су радили и др Јован Брајевић, др Ковиљка Милићевић, др Љубица Крцелић, др Милица Бркић, др Станислава Јовановић и др Милош Младеновић.

Др Борис Стефанов, административни радник Јагода Вујић, главна сестра Олга Стојановић и медицинска сестра Слободанка Илић; стоје: Добрила Сретеновић психолог, др Милан Клеут и медицинска сестра Евица Јевремовић

Дечији и Школски диспанзер су формиран као посебне јединице Службе за здравствену заштиту деце и омладине 1976. године. Први шеф Дечијег диспанзера је био др Милан Клеут све до 2001. године када је отишао у пензију.

У Осипаоници је 1984. године отворена педијатријска амбуланта која је припадала Дечијем диспанзеру. У тој амбуланти је радио др Туфик Ал Саид све до одласка у пензију.

Средином деведесетих година у Дечијем диспанзеру су радили педијатри: др Милан Тешић, др Милан Клеут, прим. др Десанка Лазић, др Биљана Аврамовић, др Слободанка Прокић, др Радоња Јакшић, др Цветанка Вуковић, др Роза Миленковић, др Гордана Одаловић, др Љиљана Василевска, др Зоран Пудар, а др Слободанка Стајевић, др Јелена Кецман и др Мирјана Перић Матић до преласка на одељење за неонатологију. Све већи број ризичних трудноћа и превремених прођаја наметнуо је потребу за формирањем развојног саветовалиште за децу из ризичних трудноћа које је отворено 1996. године.

После одласка у пензију др Милана Клеута (2001), начелници Дечијег диспанзера су били: др Биљана Аврамовић (2001–2004), др Роза Миленковић (2004–2006), др Љиљана Василевска (2006–2011), др Јасмина Родифцис Нађ (2011–2012) и др Јадранка Јаковљевић од 2012. године.

Неговатељица Милка Бијанић, медицинске сестре Варадинка Дакић, Слободанка Илић и Војислава Ђурић, неговатељица Ружица Бундало, др Милан Клеут, медицинска сестра Загорка Врачар, помоћна радница Ленка Кучинар, др Гордана Ђорђевић, медицинска сестра Милка Антић, неговатељица Савка Симић, медицинска сестра Милка Бркић, др Томи-слав Цветковић, медицинска сестра Новка Николић и помоћна радница Љубинка Котаранин; чуче: медицинска сестра Богданка Раћић, др Слободанка Прокић, административни радник Јагода Вујић и медицинска сестра Слободанка, др Мирко Јовановић, медицинске сестре Јасна Карић и близнакиње Јевтић, медицинска сестра Смиљка и др Смиљка Терзић

Медицинска сестра Слободанка Илић, административни радник Јагода Вујић, др Слободанка Стајевић, медицинска сестра Драгана Кацаревић и др Цветанка Вуковић; чуче: др Слободанка Прокић и др Биљана Аврамовић

Медицинске сестре: Мирјана Савић, Драгиња Грујовић, Слободанка Илић и Јованка Бојчић, др Милан Клеут, медицинске сестре Бранка Селимовић и Олга Стојановић, др Милан Тешић, медицинске сестре Гордана Стојановић и Драгана Кацаревић, др Мирјана Бајалица, медицинске сестре Мирјана Спасић и Славка Радивојевић, др Радоња Јакшић, др Цветанка Вуковић, помоћна радница Ковиљка Митровић и медицинска сестра Славица Бранковић; чуче: др Гордана Одаловић, др Слободанка Прокић Добошаревић, медицинске сестре Милка Антић, Снежана Петровић и Јасна Карић

Медицинске сестре Снежана Петровић, Богданка Рацић, Јасна Карић и Марина Вукашиновић, административни радник Јагода Вујић, медицинске сестре Марина Костић, Милка Аврамовић, Мирјана Савић, Слободанка Илић и Мирјана Спасић; чуче: помоћне раднице Љубинка Котаранин и Ковиљка Митровић и др Радоња Јакшић

Прва главна сестра Дечијег диспанзера је била медицинска сестра Олга Стојановић. Након ње, главне сестре су биле: Слободанка Илић, Мирослава Спасић (до 2001. године), Јасна Карић (2001–2008) и Марина Димитријевић (2008–2011). Од 2011. године главна сестра је Сања Павловић.

Др Љиљана Костић и медицинска сестра Сања Павловић

Данас у Служби за здравствену заштиту предшколске деце ради осам педијатара (др Јадранка Јаковљевић, др Роза Миленковић, др Зорица Богдановић, др Љиљана Огаревић, др Љиљана Костић, др Душица Марковић, др Татијана Мијатовић и др Марина Чикарић), пет лекара на специјализацији и четрнаест медицинских сестара, два логопеда (Верица Костић и Јелена Живојиновић) и један соматопед (Јелена Брзај). До недавно су у Служби радиле и др Јасмина Продановић, др Мирјана Чикарић и др Јасмина Родићис Нађ.

Амбуланте за болесну децу раде сваког радног дана у обе смене, као и суботом и недељом. Превентива Дечијег диспанзера ради сваког радног дана у обе смене. Годишње се у превентиви обави око 12.500 прегледа. До 2007. године у овој Служби су вакцинисана деца од рођења до 18. године, а од 2007. године врши се вакцинација деце само до поласка у школу.

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ

У некадашњем Медицинском центру „Миливоје Стојковић Мића“ постојала је јединствена Служба за здравствену заштиту деце са Дечијим одељењем. Први начелник Службе за здравствену заштиту деце је био др Милан Клеут, педијатар а главна сестра Олга Стојановић. Служба за здравствену заштиту деце је 1975. године подељена на Дечји и Школски диспансер.

Школски диспансер се тада налазио на месту где се данас налазе очна амбуланта и кабинет за ултразвучну дијагностику. Први начелник Службе за здравствену заштиту школске деце и омладине је био др Цветко Марковић, специјалиста педијатрије а главна сестра Славка Радивојевић.

У то време Школски диспансер је имао истурене амбуланте у основним школама: „Др Јован Цвијић“, „Димитрије Давидовић“ и „Бранислав Нушић“, Средњој економској и Техничкој школи (радила је у две смене). У Радинцу и на Царини, педијатријске амбуланте за школску децу радиле су у објектима амбуланти Опште медицине.

Августа 2003. године Школски диспансер је премештен на други спрат зграде Медицине рада где се и данас налази. У међувремену, периферне амбуланте су већином затворене тако да сада раде амбуланте у Техничкој школи и на Царини.

Током протеклих педесет година, Школски диспансер је стасао у квалитетну здравствену службу која непрекидно брине о очувању и унапређењу здравља школске деце и омладине.

Поред лечења оболеле деце, здравствени радници и сарадници Школског диспанзера су од самог почетка рада систематским прегледима пратили развој целокупне школске популације и благовремено лечили дијагностиковане патолошке поремећаје (низак раст, гојазност, деформитете кичме, грудног коша и стопала, поремећаје вида, урођене срчане мане и друго).

Наведене 1975. године, ради правовременог откривања поремећаја психомоторног развоја деце и третмана, у рад Школског диспанзера укључени су здравствени сарадници: психолози, логопеди и социјални радник.

Темеље стручном, квалитетном и одговорном раду Школског диспанзера поставио је први начелник Школског диспанзера др Цветко Марковић, који је био начелник од 1975. године до одласка у пензију 2002. године. Др Цветко Марковић је специјалиста педијатрије постао 1975. године.

Својим стручним радом и свестраним друштвеним ангажовањем, личним узимањем за појединце и колектив у целини, др Цветко Марковић је иза себе оставио неизбрисив траг у колективу који га је ценио, поштовао и изнад свега волео.

Др Цветко Марковић је био врстан дијагностичар, који је непогрешиво знао да на први поглед препозна неку неочекивану и ретку болест код тек пристиглог пацијента. Лекарима који су имали част и задовољство да раде са њим, у живом сећању су остале слике његових успешно извршених реанимација, правилно и брзо спроведених тријажа пацијената, као и његовог свесног самопожртвовања у ванредним епидемиолошким ситуацијама.

Као прави руководилац, др Цветко Марковић је знао да похвали и награди оно што је добро урађено, али и да искритикује за оно што није ваљало. У Школски диспанзер је уградио ведар и здрав дух који и данас провејава овим колективом. Између лекара, сестара и стручних сарадника изграђени су одлични међуљудски односи.

Доктор Цветко Марковић, као прави визионар развојног пута Школског диспанзера, трасирао је тимски рад лекара и здравствених сарадника како би се благовремено дијагностиковали сви развојни поремећаји школске деце.

Спортско Смедерево памти др Цветка Марковића као спортског лекара боксерског и фудбалског клуба.

За време његовог мандата у Школском диспанзеру, главне сестре су биле Славка Радивојевић (од 1975. до 1994. године) и Љубинка Тодоровић (од 1994. до 2002. године). Обе су, свака на свој начин, уградиле себе у службу и својим организационим способностима омогућиле несметано функционисање Диспанзера. Приликом отварања амбуланти по школама искрсавале су бројне потешкоће везане за опремање амбуланти, формирање картотека, спровођење систематских прегледа и имунизације. Све су то сестре Славка и Љубинка маестрално решавале.

После др Цветка Марковића, на његов предлог, за новог начелника Школског диспанзера је постављена др Љубинка Младеновић, која је била начелник од 2002. до 2014. године.

Др Љубинка Младеновић, медицинске сестре Љубинка Тодоровић и Емилија Маринковић, др Емина Стошић, др Цветко Марковић, др Драган Илић и Добрила Сретеновић психолог; седе: медицинске сестре Гордана Милић и Горица Врбановић, логопед Бојана Флорић и медицинска сестра Славица Добриловић

Др Љубинка Младеновић ради у Школском диспанзеру од 1980. године а специјалиста педијатрије је постала 1986. године.

Омиљена и цењена међу колегама, сарадницима и пацијентима, др Љубинка Младеновић је успешно наставила тамо где је њен претходник стао. А није јој било нимало лако јер је у време њеног руковођења дошло до гашења периферних амбуланти, увођења ноћних дежурстава, формирања медицинских комисија и организовања бројних програма континуиране медицинске едукације. У то време је до тада јединствена имунизација коју је спроводила Служба за здравствену заштиту предшколске деце, подељена на два дела: на имунизацију деце предшколског узраста која се спроводи у Дечијем диспанзеру и имунизацију школске деце која се спроводи у Школском диспанзеру. То значи да је морала да се формира картотека имунизације и превентивна амбуланта, у којој се поред систематских прегледа обавља имунизација школске деце.

Др Љубинка Младеновић је 2003. године именована за председника Комисије за децу ометену у развоју. Максималним ангажовањем и стрпљењем и овај посао је веома квалитетно обављала. Као руководилац ове комисије, др Љубинка Младеновић је формирала веома квалитетан стручни тим у коме су се налазили соматопед, логопед, психолог и социјални радник. Председник Организационог одбора 23. смедеревских лекарских дана је била др Љубинка Младеновић. Главна тема тих Смедеревских лекарских дана, одржаних 2003. године је била „Дете са сметњама у развоју“. Ангажовањем чланова Тима, у центру Смедерева је 2005. године отворен дневни боравак за пружање подршке деци ометеној у развоју. Наставно веће Медицинског факултета у Београду је 2003. године именовало др Љубинку Младеновић за ментора дела специјалистичког стажа из педијатрије.

Љиљана Анђелковић психолог, др Ивана Мартиновић, Даница Лазаревић социјални радник, др Емилија Басарић, Наташа Дунчевић логопед, др Милка Јанковић, медицинска сестра Љубинка Тодоровић, Илона Марковић соматопед, др Цветко Марковић, медицинска сестра Жељка Лисов, др Љиљана Костић, др Јованка Микић, медицинске сестре Верица Костић, Загорка Врачар и Милка Секулић, др Роза Миленковић и др Драган Илић; чуче: др Емина Стошић, медицинска сестра Гордана Милић, др Љубинка Младеновић, др Милица Станковић, медицинска сестра Јадранка Мирковић и Бојана Флорић логопед

Др Љубинка Младеновић је од колегијума директора Здравственог центра Смедерево проглашена за најбољег начелника 2008. године.

Изгарањем на послу и топлим емотивним приступом пацијентима, уградила је себе и постала незаобилазна карика Школског диспанзера. Нико се тако као она није борио за своје колеге, медицинске сестре и сараднике. Свима је остало у сећању колико се др Љубинка Младеновић ангажовала приликом лечења прерано преминулих чланова колектива (логопеда Наташе Дунчевић и главне сестре Јасмине Цветковић).

Данас (2016. године) др Љубинка Младеновић ради у школској амбуланти на Царини.

Током њеног руковођења Школским диспанзером, главне сестре су биле: Гордана Милић (2002–2005), Емилија Маринковић (2005–2010) и Јасмина Цветковић (2010–2014).

За трећег начелника Школског диспанзера је 2014. године постављена др Емина Стошић. Др Емина Стошић ради у Школском диспанзеру од 1991. године.

Др Емина Стошић је својим организационим способностима успела да смири узбуркане страсти у Школском диспанзеру. Енергична и жустра кад треба, а смерна кад то тренутна ситуација налаже. Оригиналним идејама она успева да нађе излаз из готово безизлазне ситуације, у чему има потпуну подршку својих колега и сарадника. Када је то ситуација налагала, др Емина Стошић је знала и умела да ангажује лекаре на стажу, волонтере и лекаре из Хитне помоћи, али је умела и да помогне другим службама када су им недостајали лекари.

Део лекара Школског диспанзера 2004. године (др Милица Станковић, др Јелена Дошлић, др Драган Илић, др Емина Стошић, др Емилија Басарић, др Зорица Илић, др Сузана Бојић, др Јагода Лежаја и Биљана Флорић логопед)

Праведним и правилним односом према сваком члану колектива, ведрим духом и неисцрпном енергијом, др Емина Стошић је продубила и надградила традиционално хармоничну атмосферу у Школском диспанзеру.

Главна сестра Службе за здравствену заштиту школске деце и омладине од 2014. године је Драгана Миладиновић. Реч је о веома енергичној, практичној и креативној медицинској сестри са одличним организационим способностима. Захваљујући њеним правовремено предузетим мерама, картотека је увек спремна за почетак нове школске године, систематски прегледи уредно заказани и вакцинација организована и спроведена на време.

Медицинска сестра Гордана Милић, Љиљана Анђелковић психолог, медицинска сестра Загорка Врачар, Илона Марковић соматопед, медицинска сестра Драгица Дрењаковић, др Јадранка Јаковљевић, др Биљана Аврамовић, др Емилија Басарић, Даница Лазаревић социјални радник, медицинске сестре Зорица Ђорђевић и Радица Лалић, др Емина Стошић, др Милица Станковић и медицинска сестра Дафина Ђукић; чуче: медицинске сестре Варадинка Дакић, Наница Петровић и Љубинка Тодоровић, др Љубинка Младеновић, др Јелена Дошлић, Бојана Флорић логопед и др Драган Илић

У протеклих пола века кроз Школски диспанзер је прошло много младих лекара. Мањи број је остао у Диспанзеру, док је већина након добијања специјализације отишла у друге службе. Оно што је заједничко и једнима и другима је да се сви радо сећају дана проведених у Школском диспанзеру. У Школском диспанзеру су радили: проф. др Милан Петровић (интерниста-кардиолог), др Јасна Аврамовић (инфектолог), др Драгана Ђедовић (гинеколог), др Драгана Крстић (гинеколог), др Душан Орлић (педијатар), др Смиљка Терзић (офталмолог), др Мила Тодоровић (специјалиста нуклеарне медицине), др Јованка Спасојевић (специјалиста социјалне медицине), др Мирјана Перић Матић (неонатолог), др Марија Радовановић Рајковић (неонатолог), др Јасна Недељковић (психијатар), др Љиљана Огаревић (педијатар), др Јасна Ивановски Ђоровић (педијатар), др Мирјана Јанковић (офталмолог), др Славица Паунић (интерниста), др Јасмина Врбановић (психијатар), др Бојана Дабовић Радовановић (физијатар), др Лола Драгутиновић (гинеколог), др Мирјана Лазић Миљковић (физијатар), др Маријана Николић (пластични хирург), др Милан Николић (општи хирург), др Мирјана Чикарић (педијатар), др Мирјана Павловић (интерниста), др Јелена Дошлић (специјалиста хигијене), др Весна Петровић (епидемиолог), др Јагода Лежаја (оториноларинголог), др Сузана Бојић (интерниста гастроентеролог), др Ната-

ша Дрљача (трансфузиолог), др Јасмина Сокић (рендгенолог), др Јасмина Родиф-цис Нађ (педијатар), др Ивана Мартиновић (педијатар кардиолог), др Љиљана Костић (педијатар), др Тања Мијатовић (педијатар), др Весна Павловић (офталмолог), др Марина Чикарић (педијатар), др Мирјана Васиљевић (офталмолог), др Драгана Мутић (специјалиста опште медицине), др Тања Стоиљковић (рендгенолог), др Видосава Гавриловић (специјалиста клиничке биохемије), др Весна Булат и др Богољуб Вучић.

У Школском диспанзеру данас ради пет педијатара: прим. др Емилија Басарић, прим. др Драган Илић, др Љубинка Младеновић, др Зорица Илић и др Биљана Стевановић. Прим. др Емилија Басарић у Школском диспанзеру ради од 1985. године. Специјалиста педијатрије је постала 1986. године а примаријус 2011. године. Била је директор Здравственог центра „Свети Лука” 2012. године. Прим. др Драган Илић ради у Школском диспанзеру од 1989. године. Специјалиста педијатрије је постао 2000. године а примаријус 2013. године. Др Зорица Илић је у Школском диспанзеру од 2000. године а специјализацију је завршила 2003. године. Тренутно је на супспецијализацији из исхране здравих и болесних људи. Најмлађи специјалиста је др Биљана Стевановић која у Диспанзеру ради од 2008. године. Специјалиста педијатрије је постала 2016. године.

У Служби за здравствену заштиту школске деце и омладине, поред специјалиста, раде и лекари опште медицине: др Емина Стошић, др Тања Симић (лекар на специјализацији из педијатрије), др Гордана Ранковић, др Тијана Савић, др Душан Смиљански, др Милена Кељевић и др Маја Марковић.

Др Весна Булат, др Емилија Басарић, медицинска сестра Јадранка Мирковић, др Емина Стошић, др Љубинка Младеновић, медицинске сестре Жељка Лисов и Станија Јовановић, др Драган Илић, медицинске сестре Надица Петровић, Драгана Миладиновић, Славица Добриловић, Гордана Мишић, Јелена Стојановић, Драгана Рајковић, Славица Живковић, Радица Лалић и Радица Матић

Из Школског диспанзера у пензију су отишли: др Вељко Маћеша, педијатар, др Милка Јанковић, др Гордана Прокић и др Милица Станковић.

Од здравствених сарадника, у Школском диспанзеру раде логопеди Бојана Флорић и Верица Костић и психолог Јелена Трајковић. У Диспанзеру су раније

радиле: Љиљана Анђелковић психолог, Илона Марковић соматопед, Милена Швоња логопед, Зандра Стевановић логопед, Наташа Дунчевић логопед и сурдопедагог, Драгица Глишић логопед, Добрила Сретеновић психолог и Даница Лазаревић социјални радник.

Медицинске сестре које данас раде у Школском диспанзеру су: Драгана Миладиновић, Емилија Маринковић, Жељка Лисов, Јадранка Мирковић, Радица Лалић, Дафина Ђукић, Гордана Мишић, Радица Матић, Јелена Стојановић, Славица Петровић, Славица Крстић, Лидија Илић, Анита Живанић, Дивна Ђорђевић, Славица Јовановић и Слађана Красић. У пензију су из Школског диспанзера отишле медицинске сестре: Љубица Секулић, Радица Павловић, Варадинка Даквић, Јелена Станојковић, Тања Јовановић, Загорка Врачар, Славица Бранковић, Милка Секулић, Зорица Ђорђевић, Надица Петровић, Драгица Дрењаковић и Славица Добриловић.

Саветовалиште за младе

У саставу Диспанзера за здравствену заштиту школске деце, 26. маја 2004. године, почело је са радом Саветовалиште за младе. Ово Саветовалиште је имало циљ да што већем броју адолесцената (младима између петнаест и двадесет пет година старости) пружи помоћ у решавању проблема са којима се свакодневно сусрећу, како би, кад за то дође време, формирали здраве породице и здраво потомство. Саветовалиште је омогућило младима Смедерева да буду одговорни према сопственом здрављу, како физичком, тако и менталном.

У стручном тиму Саветовалишта за младе налазе се: педијатар, психолог, гинеколог и медицинска сестра.

Радам у Саветовалишту од оснивања координира прим. др Емилија Басарић, која ради као педијатар у Школском диспанзеру. Поред ангажовања у организационом раду, др Емилија Басарић је одржала и много квалитетних семинара из различитих здравствених области које прекупирају пажњу младих.

Прим. др Емилија Басарић и медицинска сестра Јадранка Мирковић

Стручна предавања из области исхране држи педијатар др Зорица Илић, док семинаре са тематиком о злостављању деце држе др Емина Стошић и др Гордана Ранковић, такође лекари Школског диспанзера.

Психолог Љиљана Анђелковић је на себи својствен начин, својим стручним знањем које је поткрепила бројним практичним примерима, обогатила рад Саветовалишта и дала немерљив допринос његовом раду. Њена предавања са тематиком о злостављању деце и превазилажењу конфликта у породици, школи и друштву су остала у неизбрисивом сећању младих учесника семинара. После одласка Љиљане Анђелковић у пензију, у рад Саветовалишта се укључује психолог Јелена Трајковић.

Медицинска сестра Јадранка Мирковић, др Соња Дунчић и психолог Љиљана Анђелковић

Значајно учешће у раду Саветовалишта узели су гинеколози др Невенка Костић и др Соња Дунчић које су актуелним и врло занимљивим темама (нарочито из области заштите од нежељене трудноће и полно преносивих болести) помогле младима у решавању проблема.

У досадашњем раду Саветовалишта за младе квалитетним радом, са нескривеном љубављу, нарочито се истакла медицинска сестра Јадранка Мирковић Соса. Њеним непосредним залагањем, бројни едукативни материјали (постери, флајери, налепнице и др.) у чијој изради су учествовали досадашњи полазници семинара су доступни у просторији Саветовалишта и чекаоници. Својим непосредним приступом је отворила срца младих учесника семинара, који јој откривају своје најинтимније проблеме и после их заједнички решавају, уз помоћ читавог стручног тима Саветовалишта.

У оквиру Саветовалишта за младе је септембра 2007. године основан „Клуб вршњачких едукатора“. Тај Клуб чине млади људи који су прошли радионице вршњачке едукације и изразили жељу да продуже сарадњу са Саветовалиштем. Вршњачки едукатори су успешно учествовали у свим акцијама и трибинама које је Саветовалиште спроводило.

Смедеревско Саветовалиште за младе је успоставило успешну сарадњу са великим бројем саветовалишта из других градова Србије, са Републичким центром за планирање породице, као и са бројним владиним и невладиним организацијама које се баве проблемима младих и њиховом едукацијом. Сарадња Саветовалишта са психолошко-педагошким службама свих смедеревских школа је на завидном нивоу.

Основна порука стручног тима Саветовалишта за младе, упућена свим младима садржана је у једној јединој реченици: „У пријатном амбијенту, поштујући Вашу приватност дочекују вас пријатељска и насмејана лица здравствених радника и сарадника, спремних да Вас саслушају и помогну да донесете одлуку или решите проблем”.

СЛУЖБА ЗА ХИТНУ МЕДИЦИНСКУ ПОМОЋ

Хитна помоћ је као посебна служба издвојена из Службе опште медицине 1973. године и пресељена у нове просторије. Служба је имала пет лекара, пет медицинских сестара и 15 возача. Одмах по формирању Службе, набављен је специјални аутомобил опремљен ЕКГ-ом, дефибрилатором и еркондишном и радио станице за све аутомобиле марке Фиат 750 (популарни „фића”). Након две године, Служба је комплетно опремљена.

Диспечерски центар Хитне помоћи (медицински техничар Драган Живковић)

Служба се врло брзо увећавала и постајала ефикаснија те је 1996. године имала око 35.000 прегледа и пређених око 300.000 километара. Те године је у Хитној помоћи било 17 лекара: двоје специјалиста (др Драгић Панић, специјалиста опште медицине и др Јулија Кантар, специјалиста ургентне медицине), 9 лекара опште праксе, 6 лекара на специјализацији и 11 медицинских сестара и техничара. Највећи проблем у том периоду је била стална флукуација лекара јер је велики број лекара сваке године упућиван на специјализације из других грана медицине. Проблем је решен упућивањем шест лекара на специјализацију из ургентне медицине који ће радити у Служби хитне помоћи. Запослени у Служби су били оспособљени за пружање адекватне помоћи на терену и у стану болесника. Простор за рад је био неадекватан. Такође, није постојала могућност обнављања возног парка и друге неопходне опреме. Возни парк је био врло стар и истрошен,

располагао је са четири аутомобила марке Опел, који су добијени на поклон. Тих година Служба је обезбеђивала превоз болесника (за Београд, рехабилитацију и хемодијализу) и приправних здравствених радника.

Екипа Хитне помоћи при одласку на терен (медицинска сестра Славица Додеровић, др Анђелка Арсенијевић и возач Момчило Вукотић)

Први начелник Службе је био др Драгић Панић, специјалиста опште медицине а након њега др Јулија Кантар, специјалиста ургентне медицине. Прва главна сестра је била Милена Губеринић а после ње Станмирка Антонић.

Помоћна радница Бојана Станмировић, медицински техничар Горан Гајић, начелник др Велимир Чупић, главна сестра Станмирка Антонић, возач Слободан Николић и медицинска сестра Мирјана Јездић

Служба хитне медицинске помоћи са санитарним транспортом Дома здравља „Смедерево” Смедерево стоји на располагању грађанима којима је због природе обољења, стања или повреде неопходна хитна медицинска помоћ. Својом делатношћу покрива град и 27 села, што обухвата површину од 481,7 км² на којој, према последњим подацима, живи 115.000 потенцијалних корисника. Осим тога, Служба покрива и део ауто пута на коридору 10 који пролази непосредно поред града и то у делу од петље Водањ до пожаревачке петље.

Служба хитне медицинске помоћи ради 24 сата, свих 365 дана у години. У сваком тренутку, Служба хитне медицинске помоћи располаже са две екипе које чине лекар, техничар и возач. Прва, „црвена” екипа излази на терен. Друга, „плава” екипа ради у амбуланти и по потреби излази на терен. Викендом, од петка до недеље, Служба је појачана још једном теренском екипом у другој половини дневне смене. На централи раде диспечери а грађани имају на располагању две телефонске линије. Данас је у Служби запослено 15 лекара, 19 медицинских сестара и техничара и 11 возача. Осим тога, Служби припадају и 6 медицинских сестара и техничара и 13 возача који раде у санитарном превозу.

Др Александар Јанковић, медицинска сестра Ивана Радивојевић, возач Никола Ђорђевић, медицински техничар Станиша Симић, др Ненад Мирковић, др Јасмина Максимовић, медицински техничар Драган Стојковић, медицинска сестра Мирјана Јездић, медицинска сестра Ана Поповић, медицинска сестра Сузана Живковић, медицински техничар Далибор Јевтић, медицинска сестра Станимирка Антонић, медицинска сестра Тамара Пејовић, медицински техничар Данијел Златковић, возач Зоран Виријевић и медицински техничар Горан Јакшић; чуче: др Милан Чикарић, др Иван Стевановић, медицински техничар Дејан Чолић и возач Александар Добрић

Екипе Службе збрињавају сва хитна стања у прехоспиталном периоду. Дијагностика и терапија се обављају у амбуланти и на терену, при чему се пацијенти са стањима и обољењима која су за болничко лечење упућују у Ургентно-пријемни блок Опште болнице. Служба обезбеђује транспорт болесника у

терцијарне здравствене установе ради даље дијагностике и лечења, превоз болесника ради хемодијализе и рехабилитације, мртвозорачку службу на терену, физикалне и редовне прегледе притворених лица у притвору и станици полиције, привођење психијатријских болесника након анкете социјалног радника и превоз приправних здравствених радника. Мртвозорачку службу обавља у граду и селима где не постоје амбуланте или не раде у време пријављивања смрти.

Служба располаже амбулантом, чекаоницом, комплетно опремљеним диспечерским местом, просторијама за начелника, главну сестру, лекаре и техничаре, као и двема просторијама за техничаре и возаче санитетског транспорта. Простор амбуланте је подељен на две целине за преглед, опремљен неопходним апаратима, инструментима, медицинским средствима и лековима, који омогућавају ефикасно функционисање по савременим протоколима лечења.

Збрињавање пацијента у амбуланти Хитне помоћи
(др Иван Стевановић)

Служба поседује 11 возила: 3 комби возила комплетно опремљена опремом за кардиопулмонално-церебралну реанимацију, збрињавање тешких траума и друга ургентна стања, као и 8 возила санитетског транспорта. Служба је опремљена најсавременијом опремом: шест дефибрилатора, два мобилна респиратора, четири аспиратора, пет боца са кисеоником, три траума носила, две спиналне даске, три комплета пнеуматских удлага и у сваком комби возилу има носила и кардиолошку столицу.

После др Драгића Панића, специјалисте опште медицине, начелници Службе су били специјалисти ургентне медицине: др Јулија Кантар, др Анђелка Арсенијевић, др Јасмина Максимовић Радосављевић и др Велимир Чупић. Садашња начелница Службе је поново др Јасмина Максимовић Радосављевић.

Један од реанимобила Хитне помоћи

Главне сестре од оснивања до данас су биле: Милена Губеринић (1973–1991), Станимирка Антонић (1991–2006), Надица Стевановић, Биљана Кулунџић Ђорђевић, Јелица Мирковић (2006–2007), Дејан Живковић (2007–2014) и Сузана Живковић (од 2014).

Др Миленка Малешевић, возач Горан Мишић, др Славица Јанковић, возач Зоран Виријевић, др Анђелка Арсенијевић, возач Момчило Вукотић, возач Живко Живковић, др Јулија Кантар, возач Предраг Лазаревић, др Бранислав Андрић, др Драгић Панић, др Добрица Јанковић, др Весна Ивковић, возач Горан Нешић, возач Слободан Николић, медицинска сестра Сузана Живковић, др Душанка Даљуг, медицинска сестра Снежана Субин, др Сања Цветковић, медицински техничар Горан Прокић, медицинска сестра Мирјана Јездић, медицинска сестра Гордана Мишић, др Биљана Петровић, возач Радосав Јовић, возач Дејан Лукић и медицинска сестра Зорица Јовановић; чуче: др Дехар Дехари, техничар Драган Живковић, др Велимир Чупић, возач Милан Карољ, возач Миодраг Камарић, медицински техничар Владимир Јованов и возач Зоран Мунђан

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ОДРАСЛИХ СТАНОВНИКА

Зачетак организоване здравствене заштите одраслог становништва представља оснивање Дома народног здравља 1928. године. Дом народног здравља се налазио у кругу данашње болнице у Декеровој бараци која и данас постоји на истом месту.

Дом народног здравља из 1928. године

После ослобођења 1945. године, отварају се нове амбуланте: средња амбуланта, амбуланта за саобраћајно особље, амбуланта за раднике фабрике Сартид и амбуланта опште праксе за социјалне осигуранике. У то време, у Здравственој станици у Коларима и амбуланти у Михајловцу је радио др Ђорђе Ђорђевић који је завршио медицину на Сорбони. Као лекар опште праксе, др Ђорђе Ђорђевић је радио све прегледе, мање хируршке интервенције и порођаје, како су у то време радили лекари у здравственим станицама. После њега, у Здравственој станици у Коларима је радио др Светозар Тоza Ивановић.

Првог јануара 1949. године Општа пракса проширује делатност и добија назив Поликлиника. Била је смештена у згради преко пута данашње Гимназије, заједно са Антитуберкулозним диспансером. Касније је, 1953. године, Дом народног здравља премештен у две зграде у улици Радосава Мирковића, где је данас дечији вртић а назив му је промењен у Здравствена станица Смедерево. Тада су као лекари опште праксе радили: др Миладин Милић Дида, др Љубица Ми-

лић, др Живадин Стефановић Сомборац, др Владимир Јаковљевић, др Милутин Влајковић, др Ђорђе Станковић, једно време директор Дома здравља у Смедереву и Малој Крсни, др Ана Вукобратовић, др Јелена Станић Кулбахин, др Бранислав Стојадиновић, др Љубинко Цветковић и др Владислав Бошковић.

Зграда Поликлинике у центру слике

У оквиру Здравствене станице Смедерево постојале су и амбуланте „Дунав”, на Царини, у Липама (од 1953. године) и приградском насељу Годомин (од 1956. године). Амбуланта „Дунав” је августа 1962. године премештена у новоизграђену зграду у којој се данас налази Служба за стоматологију.

Запослени у амбуланти „Дунав” (др Богдан Стојчић, др Слободан Чупић, др Гаврило Поповић и др Радојка Димитријевић са особљем)

Здравствена станица је 1963. године припојена Општој болници у Смедереву, заједно са амбулантама које су се налазиле у великим фабрикама. Те године су у

оквиру Опште болнице формирана одељења: за општу медицину, за медицину рада, стоматологију и фармацеутску делатност. Формирање Одељења за општу медицину 1963. године сматра се почетком постојања Службе за општу медицину у Смедереву.

Оснивањем Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” 1965. године, долази до трансформације примарне здравствене заштите у диспанзере за општу медицину и за медицину рада. Централна амбуланта Диспанзера за општу медицину се налазила у просторијама садашње Хитне помоћи. У то време су на територији Смедерева постојала још два дома здравља, Дом народног здравља Колари и Дом народног здравља Мала Крсна, који су били одлично опремљени, а у Коларима је било и породилиште. Дом народног здравља Мала Крсна и амбуланта које су му припадале (Сараорци, Лугавчина, Осипаоница и Михајловац) су припојени Диспанзеру за општу медицину Медицинског центра 1969. године. Наредне године је припојен и Дом народног здравља Колари са амбулантама Друговац, Врбовац, Суводол, Бадљевица, Мало Орашје, Ландол, Водањ и Луњевац. Да би се здравствена заштита још приближила корисницима, отварају се нове амбуланта: Кулич (1973), Радианац и Враново (1974), Удовице (1976), Скобаљ (1977), Нушићева и Добри До (1979), Сеоне и Липска рампа (1983), Спортски центар (1985), Папазовац (1993) и Петријево (1995).

Др Срећко Поповић је био први специјалиста опште медицине и први начелник Опште медицине а главна сестра је била Олга Николић. Након њега, начелник Службе је био специјалиста опште медицине др Живорад Пајић а виша медицинска сестра Милка Аврамовић је била главна сестра. У оквиру Службе за општу медицину је 1976. године основан Онколошки диспанзер који је водила др Бранка Нинковић, специјалиста опште медицине. После њеног пензионисања, 1992. године, Диспанзер је припојен Служби за интерне болести. У Служби опште медицине су тада радили: др Милан Милић, др Вукашин Милосављевић Чампар, специјалиста опште медицине, др Димитрије Трпковић и др Милорад Николић, специјалиста опште медицине - алерголог.

Др Милорад Николић, др Миодраг Петровић и др Живорад Пајић

Након одласка у пензију дугогодишњег начелника др Живорада Пајића, 1992. године, начелник Службе постаје прим. др Видосава Жарковић, специјалиста опште медицине а главна сестра виша медицинска сестра Драгана Вељковић. Средином деведесетих година у Служби су радили специјалисти опште медицине: др Јован Живковић, др Слободанка Боба Младеновић, др Борисав Савић, др Милева Палић, др Милена Поповић, др Душан Марковић, др Слободан Илић, др Славица Ђокић, прим. др Ирена Бера, др Стево Тривановић и др Славица Обрадовић. Поред њих, у Служби је радило 20 лекара опште медицине, три лекара на специјализацији и 37 медицинских сестара.

Запослени у Служби опште медицине крајем прошлог века: др Јелисавета Стефановић, др Слободанка Младеновић, др Дејан Ивковић, архитекта Слободан Милошевић, др Живослава Бранковић, др Олгица Обрадовић, др Душан Марковић, др Милена Поповић, др Славица Ђокић, медицинска сестра Драгица Зелић, медицинска сестра Мирјана Михајловић, виша медицинска сестра Слободанка Буљан, медицинска сестра Љиљана Ивановић, др Видосава Жарковић, медицинска сестра Слободанка Ђорђевић, др Владимир Тодоровић, др Босиљка Радовић, медицинска сестра Радинка Исаковић, медицински техничар Срђан Ђукић, медицинска сестра Слађана Јовановић, др Оливера Миловановић, медицинска сестра Драгана Јевтић, медицинска сестра Биљана Кулунџић, помоћна радница Драгица Ранковић и курирка Слађана Рајковић

Др Душан Марковић је остао упамћен као изузетан спортиста, одбојкаш и веслач, освајач златних и сребрних медаља на балканским и европским шампионатима.

Први примаријус у Служби опште медицине, др Ирена Бера је била врстан лекар и свесрдно се залагала да подигне Службу на ниво који јој припада. Била је директор Дома здравља од 2003. до 2005. године, када одлази у пензију.

Др Слободан Илић се 1991. године укључио у рад Саветовалишта за дијабет. Ово саветовалиште је имало картотеку свих дијабетичара на подручју општине

Смедерево и користило актуелне методе у њиховом лечењу. Саветовалиште за дијабет је марта 1996. године организационо припало Служби опште медицине. Касније у Саветовалиште долази и др Олгица Обрадовић и медицинске сестре Светлана Стојановић, Ружица Здравковић и Марија Пал. Саветовалишта за дијабет је укинута 2007. године због реорганизације здравственог система у Србији.

Запослени у Саветовалишту за дијабет 1998. године (др Олгица Обрадовић, медицинска сестра Светлана Петровић и др Слободан Илић)

Др Олгица Обрадовић, др Славица Ђокић, главна сестра Дома здравља Слободанка Ђорђевић, директор Дома здравља др Војислав Пантић, др Милена Поповић, прим. др Оливера Миловановић, др Босиљка Радовић и прим. др Ирена Бера

Начелник Службе опште медицине је од 1998. до 2005. године била др Милена Поповић, специјалиста опште медицине а главна сестра виша медицинска сестра Слободанка Буљан. Прим. др Оливера Миловановић, специјалиста опште медицине је била начелник од 2005. до 2011. године. У том периоду је главна сестра извесно време била Јованка Бркић, а затим Невенка Секуловић, која је до одласка у пензију 2013. године изузетно квалитетно обављала своју дужност. Прим. др Оливера Миловановић је прва завршила едукацију за ултразвучну и колор доплер дијагностику и увела ултразвучну дијагностику у општу медицину. Прим.

др Светлана Данков, специјалиста опште медицине је такође завршила едукацију за ултразвучну и колор доплер дијагностику а после њих и многи лекари Службе.

Начелнице Службе за општу медицину др Олгица Обрадовић, прим. др Оливера Миловановић и др Милена Поповић

После преране смрти прим. др Оливере Миловановић 2011. године, начелник Службе постаје др Олгица Обрадовић. Главни техничар је 2013. године био виши медицински техничар Данијел Митровић, након њега виша медицинска сестра Снежана Ракић а сада је главна сестра Светлана Рајковић.

Данашња Служба за здравствену заштиту одраслог становништва припада Дому здравља „Смедерево” који је формиран 1. јануара 2013. године, гашењем Здравственог центра „Свети Лука” Смедерево.

Служба данас има 108 запослених, 53 лекара (12 специјалиста, један примаријус и један супспецијалиста исхране) и 55 медицинских сестара и техничара (два са вишом медицинском школом). У оквиру Службе опште медицине се раде ултразвучни прегледи а такође ради Превентивни центар са три мобилна тима, Саветовалиште за дијабетес и Саветовалиште за исхрану. Укупан број прегледа је око 400.000 годишње, дневно се обави око 2000 прегледа, а просечан број прегледа по доктору је око 40.

Данас у Служби опште медицине раде специјалисти: др Олгица Обрадовић, прим. др Светлана Данков, др Виолета Цонић Јоцић, др Дубравка Швоња, др Драгана Мутић, др Ружица Милошевић, др Александра Јокић, др Љубомир Мирковић, др Горан Максовић, др Ивица Јевтић, др Гина Јевтић и др Биљана Петровић. У Служби ради и др Јулија Кантар, специјалиста ургентне медицине.

Остали лекари у Служби, по значајности равноправни са специјалистима, савесно обављају свој рад и дају огроман допринос квалитету Службе, као и значајан број лекара почетника, без којих се не би могао организовати рад Опште медицине. Лекари који раде су: др Светлана Танасковић, др Мила Дејановић, др Ана Ђирковић, др Гордана Марковић, др Ненад Мирковић, др Драгана Тасић, др

Деана Инић, др Дарко Марковић, др Милица Врбановић, др Миша Младеновић, др Виолета Стојковић, др Данијела Стајић, др Верица Ивковић, др Мирослав Андрејевић, др Драгана Гајић, др Слађана Стојановић, др Ивана Марковић, др Драган Стевановић, др Урош Јовановић, др Јована Ђукић, др Милош Ђурић, др Александра Марјановић, др Марија Јевтић, др Милка Ђерић, др Милена Кељевић, др Ивана Вељковић, др Снежана Младеновић, др Милена Степановић, др Тамара Спасић, др Биљана Пелевић, др Гордана Медар, др Лидија Максимовић Божанић, др Ана Митровић, др Мирјана Михајловић, др Маја Станимировић, др Марија Станојевић, др Соња Томовић, др Миљана Баровић, др Милена Тирнанић и др Гордана Ковачевић. Др Миладин Миладиновић, лекар који је остао у лепом сећању запослених, изненада је преминуо октобра 2012. године.

Део медицинских сестара из Централне амбуланте (Олгица Радосављевић, Светлана Тодоровић, Слободанка Буљан, Светлана Рајковић, Радинка Исаковић и Јелица Стојановић)

Велики допринос успешном функционисању Службе дају медицинске сестре и техничари који у оквиру тима лекар-сестра раде пријем пацијената и брину се за ред у чекаоницама, воде обимну медицинску документацију и пружају здравствене услуге и здравствено-васпитни рад.

Служба за здравствену заштиту одраслог становништва има 30 амбуланти. Централна амбуланта се налази у приземљу зграде Дома здравља, има пет ординација које раде у две смене радним даном, а недељом и празником рад је организован у две смене са по једним тимом лекар-сестра. На градском подручју има 10 амбуланти: Централна, Војна, Нушићева, Спортски центар, Царина, Пазовац, Славија, Липска рампа, Желвоз и Железара. Ове амбуланте покривају градско становништво. У селима ради 20 амбуланти: Радинац, Липе, Раља, Враново, Мала Крсна, Скобаљ, Лугавчина, Осипаоница, Сараорци, Удовице, Кулич, Луњевац, Петријево, Вучак, Врбовац, Михајловац, Мало Орашје, Друговац, Колари и Ландол. Четири градске амбуланте и амбуланте у Осипаоници и Радинцу раде у две смене, остале амбуланте раде само у првој смени. Многе амбуланте су грађене као наменске у виду здравствених станица, а неколико се налази у скло-

пу стамбених зграда или адаптираних месних заједница. Организација рада свих амбуланти је повезана са бројем становника који гравитирају ка тим амбуланатама и расположивог броја лекара у Служби. Потребне становништва се константно увећавају, тако да је обим посла, у смислу здравствених и административних услуга, у порасту.

Запослени у Служби за здравствену заштиту одраслог становништва крајем 2013. године

Општа медицина својом разгранатом мрежом амбуланти покрива територију града Смедерева и има високу доступност. У амбулантама ове Службе грађани остварују први контакт са здравственом службом. Служба припада примарном нивоу здравствене заштите и бави се превенцијом и лечењем оболелих, посебно од хроничних незаразних болести, здравствено-васпитним радом, спровођењем активности обавезних видова здравствене заштите, кућним лечењем и мртвозорством ван градског подручја. Посебно је наглашена превенција одређених врста малигних болести које се могу успешно открити у раном стадијуму у оквиру систематских и циљаних прегледа (карцином дојке, дебелог црева и плућа). Овим прегледима се даје посебан значај, тако да лекари у свом свакодневном раду откривају пацијенте код којих постоји високи ризик и упућују их на додатне прегледе.

Услови за рад нису у свим амбулантама адекватни, у неким је опрема дотрајала или је нема по нормативима. Амбулante у Сараорцима и Осипаоници су недавно реновиране и одлично су опремљене.

Увођење информационог система је у значајној мери допринело квалитету рада. Компјутерска мрежа је првобитно инсталирана у 6 ординација Централне амбулante и амбуланти Спортски центар. Данас компјутерски систем функционише у свим градским амбулантама и у 10 сеоских амбуланти, а остале амбулante су у плану за укључење у систем.

Већина лекара који раде у Болници као специјалисти у почетку су радили у Општој медицини, дуже или краће време, и њима је то искуство драгоцено. Посао изабраног лекара није лак а ни довољно цењен. Они су „прва линија“ на фронту где се одвија борба за здравље и треба да збрину 80% свих пацијената, да буду менаџери у економији, психолози, да имају холистички приступ и да су, при томе, на професионалном нивоу свакодневно, а све то у неколико минута посвећених сваком пацијенту. Овакав начин рада захтева од лекара да буде ентузијаста и велики заљубљеник у медицину.

Циљ запослених у Општој медицини је да пацијентима пруже максимум услуга, посебно превентивних, да свакоме изађу у сусрет брзим и ефикасним радом, уз високо професионалан однос према оболелима. Запослени су посвећени квалитетном и стручном раду, уз праћење и примену нових достигнућа у медицини и нарочито повећању доступности медицинског особља свим грађанима, проширивањем, оспособљавањем и модернизацијом већ постојећих здравствених станица и амбуланти.

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА СА МЕДИЦИНОМ СПОРТА

Организована заштита здравља радника у Смедереву је почела 1913. године, отварањем амбуланте за раднике фабрике „Сартид“ са сталним лекаром. После те амбуланте, отворена је амбуланта за раднике железнице у којој су се лечили радници за поправку шинских возила. После Другог светског рата отварају се здравствене станице у већим предузећима („Фаграм“, „Херој Срба“, „Милан Благојевић“ и „Годомин“).

Интегрисањем здравствених станица са Општом болницом 1963. године, формирано је Одељење за медицину рада. Први специјалиста медицине рада је био др Љубиша Јовановић. Када је априла 1965. године основан Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“, Одељење је постало Диспансер за медицину рада. Диспансер је обезбеђивао основну здравствену заштиту за око 9.000 радника из 27 радних организација. Здравствена заштита је била пружана у 5 амбуланти опште праксе и једној специјалистичкој амбуланти за медицину рада, односно професионалне болести. Две амбуланте су се налазиле у Старој железари, једна у Новој железари, две амбуланте у кругу предузећа „Херој Срба“ и пета амбуланта у предузећу „Фаграм“.

Колектив амбуланте у Новој железари почетком седамдесетих година

Када је Медицински центар реорганизован 1976. године, формиране су четири основне организације удруженог рада, од којих је једна била ООУР Медицине рада. У оквиру овог ООУР-а су постојали Диспанзер за медицину рада (носилац превентивне заштите) и амбуланте куративе по радним организацијама. Диспанзер се налазио у центру града, на другом спрату зграде предузећа „Југово”. Управник је био др Александар Паралидис, а шефови Диспанзера др Божидар Голубовић, затим др Крунислав Мајановић а потом др Радован Митровић.

Служба медицине рада је 1985. године постала саставни део ООУР-а Дом здравља. Начелник Службе је био др Александар Паралидис. Диспанзер за медицину рада је 1986. године пресељен у наменски грађену зграду, где се и данас налази. Поред специјалиста медицине рада, у Служби су радили и специјалисти офталмологије, оториноларингологије, интерне медицине, неуропсихијатрије, токсикологије, спортске медицине и медицинске психологије.

Зграда медицине рада

Формирањем Здравственог центра Смедерево, 1990. године, Служба медицине рада је постала самосталана организациона јединица и добила назив Завод за медицину рада. За директора Завода је постављен др Радован Митровић, специјалиста медицине рада. У оквиру Завода су биле формиране две службе: Служба специфичне здравствене заштите, којом је руководила др Дубравка Тирнанић, специјалиста медицине рада и Служба примарне здравствене заштите, чији је начелник био др Миодраг Јовановић, специјалиста медицине рада.

Служба медицине рада је била организатор састанака Секције за медицину рада Српског лекарског друштва 1976, 1980, 1985, 1991. и 2001. године.

Здравствени центар Смедерево 1998. године постаје Здравствени центар „Свети Лука” Смедерево а Завод за медицину рада добија назив Служба за здравствену заштиту радника у оквиру Дома здравља.

У марту 2003. године се догодио велики пожар у поткровљу зграде медицине рада, када је изгорео већи део медицинске документације која је тамо била

смештена и причињена је велика материјална штета. У наредном периоду тај део зграде је дограђен и реновиран.

Од 2010. године специјалисти медицине рада преузимају и послове изабраног лекара.

Преузимањем оснивачких права од стране локалне самоуправе, 2012. године се оснива Дом здравља „Смедерево” Смедерево као установа примарне здравствене заштите у оквиру које Служба за здравствену заштиту радника са медицинском спортом и данас функционише. У Служби се данас остварују прегледи из домена рада специјалисте медицине рада (издавање лекарских уверења различитих намена, претходни и периодични прегледи запослених, ревизије боловања...), али и лечење пацијената.

Амбуланта за медицину спорта

Од формирања до данас, руководиоци Службе су били специјалисти медицине рада: др Радован Митровић, др Миодраг Јовановић, др Радмила Благојевић, др Стоја Рикић, др Весна Ивковић, др Душанка Николић Даљуг, др Весна Бакић и данас др Снежана Милојевић.

Главне сестре су биле медицинске сестре: Нада Папић, Вера Радојчић, Јелица Мирковић и Рада Билал, а данас је струковна сестра Оливера Антић.

У Служби данас ради 6 специјалиста медицине рада, један доктор медицине, један специјалиста медицине спорта, један лекар на специјализацији, 10 медицинских сестара и три здравствена сарадника: психолог, социјални радник и дефектолог-сурдолог.

СЛУЖБА ЗА ПОЛИВАЛЕНТНУ ПАТРОНАЖУ

Патронажна служба у Смедереву је основана 1965. године као моновалентна патронажна служба. Патронажне сестре су обилазиле само породиље. Бабица Живослава Бљакај је прва патронажна сестра која је обилазила породиље, а у њеном одсуству породиље су обилазиле друге бабице. За обилазак новорођене деце су биле задужене медицинске сестре Дечијег одељења а за обилазак туберкулозних болесника медицинске сестре Антитуберкулозног диспанзера Милица Костић и Јелка Тараило.

Служба поливалентне патронаже је основана јула 1970. године. У Служби је радило шест медицинских сестара од којих су три преузете из моновалентне патронаже. Виша медицинска сестра Мирослава Ђорђевић је била први руководилац Службе. Након оснивања Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” 1975. године, Служба је једно време била у саставу ООУР-а Интернистичких служби, а затим је припојена ООУР-у Дом здравља, који је обухватао све диспанзерске службе. Данас је Служба у саставу Дома здравља „Смедерево”.

Начелник Службе поливалентне патронаже је после Мирославе Ђорђевић била виша медицинска сестра Мирослава Филиповић. Од 1987. године па до одласка у пензију 2005. године главна сестра Службе поливалентне патронаже је била виша медицинска сестра Невенка Тасић, која је 1986. године добила награду „Др Драгиша Мишовић”.

Главна сестра Службе за поливалентну патронажу Добрила Тирнанић током интерне едукације у Здравственом центру (прва слева)

После Невенке Тасић, главне сестре Службе за поливалентну патронажу су биле: виша медицинска сестра Добрила Тирнанић (од 2005. до 2009. године), медицинска сестра Елена Павловић (од 2009. до 2014. године), виша медицинска сестра Сузана Вујић Жарковић (од маја 2014. до јануара 2015. године), а од јануара 2015. године виша медицинска сестра Бранкица Рајшић.

Данас у Служби за поливалентну патронажу ради 21 патронажна сестра (две струковне медицинске сестре, осам виших медицинских сестара и 11 медицинских сестара), које су за рад у овој служби имале едукацију у установи и ван ње. Десет патронажних сестара обавља посете у граду, а једанаест у селима.

Служба ради у две смене, а суботом, недељом и празником се обилазе само породиље и новорођенчад. Патронажне сестре свој дневни рад организују тако да одређени део времена проведу у Служби, а остали део времена на терену.

У сеоским насељима патронажна сестра је лоцирана у сеоској амбуланти и ради у свом микрореону. Она сарађује са месном заједницом, школом и другим заједницама у свом микрореону ради неопходног повезивања са свим заинтересованим групама.

Патронажне сестре своје услуге, активности и медицинске поступке обављају према савременим достигнућима медицинске науке и праксе у циљу превенције болести, заштите и очувања здравља појединаца и заједнице у целини.

Служба поливалентне патронаже има добру сарадњу са свим службама Дома здравља и Опште болнице и свој рад спроводи тимски, поштујући све препоруке неонатолога и педијатара.

Прошле године је пружено око четрдесет хиљада услуга (породиље и новорођенчад, труднице, одојчад, мала и предшколска деца, одрасло становништво), а здравствено-васпитним радом је обухваћено педесет пет хиљада лица.

Служба за поливалентну патронажу Дома здравља „Смедерево” је била укључена у пројекат Градског завода за јавно здравље Београд и Уницефа под називом „Подршка раном развоју и социјалном укључивању деце кроз јачање капацитета поливалентне патронажне службе и обезбеђивање континуитета здравствене заштите породице”, који је трајао од априла 2014. године до септембра 2016. године.

Доказ доброг и квалитетног рада су и признања која је Служба поливалентне патронаже добила. Руководство Дома здравља „Смедерево” је Служби за поливалентну патронажу доделило пехар за најбољу службу Дома здравља 2013. године. Служба је добијала похвале за рад од месних заједница и основних школа и признања за добру сарадњу од Општинске организације Црвеног крста и Завода за јавно здравље Пожаревац за обележавање значајних датума у календару здравља у локалној заједници.

СЛУЖБА ЗА КУЋНО ЛЕЧЕЊЕ И ЗДРАВСТВЕНУ НЕГУ

Др Вукашин
Милосављевић Чампар

У оквиру Службе за општу медицину осамдесетих година прошлог века др Вукашин Милосављевић Чампар је обављао посао лекара на терену. Након њега, на кућном лечењу су радили др Мирослав Врбановић, др Слободан Данков, др Дејан Ивковић и др Влајко Стојчић (1989–1992). Кућно лечење се издваја из Службе за општу медицину и постаје самостална служба 1. априла 2003. године. Начелник је био др Богољуб Вучић који је годинама пре тога радио на кућном лечењу а главна сестра виша медицинска сестра Биљана Кулунџић Ђорђевић. У Служби су након тога радили радили др Небојша Димитријевић, др Бобан Максимовић и др Будимир Обрадовић. После повратка са специјализације, др Мирјана Ђурић долази у Службу за кућно лечење.

Начелник Службе кућног лечења је др Мирјана Ђурић, специјалиста опште медицине а главна сестра Весна Ђорђевић.

Начелник Службе кућног лечења др Мирјана Ђурић (друга здесна)

У Служби кућног лечења раде два лекара, др Мирјана Ђурић и др Ана Угљеваревић и 10 медицинских сестара-техничара: Весна Ђорђевић, Дејан Јанковић, Светлана Игњатовић, Славица Лазић, Мирослав Станојевић, Александар Јанковић, Милорад Столић, Далибор Драгутиновић, Стефан Мирковић и Никола Мијатовић.

Кућно лечење ради у две смене. Недељом раде по два техничара (један техничар ради 11 сати а други 7). Сваки од техничара ради и у тиму са лекарима.

У оквиру кућног лечења обавља се палијативно збрињавање пацијената у терминалној фази болести. Медицинске сестре-техничари на терену обављају давање инсулина, парентералне терапије и инфузионих раствора, обраду и превијање рана и узимање брисеве рана. На терену се обавља и здравствено васпитни рад са пацијентима и члановима њихових породица.

СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА

Први гинеколог у Смедереву је била др Добрила Станковић. Гинеколошко акушерско одељење је формирано 1957. године а први шеф је био др Веселин Васиљевић. Од тог одељења је временом настала врло развијена служба у којој су биле три јединице: Породилиште, Гинеколошко одељење и Диспанзер за жене.

Диспанзер за жене (данас Служба за здравствену заштиту жена Дома здравља Смедерево) је као посебна јединица основан 1984. године (до тада је постојала гинеколошка амбуланта у којој су радили лекари са одељења). Просторије Диспанзера су се налазиле на спрату изнад Службе опште медицине, где се сада налазе немедицинске службе Опште болнице. Диспанзер је имао две амбуланте, просторију за интервенције, простор за опсервацију пацијенткиња након интервенција, цитолошку лабораторију, лекарску и сестринску собу. Шеф Диспанзера је био др Гаврило Поповић. Поред њега, у Диспанзеру су радили др Даница Васић, др Нада Зотов, др Данило Николић и др Хатем Авад.

Др Нада Зотов и др Даница Васић на конгресу

Поред основних прегледа, у Диспанзеру су обављани лабораторијски прегледи вагиналног секрета, цервикалних брисева и сперме, затим Папаниколау и посткоитални тестови. У то време су у Диспанзеру рађени прекиди трудноће и експлоративне киретаже. У Диспанзеру су обављани и систематски прегледи запослених жена у репродуктивном периоду и превентивни прегледи за рану детекцију малигних обољења.

Диспанзер за жене је 1996. године пресељен на други спрат зграде Медицине рада, са значајним повећањем простора за рад.

Др Хатем Авад током специјализације

Саветовалиште за труднице је 1996. године пресељено у нове просторије, под новим називом „Саветовалиште за антенаталну заштиту” и почело да ради по најсавременијим принципима антенаталне заштите. У њему је отворена школа за труднице током које је спровођена двомесечна психофизичка припрема трудница за што безболнији прођај.

Повремено су постојале и амбуланте у Малој Крсни, Осипаоници и другим селима у којима су вршени редовни систематски прегледи.

Обављан је и здравствено васпитни рад у виду предавања – у месним заједницама, већим радним организацијама и школама, а најчешћа тема је била рано откривање малигних болести.

Контрола труднице у Саветовалишту за антенаталну заштиту

Др Спасоје Павловић у цитолошкој лабораторији

У новије време у Диспанзеру за жене почело се са масовним колпоскопским прегледима који су од 2001. године били заказивани свим пацијенткињама које су се лечиле у Диспанзеру.

Све до 2005. године, поред гинеколога из Диспанзера у њему су радили и лекари из Службе за гинекологију и акушерство Опште болнице. Лекари из Диспанзера за жене су тада повремено дежурали у Болници. Начелник је тада била др Невенка Костић, а у Диспанзеру су радили и др Драгана Ђедовић, др Хатем Авад, др Иван Краус, др Соња Дунчић, др Стана Поповић, др Сузана Izquierdo Pinedo, др Гордана Станојевић, др Топлица Миленковић, др Душан Лекић, др Драгана Јовановић, др Јасмина Стојчевски и др М. Миленковић.

Од 2012. године, скрининг карцинома грлића материце се обавља као опортуну у оквиру редовних долазака пацијенткиња јер су сви гинеколози обучени за извођење колпоскопских прегледа и цитодијагностику.

Амбуланта за ултразвучне прегледе 2006. године
(др Сузана Izquierdo Pinedo)

Данас Служба за здравствену заштиту жена спроводи поливалентне активности у оквиру примарне здравствене заштите. Обављају се куративни и превентивни прегледи (опортуни скрининг карцинома грлића материце, организовани скрининг карцинома дојке, индивидуални здравствено васпитни рад у оквиру контрацепције и планирања породице), затим прегледи трудница у Саветовалишту за антенаталну заштиту (превентивни, куративни, школа родитељства, психофизичка припрема за порођај) и рад са младима у Саветовалишту за младе.

У Служби за здравствену заштиту жена данас ради седам лекара специјалиста гинекологије и акушерства: др Соња Дунчић, др Драгана Ђедовић, др Невенка Костић, др Сузана Izquierdo Pinedo, др Стана Поповић, др Топлица Миленковић и др Душан Лекић.

У Служби такође ради и 12 медицинских сестара бабица и један лабораторијски техничар.

Начелници Службе за здравствену заштиту жена од оснивања су били: др Гаврило Поповић, др Даница Васић, др Спасоје Павловић, др Невенка Костић, др Стана Поповић и др Соња Дунчић а главне сестре Ленка Илић, Бисерка Велебит, Верица Михајловић, Верица Илић, Славица Аћимовић, Јасмина Момчиловић, Оливера Антић и Првославка Божиловић.

СЛУЖБА ЗА СОЦИЈАЛНУ МЕДИЦИНУ СА ИНФОРМАТИКОМ

Почетак превентивне здравствене заштите у Смедереву се везује за тридесете године 19. века. Тада је спровођено пелцовање против великих богиња и мере за сузбијање епидемија куге и колере. Један од првих смедеревских физикуса, др Јован Валента значајно је допринео развоју јавне, комуналне и социјалне хигијене.

Организовани превентивни рад почиње после Првог светског рата, оснивањем Дома народног здравља 1928. године. Дом народног здравља је почео са радом у Декеровој бараци, добијеној од Немаца на име ратне одштете. Барака је подигнута у дворишту старе болнице разрушене током Првог светског рата. Највеће заслуге за отварање Дома народног здравља је имао срески лекар др Миладин Милић. У Декеровој бараци су биле смештене ванболничке службе: антирабична станица, дечија и школска амбуланта где су се поред прегледа и лечења болесне деце обављали и систематски прегледи здраве деце и вакцинација. Вакцинације су се обављале и на терену широм смедеревског среза, када је особље чежама одлазило на терен и остајало по више дана да би вакцинисало сву децу у истуреним школским одељењима. У сутерену бараке је било купатило са 10 тушева које су користили здравствени радници и многи грађани све до 1944. године.

У периоду између два рата, у Вранову је основана здравствена задруга чије су активности делом биле усмерене на превентивни рад. У склопу превентивног рада вршило се здравствено просвећивање и хигијенизација насеља (подизање хигијенских бунара, нужника и ђубришта).

Експлозија муниције у Тврђави 5. јуна 1941. године је наметнула спровођење интензивних мера против ширења заразних болести (асанацију терена, обезбеђивање воде за пиће и здравствено просвећивање становништва). Захваљујући спроведеним мерама, нису забележене веће епидемије иако је експлозија разорила пола града, укључујући и Болницу. Током Другог светског рата превентивне активности су биле усмерене на сузбијање пегавог и трбушног тифуса и збрињавање избеглица.

Централни хигијенски завод и Министарство за здравље су 1944. године основали Санитарно епидемиолошку станицу у Смедереву. Активности Санитарно епидемиолошке станице су биле усмерене на борбу против пегавца, ендемског сифилиса, маларије и других заразних обољења. Спровеђен је здравствено-васпитни рад међу становништвом одржавањем предавања о заразним болестима и мерама заштите од њих.

Први управник Санитарно-епидемиолошке станице је био др Милан Павловић. Др Наталија Милосављевић, бактериолог, која је у Санитарно-епидеми-

олошкој станици радила од 1946. године, постаје други начелник и на том месту остаје до одласка у пензију 1959. године.

Санитарно-епидемиолошка станица је прерасла у Хигијенски завод 1953. године. Тај Завод је превентивне активности спроводио на територији четири среза: Подунавског (Смедерево), Поморавског (Велика Плана), Јасеничког (Смедеревска Паланка) и Космајског (Младеновац). Хигијенски завод је имао четири одељења и један самостални одсек: 1. Епидемиолошко, антирабично, бактериолошко и паразитолошко одељење (руководилац др Наталија Милосављевић а касније др Јеврем Гавриловић); 2. Одељење за хигијену са одсеком за хигијену рада и одсеком за хигијену исхране (руководилац др Ђорђе Пантазијевић); 3. Одељење за санитарну хемију (руководилац мр Петар Анђелковић); 4. Одељење за санитарну технику (руководилац дипл. инж. Матијашевић) и Одсек за здравствено просвећивање. Завод је био добро опремљен и располагао је најсавременијим уређајима и апаратима.

Предавање крајем педесетих година

Срески хигијенски завод у Смедереву је престао са радом марта 1963. године, а комплетан инвентар са делом особља је пресељен у Хигијенски завод Пожаревац. Након оснивања Медицинског центра 1965. године, прва новоформирана служба је била Хигијенско-епидемиолошка служба са здравственом статистицом и бактериологијом. Служба се налазила у приземљу старе болничке зграде а начелник је био др Драгослав Соколовски, бактериолог. Две године касније, Хигијенско-епидемиолошка служба је пресељена у реновиране просторије Декерове бараке. За новог начелника је именован др Светолик Стевановић, пнеумофтизиолог који је у то време био и директор Медицинског центра. Др Светолик Стевановић је због презрачености завршио специјализацију из социјалне медицине и постао први специјалиста те гране медицине у Смедереву.

У Хигијенско-епидемиолошку службу 1978. године са специјализације долази др Оливера Пејовић, први смедеревски епидемиолог, која је те године постављена за начелника Службе. Др Душанка Трифуновић, специјалиста хигијене је дошла у Службу 1980. године, а од 1981. године је водила Саветовалиште за

исхрану. Магистар медицинских наука је постала 1988. године а 1999. године је именована за ментора дела специјалистичког стажа за специјализанте медицине.

Главни санитарни техничар је до 1988. године био Хранислав Марковић, а након тога за главног санитарног техничара је именована Савица Тирнанић, која на том месту остаје до 2006. године.

Крајем осамдесетих година, специјализацију из социјалне медицине су добили др Павле Ковачевић и др Јованка Станојевић. Др Јованка Станојевић је завршила специјализацију 1993. године, а др Павле Ковачевић је кратко време радио и отишао у другу установу.

Медицинска сестра Горица Мијатовић, др Оливера Пејовић, др Душанка Трифуновић, др Јованка Станојевић, виши санитарни техничар Савица Тирнанић; седе: медицинска сестра Славица Ђорђевић, медицинска сестра Вукица Љумовић, статистичар Милица Вујановић, статистичар Мирослава Живановић и виши статистичар Љиљана Павловић

Служба је јула 1986. године пресељена у нову зграду Медицине рада и добила одговарајући простор са засебном просторијом за кабинет очигледних здравствено-васпитних средстава. Кабинет је био опремљен тада најсавременијим аудиовизуелним уређајима: кинопројектором, дијапројектором, графоскопом и фотоапаратом и располагао је филмовима, дијафилмовима, дијапозитивима и пропагандним материјалом који су коришћени за здравствено-васпитни рад. У кабинету је радио виши медицински техничар Илија Станисављевић. У то време Служба је имала и три возила за рад на терену.

Са развојем здравствене службе у Смедереву, отварањем нових амбуланти, затим повећањем броја болесничких постеља, броја лечених болесника, лекарских прегледа и услуга, Хигијенско-епидемиолошка служба уз социјалну медицину развија и јаку статистичку службу. Санитарни прегледи су тада рађени за општину Смедерево, све до промене закона када ови прегледи прелазе у надлежност Завода за заштиту здравља Пожаревац.

Виши медицински техничар Илија Станисављевић, виши дијететичар Бојан Бојковић, др Јованка Станојевић, медицинска сестра Горица Мијатовић, статистичар Милица Вујановић, др Оливера Пејовић, виши санитарни техничар Савица Тирнанић, др Душанка Трифуновић и санитарни техничар Радосав Мићовић; седе: виши статистичар Љиљана Павловић, медицинска сестра Славица Ђорђевић, статистичар Мирослава Живановић и санитарни техничар Југослав Пејчић

Одласком др Оливере Пејовић у пензију 2000. године, начелник постаје *mr sc. med. dr* Душанка Трифуновић, специјалиста хигијене.

Социјална медицина са здравственим васпитањем је 2003. године издвојена из Хигијенско-епидемиолошке службе и припојена јој је поливалентна патронажа, а начелник новоформиране службе постаје др Јованка Станојевић. Начелник Хигијенско-епидемиолошке службе је остала *mr sc. med. dr* Душанка Трифуновић. Те године др Весна Петровић завршава специјализацију из епидемиологије и почиње са радом у Хигијенско-епидемиолошкој служби.

Октобра 2005. године се поново спајају Хигијенско-епидемиолошка служба и Служба социјалне медицине, *mr sc. med. dr* Душанка Трифуновић одлази у пензију, а начелник Службе постаје др Јованка Станојевић. Служба је била смештена у просторијама бившег рачунског центра све до априла 2008. године када је пресељена у просторије у поткровљу Дома здравља.

Од септембра 2006. до фебруара 2014. године у Служби је радила др Јулија Кантар, специјалиста ургентне медицине, која је због потребе повећања обухвата становништва превентивним прегледима прешла у Превентивни центар Службе опште медицине.

Хигијенско-епидемиолошка служба у међувремену добија појачање одласком два лекара која завршавају специјализације: др Јелена Дошлић 2008. године постаје специјалиста хигијене а др Данијела Џелетовић завршава специјализацију из социјалне медицине 2009. године.

Након формирања самосталног Дома здравља „Смедерево” Смедерево, назив је промењен у Служба социјалне медицине са информатиком. Ова служба је по свом садржају, методама и облику рада искључиво превентивна. Обавља послове из области социјалне медицине и статистике, здравственог васпитања, епидемиологије и хигијене са Саветовалиштем за исхрану и третманом медицинског отпада. Свакодневно се прати хигијенско-епидемиолошка ситуација

на територији Града, а у случају елементарних непогода запослени активно учествују у спречавању и ширењу заразних болести. Поред тога, Служба социјалне медицине са информатиком ради комплетну статистику и обраду података за Општу болницу и Дом здравља. Служба успешно сарађује са Заводом за јавно здравље Пожаревац, Институтом за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”, Филијалом Републичког фонда за здравствено осигурање Смедерево, са свим инспекцијским службама у Смедереву, као и свим предшколским и школским установама.

Данас у Служби социјалне медицине и информатике раде лекари: начелник др Јованка Станојевић, специјалиста социјалне медицине, др Данијела Целетовић, специјалиста социјалне медицине, др Весна Петровић, специјалиста епидемиологије и др Јелена Дошлић, специјалиста хигијене. Главни техничар је виши санитарни техничар Дарко Златковић. Поред њега, у Служби раде и два виша санитарна техничара, један виши медицински техничар–референт за здравствено васпитање, три санитарна техничара, три медицинске сестре и два лица задужена за управљање медицински отпад.

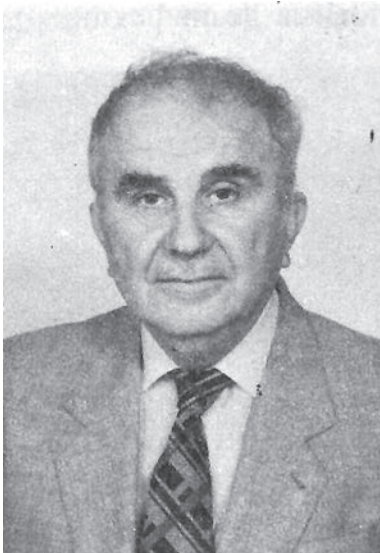

Запослени у Служби за социјалну медицину са информатиком данас

СЛУЖБА ЗА СТОМАТОЛОШКУ ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ

Све до доласка Александра Боке, у Смедереву није било школованих зубара. Александар Бока је дошао из Будимпеште 1920. године где је завршио школовање за зубара. До његовог доласка, вађењем зуба су се бавили бербери и ковачи. У почетку је радио са зубарском бушилицом на ножни погон, а касније је набавио електричну машину за бушење и чишћење зуба. Александар Бока је 1932. године положио испит на државној клиници у Београду, како су налагале одредбе Закона о зубним лекарима. Шеф зубног одељења Дома здравља у Смедереву је постао почетком 1953. године. Први дипломирани стоматолог са београдског Стоматолошког факултета је био др Душко Наумовић, који је радио од 1952. до 1955. године. Други стоматолог је била др Вера Старчевић Богићевић (1955. године). У Зубно одељење Дома здравља је 1957. године дошао први Смедеревац стоматолог др Миодраг Трифуновић. Једно време је у Зубном одељењу радио др Ђорђе Ковачевић.

Prim dr sc. stom. Миодраг
Трифуновић

Он је био и први магистар (1975. године) и доктор стоматолошких наука (1987. године). Те године је постао научни сарадник Стоматолошког факултета у Београду и коаутор уџбеника из ортопедије вилица који су многе генерације стоматолога користиле за усавршавање знања.

Др Драгомир Милутиновић је постао начелник Стоматолошке службе 1975. године, а те године је Светлана Милић именована за прву главну сестру Службе. После ње је главна сестра била Милица Петровић, затим Милица Стевановић а

Стоматолошка служба је основана као посебна служба Дома здравља 1960. године. Први начелник Службе је био др Боривоје Лучић (од 1960. до 1969. године). После њега, Службом су руководили: прим. др Миодраг Трифуновић (1969–1973), др Раде Воркапић (1973–1975), др Драгомир Милутиновић (1975–1989), др Раде Воркапић (1989–1994), др Војислав Пантић (1994–1997), др Предраг Ђурђевић (1997–2000), др Светлана Михаиљ Јовановић (2001–2007), др Весна Јеремић Драгојевић (2007–2012), др Александар Ђурђевић (2012–2013), др Гордана Станковић (2013–2014), др Светлана Михаиљ Јовановић (2014–2015) а сада је начелник Службе прим. др Весна Славковић.

Др Миодраг Трифуновић је 1967. године завршио специјализацију из ортопедије вилица и постао први стоматолог специјалиста у Смедереву.

од 1988. до 2008. године главна сестра је била Мирослава Бочерег. Након њеног одласка, у периоду од 2008. до 2012. године, главна сестра је била Љиљана Ивановић. Те године је за главну сестру именована Рајка Вукотић (до 2013. године), потом поново Љиљана Ивановић (до 2014. године), а од 2014. на месту главне сестре је Рајка Вукотић.

Др Анђелка Коларевић, др Војислав Пантић, др Душан Марковић, др Светлана Михаић Јовановић, др Босилка Радовић, др Роза Миленковић, др Мирјана Тодоровић, Драго Ристовић, др Гордана Перић, др Миомир Кражић, Слободанка Буљан и др Предраг Ђурђевић; седи: др Светлана Константиновић

Служба за стоматолошку здравствену заштиту има два одсека: Одсек дечије и превентивне стоматологије чији је шеф др Милица Стефановић и Одсек оралне хигијене којим руководи др Петар Младеновић. У свим основним школама у граду раде амбуланте дечије стоматологије, постоји и амбуланта у вртићу и амбуланта у Техничкој школи. Такође, раде амбуланте у селима: Колари, Радинац, Липе, Раља, Михајловац и Осипаоница.

У Служби за стоматолошку заштиту запослена су 63 радника, од тога 28 доктора стоматологије и 35 сестара и техничара. У Служби је и шест стоматолога ангажованих од стране Градске управе.

У Служби данас ради 12 специјалиста: др Александар Ђурђевић, специјалиста болести уста и зуба, др Јелена Недељковић и др Весна Јеремић Драгојевић, специјалисти пародонтологије са оралном медицином, др Гордана Станковић, специјалиста стоматолошке протетике, др Мирјана Стаменковић, специјалиста опште стоматологије, специјалисти ортопедије вилица др Светлана Михаић Јовановић и др Горан Маричић; специјалисти оралне хирургије су: др Петар Младеновић, др Валентина Танасковић и др Ана Бороња, специјалисти дечје и превентивне стоматологије су др Гордана Перић и прим. др Весна Славковић.

Поред специјалиста, у Служби раде и др Ана Милићевић, др Ивана Здравковић, др Мануела Ђокић, др Весна Шошкић, др Јелена Јовановић Марковић, др Милица Стаменковић, др Иванка Ђорђевић, др Милица Јавор, др Јелена Новаковић, др Милан Џомба, др Драгана Богдановић, др Драгана Ђуић, др Мила Маћеша, др Милица Стефановић, др Снежана Павков, др Драган Петровић, др Данијела Цветковић. Главна сестра Службе стоматолошке заштите је Рајка

Вукотић, Одсека за дечју и превентивну стоматологију Слободанка Радивојевић а Одсека оралне хигијене Сандра Гавриловић.

Рад се одвија у три смене. Трећа смена траје до поноћи, у амбуланти која је смештена поред Хитне помоћи и функционише по принципу пружања стоматолошке помоћи целокупном становништву са акутним проблемима.

Доктори стоматологије су врло активни учесници на конгресима, симпозијумима, састанцима секција и Подружнице Српског лекарског друштва Смедерево, као и другим стручним манифестацијама. Веома су заинтересовани за усавршавање у струци, специјализације се редовно додељују и број специјалиста све више расте.

Из редова стоматолога, директор болнице био је прим. др Стамен Дојчиновић, директори Дома здравља су били др Војислав Пантић затим др Симо Бјеговић а сада је директор Дома здравља др Светлана Михаић Јовановић.

АПОТЕКА СМЕДЕРЕВО

АПОТЕКА СМЕДЕРЕВО

Здравствене прилике Смедерева и околине у 19. веку биле су сличне као и у осталим местима и крајевима Србије. Народ се сам лечио и помагао код својих кућа, код народних лекара, бербера, а лекове је набављао са разних страна. Лечио се и по манастирима код калуђера и свештеника који су поседовали старе рукописе настале под утицајем Источне и Западне културе.

Почетком деветнаестог века у српским чаршијама било је лекова и отрова у свим еснафским дућанима. Борбу против оваквог стања и нереда започео је кнез Милош у четвртој деценији 19. века. Почетком 1837. године, 5. фебуара, мр Павле Илић, оснивач прве државне апотеке у Крагујевцу, обишао је дућане и констатовао је да они продају опасне отрове који нису издвојени од остале робе. Залагањем мр Павла Илића, кнез Милош је издао указ којим се ограничава и контролише набављење лекова и отрова за лечење. Овим указом је одређено да се лекови и отрови надаље могу набављати по писменој дозволи лекара. Указ је био прослеђен свим окрузима. Убрзо су реаговале окружне власти, јер у многим местима, па и у Смедереву, није било лекара који би издавао дозволе за куповину лекова. Тако су се грађани снабдевали лековима из постојећих апотека у Београду, Крагујевцу, Панчеву и Белој Цркви.

Др Константин Михајловић је постављен за првог окружног физикуса у Смедереву 7. августа 1839. године, а исте године, 21. августа, изашао је и први правилник за окружне физикусе који је у тачки 12 налагао да физикуси морају имати своје ручне апотеке у местима где нема јавних апотека. Ова ручна апотека морала је да буде смештена у добро окованом сандуку, са око 90 сировина за лекове и неким готовим лековима, као и са најнужнијим прибором за справљање лекова на терену. Др Константин Михајловић је провео у Смедереву 12 година, када га је у служби заменио нови физикус, др Јован Валента, који је дочекао оснивање прве јавне апотеке у Смедереву 1859. године. Смедерево је тада имало 3620 становника а цео округ 52.904.

Прву апотеку у Смедереву отвара мр Јован Дилбер, пореклом из Велике Кикинде у Аустрији. Апотека је по правилима морала да има официну, материјалку, лабораторију и собу за сталног дежурног или стан за апотекара, јер је апотека у свако доба морала бити доступна грађанству. До 1865. године Кнежевина Србија није имала закон о апотекама и апотекарима. До те године коришћени су аустријски закони које су у Србију донели апотекари са првим апотекама. Година 1865. је значајна за историју здравствене културе Србије у 19. веку, нарочито за фармацију, јер је тада донет први Закон за апотеке и апотекаре, правилник, прва апотекарска такса и кратки састав фармакопеје за Србију. Овим Законом регулисано је да један апотекар може имати само једну апотеку, да апотекар у

ванредним случајевима може да изда лаке привремене лекове без рецепта и да по потреби пружи прву помоћ грађанима. Због чињенице да су апотекари били страни држављани, одмах по отварању апотеке морали су да покрену поступак за стицање српског држављанства. Морали су да положи заклетву у присуству свештеника као сведока. Овим Законом је био забрањен увоз лекова непознате садржине из других земаља. Године 1879. у Београду је основано прво удружење апотекара у Србији под називом „Апотекарско друштво Србије”. Ово друштво је претеча данашњег Фармацеутског друштва Србије. Један од оснивача и први председник друштва био је мр Јован Дилбер.

Мр Јован Дилбер

Мр Јован Дилбер после десет година, 1870. године, продаје своју апотеку мр Владиславу Труклију. Долазак мр Владислава Труклија у Смедерево, после вишегодишњег постојања апотеке, значи је долазак на већ утабан пут уходане апотеке и на већ постојећу навику народа да у апотеку одлази не само по лекове, већ и да се обавести о стварима које се тичу здравља и болести. Мр Владислав Трукли је примио мр Васу Јовановића, апотекарског помоћника (дипломирани апотекар без своје апотеке) јер се Смедерево развијало и у граду је већ било шест лекара и Болница.

Апотека се налазила у зиданој згради у једној од главних улица. Споља је била обележена јасним натписом и звоном за ноћна дежурства. Из записа о контроли апотеке се види да је тадашња апотека морала да има просторије и опрему као и данашња апотека (официна, магацин, лабораторија, орман за наркотичне дроге, прибор за справљање лекова, дестилатор, ваге, стојнице, прибор за декокте и инфузе...). Апотека је у то време била дужна да ради и хемијске анализе по захтеву власти или приватних људи. На основу лекарских рецепата апотекар би израдио лек. Лек је био, обично, у апотекарској бочици повезан тектуром и облепљен написаном сигнатуром, а масти у лепим сигнираним порцеланским теглицама. У последњој деценији 19. века лабораторије у апотекама су производиле разне помаде и средства за хигијену лица и тела.

Мр Владислав Трукли је у Смедереву провео двадесет година и остао упамћен као веома стручан, савестан и цењен апотекар у народу. Као купац његове апотеке, 1890. године, појавио се Шапчанин мр Коста Богатинчевић који у Смедерево долази после дугогодишње праксе у Аустроугарској.

Са развојем Смедерева и повећањем броја становника (1893. године има 7650 становника), јавља се потреба за отварањем друге апотеке, што је било у складу са Законом о апотекама који је прописивао минимум 6000 становника за отварање друге апотеке. Те исте године, на конкурс који је расписало Министарство унутрашњих дела, јавила су се четири магистра фармације. Решење за оснивање друге апотеке у Смедереву је додељено мр Живојину Тајсићу, војном

апотекару из Чачка. Ова апотека је названа „Друга народна”. Он је водио апотеку све до смрти 1939. године, када апотеку наслеђује његова удовица Лепосава Тајсић. Закон о апотекама је налагао да она као власник мора имати магистра фармације. Апотека је радила до 1949. године када је откупљена од стране државе по Закону о откупу јавних апотека.

По оснивању друге апотеке, мр Коста Богатинчевић продаје првоосновану апотеку мр Петру Вукашиновићу, који је као и његови претходници био из Аустроугарске. Он је остао у Смедереву до 1907. године, када је апотеку продао мр Гедeonу Радуловићу, родом из Сомбора. Он је 1919. године апотеку продао мр Тихомиру Михајловићу, а овај 1925. године мр Теодору Јевтићу. Последња купопродаја је била 1938. године, када власник апотеке постаје мр Ђорђе Пантазијевић. Пред сам Други светски рат, Пантазијевићи су преко пута Цркве сазидали зграду и ту сместили апотеку. Апотека је почела са радом 1940. године. Упркос несташици лекова и отежаној набавци, обе апотеке су радиле током ратних година.

После Другог светског рата и ова апотека је национализована Законом о откупу приватних апотека („Службени лист ФНРЈ” број 50/1949). Апотеке су од приватних лица преузели надлежни средски, односно градски народни одбор. Бившем власнику апотеке, по овом закону, исплаћивала се процењена вредност апотеке у месечним ратама од највише пет хиљада динара. Сви дотадашњи власници апотека испод 60 година старости који су фармацеути или фармацеутски помоћници били су дужни да по откупу апотеке ступе у државну службу. Бившим власницима апотека који су ступили у државну службу признавале су се године проведене на фармацеутским пословима као радни стаж за стицање права на пензију, ако би се одрекли накнаде за апотеку и уколико проведу у државној служби најмање 5 година.

По овом закону апотеке раде све до интегрисања са Болницом 1963. године, када су обједињене у Фармацеутско одељење Опште болнице у Смедереву. Први начелник интегрисане фармацеутске службе је био мр ph. Коста Пантазијевић, брат мр Ђорђа Пантазијевића. Њега наслеђује мр ph. Димитрије Радовановић. Постојале су четири апотеке, три у граду и болничка апотека. Апотеку „Космај” је водила мр ph. Радмила Петровић, апотеку „1. мај”, која се налазила преко пута „Задужбине” је водио мр ph. Милан Грујић, а после њега је шеф била мр ph. Радмила Булатовић. Трећа апотека се налазила у Здравственој станици „Дунав” и убрзо после интеграције је затворена.

Апотека „Космај”

Децембра 1974. године, спајањем апотека „Космај” и „1. мај”, формира се нова која преузима назив „1. мај”. Саграђена је нова, савремена апотека у улици Носилаца Албанске споменице. Просторије су биле наменски грађене за апотеку па је она била у то време најсавременија апотека не само у Србији већ и на Балкану, са великом лабораторијом и модерно уређеним ентеријером. Апотека је званично отворена 1. јануара 1975. године. За начелника Фармацеутске службе је постављена *mr ph.* Станислава Ђорић, која је на том месту остала до одласка у пензију 1991. године.

Године 1985. формира се још једна апотека, у Карађорђевој улици, која добија назив „5. јун”.

Осим две градске и болничке апотеке, Служба је обухватала и бројне апотекарске станице по селима, као и на Царини, Липској рампи и у Новој железари. Тада је у апотекарској служби радило 30 дипломираних фармацеута.

Одлуком Скупштине Републике Србије, 1990. године је формиран Здравствени центар Смедерево, који је објединио апотекарске службе Смедерева, Смедеревске Паланке и Велике Плана у организациону јединицу Апотекарска установа Смедерево.

После одласка *mr ph.* Станиславе Ђорић у пензију 1991. године, начелник службе је до краја 1992. године била *mr ph.* Гордана Пантић, а после ње од 1993. до 2002. године *mr ph.* Споменка Цветковић. За време њеног мандата, септембра 1998. године, долази до издвајања Апотекарске установе из Здравственог центра Смедерево. Апотекарска установа Смедерево добија статус самосталне здравствене установе која територијално покрива општине Смедерево и Велику Плану које су имале 170.000 становника.

Краће време од јула 2002. до фебруара 2003. године, в.д. директор била је *mr ph.* Невенка Маћешкић. Од фебруара 2003. до децембра 2014. године директор Апотекарске установе Смедерево је била *mr ph.* спес. Светлана Јаковљевић. *Mr ph.* спес. Славица Ботић је постављена за директора децембра 2014. године.

Апотекарска установа Смедерево се развијала и проширивала мрежу апотека, те је имала четири апотеке у граду и 10 апотекарских јединица у околним селима и приградским насељима. У Апотекарској установи Смедерево је било 55 запослених, 16 дипломираних фармацеута, 28 фармацеутских техничара и 11 немедицинских радника.

У складу са Уредбом о плану мреже Здравствених установа, донетом јануара 2007. године, организациона јединица Велика Плана се издваја из састава Апотекарске установе Смедерево као нова здравствена установа са седиштем у Великој Плани.

Законом о апотекарској делатности, оснивач апотеке постаје Град Смедерево и Апотекарска установа Смедерево мења назив у Здравствена установа „Апотека Смедерево” 2007. године.

Здравствена установа Апотека Смедерево обавља фармацеутску здравствену делатност на примарном нивоу на подручју града Смедерева преко апотека, огранака и апотекарских јединица:

- Апотека „1. мај” (управник mr ph. spec. Бранислава Мишељић)
- Огранак апотеке „5. јуни” (управник mr ph. spec. Ксенија Ђорђевић)
- Огранак апотеке „Центар” (управник mr ph. Олга Жижовић Петронијевић)
- Огранак апотеке „Свети Лука” (управник mr ph. spec. Светлана Д. Јаковљевић)
- Огранак апотеке „Дом здравља” (управник mr ph. Тамара Данић)
- Апотекарска јединица „Царина” (управник mr ph. Славица Ђурасиновић)
- Апотекарска јединица „Папазовац” (управник mr ph. Јасмина Т. Тодоровић)
- Апотекарска јединица „Радинач” (управник mr ph. Љиљана Илић)
- Апотекарска јединица „Железара” (управник mr ph. Александар Пејовић)
- Апотекарска јединица „Осипаоница” (управник mr ph. Владимир Шапоња)
- Апотекарска јединица „Лугавчина” (управник mr ph. Силвана Панић)
- Апотекарска јединица „Михајловац” (управник mr ph. Слађана Недељковић)
- Апотекарска јединица „Друговац” (управник mr ph. Данијела Јокић)
- Апотекарска јединица „Колари” (управник mr ph. Данијела Јокић)
- Апотекарска јединица „Сараорци” (управник mr ph. Даница Љушић)
- Апотекарска јединица „Липа” (управник mr ph. Верица Гилановић)
- Апотекарска јединица „Карађорђева” (управник mr ph. spec. Данијела Пешић)
- Апотекарска јединица „Липе село” (управник mr ph. Бојана Станковић)

У апотеци „1. мај” функционише магистрална лабораторија чији је начелник mr ph. Бранислава Николић, специјалиста фармацеутске технологије.

Апотека Смедерево данас има 72 запослена: 27 дипломираних фармацеута, 32 фармацеутска техничара и 13 нездравствених радника.

Апотека Смедерево представља модерно конципиран ланац апотека, усклађен између своје основне здравствене мисије и неопходности профитног пословања.

Услуге у Апотеци се пружају у складу са принципима Добре апотекарске праксе, важећим Законима и међународним стандардом квалитета ИСО 9001:2008. Апотека настоји да буде најјачи информациони центар о лековима (за здравствене установе и пацијенте) и промотер у промотивним кампањама заједно са другим носиоцима примарне здравствене заштите (борба против пушења, дијабетеса, хипертензије ...). Нови амбијент Апотеке је омогућио постојање просторије за саветовања и поверљиве разговоре пацијената са специјалистом фармакоинформатике и лако доступан здравствено-васпитни материјал.

Апотека Смедерево ради у складу са законском регулативом и пружа квалитетне фармацеутске услуге здравствене заштите и одговорно снабдева становништво лековима, медицинским средствима, традиционаним, биљним и хомеопатским лековима и дијететским препаратима. Врши дистрибуцију само најквалитетнијих производа чиме се омогућује очување здравља становништва. Ради и на очувању и заштити животне средине кроз прикупљање оштећених лекова и лекова истеклог рока.

Посвећеност корисницима, квалитет услуга, стручност, знање и вештине, поверљивост и одговорност уврстили су Апотеку Смедерево у здравствену установу којој се верује и којој се грађани увек обраћају.

**СРПСКО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО
ПОДРУЖНИЦА СМЕДЕРЕВО**

ПОДРУЖНИЦА СРПСКОГ ЛЕКАРСКОГ ДРУШТВА СМЕДЕРЕВО

Српско лекарско друштво је основано 27. априла 1872. године на иницијативи др Владана Ђорђевића, лекара, санитетског пуковника, књижевника, политичара и председника владе. У оснивачком одбору било је још неколико истакнутих лекара, Аћим Медовић, Јован Машин, Ђорђе Клинковски, Јован Валента, Панајот Папакостопулос, Јосиф Хољец, Бернард Брил, Сава Петровић, Јулијус Ленк, Марко Полак, Петар Остојић и зубни лекар Илија Ранимир. Оснивачима ће се убрзо придружити Јосиф Панчић (први председник Српске краљевске академије, данас САНУ) и Младен Јанковић који су приликом првог састанка били одсутни.

Српско лекарско друштво је званично отпочело са радом 5. августа 1872. године (са девет редовних, једним почасним, 34 дописна члана из унутрашњости и „24 лекара из словенских и других земаља”). Још од првих дана, Друштво се, поред сталешких питања, на својим седницама бавило и стручним радом везаним за медицинске, здравствене и социјалне прилике у српском народу.

Многи од горе поменутих лекара који су радили у Смедереву били су редовни или дописни чланови Српског лекарског друштва (СЛД): др Лазар Степановић (члан од 1876. године), др Ђура Гаврић (1893), др Милан Дамјановић (1893), др Станислава Јововић (1912), иначе прва жена лекар у Смедереву, др Никола Велимировић (1913) и др Хранислав Јоксимовић (1913).

Зграда СЛД и музеја (у некадашњој Видинској улици, данас Улици Џорџа Вашингтона), саграђена је 1868. године као зграда Болнице вароши и округа Београда, на земљишту које су даровали Кнез Михаило Обреновић и Илија Милосављевић Коларац, а новчане прилоге за изградњу дали су бројни грађани. Камен из Смедерева, намењен за изградњу летњиковца Кнеза Михаила Обреновића, уграђен је у темеље Дома Српског лекарског друштва, 22. априла 1872. године. У том здању била је смештена Општа државна болница, а касније и Клиника за очне болести и оно има има статус споменика културе.

Тачан датум оснивања Подружнице Српског лекарског друштва у Смедереву се не зна. По др Војиславу Стокићу, једном од доајена Подружнице, она је постојала пре рата и била активна („друга по раду после Крагујевца”). Извесно је да је Подружница наставила са радом после Другог светског рата (2. јула 1946. године). У току те прве послератне године одржана су 22 стручна састанка, 20 предавања (6 са предавачима из Београда), 10 приказа и 2 курса прве помоћи (за раднике у предузећима). У обнови рада Подружнице учествовали су истакнути лекари: др Драгош Поповић, др Миладин Милић, др Војислав Стокић, др Жива-

дин Стефановић Сомборац, др Милутин Влајковић, др Стеван Милосављевић, др Јеврем Гавриловић, др Божидар Милосављевић Чампар, др Наталија Милосављевић, др Милош Врховац, др Раде Мирковић и други.

Читава плејада изузетних лекара дала је лични допринос афирмацији рада Подружнице, а генерације и генерације млађих лекара су унапређивале своје знање уз Подружницу, упоредо са стицањем практичног стручног знања на својим радним местима и последипломским усавршавањима.

Три изузетна јубилеја се славе 2016. године – 150 година Болнице у Смедереву, 70 година обновљеног и непрекидног рада Подружнице и 35 година стручне манифестације Смедеревски лекарски дани.

Током периода активног рада Подружнице СЛД Смедерево (после Другог светског рата), председници Подружнице су били: др Наталија Милосављевић, др Милош Врховац, др Раде Мирковић, др Јеврем Гавриловић, др Радован Митровић, др Милосав Бркић, др Сретен Ђурић, др Драгослав Марковић, др Војислав Тодоровић, др Богољуб Петрушевић, др Даница Васић, др Стеван Секулић, др Владимир Тодоровић, др Миодраг Васић, др Невенка Јеретин, др Миомир Кражић, др Славица Мишић, др Душан Марковић, др Маја Поповић. Тренутно, председник Подружнице СЛД Смедерево је, поново, од 2011. године, ргim. mг sc. med. dr Славица Мишић.

Активност Подружнице СЛД Смедерево дефинисана је Статутом из 2011. године: „Подружница Српског лекарског друштва Смедерево је организациони облик Српског лекарског друштва основана за територију града Смедерева као добровољно, невладино и непрофитно удружење доктора медицине и доктора стоматологије на неодређено време, ради остваривања циљева унапређења медицинске струке и науке кроз организацију стручних скупова и издавачку делатност, ради заштите народног здравља, сталне едукације лекара, као и заштите права пацијената на територији Града”.

Сви лекари и стоматолози Опште болнице и Дома здравља Смедерево су чланови Подружнице СЛД. Подружница СЛД Смедерево је на крају 2010. године имала 225 активних чланова. Данас Подружница СЛД Смедерево има 315 чланова. Обзиром на рестриктивну политику запошљавања, повећање броја активних чланова Подружнице није одраз повећања броја запослених, већ знак повратка поверења у значај и функционисање Српског лекарског друштва. Оно што посебно охрабрује је чињеница да је сваки новозапослени лекар или стоматолог, без обзира на тренутни радни статус, постао и редован члан Подружнице. Чланови су и сви биохемичари из Смедерева, пензионисане колеге и све више колега из приватних лекарских и стоматолошких ординација из Смедерева али и других градова Подунавског округа.

Подружница СЛД Смедерево реализује свој рад кроз бројне стручне активности, али и активним учествовањем у бројним дешавањима од значаја за Град Смедерево. Манифестација „Смедеревски лекарски дани“ је главна стручна манифестација у организацији Подружнице СЛД Смедерево која се традиционално одржава већ 34 године. Манифестација има карактер иновација знања још од 1995. године (Одлуком Деканског колегијума Медицинског факултета у Београду) и била је права претеча континуиране медицинске едукације, која се као законска обавеза ради добијања и обнове лиценце свих профила здравствених

радника спроводи од 2009. године. Смедеревски лекарски дани се налазе у календару традиционалних годишњих симпозијума Српског лекарског друштва од 1996. године. Током 34 године трајања ове манифестације, презентовано је преко хиљаду оригиналних радова, учесници су били најеминентнији стручњаци из готово свих области медицине. Осим Лекарских дана, Подружница организује и друге стручне састанке, секције СЛД и друге облике стручних активности.

У протеклих 70 година, у Смедереву је одржано више стотина различитих стручних састанака, секција из различитих области медицине, а чланови Подружнице су својим успешним активним учешћем на великом броју националних и међународних скупова из области медицине и стоматологије допринели да се афирмише рад смедеревских лекара и стоматолога.

Предавачи на стручним скуповима Подружнице су били истакнути лекари и стоматолози из Смедерева, али су ангазоване и колеге из других установа. Симпозијуми и курсеви су организовани у сарадњи са Српским лекарским друштвом, Академијом медицинских наука СЛД, специјалистичким секцијама и интерсекцијским активима СЛД и са референтним установама из Београда (Клинички центар Србије, ВМА, Универзитетска Дечја клиника Београд, КБЦ Земун, КБЦ „Др Драгиша Мишовић“). Предавачи на симпозијумима у оквиру Смедеревских лекарских дана били су водећи стручњаци–професори и наставници медицинских факултета из Београда, Новог Сада, Ниша, Крагујевца, са ВМА, Стоматолошког факултета, академици, чланови Академије медицинских наука СЛД, представници Министарства здравља (више од 200 професора). Подружница је успоставила успешну сарадњу и са струковним удружењима, референтним клиникама клиничких центара у Београду, Новом Саду и са ВМА. Организатори континуиране медицинске едукације у сарадњи са Подружницом били су Лекарска комора и неке друге организације и удружења.

Чланови Подружнице СЛД Смедерево активно учествују у раду стручних скупова свих нивоа, од стручних састанака до конгреса, како у земљи тако и у иностранству. Од формирања Здравственог савета и обавезне континуиране медицинске едукације, Подружница редовно акредитује стручне скупове у оквиру Удружења и на тај начин доприноси едукацији својих чланова. Свим члановима је омогућено да прикупе довољно бодова за законом прописану обнову лиценце кроз организовану разноврсну континуирану едукацију у Смедереву (акредитовану од стране Подружнице или довођењем предавача по позиву) и кроз присуствовање састанцима у оквиру специјалистичких секција и удружења. Почев од 2012. године, Подружница, у складу са реалним могућностима, пружа финансијску подршку члановима за континуирану медицинску едукацију ван Смедерева (кроз рефундирање путних трошкова, израду постера, уплату котизација и сл.). Подружница је донирала најновију стручну литературу појединим службама, по њиховом избору. Посебна пажња посвећује се младим лекарима, како кроз настојање да се што више укључе у рад Српског лекарског друштва, тако и кроз њихову стручну афирмацију.

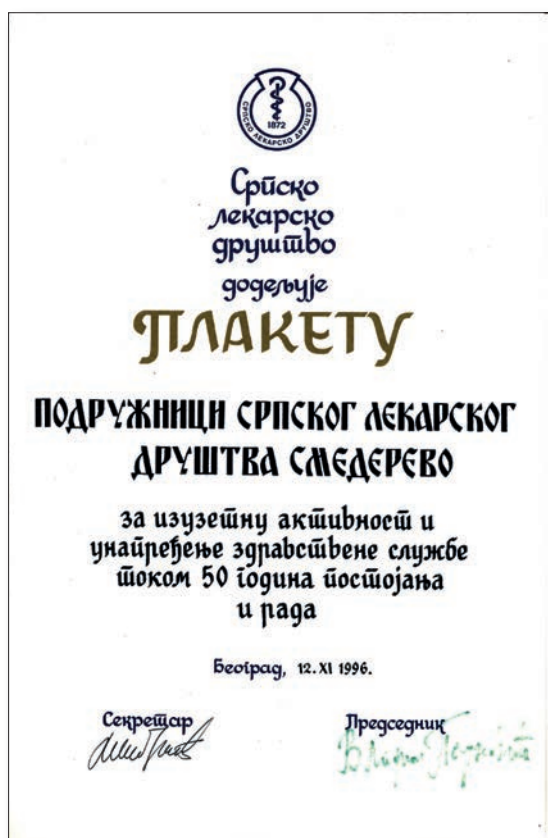
Чланови Подружнице СЛД Смедерево су активни као добровољни даваоци крви, истакнути спортски радници, уметници и књижевни ствараоци.

Од 1982. године (Други лекарски дани), Подружница је у оквиру Смедеревских лекарских дана додељивала годишње награде, Специјалне повеље Подруж-

нице СЛД Смедерево, заслужним појединцима: активном лекару и медицинској сестри и лекару и медицинској сестри у пензији. Након оснивања Удружења медицинских сестара и техничара, награде Подружнице се додељују само лекарима и стоматолозима. Од 2012. године, одлука о награђеним појединцима се доноси пре одржавања Лекарских дана, али је свечано уручивање награда и признања на дан славе Подружнице, „Свети Козма и Дамјан“, 14. новембра.

Своје многобројне активности Подружница СЛД Смедерево реализује захваљујући помоћи локалне самоуправе, бројних колектива, приватних предузећа и појединаца из Смедерева, Завода за јавно здравље Пожаревац, као и бројних фармацеутских кућа са којима Подружница промовише најбољу стратегију превентивног и терапијског деловања.

Повеља Српског лекарског друштва

За допринос унапређењу здравствене и стручне делатности, Подружници СЛД Смедерево додељена је 1982. године Награда ослобођења Смедерева, а „за изузетне резултате на унапређењу медицинске науке и струке, Здравственом центру Смедерево и Подружници СЛД Смедерево, додељена је Повеља Српског лекарског друштва (1996. године). За успешан рад Подружница је награђена и Светосавском повељом Града Смедерева, 1999. године.

Подружница Српског лекарског друштва Смедерево је добитник изузетног признања, „Награде за најактивнију подружницу за 2014. годину“ (од 87 активних подружница СЛД).

Награда за најактивнију подружницу за 2014. годину

Чланови Подружнице СЛД Смедерво су, такође, носиоци најзначајнијих признања, не само Српског лекарског друштва (повеља, плакета, диплома, захвалница), већ и друштвених признања Града Смедерева, републичких и других признања. Председник Подружнице СЛД Смедерво, prim. mr sc. med. dr Славица Мишић је добитник посебног признања које се додељује истакнутим појединцима, члановима Српског лекарског друштва, Специјалне повеље Српског лекарског друштва, за свој целокупни допринос у реafirмацији рада Друштва (2015. године).

Смедеревски лекарски дани

У Смедерву се већ 35 година традиционално одржавају „Смедеревски лекарски дани“, манифестација коју дефинишу традиција, дуго постојање, континуитет, квалитативно и концепцијско напредовање...

Први „Смедеревски лекарски дани“ одржани су од 13. до 14. октобра 1981. године, у свечаној сали Скупштине општине Смедерво. Настали су на иницијативу групе лекара, на челу са тадашњим директором Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића“, прим. др Миодрагом Радосављевићем, са жељом да смедеревски лекари својим колегама и грађанима Смедерева презентују резултате свог стручног рада до тада презентоване само на стручним скуповима у земљи и иностранству. У основи замишљени као стручна манифестација лекара и сто-

матолога Смедерева, врло брзо су прерасли те уске оквире и постали познати и широј стручној медицинској јавности у Србији. Обогаћени су сарадњом са еминентним стручњацима из референтних установа, професорима са Медицинског факултета у Београду и са других медицинских факултета, као и учешћем колега из окружења и из других Подружница СЛД.

Радно председништво Првих смедеревских лекарских дана: др Даница Васић, др Радован Митровић и др Миодраг Радосављевић

Део учесника 11. смедеревских лекарских дана 1991. године

У почетку су то били стручни скупови општег карактера, али, у жељи да се на њима подробније обраде поједини значајни медицински проблеми, од 1987. године добијају карактер тематских стручних састанака. Главна тема се мењала сваке године а постојала су и слободна саопштења. Главне теме „Смедеревских лекарских дана“ су биране тако да се сваке године

некој другој грани медицине или неком актуелном глобалном медицинском проблему посвети пуна пажња, кроз излагања професора, предавача по позиву, али и кроз искуства из свакодневне клиничке праксе лекара практичара. Стручна манифестација „Смедеревски лекарски дани“ због тога није само афирмација рада свих запослених у Општој болници „Свети Лука“ и Дому здравља Смедерево, већ и, својом 35 година дугом традицијом, промовише град Смедерево на здравственој и стручној мапи Србије.

Од 1991. године Смедеревски лекарски дани се готово сваке године посвећују неком значајном догађају или личности: 800-годишњици оснивања прве српске болнице (1991), 120-годишњици Српског лекарског друштва (1992), 50-годишњици смрти Николе Тесле (1993), Светом Сави (1994), 130-годишњици оснивања Болнице у Смедереву (1996), 800-годишњици оснивања Хиландара (1998), 2000-годишњици хришћанства (2000), 150-годишњици рођења др Лазе К. Лазаревића (2001), Његовој светости патријарху српском господину Павлу (2010), Години менталног здравља (2011), 140-годишњици Српског лекарског друштва (2012), Седамнаестом миленијуму Миланског едикта (2013) и 150-годишњици Болнице у Смедереву (2016). Уз ове значајне датуме из науке и културе, везане за знамените историјске личности и догађаје, од 2011. године, Лекарски дани се тематски везују за значајне годишњице у раду појединих служби, одсека и одељења у Смедереву.

Академик проф. др Зоран Џамић, председик српског Уролошког друштва и директор Клинике за урологију КЦС, prim. mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић, проф. др Милица Чоловић и академик проф. др Радоје Чоловић, председник СЛД на 32. Смедеревским лекарским данима 2014. године

Радови излагани на Смедеревским лекарским данима су у периоду од 1981. до 1988. године штампани у зборницима радова. Од 1993. године Подружница издаје стручни часопис „Acta Medica Semendrica”.

Подружница је почетком априла 2016. године организовала по 34. пут стручну манифестацију „Смедеревски лекарски дани”, што показује изузетну посвећеност руководства Подружнице очувању традиције оваквог стручног окупљања лекара из целе Србије.

Теме обрађиване на Смедеревским лекарским данима су биле:

1981–1986: Опште теме

1987: Ургентна стања у интерној медицини

1988: Дегенератива обољења периферних зглобова

1989: Малигни тумори

1990: Дијагностика и терапија кардиоваскуларних обољења

1991: Саобраћајни трауматизам

1992: Акутни трауматизам

1993: Оцена радне способности

1994: Дијабетес мелитус

1995: Бол у трбуху – дијагностички проблем

1996: Ризична трудноћа

1997: Артеријска хипертензија – болест савременог човека

1998: Достигнућа и перспективе стоматологије

1999: Плућне болести

2000: Стрес, психофизиолошки поремећаји и личност

2001: Инфективне болести у новом миленијуму

2002: Педијатрија данас

2003: Дете са сметњама у развоју

2004: Урологија

2005: Гинекологија данас

2006: Ултразвук у медицини

2007: Компликације у лечењу

2010: Ургентна стања у медицини

2011: Година менталног здравља

Симпозијум 1: 29. смедеревски лекарски дани

Симпозијум 2: 2011 – година менталног здравља

2012: Јубиларни 30. смедеревски лекарски дани

Симпозијум 1: Јубиларни смедеревски лекарски дани

Симпозијум 2: Рационална дијагностика у свакодневной клиничкој пракси

2013: 31. смедеревски лекарски дани

Симпозијум 1: Болна стања у примарном контакту

Симпозијум 2: Сепса – актуелности у дијагностици и лечењу у 2013. години

2014: 32. смедеревски лекарски дани

Симпозијум 1: Урогенитални тумори – одабрана поглавља

Симпозијум 2: Болести бубрега – глобални здравствени проблем

2015: 33. смедеревски лекарски дани

Симпозијум 1: Ухо, грло, нос – актуелности у дијагностици и лечењу

Симпозијум 2: Ендокринологија – актуелности у дијагностици и лечењу

2016: 34. смедеревски лекарски дани

Курс прве категорије: Ретке болести у систему здравствене заштите у Србији: приступ здравственим услугама и права пацијената

Домаћи симпозијум: Значај фактора ризика и коморбидитета у дијагностици и терапији акутног коронарног синдрома у светлу нових препорука

Академик проф. др Павле Миленковић, председник АМН СЛД, академик проф. др Драган Мицић, секретар Медицинског одељења САНУ и председник Здравственог савета Србије и prim. mr sc. med. dr Ненад Ђорђевић на 34. Смедеревским лекарским данима 2016. године

Комисија за доделу награда и признања Српског лекарског друштва донела је одлуку „да се Подружници СЛД Смедерево и стручној манифестацији „Смедеревски лекарски дани“ за изузетне резултате на унапређењу медицинске науке и струке, као и у остваривању циљева и задатака Друштва, додели признање: Повеља Српског лекарског друштва за Смедеревске дане.

Повеља Српског лекарског друштва

Acta medica Semendrica

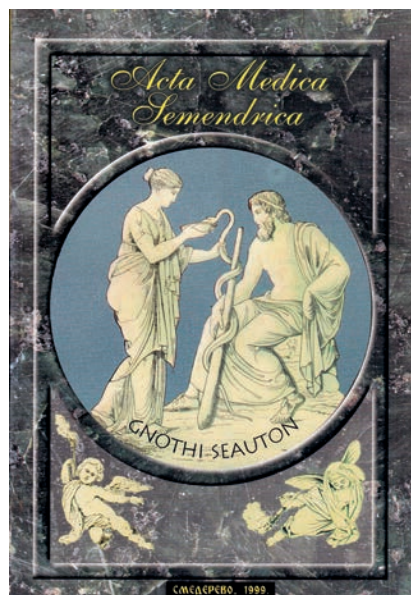
Радови излагани на Смедеревским лекарским данима у периоду од 1981. до 1988. године штампани су у зборницима радова који престају да излазе 1989. године. Радови саопшени на 9, 10. и 11. Смедеревским лекарским данима су штампани у часопису Српског лекарског друштва *Acta traumatologica Serbica* IX 1991. и XI 1992. године.

Подружница од 1993. године издаје свој стручни часопис *Acta medica Semendrica*. Идејни творац, реализатор, креатор, дугогодишњи главни уредник и човек најзаслужнији за готово четврт века излажења овог часописа је prim. dr sc. med. Миомир Кражић.

Часопис је први пут изашао као двоброј 1993. године. Мото часописа: *EX SEMENDRIA LUX MEDICINAE* предложио је почасни члан Подружнице СЛД Смедерево др Леонтије Павловић. На корицама је лик Аполоновог сина Асклепија (римски Ескулап), хеленског бога лекарства и његове кћери Хигије, са штапом и неизбежном змијом. У часопису је и знак смедеревске Подружнице СЛД. То је лик најдражег госта којег је Смедерево икад имало – Светог Луке: апостола, еванђелисте и лекара, чије је мошти деспот Ђурађ Бранковић откупио, донео и уградио у олтар смедеревске цркве. Од тада је Свети Лука заштитник града Смедерева. Лик светитеља је оивичен византијским луком састављеним од речи СРПСКО ЛЕКАРСКО ДРУШТВО ПОДРУЖНИЦА СМЕДЕРЕВО, чија су слова исписана Мирослављевом ћирилицом. У подножју је смедеревска Тврђава а са обе стране лоза са плодовима. Испод слике стоји изрека која је прихваћена као мото Подружнице: „Боже, дај ми снагу да поднесем оно што се не може променити, дај ми храброст да променим оно што се може променити, дај ми мудрост да разликујем једно од другог” (Reinhold Niebuhr).

Први број часописа *Acta medica Semendrica*

Насловна страна часописа *Acta medica Semendrica*

Уредници часописа били су, наизменично, prim. dr sc. med. Миомир Кражић и prim. mr sc. med. dr Славица Мишић. Дугогодишњи лектор и технички уредник часописа је била Горјана Вујановић, професор српског језика, која је до половине 2009. године радила у Здравственом центру „Свети Лука“ Смедерево и водила Библиотеку Здравственог центра. Часопис има стручну рецензију професора медицинских факултета, УДК и ЦИП каталогизацију.

Ове, 2016. године излази из штампе 29. број часописа, обзиром да је часопис повремено излазио као двоброј или троброј. У периоду од 2007. године (када је објављен 22. број часописа) до 2010. године (када је објављен 23. број часописа), постојала је пауза у издавању часописа, тако да радови са појединих Лекарских дана нису публиковани. Од 2011. године, Подружница као едукативни материјал за учеснике пре одржавања Симпозијума штампа Зборник сажетака као суплемент часопису. Од 2012. године, ЦИП каталогизацију има и Зборник сажетака.

Штампање овог часописа представља значајан допринос стручном издаваштву из области здравствене науке, а радови који се у њему објављују доносе ауторима значајан број бодова у вредновању научног доприноса у академском напредовању и при добијању звања примаријус.

Промоција часописа *Acta medica Semendrica* у Народној библиотеци Смедерево (prim. dr sc. med. Миомир Кражић, проф. др Звездана Којић, проф. др Војин Шуловић, проф. др Слободан Чупић, проф. др Берислав Димитријевић и prim. mr sc. med. dr Славица Мишић)

**УДРУЖЕЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И
ТЕХНИЧАРА СМЕДЕРЕВО**

УДРУЖЕЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И ТЕХНИЧАРА

Удружење медицинских сестара и техничара Подунавског округа је најмасовнија струковна асоцијација у Општој болници „Свети Лука” у Смедереву.

Оснивачка скупштина Удружења медицинских сестара-техничара Југославије одржана је 27. септембра 1995. године. Слободанке Буљан је била један од иницијатора оснивања Удружења и била је члан првог Управног одбора Удружења медицинских сестара-техничара Југославије. Већ након годину дана одржана је и оснивачка Скупштина Удружења медицинских сестара-техничара Подунавског округа, 23. децембра 1996. године. Више од 80% медицинских сестара Здравственог центра у Смедереву, Дома здравља из Велике Плане, Дома здравља и Опште болнице „Стефан Високи” из Смедеревске Паланке се личним изјашњавањем учланило у Удружење медицинских сестара-техничара Подунавског округа. Први председник Удружења медицинских сестара-техничара Подунавског округа је била виша медицинска сестра Слободанка Буљан, председник Управног одбора виша медицинска сестра Велинка Радојчић а председник Надзорног одбора виша медицинска сестра Љиљана Митровић. У периоду после 2000. године председници су били: Тања Љубојевић, Биљана Матовић, Љубица Мишић, Иванка Никчевић, а од марта 2015. године председник Удружења је Тања Љубојевић.

Радно председништво Сестринских дана: виша медицинска сестра Мирјана Боривојевић, главна сестра Дома здравља Слободанка Ђорђевић и виша медицинска сестра Бранкица Рајшић

Велики допринос раду Удружења медицинских сестара-техничара Подунавског округа дале су: Слободанка Ђорђевић, Снежана Ракић, Драгица Стојановић, Ивана Спасић, Бојана Перић и Славица Ђузић.

Удружење медицинских сестара-техничара у промотивној акцији на Тргу

Током дугогодишњег рада у Удружењу медицинских сестара, техничара и бабица Републике Србије и Удружењу медицинских сестара-техничара Подунавског округа, медицинске сестре и техничари Опште болнице „Свети Лука” у Смедереву постигли су значајне резултате у континуираној медицинској едукацији што доказују многобројне награде добијене на конгресима Удружења.

Струковна медицинска сестра Слађана Рашић презентује рад пред комисијом на Конгресу медицинских сестара и техничара

Оно што медицини даје хуманост и етички приступ је човек. Стожер тога је медицинска сестра, образована, савремена и еманципована. Одавно се знало да је медицинска сестра која усавршава своје знање и вештине корисна и пацијенту и лекару са којим сарађује. Ова чињеница претворена је у праксу. Медицинске сестре Опште болнице „Свети Лука” Смедерево активно учествују и посећују стручне састанке, семинаре, конгресе и симпозијуме. Својим трудом, залагањем и континуираном едукацијом настоје да држе корак са новим сазнањима и да своје знање примене у складу са интернационалним кодексом „Основна дужност медицинске сестре је трајна, да сачува људски живот, да ублажи патње и унапреди здравље”.

Виши дијететичар Весна Лазаревић и медицинске сестре Тања Љубојевић, Десанка Ивковић, Бојана Перић, Слађана Рашић, Иванка Никчевић, Радмила Хаџић и Слађана Марковић на Конгресу медицинских сестара и техничара на Тари

ЈУБИЛЕЈ ОПШТЕ БОЛНИЦЕ У ШТАМПИ

- Почетком следеће године очекујемо долазак и трећег ендокринолога, а дошао нам је и други гастроентеролог, тако да на Гастроентерологији практично нема чекања. Дobili смо и два нова рендгенолога, а мораћемо да завршимо обуку за две или три колегице за скенер, па ће онда и то да буде комплетно заокружено. - др Ненад Ђорђевић, директор болнице

● КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА НОВИНАРЕ У ОПШТОЈ БОЛНИЦИ СВЕТИ ЛУКА

Немамо више акутних кадровских проблема

У недељи за нама, која је у Општој болници Свети Лука у целисти била посвећена јубилеју – 150 година постојања болнице у Смедереву, менаџмент ове здравствене установе приредио је и конференцију за новинаре на којој је било речи о историјату, садашњем тренутку и плановима за идућу годину.

Текст: Душан Илибашкић

Свечана академија била је завршни чин прославе 150 година постојања болнице у Смедереву. Програм посвећен великом јубилеју почео је обележавањем славе Свети Лука, у Општој болници у Смедереву, која носи име овог светитеља, а настављен лекарском славом Св. Козма и Дамјан и стручним предавањем за здравствене раднике на тему "Палијативно збрињавање, основни принципи, стандарди и организација у Републици Србији", у организацији Подружнице Српског лекарског друштва Смедереву и сарадњи са Институтом за јавно здравље Србије "Др Милан Јовановић Батут".

Истим поводом Крушевачко народно позориште извело је у Центру за културу представу „Ваљевска болница“, по роману Добрице Ћосића – „Време смрти“, а на Старом смедеревском гробљу положени су венци на спомен обележја доктора који су крајем 19. и почетком прошлог века обележили почетак здравствене делатности у Смедереву.

У Општој болници Свети Лука приредбена је и конференција за новинаре. Том приликом директор др Ненад Ђорђевић још једном је подсетио на почетке и дуг историјат смедеревске болнице, истакавши да се она век и по развија у континуитету, те да се у њој увек, па и сада нешто ради и гради.

Помоћник директора за медицинску делатност др Жељко Смиљанић осврнуо се на све оно што је урађено у овој, а било је речи и о плано-

вима за наредну годину.

- Почетком године, у марту, отворили смо нову Коронарну јединицу, са осам кревета и три апартмана. Новац за уређење тог простора обезбеђен је из донација и желим да се захвалим Амадеус бенду који је организовао хуманитарни концерт у сарадњи са нама, и на тај начин су прикупљена значајна средства којим смо могли да завршимо већину инфраструктурних радова. Дobili смо новац од Министарства здравља за опремање Коронарне јединице и донацију кинеске амбасаде која се огледала у мониторингама, а делом је помогло Министарство здравља. У овој години урадили смо и комплетну реконструкцију санитарних чворова, већим делом средствима Министарства, али и уз помоћ донатора - додао је др Смиљанић.

У плану за наредну годину, поред отварања јединице за интензивно лечење на Интерном одељењу, налази се и комплетна реконструкција и адаптација зграде у којој се налази Дечије одељење и Служба за рехабилитацију.

-То је мало озбиљнији подухват и ја се надам да ћемо успети да из буџетских средстава, која су опредељена за инфраструктурно одржавање, и вероватно једним већим делом из донација успети да спроведемо у дело ту замисао. Такође имамо у плану да завршимо реконструкцију крова на Породилишту и да реализујемо пројекат који се провлачи уназад две, три године, а то је прича о Хипербаричној ко-

из донација, а што се тиче опреме делом из донација, а делом је помогло Министарство здравља. У овој години урадили смо и комплетну реконструкцију санитарних чворова, већим делом средствима Министарства, али и уз помоћ донатора - додао је др Смиљанић.

У плану за наредну годину, поред отварања јединице за интензивно лечење на Интерном одељењу, налази се и комплетна реконструкција и адаптација зграде у којој се налази Дечије одељење и Служба за рехабилитацију.

-То је мало озбиљнији подухват и ја се надам да ћемо успети да из буџетских средстава, која су опредељена за инфраструктурно одржавање, и вероватно једним већим делом из донација успети да спроведемо у дело ту замисао. Такође имамо у плану да завршимо реконструкцију крова на Породилишту и да реализујемо пројекат који се провлачи уназад две, три године, а то је прича о Хипербаричној ко-

мор - нагласио је др Жељко Смиљанић.

Говорећи о кадровским проблемима, директор болнице др Ненад Ђорђевић рекао је да постоји сагласност о пријему још два нова лекара, за који сада креће конкурс.

-Почетком следеће године очекујемо долазак и трећег ендокринолога, а дошао нам је и други гастроентеролог, тако да на Гастроентерологији практично нема чекања. Дobili смо и два нова рендгенолога, а мораћемо да завршимо обуку за две или три колегице за скенер, па ће онда и то да буде комплетно заокружено. Све у свему, успели смо да у току ове године додасмо нових специјалиста решимо неке кадровске проблеме, а након одласка неких лекара са Интерног одељења и из Службе за рендген дијагностику. Сада „уско грло“ постоји само на Ендокринологији, с тим да је чекање сведено на разумну меру. У сваком случају немамо више акутних кадров-

ских проблема - рекао је др Ђорђевић.

Упућен је и захтев Министарству здравља за увођење неких нових медицинских процедура и технологија, а у вези набавке најмодернијег апарата за операције катаракте.

-Процедура је у току и надамо се да ћемо добити сагласност, а након тога моћи ћемо да едукујемо наше лекаре по том питању. Уз помоћ Градске управе и градоначелнице др Јасне Аврамовић фирме ЛПГ Петрол, Банка Интеса и Телеком Србија доинирале су нам средствима за најсавременије лапароскопске и ендоскопске апарате, тако да ћемо едуковати лекаре и за те процедуре. Пре свега ту мислим на хирурге, генезологе и урологе - додао је др Жељко Смиљанић.

Данас Општа болница Свети Лука има 753 запослена радника и располаже са око 400 болничких кревета. Годишње кроз болничко лечење прође више од 11 хиљада, а кроз амбуланте негде око 300 хиљада пацијената.

Актуелно

„Смедерево је првог лекара добило 1839. године. Био је то др Константин Михајловић. Он је 12 година са успехом лечио становнике Смедеревског округа. Друго велико име смедеревског здравства је др Јован Валента, Чех који је дошао из Прага и један је од оснивача Српског лекарског друштва.

• СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА - 150 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА БОЛНИЦЕ У СМЕДЕРЕВУ

Век и по непрекидне борбе

Свечаном академијом у Центру за културу завршен је програм обележавања 150 година постојања болнице у Смедереву. Догађају поводом великог јубилеја присуствовале су бројне званице, запослени и пензионисани радници болнице, а истакнутим појединцима и институцијама уручене су повеље, плакете и захвалнице. Приказан је, такође, краткометражни филм о историјату болнице у Смедереву, редитељке Невене Бакић, који је реализован уз помоћ студената Факултета драмских уметности у Београду.

Текст: Душан Илибашевић

Након химне „Боже правде“ и песме „Смедерево“, у извођењу Градског женског хора Кир Стефан Србин, присутнима се обратио др Ненад Ђорђевић, директор Опште болнице Свети Лука. Он је подсетио на садржајну и богату традицију смедеревског здравства и бројне лекаре који су својим радом оставили неизбрисив траг у историјату болнице у нашем граду.

Смедерево је првог лекара добило 1839. године. Био је то др Константин Михајловић. Он је 12 година са успехом лечио становнике Смедеревског округа. Друго велико име смедеревског здравства је др Јован Валента, Чех који је дошао из Прага и један је од оснивача Српског лекарског друштва. Прва болница чији значај и јубилеј славио формирана је 21. новембра 1866. године. Она није имала свој објекат, па је смештена у изнајмљеној приватној кући негде на Царини. Те куће данас, нажалост, нема и не постоје никакви записи о постојању те болнице. Остали су, међутим, записи др Васе Булића, који је у извештају из 1879. и 1880. године сликовито описао да су услови у тој болници били крајње нехумани – рекао је др Ненад Ђорђевић.

Прва болница у Смедереву изграђена је 1885. године и једна је од прве три болнице које је држава градила у три тадашње околне вароши – Смедереву, Пожаревацу и Ваљево. То су биле и прве болнице у Краљевини Србији.

Болница у Смедереву уништена је 1914. и 1915., а и после Првог светског рата нала-

др Ненад Ђорђевић: „Дугачак је списак плејаде лекара на које можемо да будемо поносни што су радили у смедеревској болници“

зи се у неусловној згради. Први директор послератне болнице био је др Стеван Иванић, епидемиолог и бактериолог који је касније постао директор Централног института за јавно здравље, данашњег Батута. Он је три године био у Смедереву, а након њега на чело болнице долази др Илија Мирчић, који

Свечана академија - завршни чин прославе вредног јубилеја којим се може похвалити мало који град у Србији

је са тог места отишао на место директора Опште државне болнице у Београду. Још једно велико име везано за смедеревску болницу је др Драгош Поповић, лекар интерниста и одличан дијагностичар. Он је пуне 23 године био директор наше болнице. Из Пожаревца 1934. године долази др Миливоје Димитријевић. Тих година почињу интензивни радови на изградњи нове зграде Бановинске болнице. У Смедереву остаје до краја Другог светског рата, а за време боравка у нашем граду, 1940. године, објавио је прву

српску књигу о трансфузији. Дугачак је списак плејаде лекара на које можемо да будемо поносни што су радили у смедеревској болници. Међу њима су и доктори Божидар Милосављевић Чампар, Војислав Тодоровић, Милош Врховац, Милева Тодоровић... Први доктор, уписан у матичним књигама које се данас чувају у Општој болници, био је др Стеван Миловановић, лекар специјалиста педијатар – рекао је, такође, др Ненад Ђорђевић и најавио скоро објављивање монографије о смедеревској болници, у

чије су темеље уграђени труд, посвећеност и хуманост на стотице лекара и другог здравственог и нездравственог особља, који су овде радили од 1866. године до данас.

Честитајући јубилеј градоначелница Смедерева др Јасна Аврамовић захвалила се свим радницима смедеревске болнице, где је и сама радила, истакавши да је здравство врло битан сегмент нашег друштва.

– Ја сам 2004. године из болнице кренула неким другим путем, мислећи да као инфектолог, који се доста бавио превентивом, могу са ове позиције можда више да помогнем здравству. И данас сматрам да је превентива нешто јако добро и битно, нешто у шта ми као град и Министарство здравља морамо да улажемо много више средстава. Као град можда нисмо до сада довољно улагали у здравство, иако смо Дом здравља прихватили под наше окриље и трудили се да макар успелимо све лекаре са евиденције Националне службе за запошљавање. Могу да вам кажем да уназад три године не постоји ни један лекар или стоматолог у Смедереву који чека посао. Могу да чекају врло кратко, месец или два, али сваке године отприлике све

Одабрали смо најлепши позив

У име добитника јубиларних признања скупу се пригодним речима на свечаној академији обратила др Босиљка Радовић:

– Верујем да сви делите мишљење да смо одабрали најлепши позив, јер смо се одлучили да чувамо здравље као највеће богатство, а то сигурно није лак посао. Свако од нас има своју историју, разних догађаја и доживљаја, много лепог у свему томе, неминуовност оног што живот носи, од радости дечијег плача у породицишту, до уздицаја на палијативи, али ми смо свесни да је то део живота и део нас. У свему томе, као и овим наградама, проткана су још многа имена, данас непоменута, јер наш посао је тимски посао и нико од нас не би био ваљан да иза њега не стоји цео тим, те су у ове награде сигурно utkани и они. И ако смо се ми определили да чувамо то богатство, мислим да смо кроз свој рад и стичали део богатства, исказан једним топлим осмехом, стиском руке, поздравом на улици... Признаћете није мало, и то је награда. Вероватно сте ценили оно што смо радили, као и време које стоји иза нашег рада, и углавном су награђени доста зрелих година. Мени је заиста задовољство и част да сам данас део овог јубилеја, јер сам скоро трећину тих година провела у овом граду и болници, стекла многе пријатеље, а и нека кумства остварила, и све је то бенефит посла за који сам се определила. И ако је то наше што смо чинили било процена за ваше одлуке – хвала за награде. Награда је ваша, а надам се задовољство награђених са ове друге стране.

Прва болница чији значај и јубилеј славио формирана је 21. новембра 1866. године. Она није имала свој објекат, па је смештена у измашљеној приватној кући негде на Царини. Те куће данас, најалост, нема и не постоје никакви записи о постојању те болнице"

Др Јасна Аврамовић: „Као град можда нисмо до сада довољно улагали у здравство, иако смо Дом здравља прихватили под наше окриље и трудили се да макар усполимо све лекаре са евиденције Националне службе за запошљавање. Могу да вам кажем да уназад три године не постоји ни један лекар или стоматолог у Смедереву који чека посао.

За људско здравље

"Темељи за нову болницу, Јер Смедерево то заслужује", поручила, између осталог, др Јасна Аврамовић, једна од добитница јубиларних признања

Плакете

Асистент др Златибор Лончар, министар здравља Републике Србије, др Јасна Аврамовић, др Љубомир Арсенић (најстарији живи доктор смедеревске болнице), др Милорад Николић, др Живорад Ђорђевић, др Марија Михајловић, др Славица Мишић, др Владимир Тодоровић, др Босиљка Радовић, др Слободанка Стајић, др Драгана Алексић Миловановић, др Горан Обрадовић, др Горан Куљанин, др Миодраг Јевтић, др Милан Петровић, др Горан Тасић, др Миломир Дражић, Томислав Николић, Лепосава Јанић, Слободанка Буљан, Биљана Кулунџић Ђорђевић, Драгица Стојановић, Петрија Митић и Љубица Мишић.

наше Смедеревце који заврше медицину примамо у жељи да појачамо превентиву. Ове године први пут смо нешто више средстава уложили у болницу, негде око 50 хиљада евра. Успели смо да набавимо средства преко донатора, Јер град то није у могућности, али од сада ћемо и на друге начине, преко Штаба за ванредне ситуације, много више средстава издвајати за болницу и за дом здравља - рекла је др Јасна Аврамовић.

Градоначелница Смедерева др Јасна Аврамовић упутила је и реч захвалности свим донаторима болнице, а посебно Сихаи Сонгу, директору компаније Хестила, подсетивши да није било Хестила и Републике Кине данас 5200 људи не би имало миран сан. Обећала је, такође, макар темеље за нову болницу у овом мандату, јер, како је нагласила, Смедерево то заслужује.

Државни секретар у Министарству здравља, др Мехо Махмутовић, рекао је како ретко који град у Србији може да се похвали оваквим јубилејом, те да као некадашњи градоначелник с

правом може да каже да се боље воде градови и општине и више улаже у здравство тамо где доктори чине извршну власт. А такав је случај у Смедереву.

Врло често смо имали прилике да од председника општине и градоначелника чујемо да су мало улагали у здравство, уз образложење да оно припада републици. Без обзира што су оснивачи домова здравља локалне са-

Заслужена признања за труд и посвећеност развоју смедеревског здравства

др Мехо Махмутовић: "У Министарству здравља увек ћете имати озбиљну и сигурну подршку"

моуправе, а општинских болница и терцијарних установа

Повеље

Министарство здравља Републике Србије, Градска управа Смедерево, Клинички центар Србије, Ургентни центар Србије, Дом здравља Смедерево, Апотека Смедерево, Завод за јавно здравље Пожаревац, Српско лекарско друштво Београд, Српско лекарско друштво-подружница Смедерево, Удружење медицинских сестара, техничара и бабица Србије, Удружење медицинских сестара, техничара и бабица Подунавског округа, Црвени крст Србије и Црвени крст Смедерево.

република. Зато подржавам што ћете изнаћи могућност и средства да у још већој мери помогнете здравству са нивоа места градоначелника. Вама који лечите људе могу слободно да кажем да обављајте један изузетно тежак и одговоран посао, и да ћете у Ми-

нистарству здравља, које покушава и жели да здравство у Републици Србији једном озбиљном реформом постави на место које му припада, увек имати озбиљну и сигурну подршку. Дошло је време да се подвуче црта и реше проблеми који се гомилају годинама, да место лекара буде позиционирано тамо где му и припада, јер, без лажне скромности, сви знају да најбољи ученици уписују и завршавају медицину, а памети треба да воде и градове и све институције у овој земљи - нагласио је др Мехо Махмутовић.

Након пројекције краткотрајног филма „150 година постојања болнице у Смедереву“, јубиларне повеље, плакете и захвалнице истакнутим појединцима и организацијама уручили су директор Опште болнице Свети Лука др Ненад Ђорђевић и помоћник директора за немедицинске послове Светлана Стојковић Томић.

Подршка као знак високог поштовања

Међу бројним узваницима на академији била је и др Мирјана Андрејевић Кри, председница Друштва српских лекара и стоматолога Немачке и Хуманитарне организације Прохуман из Бад Залцуфлена. Као један од добитника захвалнице Опште болнице Свети Лука изразила је, пре свега, захвалност на позиву да присуствује овако великом јубилеју.

Радујем се да сам данас са вама, са својим пријатељима, и преносим вам најсрдачније честитке наших чланова и пријатеља из дијаспоре. Са великом пажњом и дивљењем прочитала сам историјски пут ваше установе и дивим се са каквом снагом, храброшћу и љубави сте пролазили кроз врло тешка времена и успели да покажете ваше праве вредности. Друштво српских лекара и стоматолога основано је 2003. године као прво струковно друштво српских лекара у Немачкој. У току ових година на разним универзитетима и клиникама широм Европе стипендирали смо већи број колега и колегиница са наших простора. Посебно ми је драго да нагласим да је један од ваших колега такође био наш стипендиста на универзитетској клиници у Гетингену. Подршку нашег друштва имаћете увек као знак нашег високог поштовања. Као председница хуманитарне организације Прохуман залагаћу се такође да Општа болница Свети Лука у Смедереву не остане без помоћи која јој је потребна. Хвала вам за знање, љубав и помагање у чувању здравља рода нашег српског.

Obeležen jubilej

150 godina

Program posvećen velikom jubileju Bolnice u Smederevu počeo je obeležavanjem lekarske slave Sveti Kuzma i Damjan. Podružnica Srpskog lekarskog društva u Smederevu i Opšta bolnica „Sveti Luka“ u Smederevu su, 14. novembra 2016, zajedno organizovali proslavu lekarske slave. Posle sečenja slavnog kolača u Crkvi Svetog Đorđa, Podružnica SLD-a je u sali Bolnice uručila nagrade zaslužnim članovima i organizacijama. Tradicionalne nagrade za najbolje lekare ove godine su dobile dr Ružica Pantić i dr Slobodanka Mladenović. Plaketa je dodeljena i Opštoj bolnici povodom 150 godina postojanja.

Podružnica Srpskog lekarskog društva i Opšta bolnica su sutradan zajedno organizovale stručno predavanje na temu „Palijativno zbrinjavanje, osnovni principi, standardi i organizacija u Republici Srbiji“. Predavači su bili prim. dr Periša Simonović i prof. dr Zoran Ćosić iz Instituta za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“.

Organizacioni odbor je 16. novembra posetio Staro smederevsko groblje i položio vence na spomenike smederevskih lekara koji su obeležili razvoj zdravstva u Smederevu krajem devetnaestog i u prvoj polovini dvadesetog veka.

Naredni dan, u prepunoj sali Centra za kulturu Smederevo, Kruševačko pozorište izvelo je predstavu „Valjevka bolnica“, po romanu Dobrice Ćosića *Vreme smrti*, u režiji Slavenka Saletovića, sa Markom Živićem u naslovnoj ulozi.

Svečanom akademijom u Centru za kulturu u Smederevu, 18. novembra 2016. godine, završena je nedelja obeležavanja 150 godina postojanja Bolnice u Smederevu. Nakon himne „Bože pravde“ i pesme „Smederevo“, u izvođenju Gradskog ženskog hora „Kir Stefan Srbin“, prisutnima se obratio dr Nenad Đorđević, direktor Opšte bolnice „Sveti Luka“.

Dr Đorđević je saopštio da je neposredno pre početka akademije obavešten da su dva projekta od velikog značaja za Bolnicu u okviru pogranične saradnje Srbije i Rumunije odobrena za realizaciju, pozdravljajući pritom i kolege iz Rumunije i Vršca koji su prisustvovali akademiji. Podsetio je prisutne na dugu tradiciju smederevskog zdravstva – od dolaska prvog okružnog fizikusa Konstantina Mihajlovića 1839. godine, preko boravka u Smederevu dr Jovana Valente i dr Berharda Brihta, dvojice osnivača Srpskog lekarskog društva, do osnivanja Okružne bolnice u Smederevu 21. novembra 1866.

godine. U daljem izlaganju dr Đorđević je opisao razvojni put Bolnice sve do današnjih dana.

Nakon domaćina, skup je pozdravila gradonačelnica Smedereva dr Jasna Avramović. Čestitajući jubilej, zahvalila se svim radnicima smederevske bolnice, gde je i sama radila, ističući da je zdravstvo bitan segment našeg društva. Gradonačelnica se zahvalila i donatorima Bolnice, posebno „Petrol LPG doo Serbia“, koji je neposredno pre akademije predao ultrazvučni nož, vrednu donaciju Opštoj bolnici. Državni sekretar u Ministarstvu zdravlja dr Meho Mahmutović rekao je kako retko koji grad u Srbiji može da se pohvali ovakvim jubilejom, te da kao nekadašnji gradonačelnik s pravom može da kaže da se bolje vode gradovi i opštine i više ulaže u zdravstvo tamo gde doktori čine izvršnu vlast, a takav je slučaj i u Smederevu.

Nakon pozdravnih govora prikazan je kratkometražni dokumentarni film „150 godina Bolnice u Smederevu“, reditelja Nevene Bakić, snimatelja Miroslava Mišića i dizajnera zvuka Marije Šumarac, studenta Fakulteta dramskih umetnosti iz Beograda.

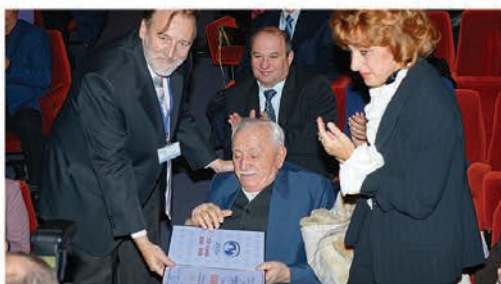
Jubilarnе povelje, plakete i zahvalnice istaknutim pojedincima i organizacijama

Dr Željko Smiljanić, polaganje venaca u znak sećanja na one koji više nisu sa nama

Dr Mirjana Andrejević Kry i direktor Bolnice dr Nenad Đorđević

Uručenje plakete najstarijem živom lekaru Bolnice, dr Ljubomiru Arsekiću

Dr Bosiljka Radović

smederevske bolnice

Piše: prim dr Nenad Đorđević, direktor bolnice "Sveti Luka" u Smederevu

uručili su direktor Opšte bolnice dr Nenad Đorđević i pomoćnik direktora za nemedicinske poslove Svetlana Stojković Tomić.

U ime dobitnika jubilarnih priznanja skupu se prigodnim rečima obratila dr Bosiljka Radović, dugogodišnji imunolog Bolnice:

– Verujem da svi delite mišljenje da smo odabrali najbolji poziv, jer smo se odlučili da čuvamo zdravlje kao najveće bogatstvo, a to sigurno nije lak posao. Svako od nas ima svoju istoriju raznih događaja i doživljaja, mnogo lepog u svemu tome, neminovost onog što život nosi, od radosti dečjeg plača u porodilištu, do uzdisaja na palijativi, ali mi smo svesni da je to deo

života i deo nas. U svemu tome, kao i ovim nagradama, protkana su još mnoga imena, danas nepomenuta, jer naš posao je timski posao i niko od nas ne bi bio valjan da iza njega ne stoji ceo tim, te su u ove nagrade sigurno utkani i oni. Iako smo se mi opredelili da čuvamo to bogatstvo, mislim da smo kroz svoj rad i sticali deo bogatstva, iskazan jednim toplim osmehom, stiskom ruke i pozdravom na ulici."

Među brojnim zvanicama proslave, kao nagrađena obratila se prisutnima i dr Mirjana Andrejević Kry, predsednica Društva srpskih lekara i stomatologa Nemačke i Humanitarne organizacije "Prohuman" iz Bad Zalcuffena. Ona je tom prilikom rekla:

– Radujem se što sam danas sa vama, sa svojim prijateljima, i prenosim vam najsrdačnije čestitke naših članova i prijatelja iz dijaspore. Sa velikom pažnjom i divljenjem pročitala sam istorijski put vaše ustanove i divim se sa kakvom snagom, hrabrošću i ljubavi ste prolazili kroz vrlo teška vremena i uspeli da pokažete vaše prave vrednosti. Podršku našeg društva imaćete uvek kao znak našeg visokog poštovanja. Kao predsednica humanitarne organizacije "Prohuman" zalagaću se takođe da Opšta bolnica "Sveti Luka" u Smederevu ne ostane bez pomoći koja joj je potrebna. Hvala vam za znanje, ljubav i pomaganje u čuvanju zdravlja roda našeg srpskog.

Век и по смедеревске болнице

Историја здравства овог краја започета је у једној приватној кући у насељу Царини, 1866. године

Смедеро – Обележавањем славе Свети Лука, у Општој болници у Смедереву, која носи име овог светитеља, почео је програм посвећен великом јубилеју – 150 година постојања ове установе.

Век и по навршава се тачно на Аранђеловдан, 21. новембра.

Данас је болница „Свети Лука“ регионална, са око 750 запослених, од којих је 600 здравствених радника. Располаже са скоро 400 болничких кревета. У постојећој згради ради од 1971. године. А њена историја започета је, заправо, у једној приватној кући у насељу Царини, 1866. године.

Скоро две деценије су се Смедеревци лечили на том месту, а права болница сазидаана је 1885. на месту где је данашња зграда. Бомбардовањем у Првом светском рату порушена је до темеља, да би у

Коронарна јединица смедеревске болнице

потоњем периоду доживела селидбе, али и нова оштећења у наредним ратним разарањима. Изградњом Центра за рехабилитацију у оквиру новоотвореног Дома народног здравља, крајем педесетих година прошлог века, практично је почела и „рехабилитација“ смедеревског здравства које у каснијим годинама бележи мирне дане и успон.

Болница је за 150 година мењала и статус. Према сведочењу актуелног руководства, била је два пута окружна, обласна, бановинска. Времешнији Смедеревци

добро се сећају да се дуго звала „Миливоје Стојковић Мића“. Тада је била медицински центар, потом здравствени, а од пре пет година ради као самостална установа. Прошле године добила је трогодишњу акредитацију, а већ дужи период овде се много ради на адаптацији дотрајалих одељења.

– У току је реновирање одељења продуженог болничког лечења, а завршили смо радове на патологији, покрили смо део породилишта, средили дечије одељење, као и цереброваскуларну јединицу на неурологији. У марту смо отворили нову коронарну јединицу. Настављамо адаптацију једног по једног одељења, а паралелно набављамо и опрему – каже за „Политику“ др Ненад Ђорђевић, директор Опште болнице „Свети Лука“ у Смедереву.

Идуће године у плану је да се отвори интензивна нега на интерном одељењу, а Ђорђевић се нада да ће током 2017. године болница прикупити новач за реновирање зграде психијатрије из 1929. године која је под заштитом државе. **О. Милошевић**

Фото С. Марковић

150 ГОДИНА СМЕДЕРЕВСКЕ БОЛНИЦЕ

Чудна је историја града на Дунаву. Само су ретки градови настали на начин како је то Смедереву одредио деспот Ђурађ Бранковић. За разлику од градова који су постали тако што су израстали из села или других насеља, Деспот је град Смедерево подигао са намером да буде престоница средњовековне Србије.

О грандиозности средњовековног Смедерева сведоче подаци да су на Деспотовом двору написане 24 књиге, да је сам Ђурађ, један од најобразованијих европских владара тога времена, имао за оно време богату библиотеку, да је Кир Стефан Србин компоновао духовну музику, те запис да је „... попут античког позоришта...” спектакуларан био дочек моштију Светог Луке које су у граду чуване до пада Смедерева. На двору Деспотовом стално је било лекара Италијана који су лечили у Смедереву. Нажалост, падом Српске средњовековне државе Смедерево је изгубило значај који је до тада имало. Престонички сјај ће му вратити Карађорђе Петровић када Смедерево, од 1805. до 1807. године, постаје престоница устаничке Србије и седиште Совјета. Походили су га Вук Караџић и Доситеј Обрадовић. Касније, током 19. века, Смедерево се развија уз зидине Тврђаве под турском влашћу као варош трговачка и изнова господска.

Тридесетих година 19. века неколико лекара је пролазило кроз Смедерево али се ниједан дуже време није задржао. Првог Указом постављеног окружног физикуса Смедерево је добило 1839. године. Био је то доктор Константин Михаиловић. Дванаест година са успехом је лечио становнике Смедеревског округа, а онда 1852. године одлази у Пожаревац за окружног физикуса. У Смедерево непосредно после његовог одласка долази окружни физикус доктор Јован Валента за чијег је времена неколико епидемија похарало Смедерево.

И још сви Турци не изађоше из града Смедерева а у Округу почеше припреме за оснивање болнице. Шпитаљски фонд Округа смедеревског је већ прилично нарастао а никако се не стекоше услови да се болница оснује. Сам кнез Милош је инсистирао да се болнице у Србији подижу.

Прекретница се догодила 1865. године када је под кнезом Михаилом Обреновићем III донет Закон о устројству болница. Током априла 1866. године Министарство унутрашњих дела издаје наредбу појединим окрузима да се интензивно започне са оснивањем окружних болница. Министар унутрашњих дела је наредио начелствима Крајинског, Пожаревачког, Смедеревског и Крушевачког округа „да општинску зграду или приватну кућу под кирију нађу и оснују окружне болнице” док се у тим окрузима не сазидају болнице. Декретом основаше Окружну болницу у Смедереву 21. новембра. 1866. године. Тегобне су биле прве године наше болнице. Била је смештена у приватној кући на крају града, у објекту који

није зидан по стандардима за болнице. У првом извештају о стању здравља у Србији из 1879. године окружни физикус и управник Болнице др Васа Булић опширно је писао о стању у Болници: „Окружна болница не одговара општим хигијенским прописима, али се држи чисто и по могућству се све отклања, што би могло проузроковати штетног каквог уплива. Поред много ситнијих мана, најглавније су две: скученост простора, због кога управа у неприлику долази, кад се већи број болесника јави и што не може поделити болеснике по родовима болести, јер мало употребљивих соба има. Друга је мана канал у авлији, из кога се нечувени смрад разилази, ако се сваког дана у њега не сипа галица”.

Московски старообредници који примају свештенство обезбедили су 30.000 рубаља у сребру за оснивање болнице од сто постеља пријатељском и братском српском народу пред почетак Првог српско-турског рата. Формирали су „Лазарет Московских старообредника који примају свештенство” у Смедереву који је почео са радом 6. августа 1876. године. У Лазарету се помињу и први хирурзи који су радили у смедеревском крају, др Марконет и др Брадељ. Кроз Лазарет је прошло 1200 рањеника и 200 болесника, а урађено је 136 операција. И Енглези су тада у Смедереву подигли санитарски шатор на пристаништу, стварајући од Смедерева санитарски центар за транспорт рањеника ка Београду. Лазарет је престао са радом 26. новембра 1876. године када су престала ратна дејства. У складу са жељама донатора, комплетна болничка опрема је предата српској Влади, с тим да она обавезно у граду Смедереву оснује општинску болницу под именом „Болница Московских старообредника који примају свештенство”. Нажалост, до оснивања ове болнице није дошло.

Борба за зидање Окружне болнице у Смедереву се завршила септембра 1882. године, када је објављена лицитација за зидање болница у Смедереву, Пожаревцу и Ваљеву. Четири лицитације нису успеле и на крају се министар унутрашњих дела на преговорима договорио са Памингером и Бикофеном из Беча да ове три болнице сазидају. Памингер и Бикофен су имали препоруке Конзорцијума за санитарске грађевине Фелкнер и Гродер из Беча да су поуздана и стручна предузимачка фирма. Све три болнице су изграђене током 1884. године и Смедерево добија Окружну болницу 1885. године.

Окружна болница у Смедереву је била сазидана на месту данашње болнице и служила је народу Смедерева све до почетка Првог светског рата. Болница је била павиљонског типа са три зграде. Две зграде су биле намењене за смештај болесника, а трећа је била управа Болнице. У управи Болнице биле су смештене: соба за управника која је служила и за преглед болесника, стан за економа, кухиња са собом за куварицу и перионица. Извештаји о болницама са краја 19. века спомињу ове болнице као једине уређене по стандардима за окружне болнице.

На самом крају 19. века управник Болнице и окружни физикус је био др Лаза Димитријевић. Учествовао је као добровољац болничар у српско-турском рату 1876. године. После рата се уписао на Природњачки факултет у Јени. Убрзо је прешао на Медицински факултет у Грацу, а потом у Бечу. Вратио се у домовину и ту као окружни физикус и управник болница лечио српски народ. Када је имао времена после напорног лекарског рада написао је књигу „Како живи наша народ”. Критичари његовог дела замерали су му да је беспошtedно и бритко критиковао српску нарав а волео српску душу. Књига сведочи о пропуштеним при-

ликама српским да се побољша живот народа. Критиковао је српску склоност ка претеривању и хвалоспеву, налазећи оправдање у незнању и празноверју. Не пишући о златним кашикама на смедеревском средњовековном двору, он у књизи говори о сиромашном српском сељаку коме су гуњ и ћебе потребни да се огреје у дугим зимским ноћима. Његова сведочења о хигијенским приликама у којима српски народ живи су застрашујућа и бескомпромисна. Није се обазирао на то да би његова књига могла да увреди српску сујету. Његова смелост није била мала јер је у књизи описао да је походећи српски народ прошао од најсиромашнијих колиба до најуређенијих кућа и видео да једни болују од оскудице, умора и много рада а други од досаде и разних болештина због раскалашног живота. Са правом се може рећи да је др Лаза Димитријевић аутор првог српског бестселера који је у то давно време доживео три издања и продат у преко 1600 примерака. Под његовим утицајем је 1902. године основано Друштво за чување народног здравља чији је председник био Милан Јовановић Батут. Нажалост, он то није дочекао јер се, тек што је напунио 40 година, августа 1899. године, утопио у Дунаву код смедеревског кеја.

Током Првог светског рата Болница у Смедереву је била тешко оштећена и болесници су се лечили у импровизованом простору смедеревске гимназије, а одмах после рата Болница је привремено смештена у општинску судницу стару 100 година, на североистоку града тик уз циглану, готово у центру вароши. И опет Смедерево остаје без праве болнице. Народ се лечио у привременој болници још читавих 20 година. Болница се састојала од две зграде: двоспратне, у којој су се налазиле болесничке собе, споредне болесничке просторије и кухиња и друге зграде у којој је био економат. У Болници се налазило седам болесничких соба, четири собе су биле намењене за мушке а три за женске болеснике. Постојало је само једно опште одељење које се звало унутрашње одељење са три собе за интернистичке болеснике, две за болеснике са кожно-венеричним болестима и две за болеснике са заразним обољењима. Болница је имала 81 болеснички кревет: за унутрашње болести 53, за венеричне 24 и за заразне четири болесничка кревета. Народ се ретко лечио у овој болници, тако да је попуњеност Болнице била једва 50%. Смедерево је било најнасељенији крај у Србији, уз много сиромашног становништва, па се могла очекивати већа заузетост постеља. Међутим, технички неспремна болница, са врло лошим условима за смештај болесника, уз непостојање хируршког и других болничких одељења чинили су да је народ зазирао од лечења у њој.

Потом се нижу године у којима Смедерево добија неколико значајних здравствених објеката. Прво се у кругу старе болнице, 1928. године, отвара Дом народног здравља. Дом народног здравља је био смештен у двоспратној бараци добијеној од немачке као ратна одштета после Првог светског рата. Већ следеће године изграђена је и зграда Заразног одељења. Наменски пројектован, овај приземни објекат изведен је у духу школе обнове националне архитектуре (са примесама класицизма и необарока). По својим естетско-стилским вредностима издваја се северозападна улична фасада са наглашеним главним улазом изнад кога је барокно стилизован фронтиспис.

Током поратних година управник Болнице је био др Илија Мирчић. Био је добар и способан лекар те је 1932. године постављен за управника Опште државне болнице у Београду. Поред њега, у Болници су радили и др Живадин Стефановић

Сомборац и др Љубица Милић, чији је супруг, др Миладин Милић, био срески лекар. У Болницу је 1932. године дошао др Драгош Поповић, који је именован за управника и шефа унутрашњег одељења. Када је 1934. године дошао др Миливоје Димитријевић, хирург, оформљен је хируршки одсек при унутрашњем одељењу. За потребе хирургије узет је у закуп један део имања пекара Мијалковића, одељење у дворишту, где је стало 15 постеља и посебно одељење за операциону салу.

Тих година почињу интензивни радови на изградњи нове зграде Бановинске болнице у старом болничком дворишту, на рушевинама старе болнице из 1880. године. После дугог ишчекивања, Смедерево је 1938. године добило модерно уређену болницу која је могла да потпуно задовољи потребе Смедерева и околине, чиме је много учињено за подизање народног здравља у подунавском крају. Несумњиво је да је за њено подизање и уређење највеће заслуге имао управник др Драгош Поповић. Нова болничка зграда имала је приземље и један спрат, а такође и врло лепо уређен сутерен. У приземљу, поред управе Болнице, било је смештено унутрашње одељење, чији је шеф био управник др Драгош Поповић. Ту су били смештени лабораторијум, апотека и рендгенолошка сала, у којој је био инсталиран рендген апарат. На првом спрату се налазило хируршко одељење са великом операционом салом са стакленим кровом. Сала је била подељена у три дела: главну операциону салу, операциону салу за гинекологију и салу за асептичне интервенције. Шеф новоформираног одељења је био др Миливоје Димитријевић. Смедеревска болница је имала уведено централно грејање у свим одељењима. У сутерену су две собе биле одређене за привремени смештај душевно оболелих пацијената.

Поносили су се Смедеревци новом Бановинском болницом, међутим, почетак Другог светског рата донеће и нове недаће смедеревској болници. Рат тако рећи није ни почео а у Смедереву се догодила експлозија муниције у Тврђави 5. јуна 1941. године. Експлозија је била толико јака да се направио кратер дугачак 50 и дубок 9 метара и притом порушила скоро цео град. Ни Бановинска болница није била поштеђена разарања. Стакла на прозорима су попуцала, велики стаклени кров над операционом салом је разорен а многе болесничке собе су потпуно демолиране. Подаци о страдању су различити и крећу се од неколико стотина до 2500 погинулих. Повређених је било много више. Иако је Болница била тешко оштећена, особље се одмах укључило у збрињавање рањеника.

Сви тадашњи лекари: др Миливоје Димитријевић, хирург, др Драгош Поповић, интерниста, др Миладин Милић, др Милутин Влајковић, др Љубица Милић и др Јелена Станић Кулбахин су се одмах после експлозије окупили у Болници и указивали помоћ повређеним и преплашеним становницима Смедерева. У збрињавање рањеника укључио се и др Живадин Стефановић Сомборац који је у експлозији изгубио рођеног брата др Божидара Стефановића Сомборца, општинског лекара. Поподне су у Смедерево стигли и лекари из Пожаревца и Београда. Немачки авиони су избацивали санитарски материјал. У граду је заведен полицијски час у 18 часова. У Смедерево су стигли санитарски брод из Београда и санитарски воз из Пожаревца а рањеници су малом лађицом евакуисани у испражњено одељење Болнице у Ковину. За Београд је транспортовано 500 рањеника, за Пожаревац 300 а у самој Болници је збринуто око 3000 рањеника. Болница је већ децембра 1941. године обновљена и у ратним годинама колико-толико успевала да збрињава болеснике.

Крајем рата Врховна команда доноси одлуку да се у Смедереву формира Болнички центар који би служио за евакуацију рањеника из Београда. Стварање нових болничких капацитета било је веома тешко. Смедерево је поред великих оштећења приликом експлозије 1941. године још три пута бомбардовано из ваздуха током рата. У кратком року опремљена су четири објекта које су тада носиле назив болница број 1, број 2, број 3 и број 4. Постојећа болница је имала 100 кревета и била јако оштећена. Брзо је поправљена, уграђени су сува комора и купатило а број кревета је повећан на 200. Други део болнице се налазио у школи на Мајдану, трећи у школи код „Горње ваге” а четврти прво у згради Царинарнице, а затим у магацинима Монопола. Сву опрему – кревете, чаршаве, ћебад, јастуке и кухињско посуђе поклонили су грађани Смедерева и срезова подунавског, грочанског, ковинског и великоорашког. Кроз овај болнички центар је прошло близу 10.000 рањеника и болесника.

После затварања Болничког центра крајем 1945. године, Окружна болница наставља да ради у првобитном простору. Током педесетих и шездесетих година граде се нови здравствени објекти у болничком кругу. Прво је изграђена зграда Центра за рехабилитацију 1959. године, потом зграда АТД-а (1962), зграда Поликлинике (1963) и зграда Диспанзера (1968). Стара Бановинска болница, Поликлиника и Диспанзер су каснијим реконструкцијама спојени у једну целину.

Болница је пролазила кроз различите форме функционисања: била је самостална, затим део Медицинског центра „Миливоје Стојковић Мића” и организациона јединица Здравственог центра „Свети Лука” Смедерево. Марта 2011. године, одлуком Владе Републике Србије, Општа болница „Свети Лука” у Смедереву издвојена је из састава Здравственог центра као самостална установа.

Данас Општа болница „Свети Лука” обезбеђује секундарну здравствену заштиту становницима Града Смедерева и делом становницима Подунавског управног округа и Ковина. Према последњем попису, Смедерево има 114.436 становника.

Општа болница се налази у центру Смедерева на површини од 2 хектара, а под грађевинским објектима је 17.651 m². Централни објекат Болнице је троспратна зграда у којој су смештене хируршке и интернистичке службе, гинекологија и породилиште. У приземљу овог објекта налазе се стерилизација, биохемијска лабораторија, патологија и микробиологија. На другом спрату се налази централни операциони блок са 3 операционе сале, собом за премедикацију и буђење и јединицом интензивног лечења са 8 кревета. Поред централног операционог блока, постоје и операциони блок ортопедије са две операционе сале, заједничка операциона сала очног и ушног одељења, операциона сала пластичне хирургије и операциона сала у породилишту. У болничком дворишту постоје посебни објекти у којима се налазе одељења за инфективне болести, психијатрију, рехабилитацију и педијатрију, радиолошку дијагностику и патологију.

Према Плану мреже здравствених установа Болница има 399 кревета. Сектор за интернистичке гране има 139 кревета (интерно одељење – 69, коронарна јединица – 8, одељење за пнеумофтизиологију – 30, неурологија – 22, инфективно одељење – 10), Сектор за хируршке гране има 130 кревета (општа хирургија – 60, ортопедија и трауматологија – 26, урологија – 20, офталмологија – 12, ОРЛ – 12), Служба за гинекологију и акушерство има 50 кревета, Служба за педијатрију

25, Служба за психијатрију 25 и Служба за продужено болничко лечење и негу 30 кревета. Дневне болнице имају укупно 22 кревета (четири на онкологији, по три на педијатрији и инфективном одељењу и 12 у ургентно пријемном блоку).

У Болници су запослена 753 радника, 124 су лекари специјалисти, 19 клинички и лекари на специјализацији, 3 фармацеути а 436 медицинске сестаре-техничари од којих 51 има високо или више образовање. У Сектору немедицинских служби запослен је 171 радник.

Општа болница „Свети Лука” Смедерево је 2015. године добила трогодишњу акредитацију од Агенције за акредитацију здравствених установа Србије.

150 YEARS OF SMEDEREVO HOSPITAL

It is a strange history of the town on the Danube. Only a few cities were formed in such a way as Smederevo was appointed by despot Đurađ Branković. Unlike cities that have grown from villages or other settlements, Despot raised the city of Smederevo with the intention to be the capital of medieval Serbia.

About grandeur of the medieval Smederevo data testify that at Despot's court were written twenty-four books; that Đurađ, one of the most educated European rulers of the time, had his own, at that time, a rich library; that Kir Stefan the Serb composed spiritual music, as well as the record that „... such as the ancient theater ... ” was a spectacular welcome the relics of St. Luke that are kept in until the fall of Smederevo. At the court of Despot constant were Italian doctors who treated in Smederevo. Unfortunately, the fall of Serbian medieval state Smederevo lost the importance that it had until then. Karađorđe Petrović will bring back the capital's shine to it and Smederevo, from 1805 to 1807, became the capital and seat of the Serbian Uprising Soviets. It was visited by Vuk Karadžić and Dositej Obradović. Later, during the nineteenth century, Smederevo developed along the walls of the fortress under Turkish rule as the trading and re mansion borough.

In the thirties of the nineteenth century several doctors passed through Smederevo but none tarried for a long time. In 1839, Smederevo received the first of the county physician appointed by Decree. It was Dr. Konstantin Mihajlović. Twelve years he successfully treated the inhabitants of Smederevo district, and then in 1852 moved to Pozarevac for the county physician. In Smederevo, immediately after his departure, came a district physician Dr. Jovan Valenta during whose time Smederevo was ravaged by several epidemics. And not all the Turks came out of the city of Smederevo, the district began to prepare for the establishment of the hospital. Spital (hospital) fond of the district of Smederevo had fairly increased but no conditions were attained to establish a hospital. Prince Miloš himself insisted on raising hospitals in Serbia.

The turning point occurred in 1865 when, under Prince Mihailo Obrenovic III was enacted the Law on the organization of hospitals. In April 1866, the Ministry of Internal Affairs issued an order to some districts to begin with the establishment of District hospitals intensively. Minister of Internal Affairs ordered to the district offices of Krajina, Pozarevac, Smederevo and Krusevac „to find and rent the municipal building or a private house and set up District Hospital” while in these districts did not build hospitals. Then, on November 21st 1866, by Decree, District Hospital was founded in Smederevo. Onerous were the first years of our hospital. It was located in a private house on the outskirts of the city, in the house that was not built according to the standards for hospitals. In the first report on the state of health in Serbia from 1879

district physician and hospital administrator Dr. Vasa Bulić wrote at length about the situation in the hospital: „District Hospital does not fit the general hygiene regulations, but is perfectly clean and preferably all removed, which could cause any harmful interference. In addition to many minor flaws, the main two are: lack of space, for which the Administration gets into trouble when more the number of patients occurs and when they can not be divided by type of a disease, as there are few usable rooms. Another flaw is the channel in the courtyard from which spreads outrageous stench although every day vitriol is poured in it”.

Moscow old rituals receiving the priesthood provided 30,000 rubles in silver for the establishment of hundreds of hospital beds to friendly and brotherly Serbian people before the start of the first Serbian-Turkish war. They formed a „Lazaret Moscow old rituals who receive the priesthood” in Smederevo, which began its work on August 6th 1876. Lazaret referred to the first surgeons who worked in Smederevo area, Dr. Markonet and Dr. Bradelj. 1200 wounded and 200 patients passed through the Lazaret, and 136 operations were performed. The English then erected a medical tent on the dock in Smederevo, creating from Smederevo a medical center for transport of the wounded to Belgrade. Lazaret ceased to exist on November 26th 1876, after the cessation of war activities. In accordance with the wishes of the donor, a complete hospital equipment was handed over to the Serbian government, provided that it necessarily in Smederevo establish a municipal hospital under the name „Hospital of the Moscow old rituals who receive the priesthood.” Unfortunately, the establishment of this hospital did not occur.

Fight for building a District Hospital in Smederevo ended in September 1882, when a bid for building hospitals in Smederevo, Pozarevac and Valjevo was published. Four bids failed and finally the Minister of Internal Affairs in the negotiations agreed with Paminger and Bikofen from Vienna to build these three hospitals. Paminger and Bikofen had recommendations of the Consortium for sanitary buildings Felkner and Groder from Vienna to be reliable and professional entrepreneurial firm. All the three hospitals were built in 1884 and Smederevo gets a District Hospital in 1885.

District hospital in Smederevo was built on the site of today’s hospital and served the people of Smederevo until the beginning of World War II. The hospital was a pavilion type with three buildings. Two buildings were designed to accommodate patients, and the third was the Hospital Administration. In the Hospital administration were located the following rooms: room for a manager which was also used to check patients, flat for a barnyard worker, the kitchen for a cook and laundry service. Reports on hospitals at the end of the XIX century mention this hospital as the only one made by the standards for District Hospital.

At the end of the XIX century, trustee of the Hospital and district physician was Dr. Laza Dimitrijevic. He participated as a volunteer paramedic in the Serbian-Turkish war in 1876. After the war, he enrolled at the Faculty of Natural History in Jena. Soon he moved to the School of Medicine in Graz and then in Vienna. He returned to his homeland and, as a district physician and the head of the hospitals, treated the Serbian nation. When he had time after a hard medical work, he wrote the book „How live our nation.” Critics of his work reproached him that he ruthlessly and sharply criticized the Serbian character but loved Serbian soul. The book testified to the Serbian missed opportunities

to improve the lives of the people. He criticized the Serbian tendency to exaggerate and eulogy, finding justification in ignorance and superstition. Not writing about golden spoons in Smederevo medieval palace, he wrote in his book about the poor Serbian peasant who needed the blanket to warm up during long winter nights. His testimony about the hygiene conditions in which the Serbian people lived were terrifying and uncompromising. He ignored the fact that his book might offend Serbian vanity.

His boldness was not small as he described in the book that the visits to the Serbian people came from the poorest huts to the most decorated houses and saw that one suffer from deprivation, fatigue and a lot of work while other from boredom and various illnesses due to the riotous life. So, one can rightfully say that Dr. Laza Dimitrijević is an author of the first Serbian bestseller which, at that time long ago, experienced three editions and was sold in over 1600 copies. In 1902, under his influence was founded the Society for the preservation of public health whose president was Milan Jovanović Batut. Unfortunately, he had not met since, as soon as he turned 40 years old in August 1899, drowned in the Danube near Smederevo quay.

During World War II Hospital in Smederevo was badly damaged and patients were treated in a makeshift space in Smederevo gymnasium and immediately after the war, the hospital was temporarily placed in municipal court 100 years old, in the northeast of the city next to the brick factory, almost in the center of the town. Again Smederevo remained without a real hospital. People were treated in a temporary hospital for another whole twenty years. The hospital consisted of two buildings: a two-storey one, in which there were hospital rooms, hospital side premises and the kitchen and other building in which there was a barnyard. In the hospital there were seven patient rooms, four rooms had been designed for men and three for women patients. There was only one general department that was called the internal department with three rooms for internal medicine patients, two for patients with skin-venereal diseases and two for patients with infectious diseases. The hospital had 81 patient beds: 53 for Internal Medicine, 24 for venereal as well as four infectious sick bed. People were rarely treated in this hospital, so the hospital occupancy rate was only 50%. Smederevo was the most populated area in Serbia, with a lot of poor people, therefore, it could be expected higher bed occupancy. However, technically unprepared hospital, with very poor conditions for accommodation of patients, in the absence of surgical and other hospital departments made the nation's aversion for treatment in it.

Then came the years in which Smederevo received several important health facilities. First in 1928, within the old hospital, it was opened House of Public Health. The House of Public Health was placed in a two-storey barracks received from German reparations as a compensation after the First World War. The following year was built the Infectious Diseases Department. Dedicated projected this single-storey building was designed in the spirit of renewal of national architecture school (with a touch of classicism and neo-baroque). By its aesthetic style values, it is allocated northwestern street façade with pronounced main entrance above which is a stylized baroque frontispiece.

During the postwar years, the hospital director was Dr. Ilija Mirčić. He was a good and capable physician, and in 1932 was appointed as a warden of the General State Hospital in Belgrade. Beside him in the hospital worked others like Živadinević Stefanović Somborac and Ljubica Milić, whose husband, Dr. Miladin Milić, was the district doc-

tor. In 1932, to the hospital came Dr. Dragoš Popović, who was appointed to a position of a warden and a chief of the internal department. When in 1934 Dr. Milivoje Dimitrijević, a surgeon, came to the hospital, it was formed a surgical department as a part of the internal department. For the purpose of surgery, it was taken to lease a part of the property of the Mijalković bakery, the department in the yard, where 15 beds were placed as well as a special department for operating theater.

In those years, some intensive work began on the construction of a new building of Banovinska hospital in the old hospital yard, on the ruins of the old hospital from 1880. After long anticipation, Smederevo, in 1938, got a modern hospital, which could fully meet the needs of Smederevo and its surroundings, and thus much had been done for the improvement of public health in the Danube area. There is no doubt that for its erecting and decorating most of the credit went to the warden Dr. Dragoš Popović. The new hospital building had a ground floor and one floor, and also very nicely decorated basement. On the ground floor, next to the Administration Hospital, was located internal division, whose chief was the warden Dr. Dragoš Popović. There were hlocated laboratory, pharmacy and radiological hall, where was installed an X-ray machine. The first floor contained a surgical ward with a large operating room with a glass roof. The hall was divided into three parts: the main operating room, the operating room for gynecology and room for aseptic interventions. The head of the newly formed department was Dr. Milivoje Dimitrijević. Smederevo hospital had installed central heating in all departments. In the basement there were two rooms designated for temporary accommodation of mentally ill patients.

Inhabitants of Smederevo were proud of a new Banovinska hospital, but the beginning of the Second World War would bring new troubles to Smederevo hospital. The war had not even begun when Smederevo was struck by an explosion of ammunition in the Fortress on June 5th 1941. The explosion was so strong that it made a crater 50 long and 9 meters deep and thereby destroyed almost the entire city. Neither Banovinska hospital was spared from destruction. The windows were cracked, a large glass roof over the operating room was destroyed, and many hospital rooms were completely demolished. Data on the suffering are varied and range from several hundred to 2500 dead. Injured people were much more. Although the hospital was severely damaged, the staff were immediately involved in the care of the wounded.

All doctors at the time, Dr. Milivoje Dimitrijević, a surgeon, Dr. Dragoš Popović, an internist, Dr. Miladin Milić, Dr. Milutin Vlajković, Dr. Ljubica Milić and Dr. Jelena Stanić Kulbahin gathered immediately after the explosion in the hospital and pointed aid to injured and frightened residents of Smederevo. In the care of the wounded was also included Dr. Živadin Stefanović Somborac who lost in the explosion brother Dr. Bozidar Stefanović Somborac, a municipal doctor. In the afternoon, doctors from Požarevac and Belgrade arrived in Smederevo. German planes were throwing medical supplies. The curfew was introduced in the town at 18 p.m. A hospital ship from Belgrade as well as a hospital train from Požarevac arrived in Smederevo and the wounded were evacuated by a small little boat to the unloaded Hospital department in Kovin. 500 wounded were transported to Belgrade, 300 to Pozarevac and the hospital itself took care of about 3,000 wounded. The hospital had already been renewed in December 1941 and during the war years more or less managed to take care of the sick.

At the end of the war, the Supreme Command made the decision to be formed in Smederevo a Hospital center that would be used for the evacuation of wounded from Belgrade. Creating a new hospital capacity was very difficult. Despite the great damage caused by the explosion of 1941, Smederevo was three more times bombed from the air during the war.

In the short term were equipped four facilities which then were designated as the hospital number 1, number 2, number 3 and number 4. The existing hospital had about 100 beds and was heavily damaged. It was quickly repaired, the dry chamber and the bathroom were built-in, and a number of beds increased to 200. The second part of the hospital was located in the school at Maidan, the third in the school at „Gornja vaga” and the fourth first in the building of the Customs Office, and then in the warehouses of Monopoly. All the equipment - bedding, sheets, blankets, pillows and kitchen utensils was donated by the citizens of Smederevo and counties of the Danube, Grocka, Kovin and Veliko Orašje. Through this Hospital passed close to 10,000 wounded and sick.

After closing the Hospital Center at the end of 1945, the District Hospital continued to work in the original space. During the fifties and sixties, new health care facilities were being built in the hospital area. The first built building was the Center for Rehabilitation in 1959, then ATD building (1962), the building of Polyclinic (1963) and the Dispensary building (1968). The old Banovinska hospital, polyclinic and dispensary were reconstructed later and merged into one entity.

The hospital passed through different forms of functioning: it was independent, then a part of the Medical Center „Milivoje Stojković Mića” and the organizational unit of the Health Center „Sveti Luka” Smederevo. In March 2011, by the decision of the Government of the Republic of Serbia, General Hospital „Sveti Luka” in Smederevo was excluded from the composition of the Health Centre as an independent institution.

Today, General Hospital „Sveti Luka” provides secondary care to the residents of the City of Smederevo and partly to the inhabitants of the Danube administrative districts and Kovin. According to the last census, Smederevo has 114.436 inhabitants.

General Hospital is located in the center of Smederevo on an area of 2 hectares, under construction buildings is 17.651 m². Central Hospital is a three-storey building in which are located surgical and internal medicine services, gynecology and maternity ward. On the ground floor of this building there are sterilization, biochemical laboratory, pathology and microbiology. On the second floor there is a central operational block with 3 operating theatres, a room for premedication and awakening and intensive care unit with 8 beds. In addition to the central operational blocks there are orthopedics surgery ward with two operating theaters, a joint operating room of the ear and eye care department, operating room for plastic surgery and the operating room in the maternity ward. In the hospital yard there are special objects containing the division of infectious diseases, psychiatry, rehabilitation and pediatrics, diagnostic radiology and pathology.

According to the health institutions network plan, the hospital has 399 beds. Sector for Internal branch has 139 beds (Internal Ward - 69, Coronary Care Unit - 8, Department of Pneumo Phthisiology - 30, Neurology - 22 Infectious Department - 10), the Division for the Surgical branches has 130 beds (General Surgery - 60, Orthopedics and Traumatology - 26 Urology - 20, Ophthalmology - 12 ORL - 12), Department of

Obstetrics and Gynecology has 50 beds, Department of Pediatrics - 25, Department of Psychiatry -25 and Department for prolonged hospital treatment and care - 30 beds. Day hospitals have a total of 22 beds (four on Oncology, three on Pediatrics and Infectious Department and 12 in the Emergency Admission Block).

The hospital employs 753 workers, 124 are specialist doctors, 19 clinical and doctors in residency, 3 pharmacists and 436 nurses-technicians, of which 51 have high or higher education. In the sector of non-medical services are employed 171 workers.

In 2015, General Hospital „Sveti Luka” Smederevo received a three-year accreditation from the Agency for Accreditation of Health Care Institutions in Serbia.

150 ЛЕТ СМЕДЕРЕВСКОЙ БОЛЬНИЦЫ

Необычна история города на берегу Дуная. Мало городов, которые построены так, как это сделал деспот Джурадж Бранкович. В отличие от городов, которые возникали на месте сел, деспот сам воздвиг свой город и сразу его провозгласил столицей средневековой Сербии.

О грандиозности средневекового Смедерева свидетельствуют данные о том, что во время деспота написано 24 книги, что у самого Джураджа, одного из самых образованных европейских правителей, была богатая по тем временам библиотека, что Кир Стефан Серб при дворе деспота писал духовную музыку, как и запись о том, как „наподобие античного театра“ величественно встретили мощи Святого Луки, которые хранились в городе до падения Смедерева. При дворе деспота находились и врачи итальянцы, которые лечили в Смедерево. К сожалению, после падения сербского средневекового государства Смедерево потеряло былое влияние. Столичную роскошь вернет ему Караджордже Петрович, когда Смедерево, с 1805 до 1807 года, становится столицей восставшей Сербии и местом, где сформирован Совет. Сюда приезжали Вук Караджич и Доситей Обрадович. Позднее, в течение 19 века, Смедерево находится под турецкой властью.

Новый поворот в истории города происходит в 1865 году, когда при князе Михаиле Обреновиче принят закон об организации больниц. В течение апреля 1866 года Министерство внутренних дел отдает приказ некоторым областям основывать областные больницы. Министр внутренних дел приказал Начальствам Краинской, Пожаревачкой, Смедеревской и Крушевачкой областей в здании областной администрации или в наемных домах открывать областные больницы, пока в этих городах не построят больницы. Смедеревская больница основана 21 ноября 1866 года. Это были тяжелые времена для Больницы. Она находилась в наемном доме на окраине города вне всяких стандартов. В первом отчете о состоянии здравоохранения в Сербии в 1879 году областной врач и управитель Больницы Васа Булич так описал ситуацию в Больнице: „Областная больница не отвечает гигиеническим требованиям, но содержат Больницу в чистом состоянии, устраняются недостатки, которые могли бы причинить ущерб здоровью. Наряду с многочисленными небольшими недостатками необходимо выявить главные: недостаточный простор, который создает неудобства начальству Больницы в случае, когда в Больнице находится большое количество больных, как и невозможность размещать больных на основании болезни в отдельные палаты из-за отсутствия определенного количества палат. Другой недостаток это канал во дворе, который ужасно воняет, а при этом не используют каждый день хлор в борьбе с этим явлением.“

Московские старообрядцы, принимающие духовенство, подарили городу и братскому сербскому народу 30.000 рублей серебром для постройки Больницы (сто коек) накануне первой сербско-турецкой войны. Они открыли лазарет Московских старообрядцев, принимающих духовенство, который начал работать 6 августа 1876 года. В связи с деятельностью лазарета упоминаются и первые хирурги, которые работали в смедеревском крае, др Маконет и др Брал. В лазарете лечилось 1200 раненых и 200 больных, а проведено 136 операций. И англичане в то время в Смедерево разбили палатки полевой больницы на пристани. Таким образом Смедерево превратилось в медицинский центр, транспортирующий раненых в Белград. Лазарет перестал работать 26 ноября 1876 года, когда прекратились военные действия. Согласно желанию донаторов, комплектное больничное оборудование подарено сербской власти, с оговоркой, что в городе Смедерево должна быть обязательно построена *Больница Московских старообрядцев, принимающих духовенство*. К сожалению, такая больница не построена.

Борьба за постройку Больницы в Смедерево закончилась в сентябре 1882 года, когда реализована лицитация в связи с постройкой Больницы в Смедерево, Пожаревце и Валево. Четырелицитации оказались unsuccessful. Наконец, министр внутренних дел договорился с Памингером и Бикофеном из Вены о постройке трех больниц. У Памингера и Бикофена были рекомендации Консорциума медицинских объектов Фелкнер и Гродер из Вены о том, что они являются надежной, профессиональной предпринимательской фирмой. Все три больницы построены в 1884 году, а в Смедерево Областная больница построена в 1885 году.

Областная больница в Смедерево была построена на месте нынешней Больницы и функционировала до начала Первой мировой войны. Больница была павильонного типа и состояла из трех зданий. Два здания были предназначены для размещения больных, третье здание для администрации Больницы. Здесь находились: кабинет управителя и одновременно кабинет для осмотра больных, квартира эконома, кухня с комнатой для повара и прачечная. В Отчете о больницах в конце 19 века эти больницы упоминаются, как единственные в Сербии, отвечающие всем стандартам медицинских учреждений.

В конце 19 века управителем Больницы был др Лаза Димитриевич. Он участвовал в сербско-турской войне в 1876 году как санитар доброволец. После войны поступил на естественноведческий факультет в Йене. Потом поступает на медицинский факультет в Граце, потом в Вене. Вернулся на родину и как управитель Больницы и областной врач лечил сербский народ. После тяжелой работы врача находил время писать и стал автором книги *Как живей наш народ*. Критики осуждали его за то, что в своей книге беспощадно критиковал сербский характер, а притом ценил сербскую душу. Тема книги пропущенные возможности улучшить жизнь сербского народа. В книге он критиковал сербскую склонность к преувеличению и хвастовству, находил оправдание в незнании и суеверье. Он не писал о золотых ложках на дворе средневекового деспота, он писал о бедном сербском крестьянине, которому нужны одеяло и телогрейка, чтобы согреться зимой. Его свидетельства о гигиенических условиях, в которых жил сербский народ были устрашающими и бескомпромиссными. Он не боялся того, что его книга может задеть сербское самолюбие. Он был смел, потому что в своей книге описал и сербский народ в бедных лачугах, который болеет из-за

нищеты и усталости, и сербов в богатых домах, которые болеют из досады и из-за разужданной жизни. Можно сказать, что др Лаза Димитриевич автор первого сербского бестселлера, который в то время продат в 1600 экземпляров. Напечатано три издания этой книги. По его инициативе учреждено Общество сохранения народного здоровья во главе с председателем Миланом Йовановичем Батутом. К сожалению, он не присутствовал на первом заседании Общества, поскольку в 40 лет в августе 1899 года утонул в Дунае.

В течение Первой мировой войны Больница в Смедерево была частично разрушена, и больные находились в импровизированном помещении смедеревской гимназии. После войны Больницу переместили в здание районного суда (зданию было уже тогда 100 лет) на северо-востоке города рядом с кирпичным заводом, почти в центре города. И опять Смедерево без настоящей больницы. Народ лечился в импровизированной Больнице 20 последующих лет. Больница состояла из двух зданий: двухэтажного с больничными палатами и кухней и здания, в котором находился экономат. Больница насчитывала семь палат для больных, четыре для мужчин и три для женщин. В Больнице работало только одно общее отделение, которое назвали внутренним отделением с тремя палатами для больных (терапевтическое), двумя палатами для больных с кожно-венерологическими заболеваниями и двумя палатами для заразных больных. Больница располагала 81 койкой: 53 – внутренние болезни, 24 – венерологические, 4- заразные. Народ редко лечился в этой Больнице, и поэтому в Больнице было занято только 50% коек. Смедерево являлось весьма населенным краем в Сербии, в большинстве своем это было неимущее население. Можно было ожидать, что они будут нуждаться в услугах Больницы. К сожалению, плохое медицинское оборудование в Больнице, плохие условия пребывания, отсутствие хирургического и других отделений привели к тому, что народ не хотел лечиться в такой Больнице.

Потом наступает период, когда в Смедерево открывается сразу несколько медицинских объектов. Сначала на месте старой Больницы в 1928 году открывается Дом народного здоровья. Дом находился в двухэтажном здании, которое город получил в качестве немецкого военного возмещения убытков после Первой мировой войны. На следующий год построено здание Заразного отделения. Объект построен по специальному проекту в духе национальной архитектуры (с примесью классицизма и необаррока). Особенно обращает на себя внимание северо-западный фасад здания с главным входом, над которым находится барроко фронтиспис.

В эти годы начинаются интенсивные работы по постройке нового здания Бановинской больницы в старом дворе Больницы, на развалинах старой Больницы из 1880 года. Наконец, в Смедерево в 1938 году открылась современная, технически оборудованная Больница, которая отвечала всем требованиям города Смедерево и округи. А это подняло уровень народного здравоохранения в Подунавской области. Большая заслуга в постройке и организации Больницы принадлежит директору Драгошу Поповичу. Новое здание состояло из двух этажей. На первом этаже находилась администрация, внутреннее отделение (шефом этого отделения был сам Драгош Попович). Тут же находилась лаборатория, аптека, рентген зал с рендген аппаратом. На втором этаже находилось хирургическое отделение с большим операционным залом и

стеклянным потолком. Зал был разделен на три части: главную операционную, зал для гинекологических операций и зал для ансептических интервенций. Шефом этого нового отделения был д-р Миливое Димитриевич. В смедеревской больнице было паровое отопление. На первом этаже две палаты были выделены для душевно-больных пациентов.

Жители города Смедерево гордились своей Больницей, но началась Вторая мировая война и Смедеревскую больницу постигли новые неудачи. Война еще по сути и не началась, а в Смедерево в Крепости произошла эксплозия 5 июня 1941 года. Эксплозия была такой сильной, что образовала воронку длиной в 50 и глубиной в 9 метров, разрушив почти весь город. Взрыв разрушил и Больницу. Разбились стекла в окнах, разбился стеклянный потолок в операционном зале, разрушены были почти все палаты для больных. Данные о погибших противоречивы, от нескольких сотен до 2500. Намного больше было раненых. Несмотря на состояние Больницы в тот момент персонал Больницы сразу приступил к оказанию медицинской помощи раненым.

Все врачи д-р Миливое Димитриевич, хирург, д-р Драгош Попович, терапевт, д-р Миладин Милич, д-р Милутин Влакович, д-р Любица и д-р Елена Станич Кулбахин сразу после взрыва прибыли в Больницу и начали оказывать медицинскую помощь поврежденным и раненым перепуганным жителям Смедерево. Помогал раненым и д-р Божидар Стефанович Сомборац, районный врач. Во второй половине дня прибыли и врачи из Пожаревца и Белграда. Немецкие самолеты сбрасывали медицинский материал. В городе провозглашен комендантский час с 18 часов. В Смедерево прибыли медицинский пароход из Белграда и медицинский поезд из Пожаревца, а определенное число раненых переправили с помощью небольшой лодки в больницу в Ковине. В Белград отправлено 500 раненых, в Пожаревац 300, а в Больнице в Смедерево находилось около 3000 раненых. Больницу отремонтировали уже в декабре 1941 года, и в военные годы здесь оказывалась медицинская помощь раненым.

В конце войны Верховная команда решает открыть в Смедерево больничныи центр с целью эвакуации раненых в Белград. Задача была не из легких. Смедерево наряду с разрушениями после взрыва в 1941 году три раза подвергалось и бомбежкам. Тем не менее, удалось оборудовать четыре объекта, которые называли больница номер 1, больница номер 2, больница номер 3 и номер 4. В тот момент в Больнице было 100 коек, и находилась она в полуразрушенном состоянии. Ее быстро восстановили, оборудовали сухую камеру и ванную, а количество коек увеличили до 200. Вторая часть Больницы находилась в школе на Майдане, третья в школе рядом с Верхними весами, а четвертая сначала в здании Таможни, а потом в складах Монополии. Весь инвентарь – койки, простыни, одеяла, подушки и кухонную посуду подарили жители города Смедерево и подунавского, грочанского, ковинского и великоорашког областей. В этом центре оказана медицинская помощь 10 000 раненых и больных.

После закрытия Больничного центра в конце 1945 года Областная больница продолжает работать в прежнем здании. В течение 50-х и 60-х годов строятся новые медицинские объекты. Сначала построено здание реабилитационног центра в 1959 году, потом здание АТД (1962), здание поликлиники (1963), диспансер (1968). Впоследствии старая больница, поликлиника и диспансер в результате реконструкции соединены в одно целое.

В течение своего существования Больница несколько раз меняла форму функционирования: сначала она была самостоятельной, потом вошла в состав Медицинского центра Миливое Стокович Мича, потом в состав Медицинского центра Свято Лука в Смедерево. В марте 2011 года постановлением правительства Республики Сербии эта Больница становится самостоятельным учреждением.

Сегодня Больница Свято Лука в Смедерево обеспечивает медицинскую защиту жителей города Смедерево и жителей Подунавской области и города Ковина. Согласно последней переписи населения в Смедерево проживает 114.436 жителей.

Эта Больница находится в центре города Смедерево и занимает территорию 2 гектара, здание Больницы занимает площадь в 17.651 м кв. Центральный объект Больницы трехэтажное здание, в котором находятся: хирургия и терапевтические службы, гинекология и роддом. На первом этаже располагаются: стерилизация, биохимическая лаборатория, патология и микробиология. На втором этаже находятся центральный операционный блок с 3 операционными залами, комнатой премедикации и единицей интенсивной терапии с восемью койками. Здесь же располагается и операционный блок ортопедии с двумя операционными залами, операционный зал отоларингологии, операционный зал пластиковой хирургии и операционный зал в роддоме. Во внутреннем дворе Больницы находятся объекты с следующими отделениями: инфекционное, психиатрия, реабилитация, педиатрия, патология, радиологическая диагностика.

Согласно систематизации медицинских учреждений в Больнице насчитывается 399 коек (терапевтическое отделение 69, кардиология 8, пневмофтизиология 30, неврология 22, инфекционное отделение 10, хирургия 60, ортопедия и травматология 26, урология 20, офтальмология 12, отоларингология 12, гинекология 50, педиатрия 25, психиатрия 25, отделение продленного лечения 30). Дневной стационар располагает с 22 койками (онкология 4, педиатрия 3, инфекционное отделение 3, ургентное отделение 12).

В Больнице работают 753 сотрудника, врачи специалисты 124, клинические ординаторы 19, фармацевты 3, медицинские сестры 436. В администрации работает 171 сотрудник.

Больница Святой Лука Смедерево в 2015 году получила аккредитацию на три года от Агенции аккредитации медицинских учреждений в Сербии.

150 JAHRE SMEDEREVOS KRANKENHAUS

Ungewöhnlich ist die Geschichte der Stadt an der Donau. Nur wenige Städte sind so entstanden wie es der Herrscher Djuradj Brankovic bestimmt hat. Zum unterschied von anderen Städten die aus Dörfern und Siedlungen entstanden sind, hatte der Herrscher Smederevo als Hauptstadt des mittelalterlichen Serbiens bestimmt.

Die Tatsache das 24 Bücher in der Festung des Herrschers entstanden sind, bezeugt wie Grandios die mittelalterliche Stadt Smederevo war. Djuradj war einer der Gebildeten Herrscher des damaligen Europas und hatte eine umfassende Bibliothek. Der Serbe Kir Stefan hatte Geistliche musik komponiert. Spektakular war auch der Empfang der Gebeine von Heiligen Luka die in der Stadt Smederevo bis zu ihrem Fall aufbewahrt worden. Am Hofe waren immer Italienische Ärzte beschäftigt die in Smederevo die Bevölkerung behandelt haben. Bedauerlicher Weise hat die Serbische Stadt an Wichtigkeit verloren mit dem Verfall des mittelalterlichen Staates. Der Ruhm der Hauptstadt wird Smederevo wieder gegeben als Karadjordje Petrovic an die Macht kommt. Im Jahre 1805 bis 1807 wird die Hauptstadt als Aufstands Stadt und als der Sitz der Sowjets bekannt. Besucht wurde sie von Vuk Karadzic und Dositej Obradovic. Später dan werdend des XIX Jahrhunderts wird sich Smederevo in eine Mauerhafte Festung unter der Türkischen Macht entwikeln. Da bei wird sie von neuem als Handelstadt ihrer Herrscher angesehen. In den dreissiger Jahren des XIX Jahrhunderts sind viele Ärzte durch Smederevo gegangen aber niemand hatte sich länger aufgehalten. Den ersten Allgemeinen Arzt bekommt Smederevo im Jahre 1839. Es war der Doktor Konstantin Mihajlovic. Zwölf Jahre lang wurden die patienten Smederevos gut behandelt doch 1852 geht er nach Pozarevac um dort Allgemeiner Arzt zu werden. Nicht lange seinem abgehen kommt nach Smederevo der Allgemeine Arzt Doktor Jovan Valenta. Zu seiner Zeit gab es mehrere epidemien in Smederevo. Als noch nicht alle Türken ausser der Stadt waren, begannen die vorbereitungen für die Gründung des Krankenhauses. Der Umkreis um Smederevo wurde immer grösser, dennoch ergaben sich nicht die Bedingungen das Krankenhaus zu eröffnen. Fürst Milos insistierte um die eröffnug der Krankenhäuser.

Zur wendung kamm es 1865 als Fürst Mihajlo Obrenovic der III das Gesetz ernannte das sich die Krankenhäuser anpassen müssen. Im April 1866 wird vom Ministerium für innere Angelegenheiten ein Befel erordnet das es intenziver zur Gründung von Allgemeinenkrankenhäuser kommen soll. Da bei wird das im Kreise von Pozarevac, Smederevo und Krusevac Gebeude von Gemeinden oder auch Privat Häuser da zu dinnen müssen um in ihren Allgemeine Krankenhäuser zu erbauen. So kamm es das am 21. November 1866 das erste Allgemeine Krankenhaus eröffnet wurde. Die Ersten Jahre des bestehens waren nicht leicht da das Objekt nicht den Standarden eines Krankenhauses entsprachen. Der erste Gesundheitsbericht aus Serbien im Jahre 1879 wurde vom Verwalter Vasa Bulic geshrieben: „Das Allgemeine entspricht nicht den vorgege-

benen Hygienischen Vorschriften doch es wird sauber gehalten und zugleich werden alle möglichen Schäden entfernt“. Neben vielen Mängeln gibt es zwei Hauptsächliche: Besschrenktheit im Raum weil es zu wenige Zimmer für die Patienten giebt. Das zweite wäre ein unangenehm richender kanal der durch den Hof fließt in den jeden Tag Galenit verschüttelt werden muss.

Die Moskwischen Geistlichen die die Pristerschaft angenommen haben,haben 30.000 Rubel in Silber zusammen gebracht um der Brüderlichen Nacion mit hundert Betten im aufbau des Krankenhauses vor dem Kieg mit den Türken zu helfen. Sie haben ein Lazaret in Smederevo gegründet der am 6. August 1876 mit der Arbeit angefangen hat. Dort werden die ersten Chirurgen erweht wie dr Markonet und dr Bradelj. Durch das Lazaret sind 1200 Verwundetet und 200 kranke gegangen. Es wurden auch 136 Operationen durchgeführt. Die Engländer haben ebenfalls am Dock ein Sanitär Zelt aufgeschlagen um so den Verwundeten den Transport nach Belgrad zu ermöglichen. Als der Krieg zu ende war, hörte auch das Lazaret am 26. November 1876 mit der Arbeit auf. In Übereinstimmung mit den Spendern wurde die komplette Krankenhauseinrichtung der Serbischen Regirung überbracht damit in der Gemeinde Smederevos ein Allgemeines Krankenhaus erichtet werden konnte. Das Krankenhaus sollte jedoch den Namen der Moskwischen Geistlichen die die Pristerschaft angenommen haben tragen. Zu dieser Stiftung kamm es aber nie.

Der Kampf für die Errichtung des Kreiskrankenhauses hörte in Sebtemer 1882 auf. Danach wurde das Bauen des Krankenhauses in Smederevo, Pozarevac und Valjevo an die öffendliche Aukcion frei gegeben. Vier Aukcionen sin gescheitert. Später doch kamm es zur Einigung des Ministars und den Pamingerom und Bikofen aus Wien das drei Krankenhäser gebaut werden sollen. Paminger und Bikofen haben gute empfelungen für den Bau medizinischer Gebäude von Felkner und Groder aus Wien gehabt das sie ein zuverlässiges und professioneles Unternehmen sind. Alle drei Krankenhäuser wurden im Jahre 1885 gebaut.

Das Kreiskrankenhaus wurde an Stelle des heutigen Krankenhauses gebaut. Es war ein Pavillions Typ mit drei Gebäuden. Zwei davon waren gebaut um Patienten aufzunehmen und das dritte war das Verwaltungsgebäude. Im Verwaltungsgebäude waren Zimmer untergebracht. Ein Zimmer für den Verwalter in dem auch die Patienten untersucht wurden wie auch ein Zimmer für den Ökonom, die Küche und die Wäscherei. Berichte aus dem XIX Jahrhundert sprechen übergute Vorrichtungen der Kreiskrankenhäuser.

Damals war der Verwalter dr Laza Dimitrijevic. Er war auch als Freiwilliger im Serbo-türkischem Krieg beschäftigt im Jahre 1876. Nach dem Krieg ha ter Naturgeschichte in Jeni studiert. Bald danach ging er zum Medizinischem Fakultät in Graz und Wien über. Nach dem Abschluss kamm er in die Heimat zurück um das kranke Serbische Volk zu behandeln. Später dan ha ter ein Buch ausgegeben. „Wie Lebt unser Volk“. Kritiker haben ihm übel genommen das er scharfdie Natur des Serbischen Volkes kritiziert hat doch zugleich ihre Seele liebte. Er kritizierte die Serbische Tendenz zum übertreiben und zum Lob, wie auch die Unwissenheit und Aberglaube. Er schrieb ohne zu erwähnen das das im mittelalter in Smederevo mit Goldenen Löffeln gegessen wurde. In sinem Buch schrieb er auch über das Arme Serbische Volk. Sein bezeugen über die hygienischen Bedingungen in dem das Serbische Volk lebte sind erschreckend. Er nahm keine Rücksicht darauf ob er die Serbische Eitelkeit damit verletzte. Seine mut

war gross den er schrieb einerseits von der Armut der Bauern und andererseits von der langenweile und des extravagantes Leben der Reichen. Mit Recht kann man sagen das dr Laza Dimitrijevic Autor des ersten Bestsellers der in drei Ausgaben und 1600 Stück Veröffentlicht wurde. Unter seinem einfluss wurde die Gesellschaft für Erhaltung der Volks Gesundheit gegründet. Der Präsident der Gesellschaft war Milan Jovanovic Batut. Leider erlebte er es nicht das alles zu sehen. Er ertrank mit 40 Jahren in der Donau an Smederevos Anlegesteg.

Während des ersten Weltkrieges wurde das Krankenhaus schwer beschädigt so das man die Kranken in einem improvisierten Krankenhaus im Gymnasium behandeln musste. Gleich nach dem Krieg wurde das Krankenhaus vorübergehend ins Gemeine Gericht versetzt. Und wieder hat Smederevo kein Krankenhaus. Das Volk wird noch 20 Jahre in dem vorübergehendem Gebäude behandelt. Im Krankenhaus waren sieben Zimmet für Patienten vorgesehen. Vier für Männer und drei für Frauen. Es gab nur eine Abteilung für Innere Medizin, zwei waren für Haut und Geschlechtskrankheiten und zwei für Infektionskrankheiten vorgesehen. Das Krankenhaus zählte 81 Betten. Für Innerekrankheiten 53, für Venerischekrankheiten 24 und für Infektionskrankheiten vier Betten. Das Volk wurde selten in dem Krankenhaus behandelt so das die Belegtheit 50% betraff. Technisch unvorbereitet und mit schlechten Bedingungen ohne eine Chirurgische abteilung für die Patienten zu haben liessen dazu schliessen das das Volk immer weniger in das Krankenhaus zur Behandlung besuchte.

Es kommen Jahre in denen Smederevo einige Gesundheitseirichtungen bekommt. 1928 bekommt Smederevo ein Gesundheitszentrum von der Deutschen Reparation als Kriegsentschädigung. Im Jahre danach entstand das Gebäude für Infektionskrankheiten. Impozant war die Fassade des Gebäudes die im Barock still gebaut wurde.

Nach der Kriegszeit war der Artzt Ilija Mircic der Verwalter 1932 wurde er nach Belgrad verlegt. Seine Gefährten die mit ihm gearbeitet haben waren: Dr Zivadin Stefanovic, dr Ljubica Milic und Eheman dr Milan Milic. Angeschlossen hat sich 1932 dr Dragos Popovic der zum Oberartzt Inernenabteilung ernahnt wurde. Als im Jahre 1934 der Chirurg dr Milivoje Dimitrijevic kommt bekommt das Krankenhaus auch eine Chirurgische abteilung. Für die Zwecke der Operationen dinnte das Grunstöck vom Bäckermeister Mijalkovic.

Auf dem Grunde des Ruiniertem Krankenhauses von 1880 wurde ein neues im Jahre 1938 gebaut. Somit bekam Smederevo ein Modernes Krankenhaus. Es ist nicht zu übersehen das dr Dragos Popovic zu dem Erbau grosse verdienste hatte. Das neu Krankenhausgebäude bestahnd aus Erdgeschoss und der ersten Etage. Im Erdgeschoss direkt neben dem Verwaltungsgebäude befand sich die Innere Abteilung desen Schef Dr Dragos Popovic war. Dort befand sich ein Labor, eine Apotheke und eine Röntgenstrahl Halle. In der ersten Etage war die Chirurgische Abteilung mit einem grossem Op Saal dessen Dach aus Glass war. Der Op Saal bestand aus drei Teilen: Einem Hauptoperation Saal, Op für Gynäkologie und aseptische Infektionen. Der Schef war dr Milivoje Dimitrijevic. Das Krankenhaus in Smederevo wurde schon damals Zentralgeheits. Im Keller befand sich zwei Rämme für Geistesranke.

Stolz waren die Einwohner auf das neu Krankenhaus in Smederevo. Im zweiten Weltkrieg am 5. Juni 1941 Explodierte Munition in der Festung. Die Explosion war so stark das sie einen 50m langen und 9m tiefen Krater hinterlies. Das Krankenhaus wurde dabei auch nicht verschohnt. Alle Fenster fiellen aus den Rahmen und das Glass Dach

wurde ebenfalls zerstört. Es wird geschätzt das es um 2500 Todesfälle gab. Obwohl das Krankenhaus beschädigt war wurden alle Verwundeten vom Personal betreut.

Alle damaligen Ärzte dr Milivoje Dimitrijevic der Chirurg, dr Dragos Popovic Internist, dr Miladin Milic, dr Milutin Vlajkovic, dr Ljubica Milic und dr Jelena Stanic Kulbahin haben sich zusammengetan um den Verletzten und beängstigten Bewohner Smederevos Hilfe zu leisten. Zur Pflege der Verwundeten hat sich auch dr Zivadin Stefanovic Somborac angeschlossen. Obwohl er bei der Explosion seinen Bruder der auch Arzt war verloren hatte. Am Nachmittag kamen Ärzte aus Pozarevac und Belgrad zur Hilfe. Deutsche Flugzeuge warfen medizinische Versorgungsmittel aus den Flugzeugen. In der Stadt wurde Ausgangssperre bis 18 Uhr eingeführt. In Smederevo kam Hilfe aus Belgrad mit den Schiffen und aus Pozarevac mit der Bahn. So das einige Verwundeten nach Kovin verlegt werden konnten. Nach Belgrad wurden 500 und nach Pozarevac 300 Verwundete transportiert. Im Krankenhaus selber wurden um etwa 3000 Verwundete versorgt. Das Krankenhaus wurde schon im Jahre 1941 wieder neu eingerichtet.

Am Ende des Krieges, macht das Oberkommando eine wichtige Entscheidung. Und zwar soll Smederevo ein Zentrum für Verwundete aus Belgrad werden. Es war nicht leicht Smederevos Krankenhaus nach dem Schaden der Explosion im Jahre 1941 wieder neu einzurichten. Während dem Kriege wurde das Krankenhaus noch drei mal aus der Luft beschädigt. Das bestehende Krankenhaus hatte 100 Betten zur Verfügung und war sehr beschädigt. Doch es wurde schnell saniert und es bekam eine Trockenkammer und Badezimmer, so das die Betten auf 200 erhöht wurden. Der zweite Teil des Krankenhauses befand sich in der Schule beim Majdan, der dritte Teil war auch in einer Schule stationiert und der vierte Teil des Krankenhauses befand sich im Zoll Bereich. Danach auch im Lager von Monopol. Alles benötigte wie Betten, Bettlaken, Decken, Kopfkissen und das Geschirr wurde von Smederevos Einwohner Doniert.

Nach dem Schließen des Zentrums im Jahre 1945 beginnt das Hospital mit seiner Ursprünglichen Arbeit an. Während der fünfziger und sechziger Jahren werden neue Gebäude im Krankenhaus gebaut.

Das Krankenhaus funktionierte durch verschiedene Formen: Zu erst war es unabhängig, danach wurde es ein Teil des Medizinischen Zentrums „Milivoje Stojkovic Mica“ und zu letzt eine Organisationseinheit des Zentrums „Sveti Luka“. Mit dem Regierungsbeschluss im März 2011 wurde das Krankenhaus vom Zentrum getrennt. Damit wurde es das Allgemeine Krankenhaus in Smederevo „Sveti Luka“.

Heute bietet das Krankenhaus sekundäre Gesundheitsvorsorgung in der Stadt Smederevo wie auch in anderen Städten im Kreise der Donau an. Nach der letzten Volkszählung hat Smederevo 114.436 Einwohner.

Das Allgemeine Krankenhaus befindet sich im Zentrum der Stadt. Auf dem Grunde von 2 Hektar zählt ein Bereich von 17.651 m² Baugebäude. Das Zentral Gebäude ist dreischösig in ihm befindet sich die Chirurgie, die Internische Station, Gynäkologische Station wie auch die Unbindungs Station. Im Keller ist der Sterilisations Raum, das Biochemische Labor, die Pathologie und das Mikrobiologische Labor. In der zweiten Etage sind drei Zentrale Op Räume untergebracht. Es zählt 8 Betten. Neben dem Zentralen Op Gebäude giebt es noch einige Op Gebäude. Eins für die Orthopädie, für Augen und Nasen Operationen wie auch ein Op Saal für die Plastische Chirurgie und ein Operations Saal in der Unbindungs Station. Im Krankenhaus gibt es spezielle Einrich-

tungen. Es sind die Objekte für Infektionskrankheiten, die Psychiatrie, die Rehabilitations Station, Radiologie und die Pathologie.

Nach dem Plan des Netzwerkes von Einrichtungen des Gesundheitswesens zählt das Krankenhaus 399 Betten. Der Sektor für Interne Medizin hat 139 Betten. Davon sind 69 Betten Internen Station. Die Kardiologische Intensiv Station IST MIT 8 Betten belegt, die Pneumophthiosorgische Abteilung hat 30, die Neurologie 22 und die Infektions Station 10 Betten. Im Sektor der Chirurgie gibt es 130 Betten. Davon sind 60 in der Allgemeinen Chirurgie zu finden, auf der Orthopädie 26, die Urologie hat 20, die Oftamologie 12, die Ortorignolarynologie hat 12, die Gynäkologie 50, die Pädiatrie 25, die Psychiatrie 25 und die Station für verlängerten Aufenthalt hat 30 Betten. Das Tagesklinikum hat 22 Betten

Das Krankenhaus beschäftigt 753 Arbeiter. Davon sind 124 Fachärzte, 3 Apotheker. 436 Krankenschwestern techniker von denen 51 Höhere Bildung haben. Im Sektor ohne Medizinischen Leistungen sind 171 Arbeiter beschäftigt.

Das Allgemeine Krankenhaus „Sveti Luka“ hat im Jahre 2015 eine drei – Jährige – Akkreditierung von der Agencion für Akkreditierung der Gesundheitseinrichtungen in Serbien bekommen.

150 DE ANI A SPITALULUI DIN SMEDEREVO

Ciudată este istoria a oraşului de pe Dunăre. Doar câteva oraşe au luat naştere în așa fel ca Smederevo prin ordonanța Despotului Đurađ Branković . Spre deosebire de oraşe, care sau format prin fuziunea satelor și a altor aşezări, Despotul, oraşul Smederevo la format cu intenția de a fi capitala Serbiei medievale.

Despre grandoarea Smederevoului medieval, datele scrise depun mărturie că la curtea despotului sau scris 24 de cărți, că însăși Đurađ, era unul dintre conducătorii europeni cei mai educați ai timpului, a avut o bibliotecă bogată, iar Kir Ștefan Sârbul a compus muzică spirituală, la fel se înregistrează că "... cum ar fi teatrul antic ..." "au fost spectaculos aşteptate moaştele Sfântului Luca, care sunt păstrate până la căderea Smederevoului. La curtea Despotului se aflau medici italieni care au tratat în Smederevo. Din păcate, după prăbușirea statului medieval sârb Smederevo a pierdut importanța pe care a avu to până atunci. Strălucirea de capitală va reveni atunci când pe timpul răscoalei lui Karađorđe Petrović, 1805-1807, Smederevo a devenit capitala și sediul Sovietelor din Serbia. A fost vizitat de Vuk Karadzic și Dositej Obradović. Mai târziu, în timpul secolului al XIX-lea, Smederevo se dezvoltă de-a lungul zidurilor cetății sub dominația turcă ca localitate comercială și domnească.

În anii treizeci ai secolului al XIX-lea mai mulți medici au trecut prin Smederevo, dar nici unul nu a rămas pe o perioadă lungă de timp. Cu primul Decret a fost numit medicului județean din Smederevo în anul 1839. Acesta a fost Dr. Konstantin Mihajlović. Doisprezece ani a tratat cu succes locuitorii din districtul Smederevo, iar apoi în 1852 sa mutat la Pozarevac ca medic județean. În Smederevo imediat după plecarea lui vine medicul de district Dr. Iovan Valenta, în timpul acesta câteva epidemii bântuiesc Smederevo. Și încă pe timpul când nu toți turcii au ieșit din oraşul Smederevo în district au început să se pregătească pentru înființarea spitalului. Fondul spitalicesc districtual prevăzut pentru Smederevo este deja destul de crescut dar încă nu au fost atinse condițiile pentru a se stabili un spital. Însăși Prințul Miloș a insistat ca în Serbia să se înființeze spitale.

Punctul de cotitură a avut loc în 1865, când, prințul Mihailo Obrenovici al III-lea, a promulgat legea de organizarea a spitalelor. În luna aprilie 1866, Ministerul Afacerilor Interne a emis un ordin în districtele care încep cu înființarea de spitale districtuale. Ministrul Afacerilor Interne a ordonat birourilor districtuale din districtele Krajinskog, Pozarevac, Smederevo și Krusevac "a se folosi clădirile municipale sau închirierea a unei case private pentru a se înființa un spital districtual", până când, în aceste districte nu se construiesc spitale. Prin decret s-a înființat Spitalului districtual din Smederevo, la 21 noiembrie. 1866. Oneroși au fost primii ani ai spitalului nostru. Acesta a fost situat într-o casă privată la marginea oraşului, în casă care nu era construită în conformitate cu standardele pentru spitale. În primul raport privind starea de sănătate în Serbia, din 1879 medicul districtual și administrator de spital Dr. Vasa Bulić a scris pe larg despre

situația din spital: “ Spitalul districtual nu se încadrează în reglementările generale de igienă, dar se depun eforturi de a se menține curățenia, pentru a nu se putea provoca orice interferențe dăunătoare, în plus față de multe defecte minore, principalele sunt, două: lipsa de spațiu, și al doilea defect este canalul din curte, de la care se răspândește un miros greu, dacă nu se toarnă în fiecare zi vitriol. “

Moscoviți de rit vechi care primesc preoția au oferit 30.000 de ruble în argint pentru înființarea spitalului cu o sută de paturi poporului sârb frățească, înainte de începerea primului război sârbo-turc. Ei au format un “Lazaret a Moscoviților de rit vechi care primesc preoția “ din Smederevo, care a început a funcționa la 6 august în anul 1876. În Lazaretul menționat se amintesc și primii chirurghi care a lucrat în Smederevo, Dr. Markonet și Dr. Bradelj. Prin Lazaret au trecut 1200 de răniți și 200 de pacienți, și s-au efectuat 136 de operații. Englezii pe docul din Smederevo au ridicat un cort medical și au creat centrul medical Smederevo pentru transportul răniților la Belgrad. Lazaretul a încetat să mai existe la 26 noiembrie 1876 prin încetarea activităților de război. În conformitate cu dorințele donatorului, un echipament de spital complet a fost predat guvernului sârb, cu condiția ca în Smederevo să se stabilească un spital municipal, sub numele de “Spitalul Moscoviților de rit vechi care primesc preoția”. Din păcate, fondarea acestui spital nu a avut loc.

Lupta pentru construcția Spitalului Județean din Smederevo sa încheiat în septembrie 1882 când a fost publicată licitația de oferte pentru clădirea spitalelor din Smederevo, Pozarevac și Valjevo. Patru licitații au eșuat și în cele din urmă ministrul Afacerilor Interne, în cadrul negocierilor convenite cu firmele antreprenoriale Paminger și Bikofen din Viena hotărăște că aceste firme vor construi cele trei spitale. Paminger și Bikofen au avut recomandări a consorțiului pentru clădiri sanitare Felkner Groder din Viena. Toate cele trei spitale au fost construite în anul 1884. Smederevo a preluat Spitalul Județean în anul 1885.

Spitalul județean din Smederevo a fost construit pe terenul spitalului de astăzi și a servit poporului din Smederevo până la începutul Primului război mondial. Spitalul a fost de tip pavilioane cu trei clădiri. Două clădiri au fost proiectate pentru a găzdui pacienți spitalului, iar a treia a fost clădirea administrativă. În această clădire erau camere pentru: administrator care a servit și ca cameră pentru consultul pacienților, apartament pentru trezorerier, bucătăria cu cameră pentru bucătăreasă și spălătoria. Rapoarte despre spitalele de la sfârșitul secolului al XIX menționează acest spital ca unicul spital care îndeplinește standardele Spitalului de Stat. La sfârșitul secolului al XIX-lea administratorul spitalului și medic districtual a fost Dr. Laza Dimitrijevic. El a participat ca paramedic voluntar în războiul sârbo-turc din 1876. După război, sa înscris la Facultatea de Istorie Naturală din Jena. În curând sa mutat la Facultatea de Medicină din Graz și apoi la Viena. El s-a întors în patria sa, în calitate de medic districtual și șef al spitalului a tratat poporul sârb. În timpul liber după o muncă grea de medic a scris cartea “Cum trăiește poporul nostru.” Criticii muncii sale l-au criticat fără milă, din cauză că a criticat aspru năravurile sârbe dar a iubit sufletul sârb. Cartea ne dă mărturie despre oportunitățile ratate din Serbia pentru a îmbunătăți viața oamenilor. A criticat tendința sârbilor de a exagera și a elogia, gășind o justificare în ignoranță și superstiție. Nu a scris despre lingurile de aur de la palatul medieval din Smederevo , el în carte a scris despre țăranul sârb, sărac, care avea nevoie de pătură pentru a se încălzi în nopțile lungi de iarnă. Mărturia lui despre condițiile de igienă în care trăia poporul sârb sunt terifiante și fără compromisuri. El a ignorat faptul că cartea sa ar putea ofensa vanitatea sârbă. Îndrăzneala lui nu era mică așa că în cartea sa a descris vizitele făcute

la poporul sârb de la cea mai săracă colibă până la ce mai bogată casă și a văzut că cei săraci suferă de lipsuri, oboseală și multă muncă iar cei bogați de plictiseală și diferite boli datorate vieții flamboaiante. Pe drept se poate spune că Dr. Laza Dimitrijevic este cel mai bine vândut autor al primului bestseller sârbesc care a avut la acel moment trei ediții și a fost vândut în peste 1600 de exemplare. Sub influența lui în 1902, s-a fondat Societatea pentru păstrarea sănătății publice al cărei președinte a fost Milan Jovanović BATUT. Din păcate, el nu a prins fondarea societății, deoarece, de îndată ce a împlinit 40 de ani, în august 1899 s-a înecat în Dunăre lângă Smederevo. În timpul Primului război mondial Spitalul din Smederevo a fost grav avariat, iar pacienții au fost tratați într-un spațiu improvizat a liceului din Smederevo, imediat după război, spitalul a fost plasat temporar într-o instanță municipală veche de 100 de ani, în nord-estul orașului, lângă fabrica de cărămidă, aproape în centrul orașului. Din nou Smederevo rămâne fără un spital adevărat. Oamenii sunt tratați într-un spital temporar aproape de 20 de ani. Spitalul a constat din două clădiri cu două etaje, în care au existat camerele de spital, camerele adiacente și bucătăria iar în cealaltă clădire gestionarea economică a spitalului. În spital existau șapte camere pentru pacienți, patru camere au fost proiectate pentru bărbați și trei pentru femei. A existat doar un singur departament general care se numește departamentul intern cu trei camere pentru pacienții medicină internă, două pentru pacienții cu boli de piele și venerice și două pentru pacienții cu boli infecțioase. Spitalul a avut 81 paturi: 53 pentru Medicina Internă, pentru venerice 24, și patru paturi pentru bolnavi infecțioase. Poporul rareori s-a tratat în acest spital, astfel încât gradul de ocupare a spitalului a fost de doar 50%. Smederevo a fost cea mai populată regiune din Serbia, cu o mulțime de oameni săraci, cu toate acestea, se aștepta o ocupare a paturilor mai mare. Însă, spitalul fiind nepregătit din punct de vedere tehnic, cu condiții foarte proaste pentru cazare a pacienților, și în absența unor departamente de spital, chirurgicale și altele, s-a produs aversiunea poporului pentru tratarea în acest spital.

Apoi, urmează ani când Smederevo primește mai multe facilități importante de sănătate. În primul rând, în cadrul spitalului vechi, în 1928, se deschide Căminul de sănătate publică. Căminul de sănătate publică a fost plasat într-o baracă cu două etaje, baraca primită pe fondul de reparații germane drept despăgubiri de după primul război mondial. În anul următor, a fost construită și secția de boli infecțioase. Clădirea este proiectată în spiritul reînnoirii școlii naționale de arhitectură (cu adaosuri de clasicism și neo-baroc). Prin valorile sale de stil estetic iese în evidență fațada de la stradă cu intrarea principală pronunțată, care este un fronton de baroc stilizat.

Pe parcursul anilor de după război, administratorul spitalului a fost Dr. Ilija Mircic. El a fost un medic bun și capabil, iar în 1932 a fost numit administrator al Spitalului General de Stat din Belgrad. Alături de el în spital au lucrat și dr. Živadin Stefanović Somborac și dr. Ljubica Milic, al cărei soț, dr. Miladin Milic, a fost doctorul districtului. În spital, în 1932 a venit Dr. Dragos Popović, care a fost numit administrator și șef a departamentului interne. În 1934, când a venit doctorul Milivoje Dimitrijevic, chirurg, a fost format departamentul de chirurgie în cadrul departamentului intern. Pentru necesitățile departamentului de chirurgie este luată în chirie o parte din moșia brutarului Mijalkovici, departamentul din curte având 15 paturi și un spațiu special pentru camera de intervenții chirurgicale.

În acei ani, începe o muncă intensă privind construcția clădiri noi a Spitalului Banovinska în curtea spitalului vechi, pe ruinele vechiului spital din 1880. După lungă așteptare, Smederevo în 1938 a primit un spital modern, care a putut satisface pe deplin

nevoile oraşului Smederevo și a împrejurimi, care a contribuit la creșterea sănătății publice în zona Dunării. Nu există nici o îndoială că cea mai mare contribuție la clădirea spitalului nou a avut-o dr. Dragos Popovici. Noua clădire a spitalului a avut un parter și un etaj, și subsol, foarte frumos decorate. La parter, lângă administrarea spitalului, a fost situat departamentul de interne, al cărui șef a fost administratorul Dr. Dragos Popović. Aici au mai fost situate laboratorul, farmacia și o sală de radiologie, unde a fost instalat aparatul cu raze X.

La primul etaj era situat un salon chirurgical cu o sală de operație mare, cu un acoperiș de sticlă. Sala a fost împărțită în trei părți: salonul principal de intervenții chirurgicale, salonul de intervenții chirurgicale ginecologice și salonul pentru intervenții aseptice. Șeful departamentului nou format a fost Dr. Milivoje Dimitrijevic. În spital a fost introdusă încălzirea centrală în toate departamentele. În subsol au fost desemnate două camere pentru cazarea temporară a pacienților bolnavi mintal.

Se mândreau locuitorii oraşului Smederevo cu noul spital Banovinska, dar începutul celui de al doilea război mondial aduce noi probleme spitalului din Smederevo. Războiul nici măcar nu a început când la Smederevo s-a întâmplat o explozie de muniție în Cetate pe 05 iunie 1941. Explozia a fost atât de puternică încât a făcut un crater de 50 de metri lungime și 9 adâncime și, prin urmare, a distrus aproape întregul oraș. Nici spitalul Banovinska nu a fost cruțat de distrugere. Geamurile erau sparte, acoperișul de sticlă peste sala de operație a fost distrus, iar multe camere din spital sunt demolate complet. Datele cu privire la morți sunt diferite și variază de la câteva sute până la 2.500 de morți. Numărul răniților era mult mai mare. Cu toate că spitalul a fost grav avariat, personalul spitalului s-a implicat imediat în îngrijirea răniților.

Toți medicii de atunci dr. Milivoje Dimitrijevic, chirurg, dr. Dragos Popovic, internist, Dr. Miladin Milic, Dr. Milutin Vlajković, Dr. Ljubica Milic și Dr. Jelena Stanic Kulbahin s-au prezentat imediat după explozie la spital și au oferit ajutor locuitorilor răniți și speriați din Smederevo. În îngrijirea răniților a fost inclus, de asemenea și Dr. Živadin Stefanović Somborac care și-a pierdut fratele în explozie, Dr. Bozidar Stefanovic Somborac, medic municipal. În după-amiază, au sosit la Smederevo, medicii de la Pozarevac și Belgrad. Avioanele germane au parasutat materiale medicale. În oraș s-a introdus starea de asediu la 18 pm. La Smederevo a sosit nava spital de la Belgrad la fel și trenul spital de la Pozarevac, iar cei răniți au fost evacuați cu o barcă mică și la spitalul din Kovin. La Belgrad s-au transportat 500 de răniți, 300 la Pozarevac iar în spitalul din Smederevo aproximativ 3.000 de răniți. Spitalul a fost în decembrie 1941 reînnoit și în anii războiului a reușit să aibă grijă de cei bolnavi.

La sfârșitul războiului, Comandamentul Suprem a luat decizia de a fi format în Smederevo centrul spitalicesc, care s-ar fi folosit pentru evacuarea răniților din Belgrad. Crearea unor noi capacități spitalicești a fost foarte dificilă. Ca urmare a daunelor majore în urma exploziei din 1941 și a trei bombardări din aer în timpul războiului. În termen scurt, este echipat cu patru unități, care sunt apoi desemnate ca număr de spital 1, numărul 2, numărul 3 și numărul 4. Spitalul existent avea 100 de paturi și a fost puternic deteriorat. A fost reabilitat foarte repede, s-a construit camera de uscat și baia iar numărul de paturi sa majorat la 200. A doua parte a spitalului a fost în școală la Maidan, al treilea în școală la "scara superioară", iar al patrulea prima dată în clădirea Biroului Vamal, și apoi în depozitele de la Monopol. Toate echipamente - lenjerie de pat, lenjerie, păaturi, perne și ustensile de bucătărie sunt donate de cetățenii din Smederevo și județele din împrejur. Prin intermediul acestui centru spitalicesc au trecut a aproape 10.000 de răniți și bolnavi.

După închiderea Centrului spitalicesc la sfârșitul anului 1945, Spitalul districtual continuă să lucreze în spațiul original. Pe parcursul anilor cincizeci și șaiszeci se construiesc obiecte noi în zona spitalului. Prima clădire construită a fost Centrul de reabilitare în 1959, apoi s-a construit DAT (1962), clădirea Policlinică (1963) și Dispensarul (1968). Vechiul Spital Banovinska, Policinica și dispensarul mai târziu prin reconstruiri au fuzionat într-o singură entitate.

Spitalul a trecut prin diferite forme de funcționare: a fost independent, după aceea o parte a centrului medical "Milivoje Stojković Mica", la fel și ca unitatea organizatorică a Centrului de Sănătate "Sveti Luka" Smederevo. Din martie 2011, prin decizia Guvernului Republicii Serbia, Spitalul General "Sveti Luka" din Smederevo este exclusă din componența Centrului de sănătate ca instituție independentă.

Astăzi, Spitalul General "Sveti Luka" ofera locuitorilor orașului Smederevo, județului Dunărean și în parte locuitorilor comunei Kovin îngrijiri medicale secundare. Conform ultimului recensământ, orașul Smederevo are 114.436 de locuitori.

Spitalul este situat în centrul orașului Smederevo pe o suprafață de 2 hectare, iar în clădiri construite are o suprafață de 17.651 m². Clădirea centrală a spitalului este o clădire cu trei etaje în care sunt adăpostite serviciile chirurgicale, medicină internă, ginecologie și maternitate. La parterul acestei clădiri există blocul de sterilizare, laboratorul de biochimie, morfopatologie și microbiologie. La etajul al doilea există un bloc central chirurgical cu 3 saloane de intervenții chirurgicale, o cameră pentru premedicație și trezire și o unitate de terapie intensivă, cu 8 locuri de cazare. În plus față de blocul central chirurgical există și blocul de intervenții chirurgicale ortopedice, cu două saloane, o sala de operație comună a departamentului ORL și oftalmologie, chirurgie plastică o sală de operație și sala de operație, în secția de maternitate. În curtea spitalului există departamentele bolilor infecțioase, psihiatrie, reabilitare și pediatrie, diagnosticul radiologic și morfopatologie.

În conformitate cu planul rețelei de spitale și a instituțiilor de îngrijire a sănătății din Serbia, Spitalul din Smederevo dispune de 399 paturi. Departamentul pentru boli interne dispune de 139 de paturi (interne generale - 69, Unitatea coronariană - 8, Departamentul de pneumoftiziologie - 30, neurologie - 22 Departamentul de infecțioase - 10), Departamentul pentru ramura chirurgicală dispune de 130 de paturi (Chirurgie generală - 60, Ortopedie și traumatologie - 26 urologie - 20, oftalmologie - 12, ORL - 12), Departamentul de Obstetrică și Ginecologie dispune de 50 de paturi, 25 Departamentul de Pediatrie, Departamentul de Psihiatrie -25 și Departamentul de tratament spitalicesc prelungit cu 30 de locuri de cazare. Spitalul de zi are un total de 22 de paturi (patru pe oncologie, trei pe pediatrie și departamentul de infecțioase și 12 în blocul de urgență).

Spitalul are 753 de angajați, 124 medici specialiști, 19 medici clinici și medici rezidenți, 3 farmaciști și 436 de asistente medicale-tehnicieni, dintre care 51 au studii superioare. Sectorul serviciilor administrație are 171 angajați.

Spitalul General "Sveti Luka" din Smederevo a obținut în anul 2015 o acreditare de trei ani de la Agenția de acreditare a instituțiilor medicale din Serbia.

ЛИТЕРАТУРА

Батаковић, Душан. *Новија историја српског народа*. Ужице: Наш дом, 2006.

Војена пољске болнице постојеће између Алексинца и Београда 1876. године. Српско друштво за помоћ рањеним војницима: Збирка слика Народне библиотеке Србије.

Димитријевић, Лаза. „Јавна реч“. *Српски архив за целокућно лекарство* IV, бр. 7 (1898): 327-30.

Димић, Љубодраг и др. *Модерна српска држава 1804–2004. Хронологија*. Београд: Историјски архив Београда, 2004.

Домазет, Славко. *Зайиси о сџаром Смедереву*. Смедерево: Самоуправне интересне заједнице културе у Смедереву, 1982.

Домазет, Славко. *Смедерево сликано сећањем*. Смедерево: „Радојковић“, 2000.

Домазет, Славко. *Сџоменар сџаре вароши*. Смедерево: „Димитрије Давидовић“, 1996.

Живковић, С. „Два интересантна документа о Земунском карантину“. *Acta Historica* III, бр. 1-2 (1964): 195-6.

Зборник свих закона, уредби и уредбених указа у Кнежевсџву Србском, књига 1. Београд: Правитељствујућа књигопечатница, 1840.

Јовановић, Небојша. *Смедерево је било добро обновљено*. Смедерево: „Радојковић“, 2001.

Kanitz, Felix. *Serbien: Historisch-Ethnographische Reisetudien Aus Den Jahren 1859–1868*. Leipzig: Hermann Fries, 1868.

Кастратовић, Душан. *Историја медицине пожаревачког округа (1822–1914)*. Пожаревац: Медицински центар Пожаревац, 1991.

Катић, Реља. *Српска медицина од IX до XIX века*. Београд: Научно дело, 1967.

Марјановић, Војислав. *Фармација у Смедереву у XIX веку*. Смедерево: Апотека Космај Смедерево, 1969.

Марконетъ Г. *Отчетъ о дџательности Лазарета московскихъ старообрядцевъ приџмлющихъ священство въ Сербџи, въ г. Смедеревъ, въ 1876 году*. Москва: Изданіе Московскихъ старообрядцевъ приџмлющихъ священство, 1877.

Милићевић, Милан. *Додаџак поменуку од 1888*. Београд: Слово љубве, 1979.

Милошевић, Радомир. *Смедеревски раџни поменик*. Смедерево: Храм Светог Луке, 2003.

Михаиловић, Војислав. *Из историје саниџетџа у обновљеној Србџи од 1804–1860*. Београд: Српска академија наука, 1951.

Михел, Едуард. „Правилник за вршење судских секција“. *Српски архив за целокућно лекарство* IV, бр. 9 (1898): 425-44.

Младеновић, Божица. *Град у Аустроугарској окућационој зони у Србџи од 1916. до 1918. године*. Београд: Чигоја штампа, 2000.

- Павловић, Леонтије. *Неки сѝоменици кулѝуре IV*. Смедерево: Народни музеј Смедерево, 1967.
- Павловић, Леонтије. *Смедерево и Евроѝа 1381–1918*. Смедерево: Народни музеј Смедерево, 1988.
- Павловић, Леонтије. *Смедерево у XIX веку*. Смедерево: Народни музеј Смедерево, 1969
- Павловић, Леонтије. *110 ѝодина Болнице и Аѝѝѝеке у Смедереву*. Смедерево: Медицински центар „Миливоје Стојковић Мића“, 1968.
- Перуничић, Бранко. *Насеље и ѝрад Смедерево*. Смедерево: Скупштина општине Смедерево, 1977.
- Пешић, Мирослав Славко. *Књѝа ѝромена*. Смедерево: Регионални завод за заштиту споменика културе Смедерево, 2007.
- Пирх, Ото Дубислав. *Пуѝовање ѝо Срѝији у ѝодини 1829*. Београд: Просвета, 1983.
- Поповић, Даница. *Под окриљем свеѝлосѝи*. Београд: Српска академија наука и уметности, 2006.
- Радовановић, Бојан, главни уредник. *175 ѝодина болнице у Пожаревцу*. Пожаревац: Здравствени центар, 2008.
- Радовановић, ММ. *Белешке, књѝа друѝа*. Београд: Српски архив за целокупно лекарство, 1877.
- Саниѝѝѝска служба у народно ослободилачком раѝу у Јуѝославији*. Београд: Војноиздавачки и новински центар, 1989.
- Саниѝѝѝски зборник закона, уредби, расѝиса и ѝреѝѝиса, књѝа 1 свеска 1*. Београд: Министарство унутрашњих дела. Санитетско одељење, 1879.
- Софотеров, Сергеј. „Хируршке успомене на 50-годишњицу првог Српско-турског рата 1876. године“, *Срѝски архив за целокуѝно лекарсѝво XXVIII*, 1 (1926): 612-620.
- Spinka, Erik Bernd Otto. *Der Serbienfeldzug 1915*. Wien: Universitat, 2008.
- Станојевић, Владимир. *Исѝорија срѝскоѝ војноѝ саниѝѝѝа. Наше раѝно саниѝѝѝско искусѝво*. Београд: Златибор, 1925.
- Стојанчевић, Војислав. „Делатност кнеза Милоша на организацији санитетске службе у Срѝији 1830–1839. године“. *Acta historica medicinae pharmaciae veterinae VIII*, 1-2 (1969): 24-30.
- Стојимировић, Душан. *Казивања*. Смедерево: Народна библиотека Смедерево, 2007.
- Тесѝаменѝи доброѝвора ѝѝѝѝине ѝраѝа Смедерева*. Смедерево: Штампарија А. Трајков, 1927.
- Хроника о раѝу саниѝѝѝске службе у НОР-у 1941–1945. Срѝија*. Београд: ВМА, 1967.
- Цветковић, Вита. *Лечење рањеника у Срѝији 1941–1944*. Београд: „4. јул“ Београд, 1978.
- Цветковић, Снежана. *Вила динасѝије Обреновић у Смедереву*. Смедерево: Музеј у Смедереву, 2012.
- Челеби, Евлија. *Путопис: Одломци о јуѝословенским земљама*. Сарајево: Свјетлост, 1967.
- Чупић, Слободан и Милосав Бркић. *Здравсѝвени ценѝѝар Смедерево – Болница (1866–1996)*. Смедерево: Здравствени центар Смедерево, 1996.

САДРЖАЈ

УВОД	5
ЛЕТОПИС	7
ОПШТА БОЛНИЦА „СВЕТИ ЛУКА” СМЕДЕРЕВО	129
ИНТЕРНО ОДЕЉЕЊЕ	131
Одсек за кардиологију са коронарном јединицом	143
Одсек за хемодијализу	146
Кабинет за гастроентерологију и гастроентеролошку дијагностику	150
Одсек за хоспитални хемиотерапијски приступ	152
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ПНЕУМОФТИЗИОЛОГИЈУ	157
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НЕУРОЛОГИЈУ	163
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФЕКТИВНЕ БОЛЕСТИ	173
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТУ ХИРУРГИЈУ	181
Одсек операциони блок (хируршке сале и централна стерилизација)	195
Одсек за пластичну, реконструктивну и естетску хирургију	202
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОРТОПЕДИЈУ СА ТРАУМАТОЛОГИЈОМ	209
ОДЕЉЕЊЕ ЗА УРОЛОГИЈУ	213
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГИЈУ	217
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОФТАЛМОЛОГИЈУ	225
СЛУЖБА ЗА ГИНЕКОЛОГИЈУ И АКУШЕРСТВО	233
ОДЕЉЕЊЕ ЗА НЕОНАТОЛОГИЈУ	247
СЛУЖБА ЗА ПЕДИЈАТРИЈУ	253
СЛУЖБА ЗА ПСИХИЈАТРИЈУ	261
СЛУЖБА ЗА ПРОДУЖЕНО БОЛНИЧКО ЛЕЧЕЊЕ И НЕГУ	271
О.Ј. ЗА ЗБРИЊАВАЊЕ ХИТНИХ СТАЊА	275
О.Ј. СПЕЦИЈАЛИСТИЧКО-КОНСУЛТАТИВНИ ПРЕГЛЕДИ	279
ОДСЕК ЗА ПЛУЋНЕ БОЛЕСТИ И ТБЦ	281
АМБУЛАНТА ЗА КОЖНО-ВЕНЕРИЧНЕ БОЛЕСТИ	289
О.Ј. АНЕСТЕЗИЈА СА РЕАНИМАТОЛОГИЈОМ	293
О.Ј. ЗА ФИЗИКАЛНУ МЕДИЦИНУ И РЕХАБИЛИТАЦИЈУ	301
ОДЕЉЕЊЕ ЗА БИОХЕМИЈСКУ ЛАБОРАТОРИЈСКУ ДИЈАГНОСТИКУ	307
ОДЕЉЕЊЕ ЗА МИКРОБИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ	323
КАБИНЕТ ЗА ИМУНОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ	329
КАБИНЕТ ЗА ПАТОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ	333
О.Ј. ЗА УЛТРАЗВУЧНУ И РАДИОЛОШКУ ДИЈАГНОСТИКУ	339
О.Ј. ЗА СНАБДЕВАЊЕ КРВЉУ И КРВНИМ ПРОДУКТИМА	349
О.Ј. ЗА ФАРМАЦЕУТСКУ ЗДРАВСТВЕНУ ДЕЛАТНОСТ (БОЛНИЧКА АПОТЕКА)	357
СЛУЖБА ЗА МАКСИЛОФАЦИЈАЛНУ ХИРУРГИЈУ	361
СЛУЖБА ЗА НУКЛЕАРНУ МЕДИЦИНУ	361

СЕКТОР ЗА НЕМЕДИЦИНСКЕ ПОСЛОВЕ И КОНТИНУИРАНУ ЕДУКАЦИЈУ	379
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ОПШТЕ, ПРАВНЕ И ПОСЛОВЕ ОДНОСА СА ЈАВНОШЋУ	380
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЕКОНОМСКО-ФИНАНСИЈСКЕ ПОСЛОВЕ	385
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНЕ НАБАВКЕ, КОМЕРЦИЈАЛНЕ ПОСЛОВЕ И МАГАЦИНСКО ПОСЛОВАЊЕ	387
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ, ЕЛЕКТРОНСКО ФАКТУРИСАЊЕ И ПЛАНСКО-АНАЛИТИЧКЕ ПОСЛОВЕ	388
СЛУЖБА ЗА ТЕХНИЧКЕ ПОСЛОВЕ, ДДД ПОСЛОВЕ, ХИГИЈЕНУ, ЕПИДЕМИОЛОШКИ НАДЗОР, ТРЕТМАН ИНФЕКТИВНОГ ОТПАДА И ПРАЊЕ И ПЕГЛАЊЕ РУБЉА	391
СЛУЖБА ИНТЕРНИХ КОНТРОЛОРА	396
ДОМ ЗДРАВЉА „СМЕДЕРЕВО”	403
СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ДЕЦЕ	405
СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ И ОМЛАДИНЕ.	411
СЛУЖБА ЗА ХИТНУ МЕДИЦИНСКУ ПОМОЋ	421
СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ОДРАСЛИХ СТАНОВНИКА.	427
СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ РАДНИКА СА МЕДИЦИНОМ СПОРТА	437
СЛУЖБА ЗА ПОЛИВАЛЕНТНУ ПАТРОНАЖУ	441
СЛУЖБА ЗА КУЋНО ЛЕЧЕЊЕ И ЗДРАВСТВЕНУ НЕГУ.	443
СЛУЖБА ЗА ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ ЖЕНА.	445
СЛУЖБА ЗА СОЦИЈАЛНУ МЕДИЦИНУ СА ИНФОРМАТИКОМ.	449
СЛУЖБА ЗА СТОМАТОЛОШКУ ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ	455
АПOTEKA СМЕДЕРЕВО.	459
СЛД ПОДРУЖНИЦА СМЕДЕРЕВО.	467
УДРУЖЕЊЕ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И ТЕХНИЧАРА СМЕДЕРЕВО	481
ЈУБИЛЕЈ ОПШТЕ БОЛНИЦЕ У ШТАМПИ	487
САЖЕТАК СРПСКИ.	495
САЖЕТАК ЕНГЛЕСКИ	501
САЖЕТАК РУСКИ.	507
САЖЕТАК НЕМАЧКИ	512
САЖЕТАК РУМУНСКИ	517
ЛИТЕРАТУРА.	523
БИОГРАФИЈА АУТОРА.	527

БИОГРАФИЈА АУТОРА

Др Ненад Ђорђевић је рођен 5. априла 1966. године у Забрђу код Прибоја на Лиму. Основну и средњу школу је завршио у Смедереву. Медицински факултет Универзитета у Београду завршио је 1991. године са просечном оценом 9,14. Обавезни лекарски стаж је обавио у Клиничко болничком центру „Звездара” у Београду, где је 1993. године започео волонтерску специјализацију из опште хирургије. Новембра 1994. године је одбранио магистарски рад „Значај хирушког, ендоскопског и патохистолошког налаза код крварења из доњих делова дигестивног система”. Од 1994. године ради у Здравственом центру „Свети Лука” у Смедереву. Специјализацију из опште хирургије је завршио 1998. године на Медицинском факултету Универзитета у Београду. Као специјалиста опште хирургије ради од 1998. године. Од фебруара 2003. до марта 2011. године је био директор Опште болнице Здравственог центра „Свети Лука” у Смедереву, а од марта 2011. до марта 2012. године помоћник директора за научноистраживачку и образовну делатност Здравственог центра „Свети Лука” у Смедереву. Звање примаријуса је добио 2005. године, а 2006. године завршава академске специјалистичке студије на Факултету организационих наука и Медицинском факултету Универзитета у Београду, одбранивши рад „Менаџмент ризиком у општим болницама”.

Члан је Хирушке секције Српског лекарског друштва, Друштва колопроктолога Србије и European Society of Coloproctology (ESCP), European Digestive Surgery (EDS), Удружења херниолога Србије и Црне Горе, Панкреасног клуба Србије и European Society for Trauma and Emergency Surgery (ESTES).

Објавио је 70 научних радова (13 ауторских и 17 коауторских *in extenso* у домаћим часописима, 12 ауторских и 16 коауторских апстраката у домаћим часописима, 2 *in extenso* у страним часописима и 5 ауторских и 5 коауторских апстраката у страним часописима). Аутор је и три поглавља у књигама и монографијама.

Од јануара 2014. године обавља дужност директора Опште болнице „Свети Лука” у Смедереву.

ШТАМПАЊЕ КЊИГЕ СУ ПОМОГЛИ:

С.З.Р.
„СТАКЛО ЂОРЂЕВИЋ“
Смедерево

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

614.2(497.11)"1866/2016"
614.2(497.11)(091)

ЂОРЂЕВИЋ, Ненад, 1966-

Летопис смедеревског здравства : 150 година Болнице у Смедереву / Ненад Ђорђевић. - Смедерево : Општа болница "Свети Лука", 2017 (Смедерево : SD Press). - 528 стр. : илустр. ; 29 cm

Тираж 500. - Биографија аутора: стр. 525. - Резимеи на више језика. - Библиографија: стр. 524.

ISBN 978-86-920551-1-9

а) Општа болница "Свети Лука (Смедерево) - 1866-2016 б) Здравство - Смедерево - Историја
COBISS.SR-ID 230307852